

พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

นางสาว นัฏกร บุญมาเลิศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF RIGHTS AND VOICES OF “MOVIE AUDIENCE NETWORK”

Miss Nuttakorn Boonmahlerd

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

โดย

นางสาว ัญญกร บุญมาเลิศ

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยুবล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปัตตานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทวดี นิติเกษตรสุนทร)

นงุกร บุญมาเลิศ : พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ "เครือข่ายคนดูหนัง"
(DEVELOPMENT OF RIGHTS AND VOICES OF "MOVIE AUDIENCE
NETWORK") อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร. กาญจนา แก้วเทพ, 407 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. คุณลักษณะของ "เครือข่ายคนดูหนัง" และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนัง 2. พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ 3. พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ "เครือข่ายคนดูหนัง" 4. วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของบทบาทการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มและการแสดงสิทธิและเสียงของ "เครือข่ายคนดูหนัง" โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับผู้ชมภาพยนตร์, กลุ่มและเครือข่าย, การสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ, บทบาทของการสื่อสาร, การควบคุมสื่อ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกรอบในการทำความเข้าใจ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้กรณีศึกษา, การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า "เครือข่ายคนดูหนัง" มีจุดเริ่มต้นมาจากการจุดประกายความคิดให้กับผู้อ่านและผู้ใช้กระดานข่าวของนิตยสาร BIOSCOPE (นิตยสารภาพยนตร์รายเดือน) มีจุดประสงค์ในการรวมตัวด้วยความมุ่งหวังว่าจะสามารถเป็นตัวแทนจากภาคประชาชนที่เป็น "คนดูหนัง" ในการสื่อสารกับภาครัฐ อันจะส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและมาตรการใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ ซึ่งมีอุดมการณ์ร่วมกันในเรื่องไม่ต้องการระบบการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ และเรียกร้องระบบเรตติ้งในแบบที่ไม่ตัดไม้แบน (No Cut No Ban) มีลักษณะเป็น "เครือข่ายออนไลน์" ศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารที่สำคัญของเครือข่ายคือ BLOG "เครือข่ายคนดูหนัง" พฤติกรรมการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย มีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication) ในส่วนของพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก เป็นเครือข่ายการสื่อสารรูปแบบวงล้อ (Wheel Network) ส่วนพฤติกรรมการสื่อสารของ "เครือข่ายคนดูหนัง" กับสาธารณะ เป็นเครือข่ายการสื่อสารรูปแบบตัววาย (Y Network) นอกจากนี้ "เครือข่ายคนดูหนัง" ยังมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นพื้นที่เก็บและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร บทบาทในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ (Watch Dog) บทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการควบคุมสื่อภาพยนตร์ และบทบาทในการเปิดพื้นที่ให้กับภาพยนตร์นอกกระแส สำหรับปัจจัยสำคัญอันดับต้นๆ ที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มเป็น "เครือข่ายคนดูหนัง" ได้ก็คือปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ร่วม และปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ในส่วนของพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์สามารถบ่งชี้ได้ว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีลักษณะของการเป็น "ผู้ชมตาคม" (Smart Audience)

การแสดงสิทธิและเสียงของ "เครือข่ายคนดูหนัง" มีพัฒนาการแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็นคองหนัง (2) ระยะเพียรหาแสงแห่งเสรีภาพ ซึ่งกระทำในมิติปัจเจกบุคคล (3) ระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE (4) ระยะก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง" ซึ่งกระทำในมิติเครือข่าย

ส่วนบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ "เครือข่ายคนดูหนัง" ซึ่งสามารถตอบสนองต่อการใช้งานของสมาชิกและ "เครือข่ายคนดูหนัง" ที่พบได้ในขั้นตอนของการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียง มี 2 บทบาท คือ 1. บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้ 2. บทบาทในการต่อยอดอุดมการณ์ร่วม เมื่อนำแต่ละบทบาทของการสื่อสารมาจัดกลุ่มตามแบบแผนการใช้ประโยชน์ จะพบว่า บทบาทที่สำคัญที่สุดสำหรับการรวมกลุ่มและการแสดงสิทธิและเสียงของ "เครือข่ายคนดูหนัง" ก็คือ บทบาทในการรวมตัวหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Personal Relation) ซึ่งมีทั้งหมด 11 บทบาท

ข้อค้นพบที่สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เส้นทางการก้าวข้ามผ่านสถานะของ "ผู้บริโภค" เพื่อไปเป็น "พลเมือง" ที่แท้จริง มีสิทธิ มีเสียง และมีตัวตนต่อภาครัฐนั้นมีหนทาง การต่อสู้ที่ยาวเหยียด โดยเฉพาะในมิติของสิทธิทางวัฒนธรรมนั้นทำได้อย่างยิ่ง และก็ค้นพบว่า สื่อสมัยใหม่ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต ได้เข้ามามีบทบาทในการเป็น "พื้นที่สาธารณะแบบเสมือน" ที่แตกต่างไปจากพื้นที่สาธารณะตามคำยืนยันของ Habermas ว่าจำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่เห็นหน้าเห็นตากันเท่านั้น

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์ ลายมือชื่อนิสิต นงุกร บุญมาเลิศ
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
ปีการศึกษา 2552

508 47021 28 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEYWORDS : NETWORK / PUBLIC SPHERE/ MEDIA CONTROL / RIGHTS AND VOICES / MOVIE AUDIENCE

NUTTAKORN BOONMAHLERD : DEVELOPMENT OF RIGHTS AND VOICES OF "MOVIE AUDIENCE NETWORK". THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. KANJANA KAEWTHEP, Ph.D., 407 pp.

This research aims to study 1. Features of "MOVIE AUDIENCE NETWORK" and the integration factors of people seeing the movies 2. Behaviors of network members about the movies 3. Development of rights and voices of the "MOVIE AUDIENCE NETWORK" 4. Analyses the relationship of communication role to the integration and an expression of rights and voices. "MOVIE AUDIENCE NETWORK" uses the framework of theories and concepts from movie-goers, groups and networks, and public floor, communication's role, media control, and people's participation as a framework for understanding. This research uses qualitative methodology with content analysis, in-depth interviews, and participatory observations.

The research found that "MOVIE AUDIENCE NETWORK" was a starting point to inspire readers' ideas and users of web board, "BIOSCOPE Magazine" (monthly film magazine) which aims to be representatives from the people sector, "movie-goers" to communicate with the government on new policies and measures related to a control of movie media. This idea does not accept the film censorship system but prefers the rating system of "No Cut-No Ban." The "online" communication network is called BLOG "MOVIE AUDIENCE NETWORK" which is both internal and external communications' network, similar to the centralized communication.

Communication among members is a "Wheel Network" communication. Communication behavior of "MOVIE AUDIENCE NETWORK" with a public is called a "Y Network". "MOVIE AUDIENCE NETWORK" also has many roles-information storage & collection, and monitoring the official authority or "Watch Dog". This includes the role in providing knowledge about the legal control of film media and the open floor for alternative movie. The important factor of "MOVIE AUDIENCE NETWORK" initially is on mutual ideology and communication technology. The behavior of movie audience network's members is "Smart Audience".

Four developmental phases of rights and voice of "MOVIE AUDIENCE NETWORK" are (1) The beginning of movie-goers (2) Freedom of individual voices (3) Inspiration ideas by BIOSCOPE Magazine (4) The establishment of "MOVIE AUDIENCE NETWORK".

The role of communication and the expression of rights and voices of "MOVIE AUDIENCE NETWORK" have to respond to the usage of its members. Two roles are (1) Expression role which can't be explicitly shown (2) Role in reinforcing mutual ideologies. When organizing communication role according to its usefulness, "MOVIE AUDIENCE NETWORK" is just an integration role or personal relation, which has all 11 roles.

The important finding in this research was the transformation from "consumers" to become "citizens" who have real right and be present to their government especially the cultural right. The modern media such as internet has become "Virtual Public Sphere" which differs from public space as confirmed by Habermas that it has to be a space of face-to-face communication only.

Department : Public Relations

Student's Signature Nuttakorn

Field of Study : Development Communication

Advisor's Signature Kanjana

Academic Year : 2009

กิตติกรรมประกาศ

ด้วยพระนามแห่งอัลเลาะห์ (ช.บ.) ผู้ทรงเมตตากรุณาปรานีเสมอ ข้าพระองค์ขอน้อมรับความเมตตาของพระองค์ที่ทรงประทานสติปัญญาและวิสัยทัศน์ในการศึกษาเล่าเรียนให้แก่ข้าพระองค์มาโดยตลอด ขอขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ คุณยาย ที่เลี้ยงดูผู้วิจัยมาด้วยความรัก ความเอาใจใส่ ให้การสนับสนุนทางการเรียนมาอย่างสม่ำเสมอ

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้กับผู้วิจัย และสอนให้รู้ว่าไม่มีเรื่องใดที่ทำได้ถ้าเรารู้จัก “เอ๊ะ” ทั้งยังสอนให้รู้ว่าการทำวิจัยนั้นไม่ยาก แต่การทำงานวิจัยให้ดีนี่ยากยิ่ง ขอขอบคุณ “ไฟฉาย” ที่ปลายอุโมงค์ที่อาจารย์ส่องทอดนำทางให้กับผู้วิจัยมาตลอด ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบให้กับผู้วิจัยร่วมกับข้อสังเกตดีๆ ที่เติมเต็มความสมบูรณ์ให้กับงานวิจัย ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทวดี นิตินิเทศสุนทร ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาช่วยเป็นกรรมการสอบให้กับผู้วิจัย พร้อมเสนอแนะเครื่องมือที่ผู้วิจัยไม่เคยใช้และมีประโยชน์กับงานวิจัยอย่างยิ่ง ขอขอบคุณคณาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ทางด้าน “การสื่อสาร” ในแขนงต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ปรานี วงษ์เทศ ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และความรักใน “วัฒนธรรม” มาให้กับผู้วิจัย คอยดูแลให้คำแนะนำในเรื่องการเรียนและปัญหาการบ้านกับผู้วิจัยมาตลอดระยะเวลาการศึกษาในระดับปริญญาตรี และเป็นທີ່ปรึกษาตลอดมา

ขอบคุณพี่หมู สุภาพ หรือเมทาธิป พี่ดา ธิดา ผลิตผลการพิมพ์ คุณเต๋ ไกรวุฒิ จุลพงศธร และคุณอ้วน นคร โพธิ์โพธิ์ สำหรับความเอื้อเฟื้อและสละเวลาให้ข้อมูลกับผู้วิจัย ขอขอบคุณนิตยสาร BIOSCOPE ที่เปิดโลกทัศน์ทางการชมภาพยนตร์ของผู้วิจัย ทำให้รู้ว่าผู้ชมมีทางเลือกเสมอขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกหรือไม่ ขอขอบคุณสำหรับแรงบันดาลใจเกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” และการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณพี่สิทธ์ สิทธิรักษ์ ตุลาพิทักษ์ ที่คอยได้ถามความคืบหน้าของงานวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำพร้อมข้อสังเกตดีๆ กับผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบคุณสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลกับผู้วิจัย ทั้งผู้ที่อุทิศสัปดาห์เดินทางมาให้สัมภาษณ์โดยตรงและผู้ที่ออนไลน์ตามเวลานัดหมาย หากปราศจากความร่วมมือจากพวกคุณแล้ววิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงสำเร็จลงไม่ได้

ขอบคุณเพื่อนแบ่ง เพื่อนจูน ที่อยู่เคียงข้างขวบซ้ายขวากันมาตลอด ขอขอบคุณเพื่อน “แก๊งค์สี่สหาย” พี่กอล์ฟ, พี่แก้ว, เฟิร์น และตัวเอง ที่ร่วมฟันฝ่าอุปสรรคและเป็นกำลังใจให้กันภายใต้ร่มเงาของ “แม่” คนเดียวกัน ขอขอบคุณเพื่อนๆ ชาว Dev Com 30 คนอื่นๆ ที่ร่วมทุกข์ ร่วมสุขด้วยกันมา แม้จะไม่ได้เอ่ยชื่อ แต่เราก็รักทุกคนนะ

สุดท้าย ขอขอบคุณภาพยนตร์ทุกเรื่องบนโลกใบนี้ ที่สอนให้ผู้วิจัยรู้จัก “คิด” กับสิ่งที่ “เห็นและได้ยิน” รวมถึงก้าวข้ามผ่านช่วงวัยต่างๆ มาได้อย่างมีความสุข ตลอดจนพาตัวเราไปยังที่ต่างๆ รอบโลก ขอขอบคุณค่ะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำการวิจัย.....	16
วัตถุประสงค์.....	16
ขอบเขตการวิจัย.....	17
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	17
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	19
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้ชมภาพยนตร์.....	21
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและเครือข่าย.....	28
3. แนวคิดเรื่องการสื่อสารและพื้นที่สาธารณะ.....	43
4. แนวคิดเรื่องบทบาทของการสื่อสาร.....	54
5. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมสื่อ.....	59
6. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	80
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	81

1. บทบาทของผู้วิจัย.....	81
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	81
3. แหล่งข้อมูล.....	85
4. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	87
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	88
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
8. การนำเสนอข้อมูล.....	92
บทที่ 4 คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง และพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์.....	94
ส่วนที่1. คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	95
1.1 ที่มาและจุดเริ่มต้นของ “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	95
1.2 ลักษณะของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง.....	102
1.3 วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง.....	112
1.4 จุดประสงค์การรวมตัวของ “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	115
1.5 คุณดมการณ์ร่วมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง.....	119
1.6 นิยาม/ความหมาย “คนดูหนัง” ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง.....	120
1.7 ประโยชน์ที่ได้จาก “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	123
1.8 ประเภท/ลักษณะของเครือข่ายคนดูหนัง.....	128
1.9 พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	131
ระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง.....	131
1.9.1 พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก.....	132
1.9.2 พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะ.....	161
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนัง.....	187
1. การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างไม่เป็นทางการ.....	187
2. การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างเป็นทางการ.....	189
ส่วนที่2. พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์.....	193

2.1	พฤติกรรมก่อนการชมภาพยนตร์.....	194
2.2	พฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์.....	198
2.3	พฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์.....	201
2.4	ความถี่ในการชมภาพยนตร์.....	204
2.5	บุคคลที่ชมภาพยนตร์ด้วย.....	207
2.6	ประเภทของภาพยนตร์ที่ชื่นชอบ.....	209
2.7	วิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์.....	211
บทที่ 5 พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”		216
1.	ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คนหนัง”	217
2.	ระยะเพรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ.....	227
3.	ระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE.....	251
4.	ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”	267
บทที่ 6 บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียง ของ “เครือข่ายคนดูหนัง”.....		301
1.	บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	301
2.	บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดู หนัง”	306
2.1	ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คนหนัง”	308
2.2	ระยะเพรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ.....	311
2.3	ระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE.....	315
2.4	ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	316
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....		324
	สรุปผลการวิจัย.....	324

อภิปรายผลการวิจัย.....	343
ข้อเสนอแนะ.....	373
รายการอ้างอิง.....	377
ภาคผนวก.....	383
ภาคผนวก ก.....	384
ภาคผนวก ข.....	388
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	418

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงอัตราการเพิ่มจำนวนของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง.....	114
2	แสดงจำนวนรวมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังในแต่ละจังหวัด.....	114
3	แสดงรายชื่อสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจัดแบ่งกลุ่มย่อยตามระบบจังหวัด.....	130
4	สรุปผลพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิกผ่านสื่อทั้ง 3 ประเภท....	153
5	สรุปผลพฤติกรรมการสื่อสารของเครือข่ายคนดูหนังกับสาธารณะผ่านสื่อทั้ง 3 ประเภท.....	180
6	แสดงบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	302
7	แสดงบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคน ดูหนัง”.....	307

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กระทู้ชักชวนก่อตั้งเครือข่ายคนดูหนัง.....	96
2	บทบรรณาธิการในนิตยสารไบโอสโคป ฉบับเดือนเมษายน 2551.....	97
3	แสดงถึงการลงชื่อเพื่อเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังภายในกระทู้.....	112
4	แสดงถึงการชี้แจงวิธีการลงชื่อเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง.....	113
5	หน้าแสดงรายชื่อสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”...	113
6	แสดงถึงจุดประสงค์ในการรวมตัวของเครือข่าย.....	115
7	แสดงหน้าแรกของเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคป.....	136
8	แสดงหน้าแรกของเว็บบอร์ดเครือข่ายคนดูหนัง.....	138
9	กระทู้แสดงการพูดคุยถึงการประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 1.....	140
10	กระทู้แสดงการพูดคุยถึงการประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 2.....	141
11	แสดงการโต้ตอบการเชิญร่วมประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 2.....	141
12	แสดงการพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาของ พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551.....	143
13	ข้อความแนะนำให้สมาชิกรู้จัก “เครือข่ายพลเมืองเน็ต” (ThaiNetizen).....	143
14	กระทู้แสดงข้อความกระจายข่าวงานเทศกาลภาพยนตร์โลก.....	144
15	แสดงการตั้งชื่อ MSN ด้วยการให้เกรดภาพยนตร์ที่ไปชมมา.....	144
16	แสดงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ และ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง.....	145 146
17	กระทู้แสดงข้อความชวนคุยเกี่ยวกับหนังสือ.....	147
18	กระทู้แสดงข้อความพูดคุยเกี่ยวกับละครฆาตกรรมและนิทรรศการศิลปะ.....	147
19	กระทู้แสดงข้อความพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง.....	148
20	การประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 2.....	150
21	กิจกรรมฉายหนังของ คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง กลุ่ม “Third Class Citizen”.....	152
22	แสดงรายละเอียดของคำประกอบของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”.....	163
23	ข้อความจากส่วนแสดงเนื้อหา (Content).....	166
24	แสดงข้อความภายในหัวข้อ “ติดต่อและร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับเรา”.....	167
25	แสดงส่วนที่เป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็น (Comment).....	169
26	แสดงเนื้อหาจากเว็บบอร์ด PANTIP ห้องเฉลิมไทย.....	178

ภาพที่	หน้า
27	แสดงเนื้อหาจากเว็บบอร์ด PANTIP ห้องเฉลิมไทย..... 179
28	กระทู้เชิญชวนพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องหนังที่มีระยะเวลายาวนานมากที่สุด..... 188
29	การจดบันทึกสถิติการชมภาพยนตร์ในแต่ละปีที่ Blog ส่วนตัวของสมาชิก..... 202
30	แสดงข้อความวิจารณ์ร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... (1)..... 242
31	แสดงข้อความวิจารณ์ร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... (2)..... 243
32	แสดงข้อความวิจารณ์ร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... (3)..... 244
33	แสดงข้อความวิจารณ์ร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... (4)..... 245
34	แสดงข้อความในกระทู้เชิญชวนก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”..... 254
35	แสดงข้อความในนิตยสารไบโอสโคป ฉบับเดือน เมษายน 2551..... 255
36	แสดง E-mail ที่ส่งให้กับสมาชิกเรื่องการนัดประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่1... 263
37	ข้อความจาก E-mail รายงานผลการประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่ 1..... 266
38	ข้อความจาก E-mail แจ้งข่าวเรื่อง BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”..... 269
39	แสดงหน้าแรกของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”..... 269
40	แสดงกระทู้แจ้งข่าวเปิดตัว BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”..... 270
41	แสดงข้อความที่กล่าวถึง “เครือข่ายคนดูหนัง” และ พ.ร.บ. ภาพยนตร์ ฉบับใหม่ 281
42	ข้อความการแสดงความคิดเห็นของ “เครือข่ายครอบครัว” และ “เครือข่ายคนดูหนัง”..... 282
43	แสดงกระทู้ประชาสัมพันธ์ที่อยู่ BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง..... 284
44	แสดงข้อความจากกระทู้การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง SAW V ในเว็บบอร์ดพันทิพ..... 285
45	บทสัมภาษณ์ รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง แกนนำเครือข่ายในนิตยสาร FILMAX..... 293
46	แสดงหน้า BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” โฉมใหม่..... 297
47	แสดงกระทู้ลงชื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเซ็นเซอร์ภาพยนตร์..... 313
48	แสดงกระทู้ไว้อาลัย พ.ร.บ. ภาพยนตร์ฉบับใหม่ ทั้งตัดทั้งแบน..... 314
49	เสียด NO CUT NO BAN ของ “Free Thai Cinema Movement”..... 315
50	ส่วนหนึ่งของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”..... 317
51	แสดงการประกาศตัวว่าเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง..... 318
52	แสดงกระทู้การสานความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย 320

ภาพที่		หน้า
53	แสดงกระทู้การบ่นเรื่องความไม่มีมาตรฐานของระบบเซ็นเซอร์.....	320
54	ข้อความแสดงความรู้สึกตอบโต้ข่าวการแบน (ห้ามฉาย) ภาพยนตร์.....	321

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากวันวานจนถึงวันนี้ ภาพยนตร์และการชมภาพยนตร์ได้อยู่คู่สังคมไทยมาเป็นเวลากว่า 100 ปีแล้ว การเดินทางมาถึงของสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมที่เรียกกันว่า “ภาพยนตร์” ได้ถูกบันทึกไว้เป็นหลักฐานในหนังสือพิมพ์รายวันบางกอกไทมส์ (Bangkok Times) ฉบับวันที่ 9 มิถุนายน 2440 ระบุถึงกิจกรรมการนำภาพยนตร์เข้ามาฉายในประเทศไทยของชาวปารีสนามว่า เอส.จี. มาร์คอฟสกี (S.G. Markovsky) และคณะ โดยจัดฉายครั้งแรกในวันที่ 10 มิถุนายน 2440 ณ โรงละครหม่อมเจ้าอลังการ กรุงเทพฯ (จำเริญลักษณะ ฐนะวังน้อย, 2544) คนไทยเรียกมหรสพใหม่เอี่ยมนี้ว่า “หนังฝรั่ง” ด้วยเหตุที่ภาพยนตร์เป็นมหรสพที่ต้องใช้จอสีขาวทำนองเดียวกับหนังใหญ่หนังตะลุงในการจัดแสดงแต่ละครั้ง คนไทยจึงคุ้นปากที่จะเรียกภาพยนตร์ว่า “หนัง” เช่นเดียวกับหนังตะลุง นับจากนั้นเป็นต้นมา “หนัง” ที่คนไทยรู้จักจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างมหรสพแบบเดิมกับสื่อมวลชนสื่อบันเทิงแบบใหม่ “หนัง” กับ “ภาพยนตร์” ตามทัศนะของคนไทยจึงให้ความรู้สึกที่ใกล้เคียงกันมาก (รัตนา จักกะพาก, 2546)

ภาพยนตร์ เป็นสื่อที่เกิดขึ้นมาเป็นอันดับสองที่เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย รองลงมาจากสื่อสิ่งพิมพ์ ในสมัยก่อนสื่อภาพยนตร์ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นสื่อที่มีภาพประกอบจึงไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถจากการอ่านก็เข้าใจได้ต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่ต้องอาศัยฐานความรู้จากการศึกษา ส่งผลให้ภาพยนตร์หรือ “หนัง” กลายเป็นมหรสพที่สำคัญอย่างหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทยที่แพร่กระจายความนิยมอย่างรวดเร็ว

ผลจากการที่มีชาวต่างประเทศเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทยมากขึ้น รวมทั้งมีภาพยนตร์จากต่างประเทศเข้ามาฉายมากขึ้น และคนไทยเองก็สร้างภาพยนตร์มากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีมาตรการบางอย่างในการกำหนดขอบเขตของภาพยนตร์มิให้แสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ควรแก่สภาพสังคมไทย กระทั่งปี พ.ศ. 2473 จึงมีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473” ในรัชกาลที่ 7 ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยมีสาระสำคัญอยู่ที่มาตรา 4 “ห้ามมิให้ทำ หรือฉาย หรือแสดง ณ สถานที่มหรสพซึ่งภาพยนตร์ประกาศ ประกอบด้วยลักษณะ

ฝ่าฝืนหรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ถึงแม้เพียงว่าการทำ หรือการฉาย หรือการแสดงภาพยนตร์ หรือประกาศนั้นๆ น่าจะมีผลเช่นนั้น ท่านก็ห้ามดูกัน” พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นต้นแบบความคิดของการควบคุมการผลิตและเผยแพร่ภาพยนตร์ในยุคต่อมา (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ, 2550)

การควบคุมเนื้อหาของสื่อภาพยนตร์เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้โดยรัฐบาลในแต่ละประเทศ ด้วยเกรงว่าภาพยนตร์บางเรื่อง/บางประเภทจะส่งผลกระทบต่อความเข้าใจทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบบางอย่างที่ไม่เหมาะสมแก่เด็ก วัยรุ่น และผู้ที่ยังมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอต่อการใช้วิจารณญาณในการคิดอย่างรอบด้าน ทำให้จำเป็นต้องมีการควบคุมการนำเสนอเนื้อหาของสื่อภาพยนตร์ด้วยวิธีการต่างๆ สำหรับประเทศไทยได้ใช้วิธีควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยการตรวจพิจารณาภาพยนตร์หรือการเซ็นเซอร์ (Censorship) ก่อนที่จะนำภาพยนตร์ออกฉายสู่สาธารณชน มาตั้งแต่ พ.ศ. 2473 จนถึงปัจจุบัน

กฤษฎา เกิดดี (2548) สรุปความหมายของการเซ็นเซอร์ไว้ว่า “การเซ็นเซอร์ คือ การควบคุมและจำกัดการสื่อสารทุกรูปแบบและทุกระดับ รวมถึงการกีดกัน ขัดขวาง และห้ามการสื่อสาร ตลอดจนความพยายามที่จะกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร”

ดังนั้น การเซ็นเซอร์จึงเท่ากับเป็นการจำกัดเสรีภาพในการสร้างสรรค์งานภาพยนตร์และการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อภาพยนตร์ ในทางกลับกัน มิใช่เพียงแต่ผู้สร้าง ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ภาพยนตร์เท่านั้นที่ถูกควบคุมและจำกัดเสรีภาพ ในส่วนของผู้ชมภาพยนตร์ต่างก็ได้รับผลกระทบในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการชมและการรับรู้ด้วยเช่นกัน แต่เท่าที่ผ่านมาในอดีตก็ยังไม่มีการห้ามผู้ชมภาพยนตร์คนใดที่ออกมาเรียกร้องสิทธิในเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะยังเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว และไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงรวมถึงไม่เกี่ยวกับเรื่อง “ปาก-ท้อง” ในการดำเนินชีวิต การชมภาพยนตร์จึงยังคงเป็นพฤติกรรมที่คนไทยส่วนใหญ่ทำเพื่อความบันเทิงเท่านั้น อันสะท้อนให้เห็นได้จากรายได้ของภาพยนตร์ไทยในปี พ.ศ. 2550 ที่ทำรายได้สูงสุด 5 อันดับแรกล้วนเป็นภาพยนตร์ตลกทั้งสิ้น (หากไม่นับรวมภาพยนตร์เรื่อง ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทั้ง 2 ภาค) ได้แก่ บอดีการ์ดหน้าเหลี่ยม : 89 ล้าน เห่งโหนงคนมหาเฮี้ย : 85 ล้าน เมล์รัก หมวยยก ล้อ : 79 ล้าน ตัดสู้ฟู๊ด : 71 ล้าน สายลับจับบ้านเล็ก : 70 ล้าน (นิตยสาร BIOSCOPE, ธันวาคม 2550)

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยคิดว่าการเซ็นเซอร์และการควบคุมสื่อจากภาครัฐควรจะคำนึงถึงสภาพบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของช่วงเวลานั้นๆ ด้วยเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการออกพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ก็มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมในช่วงเวลานั้นที่ประเทศไทยยังคงปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของประเทศมาเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2550 รวมระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งสิ้น 77 ปี ทั้งสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศก็มีความเปลี่ยนแปลงไปมากตามยุคสมัย แต่เราก็กังครังใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 อยู่เช่นเดิม ซึ่งไม่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันในยุคที่โลกทั้งใบถูกเชื่อมต่อเข้าด้วยกันจากพัฒนาการที่ก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสาร การปิดกั้นเนื้อหาของสื่อภาพยนตร์ด้วยระบบเซ็นเซอร์นั้นแทบจะไม่มี ความหมายอีกต่อไปเพราะอย่างไรเสียผู้ชมภาพยนตร์ก็ยังสามารถหาภาพยนตร์ที่ต้องการชมได้ด้วยสารพัดวิธีในการเข้าถึงสื่อภาพยนตร์ เช่น การหาดาวนโหลดจากอินเทอร์เน็ต การซื้อ-ขายทางอินเทอร์เน็ต หรือแม้แต่การแพร่ระบาดของแผ่นวีซีดี (VCD และ DVD ที่ไม่ถูกต้องตามระบบลิขสิทธิ์) ฯ ต่างก็เป็นช่องทางที่เอื้ออำนวยให้ผู้ชมสามารถสรรหาภาพยนตร์ที่ต้องการมาชมได้ในรูปแบบที่ปราศจากระบบการเซ็นเซอร์จากภาครัฐ

ดังคำกล่าวของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ในการอภิปรายร่วมเรื่อง "เซ็นเซอร์ Anna and the King ปีศาจเสรีภาพของศิลปะ" เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2543 คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นิธิกล่าวไว้ว่า "ในยุคข่าวสารข้อมูล การเซ็นเซอร์ถือว่าเป็นเรื่องที่เหลวไหล ไร้สมอง และไร้สาระ ทั้งนี้เพราะการเซ็นเซอร์นั้นจะทำได้ก็เพียงแต่กับคนที่เข้าไม่ถึงสื่อเท่านั้นที่ห้ามได้ ส่วนคนในชนชั้นเดียวกันกับกรรมการเซ็นเซอร์ไม่อาจห้ามได้... ในโลกนี้ผมไม่ทราบว่าจะมีสารใดหรือไม่ที่มีอันตรายถึงขนาดที่เป็นอันตรายร้ายแรงมากๆ แต่ที่รู้แน่ๆ ก็คือว่าการเซ็นเซอร์นั้นเป็นอันตรายยิ่งกว่าสารที่ถูกนำมาตรวจสอบอย่างแน่นอน" (สมเกียรติ ตั้งนโม, เรียบเรียง <http://midnightuniv.org/midnightuniv/newpage4.htm>)

ถึงกระนั้นก็ตาม แม้จะมีความพยายามผลักดันให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับนี้อยู่หลายครั้งโดยให้มีการนำเอาระบบการจัดแบ่งประเภทตามอายุของผู้ชมภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง : Rating System) มาใช้ในประเทศไทย แต่ก็ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ทั้งในส่วนของรัฐบาลและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ซึ่งยังคงมีข้อถกเถียงกันในประเด็นต่างๆ อยู่หลายประการ อาทิ ความล่าช้าของระบบราชการประกอบกับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งผู้ประกอบการธุรกิจภาพยนตร์บางส่วนไม่ต้องการให้มีการจำกัดระดับอายุผู้ชมมาใช้เพราะจะได้รับผลกระทบโดยตรง เป็นผลให้ความพยายามในการ

แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 เพื่อให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันไม่เคยสำเร็จลงได้เลย (ชัยยุทธ อภินันท์ธรรม, 2545)

หนึ่งในจุดเปลี่ยนที่สำคัญของเรื่องนี้มาจากกรณีกาเร็นเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ที่กลายเป็น “Talk of the Town” ในวงการภาพยนตร์ไทย เรื่อง “แสงศตวรรษ” (Syndromes and a Century) ของ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ผู้กำกับภาพยนตร์อิสระ (หนังอินดี้) ที่ได้รับการยอมรับในเวทีนานาชาติ และเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ไทยคนแรกที่ได้รับรางวัล Jury Prize (2004) จากเทศกาลภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันในระดับโลก Cannes Film Festival ประเทศฝรั่งเศส จากผลงานภาพยนตร์เรื่อง “สัตว์ประหลาด” (Tropical Malady)

“แสงศตวรรษ” ถูกเซ็นเซอร์(สั่งให้ตัดออก)ทั้งหมดจำนวน 4 ฉาก คือ ฉาก “พระเลนเก็ด้าร์” ฉาก “พระเลนเค็รื่องร้อน” ฉาก “หมอดืมเหล้าในโรงพยาบาล” และฉาก “หมอบุบกับแฟนสาวแล้วอวัยวะเพศแข็งตัว(ในร่มผ้า)” ซึ่งฉากเหล่านั้นก็เป็นเพียงภาพสะท้อนของพฤติกรรมมนุษย์ที่สามารถจะพบเจอได้ในสังคมและในชีวิตประจำวันมิใช่หรือ แล้วเพราะเหตุใดกันฉากต่างๆในภาพยนตร์เรื่องนี้จึงต้องถูกเซ็นเซอร์ ผู้วิจัยเชื่อว่าคำถามนี้ต้องเกิดขึ้นในใจผู้ชมภาพยนตร์หลายๆคนเป็นแน่และผู้วิจัยเองก็เป็นหนึ่งในนั้นเช่นกัน

ในฐานะคนทำหนังอิสระ อภิชาติพงศ์ ครอบมืออิสระภาพในการแสดงความคิดมิใช่หรือ ยิ่งไปกว่านั้น หนังของเขาก็ไม่ได้มีเนื้อหาสาระมุ่งเน้นไปที่ความบันเทิงเพื่อตอบสนองของผู้ชมภาพยนตร์ส่วนใหญ่อยู่แล้ว แต่หนังของเขาจัดอยู่ในกระแสหนังทางเลือก (Alternative Movie) ซึ่งก็มีผู้ชมภาพยนตร์กลุ่มหนึ่งที่ติดตามผลงานและตั้งตารอที่จะได้ชมภาพยนตร์ของผู้กำกับไทยที่ไปได้ไกลระดับโลก และถึงแม้ว่าผู้ชมภาพยนตร์กลุ่มนี้อาจจะไม่ได้มีจำนวนที่มากมายอะไรนักเมื่อเทียบกับสัดส่วนผู้ชมภาพยนตร์ทั้งหมดในประเทศไทย แต่นั่นหมายความว่าพวกเขาจำเป็นต้องพลอยไม่มีสิทธิ์ที่จะได้ชมภาพยนตร์เรื่องนี้หรือรับสารที่แท้จริงจากความตั้งใจ “สื่อสาร” ของผู้กำกับภาพยนตร์หรือ

จาร์ฟา ปานาฮี (Jafar Panahi) ผู้กำกับภาพยนตร์ชาวอิหร่าน เจ้าของผลงานภาพยนตร์อย่าง The White Balloon (1995) The Mirror (1997) และ Offside (2006) กล่าวไว้ว่า “เมื่อผมเรียกตัวเองว่า คนทำหนังอิสระ ผมหมายถึงอิสระจากการพึ่งพิงและการคุกคามทุกรูปแบบในโลกนี้ หมายถึงอิสระจากทุกความเชื่อที่ผมคิดว่าไม่ถูกต้อง อิสระจากการเซ็นเซอร์ตัวเอง และเชื่อเสมอว่าหนังของผมต้องออกมาตรงตามที่ผมต้องการนำเสนอ ผมยังหมายถึงอิสระจากการเมือง

อิสระจากการทำหน้าที่เพื่อรับใช้ว่าความเชื่อทางการเมืองของใครถูกหรือผิด เพราะสำหรับผม ศิลปะนั้นสูงส่งกว่าการเมือง และเราจะไม่พูดว่าอะไรผิดถูก เราเพียงมีหน้าที่เปิดเผยให้เห็นปัญหา และปล่อยให้คนดูเป็นผู้ตัดสินด้วยตัวเขาเอง” (นิตยสารBIOSCOPE, พฤษภาคม 2550)

ในเวลาต่อมา จึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อเคลื่อนไหวในนามของ “เครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์” (Free Thai Cinema Movement) จากความร่วมมือของบุคคลหลายกลุ่ม อาทิ กลุ่มผู้สร้าง/ผู้กำกับภาพยนตร์ มูลนิธิหนังไทย กลุ่มนักวิชาการ/นักเขียน/นักแสดง คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) ฯลฯ เพื่อเรียกร้องพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ฉบับใหม่จากภาครัฐแทนพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพของ “คนดู” และ “คนทำ” ในการแสดงความคิดเห็น แต่ในการเคลื่อนไหวบทบาทของเครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ก็ยังมีบทบาทของผู้ชมภาพยนตร์อยู่ในส่วนที่น้อยมาก

อย่างไรก็ตาม กรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” ได้ก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวของผู้ชมภาพยนตร์ในอีกหลายด้าน อาทิ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวกันอย่างแพร่หลายของผู้ชมภาพยนตร์ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งทางบวกและลบกับตัวหนัง, ความพยายามหาวิธีที่จะได้ดูภาพยนตร์เรื่องนี้ในฉบับที่ไม่ได้ถูกเซ็นเซอร์ ทั้งๆที่อาจจะไม่เคยสนใจภาพยนตร์เรื่องนี้มาก่อนเลย, และที่สำคัญมีการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวออกมาในลักษณะว่า “...คนดูหนังในปัจจุบันที่บรรลุนิติภาวะแล้วมีความคิด มีวิจารณ์ญาณเป็นของตัวเอง มีสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ที่อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย และไม่ต้องการให้มีการควบคุมภาพยนตร์ด้วยระบบเซ็นเซอร์แต่ควรใช้ระบบการจัดเรตติ้งได้แล้ว...”

(http://movie.sanook.com/gallery/gallery_12794.php,

<http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9500000044132>)

ในที่สุด ความพยายามแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ก็เป็นผลสำเร็จ เมื่อร่างพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.... ผ่านการรับรองร่างจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในรัฐบาลของ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2550 ต่อมาในวันที่ 4 มีนาคม 2551 พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา และพระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้ ในวันที่ 2 มิถุนายน 2551 เป็นต้นไป

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ก็ยังคงสร้างข้อถกเถียงให้เกิดขึ้นในวงการภาพยนตร์ไทยอีกเช่นเคย อันเนื่องมาจากเนื้อหาในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ตาม

มาตรา 29 ยังคงให้อำนาจตัดสินหรือ”ออกคำสั่ง”รวมอยู่ที่คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ อันมีใจความว่า “...ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาต แก้ไขหรือตัดทอนก่อนอนุญาต หรือจะไม่อนุญาตก็ได้...” และมาตรา 26 ที่กำหนดการจัดประเภท ภาพยนตร์ (เรตติ้ง) ให้มีเกณฑ์ประเภท “ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร”

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากรัฐยังคงใช้ทัศนคติในการมองผู้ชมภาพยนตร์ในลักษณะที่เป็น “ผู้รับสารที่ถูกกระทำ” (Passive audience) ซึ่งยังขาดความยั้งคิดในการพิจารณาเนื้อหา อย่างถี่ถ้วนและขาดการใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบ จึงอาจนำไปสู่การจดจำและการเลียนแบบ พฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสมดังที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ รัฐจึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกัน สังคมด้วยการเซ็นเซอร์ ทั้งที่ในความเป็นจริงนั้น ยังเราอยู่ในยุคสมัยของสังคมสารสนเทศ (The Information Society) ที่มีการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสารอย่างท่วมท้นเช่นนี้กลับเป็นปัจจัยสำคัญที่ เอื้อให้ผู้รับสารยิ่งต้องมีความกระตือรือร้นในการกลั่นกรองและใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัวด้วยสติในการคิดและพิจารณาให้ถี่ถ้วนเสียก่อนที่จะนำ สารที่ได้รับนั้นมาใช้ประยุกต์กับการดำเนินชีวิตของตนเอง และแม้ว่าผู้รับสารทุกคนจะไม่ได้มี ลักษณะที่เป็นผู้กระทำ (Active audience) แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าผู้รับสารทุกคนจะมีแต่ ลักษณะที่ถูกกระทำ (passive) เสมอไป

จากบทบัญญัติตามมาตรา 29 และมาตรา 26 ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการลิดรอนสิทธิและความ ไม่เป็นธรรมที่จะเกิดตามมาซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงกับผู้ชมภาพยนตร์ทุกคน เพราะเมื่อผู้ชมไป ชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ต่างก็มีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากความต้องการชมภาพยนตร์มากมาย เช่น ค่าตั๋ว ค่ารถ ค่าน้ำ ค่าขนม ฯ แต่กลับต้องชมภาพยนตร์ที่อาจจะ “ไม่สมประกอบ” ด้วยถูกตัด ทอนบางฉากจากคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมแก่การฉายต่อผู้ชม ภาพยนตร์ในประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกัน ผู้ชมก็สามารถสรรหาภาพยนตร์ฉบับที่ไม่ได้ถูกตัด ทอนหรือเซ็นเซอร์ได้จากแหล่งซื้อ-ขายภาพยนตร์นอกระบบที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายทั่วทุกพื้นที่ ในประเทศไทยได้ สิ่งเหล่านี้เป็นความลึกลับของระบบซึ่งทำการตรวจสอบและควบคุมได้อย่าง ยากยิ่งโดยเฉพาะในสังคมที่มีเสรีภาพทางการสื่อสารเช่นในปัจจุบัน

“การดูหนัง” เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ในการรับสารจากสื่อที่มักจะถูกกล่าวถึง ว่าเป็นพฤติกรรมที่ทำเพื่อความบันเทิงเท่านั้น หนึ่งจึงอาจจะเห็นแค่ความบันเทิงสำหรับใคร หลายๆคน แต่ก็ยังมีคนอีกกลุ่มหนึ่งที่รักและเห็นคุณค่าของหนังว่าไม่ได้มีเพียงแค่เรื่องบันเทิง หาก

ยังเต็มไปด้วยสาระในสารของภาพชวนให้ขบคิดและอดมไปด้วยความหมาย แน่ใจว่าหนังสือทุกเรื่องมิได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป อีกทั้งขึ้นอยู่กับว่าผู้ชมภาพยนตร์จะเลือกรับสารของหนังสือในระดับใด จะชมเพื่อความสนุกสนาน คลายเครียด แล้วจบไป หรือชมเพื่อเก็บไปคิดต่อว่าเราได้เรียนรู้อะไร และได้ประโยชน์อะไรจากการดูหนังเรื่องนี้บ้าง

ผู้ชมภาพยนตร์ หรือ “คนดูหนัง” จึงมีอยู่หลายกลุ่ม หลายระดับด้วยกัน ดังที่ ภัทรวลี นิติเกษตรสุนทร (2550) ได้นำแนวคิดเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อของของ เจมส์ พอตเตอร์ (James Potter 1998, 2004 อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์ และคณะ, 2550) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับของการดูหนังออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับแรก – ดูหนังรู้เรื่องก็พอแล้ว เป็นระดับที่น่าจะเกิดขึ้นกับคนทุกคนที่ตัดสินใจเดินเข้าไปดูหนัง เนื่องจากเราคงเลือกดูหนังที่เราดูแล้ว “น่าจะเข้าใจ” เช่น เราเลือกดูหนังไทย อย่างน้อยก็เพราะเราเข้าใจภาษาไทย และสามารถเชื่อมโยงกับเรื่องราวที่เป็นไทยๆ ได้ดี เป็นต้น

ระดับที่ 2 – ดูหนังแบบไม่ล้นทะลักทางอารมณ์ หมายถึง ระดับที่ผู้ชมไม่ถูกกระตุ้นด้วยเนื้อหา และหรือวิธีการนำเสนอของหนัง เสียจนไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้เกิดอาการ “น้ำตาท่วมจอ” หรือ “นั่งตัวอึกฉะเนี่ย..อย่าได้มาเดินตลาดเชียวนะ...” เป็นต้น

จริงๆ แล้ว “อารมณ์” เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้ชมสามารถดูหนังได้อย่างมีอรรถรสยิ่งขึ้น เพราะหนังที่มีการนำเสนออย่างจัดจ้าน ไม่สามารถทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับหนังได้ก็จะเป็นหนังที่ไม่มีคุณค่าแก่การจดจำสักเท่าไร ตรงกันข้ามกับหนังที่ทำให้ผู้ชม “อิน” ตามไปได้ หากแต่อารมณ์ที่เกิดขึ้นก็ต้องอยู่ในส่วนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการใช้เหตุใช้ผลของผู้ชมด้วยเช่นกัน

ระดับที่ 3 – ดูหนังเพื่ออุดมการณ์ คือ เชื่อว่าหนังมีคุณค่าในเชิงจริยธรรม และต้องการ “สื่อ” อุดมการณ์เชิงจริยธรรมบางอย่างแก่คนดูเสมอ แม้แต่หนังที่เทียบเท่าได้กับ “ละครน้ำเน่า” ก็ยังมีประเด็นจริยธรรมสอดแทรกอยู่

อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจประเด็นจริยธรรมเป็นผลที่เกิดจากสัญชาตญาณ และกระบวนการอบรมบ่มเพาะของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ คนดูหนังเรื่องเดียวกัน จึงไม่จำเป็นต้อง “ดี” ประเด็นจริยธรรมออกมาได้เหมือนกัน

ระดับที่ 4 – ดูหนังแบบมืออาชีพ คือ ดูหนังเพื่อแสวงหา “สุนทรีย์” ในหนัง ผนวกไปกับการดูหนังแบบต่างๆที่ผ่านมา โดยรวมแล้ว หมายถึง ความสามารถในการบริโภคสื่ออย่างเข้าใจ เพลินเพลิน และมีความซาบซึ้งกับเนื้อหา ตลอดจนเทคนิควิธีและองค์ประกอบต่างๆในการนำเสนอ เช่น การเลือกใช้ภาพ การจัดเพลงประกอบ เป็นต้น

การดูหนังในระดับสุนทรียศาสตร์ ยังจำแนกออกเป็นระดับย่อยๆ อีก 3 ชั้น ได้แก่

1. ชั้นที่สามารถประเมินคุณค่าของหนังในภาพรวมว่าดีหรือไม่ดีตามความรู้สึกของตนเองโดยไม่อิงกับหลักการและเหตุผลใดๆ
2. ชั้นที่สามารถประเมินองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบที่ปรากฏในหนังได้ กล่าวคือ ไม่ประเมินในภาพรวมแต่แยกแต่ละส่วนออกมาประเมิน เช่น “บทภาพยนตร์เรื่องนี้ดีจัง” “นักแสดงเล่นเก่งมากเลย” ฯลฯ อันแสดงถึงความรู้ความเข้าใจมากกว่าชั้นแรก
3. ชั้นที่สามารถประเมินคุณค่าของกระบวนการนำเสนอโดยเฉพาะการนำเสนอสารผ่านเทคนิควิธีต่างๆ ซึ่งเป็นชั้นที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตสื่อภาพยนตร์ดีพอสมควร เช่น “ภาพยนตร์เรื่องนี้มีเทคนิคการตัดต่อที่กระชับ สามารถใช้ภาพสื่อความหมายได้ดี” เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การรับสารจากภาพยนตร์ของปัจเจกบุคคลที่เป็นผู้ชมภาพยนตร์ก็มีความแตกต่างกันไปในแต่ละระดับ ซึ่งการจะเป็น “คนดูหนังแบบมืออาชีพ” ไซ้ว่าจะเป็นกันได้ทุกคนแต่ต้องอาศัยการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคนิคต่างๆของภาพยนตร์บวกกับประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์ที่มากพอจนมีความสามารถในการตีความและประเมินคุณค่าในแต่ละองค์ประกอบของภาพยนตร์ได้ ลักษณะเช่นนี้ของผู้ชมภาพยนตร์ทำให้เราสามารถเรียกผู้ชมกลุ่มนี้ว่าเป็น “ผู้ชมตามคม” (Smart Audience) ได้

ผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า ผู้ชมภาพยนตร์ หรือ “คนดูหนัง” ที่มีการชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง (serious/heavy audience) หรือมีลักษณะของการเป็น “ผู้ชมตามคม” (smart audience) นั้นน่าจะมีการติดตามสื่อมวลชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสื่อภาพยนตร์ ดังเช่น “นิตยสารภาพยนตร์” อยู่เป็นประจำเพื่อที่จะได้ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับภาพยนตร์ในแง่มุมต่างๆทั้งในวงการภาพยนตร์ต่างประเทศและในวงการภาพยนตร์ไทย

หากจะกล่าวถึงบทบาทสำคัญของนิตยสารภาพยนตร์ที่มีต่อผู้ชมภาพยนตร์นั้น ก็คือ การให้ความรู้ การให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความเพลิดเพลิน ทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจศิลปะภาพยนตร์มากขึ้น รวมถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่ได้จากการชมภาพยนตร์ ยิ่งไปกว่านั้น นิตยสารภาพยนตร์ยังสามารถทำหน้าที่เสมือนสื่อภาพยนตร์ได้โดยการอ่านเรื่องราวเนื้อหาและคุณภาพเทคนิคสำคัญที่เราอาจพลาดชมจากในภาพยนตร์ได้จากหน้านิตยสารอีกด้วย ตลอดจน การทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางสำคัญที่ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์ซึ่งอยู่กันอย่างกระจัดกระจายในพื้นที่ต่างๆ ได้มีพื้นที่ในการมารวมกลุ่มกัน

นิตยสารสตาร์พิกส์ (Starpics) เป็นนิตยสารภาพยนตร์ฉบับเดียวที่มีการผลิตออกมาอย่างสม่ำเสมอติดต่อกันมานานถึง 43 ปี นับจากครั้งแรกที่ออกวางตลาดเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2508 และยังคงอยู่คู่แผงหนังสือมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีฉบับอื่นที่ทำออกมาในแนวเดียวกันแต่ส่วนใหญ่มักประสบปัญหาเงินทุนและกว่านิตยสารจะติดตลาดต้องใช้เวลา 1-2 ปี ส่วนใหญ่จึงมักปิดกิจการไปก่อน นอกจากนี้ นิตยสารสตาร์พิกส์ ยังมีชมรมแฟนภาพยนตร์ของหนังสือสตาร์พิกส์ไว้ให้ผู้อ่านได้พบปะสังสรรค์กันในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะ อาทิ การชมภาพยนตร์รอบพิธีวิวร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้อ่านและกลุ่มผู้ผลิตหนังสือ การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความลงในหนังสือ เป็นต้น (เกศินี ศิลปี, 2539 และ วัฒนา คงวิทยาถาวร, 2546)

ในปี พ.ศ. 2525 นิตยสารเอนเตอร์เทน (Entertain) ซึ่งเป็นนิตยสารภาพยนตร์อีกฉบับหนึ่งที่ยังคงได้รับความนิยมจากผู้ชมภาพยนตร์ในปัจจุบันได้เปิดตัวขึ้น หลังจากนั้นไม่นาน นิตยสารภาพยนตร์อีกหลายฉบับต่างเดินแถวพาเหรดขึ้นแผงหนังสือกันอย่างคึกคัก อาทิ หนังสือและวิดีโอ, ฟิล์มวิว (Film view), ซีเนแมก (Cinomag), หนังสือ:ไทย, มูวี่ไทม์ (Movie Time) ฯลฯ ซึ่งก็มีทั้งที่อยู่รอดมาจนทุกวันนี้และที่ปิดตัวลงไปตามกลไกของตลาด หากสำรวจตลาดนิตยสารภาพยนตร์ในเวลาอันจะพบว่ามือนิตยสารภาพยนตร์อยู่มากมายหลายฉบับให้ผู้ชมภาพยนตร์สามารถเลือกอ่านได้ตามรสนิยมการชมภาพยนตร์ของตน อาทิ สตาร์พิกส์ (Starpics), เอนเตอร์เทน (Entertain), FILMAX, และ BIOSCOPE ฯลฯ

นิตยสาร BIOSCOPE เปิดตัวใน พ.ศ. 2543 และนับว่าเป็นนิตยสารภาพยนตร์รายเดือนที่อยู่ในระดับแถวหน้าเล่มหนึ่งของประเทศไทย มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับภาพยนตร์ในแง่มุมต่างๆ มากมาย เป็นนิตยสารที่แนะนำเรื่องราวเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่กำลังจะเข้าฉายในแต่ละเดือนทั้งภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศ รวมถึงให้ข้อมูลเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยที่น่าสนใจเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ และยังมีลักษณะเป็น “ตำราภาพยนตร์ฉบับย่อ” สำหรับผู้ชมภาพยนตร์ที่

ต้องการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์ได้อย่างลึกซึ้งขึ้น หรือผู้ที่อยากจะผันตัวเองไปทำอะไรเกี่ยวกับภาพยนตร์ ตัวอย่างคอลัมน์ที่ปรากฏเป็นประจำในแต่ละเดือน ได้แก่ “Wild, Wild World” เป็นการรายงานความเคลื่อนไหวของภาพยนตร์ทั่วโลกทั้งภาพยนตร์ในกระแส ภาพยนตร์นอกกระแส และเทรนด์ใหม่ๆ ในวงการภาพยนตร์, “Art of Screenwriting” ศิลปะเกี่ยวกับการเขียนบทภาพยนตร์, “Symbolic Corner” คอลัมน์วิจารณ์ภาพยนตร์ที่มีการตีความในสัญลักษณ์บางอย่างที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวหนัง เป็นต้น

BIOSCOPE เป็นนิตยสารภาพยนตร์ประเภทที่ไม่เน้นกลุ่มตลาดหลักของ “คนดูหนังทั่วไป” แต่เป็นนิตยสารที่เน้นกลุ่มผู้ที่อยากจะ “เอาเรื่องเอาราว” กับภาพยนตร์หรือการชมภาพยนตร์เพื่อการคิดเชิงวิเคราะห์ ตีความ และมีความสนใจในภาพยนตร์หลายประเภท มีลักษณะเป็น “แฟนสื่อภาพยนตร์, คอหนัง, คนรักหนัง” จุดเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ BIOSCOPE มีความแตกต่างจากนิตยสารภาพยนตร์ที่มีอยู่ในตลาดก็คือ การเปิดพื้นที่ให้กับภาพยนตร์สั้น (หนังสั้น) ให้ได้มีพื้นที่ในการเผยแพร่รวมถึงส่งเสริมให้บุคคลที่มีความสนใจและรักในภาพยนตร์ได้มีโอกาสเรียนรู้วิถี/กระบวนการในการผลิตภาพยนตร์นอกกระบวน (อิสระ) ตลอดจนเกร็ดความรู้ในการผลิตภาพยนตร์ด้วยตนเอง อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์

ใน BIOSCOPE ฉบับเดือนเมษายน 2551 (ฉบับที่ 66) ผู้วิจัยได้พบข้อความที่จุดประกายความสนใจให้นำมาใช้เป็นหัวข้อในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

จากการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับภาพยนตร์มาหลายครั้ง (รวมถึงการประชุมเพื่อออก “กฎหมายลูก” เพื่อประกอบกับ พรบ.ฉบับล่าสุด) เรายังเห็นทัศนคติทั้งจากภาครัฐและเครือข่ายต่างๆ (ซึ่งอ้างว่าเป็นตัวแทนจากภาคประชาชน) ที่เอนเอียงไปในทาง “ป้องปราม” ด้วยความหวาดกลัวเป็นหลักอยู่ดี...

ด้วยเหตุนี้เราจึงอยากเชิญชวน “คนดูหนัง” ทั่วประเทศมาจัดตั้งเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อเสนอตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงสิทธิและเสียงจากภาคประชาชนอีกทางหนึ่ง ท่านใดเห็นด้วยกับแนวคิดนี้และอยากเห็นเครือข่ายเกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ลองคลิกมาดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ใน www.bioscopemagazine.com (นิตยสาร BIOSCOPE, เมษายน 2551)

หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงเข้าไปดูรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในเว็บบอร์ดของนิตยสาร BIOSCOPE กระทั่งดังกล่าวถูกโพสต์เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2551 ซึ่งผู้วิจัยได้ตัดทอนข้อความที่ปรากฏในกระทู้เพื่อนำมาแสดงให้เห็นเพียงบางส่วน ดังนี้

'คนดูหนัง'...คุณอยู่ที่ไหน??

...คณะกรรมการเซ็นเซอร์ไม่ว่าชุดไหนๆ ล้วนบอกว่าตัวเองทำทุกอย่างเพื่อปกป้อง 'คนดูหนัง'
 ...ตัวแทนเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง บอกว่าตัวเองเรียกร้องอะไรๆ ก็เพื่อพิทักษ์ 'เยาวชนคนดูหนัง'
 ...คนทำหนังยืนยันว่า ต่อสู้ไม่แค่ว่าเพื่อสิทธิเสรีภาพของตัวเอง แต่ยังของ 'คนดูหนัง'
 ...ใครๆ ก็ประกาศว่า ฉันทวิสัยดี และฉันทวิสัยทำเพื่อ 'คนดูหนัง'

แต่...ในทุกครั้งของการออกกฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์ไม่ว่าจะเรื่องการเซ็นเซอร์ - จัดเรต - ควบคุม - ปลดปล่อย ฯลฯ มีครั้งไหนบ้างหรือที่พวกเขาเคยเปิดหูเปิดตาเปิดใจรับฟังความคิดของ 'คนดูหนัง' จริงๆ?

ถึงเวลาหรือยังที่ 'คนดูหนัง' จะรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน แล้วส่งตัวแทนเข้าไปแสดงสิทธิเสียงของตัวเอง ด้วยตัวเอง เสียที?!

...ในเมื่อที่ผ่านมา "คนดูหนัง" ไม่เคยมีโอกาสได้เลือกตัวแทนของตัวเอง และไม่เคยมีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะความเห็นด้านที่แตกต่างจากผู้ซึ่งอ้างตนเป็น "ตัวแทนประชาชน" เสมอไม่ว่าจะภาครัฐหรือเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง ดังนั้น เราจึงเกิดความคิดว่า ถึงเวลาแล้วใช่ไหมที่คนดูหนังจะรวมตัวกันเป็นเครือข่ายบ้าง เพื่อแสดงความคิดเห็นของเราอย่างเป็นอิสระ และเสนอทัศนคติที่หลากหลายขึ้น ให้ผู้มีอำนาจนำไปพิจารณา...

...นี่มิได้หมายความว่า เครือข่ายคนดูหนัง จะต้องมุ่งมั่นต่อต้านรัฐอย่างไม่ลืมหูลืมตา และก็มีได้หมายความว่า ความคิดเห็นของสมาชิกจะต้องพุ่งไปในทางเดียวกันเท่านั้น เราย่อมคิดเห็นต่างกันได้เช่นเดียวกับคนอื่นๆ แต่การรวมตัวเป็นเครือข่าย ก็เพื่อให้สิทธิเสียงของเราเป็นที่รับฟังจากสังคมบ้าง โดยไม่ต้องมีคนกลุ่มอื่น ซึ่งมีวาระแฝงเร้นอื่น มาอ้างสิทธิแทนเราเสมอไป ดังที่เป็นมาตลอด...

...อนึ่ง BIOSCOPE ไม่ได้ปรารถนาจะตั้งตัวเป็นแกนนำ หรือทำตัวเป็นตัวแทนของคนดูหนังซะเอง แต่ในฐานะสื่อ โดยเฉพาะเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องอยู่กับหนัง เราคิดว่านี่เป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อที่พึงกระทำคือเปิดพื้นที่ให้เสียงของภาคประชาชนได้เปล่งกลับไปสู่บรรดาผู้มีอำนาจบ้าง...

(<http://www.bioscopemagazine.com/smf/index.php?topic=1015.0>)

ผู้วิจัยเกิดความสงสัยในเบื้องต้นว่า ทำไมจึงต้องมีความพยายามในการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นมาด้วยในเวลานี้ แล้วถ้าหาก “เครือข่ายคนดูหนัง” เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการแล้ว อุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายคืออะไร และจะมีประโยชน์กับกลุ่มคนดูหนังอย่างไร

ในกระทู้ดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า มีกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ที่แสดงตนว่าเป็น “คนดูหนัง” พยายามที่จะรวมกลุ่มกันขึ้นผ่านการสื่อสารจากหน้าจอบอร์ดคอมพิวเตอร์โดยใช้เว็บบอร์ดของนิตยสาร BIOSCOPE เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารกันเพื่อร่วมกันก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ซึ่งเป็นการใช้พื้นที่สาธารณะในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นสถานที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารกัน ในช่วงแรกวิธีการในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสามารถทำได้โดยการส่ง E-Mail : ชื่อ-นามสกุล พร้อมที่อยู่ในการติดต่อไปที่ editor@bioscopemagazine.com ซึ่งในเวลาต่อมา มีการเปลี่ยนที่อยู่ E-Mail ติดต่อไปเป็น movieaudiencenetwork@gmail.com ที่น่าสนใจก็คือในขณะที่นิตยสาร BIOSCOPE กำลังทำหน้าที่ในการเป็นพื้นที่สาธารณะให้กับ “คนดูหนัง” เมื่อมีการพัฒนาเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” แล้ว นิตยสาร BIOSCOPE จะมีบทบาทอย่างไรต่อไปในเครือข่ายนี้

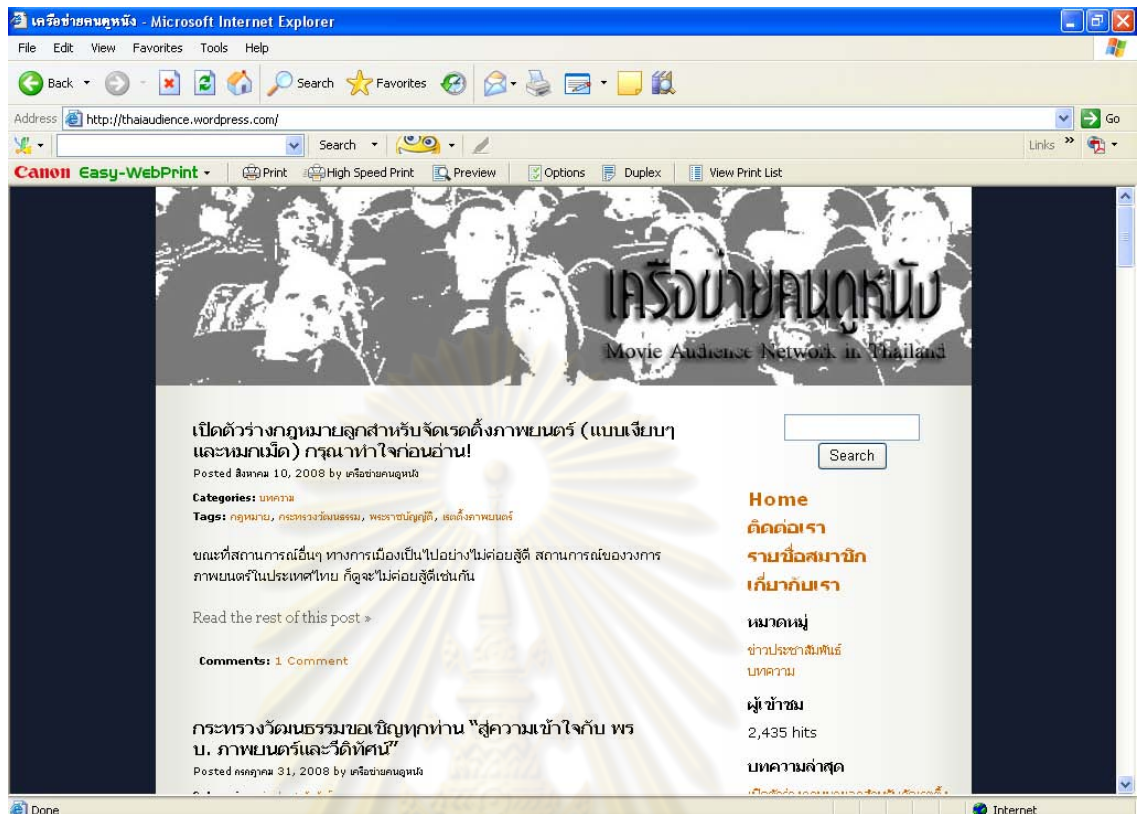
“เครือข่ายคนดูหนัง” จัดเป็นปรากฏการณ์ที่ค่อนข้างใหม่มากของสังคมไทย เป็นการรวมกลุ่มกันของผู้ที่มีความรักและผูกพันกับ “สื่อภาพยนตร์” ที่ไม่ใช่แค่การจัดตั้งเป็นกลุ่มแฟนหรือชมรมภาพยนตร์อย่างที่ปรากฏให้เห็นทั่วไป แต่เป็นไปในลักษณะการรวมพลของคนรักหนังที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างกับระบบควบคุมสื่อภาพยนตร์โดยต้องการเสนอตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นรวมถึงแสดงทัศนะที่หลากหลายให้แก่คณะกรรมการ หรือผู้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ได้รับฟัง “เสียง” ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มคนดูหนังจริงๆ

เมื่อเรานำมาเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมจะพบว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่พยายามนำฐานคิดของการมีส่วนร่วมมาใช้ในการกำหนดเป้าหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวคิดการมีส่วนร่วมได้กลายเป็นกระแสที่มาแรงในทุกๆ มิติของการพัฒนา ไม่ว่าจะในระดับเล็ก (กลุ่ม/ชุมชน) หรือในระดับใหญ่ (สังคม/ประเทศ) ที่ได้รับการกระตุ้นจากภาควิชาการและภาคสังคมให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาในระดับต่างๆ ของประชาชน ดังตัวอย่างเช่นการบัญญัติให้มี “สภาผู้ชมและผู้ฟังรายการ” ของสถานีโทรทัศน์สาธารณะแห่งประเทศไทย หรือ ทีพีบีเอส (TPBS) ซึ่งเป็นกฎหมายบังคับตามพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้บริโภค โดย

การแต่งตั้งประชาชนจากกลุ่มต่างๆทุกภาคมาเป็นสภาผู้ชมฯ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย และนำความคิดเห็นที่ได้จากการประชุมสภาผู้ชมฯอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งมาปรับปรุงคุณภาพรายการให้ดีขึ้น ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของสถานีโทรทัศน์สาธารณะแห่งประเทศไทย (TPBS) เพื่อให้เป็นทีวีสาธารณะของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” คือการนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเครือข่ายมาใช้ในการสร้างศักยภาพและพลังในการสื่อสาร เพราะลำพังแค่คนเพียงคนเดียวคงไม่สามารถทำให้การสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐเกิดพลังขึ้นมาได้ แต่การรวมกลุ่มของคนหลายๆคนที่มีความคิด ความรู้ ความสามารถ และเป้าหมายบางอย่างร่วมกัน จึงเท่ากับเป็นการเติมเต็มศักยภาพที่มีในตัวบุคคลแต่ละคนให้กลายเป็นพลังในการขับเคลื่อนเป้าหมายของเครือข่ายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของเครือข่ายนั้นสามารถเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย แต่หากไม่มีการติดต่อสื่อสารที่สม่ำเสมอเพียงพอในการธำรงรักษาเครือข่ายไว้ก็จะสลายตัวได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน และในการรวมตัวกันของทุกๆ “Network” นั้นมันอาจจะไม่ได้ work ดังที่หวังและตั้งใจ แต่การศึกษาวิจัยเครือข่ายในหลายๆลักษณะย่อมเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยในฐานะนักนิเทศศาสตร์พัฒนาการพึงกระทำ เพราะหากเราเอาแต่ศึกษาเครือข่ายที่มีความสมบูรณ์ มีความเข้มแข็ง ตลอดจนมีพลังในการขับเคลื่อนทางสังคมในประเด็นต่างๆแล้ว เราจะไม่มีโอกาสได้เรียนรู้เลยว่าแล้วเครือข่ายที่เพิ่งเริ่มต้นแต่มีแนวคิด/เป้าหมาย/อุดมการณ์ที่น่าสนใจและสมควรจะส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการนั้น เมื่อมันเกิดขึ้นไม่ได้จริงและกลายเป็นเพียงเครือข่ายที่มีแต่แนวความคิดอันเป็นนามธรรมยังจับต้องไม่ได้ นั่นเป็นเพราะสาเหตุใด

จากการติดตามความเคลื่อนไหวของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ผู้วิจัยพบว่า มีการเปิดตัว BLOG ของเครือข่ายคนดูหนังในเดือนพฤษภาคม 2551 เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับสาธารณะและเพื่อขยายแนวร่วมให้มีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งใช้เป็นพื้นที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 มาตรการและกฎกระทรวงต่างๆที่ภาครัฐจะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการควบคุมสื่อ ความเป็นห่วงเกี่ยวกับการใช้ระบบเรตติ้งกับภาพยนตร์ เป็นต้น

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เพราะเท่ากับเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทครั้งสำคัญของ “ผู้รับสาร” จากการเป็นผู้ชมภาพยนตร์ที่เป็นเพียงแค่ “ผู้บริโภค” ที่ไม่เคยมีสิทธิมีเสียง ในวันนี้พวกเขาได้ลุกขึ้นมาทวงสิทธิอันชอบธรรมใน “ความเป็นพลเมือง” ของตนเองเพื่อสิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสารอันอยู่ภายใต้ขอบเขตของรัฐธรรมนูญ รวมถึงความพยายามที่จะแสดงความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ซึ่งควรจะเปิดหูเปิดตาเปิดใจเพื่อรับฟังความคิดเห็นประกอบกับนำไปใช้ในการพิจารณาก่อนใช้อำนาจแต่ครั้งด้วยมุมมองที่กว้างขวางขึ้นโดยไม่ปิดกั้นอยู่ภายใต้มุมมองที่อาจจะตันเขิน ตลอดจนไม่ลืมนี่จะทำความเข้าใจกับบริบทของภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าความพยายามที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการควบคุมสื่อภาพยนตร์ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะเป็นเรื่องที่ทำได้อย่างยากยิ่ง แต่ก็เคยมีกรณีที่ประสบความสำเร็จและเป็นที่โจษขานกันในวงการโทรทัศน์อเมริกาของผู้หญิงที่ชื่อ “โดโรธี แสวันสัน (Dorothy Swanson)” ผู้ที่รณรงค์จนทำให้รายการที่เธอชอบสองรายการได้กลับมาออกอากาศอีกครั้งหนึ่งโดยแทบจะเรียกได้ว่าเริ่มต้นด้วยตัวเธอเองคนเดียว หลังจากนั้น เธอจึงได้ตั้งองค์กรที่ชื่อว่า “Viewers for Quality Television (VQT)” โดยมีเป้าหมายในอันที่จะทำให้

โทรทัศน์มีคุณภาพดีขึ้น เธอได้ให้สัมภาษณ์ถึงตอนเริ่มต้นไว้ว่า “...ก่อนหน้านี้อันเป็นเพียงคนดูโทรทัศน์ที่เฉื่อยเนือย มุ่งเพื่อความบันเทิงเท่านั้น ไม่คิดจะมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติแต่อย่างใด... แต่กับเรื่อง Cagney & Lacey มันมีอะไรบางอย่างที่ทำให้ฉันรู้สึกผูกพันอย่างเต็มที่ ผูกพันกับเรื่องกับตัวแสดง และกับความคิดที่ว่าทำไมผู้หญิงสองคนนั้นจึงเป็นตำรวจได้ ทุกอย่างที่เราคุยกันเป็นสิ่งที่คุณไม่เคยได้ฟังจากโทรทัศน์มาก่อน” นี่คือแรงบันดาลใจที่ทำให้เธอไม่ยอมเป็นผู้รับสารที่นิ่งอยู่เฉยๆและยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นอีกต่อไป (ไมเคิล ไรอัน : ระวีวรรณ ประกอบผล(แปล), 2535)

จากกรณีตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความพยายามที่จะมีส่วนร่วมของผู้ชมในการกำหนดนโยบาย ทิศทางการพัฒนา และควบคุมสื่อที่พวกเขารักและผูกพันนั้นมีความเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติ หากแต่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมในด้านต่างๆ ของแต่ละกรณีด้วยว่าจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร และสำหรับกรณีของ “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้นก็จะต้องใช้ระยะเวลาในการขับเคลื่อนเครือข่ายไปที่ละขั้นตอนด้วยเช่นกัน ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในลักษณะที่ก้าวเดินและเรียนรู้ไปพร้อมๆกันกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ตั้งแต่จุดเริ่มต้นด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาในการวิจัยทำให้ผู้วิจัยคงไม่สามารถติดตามผลการดำเนินงานของเครือข่ายจนกระทั่งสามารถตอบได้ว่าบรรลุผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร แต่ผู้วิจัยจะศึกษาสืบย้อนถอยกลับไปว่ากว่าจะมาเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” อย่างในวินาทีนั้น สมาชิกเครือข่ายมีการรวมกลุ่มและการติดต่อสื่อสารหรือทำกิจกรรมร่วมกันมาก่อนหรือไม่อย่างไร

อนึ่ง ผู้วิจัยมีความสนใจในพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์เป็นพิเศษ เพราะจากการสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัย พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง หลายคน มีการแสดงความคิดเห็นและการวิจารณ์หนังอยู่เป็นประจำทั้งในเว็บบอร์ดและใน BLOG ส่วนตัว ผู้วิจัยจึงอยากศึกษาโดยรวมแล้วสมาชิกในเครือข่ายคนดูหนังคนอื่นๆ มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์อย่างไร เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพราะผู้วิจัยเชื่อว่าไม่ใช่ผู้ชมภาพยนตร์ทุกคนที่คิดอยากจะปกป้องและต่อสู้เพื่อเสรีภาพของสื่อภาพยนตร์ แต่จะต้องเป็นผู้ชมภาพยนตร์ที่มีความพิเศษในแง่ของพฤติกรรมที่คงไม่ใช่แค่เพียงมาหาความบันเทิงจากการชมภาพยนตร์เท่านั้น แต่จะต้องมีการใช้ประโยชน์ที่หลากหลายจากสื่อภาพยนตร์ในแง่ของการพัฒนาตนเอง เช่น ได้ความรู้/แนวคิด/มุมมองใหม่ๆในการยกระดับสติปัญญา การค้นพบคุณค่าของชีวิตทั้งของตนเองและของผู้อื่น ความเข้าใจชีวิตในมุมมองที่หลากหลาย การใช้ประโยชน์ในแง่ของการเป็นแรงบันดาลใจ ฯ (ฐปนันท์ วิจิตรรัฐกานต์, 2547)

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า คนดูหนังกลุ่มนี้เป็นผู้ชมที่มีลักษณะของการเป็นผู้ชมตามคม (Smart Audience) มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะของภาพยนตร์และการใช้เทคนิคต่างๆในกระบวนการผลิตภาพยนตร์เป็นอย่างดี ทำให้มีความเข้าใจในเนื้อหาสาระ วิธีการนำเสนอ (การเล่าเรื่อง) และมีการชมภาพยนตร์ที่หลากหลายประเภททั้งภาพยนตร์ในกระแส (Mass Film) และภาพยนตร์นอกกระแส (Alternative/Art Film) จนเกิดความผูกพันกับสื่อภาพยนตร์ และไม่อยากเห็นการจำกัดขอบเขตของการนำเสนองานศิลปะทางด้านภาพยนตร์อย่างไม่เหมาะสม ฉะนั้น การทำความเข้าใจพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์จะช่วยให้เข้าใจว่าทำไมพวกเขาจึงต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวกับสื่อภาพยนตร์ ตลอดจนความเข้าใจในวิธีการชมภาพยนตร์ของคนกลุ่มนี้จะสามารถนำมาช่วยยกระดับของผู้ชมภาพยนตร์ให้กลายเป็นผู้ชมที่ชมภาพยนตร์แล้วได้รับสาระในความบันเทิงด้วย

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงพัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ทั้งในมิติที่ยังเป็นปัจเจกบุคคลที่มีการแสดงสิทธิและเสียงเกี่ยวกับภาพยนตร์อย่างไร และในมิติที่รวมกลุ่มเป็นเครือข่ายคนดูหนังแล้วที่มีการแสดงสิทธิและเสียงเกี่ยวกับภาพยนตร์อย่างไร คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นอย่างไร พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เป็นอย่างไร และการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” อย่างไรบ้าง จึงเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้

ปัญหานำการวิจัย

1. คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นอย่างไร และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนังคืออะไร
2. พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์เป็นอย่างไร
3. การแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีพัฒนาการอย่างไร
4. บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนัง

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”
4. เพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของบทบาทการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงพัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” โดยกำหนดช่วงเวลาตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2551 – พฤษภาคม พ.ศ. 2552 รวมระยะเวลา 1 ปีกับ 2 เดือน ในการศึกษา ติดตามผล และเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้

2. ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมของสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ จะทำการศึกษาตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเป็นคนดูหนัง ตลอดจนกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ในการพัฒนาพฤติกรรมชมภาพยนตร์ให้เป็นผู้ชมตามคม (Smart Audience)

3. ในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) จาก BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” จะทำวิเคราะห์เนื้อหาตั้งแต่จุดเริ่มต้นเดือนพฤษภาคม 2551 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2551

4. ในส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) จาก BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จะทำวิเคราะห์เนื้อหาตามที่ปรากฏในวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 6 BLOG

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ผู้ชมภาพยนตร์ หมายถึง คนที่ไปชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์

คนดูหนัง หมายถึง คนที่มีรายชื่อปรากฏว่าเป็นสมาชิกอยู่ใน BLOG ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” หรือมีความเกี่ยวข้องในทางใดทางหนึ่งกับ “เครือข่ายคนดูหนัง”

เครือข่ายคนดูหนัง หมายถึง การรวมกลุ่มของคนดูหนังที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน และอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบหรือวิธีการที่ภาครัฐใช้ในการจัดการและควบคุมสื่อภาพยนตร์ ด้วยมุ่งหวังว่าจะสามารถเสนอตัวแทนจากภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงสิทธิและเสียงต่อภาครัฐ ที่จะมึบทบาทในการออกกฎหมายลูกหรือ “กฎกระทรวง” เพื่อใช้เป็นเกณฑ์

ประกอบการพิจารณาจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ตามพระราชบัญญัติ
ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551

คุณลักษณะ หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายคนดูหนัง อันได้แก่
ที่มาและจุดเริ่มต้นของเครือข่าย ลักษณะของสมาชิกเครือข่าย จุดประสงค์การรวมตัวของเครือข่าย
ลักษณะ/ประเภทของเครือข่าย และพฤติกรรมกรสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

พฤติกรรมกรสื่อสาร หมายถึง ช่องทาง/เนื้อหา/ความถี่ของการสื่อสารที่สมาชิก
เครือข่ายคนดูหนังใช้ในการติดต่อกันระหว่างสมาชิก และใช้ในการติดต่อกับสาธารณะ ที่กระทำ
โดยผ่าน สื่อบุคคล สื่อสมัยใหม่ สื่อกิจกรรม

สื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นช่องทางในระบบการสื่อสารระหว่างบุคคล
หรือการสื่อสารระดับกลุ่มใน “เครือข่ายคนดูหนัง”

สื่อสมัยใหม่ หมายถึง ช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่สามารถสื่อสารตอบโต้กันและ
กันได้ และผู้ใช้สามารถใช้สื่อได้ตามความต้องการโดยไม่มีข้อจำกัดในมิติด้านพื้นที่และเวลามาก
นัก อีกทั้งตัวสื่อบางชนิดยังสามารถเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารไว้ได้ด้วยตัวมันเองด้วย ในที่นี้
หมายถึง สื่ออินเทอร์เน็ต (เว็บไซต์ เว็บบอร์ด BLOG อีเมล โปรแกรมแชท) และโทรศัพท์มือถือ

สื่อกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเข้าร่วม
หรือกำหนดขึ้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และใช้ในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อน
เครือข่าย

การรวมกลุ่มของคนดูหนัง หมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความชื่นชอบและ
รสนิยมในการชมภาพยนตร์คล้ายกัน มีทั้งการรวมตัวอย่างเป็นทางการในนามของ “เครือข่ายคนดู
หนัง” และการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการโดยติดต่อสื่อสารกันผ่าน BLOG ส่วนตัว เว็บบอร์ด และ
การมีกิจกรรมร่วมกัน

ปัจจัย หมายถึง ตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งในการเอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนังและ
การก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เช่น ปัจจัยทางด้านความรักและความชื่นชอบที่มีต่อภาพยนตร์,

ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร, ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ร่วม, ปัจจัยทางด้านรสนิยมในการชมภาพยนตร์ เป็นต้น

พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ หมายถึง การกระทำของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังในทุกๆขั้นตอน ทั้งก่อนการชมภาพยนตร์ เช่น การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร ระหว่างชมภาพยนตร์ เช่น ระดับความตั้งใจในการชมฯ และหลังชมภาพยนตร์ เช่น การเขียนบันทึกหรือเขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ฯ ตลอดจนความถี่ในการชมภาพยนตร์ ชมภาพยนตร์กับใคร ประเภทของภาพยนตร์ที่ชอบ และวิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์

ผู้ชมตามคม หมายถึง คนดูหนังที่มีความสามารถในการบริโภคสื่ออย่างเข้าใจ เพลินเพลิน และมีความซาบซึ้งกับเนื้อหา ตลอดจนเทคนิควิธีและองค์ประกอบต่างๆ ในการนำเสนอบวกกับประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์ที่มากพอ จนมีความสามารถในการตีความและประเมินคุณค่า ทั้งทางบวกและลบจากภาพยนตร์แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียง หมายถึง ช่วงระยะต่างๆ ในการพัฒนาบทบาทของผู้ชมภาพยนตร์จนกลายเป็นคนดูหนังที่เป็นผู้กระทำ (Active Audience) ในพื้นที่สาธารณะซึ่งนำไปสู่การแสดงสิทธิและเสียงของคนดูหนังในระดับ “ปัจเจกบุคคล” และในระดับ “เครือข่ายคนดูหนัง” อันประกอบด้วยพัฒนาการ 4 ระยะ คือ ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คอบหนัง”, ระยะเพรียหาแสงแห่งเสรีภาพ, ระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE, ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”

บทบาทของการสื่อสาร หมายถึง บทบาทในด้านต่างๆ ของการสื่อสารที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใช้ประโยชน์ในการตอบสนองความต้องการ และการสร้างความพึงพอใจให้แก่ตนเอง เช่น บทบาทในการสร้าง Group like, บทบาทด้านการแสวงหาและแบ่งปันข้อมูล, บทบาทการเป็นเพื่อน, บทบาทในการเชื่อมโยงอุดมการณ์ของกลุ่มเข้ากับอุดมการณ์ของตน เป็นต้น โดยวัดจาก สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสมัยใหม่ และสื่อกิจกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับผู้ชมภาพยนตร์หรือ “ผู้รับสารในฐานะผู้กระทำ” (Active Audience) ต่อไป

2. การศึกษาคนดูหนังกลุ่มนี้จะได้ข้อมูลที่มาช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการทำความเข้าใจในการชมภาพยนตร์โดยให้ความสำคัญในทุกองค์ประกอบของภาพยนตร์เพื่อยกระดับผู้ชมภาพยนตร์ส่วนใหญ่ให้ชมภาพยนตร์แล้วได้ทั้งสาระและความบันเทิง
3. เพื่อแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่มในการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนในการสร้างสิทธิทางการสื่อสารอันพึงมี พึงได้ เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมกับการร่างกฎหมายและข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวกับประชาชนโดยตรง ไม่ว่าจะการรวมกลุ่มนั้นจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม แต่พลังเล็กๆ ของคนกลุ่มหนึ่งจะเป็นตัวอย่างให้แก่กลุ่มคนรุ่นต่อไป
4. เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาทของการสื่อสาร อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การรวมกลุ่มที่ไม่มีผลประโยชน์ทางวัตถุ แต่เป็นการรวมกลุ่มความสนใจเฉพาะด้านมีความเป็นไปได้และรวมกลุ่มกันได้สำเร็จ
5. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน/องค์กรที่จำเป็นต้องใช้การมีส่วนร่วมของผู้ชมในการดำเนินงานว่าควรจะเลือกผู้ชมที่มีลักษณะเช่นไรในการร่วมพัฒนาสื่อหรือกระบวนการผลิตสื่อ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ซึ่งมีกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้ชมภาพยนตร์
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและเครือข่าย
3. แนวคิดเรื่องการสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ
4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสาร
5. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมสื่อ
6. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้ชมภาพยนตร์

ผู้ชมภาพยนตร์ เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากกับธุรกิจอุตสาหกรรมภาพยนตร์ เพราะหากไม่มีผู้ชมภาพยนตร์แล้ว อุตสาหกรรมภาพยนตร์คงไม่สามารถดำเนินไปตามสายพานของระบบอุตสาหกรรมเช่นที่เป็นอยู่ได้ การทำความเข้าใจพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการชมภาพยนตร์ของผู้ชม จะช่วยให้เข้าใจว่าผู้ชมภาพยนตร์แต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์เช่นไรในการชมภาพยนตร์ และนำไปสู่อะไรได้บ้าง ไม่ว่าจะเป็น การชมเพื่อความบันเทิง การชมเพื่อเปิดโลกทัศน์ การชมเพื่อการเรียนรู้ การชมเพื่อใช้เป็นแรงบันดาลใจ เป็นต้น

Richard M. Gollin (1992) กล่าวถึงสาเหตุที่คนไปชมภาพยนตร์ไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ประสบการณ์ทดแทน (Vicarious experience)

ภาพยนตร์จะสามารถพาเราไปในส่วนต่างๆ ของโลก ซึ่งเรายังไม่เคยไปมาก่อนหรือไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะไป โลกซึ่งอยู่ในจินตนาการของเรา โลกซึ่งไม่เหมือนกับสถานที่ที่เราใช้อยู่ทุกวัน

2. การสวมบทเป็นตัวละครในภาพยนตร์ (*Identification*)

โรงภาพยนตร์เป็นสถานที่ที่ปลอดภัยที่เราจะสามารถสวมบทเป็นใครก็ได้ที่ไม่ใช่ตัวเราเอง ซึ่งการสวมบทเป็นใครก็ได้ที่ไม่ใช่ตัวเราเองซึ่งการสวมบทในจินตนาการเช่นนี้เป็นสิ่งจำเป็นในการเติบโตและมีความคิดเป็นผู้ใหญ่ของเรา

3. ประสบการณ์เปรียบเทียบ (*Analogous experience*)

เรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์แสดงถึงตัวอย่างของโลกในแง่มุมต่างๆ ซึ่งอาจจะคล้ายคลึงกับสิ่งที่เราประสบมาภาพยนตร์เป็นตัวแทนของโลกในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งแต่ไม่สามารถทดแทนทุกสิ่งทุกอย่างในโลกได้ เนื้อหาในภาพยนตร์สามารถแบ่งได้เป็นเนื้อหาที่สามารถเห็นประจักษ์ชัดเจนและเนื้อหาแฝงที่ไม่สามารถทำให้ชัดเจนตรงกับความเป็นจริงได้ทั้งหมด

4. แบบแผนของสาธารณะ (*Public ritual*)

ภาพยนตร์เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้สังสมประสบการณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ภาพยนตร์สร้างเกราะคุ้มกันให้กับผู้ชมในสถานการณ์ที่เขาารู้สึกว่าเขาไม่สามารถจะควบคุมมันได้ โรงภาพยนตร์จะมีลักษณะคล้ายกับวัด โบสถ์ สุเหร่า ซึ่งทำให้กลับมานึกถึงศีลธรรมอันดีงาม ซึ่งมักเสื่อมลงในทุกวัน เช่น ภาพยนตร์อเมริกันที่แสดงว่า การก่ออาชญากรรมไม่ได้ทำอะไรกับผู้ที่ก่อเลย โดยแสดงออกมาในลักษณะความกระวนกระวาย ความสับสนที่เกิดขึ้นในตัวของผู้ที่ก่ออาชญากรรมเอง

5. แบบแผนส่วนตัว (*Private ritual*)

เราไปชมภาพยนตร์เพื่อที่จะได้มีส่วนร่วมไปกับจินตนาการที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ ซึ่งเราคาดหวังว่าในอนาคตอาจเกิดขึ้นกับเราหรือเราคิดว่าอาจจะเกิดขึ้นหรือคิดว่าตัวเรามีคุณสมบัติไม่เพียงพอในการทำสิ่งต่างๆ ได้ หากเราได้ดูภาพยนตร์เราจะเข้าใจถึงสถานการณ์นั้นๆ และผ่อนคลายได้มากขึ้น

6. ความลึกซึ้ง (*Profundity*)

บางสิ่งบางอย่างในชีวิตจริงเราอาจรู้แค่ผิวเผินเท่านั้น แต่เมื่อเราได้ไปชมภาพยนตร์เราอาจรู้และเข้าใจได้ลึกซึ้งมากขึ้น ในภาพยนตร์บางเรื่องมักอาศัยนักทฤษฎีและนักวิชาการเป็นตัวแทนที่ใช้ในการตีความของความเชื่อ และวัฒนธรรมของเรา ผู้ชมมักจะหาวัฒนธรรมชั้นสูง เช่น วรรณกรรมหรือดนตรีในภาพยนตร์ ผู้สร้างภาพยนตร์ไม่ใช่นักปรัชญาแต่เขาเป็นผู้ชำนาญงานด้าน

ความบันเทิง ผู้ซึ่งจะพยายามสื่อถึงเรื่องที่เราารู้ดีอยู่แล้ว รู้น้อยหรือสิ่งที่เราควรจะเชื่อ ผู้สร้างจึงกลายเป็นผู้สร้างสรรค์โลกในความหมายที่ลึกซึ้งได้มากขึ้น

7. ศิลปะ (Art)

ภาพยนตร์เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ผู้ชมภาพยนตร์ต้องการชมศิลปะจากภาพยนตร์ เช่นเดียวกับการไปชมบัลเลต์ ไปพิพิธภัณฑสถาน ไปชมกีฬาบางประเภท ผู้ชมมีความต้องการที่จะชมอะไรที่หาได้ยากในชีวิตจริง เป็นสิ่งที่แตกต่างจากการใช้ชีวิตประจำวันของเราในทุกๆวัน ภาพยนตร์ก็เป็นเช่นเดียวกับศิลปะแขนงอื่นๆ ให้ความเพลิดเพลินจากความงามของศิลปะเหล่านั้น เกิดความพึงพอใจจากแสง สี เสียง และทำให้ค้นพบสิ่งใหม่

8. การวิเคราะห์และตีความหมาย (Analysis and Interpretation)

เมื่อผู้ชมได้ชมภาพยนตร์ก็จะตีความว่า ภาพยนตร์นั้นๆ มีเนื้อหาสาระอะไรสำคัญ ภาพยนตร์นั้นเป็นประเภทใด มีความเพลิดเพลินหรือปัญหาใดเกิดขึ้นในภาพยนตร์ ขณะที่เราชมภาพยนตร์เราก็พยายามวิเคราะห์และจดจำส่วนต่างๆในภาพยนตร์ การตีความหมายอาจทำได้ 2 วิธี ได้แก่ วิธีที่หนึ่ง คือ การได้อ่านเรื่องราวก่อนที่จะได้ไปชมภาพยนตร์จะช่วยเอื้อให้การชมภาพยนตร์เข้าใจได้มากขึ้น และเมื่อภาพยนตร์จบลงก็รู้ว่าภาพยนตร์ต้องการจะบอกอะไรกับเรา วิธีที่สอง คือ ใช้เวลาในการชมภาพยนตร์ตลอด 2 ชั่วโมงโดยวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมๆกับชมภาพยนตร์ด้วย และเมื่อจบแล้วลองย้อนกลับไปคิดในทันทีว่าชมอะไรไป ทั้งตอนต้น กลาง และท้ายเรื่องเราจะพยายามสลายโครงสร้างของภาพยนตร์นั้นๆ และสร้างมันขึ้นมาใหม่ตามความคิด และการตีความหมายของเราเองยิ่งเรามีการวิเคราะห์ตลอดทั้งเรื่องก็จะยิ่งมีความรู้เกี่ยวข้องในเนื้อหาและเข้าใจเนื้อหาต่างๆของเรื่องนั้นมากขึ้น

Joseph M. Boggs และ Dennis W. Petrie (2008) กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญสำหรับคนที่ต้องการจะเป็นผู้ชมภาพยนตร์ที่เหมาะสม (Becoming a receptive viewer) ก็คือ เราจะต้องหลีกเลี่ยงความเชื่อแบบผิดๆเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อภาพยนตร์ในแต่ละประเภท และแทนที่ด้วยการเปิดรับความหมายและจุดประสงค์ที่แท้จริงของภาพยนตร์ โดยเราจะต้องเปิดใจให้กับภาพยนตร์ทุกประเภทเพื่อที่เราจะสามารถตอบสนองต่อภาพยนตร์ตามอารมณ์ สันชาตญาณ และความรู้สึกส่วนตัวที่แท้จริงด้วยการใช้วิธีวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่เหมาะสมซึ่งจะช่วยเติมความสมบูรณ์ให้กับการรับรู้ในอีกระดับหนึ่ง

ถ้าเราเป็น “คนรักหนัง” เราจะพบว่าการวิเคราะห์หนังนั้นคุ้มค่ามากสำหรับความพยายาม เพราะมันจะนำเราไปสู่ความเข้าใจและการรับรู้ความหมายอย่างลุ่มลึก แทนที่จะต่อต้านหรือปฏิเสธประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์ การวิเคราะห์ภาพยนตร์จะช่วยยกระดับและเสริมคุณค่าของประสบการณ์ในการชมแต่ละครั้ง เราจะกลายเป็นคนที่เข้าใจภาพยนตร์ได้เร็วและมีมุมมองที่ลึกมากขึ้น ในที่สุด ประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์ที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกในอีกระดับก็จะค่อยๆ เผยออกมา

อย่างไรก็ดี มิใช่เพียงการสร้างภาพยนตร์เท่านั้นที่ต้องมีศิลปะในการสร้าง แม้แต่การชมภาพยนตร์ก็ต้องมีศิลปะในการชมภาพยนตร์เช่นกัน

ในหนังสือ “The Art of Watching Film” ของ Joseph M. Boggs และ Dennis W. Petrie (2008) กล่าวถึงวิธีการเตรียมตัวชมภาพยนตร์และศิลปะของการชมภาพยนตร์ไว้อย่างละเอียด ซึ่งผู้วิจัยทำการสรุปเนื้อหามาใช้เป็นกรอบในการศึกษาพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ ได้ดังนี้

การเตรียมตัวชมภาพยนตร์ (Preparing to see film)

บางคนชอบและพอใจที่จะไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับภาพยนตร์ เพราะนั่นจะทำให้เขารู้สึกเป็นอิสระทางความคิดในการตัดสินและประเมินคุณค่าของภาพยนตร์ด้วยความคิดเห็นจากมุมมองของเขาเพียงลำพัง

อย่างไรก็ดี มีคำแนะนำ 2-3 อย่างที่ควรจะมีปฏิบัติหรือเตรียมตัวก่อนการไปชมภาพยนตร์

1. อ่านบทวิจารณ์ (reviews) เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่จะไปชม อาทิ ประเภทของภาพยนตร์ (Genre film) ข้อมูลเกี่ยวกับทีมงานผู้สร้างภาพยนตร์/นักแสดง เรตติ้งภาพยนตร์ (rating) เนื้อเรื่องย่อ แต่ไม่ควรอ่านให้ลึกไปถึงการเปิดเผยเนื้อหาของภาพยนตร์ (Spoil) เพราะอาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกต่อภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ได้ ไม่ว่าจะในทางบวกหรือลบก็ตาม

2. การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เป็นชมภาพยนตร์มาแล้ว (word-of-mouth reviews)

3. ผู้ชมภาพยนตร์ส่วนใหญ่ จะหาค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทางภาพยนตร์ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และ 2 เว็บไซต์ที่เป็นที่นิยมมากที่สุดคือ เว็บไซต์ของ The Internet Movie Database (www.imdb.com) และเว็บไซต์ของ Rotten Tomatoes (www.rottentomatoes.com)

ศิลปะของการชมภาพยนตร์ (The Art of Watching Film, 2008)

การชมภาพยนตร์เพื่อให้เข้าใจและมีความสามารถในการตีความและประเมินคุณค่าของภาพยนตร์ได้นั้น จำเป็นต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้รู้เท่าทันสื่อภาพยนตร์ (Cine-literacy) ซึ่งการเรียนรู้วิธีการและขั้นตอนดังกล่าวนั้นก็มาจากการทำความเข้าใจในแต่ละองค์ประกอบของภาพยนตร์และกระบวนการผลิตเชิงเทคนิคของภาพยนตร์ที่ใช้ในการสื่อความหมายด้วยภาพนั่นเอง อันประกอบด้วย

1. องค์ประกอบของแก่นเรื่อง (Thematic Elements)

ผู้สร้างภาพยนตร์จะเลือกวิธีการนำเสนอความคิดโดยเน้นความสนใจไปที่องค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งจากองค์ประกอบทั้ง 5 ที่นำเสนอในภาพยนตร์ทุกประเภท ดังต่อไปนี้ 1. เน้นไปที่โครงเรื่อง 2. เน้นไปที่ผลกระทบของอารมณ์ความรู้สึก 3. เน้นไปที่บุคลิกลักษณะของตัวละคร 4. เน้นไปที่สไตล์/วิธีการเล่าเรื่อง 5. เน้นไปที่ความคิดที่ต้องการนำเสนอ รวมไปถึงต้องมีวิธีการแยแยะและประเมินคุณค่าของแก่นเรื่องด้วย

2. ความเป็นนวนิยายและองค์ประกอบของความเป็นละคร (Fictional and Dramatic Elements)

คุณสมบัติที่สำคัญของภาพยนตร์คือการนำเอาศาสตร์ต่างๆ จากสาขา จิตรกรรม ประติมากรรม นิยาย และการแสดง มารวมเข้าไว้ด้วยกันในสื่อเดียวซึ่งทำให้เกิดพลังจากการผสมสื่อมาก และเราไม่สามารถวิเคราะห์เนื้อเรื่องของภาพยนตร์โดยแยกส่วนออกมาแต่ละองค์ประกอบได้เพราะทุกส่วนย่อมมีความสัมพันธ์กันในทางใดทางหนึ่ง

องค์ประกอบของเรื่องที่ดี คือ ความเป็นเอกภาพ (Unified in Plot) เชื่อถือได้ (Credible) มีความน่าสนใจ (Interesting) มีทั้งความธรรมดาสามัญและความซับซ้อนในตัวเอง (Both simply and complex) การประคองอารมณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนด (Handle emotional material with restraint)

นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับชื่อเรื่อง (Title) โครงสร้างการเล่าเรื่องของละคร (Dramatic structure) ความขัดแย้ง (Conflict) บุคลิกลักษณะของตัวละคร (Characterization) การเปรียบเทียบโดยใช้อุปมาอุปไมย (Allegory) การใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความคิด (Symbolism) และการเสียดสี/ประชดประชัน (Irony)

3. สิ่งที้ออกแบบให้รับรู้โดยสายตา (Visual Design)

การให้ความสำคัญเกี่ยวกับการออกแบบของค้ประกอบศิลป์และการกำกับศิลป์ที่สมบูรณ์ นั้นจะพิจารณาจาก บทภาพยนตร์ (Script) การจัดสถานที่ (Setting) การจัดองค์ประกอบภาพ โลกของความเพ้อฝันและจินตนาการ (Fantasy world) การออกแบบเครื่องแต่งกายและการ แต่งหน้า การใช้แสงเงา

4. ศิลปะในการกำกับภาพและเทคนิคพิเศษ (Cinematography and Special Visual Effects)

ภาพยนตร์พูดด้วยภาษาของการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า การให้ความสำคัญกับภาพ ที่ถ่ายทอดผ่านเลนส์ด้วยมุมมองต่างๆ จึงมีความสัมพันธ์กับการสื่อความหมายและอารมณ์ ความรู้สึกที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้ชมด้วย รวมถึงการเน้นความสนใจต่อสิ่งที่สำคัญในเรื่อง ด้วย ระยะเวลาโฟกัส ขนาดภาพ การเคลื่อนกล้อง การปรับความคมชัดของฉากและกำหนดกรอบการมอง ในระยะต่างๆ การใช้มุมกล้อง/เลนส์ การใช้เทคนิคพิเศษด้านภาพต่างๆ

5. การตัดต่อ (Editing)

สิ่งสำคัญที่สุดอีกสิ่งหนึ่งในกระบวนการผลิตภาพยนตร์ ก็คือ การตัดต่อ ซึ่งต้องพิจารณา จาก การเลือกใช้ภาพที่เหมาะสม การเรียงลำดับเหตุการณ์อย่างสอดคล้อง ต่อเนื่อง และควบคุม ให้ได้จังหวะ รวมถึงวิธีการเคลื่อนย้ายของภาพ จังหวะในการตัดภาพ การใช้ภาพเคลื่อนไหวซ้ำ การแช่ภาพค้างและการคลายภาพ (thawed frame) สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญกับการตัด ต่อและการเร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม

6. การใช้สี (Color)

การใช้สีในภาพยนตร์จะมีผลกระทบต่อผู้ชมเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ของความดึงดูดใจ การสร้างให้เกิดมิติในการมอง การอธิบายความรู้สึกและสร้างความประทับใจด้วยเฉดของสี การใช้สีเป็นสัญลักษณ์ การปรากฏซ้ำๆของสี ต่างก็มีความหมายในทางการตีความทั้งสิ้น

7. เสียงประกอบและบทสนทนา (Sound Effects and Dialogue)

การใช้เสียงประกอบต่างๆในภาพยนตร์และในบทสนทนานั้นมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ ด้วยอารมณ์ ความรู้สึก จากสิ่งที่ได้ยิน และยังสามารถบอกถึงความรู้สึกภายในของตัวละครและ โทนของเรื่องในขณะนั้นได้ดี ซึ่งมีทั้งการใช้เสียงในรูปแบบที่กลมกลืนกับภาพและขัดแย้งกับภาพที่ ปรากฏในขณะนั้น

8. ดนตรีประกอบภาพยนตร์ (The Musical Score)

ความสำคัญของดนตรีประกอบคือการเสริมการวิธีการเล่าเรื่องให้มีพลังและเร้าอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตามเนื้อเรื่องมากขึ้นด้วย ซึ่งหัวใจสำคัญก็คือจังหวะในการปล่อยเพลงให้พอดีการเล่าเรื่อง ไม่เยอะไม่น้อยไม่ยาวไม่สั้นจนเกินไป แต่การที่ภาพยนตร์บางเรื่องไม่มีดนตรีประกอบนั้นก็เป็นการสื่อความหมายถึงตัวหนังอีกอย่างหนึ่งเช่นกัน

9. การแสดง (Acting)

เป้าหมายของนักแสดงทุกคน คือ การทำให้ผู้ชมเชื่อในสิ่งที่นักแสดงเป็น (Character actor) ไม่ใช่การเอาบุคลิกของตัวเองเข้าไปใส่ในตัวละคร (Personality actor) เพราะนั่นเท่ากับทำให้ผู้ชมคิดว่าเธอกำลังพยายามแสดงเป็นคนนั้นคนนี้ แต่ต้องทำให้ผู้ชมเชื่อว่าเธอเป็นเช่นนั้นจริงๆ ตามธรรมชาติโดยไม่ได้แสดง ทั้งๆที่จริงๆแล้วนี่แหละคือการแสดงชั้นครู นอกจากนี้ ผู้ชมยังต้องให้ความสำคัญกับการเลือกตัวแสดงด้วย

10. ความถนัด/สไตล์ของผู้กำกับ (The Director's Style)

ผู้กำกับภาพยนตร์แต่ละคนต่างก็มีสไตล์ในการทำงานและเรื่องที่ยากจะเล่าไม่เหมือนกัน การทำความเข้าใจกับผลงานในอดีตจนถึงปัจจุบันของผู้กำกับแต่ละคน จะช่วยให้เราเข้าใจทางของหนังของเขาและความคิดที่เขาต้องการจะสื่อได้ดียิ่งขึ้น

11. ประเภท/ตระกูลของหนัง (Genre Film)

การชมภาพยนตร์โดยอิงประเภทของภาพยนตร์ เป็นอีกหนึ่งวิธีที่ง่ายที่สุดในการจะเข้าถึงภาพยนตร์ เพราะภาพยนตร์แต่ละประเภทก็จะมีโครงสร้างที่เป็นแบบแผนของแนวเป็นพื้นฐานอยู่แล้วเบื้องต้นจึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ แล้วจึงค่อยนำบริบทอย่างอื่นในภาพยนตร์มาใช้ในการพิจารณาประกอบด้วย

12. การวิเคราะห์ภาพยนตร์ทั้งเรื่อง (Analysis of the Whole Film)

การวิเคราะห์ภาพยนตร์โดยหลักการพื้นฐาน จะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญเบื้องต้น ดังนี้ แก่นเรื่อง ความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนในภาพยนตร์ทั้งเรื่อง ระดับของความตั้งใจที่จะส่งสาร การประเมินค่าโดยยึดหลักองค์ประกอบภาพยนตร์และไม่ใช้ความรู้สึกส่วนตัว การประเมินค่าโดยความรู้สึกส่วนตัวเป็นที่ตั้ง

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการวิเคราะห์ภาพยนตร์โดยใช้กรอบการวิเคราะห์หรืออย่างอื่นอีกด้วย ได้แก่ การชมภาพยนตร์ในฐานะที่เป็นความสำเร็จของกระบวนการทางเทคนิค การชมภาพยนตร์

เพื่อชื่นชมการแสดงของนักแสดง การชมภาพยนตร์ในฐานะที่เป็นคำประกาศ(Statement)ทางสังคม, ปรัชญา, คุณธรรม, การเมือง และเพศสภาวะ การชมภาพยนตร์เพื่อเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึก การชมภาพยนตร์ในฐานะที่เป็นผลผลิตทางความคิดของผู้กำกับ การชมภาพยนตร์เพื่อเป็นการสำรวจจิตใจของมนุษย์ แต่การใช้วิธีการวิเคราะห์โดยรวมเอาวิธีคิดหลายๆแบบเข้าด้วยกันก็สามารถทำได้

13. ภาพยนตร์และสังคม (Film and Society)

ในอดีตสหรัฐอเมริกาที่เคยมีการใช้ระบบเซ็นเซอร์ แต่ในปี 1968 ก็ได้มีการนำเอาระบบการจัดเรตภาพยนตร์โดยกำหนดระดับอายุมาใช้ในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ที่รู้จักกันในนามของ The MPPA Rating System มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการแบ่งระดับเรตติ้งภาพยนตร์ ดังนี้ เรต G = General Audiences เรต PG = Parental Guidance Suggested เรต PG-13 = Parents Strongly Caution เรต R = Restricted เรต NC-17 = No One 17 and Under Admitted

จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้ชมภาพยนตร์ ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่ง ว่ามีพฤติกรรมก่อนการชม-ระหว่างชม-หลังชมภาพยนตร์และวิธีการทำความเข้าใจภาพยนตร์อย่างไรบ้าง

2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและเครือข่าย

การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มนั้นจำเป็นที่จะต้องใช้การสื่อสารมาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงบุคคลในกลุ่มเข้าหากัน การรวมกลุ่มเพื่อฝึกกำลังในการสื่อสารกับสังคมหรือระบบจึงเป็นทางออกที่ช่วยให้เกิดพลังในการสื่อสาร เพราะเรื่องบางเรื่องคนเพียงคนเดียวไม่สามารถทำให้เกิดความน่าเชื่อถือหรือสร้างอำนาจต่อรองใดๆได้ แต่เมื่อเกิดการรวมกลุ่มของคนที่มีความคิดทัศนคติ และจุดมุ่งหมายที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันมารวมตัวกัน ผลที่ได้จึงแตกต่างจากการแยกกันอยู่แยกกันทำซึ่งไม่ก่อให้เกิดพลังในการสื่อสาร

ความหมายของกลุ่ม

Feldman และ Arnold (1983 อ้างถึงใน จารุณี พัชรพิมานสกุล, 2542) ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่าเป็น คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มารวมกัน โดยลักษณะสำคัญ คือ

1. มีปฏิสัมพันธ์กัน
2. รับรู้ว่าตนเองมีความสนใจและเป้าหมายร่วมกัน
3. มารวมกันเพื่อความสำเร็จของกิจกรรมในการทำงาน

Marvin Shaw (1981 อ้างถึงใน จารุณี พัชรพิมานสกุล, 2542) กล่าวว่า “กลุ่ม” คือ บุคคล 2 คน หรือมากกว่า ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในลักษณะที่บุคคลแต่ละคนมีอิทธิพลและได้รับอิทธิพล

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า “กลุ่ม” คือ การรวมตัวกันของบุคคลซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีความสนใจร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน หรือการแสดงออกร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยรับอิทธิพลจากผลกระทบจากกันและกัน รวมถึงรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน

จากนิยามดังกล่าว ทำให้เราทราบถึงลักษณะของกลุ่มว่าจะต้องมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมตัวกัน ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ ตามที่นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาได้ศึกษาและกล่าวไว้ว่าการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมนั้น มนุษย์ไม่สามารถที่จะอยู่ตามลำพังได้ แต่จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยการรวมกลุ่มนี้มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายไว้ดังนี้

Rosenfeld (1973 อ้างถึงใน ยุบล เบญจรงค์กิจ, 2534) ได้กล่าวถึง เหตุผลที่ทำให้คนมารวมกลุ่มกัน โดยสรุปจากทฤษฎีพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ Shutz ซึ่งกล่าวว่า ความต้องการของบุคคลแต่ละบุคคลมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. ต้องการมีสังกัดหรือเป็นเจ้าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. ต้องการมีอำนาจและการควบคุม
3. ต้องการความรักทั้งในแง่รักคนอื่น และต้องการให้คนอื่นรัก

Rosenfeld เห็นว่า ความต้องการดังกล่าวนี้ เป็นเหตุผลที่ช่วยอธิบายว่า เหตุใดมนุษย์จึงรวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อย หรือมีแนวโน้มที่จะรวมตัวเป็นกลุ่มอยู่เสมอ การสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม การสร้างความผูกพัน ความภาคภูมิใจ การช่วยกันแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การโต้ตอบกัน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะทำให้กลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนได้

“การรวมกลุ่มกัน” ยังสามารถมองในแง่ของจิตวิทยาว่า อาจมาจากสาเหตุจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2521)

1. เพราะความชอบพอเป็นส่วนตัวกับสมาชิก หรือที่เรียกว่าถูกเพื่อนชักจูงไป
2. เพราะความพอใจในจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น หรือจุดมุ่งหมายตอบสนองของอุดมการณ์ของตนเองจึงไปเข้ากลุ่มกับเขา
3. เพราะพอใจในกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งให้ความสนุกสนาน หรือให้ความพึงพอใจอย่างที่ตนต้องการ ในบางครั้งแม้ว่าตนเองจะไม่สนใจต่อจุดมุ่งหมายของกลุ่ม แต่ก็พอใจที่จะได้ทำกิจกรรมของกลุ่ม หรืออาจจะเป็นทางที่กลับกันก็ได้
4. เพราะพอใจทั้งกิจกรรมและจุดมุ่งหมายของกลุ่ม
5. เพราะพอใจที่จะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามลักษณะความต้องการทางจิตวิทยา คือ ความต้องการที่จะมีส่วนผูกพันอยู่กับบุคคลอื่น (Need for Affiliation) บุคคลที่มีความต้องการประเภทนี้สูง จะเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มได้โดยง่ายทั้งๆ ที่ไม่ว่าจะชอบในจุดมุ่งหมายหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือไม่ ขอเพียงว่าให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพการเป็นอยู่อย่างโดดเดี่ยวเท่านั้น

นอกจากนี้ การที่กลุ่มจะดำรงอยู่ และดำเนินงานต่อไปได้นั้น จำเป็นที่จะต้องใช้การสื่อสารเข้ามามีส่วนสำคัญ เพราะการสื่อสารระหว่างสมาชิกจะช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกัน ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ความหมายของเครือข่าย

เครือข่ายเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นจากการเชื่อมโยงกันของบุคคลหลายคนผ่านเรื่องราวที่ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมว่าเป็นพวกเดียวกัน และ/หรือมีเป้าหมายในการกระทำอะไรบางอย่างร่วมกัน เครือข่ายอาจหมายถึง องค์การที่มีการจัดตั้งแบบเป็นทางการและมีวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการชัดเจน หรืออาจเป็นเครือข่ายทางสังคมที่ดำรงอยู่ตามธรรมชาติสอดคล้องกับวิถีชีวิตตามปกติของชุมชน โดยเครือข่ายที่มีการจัดตั้งมักมีประเด็นการสื่อสารที่ค่อนข้างชัดเจน ส่วนเครือข่ายทางสังคมมักมีประเด็นการสื่อสารที่หลากหลายครอบคลุมทั้งเรื่องราวเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2549)

เครือข่าย หมายถึง การที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาในสังคมหรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกัน สื่อสารกัน ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (พิมพ์วิทย์ บุญมงคล และคณะ 2546)

เครือข่าย เป็นการเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เพื่อการปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นการรวมตัวกันหลวมๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน เครือข่ายความร่วมมือเป็นไปได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล องค์กร และสถาบัน อาจมีขอบเขต และขนาดตั้งแต่เล็กๆ ภายในชุมชนไปจนถึงระดับ ภูมิภาค ประเทศ และระหว่างประเทศ (ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ 2543)

จากความหมายดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า เครือข่าย หมายถึง การรวมตัวของบุคคล / กลุ่ม / องค์กร ที่ผ่านเรื่องราวที่ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมว่าเป็นพวกเดียวกัน และ/หรือมีเป้าหมายในการกระทำอะไรบางอย่างร่วมกัน มีการประสานงานกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นการรวมตัวแบบหลวมๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน

สืบเนื่องมาจากคุณสมบัติที่ค่อนข้างรวมตัวกันแบบหลวมๆ ยืดหยุ่นได้มาก และสมาชิกมีความเป็นอิสระ ทำให้ธรรมชาติที่สำคัญของเครือข่าย ก็คือ “เกิดง่าย สลายเร็ว” หากไม่มีการทำนุบำรุงหรือการบริหารจัดการให้ดี ดังนั้น เครือข่ายจึงต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายสามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สมาชิกแต่ละคนในเครือข่ายเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่รวมกันเฉพาะกิจตามความจำเป็น (Ad Hoc) และเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วเครือข่ายก็เลิกไป แต่อาจกลับมารวมกันได้ใหม่หากจำเป็นหรืออาจเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ

การก่อตัวและวงจรชีวิตของเครือข่าย

การก่อตัวของเครือข่ายที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยวิธีทางธรรมชาติมากที่สุด เช่น บุคคลหรือองค์กรจำนวนหนึ่งพบว่า พวกตนมีความสนใจร่วมกันหรือองค์กรที่เคยเป็นพันธมิตรทำงานร่วมกันมาก่อนแล้วเห็นพ้องกันว่า น่าจะต้องมีกลุ่มหรือเครือข่ายที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อปฏิบัติการร่วมกันในการแก้ปัญหา หรืออาจเกิดขึ้นจากวิธีที่มีใช้ธรรมชาติ เช่น เกิดจากการจัดตั้งโดยการสนับสนุนจากภายนอกก่อนแล้วค่อยมาสร้างความสัมพันธ์กันภายหลัง เครือข่ายจัดตั้งนี้ มักจะมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมิได้มีพื้นฐานความต้องการ ความคิด

ความเข้าใจที่ตรงกันมาก่อน การรวมตัวจึงเป็นไปในลักษณะเพียงชั่วคราวเป็นการเฉพาะกิจ ไม่มี ความต่อเนื่องและมักจะจางหายไปในที่สุด เป็นต้น

ในมิติของวงจรชีวิตนั้น เครือข่ายเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่มีช่วงเวลาของการเกิด การ เจริญเติบโต ความรุ่งเรืองและความเสื่อมถอย เป็นวงจรสืบเนื่องกันไป ความแตกต่างระหว่าง เครือข่ายกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ก็คือ แม้เครือข่ายจะผ่านช่วงเวลาแห่งความรุ่งเรืองเข้าสู่ช่วงเวลาแห่ง ความเสื่อมถอย แต่ถ้าเครือข่ายสามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตัวเองได้อย่างเหมาะสมแล้ว เครือข่ายนั้นก็สามารถเจริญเติบโตและดำรงอยู่ได้ต่อไปอีก ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญก็คือ ความสามารถในการค้นหาสาเหตุแห่งความเสื่อมถอย และความสามารถในการปรับปรุงแก้ไข จุดอ่อน สร้างจุดแข็งของเครือข่ายนั่นเอง การกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานของแต่ละเครือข่ายจึง ควรพิจารณาด้วยว่าเครือข่ายนั้นอยู่ในช่วงระยะใดของวงจรชีวิต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543)

1. **ระยะก่อตัว** ช่วงนี้เป็นระยะเริ่มต้นของเครือข่าย เริ่มจากการมีแกนนำเป็นผู้ริเริ่ม เครือข่าย ซึ่งแกนนำอาจเป็นได้ทั้งบุคคลหรือกลุ่มบุคคล แกนนำเหล่านี้จะกำหนดประเด็นที่ตนเอง สนใจและต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการและเป็นผู้จุดประกายให้บุคคลอื่นๆ เริ่มรับรู้ในปัญหา ร่วมกัน จนเกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องรวมตัวเป็นเครือข่าย แต่สมาชิกยังมีจำนวน น้อย จำกัดเพียงบางกลุ่มหรือบางพื้นที่เท่านั้น วัตถุประสงค์ของเครือข่ายอาจยังไม่ชัดเจนในช่วง ระยะนี้ ระบบบริหารภายในเครือข่ายมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ อีกทั้งบุคคลภายนอกเครือข่าย ส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักเครือข่าย เพราะข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายยังไม่แพร่ออกไปในวงกว้าง จึงเป็นที่ รู้จักเพียงในวงแคบเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นจึงอาจมีบางเครือข่ายที่ปิดตัวลงไปในช่วงนี้ เพราะไม่ สามารถก่อตัวได้สำเร็จ

2. **ระยะขยายตัว** เครือข่ายที่สามารถประคองตัวให้ผ่านระยะแรกเข้าสู่ระยะที่สองได้ ก็ จะผ่านเข้าสู่ระยะขยายตัว โดยที่แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการของเครือข่ายเริ่มชัดเจนมากขึ้น เครือข่ายเริ่มมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เป้าหมายและรูปแบบการทำงานที่ชัดเจนนี้ ดึงดูดให้คนสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เครือข่ายเริ่มเกิดการขยายตัว ในเชิงปริมาณ และแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ส่งผลทำให้เครือข่ายดำเนินกิจกรรมได้อย่าง ต่อเนื่อง สมาชิกรู้สึกที่ตนเองได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมเครือข่าย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ เครือข่ายพัฒนาสู่ระยะต่อไปอยู่ที่ภาวะผู้นำ ความเป็นประโยชน์ และความต่อเนื่องของกิจกรรม

ตลอดจนการจัดระบบบริหารภายใน นอกจากนี้ การดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องนั้น ทำให้สมาชิกเกิดการมีส่วนร่วมและเชื่อมสัมพันธ์กับเครือข่ายมากขึ้น

3. ระยะเวลารุ่งเรือง ระยะเวลาแบ่งได้เป็น 3 ช่วงย่อยๆ ได้แก่ ระยะเวลารุ่งเรืองช่วงต้น ระยะเวลารุ่งเรืองช่วงเสถียร และระยะเวลารุ่งเรืองช่วงถดถอย โดยระยะเวลาในแต่ละช่วงจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารเครือข่าย บางเครือข่ายอาจอยู่ในระยะรุ่งเรืองช่วงต้นยาวนานหลายปี ในขณะที่บางเครือข่ายอาจอยู่ในช่วงนี้เพียงไม่กี่ปีแล้วเข้าสู่ระยะถดถอยอย่างรวดเร็วก็ได้

4. ระยะเวลาถดถอย ความถดถอยของเครือข่ายส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เป้าหมายของเครือข่ายนั้นได้บรรลุผลแล้วทำให้มีการเตรียมตัวสลายเครือข่าย แต่อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการที่เครือข่ายนั้นไม่มีพลังเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้อยู่ร่วมต่อไปได้ ความถดถอยของเครือข่ายนั้นสังเกตได้จากการที่จำนวนสมาชิกลดลงอย่างต่อเนื่อง สมาชิกที่เหลืออยู่ก็ไม่ค่อยตื่นตัว (active) ในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับเครือข่าย ส่งผลให้ทุนสนับสนุนการทำงานทั้งจากภายในภายนอกเครือข่ายลดลง กิจกรรมของเครือข่ายก็เริ่มลดน้อยลงจนไม่มีกิจกรรมเลย นอกจากนี้ ยังอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสมาชิก ทำให้ความเข้มแข็งของเครือข่ายลดลง ซึ่งนำไปสู่การแตกแยกและการสิ้นสุดของเครือข่ายได้

5. ระยะเวลาฟื้นตัว การพยายามฟื้นเครือข่ายหลังจากที่เข้าสู่ระยะถดถอยแล้ว อาจพอกระทำได้ แต่การฟื้นตัวนั้นกระทำได้ค่อนข้างยาก เพราะสมาชิกของเครือข่ายต่างกระจัดกระจายออกไป และต่างไม่สนใจร่วมมือกับเครือข่ายอีก หลังจากที่ตนเองได้รับการตอบสนองความต้องการเรียบร้อยแล้ว แนวทางในการฟื้นเครือข่ายนั้นแทบจะไม่แตกต่างอะไรจากการพยายามสร้างเครือข่ายขึ้นใหม่ ซึ่งเริ่มด้วยการทบทวนวัตถุประสงค์และการกำหนดเป้าหมายของเครือข่ายใหม่ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาแนวร่วมพันธมิตรกลุ่มใหม่ๆ นอกจากสมาชิกเดิมที่เคยมีอยู่ด้วย

เป้าหมายการสร้างเครือข่าย

กาญจนา แก้วเทพ (2538) ได้อธิบายเกี่ยวกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการสร้างเครือข่ายดังนี้

1. เครือข่ายเป็นเทคนิคหรือกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการระดมทรัพยากรจากส่วนอื่นๆ ของเครือข่ายมาใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้า การสร้างเครือข่ายในลักษณะนี้มักจะเป็นการคาดหวังที่

จะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน โดยที่ถือผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มเป็นหลัก และพร้อมจะสลายข่าวยานอื่นๆเมื่อถึงเวลาวิกฤติ (เนื่องจากเครือข่ายมีฐานะเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการทำงาน จึงพร้อมที่จะสละทิ้งหากหมดประโยชน์)

2. การสร้างเครือข่ายต้องเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของกลุ่มและองค์กรของตน เนื่องจากกลุ่มมีขีดจำกัดความสามารถในการแก้ปัญหาหนึ่งๆโดยลำพัง ในแง่นั้นนอกจากกลุ่มจะต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของตนและกลุ่มตนเองเอาไว้แล้ว ก็ยังต้องพยายามรักษาเครือข่ายเอาไว้ด้วย เพราะเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นของกลุ่ม การสร้างเครือข่ายลักษณะนี้จะพบมากเมื่อกลุ่มต่างๆ ต้องติดต่อประสานงานกันเพื่อแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือกันใญามวิกฤติ

3. การสร้างเครือข่ายเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างฐานสำหรับการแก้ปัญหาร่วมกันทั้งในยามปกติและยามที่เกิดวิกฤติ ความแตกต่างระหว่างความหมายที่ 3 กับความหมายที่ 2 คือ การที่กลุ่มแต่ละกลุ่มจะเห็นความสำคัญของกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นเครือข่าย สำหรับในความหมายที่ 3 นี้ จะให้ความสำคัญแก่กลุ่มของตนเองและเครือข่ายในลักษณะที่เท่าเทียมกัน ในบางครั้งจะสามารถเสียสละผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองเพื่อพัฒนากลุ่มอื่นๆ ในเครือข่ายให้ก้าวหน้าขึ้นมาทัดเทียมกัน เนื่องจากในความหมายที่ 3 นี้ ทุกกลุ่มที่มาาร่วมกันเป็นเครือข่ายจะตระหนักว่า “หลังจากการร่วมมือกันนั้นจะมีความแข็งแกร่งกว่าหลังจากกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม” ในลักษณะนี้ บรรดาถูกข่ายจึงไม่เพียงแต่ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเท่านั้น แต่จะพยายามสร้างศักยภาพของกลุ่มทุกกลุ่มที่อยู่ในเครือข่ายพร้อมทั้งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ประโยชน์ของเครือข่าย

เครือข่ายเป็นเครื่องมือหรือวิธีการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในกรณีที่ต้องเผชิญปัญหาต่างๆ ที่ใหญ่โตและซับซ้อนเกินกว่าใครจะเผชิญได้โดยลำพังเพียงผู้เดียว เช่น เอดส์ บุหรี่ เหล้า ยาเสพติด เป็นต้น การสร้างเครือข่ายหรือการทำงานเครือข่ายเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดผลกระทบที่มากกว่าในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เพราะการทำงานแบบเครือข่ายเป็นการทำงานแบบ “ประสานพลังงาน” (Synergy) ประโยชน์ของการทำงานเป็นเครือข่ายอธิบายได้อีกนัยหนึ่งคือ (เสรี พงศ์พิศ, 2537)

- ก่อให้เกิดผลบางอย่างที่ใครคนเดียวทำให้เกิดไม่ได้
- ทำการรณรงค์ได้กว้างกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า

- ส่งอิทธิพลต่อคนอื่นในเครือข่ายและนอกเครือข่าย
- ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือประเด็นหนึ่ง หรือ การต่อสู้หนึ่งชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะแง่มุมหลายแง่มองจากหลายคน หลายองค์กร
- ร่วมมือกัน แบ่งงานกันทำ
- ลดงานที่ซ้ำซ้อนลง และลดการสิ้นเปลืองทรัพยากร
- ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ แรงบันดาลใจ และทักษะต่างๆ
- ทำให้เกิดความสามัคคี ให้กำลังใจกัน และช่วยกันในรูปแบบต่างๆ ในบางกรณีช่วยให้สามารถระดมทุนได้ดี

ประเภทของเครือข่าย

กาญจนา แก้วเทพ (2551) แบ่งเครือข่ายออกเป็นประเภทต่างๆ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1. **เกณฑ์การแบ่ง** เราสามารถใช้ “เกณฑ์” (criteria) หลายเกณฑ์ในการจัดประเภทของเครือข่ายและทุกครั้งที่เปลี่ยนเกณฑ์ไป ผลของการจัดประเภทของเครือข่ายก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย (เหมือนเวลาประกวดนางงาม นางงามแต่ละประเภท เช่น นางสาวไทย นางงามมิตรภาพขวัญใจช่างภาพ ฯลฯ จะใช้เกณฑ์ที่ต่างกัน)

1.1 ใช้ **“ระดับชั้น”** เป็นเกณฑ์ ก็อาจจะแบ่งเครือข่ายออกได้เป็น 2 แบบ เช่น เครือข่ายที่มีชั้นเดียวกับเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการเอาเครือข่ายเล็ก ๆ ไปต่อประสานเป็น “ซูปเปอร์เครือข่าย” (supra network) ขึ้นมา การจัดเครือข่ายแบบชั้นเดียวกับแบบหลาย ๆ ชั้นอย่าง “ซูปเปอร์” นั้นจะมีนัยยะเรื่องของ **“ขนาดเครือข่าย”** เข้ามาเกี่ยวข้องทันที และต่อจากนั้น ตัวแปรเรื่อง **“การบริหารจัดการเครือข่าย”** ก็จะเข้าร่วมแจมด้วย ตามหลักการที่ว่า ยิ่งขนาดของเครือข่ายใหญ่มากยิ่งขึ้น ก็ยิ่งต้องการการบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี มิฉะนั้น แทนที่เราจะได้ใช้เครือข่ายให้เป็นประโยชน์ เราอาจจะตกที่นั่ง **“ลิงแก่ปมแห่”** ที่ยิ่งแก่ก็ยิ่งพันตัวหนาแน่นยิ่งขึ้น หรือเกิดภาวะ **“ได้ไม่คุ้มเสีย”** เป็นต้น

1.2 ใช้ **“พื้นที่”** เป็นเกณฑ์ ได้แก่ การจัดเครือข่ายตามพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน เช่น ในจังหวัดเดียวกัน เป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียงกัน การใช้พื้นที่เป็นเกณฑ์จัดเครือข่ายนั้น จะมีผลสืบเนื่องต่อไปถึงเรื่อง **“การเข้าถึงกันและกัน”** (accessibility) **“ปริมาณความถี่ในการติดต่อสื่อสาร”** (frequency) เนื่องจาก **“ความใกล้ชิดทางกายภาพ”** ในแบบของ **“หนึ่งมิตรชิดใกล้”** คนไทยสมัยก่อนจึงให้ความสำคัญกับ **“เพื่อนบ้าน”** เป็นอย่างมาก

1.3 ใช้ “**ประเด็น**” เป็นเกณฑ์ ได้แก่ การจัดเครือข่ายตาม “ประเด็น” ความสนใจ เช่น เครือข่ายรักษาสีสิ่งแวดล้อม เครือข่ายสมุนไพร เครือข่ายชมรมจักรยาน ฯลฯ เครือข่ายที่มีประเด็น ความสนใจร่วมกันดังกล่าวนี้ จะมีจุดเด่นเรื่อง “คนคอเดียวกัน” ดังนั้น จะพูดคุย จะทำความเข้าใจ กันได้ง่าย ทำกิจกรรมร่วมกันก็ง่าย แต่ก็อาจจะเผชิญกับปัญหาในเกณฑ์อื่น ๆ เช่น พื้นที่ ระยะทาง เป็นต้น

1.4 ใช้ “**เป้าหมาย**” หรือ “**ประโยชน์การใช้**” เครือข่ายเป็นเกณฑ์ ดังตัวอย่างของ เครือข่ายต่อไปนี้

(1) เครือข่ายการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อมุ่งหวังที่จะผลักดันนโยบาย เช่น เครือข่ายของผู้ พิการที่มาร่วมทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อเรียกร้องให้รัฐมีนโยบายที่หนุนช่วยคนพิการ

(2) เครือข่ายที่มีเป้าหมายของการแลกเปลี่ยนข้อมูล / ข่าวสาร เช่น สำนักข่าวต่าง ๆ ที่ สถานเครือข่ายกันเอาไว้

(3) เครือข่ายที่มีเป้าหมายของการช่วยเหลือกันในยามที่ต้องการ (mutual aid) เป็น รูปแบบเครือข่ายที่เคยมีมากที่สุดในสังคมไทย เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว

(4) เครือข่ายที่มีเป้าหมายของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่เดิมนั้น ในแวดวงนักวิชาการและ สถาบันการศึกษาจะมีการจัดวางเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้กันที่แสดงออกมาเป็นกิจกรรม เช่น การประชุมสัมมนาประจำปี แต่ปัจจุบันนี้ การจัดรูปแบบเครือข่ายดังกล่าวได้ขยายตัวและ แพร่หลายมากขึ้นในภาคส่วนอื่นๆ ของสังคม เช่น ภาคธุรกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้ง ภาคองค์กรประชาชน

2. ผลสืบเนื่อง

จากการจำแนกประเภทของเครือข่ายนั้น จะมีผลสืบเนื่องตามมาอยู่ 2 ประการ คือ

2.1 **ผลสืบเนื่องต่อประเภทของกิจกรรม** เนื่องจากเครือข่ายแต่ละประเภทจะมี ลักษณะของกิจกรรมคนละแบบ เช่น เครือข่ายกิจกรรมผลักดันนโยบาย ก็จะมีกิจกรรมประเภท “รวมพล ส่ำแดงพลัง ชุมนุมเรียกร้อง ยื่นหนังสือเปิดผนึก...” แต่ถ้าเป็นประเภทเครือข่ายช่วยเหลือ กัน ก็จะเป็นกิจกรรมประเภท “ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมด้วยช่วยกัน” มากกว่า

2.2 **การใช้ประโยชน์และค่าใช้จ่าย / การลงทุนของเครือข่าย** โดยปกติเมื่อเวลาพูด ถึงเรื่อง “เครือข่าย” เรามักจะมองเห็นแง่มุมที่จะได้ประโยชน์นานัปการจากการมีเครือข่าย เช่น ได้

การเรียนรู้แบบก้าวกระโดด (โดยเรียนรู้จากเพื่อน ๆ ไม่ต้องลองผิดลองถูกด้วยตนเอง) ได้พลังอำนาจต่อรอง ทั้งนี้ ยังไม่ต้องนับผลประโยชน์ในแง่รูปธรรมต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงอีกด้านหนึ่งที่ไม่ควรมองข้ามคือ เหยียดอีกด้านหนึ่งของเครือข่ายก็คือ เครือข่ายนั้นจำเป็นต้อง **“มีค่าใช้จ่าย / มีการลงทุน”** ตัวอย่างเช่น ต้องมีการลงทุนทรัพยากรเวลา (เช่น ต้องไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ ไปร่วมประชุม ฯลฯ) ต้องมีการลงทุนเรื่องการติดต่อสื่อสารที่ดีและสม่ำเสมอ (เช่น ต้องตอบจดหมาย) ต้องมีการบริหารจัดการ (เช่น การแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำงาน) ต้องยึดหลัก **“ซึ่งกันและกัน ทีเขาทีเรา หรือผลประโยชน์ต่างตอบแทน”** ซึ่งหลักการนี้ต้องมาจาก **“จิตใจที่พร้อมทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับ”**

หากปราศจากการจ่ายหรือการลงทุนที่เพียงพอและดีพอ เราก็ไม่อาจจะดำรงรักษาเครือข่ายเอาไว้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน หรือได้ใช้ในยามจำเป็นหรือยามต้องการ และคุณประโยชน์-ค่าใช้จ่ายของเครือข่ายนั้นก็แตกต่างกันไปตามประเภทของเครือข่ายแต่ละชนิด

เมื่อมองในแง่ของพฤติกรรมของมนุษย์แล้ว โดยปกติมนุษย์จะมีปฏิริยาโต้ตอบกัน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่งหรือมากกว่านั้น ปกติแล้วบุคคลในระบบจะทำการติดต่อกับบุคคลอื่นๆ และจะเพิกเฉยกับบุคคลอื่นๆ ที่เหลือด้วย เช่นกันอย่างชัดเจนในด้านเวลา ความถี่ ส่วนการจัดกิจกรรมที่มีความน่าสนใจและดึงดูดสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมนั้นควรมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และที่สำคัญที่สุดคือ เครือข่ายนั้นจะต้องอาศัย **“การสื่อสาร”** ในการดำรงรักษาไว้ซึ่งเครือข่ายด้วย

ความหมายของเครือข่ายการสื่อสาร

เครือข่ายการสื่อสาร หมายถึง ระบบการแพร่กระจายข้อมูลในบรรดาสมาชิกของกลุ่มโดยเครือข่ายการสื่อสารนี้มีลักษณะต่างจากช่องทางการสื่อสารซึ่งเป็นเพียงตัวกลางการสื่อสารระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร (พีชนี เชนยจรรยา และคณะ, 2541)

วินิจ เกตุขำ (2522) กล่าวว่า เครือข่ายการสื่อสาร หมายถึง แบบแผนการติดต่อ เกี่ยวข้อง และประสานงานภายในกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มจะมีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุป เครือข่ายการสื่อสาร หมายถึง รูปแบบการประสานงานกลุ่มของคน หรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันช่วยเหลือกัน โดยการติดต่อสื่อสารนั้นอาจทำได้ทั้งการผ่านศูนย์กลางหรือแม่ข่าย และการติดต่อโดยตรงระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีการจัดรูปแบบหรือจัดระบบที่ยังคงความเป็นอิสระโดยมีรูปแบบการรวมตัวแบบหลวมๆ ตามความจำเป็นหรือเป็นโครงสร้างที่มีความชัดเจน (นฤมล นิราทร, 2543)

ประเภทของเครือข่ายการสื่อสาร

เมตตา กฤตวิทย์ และคณะ (2530) แบ่งประเภทเครือข่ายการสื่อสาร ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. เครือข่ายการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Network) หรือเครือข่ายการสื่อสารที่เกิดขึ้นเอง (Emergent Communication Network) เกิดขึ้นจากการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งไม่มีใครได้รับมอบหมาย หรือบังคับให้ใช้การติดต่อผ่านช่องทางใดช่องทางหนึ่งอย่างตั้งใจ ตรงกันข้ามเครือข่ายเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างอิสระในอัตราความถี่และความเข้มข้นของการสื่อสารที่ต่างกัน จากการศึกษา พบว่า เมื่อเวลาผ่านไป เครือข่ายที่เกิดขึ้นนี้จะค่อยๆ กลายเป็นแหล่งข้อมูลที่ไม่เป็นระเบียบ (Instructed)

2. เครือข่ายการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Network) หรือเครือข่ายการสื่อสารที่ได้ถูกกำหนดไว้ (Prescribed Communication Network) เป็นประเภทของการสื่อสารระหว่างบุคคลซึ่งเกิดปฏิสัมพันธ์ในเครือข่ายที่ได้มีการวางแผนอย่างแน่นอน ดังนั้น เครือข่ายเหล่านี้มีโครงสร้างที่มีแบบแผน บทบาทและสถานภาพของสมาชิกจึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาอย่างมาก ชีวิตในสังคมส่วนใหญ่ทุกวันนี้ต้องการวางรูปแบบเครือข่ายการสื่อสารแทบทั้งสิ้น

เครือข่ายทั้งสองประเภทต่างมีตาข่ายต่อเนื่องกัน (Net Connectivity) คือ เส้นทางการติดต่อที่สมาชิกสามารถสื่อสารเข้าถึงสมาชิกอื่นในเครือข่ายแบบ “All Channel Net” คือ สมาชิกทุกคนจะมีทางติดต่อถึงกันได้หมด ในขณะที่เครือข่ายแบบ “Restricted Net” นั้น สมาชิกบางคนมีทางสื่อสารถึงบุคคลอื่นๆ ในเครือข่ายได้อย่างจำกัด หรืออาจไม่มีทางสื่อสารถึงบุคคลอื่นเลย

รูปแบบของเครือข่ายการสื่อสาร

Harold J. Leavitt (1964 อ้างถึงใน จารุณี พัชรพิमानสกุล 2541) ได้ทดลองทำการวิจัยโดยใช้แบบของการสื่อสารหลายแบบ พบว่า การสื่อสารจัดแยกออกได้เป็น 2 แบบ คือ แบบมีศูนย์กลางกับแบบกระจายอำนาจ

1. การสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication) เป็นการสื่อสารที่มีใครคนใดคนหนึ่งเป็นศูนย์กลางหรือทางผ่าน โดยที่สมาชิกคนอื่นๆ ไม่มีการติดต่อกันโดยตรง แต่ต้องผ่านคนกลาง

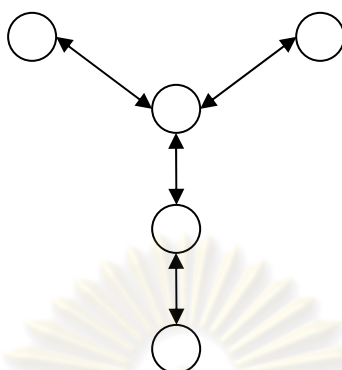
1.1 เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่ (Chain Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกแต่ละคนจะติดต่อไปยังสมาชิกคนอื่นที่อยู่ถัดไปเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในแง่การประสานงานและการติดต่อระหว่างสมาชิกในกลุ่ม บางครั้งจึงเป็นความยากลำบากที่กลุ่มจะทำงานให้สำเร็จได้ตามที่ต้องการ การขาดความเป็นอิสระในการติดต่อสื่อสารเพราะสมาชิกจะติดต่อกับบุคคลอื่นได้เพียง 1 คน หรือ 2 คน ที่ต่อจากเขาเท่านั้น จึงทำให้ความพอใจของสมาชิกในกลุ่มค่อนข้างต่ำ ตำแหน่งศูนย์กลางอาจเป็นตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งก็ได้

แผนภาพที่ 1 : เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่ (Chain Network)

1.2 เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย (Y Network) ได้แก่ เครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกอยู่ตรงกลางเพียง 2 คน จะทำหน้าที่ประสานงานและส่งข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิกคนอื่นๆ ที่อยู่รอบนอก การสื่อสารแบบนี้มีความเหมาะสมกว่าแบบลูกโซ่ในแง่ที่ทำให้งานสำเร็จได้ดีกว่า เพราะข้อมูลสามารถผ่านทิศทางต่างๆ ได้มากกว่าแทนที่จะอาศัยคนที่อยู่ถัดไปเท่านั้น โดยปกติบุคคลที่อยู่ตรงกลางสักคนหรือ 2 คนเท่านั้นที่มีความพอใจต่อรูปแบบการสื่อสารแบบนี้ แต่ส่วนที่เหลือของกลุ่มหรือผู้ที่อยู่รอบนอกมีความพอใจต่ำ รูปแบบของข่ายการสื่อสารแบบตัวยานี้ มักเกิดขึ้นในกลุ่มที่สมาชิกเพียง 1 คน หรือ 2 คน เท่านั้นเต็มใจที่จะรับทำงานและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน ในขณะที่ส่วนที่เหลือของกลุ่มไม่ยอมรับผิดชอบ

แผนภาพที่2 : เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย (Y Network)

1.3 เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel Network) เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่รวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางมากที่สุด โดยสมาชิกคนหนึ่งเป็นผู้รับข่าวจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งแล้วส่งข่าวนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ บุคคลที่อยู่กลางของกลุ่มจะเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริงและเป็นผู้นำของกลุ่ม เครือข่ายการสื่อสารนี้ยังสามารถจัดระบบและสร้างผลงานได้ดีที่สุด

แผนภาพที่3 : เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel Network)

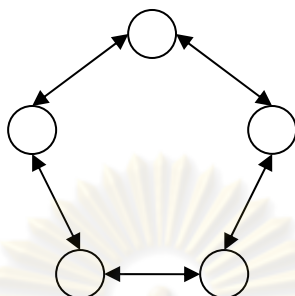

2. การสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Network) เป็นการสื่อสารที่สมาชิกในกลุ่มติดต่อกันโดยอิสระ ไม่มีใครตัดสินใจคนเดียว แต่ร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหา เป็นวิธีที่ใช้ได้ตรงกับกระบวนการกลุ่มมาก เพราะทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ผลที่ออกมาจะได้ทั้งผลผลิต (Product) และกระบวนการ (Process) ของกลุ่ม หมายถึง การสื่อสารแบบนี้คำนึงถึงการเอาใจใส่ผู้ทำงานสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ขวัญและกำลังใจของกลุ่มด้วย

2.1 เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม (Circle Network) เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกในกลุ่มทุกคนสามารถติดต่อกับสมาชิกที่อยู่ถัดจากคนทั้งสองข้าง สมาชิกทุกคนมีความพอใจและ

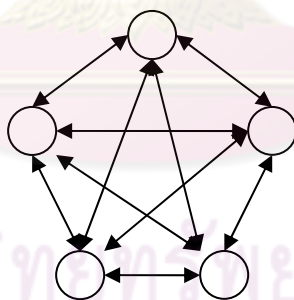
มีสถานะเท่าเทียมกัน ดังนั้นจะไม่มีสมาชิกคนใดสมาชิกคนใดภายในเครือข่ายที่จะเป็นศูนย์กลางของกลุ่มหรือผู้นำของกลุ่ม แต่จะขาดความเป็นระบบระเบียบและสร้างผลงานได้ช้า

แผนภาพที่4 : เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม (Circle Network)

2.2 เครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง (All Channel Network) เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์อย่างทั่วถึงได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านสมาชิกคนอื่นๆ อาจถือได้ว่าเป็นเครือข่ายการติดต่อที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะไม่มีข้อจำกัดการสื่อสารของสมาชิก โดยเครือข่ายนี้จะเปิดโอกาสให้มีปฏิริยาย้อนกลับสูงที่สุด

แผนภาพที่5 : เครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง (All Channel Network)

ตำแหน่งของสมาชิกในเครือข่ายการสื่อสาร

สมาชิกของเครือข่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญ ในการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในเครือข่ายด้วยกัน เพื่อระมัดระวังและหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือความไม่เข้าใจกัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ สมาชิกแต่ละคนควรแสดงความเป็นมิตรต่อกัน เมื่อใดที่เกิดความขัดแย้งขึ้นต้องรีบหาทางแก้ไขและดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เกิดความเข้าใจกันขึ้น

เราควรทำความเข้าใจตำแหน่งต่างๆ ในโครงสร้างของเครือข่ายอันเป็นส่วนประกอบย่อย ที่อยู่ในตำแหน่งต่างๆ ซึ่งจะมีภาระหน้าที่ที่แตกต่างกันไป กาญจนา แก้วเทพ (2550) สรุปไว้ดังนี้

1. **ศูนย์กลางของเครือข่าย (สตาร์ / Star)** เนื่องจาก “เครือข่าย” เป็นรูปแบบการจัดความสัมพันธ์ของผู้คน ดังนั้น “ตำแหน่งที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่าย เป็นดาวหรือสตาร์ประจำกลุ่ม” ก็คือ ตำแหน่งที่มี “เส้นสายความสัมพันธ์จากสมาชิกคนอื่นๆ” พุ่งเข้ามาหามากที่สุด ตำแหน่งนี้อาจจะเป็นหัวหน้าเครือข่าย ประธานของเครือข่าย ฯลฯ

2. **ผู้ประสานงาน / ติดต่อสื่อสาร (Liaison)** ในขณะที่ “สตาร์” เป็นชุมทางเส้นสายความสัมพันธ์นั้น “ผู้ประสานงาน” ก็จะทำหน้าที่เป็น “ชุมทางของเส้นทางการติดต่อสื่อสาร” ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สำคัญอีกตำแหน่งหนึ่ง เนื่องจากการติดต่อสื่อสารนั้นเป็นเสมือน “เส้นใยประสาท” ของเครือข่าย หากเส้นประสาทอักเสบหรือพิการ เครือข่ายก็จะเป็นอัมพาตอย่างแน่นอน

ในเครือข่ายขนาดเล็ก สตาร์กับผู้ประสานงาน / ติดต่อสื่อสารอาจจะเป็นคน ๆ เดียวกัน แต่ในเครือข่ายขนาดใหญ่ มักจะต้องแยกเป็นตำแหน่งต่างหากเพื่อแบ่งงานกันทำ แต่ทว่า สตาร์กับผู้ประสานงานจะต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

3. **ชุมสายย่อย / โหนด (Node)** ในกรณีที่เครือข่ายมีขนาดใหญ่หรือครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางมาก ๆ เนื่องจากสตาร์นั้นเป็นมนุษย์ธรรมดา จึงต้องมีข้อจำกัดทั้งเรื่องเวลาและพื้นที่ซึ่งอาจจะทำให้ไม่สามารถติดต่อกับสมาชิกได้อย่างทั่วถึง ในลักษณะแบบนี้ก็จำเป็นต้องมี “ชุมสายย่อย ๆ หรือโหนด” มาทำหน้าที่ประสานงานเป็นตัวกลางระหว่างสมาชิกแต่ละกลุ่มกับสตาร์และผู้ประสานงาน

4. **สมาชิก (Member)** สมาชิกนับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับการดำรงอยู่และความเข้มแข็งของเครือข่ายเช่นเดียวกันแม้จะดูเป็นตำแหน่งปกติธรรมดาก็ตาม ทั้งนี้เพราะเครือข่ายที่เข้มแข็งก็ต้องมีสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นเท่านั้น

ลักษณะของสมาชิกในเครือข่ายนั้น จะแตกต่างจากสมาชิกในกลุ่ม / องค์กรดังที่กล่าวมาแล้ว คือ สมาชิกแต่ละคนสามารถจะมีเส้นสายสัมพันธ์และเส้นสายการสื่อสารได้หลาย ๆ ระดับ ทั้งการสัมพันธ์กับสตาร์ / ผู้ประสานงาน / ชุมสายย่อย ๆ โหนด / หรือกับสมาชิกด้วยกันเอง และยิ่งสมาชิกมีเส้นสายความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารมากเท่าใด ก็จะเปรียบเสมือนตาข่าย

ที่มีการสานต่อกันอย่างหนาแน่นทำให้มีความเข้มแข็งที่จะรองรับภารกิจหรือเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างดี

5. **ระหัดวิดน้ำตรงชายเขต (Boundary spinning)** สมาชิกประเภทนี้จะทำหน้าที่คล้ายกองการต่างประเทศคือ เป็นผู้ติดต่อประสานงานกับข้างนอก เช่น เป็นผู้นำข่าวสารความเคลื่อนไหว / ความรู้ / ประสบการณ์จากภายในเครือข่ายออกไปสู่โลกภายนอก และในเวลาเดียวกันก็นำเอาความเคลื่อนไหว / ความรู้ / ประสบการณ์จากโลกภายนอกเข้ามาสู่เครือข่าย ซึ่งเป็นการทำหน้าที่เสมือนระหัดวิดน้ำเข้าออกที่น้ำ

6. **สมาชิกผู้โดดเดี่ยว (Isolated member)** สมาชิกบางคนที่อยู่ใน “ภาวะเสี่ยง” ต่อการสลายขาดอย่างมาก เช่น เป็นผู้มีสายสัมพันธ์อยู่สายเดียวกับสตาร์ ในขณะที่สตาร์มีภารกิจมาก อาจจะไม่ค่อยมีเวลาติดต่อ หรือหากมีการเปลี่ยนแปลงศูนย์กลาง ก็อาจจะขาดหายไปเลย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม มาใช้ประกอบในการศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนัง ทั้งแบบที่ไม่เป็นทางการและแบบที่เป็นทางการ ซึ่งจะมีการติดต่อสื่อสารกันและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันในลักษณะต่างๆ กระทั่งเกิดการก่อตัวของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาถึง วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” คืออะไร พฤติกรรมการสื่อสารของสมาชิกกับสมาชิก และพฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะเป็นอย่างไร

3. แนวคิดเรื่องการสื่อสารและพื้นที่สาธารณะ

Jurgen Habermas เป็นนักคิดสำนักแฟรงค์เฟิร์ต (Frankfurt) รุ่นใหม่ เป็นกลุ่มที่สนใจการวิพากษ์วิจารณ์ระบบ เขาเสนอว่าในสังคมเสรีทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องผลประโยชน์จากมิติต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน กลไกทางสังคมกลไกหนึ่งที่สร้างสมดุลระหว่างมิติต่างๆ นั่นก็คือ “พื้นที่สาธารณะ” (Public Sphere) เนื่องจากในพื้นที่สาธารณะนั้นคนทุกกลุ่มจะสามารถสื่อสารได้อย่างเต็มที่

ความสำคัญของ “การสื่อสาร” ในทัศนะของ Habermas

ฮาร์เบอร์มาส ให้ความสนใจกับเรื่องความมีเหตุมีผลในการสื่อสาร ที่เรียกว่า “Communicative Rationality” ซึ่งเขาอธิบายว่า ความมีเหตุมีผลในการสื่อสารนั้นมีความสำคัญ ทั้งระดับปัจเจกและระดับสังคม สำหรับระดับปัจเจกนั้น จากอิทธิพลของแนวคิดด้านจิตวิทยาที่กล่าวว่า ในเรื่องการก่อรูปของ “ตัวตน” (selfhood) นั้น เกิดมาจากการสื่อสารกับผู้คนรอบข้าง (เช่น การที่เราจะคิดว่า “เราเป็นคนแบบไหน” ก็ขึ้นอยู่กับคำพูดของคนแวดล้อม) ดังนั้น เขาจึงอธิบายว่า ความมีเหตุมีผลในการสื่อสารนี้จะทำให้เกิด “ความเป็นตัวตน” ทั้งระดับปัจเจกและระดับสังคมได้ เพราะคนที่ต้องการเสรีภาพนั้น ต้องเป็นคนที่มีความตระหนักในความเป็นตัวตนของตัวเองเสียก่อน (สังคมก็เช่นเดียวกัน)

นอกเหนือจากความสำคัญระดับปัจเจกบุคคลแล้ว ความมีเหตุผลเชิงการสื่อสารก็ยังมีคุณูปการต่อเรื่อง “ความสัมพันธ์ของคนในสังคม” อีกด้วย เพราะโดยผ่านการสื่อสารระหว่างคนในกลุ่ม/ชุมชน/สังคมเท่านั้น ที่จะทำให้แต่ละฝ่ายสามารถเข้าถึงอัตวิสัย/ความเข้าใจของกันและกันได้ (Intersubjectivity) หรือพูดภาษาชาวบ้านก็คือ การพูดจากันทำให้เราเข้าถึงและเข้าใจกันและกัน ทำให้มีภาษาที่จะพูดกันรู้เรื่องและสามารถบรรลุถึงข้อเห็นพ้องต้องกันได้ในท้ายที่สุด

อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงคำว่า “การสื่อสาร” นี้ ก็ได้หมายความว่า การสื่อสารทุกรูปแบบสามารถที่จะให้ผลลัพธ์ที่ดีได้เกิดขึ้นเสมอไป เนื่องจากในความเป็นจริงแล้ว ความมีเหตุมีผลในการสื่อสารนั้นมีอยู่หลายแบบ และถูกนำมาใช้เพื่อตอบสนองผลประโยชน์และเป้าหมายหลายๆอย่าง

การให้ความสนใจกับ “การสื่อสาร” ในฐานะเครื่องมือของการเข้าสู่ความมีเหตุมีผลและเสรีภาพนั้น ก็เนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการสื่อสาร (ภาษา) นั้น มีอยู่ 2 ด้านที่ตรงกันข้ามแต่เกิดควบคู่ตลอดเวลา ในด้านหนึ่งคนเราจำเป็นต้องสื่อสาร/ใช้ภาษาตามกรอบที่สังคมกำหนดมาให้ แต่ในอีกด้านหนึ่งในฐานะที่มนุษย์เป็นผู้ใช้ภาษา มนุษย์เราก็มีอิสระที่จะสร้างสรรค์ภาษาให้แปลกใหม่จากกรอบออกไปอยู่เสมอ ภาษาจึงเป็นปริมณฑลที่ทำให้มนุษย์ได้มีโอกาสใช้อิสระเสรีภาพ ด้วยเหตุนี้ เขาจึงให้ความสนใจกับบทบาทของการสื่อสาร ดังที่ปรากฏอยู่ในหนังสือของเขาชื่อ The Theory of Communicative Action (1984,1987) การสื่อสารจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการปลดปล่อยสังคมให้มีเสรีภาพ

ความหมายของพื้นที่สาธารณะ

กาญจนา แก้วเทพ (2543, 2550) กล่าวถึง แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะตามทัศนะของฮาเบอร์มาส (Habermas) ไว้ดังนี้ คำว่า “พื้นที่สาธารณะ” ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือคำว่า “พื้นที่”

และคำว่า “สาธารณะ” ความหมายของคำ 2 คำนี้ก็เหมือนคำทั้งหลาย กล่าวคือ ถูกนิยามและถูกช่วงชิงคำนิยามไปมาอยู่ตลอดช่วงยุคสมัยประวัติศาสตร์ที่คนแต่ละกลุ่มได้มีอำนาจในการให้คำนิยาม แต่หากเราหยุดภาพที่เคลื่อนไหวของคำนิยามทั้งสองเอาไว้ที่จุดๆหนึ่ง เราก็อาจจะตรวจสอบดูความหมายของคำทั้งสองได้ ดังนี้

ความหมายของคำว่า “**พื้นที่**” นั้นประกอบด้วยลักษณะที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม ใน แง่รูปธรรม “พื้นที่” หมายถึง อาณาบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง (area) ที่มีการแบ่งกันเขตเอาไว้อย่างแน่นอน (boundary) เช่น พื้นที่ในโรงงาน พื้นที่ในบ้าน พื้นที่หน้าจอโทรทัศน์ พื้นที่หน้าจอคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ส่วนใน แง่นามธรรม “พื้นที่” จะหมายถึง เวที (ทางนามธรรม) ที่มีการถูกเอาไปใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ซึ่งนอกจากจะมีการเข้าครอบครองแล้ว ก็ยังมีการช่วงชิงต่อสู้การยึดครองอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างที่เห็นอยู่ในชีวิตประจำวันก็เช่น พื้นที่ริมฟุตบาทของถนน หากกลุ่มหาบเร่แผงลอยเข้าไปยึดครองก็กลายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ และหากตำรวจเทศกิจเข้าไปจับกุม ก็กลายเป็นพื้นที่การเมือง หรือเมื่อ mobs เดินทางเข้ามายังกรุงเทพมหานครที่เคยใช้เดินทางก็กลายเป็นพื้นที่ทางการเมืองขึ้นมา

ในความหมายนามธรรมนี้เอง พื้นที่บนหน้าสื่อมวลชนทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร บทเพลง เว็บไซต์ ฯลฯ จะกลายเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ที่มีบุคคลกลุ่มต่างๆ เข้าไปครอบครองและเข้าไปช่วงชิงอยู่เสมอ ตัวอย่างง่ายๆ ก็เช่น ในยุคสมัยหนึ่งพระเอกละครโทรทัศน์จะต้องเป็นคุณชายเชื้อพระวงศ์เสมอ แต่ปัจจุบันพระเอกละครโทรทัศน์จะเป็นนักธุรกิจมากกว่า เป็นต้น เช่นเดียวกับเมื่อรายการประเภท News & Talk Show ต้องเชิญผู้นำชาวบ้าน ตัวแทนชาวเขา ฯลฯ มาเล่าประสบการณ์ทำงานของเศรษฐกิจแบบพอเพียงและพึ่งตนเอง ในขณะที่เศรษฐกิจแบบฟองสบู่ที่เคยยึดอยู่ต้องถอยร่นตกเวทีไป นี่ก็หมายความว่า ความรู้และภูมิปัญญาจากคนระดับรากหญ้า (gross-root) ได้เข้ามามีที่ทางในเวทีสาธารณะของสังคมแล้วในระดับหนึ่ง

ความหมายของคำว่า “**สาธารณะ**” ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปคือ คำว่า สาธารณะ (public) มีความหมายเท่ากับคำว่า “ส่วนรวม” และอยู่ตรงกันข้ามกับคำว่า “ส่วนตัว” (private) ดังนั้น ความหมายของ “สาธารณะ” จึงขยายกว้างออกไปถึงเรื่อง “ผลประโยชน์ของส่วนรวม/คนหมู่มาก” ที่อาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตัว

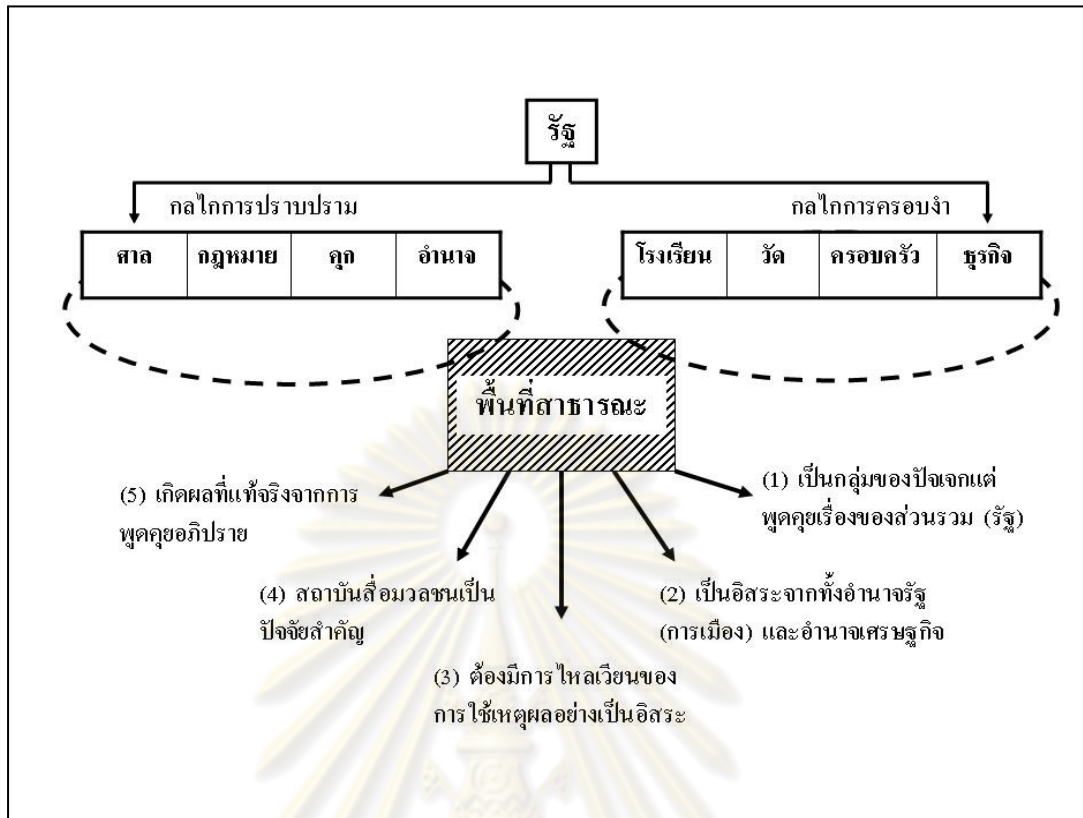
เช่นเดียวกับคำว่า “พื้นที่” ความหมายของคำว่า “สาธารณะ” ก็มีทั้งรูปธรรมและนามธรรม ตัวอย่างของลักษณะรูปธรรม เช่น สวนสาธารณะ สิ่งก่อสร้างสาธารณะซึ่งมีความหมายว่า ทุกคนสามารถเข้าถึง/ไปใช้ประโยชน์หรือเป็นเจ้าของร่วมกัน/มีหน้าที่ดูแลรักษาร่วมกัน ส่วนในความหมายเชิงนามธรรม ก็เช่น ผู้นำชุมชนที่ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงความสุขส่วนตัว ผู้มีจิตสาธารณะ คนที่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

เมื่อนำคำ 2 คำมารวมกัน คำนิยามของ “พื้นที่สาธารณะ” ตามทัศนะของ ฮาเบอร์มาส นั้น เขาได้นิยามว่า พื้นที่สาธารณะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “ความรู้สึกเป็นส่วนรวม” (sense of public) พื้นที่เช่นนี้มีความสำคัญมากสำหรับสังคมประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่บุคคลที่เข้าไปในปริมนทลนั้นจะมีสถานะเป็น “ผู้กระทำการ” (actor) ที่มีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในการตัดสินใจ โดยผ่านกระบวนการสื่อสารแบบอภิปรายโต้แย้งกันด้วยการใช้เหตุผลในเชิงการสื่อสาร (communication rationality) เพื่อตัดสินใจหาคำตอบที่ดีที่สุดร่วมกัน มิใช่การตัดสินใจบนฐานอำนาจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือตัดสินใจตามแบบประเพณีที่เคยๆทำกันมา

ฮาเบอร์มาส กล่าวว่า แนวคิดเรื่อง “พื้นที่สาธารณะ” นี้มิใช่แนวคิดที่ควรจะนำมาอภิปรายถกเถียงกันแบบเป็นนามธรรมเฉยๆ แต่ควรใช้วิธีวิทยาแบบวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ กล่าวคือ ย้อนกลับไปพิจารณาปฏิบัติการทางสังคมที่ฝังตัวอยู่ในวัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัย (cultural embedded social practice) เพื่อแสดงให้เห็นโฉมหน้าที่แท้จริงของพื้นที่สาธารณะแต่ละสังคมของแต่ละยุคสมัย

พื้นที่สาธารณะในทัศนะของ Habermas

ฮาเบอร์มาส อธิบายพื้นที่สาธารณะโดยต่อยอดแนวคิดมาจากนักปรัชญารุ่นดั้งเดิม เช่น เฮเกล มาร์กซ์ กริมซี ฯลฯ ที่ได้แยกพื้นที่ในสังคมออกเป็น 2 ส่วน โดยที่ในแต่ละพื้นที่นั้นมีกลไกวิธีทำงานกันคนละแบบและมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน

ตำแหน่งแห่งที่ของพื้นที่สาธารณะ

นักปรัชญาเช่นเฮเกลได้แบ่งพื้นที่ในสังคมออกเป็น 2 ส่วน โดยใช้เกณฑ์เรื่องความเป็นส่วนรวมและส่วนตัว เรื่องราวที่เป็นผลประโยชน์ส่วนรวมนั้นจะเป็นพื้นที่สาธารณะที่เรียกว่า 'political society' เช่น เรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งในขั้นต่อมา กริมซีได้ขยายว่าการทำงานของกลไกรัฐใน political society นี้ ได้แก่ กลไกรัฐด้านการควบคุมปราบปราม (repressive apparatus) เช่น ศาล กฎหมาย ตำรวจ ทหาร รัฐสภา พรรคการเมือง คุก เป็นต้น

อีกส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ที่ปัจเจกบุคคลใช้เป็นส่วนตัว เรียกว่า 'civil society' เช่น ชีวิตในครอบครัว การทำงาน ชีวิตวัฒนธรรมของบุคคล ฯลฯ พื้นที่ส่วนนี้ทำงานด้วยกลไกรัฐด้านอุดมการณ์ (ideological apparatus) เช่น การสั่งสอนของศาสนา การปลูกฝังค่านิยมผ่านสื่อมวลชน การอบรมจากพ่อแม่ เป็นต้น

ฮาเบอร์มาส เสนอว่า สิ่งที่เราเรียกว่า "พื้นที่สาธารณะ" ในศตวรรษที่ 17 นั้น หมายถึง พื้นที่ที่อยู่กึ่งกลาง/เชื่อมต่อระหว่าง political society และ civil society ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมก็คือ ร้านกาแฟที่เรารู้จักกันในนาม "สภากาแฟ" ในห้องรับแขกที่อยู่ในบ้านขุนนาง/ผู้ดี โรงเหล้า ฯลฯ ซึ่งดู

เป็นพื้นที่ส่วนตัวแต่ในพื้นที่เหล่านั้นจะมีกลุ่มบุคคลมานั่งพูดคุยถกเถียงกันในเรื่องราวของ สาธารณะ เช่น เรื่องการเมือง เรื่องปัญหาบ้านเมืองในหน้าหนังสือพิมพ์ ในวิทยุก็สามารถถือได้ว่าเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ตามทัศนะของฮาเบอร์มาส

พื้นที่สาธารณะดังกล่าวนี้จะมีคุณลักษณะสำคัญๆ 4-5 ประการ คือ

1. เป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันของกลุ่มปัจเจกชนบนพื้นฐานความสมัครใจที่เข้ามาพูดคุยอภิปรายโต้แย้งกันด้วยเนื้อ/ประเด็นที่เป็นเรื่องของส่วนรวม และมีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะมิใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
2. เป็นพื้นที่ที่เป็นอิสระจากอำนาจต่างๆในสังคม เช่น อำนาจรัฐ อำนาจศาสนจักร (ในศตวรรษที่ 17) หรืออำนาจเศรษฐกิจ (ในศตวรรษที่ 20)
3. ต้องมีการไหลเวียนของการใช้เหตุผล (rationality) อย่างเป็นอิสระ ไม่มีใครมีอิทธิพลด้วยเกณฑ์ต่างๆ (ชาติกำเนิด ยศถาบรรดาศักดิ์) เหนือใคร
4. สถาบันสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อเลี้ยงให้การพูดคุยอภิปรายดังกล่าวเป็นไปได้ เพราะเนื้อหาในสื่อมวลชนเหล่านี้เป็นเรื่องราวของสาธารณะอยู่แล้ว และเป็นข้อมูลข่าวสารสำหรับการโต้เถียงอย่างใช้เหตุใช้ผล
5. ผลจากการพูดคุยนั้นจะต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างตามมา มิใช่การพูดคุยเพียงเพื่อ “สำเร็จความใคร่ทางปัญญา” เท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมีการลงมือกระทำกรบางอย่างต่อเนื่องติดตามมา เช่น การรวบรวมข้อคิดเห็นเสนอแนะให้ผู้มีอำนาจพิจารณา การทำจดหมายเปิดผนึก เป็นต้น

พัฒนาการของพื้นที่สาธารณะ

ในหนังสือเรื่อง *The Structural Transformation of the Public Sphere* (1989) Habermas ได้สืบค้นพัฒนาการของการปฏิบัติการทางสังคมที่ฝังตัวอยู่ในวัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัยของสิ่งที่เรียกว่า “พื้นที่สาธารณะ” โดยเริ่มตั้งแต่ยุคสมัยศตวรรษที่ 17 ในสังคมยุโรปที่ยังคงเป็นสังคมศักดินาพร้อมๆ กับที่ชนชั้นกระฎุมพีเริ่มแตกหน่อขึ้นมา ในยุคศักดินานั้นมีแต่สถาบันกษัตริย์ และสถาบันศาสนาเท่านั้นที่จะมีอิทธิพลในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะทางการเมือง (public sphere society) หมายความว่า มีแต่ชนชั้นกษัตริย์ ชุนนางชั้นสูง และพระเท่านั้นที่มีอำนาจในการตัดสินใจในกิจการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ เช่น การออกกฎหมาย การถืออำนาจครอบครองที่ดิน การผูกขาดความรู้และอำนาจผูกขาดการโฆษณาเผยแพร่ความรู้แก่สาธารณะ เป็นต้น และเพื่อที่จะรักษาอิทธิพลในพื้นที่สาธารณะทางการเมืองของตน รัฐ (กษัตริย์

ขุนนางชั้นสูง และพระ) ยังกำหนดอำนาจที่จะใช้ความรุนแรงปราบปรามคนกลุ่มอื่นที่รุกล้ำเข้ามาในพื้นที่สาธารณะดังกล่าว ตัวอย่างเช่น หากมีผู้เขียนหนังสือคัดค้านคำสอนทางศาสนา พระก็สามารถจะจับเข้าคุกได้ เป็นต้น (ในกรณีของสังคมไทยก็เช่น การห้ามเผยแพร่หนังสือทรัพย์สินศาสตร์ของพระสุริยานุวัตร ในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้น)

ในระหว่างช่วงปลายศตวรรษที่ 17 ต่อกับศตวรรษที่ 18 เริ่มปรากฏการสร้าง “พื้นที่สาธารณะ” ของกลุ่มคนในสังคม ในมิติของผู้กระทำ กลุ่มคนที่เข้าร่วมในพื้นที่สาธารณะจะได้แก่พวกชนชั้นกลาง (พ่อค้า, ช่างฝีมือ) ขุนนาง ปัญญาชน (แต่เป็นผู้ชายเกือบทั้งหมด) ที่มานัดพบปะกันตามร้านกาแฟ โรงเหล้า salon (คล้ายๆห้องรับแขกในบ้านผู้มีฐานะ) (มติดิสถานที่) เป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่เหล่านี้เป็นเขตที่ค่อนข้างปลอดภัยจากอำนาจของกษัตริย์และศาสนา เนื่องจากสังกัดอยู่ในภาคประชาสังคม (civil society) ในแง่มิติการกระทำ กิจกรรมที่กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะกระทำคือ การนัดพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพูดคุยถกเถียงกันอย่างมีอิสระและใช้เหตุผลในเรื่องกฎหมาย การเมือง การปกครองต่างๆของรัฐ การโต้แย้งกันนี้จะนำไปบนหลักความเสมอภาคเท่าเทียม โดยมีบทบาทของสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์เป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เรื่องที่พูดคุยกันจะเป็นประเด็นของผลประโยชน์ร่วมกันที่สมาชิกแต่ละคนได้รับข่าวสารมาจากหนังสือพิมพ์ หรือเป็นการมาอ่านหนังสือพิมพ์ด้วยกัน (ปัจจุบันนี้ บรรยากาศในประเทศไทยที่พอเทียบเคียงให้เห็นพื้นที่สาธารณะดังกล่าวได้ก็เช่นสภากาแฟในจ.ตรัง)

อย่างไรก็ตาม การมาพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนกันในประเด็นสาธารณะดังกล่าวนี้ ก็มีใช้การพูดคุยเพื่อลบลบมองประลองปัญญาแล้วก็จบสิ้นไป หากทว่าพื้นที่สาธารณะดังกล่าวได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ต่อสู้ทางการเมืองของชนชั้นกลางด้วย เพราะนอกจากการพูดคุยดังกล่าวจะเป็นช่องทางในการเปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะ (public life) และยังสามารถตรวจสอบรัฐบาลที่กำลังปกครองอยู่ขณะนั้นด้วย (มิตินาที) และหลังจากนั้นผลที่เกิดขึ้นหลังจากพูดคุยดังกล่าวก็คือ กลุ่มพื้นที่สาธารณะนั้นก็จะมีข้อสรุป/ข้อเสนอไปต่อตรงกับชนชั้นกษัตริย์และขุนนาง ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นขุนนางกับชนชั้นกระฎุมพีเปลี่ยนแปลงไป พื้นที่สาธารณะดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางได้แสดงตัวในฐานะ “พลเมือง” (citizen) และได้รวมตัวกันเพื่อเป็นช่องทางเข้าไปร่วมกับชีวิตสาธารณะของสังคม อาจกล่าวได้ว่าช่วงศตวรรษที่ 17-18 เป็นช่วงเฟื่องฟูของ “พื้นที่สาธารณะ” ซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือการต่อสู้ของชนชั้นกลางที่ดำเนินการต่อชนชั้นศักดินา อย่างไรก็ตาม ฮาเบอร์มาส ก็ได้ค้นพบว่า หลังจากที่ชนชั้นกระฎุมพีได้ชัยชนะแล้ว ชนชั้นกระฎุมพีก็ได้ค่อยๆ แปรเปลี่ยนความหมายของพื้นที่สาธารณะจากมิติทางการเมืองมาเป็นมิติด้านเศรษฐกิจสังคม

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 19-20 พื้นที่สาธารณะที่ถูกแปลงโฉมแล้วจึงมีลักษณะเป็นเขตที่ปลอดการเมือง (depoliticized area) ชนชั้นกลางที่มีอำนาจรัฐอยู่ในมือก็ได้แปลงความหมายของพื้นที่สาธารณะที่เคยเป็น ‘เขตพูดคุยเรื่องการเมือง’ ให้เป็น ‘เขตปลอดการเมือง’ เช่นไปกลายเป็นสวนสาธารณะ ศูนย์การค้า หรือสถานที่พักผ่อนต่างๆ หลังจากปรับแต่งรูปลักษณ์และความหมายใหม่แล้ว จึงค่อยๆ เคลื่อนย้ายศูนย์กลางของพื้นที่สาธารณะของสังคมจาก “มิติทางการเมือง” ไปสู่ “มิติทางเศรษฐกิจ/สังคม/วัฒนธรรม” เช่น ศูนย์การแสดงดนตรี โรงภาพยนตร์ ฯลฯ ทำให้การรวมตัวจำนวนมากของผู้คนในพื้นที่สาธารณะกลายเป็นการหาความสนุกสนาน แสวงหาความรู้ การจับจ่ายใช้สอย เป็นต้น เมื่อประชาชนก้าวเข้าไปสู่พื้นที่สาธารณะเช่นนั้น สถานภาพของประชาชนก็จะถูกโยกความหมายจากความเป็น “พลเมือง” มาสู่การเป็น “ผู้บริโภค” เนื่องจากการเป็น “พลเมือง” นั้นจะถูกนิยามในปริบททางการเมือง แต่ “ผู้บริโภค” นั้นจะถูกนิยามในปริบททางการเมืองเศรษฐกิจ อีกทั้งเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันสู่การเป็นผู้รับสารที่เฉื่อยชา รับรู้ข่าวสารที่เป็นไปอย่างตั้งรับ (passive) เกิดจิตสำนึกแบบ “ถูกระงับ” และไม่เกิดแรงผลักดันให้มีปฏิกิริยาโต้ตอบกลับมา เช่น ไม่มีการถกเถียง ไม่เข้าร่วมในเหตุการณ์สาธารณะ ในทั้ง 3 มิติ คือ มิติความเข้าใจ (ไม่มีความเห็นในเรื่องนี้) มิติอารมณ์ความรู้สึก (ไม่รู้สึกละอะไรในเรื่องนี้) และมิติการกระทำ (ไม่รู้จะทำอะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้)

อย่างไรก็ดี พัฒนาการของแนวคิดเรื่อง “พื้นที่สาธารณะ” ยังคงจะดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบและทิศทางของการเคลื่อนไหวทางสังคมในปลายศตวรรษที่ 20 นั้นได้หันเหไปจาก 3 ศตวรรษที่ผ่านมาอย่างมาก โดยเฉพาะขบวนการใหม่ที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสังคม (New Social Movement) ได้เลือกที่จะมาต่อสู้ในปริบทของประชาสังคม (Civil Society) โดยไม่วางน้ำหนักไว้ที่การใช้อำนาจทางการเมืองของรัฐเป็นตัวแก้ปัญหา หากทว่าให้ความสนใจกับเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน ในการนี้เราจึงพบพื้นที่สาธารณะที่ขบวนการใหม่ของการเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมนำมาใช้ เช่น กลุ่มฟื้นฟูสุขภาพองค์กรรวมแนวใหม่ กลุ่มพิทักษ์สิทธิเด็ก ฯลฯ ก็อาจจะไปจัดนิทรรศการตามศูนย์การค้าหรือตามสวนสาธารณะ เป็นต้น

บทบาทของการสื่อสาร : สังคมประชาธิปไตยกับพื้นที่สาธารณะ

หากสังคมประชาธิปไตยเป็นความคาดหวังของฮาเบอร์มาส์ว่าจะเป็นสังคมที่ปลดปล่อยมนุษย์ไปสู่เสรีภาพอย่างแท้จริง ฮาเบอร์มาส์ก็ยืนยันว่า ในสังคมเช่นนั้นจะต้องมี “พื้นที่สาธารณะ” เป็นกลไก/ส่วนประกอบที่สำคัญ โดยเขาเสนอให้เห็นว่า พื้นที่สาธารณะเช่นในศตวรรษที่ 17-18 นั้นเป็นพื้นที่สาธารณะที่ใช้งานได้อย่างแท้จริง เราจึงควรเดินย้อนรอยกลับไปสร้างพื้นที่สาธารณะเช่นนั้นขึ้นมาใหม่ และมีข้อเสนอเพิ่มเติมว่า

- ต้องสร้างพื้นที่สาธารณะขึ้นมาหลายๆแบบอย่างหลากหลายทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่า คนทุกกลุ่มที่มีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันจะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะหลายๆแบบได้อย่างแท้จริง เพราะหากมีพื้นที่สาธารณะอยู่รูปแบบเดียวคนบางกลุ่มอาจจะเข้าถึงไม่ได้

- พื้นที่สาธารณะต้องไม่ถูกทำให้กลายเป็นองค์กร/สถาบันที่มีความแข็งตัวเพราะอิทธิพลของระบบข้าราชการ พื้นที่นี้ต้องเป็นเครือข่ายที่มีการไหลเวียนของข่าวสารได้อย่างเต็มที่

- พื้นที่สาธารณะแห่งนี้จะเป็นสถานที่ ที่ก่อให้เกิดการกระทำเชิงการสื่อสาร (communication action) ที่จะต้องเป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายสำหรับการสร้างจิตสำนึกใหม่ของประชาชน ความรู้สึกใหม่ของประชาชนที่ก้าวข้ามลักษณะ “ปัจเจกชนนิยม” ความรู้สึกใหม่นี้เรียกว่า “ethic of compassion” ซึ่งหมายถึงความเข้าใจ/อารมณ์ความรู้สึกแบบเข้าใจความต้องการของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งในศตวรรษท้ายๆของศตวรรษที่ 20 นี้ สื่อมวลชนได้แสดงให้เห็นแล้วว่ามีความสำคัญที่จะสร้างความรู้สึกร่วมในชะตากรรมของมนุษยร่วมโลก เช่น กรณีรณรงค์ความรู้สึก “we are the world” การช่วยเหลือกันเมื่อเกิดคลื่นสึนามิ ปัญหาภาวะโลกร้อน เป็นต้น

- การที่จะใช้พื้นที่สาธารณะให้ได้ดีสำหรับการสร้างประชาธิปไตยนั้นจะขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรกคือ **คุณภาพของการสื่อสาร** และปัจจัยที่สองคือ **ปริมาณของการมีส่วนร่วม** ซึ่งฮาเบอร์มาเสนอให้มีการสร้างองค์กร/กลุ่มทางสังคมหลายๆ รูปแบบขึ้นมา เพื่อเป็นตัวสื่อกลางสำหรับการมีส่วนร่วม เช่น แนวคิดเรื่องประชาคม การจัดเวทีเสวนา ประชาพิจารณ์ วิทยุชุมชน เป็นต้น

บทบาทของสื่อทางเลือก (Alternative Media) และสื่ออินเทอร์เน็ต (Internet)

ในโลกปัจจุบันได้เกิดการสื่อสารรูปแบบใหม่ๆ อีกมากมาย เช่น การเกิดขึ้นของเวทีเสวนาชุมชน การรวมกลุ่มของแฟนคลับ กลุ่มผู้สนใจ เครือข่ายสังคมต่างๆ ฯลฯ ซึ่งการสื่อสารเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นรูปแบบการสื่อสารที่อยู่นอกเขตอำนาจรัฐและอำนาจเศรษฐกิจทั้งสิ้น ดังนั้น จึงควรที่จะหันมาสนใจบทบาทของสื่อทางเลือกเหล่านี้ในการสร้างพื้นที่สาธารณะซึ่งมีคุณลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบต้นฉบับในศตวรรษที่ 17 ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสื่อประเภทคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีธรรมชาติที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการโต้เถียงอภิปราย (เพราะมีลักษณะ interactive) แม้ว่าจะเป็น การสื่อสารผ่านตัวสื่อกลาง (mediated communication) มิใช่การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (face - to - face communication) นี้จึงเป็นพัฒนาการที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าการฟื้นฟูแนวคิดและแนวคิดปฏิบัติของ “พื้นที่สาธารณะ” ในโลกยุคคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจะมีทิศทางไปในทางใด

บทบาทของพื้นที่สาธารณะแบบเสมือน (Virtual Public Sphere)

จากรูปแบบของการสื่อสารต้นฉบับที่ยาเบอร์มาเขียนยืนยันว่า จำเป็นจะต้องเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้าเห็นตากันนั้น (face - to - face communication) แต่ในโลกปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่สามารถเอาชนะทั้งระยะทาง (space) และเวลา (time) ได้แล้ว เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต ที่สามารถเชื่อมร้อยผู้คนที่อยู่ห่างไกลในแง่ระยะทาง แต่ยังสามารถสื่อสารกันได้ในเวลาเดียวกัน ดังนั้น แนวคิดเรื่อง “พื้นที่สาธารณะ” แบบที่ต้องมีลักษณะทางกายภาพเป็นพื้นที่ที่มาพบปะกันในโลกจริงๆนั้น อาจจะขยายคลี่คลายออกไปเป็นการโต้แย้งอภิปรายกัน ใน “พื้นที่สาธารณะในโลกเสมือน” (virtual public sphere)

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่สมาชิกของสังคมจะใช้สิทธิเสียงของตนนั้น เพื่อสร้างกลไกป้องกันมิให้ประชาชนกลายเป็นเพียง “ผู้บริโภค” (consumer) หากแต่เป็น “พลเมือง” (citizen) ที่แท้จริง ก็จำเป็นต้องมี “พื้นที่สาธารณะ” เพื่อให้มีเวทีนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้เหตุใช้ผลในการพิจารณาก่อนตัดสินใจใช้สิทธิและเสียงของตน ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้

ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเรื่องการสื่อสารและพื้นที่สาธารณะมาใช้พิจารณาถึงการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ว่ามีลักษณะใดบ้างที่เป็นองค์ประกอบของแนวคิดพื้นที่สาธารณะ แล้วจะตั้งคำถามว่าพื้นที่นั้นเป็นของใครและสร้างมันขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์อะไร

“พลเมือง” หรือ “ผู้บริโภค” (Citizen v.s. Consumer)

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงคำนิยามเกี่ยวกับ “ผู้กระทำ” ในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสถานภาพ 2 แบบของผู้กระทำคือ “พลเมือง” และ “ผู้บริโภค”

หมวดสองใบของประชาชน

Garnham (1995 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับสถานการณ์ของประชาชนในสังคมปัจจุบันที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องพื้นที่สาธารณะว่า คนในสังคมสมัยใหม่นั้นจะมีสถานภาพการสวมหมวกสองใบที่ขัดแย้งกัน หมวกใบแรกนั้นจะปรากฏอยู่ในบริบทของการเมือง (political realm) ที่ประชาชนจะถูกนิยามในฐานะ “พลเมือง” (citizen) ส่วนหมวกอีกใบหนึ่งนั้นจะปรากฏในบริบททางเศรษฐกิจ (economy realm) ที่ประชาชนจะถูกนิยามในฐานะ “ผู้บริโภค” (consumer)

สภาพทั้งสองบริบทนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากการถูกนิยามในฐานะ “พลเมือง” นั้นจะสื่อนัยยะไปในทาง **ส่วนรวม** (collective) กล่าวคือ ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มชนการเมือง พลเมืองมีสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น อธิบายจุดยืน ความเข้าใจ ออกเสียงในฐานะเสียงหนึ่งของประเทศนั้น เพื่อให้ผลลัพธ์สุดท้ายออกมาเป็นประโยชน์ของส่วนรวม (public good) ในขณะที่การนิยามประชาชนในฐานะ “**ผู้บริโภค**” นั้นจะสื่อนัยยะไปในทาง **ส่วนตัว/ปัจเจกบุคคล** (individual) (ยกเว้นกรณีรวมตัวกันของผู้บริโภค) โดยที่ประชาชนจะถูกพิจารณาในฐานะผู้ผลิตหรือผู้บริโภคสินค้าเครื่องใช้โดยมีสิทธิเสรีภาพในการผลิตและบริโภคมากน้อยต่างกันตามอำนาจของการซื้อของแต่ละคน หลักของการบริโภคนั้น ทุกคนต้องติดตามรักษาผลประโยชน์ส่วนตัว (private interest) และสำหรับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมนั้น ตามหลักการแบบอุดมคติ ผลประโยชน์ของแต่ละคนจะถูกจัดสรรไปตามกลไกตลาด

จากสถานการณ์ทั้งสองของประชาชนเช่นนี้ จะช่วยให้เรามองเห็นบทบาทหน้าที่ของพื้นที่สาธารณะได้เป็นอย่างดี เนื่องจากหลักการที่ได้กล่าวแต่เบื้องต้นแล้วว่า **พื้นที่สาธารณะเป็นบริบทที่เกี่ยวกับการเมืองและมุ่งเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวม** เพราะฉะนั้นในพื้นที่สาธารณะนี้เองที่จะเป็นโอกาสให้ประชาชนได้สวมหมวก “ความเป็นพลเมือง” ได้อย่างเต็มที่ ประชาชนจะได้มีสิทธิเสรีภาพในการอภิปราย มีสิทธิประท้วง เดินขบวน มีสิทธิยื่นจดหมายเปิดผนึก ฯลฯ เพื่อแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน/ประเทศ/สังคมที่ต้องการพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ร่วมกัน

ถึงแม้ในทางหลักการจะมีการแยกสถานภาพ 2 แบบของประชาชนคือ “พลเมือง” และ “ผู้บริโภค” ออกจากกันได้อย่างชัดเจนราวกับคนละสี แต่ทว่าในโลกแห่งความเป็นจริงแล้ว สถานภาพทั้งสองต่างคลุกเคล้าเข้าด้วยกันจนแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้

ดังเช่นในกรณีของผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย ด้วยมุมมองจากภาครัฐ ประชาชนกลุ่มนี้ถูกใช้คำนิยามในฐานะเป็น “ผู้บริโภค” กลุ่มหนึ่งที่บริโภคสินค้าจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ และมองว่าผลประโยชน์ที่พวกเขาควรจะได้รับ ก็ควรจะเป็นไปตามกลไกของตลาดที่มีรัฐควบคุมด้วยระบบตรวจพิจารณาภาพยนตร์ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สมควรดูอะไรไม่สมควรดู อันจะสามารถควบคุมประชาชนได้จากการซุ่มซ่ามเนื้อหาจากสื่อที่อาจจะไปกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐหรือศีลธรรมอันดีงามได้ ถ้าผู้ควบคุมระบบใช้อำนาจในปริมาณที่พอดีก็คงจะไม่มีปัญหาอะไร แต่ในทางกลับกัน ถ้าผู้ควบคุมระบบใช้อำนาจอย่างไม่สมเหตุสมผลหรือมีอคติ ประชาชนก็จำเป็นต้องยอมรับระบบนั้นเพียงเพราะว่าเป็น “ผู้บริโภค” อย่างนั้นหรือ

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การรวมกลุ่มของคนดูหนังเป็นความพยายามที่จะรื้อถอนความหมายของผู้ชมภาพยนตร์ที่เป็นแค่เพียง “ผู้บริโภค” ออกแล้วเติม “ความเป็นพลเมือง” เข้าไปโดยการสร้างเครือข่ายขึ้นมาเพื่อสื่อสารกับภาครัฐในฐานะที่เป็นพลเมือง พวกเขาจึงมีสิทธิในการสื่อสารเพื่อตั้งคำถามกับระบบที่พวกเขาไม่ยอมรับมาตรฐานในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

4. แนวคิดเรื่องบทบาทของการสื่อสาร

ในฐานะที่มนุษย์เป็น “สัตว์สังคม” มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและใช้ประโยชน์จากสภาวะความเป็นกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมมากมายหลายลักษณะ ยิ่งกว่าสัตว์ชนิดอื่นใดในโลก บรรดากิจกรรมทางสังคมเหล่านี้ดำเนินไปได้ในทางปฏิบัติบนพื้นฐานของกิจกรรมชนิดหนึ่งที่เราเรียกกันว่า “การสื่อสาร” (วรพล พรหมิกบุตร, 2534) ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าบุคคลในสังคมจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่างๆ ผ่านการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารที่มีสื่อกั้นกลาง หรืออาศัยสื่อต่างๆ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อเฉพาะกิจ สื่อประเพณี สื่อท้องถิ่น และสื่อมวลชน เพื่อที่จะสามารถดำรงตนอยู่ในกลุ่มหรือในสังคมนั้นได้อย่างมีความสุข (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

โดยทั่วไปกระบวนการสื่อสารตามหลักทฤษฎีทางนิเทศศาสตร์ มักจะนึกถึงองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบคือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Media/Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งการนิยามความหมายของการสื่อสารมี 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ Transmission Model และ Ritualistic Model (กาญจนา แก้วเทพ, 2541)

แบบแรก Transmission Model พิจารณาว่า การสื่อสาร คือการส่งข่าวสารจากผู้ส่งผ่านทางช่องทางสื่อต่างๆ ไปยังผู้รับสาร ในนิยามนี้ ฐานะของผู้ส่งสารและผู้รับสารจะไม่เสมอภาคกัน

โดยผู้ส่งสารจะมีฐานะเหนือกว่าเนื่องจากเป็นผู้ควบคุมกระบวนการสื่อสาร เช่น การสื่อสารมวลชน เป็นต้น

ส่วนอีกแบบหนึ่ง Ritualistic Model นั้นเห็นว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความหมายซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนบทบาทกันอยู่ตลอดเวลา (Shared meaning) โดยฐานะของผู้ส่งสารและผู้รับสารจะเสมอภาคกัน เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ก็คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั่วไปในสังคม กระบวนการสื่อสารดำเนินไปเมื่อมีผู้ส่งสารด้วยวิธีการต่างๆ ไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจจะเป็นการสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication) โดยมีทิศทางจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเท่านั้น หรือ เป็นการสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) ที่เป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารความหมายไปมาระหว่างกันโดยไม่ผูกขาดการเป็นผู้ส่งสารหรือผู้รับสารอย่างตายตัว แต่ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารแบบใด กระบวนการสื่อสารจะดำเนินไปได้ในทางปฏิบัติก็ต่อเมื่อมี “สื่อ” ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในขณะดำเนินกิจกรรมการสื่อสาร

เมื่อก้าวถึง “สื่อ” บุคคลส่วนใหญ่มักนึกถึงสื่อที่ใช้กันอยู่ในการสื่อสารมวลชนเป็นหลัก เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ หรืออาจนึกถึงสื่อในรูปแบบใหม่ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น แม้ว่า “สื่อ” เหล่านี้จะมีบทบาทอย่างสูงในกระบวนการการสื่อสารในทุกวันนี้ก็ตาม ทว่ามนุษย์ก็ยังมี “สื่อ” ที่มีประโยชน์ในทางปฏิบัตินับแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ซึ่งก็คือ “สื่อบุคคล” นั่นเอง หากพิจารณาจากสถานการณ์รอบตัวในชีวิตประจำวัน จะเห็นได้ว่า การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล ยังคงดำเนินไปในสภาวะการณ์ต่างๆ ในสังคม เช่น การพูดคุยระหว่างสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้าน การสนทนาในกลุ่มเพื่อน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างแม่บ้านกับคนขายของ การบรรยายของครูหรืออาจารย์ในชั้นเรียน ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า “สื่อ” หรือช่องทางการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ เนื่องจากสื่อทำหน้าที่นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง หรือเป็นช่องทางให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาสื่อย่อมไม่สามารถแยกออกจากบริบทของการสื่อสารได้ ดังนั้น ก่อนที่เราจะทำความเข้าใจสื่อ จึงต้องทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารก่อน

เมื่อก้าวถึงบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารที่แพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) แนวคิดหลักของทฤษฎีหน้าที่นิยมนี้ ได้มีนัก

ทฤษฎีหน้าที่นิยมกล่าวไว้ว่า คำว่า Function นั้น นักสังคมวิทยาได้ให้นิยามว่าเป็น “กระบวนการ” สำคัญที่ระบบย่อยต่างทำงานเพื่อตอบสนอง “ความต้องการ” (need) ของระบบใน “การดำรงรักษาเพื่อดำรงอยู่” (maintenance) ของระบบนั้น การทำหน้าที่ดังกล่าวต้องมีการประสานซึ่งกันและกัน (interdependence) ระหว่างระบบย่อยๆ และแสดงออกมาเป็นกิจกรรมต่างๆ (activities) (Meryon, 1967 อ้างถึงใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2549)

ทฤษฎีหน้าที่นิยมนี้ สามารถจำแนกแนวคิดย่อยออกเป็นสองกลุ่มด้วยกันคือ แนวคิดบทบาทหน้าที่เชิงสังคม (Social Functionalism) และแนวคิดบทบาทหน้าที่เชิงปัจเจกบุคคล (Individual Functionalism) โดยที่แนวคิดบทบาทหน้าที่เชิงสังคม (Social Functionalism) จะเน้นหนักว่า ปัจเจกบุคคลและสถาบันย่อยๆ จะต้องช่วยกันทำหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการของระบบใหญ่ทั้งหมด คือ เสถียรภาพ ความมั่นคง และความต่อเนื่องของระบบ แต่ในแนวคิดบทบาทหน้าที่เชิงปัจเจกบุคคล (Individual Functionalism) นั้น จะมองจากจุดยืนและผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลออกไปว่า ปัจเจกบุคคลจะไปใช้สถาบันต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลได้อย่างไร ในวงการสื่อสารมวลชน ตัวแทนของ Individual Functionalism ก็คือ Uses & Gratifications Approach นั้นเอง (Blumler & Katz, 1974 อ้างถึงใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2549)

ในส่วนของงานวิจัยชิ้นนี้จะหยิบยกแนวคิดทฤษฎีหน้าที่เชิงปัจเจกบุคคล (Individual Functionalism) มาเป็นกรอบในการวิจัยบทบาทของการสื่อสาร โดยที่ทฤษฎีหน้าที่เชิงปัจเจกบุคคลนั้น มีต้นกำเนิดจาก Raymond Bauer (1964 อ้างถึงใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2549) ที่เขียนบทความเรื่อง “The Obstinate Audience” ในช่วงทศวรรษที่ 1960 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กระแสที่เชื่อในอิทธิพลของสื่อมวลชนยังมีอำนาจอยู่ Bauer เสนอแนวคิดคัดค้านกระแสหลักเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้รับสารว่า พวกเขามีได้มีลักษณะตั้งรับ (Passive) แบบที่ทฤษฎีสื่อกระแสหลักคาดคิดไว้ แต่ผู้ชมเป็นกลุ่มคนที่ Active มีเป้าหมายและมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนทั้งในการแสวงหาและการเลือกใช้สื่อประเภทต่างๆ หลักการที่ผู้ชมเข้ามาเลือกการสื่อสารหรือเลือกใช้สื่อประเภทต่างๆนั้น เป็นไปตามหลักของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) กล่าวคือ ผู้ชมมีความคาดหวังอยู่แล้วว่า “ลงทุนด้วยเวลาในการใช้สื่อประเภทนี้ จะให้ความพอใจได้มากกว่าการใช้สื่อประเภทนั้น เปิดทีวีช่องนี้จะให้ความสนุกสนานได้มากกว่าช่องนั้น” เป็นต้น

Blumler & Katz (1974 อ้างถึงใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2549) ได้ศึกษาเรื่องการใช้สื่อประเภทต่างๆ เช่น รายการตอบปัญหาชิงรางวัล ละครโทรทัศน์ เพลงในวิทยุ การอ่านหนังสือพิมพ์

ฯลฯ ผลการศึกษาพบว่าเพื่อตอบสนองความต้องการและการให้ความพึงพอใจแก่ผู้ใช้สื่อ โดย Blumler & Katz ได้รวบรวมรายชื่อความต้องการทางจิตใจและสังคมอันมากมายที่มาจัดหมวดหมู่แล้วได้ 35 กลุ่ม ตัวอย่างเช่น

- ใช้สื่อเพื่อต่อยอดคุณค่านิยมของตนเอง เช่น ในกรณีวันแม่ เราต้องการจะซื้อของขวัญให้แม่ เพื่อแสดงความกตัญญู และเมื่อเราเปิดวิทยุ มีโฆษณาเกี่ยวกับการซื้อของขวัญตอบแทนความกตัญญูต่อแม่ เราก็จะติดตามฟังเพื่อให้ได้ความมั่นใจว่า สิ่งที่เราทำนั้นคนอื่น ๆ ก็ทำเช่นเดียวกัน

- ใช้สื่อเพื่อติดต่อสื่อสารกับคนอื่น ๆ เพื่อสร้างชีวิตทางสังคม เช่น งานวิจัยของไสลทิพย์ (2535 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2549) เรื่องการดูละครโทรทัศน์ของผู้หญิง ก็เพื่อเอาเรื่องราวจากละครไปเป็นหัวข้อพูดคุยในกลุ่มเพื่อนฝูง

- ใช้เพื่อแสวงหาความมั่นคงทางจิตใจ (securities & reassure) ในสมัยก่อนเมื่อเวลาที่คนไทยกลุ่มใจ วิธีการตอบสนองความต้องการดังกล่าวอาจจะได้แก่การไปวัดทำบุญ รดน้ำมนต์ สะเดาะเคราะห์ เมื่อทำแล้วสบายใจ มีความมั่นคงทางจิตใจเพิ่มมากขึ้น แต่ในปัจจุบันนี้เด็กวัยรุ่น อาจจะใช้วิธีโทรศัพท์เข้าไปคุยกับ DJ ของรายการเพลงเพื่อขอคำแนะนำประกอบความมั่นใจแทน

- ใช้สื่อเพื่อแสวงหาความหมายและทำความเข้าใจ (make sense) เช่น การเปิดคอรัลมันต์ ดวงชะตา เปิดรับชมรายการธรรมะ การดูโฆษณาประกันภัยแล้วได้พบว่าชีวิตนี้ไม่แน่นอน ฯลฯ

- การใช้สื่อเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของตนเองหรือของกลุ่ม ในอดีตชนเผ่าต่างๆ เคยใช้การสวมเสื้อผ้าเพื่อบอกว่าตนเองเป็นคนเผ่าอะไร เสื้อผ้าเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มเช่นเดียวกับการติดตามดูรายการเพลงประเภท pop-rock ก็เพื่อแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นวัยรุ่น

- การใช้สื่อเพื่อยกระดับวัฒนธรรมตนเองให้สูงขึ้น ตัวอย่างเช่น การติดตามอ่านคอรัลมันต์ พาเที่ยวต่างประเทศของผู้หญิง เพื่อให้เป็นคนหูตากว้างมากขึ้น หรือการดูรายการโทรทัศน์ ประเภทปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดีขึ้น เป็นต้น

เอกลักษณ์ของทฤษฎีนี้ให้ความสนใจต่อ “ผู้รับสาร” (media users) มากกว่า “ตัวสาร” โดยมีหลักคิดว่า ในการเปิดรับสาร คนเรามีความตั้งใจที่จะแสวงหาข่าวสารเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง เช่น เพื่ออาชีพการงาน เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อ เพื่อควบคุม

สถานการณ์ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับลงมือกระทำต่าง ๆ ฯลฯ เมื่อมีความตั้งใจที่แน่นอน ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การเข้าไปใช้สื่อมิใช่การกระทำที่เป็นไปตามยถากรรมหรือไร้เป้าหมาย หากแต่เป็นกิจกรรมที่มีเป้าประสงค์ที่แน่นอน (กาญจนา แก้วเทพ, 2545)

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสาร จึงควรให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ของสื่อให้หลากหลายชนิดเท่าที่ปรากฏอยู่ในสถานการณ์การสื่อสารนั้นๆ มากกว่าการที่จะพิจารณา อย่างเป็นอิสระต่อกัน จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า รูปแบบ “สื่อ” ในกระบวนการสื่อสารของมนุษย์นั้น จะมีความแตกต่างกันหลากหลายรูปแบบ ไม่ได้จำกัดว่ามีเฉพาะสื่อมวลชนเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม จากแนวคิดเรื่องการสื่อสารดังที่กล่าวมาส่วนใหญ่ให้ความสนใจอยู่ที่องค์ประกอบ 2 ด้านของการสื่อสาร คือ ตัวสื่อ (media/channel) กับตัวผู้ส่งสาร (audience) หรือกล่าวได้ว่ายังจำกัด อยู่ในกรอบของกระบวนการสื่อสาร S-M-C-R อีกทั้งยังละเลยไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา บทบาทของการสื่อสารตามที่เกิดอย่างแท้จริงภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังมักเน้นการศึกษาไปที่ “สื่อ” หรือช่องทางการสื่อสารในรูปแบบของสื่อมวลชนเป็นหลัก โดยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาการสื่อสารรูปแบบอื่นๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน สื่อวัตถุ สื่อ กิจกรรม สื่อสมัยใหม่ หรือสื่ออื่นๆ เท่าใดนัก จึงต้องให้ความสำคัญกับการผสมผสานการทำหน้าที่ ของสื่อหลายชนิดเข้าไว้ด้วยกัน

ส่วนในเรื่องของการจัดแบบแผนเรื่องความพึงพอใจนั้น Blumler, Mcquail และ Brown (1972 อ้างถึงใน รูปนัศ วิจิตรรัฐกานต์, 2547) ได้จัดหมวดหมู่ของบทบาทหน้าที่ของสื่อจาก มุมมองของปัจเจกบุคคลดังที่ได้กล่าวมาแล้วออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ และภายในแต่ละกลุ่มก็อาจ แยกย่อยออกไปอีก คือ

1. ความเพลิดเพลิน (Diversion) ซึ่งจะออกในแบบการใช้สื่อเพื่อหลบเลี่ยงออกมาจาก ประสบการณ์ในชีวิตประจำวันที่ซ้ำซากจำเจหรือเพื่อหลบหนีปัญหา เช่น การดูภาพยนตร์ประเภท วิทยาศาสตร์แฟนตาซี

2. มนุษย์สัมพันธ์ (Personal Relation) เป็นการใช้สื่อเพื่อเสริมความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ในสังคม เช่น การนั่งดูรายการเกมโชว์ร่วมกันกับคนในครอบครัว การนำเอาเรื่องราวที่ได้รับชมใน ภาพยนตร์มาพูดคุยกับเพื่อนๆ ที่ทำงาน

3. เกล็ดลักษณะของปัจเจกบุคคล (Personal Identity) เป็นการใช้สื่อเพื่อตอกย้ำหรืออ้างอิงกับกลุ่มเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ถ้าเป็นวัยรุ่นก็ต้องดูรายการสอนภาษาอังกฤษแบบวัยรุ่นที่มีรูปแบบทันสมัยมีเนื้อหาสาระที่วัยรุ่นสนใจ

4. ติดตามข่าวสาร (Surveillance) อันเป็นหน้าที่พื้นฐานของการเปิดรับสื่ออยู่แล้ว

จากแนวคิดบทบาทของการสื่อสาร ผู้วิจัยจะนำแนวคิดทฤษฎีหน้าที่เชิงปัจเจกบุคคลมาใช้เพื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง และบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ว่าการสื่อสารนั้นมีบทบาทหน้าที่ในการตอบสนองต่อการใช้งานของคนดูหนังอย่างไร และมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง

5. แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมสื่อ

สื่อมวลชน เป็นผลผลิตจากความพยายามของมนุษย์ที่จะสื่อสารไปถึงคนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว เป็นการตอบสนองความต้องการส่วนหนึ่งที่สำคัญของมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม นั่นก็คือ ความต้องการที่จะสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข่าวสารและประสบการณ์ระหว่างกันเพื่อให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม ราบรื่น อบอุ่น และมั่นคงปลอดภัย สื่อมวลชนจึงได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารของนานาประเทศทั่วโลกทั้งประเทศใหญ่และเล็ก (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2525)

หากจะพิจารณาในแง่ของการควบคุมระบบสื่อสารมวลชนของประเทศต่างๆ ในโลกจะถูกควบคุมโดยมีทางเลือก 3 ทางด้วยกัน คือ

1. การควบคุมโดยสาธารณชน (Public Control)
2. การควบคุมโดยธุรกิจการค้า (Commercial Control)
3. การควบคุมโดยการเมือง (Political Control)

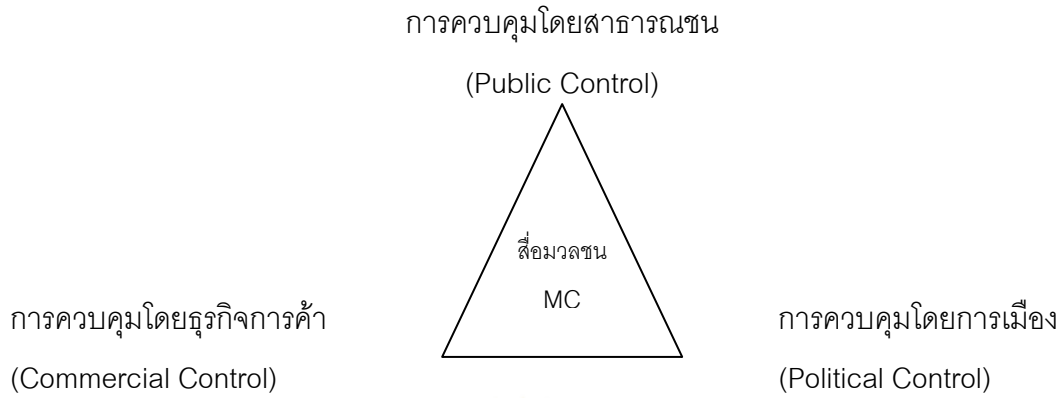
Harry Skornia (1965 อ้างถึงใน ระวีวรรณ ประกอบผล, 2525) ซึ่งเป็นผู้ที่ให้แนวคิดถึงการควบคุม 3 ทางดังกล่าวเห็นว่า จริงๆแล้ว ไม่มีระบบสื่อสารมวลชนใดเลยที่จะมีลักษณะเป็นระบบที่มีการควบคุมโดยแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียว อาทิเช่น ระบบการกระจายเสียงของสหรัฐอเมริกาที่ไม่ถึงกับปลอดจากการถูกแทรกแซงจากอำนาจทางการเมืองโดยสิ้นเชิง เพราะระบบของสหรัฐอเมริกานั้น ประธานาธิบดีควบคุมนโยบายทางการสื่อสารโทรคมนาคม แต่ก็มี

คณะกรรมการกลางการสื่อสารที่เรียกว่า เอฟ ซี ซี (FCC-Federal Communication Commission) เป็นผู้ตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรกระจายเสียง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นระบบที่ต้องรับผิดชอบต่อสาธารณชนเพราะมีระบบการกระจายเสียงสาธารณะ หรือที่เรียกว่า พี บี เอส (PBS-Public Broadcasting System) หรือระบบกระจายเสียงของโซเวียต ซึ่งแม้จะถูกควบคุมอย่างเข้มงวดกวดขันจากทางการเมือง แต่ก็ยังมีรายการทางด้านวัฒนธรรมและข้อมูลต่างๆ ที่เป็นความต้องการของสาธารณชนอยู่จำนวนหนึ่ง

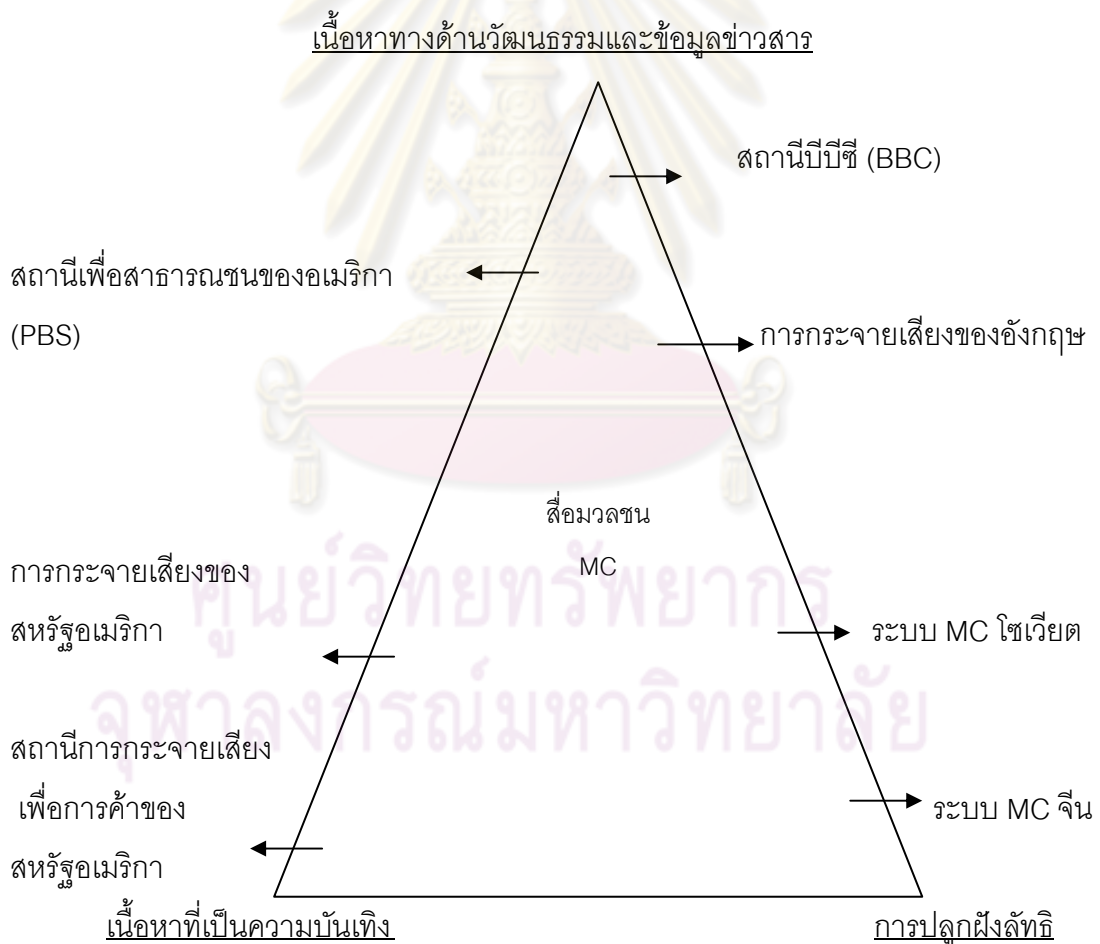
ดังนั้น การมองการควบคุมระบบสื่อสารมวลชนของประเทศใดประเทศหนึ่งจึงเป็นการมองในลักษณะที่พยายามหาความโน้มเอียงระหว่างการควบคุมทั้ง 3 ทาง อันได้แก่ อำนาจอรัฐ, ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ขึ้นอยู่กับว่าระบบนั้นจะตกอยู่ภายใต้การควบคุมแบบใดมากกว่ากัน

คุนยวิทย์ทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่3. แบบจำลองการควบคุมสื่อมวลชนด้วยการควบคุม 3 ทาง

ภาพที่4. ตัวอย่างของรูปแบบการควบคุมสื่อมวลชนของ แฮร์รี่ สกอร์เนีย (เน้นหนักระบบกระจายเสียง)

ภาพยนตร์ จัดเป็นสื่อมวลชนหนึ่งที่ยังคงมีการควบคุมโดยระบบการจัดเรตภาพยนตร์ หรือการเซ็นเซอร์อย่างแพร่หลายทั่วโลก และประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่กำลังจะเริ่มใช้ระบบการจัดเรตภาพยนตร์ หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 แทนพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ที่ใช้กันมาเป็นเวลานานมากจึงไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทั้งยังให้อำนาจในการเซ็นเซอร์โดยเบ็ดเสร็จอยู่ที่คณะผู้ตรวจพิจารณาภาพยนตร์ (สังกัดกรมตำรวจ) แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติภาพยนตร์เป็นฉบับ พ.ศ. 2551 แล้ว แต่ก็ยังมีข้อถกเถียงเกิดขึ้นอีกหลายประการต่อความเหมาะสมของการกำหนดระดับเรตติ้ง และกระบวนการตรวจพิจารณาเพื่อกำหนดเรตภาพยนตร์ ซึ่งยังคงเป็นเรื่องที่ต้องติดตามกันต่อไป

ในเรื่องของข้อจำกัดด้านการควบคุมการสื่อสารมวลชน หากควบคุมมากก็ย่อมเป็นการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน ทว่าการปฏิบัติหน้าที่หรือบทบาทสื่อมวลชนอาจเกินเลยขอบเขตหน้าที่ที่พึงมีพึงเป็น ส่งผลให้อาจจะไปละเมิดต่อผู้อื่นหรือสถาบันอื่นได้ อย่างไรก็ดี แนวคิดของการควบคุมสื่อมวลชนอาจมีได้หากไม่ขัดต่อเสรีภาพในการแสวงหาข่าวสารหรือสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและการใช้สิทธิในขอบเขตตามหน้าที่ที่จะเข้าถึงข่าวสารหรือข้อมูลทางราชการ จึงจะนับว่าเป็นการเกื้อกูลหรือส่งเสริมหลักการของสื่อมวลชนที่สากลทั่วไปยอมรับได้

5. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มาของแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

จากประวัติศาสตร์การมีชีวิตสาธารณะในโลกตะวันตกที่มักถอยหลังไปเริ่มต้นในยุคของกรีก ในครั้งกระนั้น ผู้ที่เป็น “พลเมือง” (Citizen) ของรัฐกรีกสามารถที่จะไปมีส่วนร่วมแบบโดยตรง (Direct participation) ในเรื่องการตัดสินใจประเด็นสาธารณะได้ทุกเรื่อง (Public issues) ด้วยการเปิดอภิปราย ชี้แจงให้ข้อมูล และตัดสินใจออกเสียงลงคะแนน ที่เรียกว่าเป็นรูปธรรม “ประชาธิปไตย” อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมสมัยใหม่มีขนาดใหญ่ขึ้น รูปแบบประชาธิปไตยแบบโดยตรงนั้นจึงเป็นไปได้ ดังนั้น จึงเกิดรูปแบบของ “ประชาธิปไตยผ่านตัวแทน” (Representative Democracy) โดยที่คนส่วนใหญ่จะทำการเลือก “ตัวแทน” ของตนไปดำเนินการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2543)

ในขั้นต่อมา การใช้ประชาธิปไตยแบบผ่านตัวแทนได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ เช่น เมื่อประชาชนได้คัดเลือกตัวแทนของตนไปเพียงครั้งเดียวแต่ผู้แทนดังกล่าวจะไปทำ

การตัดสินใจในทุกเรื่องแทนประชาชนภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ที่ตกลงกันเอาไว้ (เช่น 4 ปี 5 ปี 7 ปี) แต่ในทางปฏิบัติแล้วบ่อยครั้งที่ผู้แทนไม่สามารถตัดสินใจแทนประชาชนไปได้หมดทุกเรื่อง นอกจากนั้น ประชาชนยังขาดกลไกในการควบคุมตัวแทนของตนเอง เช่น ไม่มีอำนาจบังคับให้ผู้แทนตัดสินใจตามความต้องการของประชาชน หรือผู้แทนอยู่ห่างไกลจากชุมชน และในท้ายที่สุดเมื่อระบบการเมือง การปกครองพัฒนารูปแบบที่ซับซ้อน เช่น การตั้งพรรคการเมือง การตัดสินใจของผู้แทนก็ต้องถูกผลักดันจากพลังอื่นๆ เช่น นโยบายพรรค แทนที่จะโน้มไปตามความประสงค์ของประชาชน

ดังนั้น ในยุคสมัยปัจจุบันจึงเริ่มเกิดคำถามต่อการใช้รูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนแต่เพียงรูปแบบเดียวว่า เป็นรูปแบบที่ใช้งานได้อย่างเหมาะสมหรือไม่สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และคำตอบที่แน่ชัดแล้วก็คือ ไม่เหมาะสมและอาจไม่เพียงพออย่างแน่นอน ดังนั้นจึงเริ่มเกิดขบวนการประชาธิปไตยทางตรงขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เช่น การเดินขบวนประท้วงของประชาชนกลุ่มต่างๆ การรวมตัวกันนัดหยุดงาน การยื่นจดหมายเปิดผนึก ฯลฯ ในท่ามกลางรูปแบบอันหลากหลายของประชาธิปไตยแบบทางตรงเช่นนี้ การสื่อสารเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดประชาธิปไตยแบบทางตรงควบคู่ไปกับประชาธิปไตยผ่านตัวแทน และการสื่อสารรูปแบบที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ก็ต้องเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเช่นกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน : กุญแจสำคัญของการพัฒนาสังคม

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน/สังคม อาจไม่ใช่ปรากฏการณ์ใหม่ในสังคมไทย โดยเฉพาะในบริบทของสังคม วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมในชุมชน ตัวอย่างเช่น คำว่า “การลงแขก” (กระบวนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวข้าว) และ “การลงขัน” (การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน) ก็เป็นภาพสะท้อนสำคัญที่บ่งชี้ถึงปฏิบัติการในเชิงการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

ถึงกระนั้นก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วม” (Participation) ได้กลายเป็นวาระใหม่ (new agenda) เมื่อกระบวนการดังกล่าวดำเนินการภายใต้บริบทของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่าง “ผู้นำ” และ “ประชาชน” ในด้านการพัฒนาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สุขภาพ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

อาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในมิติใหม่ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ (power) และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relationship) ตลอดจนเป็นการถ่ายโอนอำนาจ

(power transfer) จากบุคคลผู้มีอำนาจลงไปสู่สมาชิกในชุมชน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในมิติใหม่ ยังเกี่ยวข้องกับการเพิ่มพลังอำนาจ (empowerment) ให้กับสมาชิกในชุมชน/สังคมในการร่วมกันคิด (collective thinking) และร่วมกันตัดสินใจ (collective decision-making) ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ตลอดจนร่วมปฏิบัติการ (collective action) ในการพัฒนาชุมชน/สังคมในทิศทางที่เหมาะสม (ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, 2549)

มุมมองเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วม” ของพลเมือง

มุมมองของ Cohen (1996)

Cohen กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถอธิบายได้ใน 4 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในเชิงการกระทำ เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลฝ่ายต่างๆ ในชุมชนได้อุทิศแรงกายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมในเชิงเงินตรา กล่าวคือ การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ชุมชนได้อุทิศเงินในการทำกิจกรรมต่างๆ
3. การมีส่วนร่วมในเชิงความรับผิดชอบ เกี่ยวข้องกับการ “กระจายภารกิจและความรับผิดชอบ” โดยผู้ประสานงานหลักมักดำเนินการแบ่งสรรภารกิจ / หน้าที่ ให้คนกลุ่มต่างๆ ที่มีความสำคัญในพื้นที่
4. การมีส่วนร่วมในเชิงการตัดสินใจ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งนั่นหมายถึงการสร้างความภาคภูมิใจให้กับสมาชิกในชุมชน โดยให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ส่วนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกระบวนการดังกล่าว ก็คือ การเพิ่มพลังอำนาจให้กับชุมชน และการจัดการชุมชนบนพื้นฐานของความสำนึกร่วมกันในฐานะ “พลเมือง” และการพึ่งพิงกันเอง

การมีส่วนร่วม : เป้าประสงค์ในการพัฒนา

Cohen (1996 อ้างถึงใน ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, 2549) มองว่า การมีส่วนร่วมสามารถมีบทบาทสำคัญได้ใน “**เป้าประสงค์**” ในการพัฒนา

การมีส่วนร่วมในฐานะเป้าประสงค์ เกี่ยวข้องกับการออกแบบ “กระบวนการ” ต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนก้าวเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มรูปแบบ นับตั้งแต่การกระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ การพัฒนาระบบที่เอื้อต่อการสนับสนุนให้ชุมชน

เข้มแข็ง และการพัฒนาระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมกำหนดนโยบายและกำกับดูแลให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสม โดยปราศจากการตั้งข้อสรุปเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมไว้ล่วงหน้า

ดังนั้น การมีส่วนร่วมในฐานะเป้าประสงค์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคิดและการแสดงออกของสาธารณชนในการดำเนินการตัดสินใจประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีของตนและสังคม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคมในฐานะเจ้าของชุมชน/สังคมร่วมกัน

ระดับของการมีส่วนร่วม

กาญจนา แก้วเทพ (2543) กล่าวสรุปไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการสื่อสารของชุมชน/สังคมนั้นกระทำได้ในหลายระดับ และได้มีนักวิชาการหลายท่านจัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเอาไว้หลายรูปแบบ ในที่นี่จะขอจัดแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเอาไว้ 3 ระดับ โดยเรียงลำดับจากระดับน้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร/ ผู้ใช้สาร (Audience/ Receiver/ Users)

เป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในระดับล่างที่สุด กล่าวคือ ในกระบวนการสื่อสาร ตั้งแต่ตัวยังอยู่ในการกำหนดของผู้ส่งสาร ไม่ว่าจะเป็นการเลือกประเด็นเนื้อหา การเลือกวิธีการนำเสนอ ไปจนกระทั่งเลือกช่องทางเผยแพร่ และผู้รับสารก็ยังคงมีฐานะเป็นเพียงผู้รับสารแต่เพียงอย่างเดียว

2. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่ง/ ผู้ผลิต/ ผู้ร่วมผลิต/ ผู้ร่วมแสดง (Sender/ Producer/ Co-producer/ Performance)

เป็นขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นมา และจำเป็นต้องสร้างเงื่อนไขใหม่ๆ เพิ่มเติมหรือต้องมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเก่าๆ ที่มีอยู่ ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตนั้น ยังแบ่งออกได้เป็นหลายขั้นตอนตามหลักแนวคิดของการผลิตสื่อ คือ ขั้นตอนการผลิตขั้นการผลิต และขั้นหลังการผลิต

3. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย (Policy Maker/ Planner)

การมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบายนั้น ถือเป็นรูปแบบสูงสุดของการมีส่วนร่วม และดังที่ได้สังเกตเห็นว่า ยิ่งระดับของการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเท่าใด สัดส่วนของชุมชน/สังคมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ก็จะเล็กลง กล่าวคือ ในระดับผู้บริหารคนในชุมชนทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ แต่เมื่อขึ้นมาถึงขั้นตอนการผลิต ก็อาจจะมีคนบางกลุ่มในชุมชนเท่านั้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจนกระทั่งถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ ระดับการวางแผนและนโยบายนี้ ก็คงมี "ตัวแทนบางคน" เท่านั้นจากชุมชนที่จะเข้ามาดำเนินกิจกรรมในระดับนี้

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

Scott Peck (1987) เสนอว่า การที่จะเกิดการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนได้ก็ต่อเมื่อเกิดภาวะวิกฤตในชุมชน หรือคนในชุมชนเห็นปัญหาเหมือนกันในชุมชน แล้วจึงรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันแก้ปัญหา และเมื่อปัญหาต่างๆ หหมดไป การรวมตัวกันของคนในชุมชนจะลดลงไปด้วยเช่นกัน แต่เราก็สามารถที่จะสร้างสรรค์การรวมตัวของคนในชุมชนได้ โดยเรียกการรวมตัวในลักษณะนี้ว่า "community by design" โดย Scott Peck ได้เสนอพื้นฐานในการรวมตัวของประชาชนในลักษณะนี้ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การมีกระบวนการในการรวมตัว ซึ่งในกระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะใช้การสื่อสารเป็นกลไกหลักในกระบวนการต่างๆ
2. มีการสื่อสารระหว่างบุคคลต่างๆ ที่เข้ามารวมตัวกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการรวมตัว และควรมีการสื่อสารที่ดีเป็นพื้นฐานในการรวมตัวกัน
3. มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้คนที่เข้าร่วมได้มีการเรียนรู้ เพื่อที่จะนำไปสู่การสนใจเข้าร่วมในที่สุด
4. การรวมตัวกันเป็นชุมชน สามารถที่จะถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้รู้ในวิธีการต่างๆ การสื่อสารในการสร้างชุมชนควรมีการเรียนรู้จากความเคยชิน
5. คนในชุมชนส่วนใหญ่จะรับรู้ว่าการทำตามกระบวนการเข้าร่วมเป็นอย่างไร แต่ถ้าพวกเขาว่าการเข้าร่วมเพื่ออะไร จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

จากแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมที่กล่าวมา สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการอธิบายถึงความพยายามรวมกลุ่มของกลุ่มคนดูหนังในการสร้าง "เครือข่ายคนดูหนัง" เพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาในฐานะที่เป็นผู้ชมภาพยนตร์และต้องเสียค่าใช้จ่ายทุกครั้งในการไปชมภาพยนตร์ จึงต้องการเป็นตัวแทนของกลุ่มคนดูหนังจากภาคประชาชนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เกี่ยวกับ การออกกฎหมายลูกหรือนโยบายควบคุมสื่อภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิ

ทัศน์ พ.ศ. 2551 อันจะมีผลกระทบต่อพวกเขาโดยตรง จึงอาศัยหลักแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย โดยต้องการเสนอ "ตัวแทน" จากภาคประชาชนที่มาจากกลุ่มคนดูหนังจริงๆ ซึ่งไม่มีผลประโยชน์อื่นแอบแฝง เพื่อเข้าไปมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมในแต่ละครั้งของภาครัฐ เพื่อแสดงสิทธิและเสียงในฐานะ "พลเมือง" ที่พวกเขามีอย่างถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของ "กระบวนการ" ไม่ใช่ "ผลลัพธ์"

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการที่บุคคลกลุ่มต่างๆที่หลากหลายได้ให้ความสำคัญกับการจัดการข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน บนพื้นฐานของการร่วมมือกันพัฒนา "กระบวนการสื่อสาร" แบบสองทางในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร โดยที่ทุกฝ่ายสามารถสลับบทบาทเป็น "ผู้ให้" และ "ผู้รับข้อมูล" ผ่านเวทีการสื่อสารในหลากหลายรูปแบบ โดยการดำเนินการบนพื้นฐานของการเคารพความคิดเห็นของกันและกัน และการร่วมกันซึ่งน้ำหนักเกี่ยวกับผลได้/ผลเสียต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจดำเนินการในด้านหนึ่งๆอย่างรอบคอบ

นอกจากนั้นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังเกี่ยวข้องกับการที่บุคคลกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆ ซึ่งมีอยู่ในชุมชน/สังคม โดยบุคคลเหล่านี้อาจเล่นบทบาทเป็นผู้รับสารที่เอาการเอางาน (active audience) หรือก้าวเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตสื่อ และการเข้าร่วมตัดสินใจต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารจัดการสื่อในชุมชน/สังคม แบบที่ตัดเทียบกับทีมงานที่รับผิดชอบหลัก

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นในลักษณะของการเห็นหน้าค่าตากัน หรือการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารต่างๆก็ตาม แต่การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารที่จำเป็นต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ "คู่สื่อสาร" มีความรู้สึกเท่าเทียมกัน การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ตลอดจนความไว้วางใจกัน โดยมีเป้าหมายในการสร้างความเข้าใจ การยอมรับและการตัดสินใจร่วมกันในการนำข้อสรุปจากการพูดคุยไปสู่การตัดสินใจดำเนินการต่างๆ ในชุมชน/สังคมร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และไม่ว่า "ผลลัพธ์" จะออกมาเป็นเช่นไร สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจของแนวคิดนี้จึงอยู่ที่ "กระบวนการในการมีส่วนร่วม" เป็นสำคัญ ไม่ใช่ให้ความสำคัญกับ "ผลลัพธ์" ที่เกิดขึ้นหลังจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องนั้นๆเป็นหัวใจหลัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชมภาพยนตร์ (กลุ่มผู้ชมทั่วไป Mass Audience)

จรัส กายโรจน์ (2543) ทำการศึกษาเรื่อง **พฤติกรรมชมภาพยนตร์ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** ผลการศึกษาพบว่า มีนิสิตถึงร้อยละ 42 ที่มีการชมภาพยนตร์มากกว่า 1 ครั้งต่อเดือน รองลงมาคือร้อยละ 36 ที่มีการชมภาพยนตร์ 1 ครั้งต่อเดือน โดยจะนิยมไปชมภาพยนตร์กับเพื่อนและคนรัก มีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่ไปชมภาพยนตร์เพียงลำพัง ก่อนไปชมภาพยนตร์จะได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ชมจากสื่อโฆษณาต่างๆ รวมถึงใบปิดภาพยนตร์ (handbill) คำแนะนำของเพื่อน และจากนิตยสารภาพยนตร์ โดยส่วนใหญ่ก่อนที่จะตัดสินใจชมภาพยนตร์จะให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระของภาพยนตร์และการชมภาพยนตร์ ตัวอย่าง พฤติกรรมที่ทำระหว่างการชมภาพยนตร์ คือการพูดคุยเกี่ยวกับภาพยนตร์กับผู้ที่ไปชมภาพยนตร์ด้วยและการทานขนมขบเคี้ยวหรือเครื่องดื่ม

ส่วนพฤติกรรมที่ทำหลังจากการชมภาพยนตร์ คือ การพูดคุยหรือวิจารณ์ภาพยนตร์ที่ไปชม ซึ่งพบว่าความบ่อยครั้งในการชมภาพยนตร์ที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนิสิตในเรื่องการวิพากษ์วิจารณ์ภาพยนตร์ที่ชมแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ นิสิตกลุ่มที่ชมภาพยนตร์เป็นประจำหรือมีจำนวนความบ่อยมาก จะมีการพูดคุยในเชิงวิพากษ์วิจารณ์หลังการชมภาพยนตร์มากกว่านิสิตกลุ่มที่มีการชมภาพยนตร์จำนวนความบ่อยครั้งน้อยกว่า และยังพบว่านิสิตส่วนใหญ่จะมีการจดจำได้เนื้อหาของภาพยนตร์ประเภทตลกได้มากที่สุด ในขณะที่นิสิตจะมีความเข้าใจเนื้อหาของภาพยนตร์แนวชีวิตได้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับภาพยนตร์ประเภทอื่นๆ ในส่วนของพฤติกรรมการเลียนแบบภาพยนตร์ที่นิสิตกระทำมากที่สุด คือ การเลียนแบบคำพูดจากภาพยนตร์ รองลงมาคือ เลียนแบบแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับการใช้ชีวิต รวมถึงบุคลิกท่าทาง และทรงผม

จากงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการชมภาพยนตร์ ทั้งในขั้นตอนก่อนการชมภาพยนตร์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นตัวกระตุ้นให้นิสิตตัดสินใจชมภาพยนตร์ และพฤติกรรมขณะชมภาพยนตร์ ว่ามีความตั้งใจในการชมภาพยนตร์มาก-น้อยแค่ไหนและทำกิจกรรมอะไรบ้างในขณะที่ชมภาพยนตร์ รวมถึง พฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์ ที่มีการพูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ การนำแนวคิดที่ได้จากภาพยนตร์ไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตโดยมีพฤติกรรมเลียนแบบทั้งในส่วนของคำพูดและการแต่งกาย

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าในส่วนของผลวิจัยทางสถิติพบว่า นิสิตมากกว่าครึ่งหนึ่ง ไม่ได้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์จากภาพยนตร์ แต่ผลการวิจัยในส่วนของการสัมภาษณ์เจาะลึก กลับพบว่า นิสิตส่วนใหญ่จะได้ข้อคิดจากการชมภาพยนตร์ ซึ่งผู้วิจัยทำความเข้าใจได้ว่า การตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นคำถามในเชิงปริมาณเป็นการตอบโดยใช้ค่าเฉลี่ยโดยรวม ซึ่งเมื่อเฉลี่ยจากปริมาณการชมภาพยนตร์แล้วอาจจะพบว่าปริมาณของภาพยนตร์ที่ได้ข้อคิดต่างๆ มีจำนวนน้อยกว่าภาพยนตร์ที่ไม่ได้ข้อคิดอะไรเลย เมื่อตอบแบบสอบถามค่าที่ได้จึงปรากฏว่ามีนิสิตจำนวนมากกว่าครึ่งที่พบว่าไม่ได้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์จากภาพยนตร์ แต่เมื่อนำมาถามเจาะลึกในเชิงคุณภาพแล้วทำให้ทราบว่านิสิตส่วนใหญ่ได้ข้อคิดจากการชมภาพยนตร์เพียงแต่ว่าไม่ใช่ภาพยนตร์ทุกเรื่องที่จะให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ชัดเจน กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยจะนำพฤติกรรมกรรมการชมภาพยนตร์ของนิสิตปริญญาตรีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีอายุระหว่าง 18-22 ปี มาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมกรรมการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังว่าเหมือนหรือแตกต่างกันบ้างหรือไม่อย่างไร

รัตนา จักกะพาก (2546) ทำการศึกษาเรื่อง **สภาพการณ์ของภาพยนตร์ไทยใน**
อนาคต : ศึกษาวิเคราะห์จากทีมงานผู้สร้าง ผู้ชม และนักวิชาการภาพยนตร์ ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์จำนวน 500 ตัวอย่าง จากพื้นที่ทั่วประเทศทั้งเขตในเมืองและเขตนอกเมือง (กรุงเทพมหานคร, น่าน, อุบลราชธานี, สงขลา) จำแนกได้เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56 เพศชาย ร้อยละ 44 วุฒิการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 58.8 รองลงมาระดับปริญญาโท ร้อยละ 22.8 อาชีพส่วนใหญ่คือรับราชการ ร้อยละ 42.4 รองลงมาจึงเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 35.2 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 10,000 บาท ร้อยละ 53 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 29.6

ส่วนพฤติกรรมกรรมการชมภาพยนตร์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยส่วนใหญ่มีการชมภาพยนตร์เดือนละครั้ง มีเพียงส่วนน้อยมากที่ชมภาพยนตร์สัปดาห์ละครั้ง และนิยมไปชมภาพยนตร์ร่วมกับผู้อื่นมากกว่าการชมภาพยนตร์เพียงลำพัง สำหรับช่องทางสื่อหรือแหล่งข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจไปชมภาพยนตร์ ได้แก่ ภาพยนตร์ตัวอย่าง, การโฆษณาตามสื่อต่างๆ, คำแนะนำของคนรอบข้าง และ นิตยสารภาพยนตร์ ตามลำดับ ส่วนใหญ่จะชมภาพยนตร์ต่างประเทศมากกว่าภาพยนตร์ไทยโดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากจากภาพยนตร์ไทยมีน้อยกว่า ภาพยนตร์ต่างประเทศ ซึ่งภาพยนตร์จากประเทศสหรัฐอเมริกา (ภาพยนตร์ฮอลลีวูด) เป็นที่นิยมไปชมมากที่สุด และยังพบว่าผู้ชมให้ความสนใจไปดูภาพยนตร์ไทยมากขึ้น ต้นตัวที่จะติดตาม

ภาพยนตร์ไทยมากขึ้น หากมีการสร้างภาพยนตร์ที่มีคุณภาพออกมาอย่างต่อเนื่องผู้ชมก็พร้อมจะให้การสนับสนุน

นอกจากนี้ รัตนา ยังพบว่า ปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้ภาพยนตร์ไทยไม่มีการพัฒนามาก็คือ ระบบเซ็นเซอร์ที่ใช้อยู่มีความล้าหลังมาก (พ.ร.บ.ภาพยนตร์ พ.ศ. 2473) ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ควรพัฒนาไปใช้ระบบการจัดเรตภาพยนตร์ (การแบ่งตามระดับอายุ) และปรับปรุงพระราชบัญญัติภาพยนตร์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน จะทำให้ภาพยนตร์ไทยมีความก้าวหน้ามากขึ้นเพราะไม่จำเป็นต้องติดขัดอยู่กับเนื้อหาและแนวภาพยนตร์แบบเดิมๆ นอกจากนี้ ระบบเซ็นเซอร์ที่ใช้อยู่ก็ไม่มีความแน่นอน ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่มีหลักหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการตัดสินที่สามารถชี้แจงให้สาธารณชนรับรู้และเข้าใจได้

จากงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย และพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของผู้ชม ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ชมหลายกลุ่มอายุ แต่ผู้ชมส่วนใหญ่จะอยู่ที่กลุ่มอายุ 15-35 ปี มีการชมภาพยนตร์หลากหลายแนวซึ่งแต่ละแนวจะมีความสัมพันธ์กับช่วงอายุและเพศ แต่ค่อนข้างใกล้เคียงกันมาก แนวภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ แนวรักโรแมนติก (เพศหญิง) แนวต่อสู้ผจญภัย (เพศชาย) แนวตลก แนวสืบสวน/สอบสวน ตามลำดับ อีกทั้ง การชมภาพยนตร์ของผู้ชมส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นไปเพื่อความบันเทิง จึงควรส่งเสริมให้มีชมภาพยนตร์เพื่อยกระดับจิตใจของตน และให้ความสำคัญกับการชมภาพยนตร์ในทุกๆ ส่วนที่เป็นองค์ประกอบของภาพยนตร์ เพราะหากผู้ชมกลุ่มหลักให้ความสำคัญในส่วนต่างๆ ของภาพยนตร์มากกว่าแค่ดารานักแสดงและความบันเทิงแล้ว จะทำให้ภาพยนตร์ไทยมีการพัฒนาขึ้นมาก และจากข้อเสนอแนะในส่วนของการพัฒนาผู้ชมทำให้ผู้วิจัยต้องการต่อยอดการศึกษาในส่วนนี้ว่า แล้วในกลุ่มผู้ชมตามคม (Smart audience) มีวิธีการชมภาพยนตร์และพฤติกรรมการชมภาพยนตร์อย่างไรบ้างเพื่อยกระดับคุณภาพในการชมภาพยนตร์

รักसानต์ วิวัฒน์สินอุดม (2548) ทำการศึกษาเรื่อง **ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย** ผลการศึกษาพบว่า ผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานครโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี และส่วนมากนิยมไปชมภาพยนตร์กับเพื่อน, คนรัก, คนในครอบครัว มากกว่าการไปชมภาพยนตร์เพียงคนเดียว ประเภทของภาพยนตร์ที่ชื่นชอบมากที่สุด คือ ภาพยนตร์ชีวิตซึ่งชื่นชอบทั้งผู้ชมเพศหญิงและเพศชาย ส่วนภาพยนตร์ประเภทอื่นๆ ผู้ชมเพศหญิงชอบภาพยนตร์ผีและตลก ขณะที่ผู้ชมเพศชายชอบภาพยนตร์แอ็คชั่นมากกว่า และพบว่า ผู้ชมส่วนใหญ่ต้องการชมภาพยนตร์ไทยเพื่อความสนุกบันเทิงมากกว่าเหตุผลทางด้านเนื้อหา ส่วน

ผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่ มักไม่ค่อยนิยมชมภาพยนตร์ไทย แต่ถ้ามีการสร้างภาพยนตร์ไทยที่มีคุณภาพ ก็พร้อมจะให้การสนับสนุน สำหรับช่องทางสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจชมภาพยนตร์มากที่สุดคือ สื่อภาพยนตร์ตัวอย่าง (Movie Trailer) ในโรงภาพยนตร์ รองลงมาคือ สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ และสื่อป้ายโฆษณาหน้าโรงภาพยนตร์

ส่วนแนวทางการแก้ไขอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ก็คือ รัฐบาลควรมีการสนับสนุนในเชิงนโยบายอย่างจริงจัง เพื่อให้ภาพยนตร์ไทยกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม และเป็นสินค้าทางเศรษฐกิจ ตลอดจน ควรมีการปรับปรุงระบบเซ็นเซอร์ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพราะหากมีเนื้อหา/เรื่องราวของบทภาพยนตร์เกี่ยวกับ ตำรวจ พระ ข้าราชการ ส่อไปในทางล่อแหลมจะมีปัญหาต่อภาพยนตร์ทั้งเรื่อง รวมถึง ควรส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งในภาคของผู้ชมด้วยการยกระดับผู้ชมภาพยนตร์ให้เป็นผู้แสวงหา ไม่ใช่ผู้รอเสพ เพื่อให้ภาพยนตร์ที่มีคุณภาพได้รับการสนับสนุน

จากงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ไทยของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ชมหลายกลุ่มอายุ แต่ผู้ชมส่วนใหญ่คือกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ซึ่งยังคงมีพฤติกรรมในการชมเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก ส่วนผู้ชมในกลุ่มที่เป็นผู้ใหญ่จะสนใจที่เนื้อหาสาระของภาพยนตร์มากกว่า ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร ไปพิจารณาร่วมกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ของกลุ่มผู้ชมที่เป็นสมาชิกในเครือข่ายคนดูหนัง เพื่อให้ทราบว่า กลุ่มผู้ชมตามคม (Smart audience) มีวิธีการชมภาพยนตร์และแสวงหาความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์อย่างไร

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมชมภาพยนตร์ (กลุ่มผู้ชมพิเศษ Smart Audience)

รूपันพ์ศ วิจิตรรัฐกานต์ (2547) ทำการศึกษาเรื่อง **ทัศนนะของผู้ชมที่มีต่อภาพยนตร์อเมริกันแนวชีวิตในฐานะสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง** ผลการศึกษาพบว่า ผู้ชมภาพยนตร์ที่มีพฤติกรรมชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง (Serious audience) จะมีการใช้ประโยชน์จากการชมภาพยนตร์อเมริกันแนวชีวิตเพื่อเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง โดยส่วนของภาพยนตร์ที่ผู้ชมได้เรียนรู้มากที่สุดตามลำดับ คือ ตัวละคร เนื้อหา/เรื่องราว บทสนทนา และวิธีการนำเสนอ ซึ่งสิ่งที่ได้เรียนรู้จากภาพยนตร์อเมริกันแนวชีวิต คือวิธีคิดที่เป็นอุดมคติสำหรับการใช้ชีวิต การเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้ชม ได้รู้สาระต่างๆเกี่ยวกับสังคมอเมริกัน และได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้คนรอบข้างและสังคมมากขึ้น ส่วนทัศนนะของผู้ชมที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากภาพยนตร์

อเมริกันแนวชีวิตโดยทั่วไปของผู้ชม คือ ใช้เป็นแรงบันดาลใจ การให้ความหวังและกำลังใจ ความบันเทิง และการได้หลีกเลี่ยงจากโลกแห่งความเป็นจริง ส่วนประโยชน์ที่ใช้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้ชม คือ การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองมากขึ้น เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และยกระดับสติปัญญาของผู้ชม นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นที่จะกล้าออกนอกกรอบ การอยากเป็นคนดี ทำความดี และการมีความเมตตาต่อผู้อื่น

จากงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษากลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ที่มีพฤติกรรมชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง (Serious audience) และมีลักษณะเป็นผู้ชมตามคม (Smart audience) และใช้ประโยชน์จากการชมภาพยนตร์ โดยมุ่งเน้นการชมภาพยนตร์ที่เนื้อหาสาระและคุณค่าทางศิลปะภาพยนตร์เป็นหลัก ซึ่งแนวคิดหลักที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาเกี่ยวกับผู้ชมภาพยนตร์กลุ่มนี้คือแนวคิด Uses & Gratification ที่มองผู้รับสารเป็นผู้กระทำและมีความกระตือรือร้น (Active audience) มีการเลือกใช้สื่อและเลือกรับสารตามความต้องการของตนอันนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ จากการสำรวจเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า สมาชิก "เครือข่ายคนดูหนัง" เป็นกลุ่มคนดูหนังที่มีลักษณะการเป็นผู้ชมตามคม (Smart audience) เช่นเดียวกัน แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้ขยายความว่ากลุ่มตัวอย่างของตนเองมีวิธีการชมภาพยนตร์หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวกับภาพยนตร์อย่างไร บอกแต่เพียงว่ามีการใช้ประโยชน์จากภาพยนตร์อย่างไร ผู้วิจัยจึงนำจุดนี้มาขยายความต่อในการศึกษาครั้งนี้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิยายสารภาพยนตร์

เกศินี ศิลป์ ทำการศึกษาเรื่อง (2539) **การศึกษามรรณพยนตร์ของหนังสือสตาร์พิคส์และหนังสือซีเนี่ยมัค** ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของผู้ผลิต การก่อตั้งชมรมแฟนภาพยนตร์ของหนังสือสตาร์พิคส์และหนังสือซีเนี่ยมัค เกิดจากผลประโยชน์ทางการตลาดและเป็น การคืนกำไรให้ลูกค้า สำหรับกิจกรรมกลุ่มที่แสดงออกถึงความชอบและมีสนิยมเดียวกันของทีมผู้ผลิตสื่อและแฟนหนังสือคือการชมภาพยนตร์รอบพรีวิวร่วมกัน ลักษณะของแฟนชมรมภาพยนตร์ของหนังสือสตาร์พิคส์และหนังสือซีเนี่ยมัค คือ แฟนชมรมภาพยนตร์ทั้งสองมีลักษณะเป็นแฟน "สื่อ" อันหมายถึงสื่อภาพยนตร์และสื่อหนังสือ กลุ่มแฟนหนังสือทั้งสองเล่มจะมีลักษณะที่เรียกว่า "Textual Poachers" คือ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อบทความในหนังสือและต้องการมีส่วนร่วมในการเขียนบทความหรือบทวิจารณ์ภาพยนตร์ ซึ่งแฟนชมรมภาพยนตร์ของหนังสือทั้งสองเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาดี สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม คือความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างทีมงานผู้ผลิตสื่อและกลุ่มผู้อ่าน การมีกิจกรรมร่วมกัน และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแฟนชมรม

ภาพยนตร์ด้วยกันเอง รวมถึงเอกสิทธิ์ที่ได้รับในฐานะของสมาชิกชมรมและผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

จากงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นข้อมูลในแง่ของบทบาทในเชิงปฏิสัมพันธ์ของนิตยสารภาพยนตร์สตาร์พิกซ์และซีเนี่ยมัคที่มีต่อผู้อ่านจนกระทั่งมีการก่อตั้งชมรมแฟนภาพยนตร์ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันกับบทบาทในเชิงปฏิสัมพันธ์ของนิตยสาร BIOSCOPE ที่มีต่อผู้อ่านบ้างหรือไม่ เนื่องจาก “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นความคิดที่ถูกจุดประกายโดยนิตยสาร BIOSCOPE ฉะนั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า กลุ่มคนดูหนังที่เป็นสมาชิก “เครือข่ายคนดูหนัง” น่าจะเป็นกลุ่มผู้อ่านนิตยสาร BIOSCOPE เป็นประจำอยู่แล้วด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์

ชัยยุทธ อภินันท์ธรรม (2545) ทำการศึกษาเรื่อง **ปัญหาและแนวโน้มของการจำกัดระดับผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย** ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ส่งผลให้ยังไม่มี การจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทยก็คือ การที่หน่วยงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องนี้เท่าที่ควร ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากความไม่พร้อมด้านข้อมูล และมุ่งที่จะปกป้องรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานมากกว่า ประกอบกับการที่ยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 เพราะยังไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในเรื่องของการจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง อีกทั้ง ยังมีผู้ประกอบการกิจการภาพยนตร์บางส่วนไม่ต้องการให้นำระบบการจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์มาใช้ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการกิจการโรงภาพยนตร์และหนังกลางแปลง

ส่วนปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งส่งผลให้ยังไม่มี การจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย ก็เพราะเป็นการยากที่จะควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระบบของการจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์ได้ สำหรับแนวโน้มที่จะเกิดการจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทยนั้นก็ มีทิศทางที่เป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอน เพียงแต่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดขึ้นในอีกกี่ปีข้างหน้า ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างจริงจังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจภาพยนตร์ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่จะร่วมกันผลักดันให้เกิดระบบการจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์มาใช้แทนระบบการเซ็นเซอร์ และหากร่างพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่ถูกนำมาใช้แทนพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 หน่วยงานที่จะรับผิดชอบเรื่องนี้ ควรจะออกในรูปแบบของสภาภาพยนตร์แห่งชาติที่มีตัวแทนทั้งจากภาครัฐ เอกชน และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นด้วย

จากงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าได้มีความพยายามที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 มาตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 แล้ว แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งขณะที่ผู้วิจัยกำลังทำวิจัยชิ้นนี้ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้ประกาศใช้แล้ว และจะมีการใช้ระบบการจำกัดระดับอายุของผู้ชมภาพยนตร์ในเวลาต่อมา โดยจะต้องมีกระบวนการออก “กฎกระทรวง” เพื่อมารองรับการบังคับใช้ระบบเรตติ้งภาพยนตร์ที่ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็นในขั้นตอนนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย

อรอนันต์ วุฒิสเสน (2543) ทำการศึกษาเรื่อง **การสื่อสารในการก่อตัวและการขยายเครือข่ายผู้เลี้ยงปลากระพงขาว อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี** ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารในการก่อตัวของกลุ่มผู้เลี้ยงปลากระพงขาวจนมีสถานภาพเป็นชมรม มี 3 ระยะ คือ 1. การก่อร่างสร้างกลุ่ม 2. การประสานฝ่ายต่างๆ ติดต่อกับหน่วยงานรัฐและผู้เลี้ยงปลากระพงขาวอื่นๆ 3. การจัดตั้งเป็นชมรมผู้เลี้ยงปลากระพงขาวอย่างเป็นทางการ โดยใช้การสื่อสารแบบสองทางที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ ระหว่างสมาชิกชมรมด้วยกันและระหว่างผู้นำชมรมกับเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนการสื่อสารในการขยายเครือข่าย ประกอบด้วย 1. การประสานระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงปลากระพงขาว 2. การเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ เข้าด้วยกัน คือกลุ่มผู้เลี้ยงปลากระพงขาวรุ่นบุกเบิก และกลุ่มผู้เลี้ยงปลากระพงขาวรุ่นหลัง โดยใช้การสื่อสารแบบสองทางอย่างไม่เป็นทางการและเครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการรวมกลุ่ม ประกอบด้วย 1. ความเป็นสังคมเครือญาติ 2. ความเป็นสังคมมุสลิม 3. ความเป็นผู้ที่ประสบปัญหาเหมือนกัน 4. ความต้องการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของชมรม ประกอบด้วย 1. ลักษณะเฉพาะของผู้นำที่เป็นคนดี ซื่อสัตย์ สมาชิกให้ความเคารพ นับถือ กล่าวติดต่อกับหน่วยงานราชการและไฟรั้ว 2. ลักษณะเฉพาะของสมาชิกที่มีความขยันขันแข็ง ใฝ่หาความรู้และความสำนึกในความเป็นกลุ่ม 3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรม 4. การสื่อสารภายในชมรม 5. ปัจจัยภายนอก คือ ความไม่ต้องการไปประกอบอาชีพที่ประเทศมาเลเซีย การถูกพ่อค้าคนกลางเอาเปรียบ และความต้องการได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

จากงานวิจัยชิ้นนี้ จะเห็นว่าการจัดตั้งเป็นชมรมของกลุ่มผู้เลี้ยงปลากะพงขาวนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นได้อย่างง่ายๆ แต่ใช้เวลาในก่อตัวของชมรมเป็นเวลาหลายปี เริ่มจากในปี 2530 และมีสมาชิกเพียง 30 คน ต่อมากระทั่งปี 2533-2535 จึงมีสมาชิกเครือข่ายเพิ่มเป็น 150 จากสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงปลากะพงขาวหลายกลุ่ม ต้องผ่านขั้นตอนการเตรียมการและจัดทำข้อบังคับหลายอย่างกว่าจะสำเร็จจนได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็น “ชมรมกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำอำเภอยะหริ่ง” ในปี 2538 ซึ่งต้องใช้เวลาจนถึง 8 ปีจึงประสบผลสำเร็จ

จารุณี พัทธพิมานสกุล (2542) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิตเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบแนวระนาบ มี ดร. สาทิส อินทรกำแหง เป็นศูนย์กลาง และเครือข่ายประกอบด้วย 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มมูลนิธิชีวิต กลุ่มแกนนำภายนอก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนรูปแบบการติดต่อสื่อสารของกลุ่มชีวิต แบ่งตามลักษณะรูปแบบการสื่อสารออกเป็น 2 ส่วน คือ 1.) รูปแบบการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม โดยใช้ในการติดต่อสื่อสาร 3 ลักษณะ ได้แก่ 1.การติดต่อสื่อสารแบบทางเดียว โดยผ่านสื่อ วารสาร จดหมายข่าว ไปสเตอร์ บอร์ดปิดประกาศ 2.การติดต่อสื่อสารสองทางแบบกึ่งทางการ โดยผ่านการประชุม 3.การสื่อสารสองทางแบบไม่เป็นทางการ โดยผ่านการพูดคุยเพื่อขอความช่วยเหลือ พูดคุยเพื่อชักชวนให้มาร่วมกลุ่ม พูดคุยเพื่อแจ้งข่าวสาร 2.) รูปแบบการติดต่อสื่อสารระหว่างเครือข่าย ใช้การติดต่อสื่อสารสองทางแบบไม่เป็นทางการ ส่วนการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก ใช้รูปแบบการติดต่อสื่อสารสองทางแบบเป็นทางการ รูปแบบการติดต่อสื่อสารสองทางแบบไม่เป็นทางการและมีปฏิริยากันน้อย และรูปแบบการติดต่อสื่อสารทางเดียวแบบเป็นทางการ

ปัจจัยการสื่อสารที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเครือข่ายกลุ่มชีวิต สามารถแบ่งได้เป็น 5 ปัจจัย ดังนี้ 1. ปัจจัยด้านผู้ส่งสาร กลุ่มผู้ริเริ่ม จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประสพการณ์ตรง และการไม่เป็นธุรกิจ กลุ่มอาสาสมัคร คือกลุ่มคนที่มีความเต็มใจเสียสละเวลาในตัวเอง ดร. สาทิส เป็นอย่างมาก กลุ่มบุคคลภายนอก คือกลุ่มคนที่เห็นประโยชน์ของแนวคิดนี้และนำไปเผยแพร่ต่อ 2. ปัจจัยด้านคุณสมบัติของแนวคิดชีวิต คือ เนื้อหาที่มีหลักวิชาการ การทดลองปฏิบัติได้ด้วยตนเอง การสังเกตเห็นได้ สอดคล้องกับพฤติกรรมของบุคคลในสังคม เห็นประโยชน์เชิงเปรียบเทียบกับแนวคิดอื่นๆ 3. ปัจจัยด้านช่องทางสื่อสาร ได้แก่ การพบปะให้คำปรึกษา การบอกปากต่อปาก สื่อมวลชนผ่านทางสื่อโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ 4. กิจกรรมการจัดอบรม การจัดคอร์สสุขภาพ และจุดออกกำลังกาย 4. ปัจจัยด้านผู้รับสาร ได้แก่ ด้านความเจ็บป่วย ด้านความใส่ใจในการดูแลสุขภาพ ด้านประโยชน์ส่วนบุคคล ความต้องการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

และต้องการเพื่อน 5. ปัจจัยด้านบริบทสังคม ได้แก่ กระแสการตื่นตัวในเรื่องของการดูแลสุขภาพ สภาพเศรษฐกิจ และกระแสชีวิตพีเวอร์

จากงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ทราบถึงพัฒนาการของเครือข่ายกลุ่มชีวิตจิตว่ามี 5 ระยะ คือ 1. ระยะก่อตั้ง เป็นระยะที่แนวทางชีวิตจิตถูกนำมาเผยแพร่ในสังคมไทยเป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2529 โดยดร. สาทิส อินทรกำแหง 2. ระยะขยายตัว เป็นระยะที่แนวคิดนี้เริ่มเป็นที่รู้จักของคนในสังคมมากขึ้น เริ่มตั้งแต่ปี 2531 3. ระยะกระจายตัว เป็นระยะที่กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้นมีการจัดตั้งเป็นมูลนิธิชีวิตจิต อย่างเป็นทางการในปี 2534 4. ระยะระบอบ เป็นระยะที่แนวคิดนี้ได้รับการตอบรับจากสาธารณชนอย่างมาก และเกิดการตื่นตัวในเรื่องของการดูแลสุขภาพขึ้นมา โดยเริ่มในช่วงปี 2541 จากการเผยแพร่แนวทางชีวิตจิตผ่านสื่อมวลชน และการเกิดขึ้นของ “นิตยสารชีวิตจิต” 5. ระยะฝังตัว เป็นระยะที่คนซึ่งให้ความสนใจ และเห็นถึงประโยชน์ของแนวคิดนี้ได้พยายามแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมและการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนคนที่สนใจแต่เพียงผิวเผินได้ลดจำนวนลงไป การเผยแพร่แนวทางชีวิตจิตผ่านสื่อมวลชนก็ลดจำนวนลง คงเหลือเพียงช่องทาง “นิตยสารชีวิตจิต” และคอลัมน์ “ปั้นชีวิตใหม่ด้วยชีวิตจิต” ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นช่องทางหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่ากว่าที่พัฒนาการของกลุ่มและแนวคิดชีวิตจิตจะเข้มแข็งและสร้างความตื่นตัวในเรื่องสุขภาพให้กับผู้คนในสังคมไทยได้นั้นต้องใช้เวลาในการพัฒนากลุ่มและแนวคิดนานกว่า 10 ปี

รณชาติ บุตรแสนคม (2545) ทำการศึกษาเรื่อง เครือข่ายและกระบวนการทำข่าวของสำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตาสับประรด” ผลการศึกษาพบว่า การรวมตัวของ “ขบวนการตาสับประรด” มีจุดกำเนิดมาจากคุณฉัตรชัย เชื้อรามัญ เพียงคนเดียว โดยเริ่มจากกิจกรรมค่ายเยาวชน แล้วสานต่อแนวคิดโดยใช้จดหมาย, จดหมายข่าว, รายการวิทยุเด็กและเยาวชน, สำนักข่าวเด็กและเยาวชน, การใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ฯ เพื่อการติดต่อสื่อสารกันเป็นเครือข่าย สำหรับรูปแบบการสื่อสารที่ใช้เพื่อการขยายตัวมี 8 ช่วงสำคัญ คือ 1) ช่วงการก่อตั้ง “ขบวนการตาสับประรด” พบ 2 รูปแบบการสื่อสาร คือ 1.1 การสื่อสารกลุ่มภายในค่ายเยาวชนในประเด็นคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม 1.2 การสื่อสารผ่านจดหมายเพื่อติดต่อและส่งข่าวสารการเฝ้าระวังปัญหาสิ่งแวดล้อม 2) ช่วงการขยายเครือข่ายโดยเพิ่มการใช้การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล 3) ช่วงการขยายเครือข่ายโดยเพิ่มการใช้จดหมายข่าวในการติดต่อสื่อสาร 4) ช่วงการขยายเครือข่ายโดยปรับปรุงจดหมายข่าวเป็นจดหมายข่าว “พุทโธเฮีย!” 5) ช่วงการขยายเครือข่ายโดยเพิ่มรายการวิทยุเด็กและเยาวชน 6) ช่วงการขยายเครือข่ายโดยเพิ่มเครือข่ายรายการวิทยุทั่วประเทศ 7) ช่วงการจัดตั้งสำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตาสับประรด” โดยมีการใช้รูปแบบการสื่อสารเดิมที่มีอยู่ แต่ได้จัดตั้งสำนักข่าวฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสื่อ 8) ช่วงหลังการจัดตั้งสำนักข่าวเด็กและเยาวชนฯ จนถึงปัจจุบัน โดยเพิ่มสื่ออินเทอร์เน็ตในการเผยแพร่ข้อมูล

ส่วนปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการรักษาเสถียรภาพของ “ขบวนการตาสับปะรด” แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1. ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ การกระตุ้นความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วย “การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล” การมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีความสามารถ การมีเวลาว่างของเด็กและเยาวชน การได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองเด็กและเยาวชน 2. ปัจจัยระดับกลุ่ม ได้แก่ การใช้ช่องทาง การสื่อสารในการเพิ่มจำนวนและรักษาสัมพันธ์ภาพของสมาชิก การสื่อสารภายในค่ายเยาวชน สร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย การฝึกอบรมนักจัดรายการวิทยุที่มีมาอย่างต่อเนื่อง สมาชิกกลุ่ม มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการทำงาน สมาชิกของเครือข่ายมีความสนใจ กระตือรือร้น และเต็มใจที่จะทำงานหนัก สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อกกลุ่ม และต้องการความภาคภูมิใจจากความสำเร็จของกลุ่ม 3. ปัจจัยระดับองค์กร ได้แก่ การมี วัตถุประสงค์ร่วมกันที่ทำทลายความสามารถ ความง่ายที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิก ความง่ายและความอิสระที่จะทำงานในลักษณะของ “ขบวนการตาสับปะรด” การนำเสียงสะท้อนจากกลุ่มผู้ เปิดรับสื่อมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของงาน

สำนักข่าวเด็กและเยาวชน มีเป้าหมายหลัก คือ 1. เพื่อเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เสนอมุมมองของตนเองในการรายงานข่าว 2. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรับรู้ถึงข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับตนเอง จากมุมมองของเด็กและเยาวชนเอง 3. เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้สังคมหัน มาสนใจประเด็นด้านเด็กและเยาวชน

จากงานวิจัยชิ้นนี้ จะเห็นได้ว่า แม้การริเริ่มก่อตั้งและรวมตัวของ “ขบวนการตาสับปะรด” จะเกิดจากผู้ใหญ่เพียงคนเดียว แต่ด้วยศักยภาพของผู้นำที่เป็น “สื่อบุคคล” ที่มีประสิทธิภาพมาก ให้ความสนใจต่อเรื่องที่จะทำอย่างเต็มที่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมเครือข่าย “ขบวนการ ตาสับปะรด” ก็มองเห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจน ประกอบกับได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเด็กๆ ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายทำให้เครือข่ายประสบความสำเร็จและดำรงอยู่ได้อย่างยาวนาน ทั้งยัง เอาชนะข้อจำกัดธรรมชาติของเครือข่ายที่ว่า “เกิดง่ายสลายเร็ว” ได้จากการสร้างสรรค์การสื่อสาร ในรูปแบบต่างๆ เพื่อใช้ในการดำรงรักษาเครือข่ายไว้อีกด้วย

กมลวัฒน์ วันวิชัย (2550) ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารในเครือข่ายละครณรงค์ด
เหล่า ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของเครือข่ายละครณรงค์ดเหล่า แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1. ระยะจัดตั้ง (พ.ย. 2547 - ก.พ. 2548) เครือข่ายละครณรงค์ดเหล่าจัดตั้งขึ้นจากการ ผลักดันของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ต้องการให้กลุ่มละครมา เป็นแนวร่วมในการรณรงค์ประเด็นปัญหาแอลกอฮอล์ ระยะนี้เครือข่ายได้จัดการแสดงละคร

รณรงค์ในมหาวิทยาลัยจำนวน 9 แห่ง 2. ระยะดำเนินงาน (2549) ประกอบด้วยสมาชิก 4 กลุ่ม ดำเนินโครงการร่วมกันและสร้างแกนนำเยาวชนในแต่ละพื้นที่ 3. ระยะพัฒนา (2550) เครือข่ายได้จัดทำหลักสูตรการใช้ศิลปะการละครในการสร้างการเรียนรู้เพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และพัฒนาการทำงานในระดับพื้นที่ให้เข้มแข็ง

การสื่อสารภายในเครือข่ายรณรงค์ดเหล้า แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การสื่อสารระหว่างส่วนกลางกับสมาชิกเครือข่ายละครรณรงค์ดเหล้า และการสื่อสารระหว่างเครือข่ายละครรณรงค์ดเหล้ากับองค์กรทุน ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) โดยจำแนกการสื่อสารเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรศัพท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) การสื่อสารระหว่างกลุ่ม เช่น การประชุมสมาชิกเครือข่าย เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และสรุปผลการดำเนินงานของเครือข่าย

จากงานวิจัยชิ้นนี้ จะเห็นว่าเป็นการก่อตั้งเครือข่ายในลักษณะของการรวมกลุ่มละครที่เคยทำงานร่วมกับ สสส. มาแล้วและแต่ละกลุ่มมีประสบการณ์ในการทำงานด้วยการใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนประเด็นต่างๆ ที่ทางกลุ่มต้องการไปยังกลุ่มเป้าหมายอยู่แล้ว จึงเท่ากับเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่งที่นำกลุ่มที่มีศักยภาพในการทำงานอยู่แล้วมาทำร่วมกัน ทำให้การจัดตั้งของเครือข่ายละครรณรงค์ดเหล้าสามารถก่อตัวได้สำเร็จในระยะเวลาประมาณ 4 เดือน อีกทั้งมี สสส. เป็นผู้สนับสนุนทางด้านเงินทุนส่วนหนึ่ง ทำให้แผนงานในการดำเนินโครงการมีความเป็นไปได้และประสบผลสำเร็จในการทำงาน

สุริย์รัตน์ โกลุมศุภมาลา (2550) ทำการศึกษาเรื่อง **บทบาทของการสื่อสารต่อการดำรงรักษาเครือข่ายแฟนคลับวงโมเดิร์นด็อก** ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการสื่อสารของแฟนคลับ ทั้งในการสื่อสารระหว่างแฟนคลับกับศิลปิน และระหว่างแฟนคลับด้วยกันเอง จะผ่านการใช้สื่อต่างๆ 5 ประเภท คือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อสมัยใหม่ และสื่อวัตถุ ซึ่งแฟนคลับจะมีพฤติกรรมของการใช้สื่อที่ค่อนข้างมาก มีการใช้สื่อแบบบูรณาการ คือ จะไม่ใช่สื่อใดๆ เพียงสื่อเดียว แต่จะใช้สื่อต่างๆ หลากๆ สื่อ เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือตอบสนองของความต้องการของตนได้อย่างเต็มที่ ส่วนการสื่อสารกันในพื้นที่และช่วงเวลาต่างๆ คือ 1.พื้นที่ในช่วงเวลาชีวิตประจำวัน แฟนคลับจะติดต่อสื่อสารกันโดยจะมีรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล และมีการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวขึ้นมา 2.พื้นที่ในช่วงเวลาพิเศษ อันได้แก่ กิจกรรมคอนเสิร์ต และกิจกรรมแฟนคลับ แฟนคลับจะมีการแสดงอัตลักษณ์ของตนเอง และกลุ่มออกมาอย่างอิสระด้วย

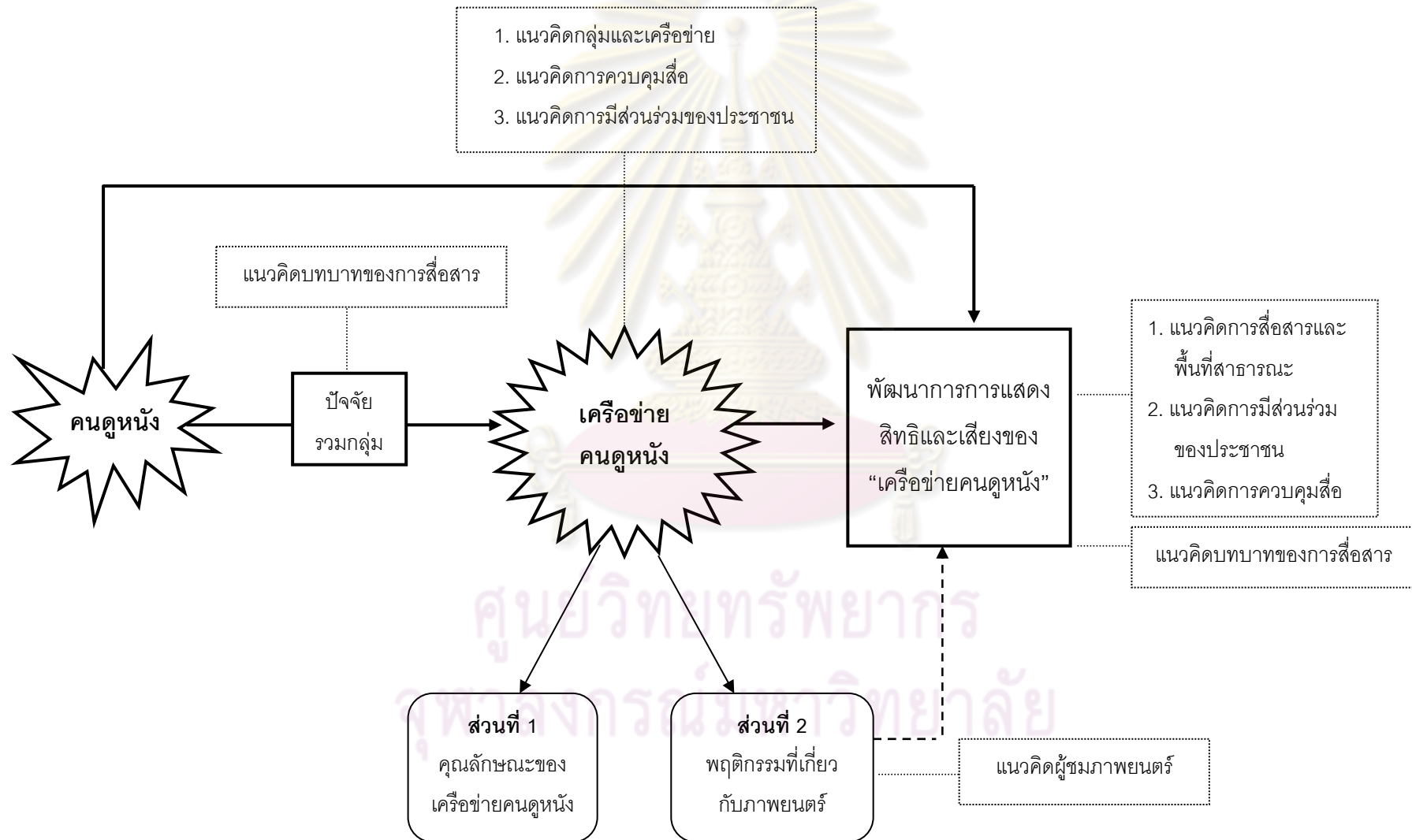
สำหรับบทบาทของการสื่อสารในการก่อตัว การทำหน้าที่ และการดำรงรักษาเครือข่ายแฟนคลับนั้น แบ่งบทบาทต่างๆ ได้เป็น 4 ประเภท คือ 1.บทบาททางด้านการติดตามเผยแพร่ข่าวสาร (Serveillance) 2.บทบาททางด้านการสร้างความมีเอกลักษณ์ให้แก่บุคคลหรือกลุ่ม (Identity) 3.บทบาทในการร่วมตั้งกลุ่ม หรือการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Relationship) และ 4. บทบาทด้านความบันเทิง (Diversio) การวิจัยครั้งนี้ยังพบข้อโต้แย้งกับนิยามของคำว่าแฟนคลับที่มองว่าเป็นกลุ่มคนเฉื่อยชา รับสารตามความต้องการของผู้ส่งสาร มาสู่การเป็นผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้น (active audience) มีการเลือกรับสาร การแสวงหาข้อมูลข่าวสารและใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้ตอบสนองความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการรวมกลุ่มกันของแฟนคลับในพื้นที่กิจกรรมพิเศษทั้ง 2 พื้นที่ เป็นการสร้างพื้นที่ทางโลกเข้ามาแทนพื้นที่ทางธรรม หรือพิธีกรรมทางศาสนาในสังคมสมัยโบราณ กิจกรรมที่ถูกสร้างขึ้นมานี้สามารถตอบสนองความต้องการการยอมรับและความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและสังคมได้ เช่นเดียวกับกิจกรรมของพิธีกรรมทางศาสนาในอดีต

จากงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าการรวมกลุ่มของผู้ที่ชื่นชอบบางสิ่งบางอย่างเหมือนกันในลักษณะของแฟนคลับนั้น จะมีการดำรงรักษาเครือข่ายไว้ได้อย่างเหนียวแน่นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มแฟนคลับของวงโมเดิร์นด็อกที่มีทั้งความผูกพันกับตัวศิลปินและตัวบทเพลงเป็นอย่างมาก เพราะตลอดช่วงระยะเวลา 14 ปี วงโมเดิร์นด็อกมีการออกอัลบั้มเพียง 4 ชุดเท่านั้น หากเปรียบเทียบกับกลุ่มศิลปินอื่นๆจะนับได้น้อยมาก แต่กลุ่มแฟนคลับก็ยังมีการรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่มแฟนคลับและศิลปินไว้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการเอาชนะข้อจำกัดเรื่องธรรมชาติของเครือข่ายได้ ผู้วิจัยนำงานวิจัยชิ้นนี้มาใช้เป็นแนวทางการศึกษาในส่วนของพฤติกรรมการสื่อสารผ่านการใช้สื่อต่างๆ ตลอดจนบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มของแฟนคลับด้วยว่ามีลักษณะเป็นเช่นไรบ้าง แล้วจะนำมาเป็นต้นแบบในเรื่องวิธีการศึกษาของส่วนนี้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Conceptual Framework

กรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่อง พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ”เครือข่ายคนดูหนัง”

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. บทบาทของผู้วิจัย

บทบาทของผู้วิจัยในการวิจัยเรื่อง “พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดบทบาทตัวเองในฐานะ “คนใน” โดยการเข้าไปเป็นสมาชิกของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนและสังเกตการณ์การดำเนินงานของเครือข่ายอย่างใกล้ชิด แต่ผู้วิจัยจะทำตนเสมือนเป็น “คนนอก” โดยจะไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นใดๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของเครือข่ายเพื่อจะให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงที่สุด โดยไม่มีบทบาทของผู้วิจัยเข้าไปเกี่ยวข้อง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้ประชากรในการศึกษาจากบุคคล 2 กลุ่ม เนื่องจาก “เครือข่ายคนดูหนัง” ไม่ได้เกิดขึ้นจากการริเริ่มโดยกลุ่มคนดูหนังเอง แต่เกิดขึ้นโดยการจุดประกายความคิดของสื่อมวลชน ในที่นี้ก็คือ “นิตยสาร BIOSCOPE” ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการศึกษากลุ่มผู้ผลิตนิตยสาร จะทำให้มองเห็นภาพความเชื่อมโยงของพัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้อย่างเข้าใจมากขึ้นกว่าที่จะศึกษาแต่เพียงกลุ่มสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น

ประชากร

1. กลุ่มผู้ผลิต “นิตยสาร BIOSCOPE” จำนวน 3 คน
2. กลุ่มคนดูหนังที่เป็นสมาชิก “เครือข่ายคนดูหนัง” จำนวน 30 คน

(ตามรายชื่อที่ปรากฏ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2551 มีสมาชิกเครือข่ายทั้งหมดจำนวน 66 คน การศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จึงเป็นปริมาณการศึกษาที่น่าจะทำให้ข้อมูลมีความแม่นยำและเที่ยงตรงที่สุด)

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 แบบ ดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่สำคัญและมีความรอบรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากบุคคล 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1. ในส่วนของกลุ่มผู้ผลิต “นิตยสาร BIOSCOPE” จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเลือกสัมภาษณ์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ในช่วงแรกเริ่มและเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

1.1.1 คุณ สุภาพ หริมเทพาธิป อายุ 41 ปี
ตำแหน่ง บรรณาธิการบริหารนิตยสาร BIOSCOPE

1.1.2 คุณ ธิดา ผลิตผลการพิมพ์ อายุ 36 ปี
ตำแหน่ง บรรณาธิการนิตยสาร BIOSCOPE

1.1.3 คุณ ไกรวุฒิ จุลพงศธร อายุ 28 ปี
ตำแหน่ง ฝ่ายวิชาการนิตยสาร BIOSCOPE

กลุ่มที่ 2. ในส่วนของกลุ่มคนดูหนังที่เป็นสมาชิก “เครือข่ายคนดูหนัง” จำนวน 7 คน โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการเลือกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ดังนี้

- เป็นผู้ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์หลายประเภท ทั้งภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างชาติ มีความชอบและมีรสนิยมในการชมภาพยนตร์ที่คล้ายคลึงกัน และติดตามชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง (Serious Audience)

- เป็นผู้ที่เคยแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับภาพยนตร์ต่อสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ, การมีเว็บBlog เกี่ยวกับภาพยนตร์เป็นของตนเอง หรือการเขียนบทความให้กับนิตยสารต่างๆ เป็นครั้งคราว ฯลฯ

- เป็นทั้งผู้ชมภาพยนตร์ และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในกระบวนการผลิตภาพยนตร์ เช่น ผู้แปล Subtitle ภาพยนตร์, “คนทำหนังสั้น” ฯลฯ

- เป็นสมาชิก “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่ยินดีให้ข้อมูลในฐานะกลุ่มตัวอย่างด้วยความเต็มใจ (Volunteer Sampling)

- 2.1.1 คุณ ดร.สรณ โกวิทวณิชชา อายุ 26 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2551
- 2.1.2 คุณ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง อายุ 30 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2551
- 2.1.3 คุณ พารุจ ชำนาญหม่อ อายุ 39 ปี
สัมภาษณ์ทาง E-Mail วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551
- 2.1.4 คุณ คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง อายุ 26 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2551
- 2.1.5 คุณ วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา อายุ 30 ปี
สัมภาษณ์ทาง MSN วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551
- 2.1.6 คุณ ชญานิน เตียงพิทยากร อายุ 20 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2551
- 2.1.7 คุณ ไพรัช คุ้มวัน อายุ 22 ปี
สัมภาษณ์ทาง MSN วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551

2. การสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักอาสาสมัคร (Volunteer Sampling)

ผู้วิจัยได้จัดทำ “แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกและติดต่อกับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง โดยได้รับความช่วยเหลือจาก webmaster ของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นผู้จัดส่งแบบสอบถามไปยังสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้งหมดด้วยระบบ E-Mail ที่สมาชิกแจ้งไว้เพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ภายในเครือข่าย แล้วจะนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสำรวจมาใช้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหลืออีกจำนวน 23 คน เพื่อให้ครบ 30 คน ตามที่ได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างไว้

จากแบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง มีผู้ตอบแบบสำรวจกลับมาเพียง 15 คนเท่านั้น และในจำนวน 15 คนนี้ มีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจำนวน 2 คน ที่ไม่สมัครใจจะเป็นกลุ่มตัวอย่างของผู้วิจัยซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์การคัดเลือก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังได้ทั้งหมด 13 คน ดังต่อไปนี้

- 2.2.8 คุณ เอกสิทธิ์ พันธุ์พูล อายุ 26 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551
- 2.2.9 คุณ สุพมิตรา วรพงษ์พิเชษฐ อายุ 26 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551
- 2.2.10 คุณ ภูวนารถ ใจसार อายุ 26 ปี
สัมภาษณ์ทาง MSN วันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551
- 2.2.11 คุณ กษมวรรณ สำเภาพล อายุ 30 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551
- 2.2.12 คุณ กฤติกร วงศ์สว่างพานิช อายุ 21 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551
- 2.2.13 คุณ อภिरดา มีเดช อายุ 27 ปี
สัมภาษณ์ทาง MSN วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

2.2.14 คุณ ณัฐมน พฤษานาคึกคัก อายุ 23 ปี
สัมภาษณ์ทาง MSN วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

2.2.15 คุณ วชิรินทร์ แก้วกัญญา อายุ 27 ปี
สัมภาษณ์วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

2.2.16 คุณ กิตติพัฒน์ จินะทอง อายุ 25 ปี
สัมภาษณ์ทาง MSN วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551

2.2.17 คุณ อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล อายุ 29 ปี
สัมภาษณ์ทาง MSN วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2551

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากประชากรในส่วนของกลุ่มผู้ผลิตนิตยสาร BIOSCOPE ได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างคือ 3 คน แต่ในส่วนของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งที่กำหนดไว้จำนวน 30 คน ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้จริงเพียง 17 คนเท่านั้น จึงได้จำนวนรวมประชากรทั้งสิ้น 20 คน

3. แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ดังนี้

แหล่งข้อมูลบุคคล

ในส่วนของแหล่งข้อมูลบุคคล ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ผลิตนิตยสาร BIOSCOPE จำนวน 3 คน และ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่ง จำนวน 17 คน รวมมีแหล่งข้อมูลบุคคลทั้งสิ้นจำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย อันได้แก่ คุณลักษณะของเครือข่ายคนดูหนึ่ง พฤติกรรมของสมาชิกที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ และพัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง”

แหล่งข้อมูลเอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในแง่ต่างๆ ได้แก่

- เอกสารสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ, นิตยสาร, บทความ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 / พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 / การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ / ความเคลื่อนไหวของวงการภาพยนตร์ไทย และกลุ่มคนดูหนังเพื่อทราบถึงข่าวสารและข้อมูลต่างๆ
- วิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รวบรวมไว้แล้วในบทที่ 2 เรื่องงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูลอินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ในส่วนของเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ทั้ง BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” และ BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง รวมถึง กระดานข่าว (Web board) ที่สมาชิกใช้โพสต์ข้อความที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายคนดูหนัง ซึ่งจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) ตามวัตถุประสงค์จากเว็บไซต์ต่างๆ ดังนี้

เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์

- <http://ecat.igetweb.com/> (เว็บไซต์ของสมาคมผู้สื่อข่าวบันเทิงที่รายงานความเคลื่อนไหวของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ ฉบับใหม่)
- <http://www.thaicinema.org/> (เว็บไซต์รวมข้อมูลเกี่ยวกับวงการภาพยนตร์ไทย สนับสนุนโดยสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย)
- <http://movie.culture.go.th/> (เว็บไซต์ของสำนักภาพยนตร์วีดิทัศน์แห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ)

เว็บบอร์ด และ BLOG ที่เกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง”

- <http://thaiadience.wordpress.com> (Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง)
- <http://www.bioscopemagazine.com> (เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป)

- <http://www.pantip.com/cafe/chalermthai> (เว็บไซต์พันทิพห้องเฉลิมไทยในส่วนที่เกี่ยวกับเครือข่ายคนดูหนัง)

BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

- <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=yuttipung&group=1>
(BLOG ส่วนตัวของ 'Yuttipung')
- <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=merveillesxx&group=1>
(BLOG ส่วนตัวของ 'Merveillesxx')
- <http://filmsick.exteen.com/>
(BLOG ส่วนตัวของ 'Filmsick')
- <http://nanoguy.exteen.com/>
(BLOG ส่วนตัวของ 'Nanoguy')
- <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=palao&group=2>
(BLOG ส่วนตัวของ 'Palao')
- <http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=pompom67&date=05-05-2007&group=4&gblog=21>
(BLOG ส่วนตัวของ 'Quin toki')

แหล่งข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยจะเข้าร่วมการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) จากการประชุมของเครือข่ายคนดูหนัง หรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่าย

4. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดประเด็นปัญหาการวิจัย และศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนดูหนัง และ “เครือข่ายคนดูหนัง” พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 และพ.ศ. 2551 จากเอกสารต่างๆ อาทิ หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. ทบทวนแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา เช่น ประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการชมภาพยนตร์ของผู้ชมกลุ่มต่างๆ ประเด็นเกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ ประเด็นเกี่ยวกับกลุ่มและเครือข่าย ฯลฯ เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการวิจัยต่อไป
3. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อเตรียมการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) รวมทั้งเตรียมคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คน
4. เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ในการสัมภาษณ์ ซึ่งได้แก่ สมุดจดบันทึก เทปบันทึกเสียง แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น
5. ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก หรือใช้วิธีการติดต่อ/สัมภาษณ์ผ่านสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต, โทรศัพท์มือถือ) และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องมือ 3 ชุด ได้แก่

1. แบบวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) โดยศึกษาวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ปรากฏใน BLOG ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และจากเนื้อหาที่ปรากฏใน BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) ตามประเด็นที่ต้องการทราบโดยใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended Question) และทำการบันทึกเทปการให้ข้อมูลเพื่อความแม่นยำถูกต้อง โดยมีประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของสมาชิก “เครือข่ายคนดูหนัง”

- ชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น นามแฝงที่ใช้ในอินเทอร์เน็ต (ถ้ามี)
- อายุ / ระดับการศึกษา
- อาชีพ / ภูมิลำเนา

2. คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

- ที่มาของเครือข่าย
- ลักษณะสมาชิก
- วิธีในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย

- อุดมการณ์ร่วมของสมาชิกเครือข่าย
- จุดประสงค์การรวมตัวของเครือข่าย
- ประโยชน์ที่ได้จากเครือข่าย
- นิยาม/ความหมาย “คนดูหนัง”

3. ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนัง

- ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง
- สาเหตุที่รู้จักเครือข่ายคนดูหนัง
- เหตุผลที่อยากให้มีเครือข่ายคนดูหนัง
- เหตุผลที่มาเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย

4. พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

- วิธีการที่ใช้สื่อสารระหว่างสมาชิก ความถี่ในการติดต่อ
- วิธีการที่ใช้สื่อสารกับสาธารณะ ความถี่ในการติดต่อ
- เนื้อหาที่ทำการสื่อสาร
- ผลที่ได้รับจากการสื่อสาร
- สภาพความเป็นจริงของการสื่อสารภายในเครือข่าย
- ข้อจำกัดที่พบในการสื่อสาร

5. พฤติกรรมของสมาชิกที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

- พฤติกรรมก่อนการชมภาพยนตร์
- พฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์
- พฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์
- สถานที่ในการชมภาพยนตร์ / ความบ่อยครั้งในการดู / ดูกับใคร
- ประเภทภาพยนตร์ที่ชอบ
- วิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์

6. พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียง

- จุดเริ่มต้นของการดูหนังอย่างจริงจัง ระยะเวลา
- การเผยแพร่ความคิดเห็นหรือบทวิจารณ์ภาพยนตร์ (ผ่านสื่อ)
- ความคิดเห็นต่อที่มีต่อการเซ็นเซอร์ วิธีการแสดงออก

- ความคิดเห็นที่มีต่อ พ.ร.บ.ภาพยนตร์ 2551 / การจัดเรตภาพยนตร์ วิธีการแสดงออก
- การเรียกร้องถึงสิทธิก่อนที่จะมีเครือข่าย วิธีการ
- การเข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับภาพยนตร์
- การปรากฏตัวและการเสนอความคิดเห็นในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง”
- วิธีการทำงาน
- การมีส่วนร่วมกับเครือข่าย
- หน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง
- หน้าที่ของ “เครือข่ายคนดูหนัง”
- แนวทางการขับเคลื่อนเครือข่าย

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) โดยทำการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมจากการประชุมของเครือข่ายคนดูหนัง หรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่าย

4. เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และกล้องถ่ายรูป

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเก็บข้อมูล โดยการสังเกตและจดจำ ลักษณะท่าทางขณะที่กำลังสัมภาษณ์ และใช้เครื่องมือต่างๆ ช่วยในการบันทึกข้อมูล ได้แก่ สมุดจด เครื่องบันทึกเสียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนถูกต้อง

วิธีการเก็บข้อมูลหลักมี 3 วิธี คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participation Observation)

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis)

ในเบื้องต้นผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อแจกแจงประเภทของข้อมูลที่พบใน BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง และ BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้ง 6 คน หลังจากนั้นหาจุดที่เชื่อมโยงสมาชิกแต่ละคนเข้าด้วยกัน แล้วทำการเลือกวิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อนำมาใช้ตอบปัญหานำการวิจัย และรายงานผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์การศึกษาที่ตั้งไว้

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)

ผู้วิจัยใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อแนะนำตัวและอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบในหลักการเบื้องต้นว่าผู้วิจัยจะทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องอะไร หลังจากนั้นจึงมีการติดต่อเพื่อนัดสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง แต่ก็มีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สะดวกให้ผู้วิจัยนัดสัมภาษณ์อันเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านพื้นที่และความไม่สะดวกทางด้านเวลา จึงขอเลือกใช้วิธีการให้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกทางโปรแกรมสนทนา MSN และ E-Mail แทน สรุปแล้วผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Communication) จำนวน 12 คน ใช้วิธีการสื่อสารผ่านสื่อ (Media Communication) จำนวน 8 คน โดยใช้ประเด็นคำถามตามทีออกแบบไว้ในแบบสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นตัวนำไปสู่การสนทนาที่ลงลึกในรายละเอียดของประเด็นคำถามต่างๆ

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participation Observation)

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังตั้งแต่แรกเริ่ม ผู้วิจัยจึงมีโอกาสได้รับความเคลื่อนไหวและการติดต่อสื่อสารของเครือข่ายคนดูหนังในทุกๆระยะ ทำให้มีโอกาสได้ไปร่วมประชุมสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่ 2 ในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเกตลักษณะท่าทางและการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อนำมาใช้ประเมินผลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลเป็นไปอย่างเที่ยงตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีโอกาสไปสังเกตการณ์ในเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพ 2008 (Bangkok International Film Festival) เทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ ครั้งที่ 6 (World Film Festival of Bangkok) และกิจกรรมจัดฉายภาพยนตร์ที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจัดขึ้นเป็นการส่วนตัวไม่ได้เกี่ยวข้องกับเครือข่ายคนดูหนังแต่อย่างใด เพื่อเก็บรายละเอียดของพฤติกรรม การสื่อสารของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังผ่านสื่อกิจกรรม และจะนำผลการสังเกตมาตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่ง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการตีความและตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย โดยนำข้อมูลที่ได้จากวิเคราะห์

เนื้อหาของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” และ BLOG ส่วนตัวของสมาชิก การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากสื่อกิจกรรม มาหาประเด็นหลักและข้อสรุปรวม จากนั้นทำการจำแนกข้อมูลวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาเพื่อตอบปัญหานำการวิจัย

8. การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ด้วยรูปแบบการบรรยายไปพร้อมๆ กับการตีความข้อมูลของผู้วิจัย โดยจะเชื่อมโยงข้อมูลเข้ากับแนวคิดต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นกรอบการวิจัยของวัตถุประสงค์แต่ละข้อ และจะนำผลการวิจัยมาอภิปรายในบทสุดท้ายโดยมองจากภาพรวมทั้งหมดว่าผู้วิจัยได้ข้อค้นพบอะไรบ้าง ซึ่งมีลำดับการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

บทที่ 4 คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง และพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

นำเสนอข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะ “เครือข่ายคนดูหนัง” ปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง” รวมถึงพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

บทที่ 5 พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

นำเสนอข้อมูลตามระยะของพัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียง ทั้ง 4 ระยะ ได้แก่ 1. ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คอหนัง” 2. ระยะเพียรหาแสงแห่งเสรีภาพ 3. ระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE 4. ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”

บทที่ 6 บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

นำเสนอข้อมูลให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารที่เข้ามามีบทบาทต่อการรวมกลุ่มของคนดูหนัง และบทบาทของการสื่อสารในแต่ละระยะของการแสดงสิทธิและเสียงของคนดูหนัง

บทที่ 7 สรุปลผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

นำเสนอการสรุปข้อมูลจากบทที่ 4-6 ทำการอภิปรายผลการวิจัย และเสนอแนะข้อคิดเห็นที่มีต่องานวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และ พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

ผลการวิจัยในบทนี้เป็นการตอบปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1 : คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นอย่างไร และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนังคืออะไร ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยจากจุดเริ่มต้นวันที่ 18 มีนาคม 2551 ไปพร้อมๆกับที่มีความพยายามจะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ข้อมูลของผลการวิจัยที่ได้เกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเป็นข้อมูลที่ยังคงอยู่ในช่วงระยะเริ่มเพื่อก่อตั้ง การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการวิจัยเพื่อบอกถึง “สถานภาพ” (status) ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่ เป็นอยู่ ณ ขอบเขตเวลาที่ศึกษา (มีนาคม 2551 – พฤษภาคม 2552) รวมถึง การตอบปัญหานำ การวิจัยข้อที่ 2 : พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์เป็นอย่างไร ซึ่งจะแบ่ง การนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 นำเสนอถึงคุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในแง่ขององค์ประกอบที่ทำให้ เกิดเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” อันได้แก่ ที่มาและจุดเริ่มต้นของเครือข่าย ลักษณะของสมาชิก วิธีการ เข้าร่วม อุดมการณ์ร่วมของสมาชิก ประเภท/ลักษณะของเครือข่าย พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ทั้งในส่วนของพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก และพฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะ รวมถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนัง ในส่วนนี้จะวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มและเครือข่าย, แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมสื่อ เป็นแนวทางในการศึกษา

ส่วนที่ 2 นำเสนอถึงพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ จาก สมมติฐานที่ว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีลักษณะของการเป็น “ผู้ชมตาคม” (Smart Audience) จึงน่าจะมีแบบแผนของพฤติกรรมเกี่ยวกับการชมภาพยนตร์บางอย่างที่แตกต่างจากกลุ่มผู้ชม ภาพยนตร์ทั่วไป และจากพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับภาพยนตร์จะเป็นลักษณะของกระบวนการ บ่มเพาะให้เกิดเป็นความผูกพันกับสื่อชนิดนี้ อันจะนำมาสู่ความเข้าใจถึงสิ่งที่พวกเขาพยายามจะทำ และเรียกร้อง “สิทธิ” ของการเป็นคนดูหนังในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในส่วนนี้จะวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับผู้ชมภาพยนตร์ เป็นแนวทางในการศึกษา

ส่วนที่ 1
คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

- 1.1 ที่มาและจุดเริ่มต้นของ “เครือข่ายคนดูหนัง”
- 1.2 ลักษณะของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง
- 1.3 วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง
- 1.4 จุดประสงค์การรวมตัวของ “เครือข่ายคนดูหนัง”
- 1.5 อุดมการณ์ร่วมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง
- 1.6 นิยาม/ความหมาย “คนดูหนัง” ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง
- 1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจาก “เครือข่ายคนดูหนัง”
- 1.8 ประเภท/ลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง”
- 1.9 พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ส่วนที่ 1. คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

“เครือข่ายคนดูหนัง” คือ ความพยายามในการรวมตัวเป็นเครือข่ายของคนดูหนังที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน และอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบหรือวิธีการที่ภาครัฐใช้ในการจัดการและควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยมุ่งหวังว่าจะสามารถเป็นเสียงสะท้อนจากผู้ชมหรือคนดูหนังกลับไปยังภาคส่วนต่างๆ ที่จะมีบทบาทในการออกกฎหมายลูกหรือ “กฎกระทรวง” เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551

1.1 ที่มาและจุดเริ่มต้นของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

เนื่องจากการริเริ่มก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” มาจากการที่นิตยสารภาพยนตร์รายเดือน “ไบโอสโคป” (BIOSCOPE) ได้ประกาศเชิญชวน “คนดูหนัง” จากพื้นที่ต่างๆ ให้พยายามรวมตัวกัน

เป็นกลุ่มก้อนแล้วจัดตั้งเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้น เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเสนอ “ตัวแทนของคนดูหนัง” ให้ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่มาจากภาคประชาชนอีกทางหนึ่งแก่ภาครัฐ เพื่อเป็นประโยชน์/แนวทางต่อการกำหนดมาตรการต่างๆที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ อันจะออกเป็น “กฎกระทรวง” มารองรับกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ (พ.ศ. 2551) โดยปรากฏข้อความ (text) เชิญชวนคนดูหนังผ่านทางหน้ากระดานข่าว (Web board) ของนิตยสารไบโอสโคป วันที่ 18 มีนาคม 2551 และภายในนิตยสารฉบับที่ 66 เดือนเมษายน 2551 ซึ่งผู้วิจัยประเมินแล้วว่าการจะทราบถึงที่มาที่ไปที่แท้จริงในการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้น จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มคนสองกลุ่ม คือ ทีมงานนิตยสารไบโอสโคป และสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จึงจะสามารถทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมตัวของคนดูหนังกลุ่มนี้ได้ว่าเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยใดบ้าง

หัวข้อ: ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง" + อีเมลทรายชื่อ + กิจกรรม (อ่าน 6032 ครั้ง)

ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง" + อีเมลทรายชื่อ + กิจกรรม
 « เมื่อ: มีนาคม 18, 2008, 03:35:02 pm » ▶ ล้างถัง

'คนดูหนัง'...คุณอยู่ไหน??

...คณะกรรมการเซ็นเซอร์ไม่ว่าชุดใหญ่ ล้วนบอกว่าตัวเองทำทุกอย่างเพื่อปกป้อง 'คนดูหนัง'
 ...ตัวแทนเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง บอกว่าตัวเองเรียกร้องอะไร ก็เพื่อพิทักษ์ 'เยาวชนคนดูหนัง'
 ...คนทำหนังยืนยันว่า ต่อสู้ไม่แพ้เพื่อสิทธิเสรีภาพของตัวเอง แต่ยังคง 'คนดูหนัง'
 ...ใครๆ ก็ประกาศว่า ฉันทรงดี และฉันทำเพื่อ 'คนดูหนัง'

แต่... ในทุกครั้งของการออกกฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์ ไม่ว่าจะเรื่องการเซ็นเซอร์ - จัดเรต - ควบคุม - ปลดปล่อย ฯลฯ มีครั้งไหนบ้างหรือที่พวกเขาเคยเปิดหูเปิดตาเปิดใจรับฟังความคิดของ 'คนดูหนัง' จริงๆ?

ถึงเวลาหรือยังที่ 'คนดูหนัง' จะรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน แล้วส่งตัวแทนเข้าไปแสดงสิทธิเสียงของตัวเอง ด้วยตัวเอง เสียที?!

สืบเนื่องจากการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับ "กฎหมายลูก" ที่จะออกประกอบกับพรบ.ภาพยนตร์ฉบับล่าสุด ในวันที่ 17 มีนาคมที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกับตัวแทนจากหลายหน่วยงาน ทั้งกระทรวงวัฒนธรรม (ซึ่งจะรับผิดชอบด้านการเซ็นเซอร์ และการจัดเรต) ตัวแทนเครือข่ายพ่อแม่ ตลอดจนตัวแทนของคนทำหนัง โดยเฉพาะคนทำหนังอิสระทาง BIOSCOPE ซึ่งเข้าร่วมประชุมด้วยพบว่า **ทัศนคติหลักที่จะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมาย อันจะมีผลโดยตรงต่อภาพยนตร์ในบ้านเราต่อไปนั้น ยังคงยืนอยู่บนจุดของการ "ป้องกัน" เพื่อ "ความปลอดภัยของเยาวชนและประเทศชาติ"** ไม่ต่างจากที่แล้วมานี้ ฝ่ายคนทำหนังจะเรียกร้องสิทธิเสรีภาพแทนทั้งแก่คนทำหนังและผู้ชมอย่างไร ก็ยังคงถูกมองว่าเป็นการเรียกร้องเพื่อตัวเอง ("คนทำหนังก็คำนึงถึงแต่ประโยชน์ของคนทำหนัง 'ไม่คำนึงถึงสังคม' - - นี่คือปฏิบัติที่ได้รับเสมอ) ดังเดิม

คำถามที่เกิดขึ้นจึงคือ แล้วใครเล่าในการประชุมนี้ (หรือไม่ว่าจะองค์ประชุมใดๆ ที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎหมายด้านภาพยนตร์) ที่จะสามารถอ้างตัวว่า "เป็นตัวแทนของประชาชนที่เป็นคนดูหนัง" ได้อย่างแท้จริง? ในเมื่อที่ผ่านมา "คนดูหนัง" ไม่เคยมีโอกาสได้เลือกตัวแทนของตัวเอง และไม่เคยมีโอกาสแสดงความเห็นเลย โดยเฉพาะความเห็นด้านที่แตกต่างจากผู้ใช้อ้างตนเป็น "ตัวแทนประชาชน" เสมอ ไม่ว่าจะภาครัฐ หรือเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง

ภาพที่ 1. กระทำชักชวนก่อตั้งเครือข่ายคนดูหนัง

กลางเดือนมีนาคมที่ผ่านมา ผมมีโอกาสไปนั่งบันทึก
บันไดล้อมโต๊ะกับหลายๆ ภาคส่วน เพื่อระดมความคิดไปใช้เป็น
แนวทางในการออกกฎหมายลูกบทของพร.ภาพยนตร์ฉบับใหม่
ที่เตรียมนำมาบังคับใช้แทนฉบับ 2473

ในระยะเวลากว่าสามชั่วโมง หลายครั้งผมพยายามเสนอ
สิ่งที่เคยคิดๆ ไว้ด้วยความที่ไม่อยากมาเป็นแค่ไม้ประดับ แต่โอกาส
เหมือนไม่เคยเปิดให้ (อาจเพราะดันเลือกที่นั่งหลังผู้ดำเนินรายการ)
เลยต้องนั่งฟังวิวาทะในประเด็นเดิมๆ ซึ่งก็ยังคงไหลเลื่อนไปโดย
คนเดิมๆ อันเกิดจากการเห็นโลกคนละใบ

คนในธุรกิจหนังยังถูกมองจากฝ่ายอื่นว่าเสนอความคิด
เพียงเพื่อปกป้องวิชาชีพของตัวเอง คนทำหนังยังถูกมองจากฝ่ายอื่น
ว่าเสนอความคิดก็เพราะอยากทำหนังไปโดยไม่ใครควบคุม คนที่
เป็นผู้ปกครองของเด็กๆ ยังถูกมองจากฝ่ายอื่นว่าเสนอความคิด
เพราะเห็นหนังเป็นตำราสอนศีลธรรม ฯลฯ

หลังพ้นห้วงเวลาเดจาวู ผมพยายามมองหา ‘ตัวละคร
สำคัญ’ ที่ทุกฝ่ายพยายามกางปีกปกป้องจนถึงขั้นต้องมาออกเป็น
พระราชบัญญัติฉบับใหม่กัน ด้วยหวังว่าเขาผู้นั้นจะพาผมและ
ทุกคนในห้องประชุมกลับสู่ความเป็นจริง

แต่อนิจจา ผมไม่พบใครคนนั้นเลย ... ไม่มีใครเลยคือ
ตัวแทนที่แท้จริงของ ‘คนดูหนัง’ ที่พร้อมจะบอกให้คนอื่นฯ ได้
ตระหนักว่า พวกเขาต้องการสิ่งใด ไม่ต้องการสิ่งใด และด้วย
เหตุผลใด

หนังแต่ละเรื่องจะทำปฏิกิริยาได้มากน้อยแค่ไหนกับ
คนดูแต่ละคน มันมีหน้าที่เพียงสะกดให้คนกลายเป็นปีศาจร้าย
ออกไปไล่ฆ่าคนอื่น หรือกล่อมเกล้าให้คนดีกลายเป็นอาชญากร
ตัวกลั่น? มันสามารถทำให้เขาคิดมากขึ้นฉลาดมากขึ้น หรือมันทำให้
เขาเชื่อตามแล้วโง่งมลง?

หรือมันไม่อาจทำให้ใครเป็นอะไรไปได้มากกว่าที่ตัวเขาเอง
อยากเป็นหรือยอมถูกทำให้เป็น?

คำถามเหล่านี้ไม่มีใครตอบได้ดีเท่ากับผู้ที่เรียกตัวเองเป็น
‘คนดูหนัง’ ซึ่งยอมไม่ได้หมายถึงทั้งอดีตคนดูที่วันนี้นำมาประกอบ
อาชีพเกี่ยวกับหนัง และอดีตคนดูที่วันนี้สวมหมวกความเป็นพ่อแม่
แล้วพยายามพิทักษ์ลูกๆ ของทุกบ้านให้พ้นจากความเลวร้าย

สิ่งที่กวนใจผมจากห้องประชุมมาลงเอยเมื่อมีโอกาสได้
คุยต่อกับ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล, ธัญญะ พันสิทธินฤกุล และ
สัณห์ชัย โชติรสเศรษฐี ว่าน่าจะมีการจัดตั้ง ‘เครือข่ายคนดูหนัง’
เพื่อรวบรวมคนที่อยู่ในสถานะของ ‘คนดูหนัง’ จริงๆ ให้มีตัวตน
ปรากฏต่อสายตาของสังคมและสามารถส่งตัวแทนเข้าไปแสดง
ความต้องการของตัวเองเสียที หลังจากปล่อยให้ใครๆ อ้างความ
หวังดีถือโอกาสออกความคิดเห็นแทนมานานแล้ว

ความคิดนั้นจุดประกายให้เรามาปรึกษากันใน BIOSCOPE
จนกลายเป็นจุดเริ่มของการประกาศระดมกลุ่มคนดูหนังเพื่อตั้ง
เครือข่ายที่พร้อมเคลื่อนไหวเรียกร้องอย่างเท่าเทียมกับบุคคลที่เป็น
ตัวแทนของภาคส่วนอื่น ตามสิทธิอันชอบธรรมในฐานะพลเมือง
...เป็นพลเมืองที่มีคุณวุฒิวิญญูดีพอจะบอกว่า คนดูหนัง
ในประเทศนี้หาได้หยุดพัฒนาการของตัวเองไว้ที่ตัวเลขอายุเพียง
18 ปี จนต้องมีชื่อ ‘ผู้ปกครอง’ มาคอยกำกับให้เท่านั้น

สุภาพ หริมเทวาริป

editor@bioscopemagazine.com

หมายเหตุ: สนใจเป็นสมาชิก ‘เครือข่ายคนดูหนัง’ ติดตาม
รายละเอียดได้ที่ [www.bioscopemagazine.com/smf/index.php?](http://www.bioscopemagazine.com/smf/index.php?topic=1015.0)
topic=1015.0

ภาพที่2. บทบรรณาธิการในนิตยสารไบโอสโคป ฉบับเดือนเมษายน 2551

ผลจากการวิจัยพบว่า กรณีกาเรชั่นเซอร์ภาพยนตร์ไทยในช่วงเดือนเมษายน 2550 เรื่อง
“แสงศตวรรษ” ของผู้กำกับ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล เปรียบเสมือนจุดพลิกผันครั้งสำคัญที่สร้าง
แรงกระเพื่อมให้เกิดขึ้นในวงการภาพยนตร์ไทยทั้งจากฝั่งผู้สร้าง/ผู้กำกับภาพยนตร์ ดารา/นักแสดง
สื่อมวลชน รวมถึงผู้ชมภาพยนตร์มากที่สุดครั้งหนึ่งในหน้าประวัติศาสตร์เกี่ยวกับภาพยนตร์ไทย
ส่งผลให้เกิดเครือข่ายบรรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ หรือที่รู้จักกันในนามของ “Free Thai
Cinema Movement” แต่เนื่องจากการรวมตัวของคนกลุ่มนี้ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มาจากฝั่งผู้สร้าง/
ผู้ประกอบการ/ศิลปิน/นักแสดงเป็นหลัก โดยที่ยังไม่มีบทบาทของภาคประชาชนหรือผู้ชมภาพยนตร์
เข้าไปเกี่ยวข้องมากนัก ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการเรียกร้องพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่เพื่อเสรีภาพ
ของสื่อภาพยนตร์จากระบบการควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยวิธีการเซ็นเซอร์ จึงเป็นเพียงเสียงสะท้อน
ที่มาจากภาคอุตสาหกรรมภาพยนตร์/ธุรกิจบันเทิง อันมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผลประโยชน์ต่างๆ

ที่จะได้รับจากการสร้างและการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ ทำให้จุดยืนของการเรียกร้องเพื่อเสรีภาพในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะภาพยนตร์ถูกลดทอนน้ำหนักไปมาก

จากกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” จึงเหมือนเป็นตัวจุดประกายให้เกิด “เครือข่ายคนดูหนัง” ตามมาภายหลัง

“ถ้าถามว่ามันมาจากกระแสของแสงศตวรรษใหม่ ก็ต้องบอกว่ามันใช่เลยแหละ แต่ตอนนั้นที่เราทำ Free Thai เรานึกถึงแต่ว่าเรามีความเกี่ยวข้องกับหนังเรื่องนี้ นึกถึงในแง่คนทำหนัง หรือคนที่อินกับหนังของเจ๊มาก ๆ หน่อย เราไม่ทันได้นึกถึงภาคประชาชนเลย มานึกถึงก็ตอนช่วงที่เขาเริ่มร่างพ.ร.บ.กันไปแล้วไง น่าเสียดาย ซึ่งถ้ามันทำมาคู่กันตอนนั้นมันคงแข็งแกร่งกว่านี้ ที่นี้ตอนมาเริ่มอันนี้ (เครือข่ายคนดูหนัง : ผู้วิจัย) เนี่ยมันเป็นช่วงปลายของกระแสหลายๆแล้ว ซึ่งถ้าเป็นคนที่เขาตามมาต่อเรื่องหรืออินกับเรื่องนี้ เขาถึงจะเก็ทว่าเรากำลังทำอะไรกัน”

(ธิดา ผลิตผลการพิมพ์ : บรรณารักษารณิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

หลังจากเกิดกรณี “แสงศตวรรษ” ในที่สุดความพยายามของภาควิชาการและภาคเอกชนที่มีการเรียกร้องกันมาตลอดตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ในการผลักดันให้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 (ชัยยุทธ อภินันท์ธรรม, 2545) ก็ประสบความสำเร็จลงในรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนพพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี พ.ศ. 2550 และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็พบว่า ในมาตรา 26 ที่มีการกำหนดระดับความเหมาะสมของผู้ชมทั้ง 7 ประเภท อันประกอบไปด้วยระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ ดังต่อไปนี้

- (1.) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้ดู
- (2.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป
- (3.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป
- (4.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
- (5.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
- (6.) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ดูต่ำกว่า 20 ปีดู
- (7.) ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

จะเห็นได้ว่า ในเรตภาพยนตร์ประเภทที่ (7) เป็นเรตของภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร อันแสดงให้เห็นถึงความย้อนแย้งของการควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยระบบเรตติ้ง เพราะเมื่อมีการประกาศใช้มาตรการในการควบคุมสื่อภาพยนตร์เป็นแบบเรตติ้งแล้ว ก็ไม่ควรมีการห้ามขาย (BAN) ภาพยนตร์เรื่องใดๆ ได้อีก ตลอดจนความในมาตรา 29 ที่ว่า “...ถ้าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เห็นว่าภาพยนตร์ใดมีเนื้อหาที่เป็นการบ่อนทำลาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐและเกียรติภูมิของประเทศไทยให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขหรือตัดทอนก่อนอนุญาต หรือจะไม่อนุญาตก็ได้...” ก็ยังคงปรากฏแนวคิดในการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ (CUT and BAN) ที่ซับซ้อนอยู่กับการใช้ระบบเรตติ้งที่ควบคุมด้วยการกำหนดอายุของกลุ่มผู้ชมอยู่แล้วอีกทีหนึ่ง

อย่างไรก็ดี ในส่วนของเสียงสะท้อนที่ออกมาจากฝั่งของคนดูหนังก็พบว่า การแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากนัก และยังคงให้อำนาจในการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์กับคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์อยู่เช่นเดิม

“คือ กฎหมายที่ออกมามันไม่ได้มีอะไรใหม่ มันไม่ได้มีอะไรดีขึ้น มันเป็นแค่ว่าเหมือนกับเราถูกตบหน้าสองที...เพราะธาตุแท้ของมันคือการที่เขาเอาหนังมาเซ็นเซอร์ก่อน แล้วก็ค่อยเอาหนังที่เซ็นเซอร์แล้วมาจัดระดับอีกที...มันคือการเซ็นเซอร์สองที มันไม่ใช่การจัดเรตแบบที่นานาอารยประเทศเขาทำกัน”

(ดร.ระชนก โกวินนิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

จากการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ทำให้เกิดวงเสวนาทางวิชาการและคณะทำงานที่ต้องหาข้อสรุปที่เหมาะสมในการกำหนดตัวบทกฎหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่จะใช้ประกอบการตรวจพิจารณาระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ ซึ่งจากจุดนี้เองที่ คุณสุภาพ หริมเทพาธิปไตย บรรณาธิการบริหารนิตยสารไบโอสโคป มีโอกาสเข้าไปอยู่ในวงเสวนาเหล่านั้น โดยได้รับเชิญเข้าไปในฐานะของสื่อมวลชนที่ทำงานด้านภาพยนตร์ จึงทำให้ได้พบว่าในวงเสวนาเหล่านั้นมีตัวแทนจากเครือข่ายภาคสังคมที่ออกมาพูดแสดงความคิดเห็นในฐานะของ “พ่อแม่ผู้ปกครอง” ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มองว่าภาพยนตร์สามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเลียนแบบของเด็กและเยาวชน อันเป็นการมองภายใต้ฐานคิดของกรอบทฤษฎีอิทธิพลจากสื่อมวลชน (Media Effect) ทั้งยังพยายามจะแสดงความคิดเห็นในฐานะของ “คนดูหนัง” อีกบทบาทหนึ่งด้วย คุณสุภาพ จึงเกิดความคิดว่าควรจะมีตัวแทนจากภาคประชาชนที่มีบทบาทในฐานะที่เป็น “คนดูหนัง” จริงๆ ที่ไม่ใช่พ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อแสดงความคิดเห็นที่มาจากฝั่งคนดูหนังบ้าง จึงพยายามที่จะผลักดันแนวคิดในการรวมกลุ่ม “คนดูหนัง” ที่

มีอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ดังที่ปรากฏให้เห็นเป็นกลุ่มก้อนหรือมีตัวตนอยู่ในพื้นที่เสมือนของสื่อ อินเทอร์เน็ตตามเว็บไซต์และเว็บไซต์ต่างๆ มารวมกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันในลักษณะของ “เครือข่ายคน ดูหนัง” เพื่อจะได้เป็น “เสียงสะท้อน” จากภาคประชาชนในอีกทางหนึ่งที่มาจกคนดูหนังโดยไม่ได้ อิงแอบอยู่กับเสียงที่มาจากสถานะของพ่อแม่ผู้ปกครองบ้าง

ในทางกลับกัน หากเป็นฐานคิดที่มาจากฝั่งคนดูหนัง หรือ “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้น จะเป็น กลุ่มคนที่มองเรื่องการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์จากกรอบแนวคิดของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) ในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในวัฒนธรรม (Cultural Politics) ที่นำมาอธิบายได้ว่า ในมิติวัฒนธรรมนี้เอง ที่มีการผลิตและผลิตซ้ำ (Production & Reproduction) โครงสร้างอำนาจทั้ง ด้านการครอบครองความคิดของผู้คนและในอีกด้านหนึ่งก็เป็นด้านที่ต่อต้านโครงสร้างอำนาจ ดังกล่าว (กาญจนา แก้วเทพ, 2545) เมื่อมองจากมุมมองของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็เห็นว่าพวกเขาคือ กลุ่มคนที่พยายามจะต่อต้านโครงสร้างอำนาจในการนิยามความหมายและคุณค่าต่างๆ ที่ปรากฏใน สื่อจากภาครัฐนั่นเอง

“...เรามีโอกาสเข้าไปในวงที่มันมีการระดมความคิดความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายตัว พระราชบัญญัติภาพยนตร์ ว่าตัวกฎหมายนี้มันควรจะคิดถึงอะไรบ้าง ประกอบด้วยอะไรบ้าง ซึ่งเรา ก็พบว่ามันมีตัวแทนจากส่วนต่างๆ ของสังคมเข้ามาในวง และก็จะมีพื้นฐานของผู้ที่จะได้รับ ผลกระทบหากกฎหมายนี้จะบังคับใช้ออกมา...แต่เราไม่เคยพบเลยว่าคนดูหนังที่เป็นคนดูหนังจริงๆ เขาจะออกมาเป็นฝ่ายที่เรียกร้องในสิ่งที่พวกเขาจะได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน...เรารู้สึกว่าเขา ก็ น่าจะมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของเขาบ้าง ขณะที่คนอื่นเนี่ยคิดว่าหนังมันจะไปกระทบกับพวก เขา แต่ขณะเดียวกันก็ลืมไปว่าการที่ไปกระทบหนังไว้มันก็กระทบคนดูหนังเช่นเดียวกัน แต่คนดูหนัง ไม่มีโอกาสได้พูดเลยทั้งๆ ที่กฎหมายตัวนี้มันกระทบพวกเขาโดยตรงเลยนะ พ่อแม่เขาแค่ไม่ให้ลูกดู หนัง หนังมันก็ไม่ได้ไปกระทบอะไรกับบรรดาลูกของเขาใช่ไหมละ ในขณะที่คนดูหนังเนี่ยยังงั้นมันก็ดู หนังมันต้องได้รับการดูหนังแน่ๆ ...มันจึงน่าจะมีตัวแทนที่เป็นปากเสียงสำหรับคนดูหนังคนอื่นๆ บ้าง ...ที่นี้ในฐานะสื่อก็เลยคิดว่าน่าจะผลักดันให้เขารวมตัวกันให้สำเร็จให้ได้ มันก็เลยเกิดอันนี้ขึ้นมา...”

(สุภาพ หริมเทพาธิป : บรรณารักษารบริหารนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่ได้แล้วจะพบว่าในเบื้องต้น “เครือข่ายคนดูหนัง” เริ่มมาจากการจุดประกายความคิดให้กับ “คนดูหนัง” ที่เป็นผู้ติดตามข่าวสารภาพยนตร์จากนิตยสารและ กระดานข่าวของไบโอสโคป ก่อนที่จะมีการเผยแพร่แนวคิดเรื่องการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” สู่ ผู้ชมภาพยนตร์ในวงกว้าง โดยที่ในช่วงแรกผู้ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังคงยังจำกัดอยู่ เฉพาะกลุ่มผู้อ่านและผู้ที่ใช้เข้ามาใช้กระดานข่าวของนิตยสารไบโอสโคป ซึ่งเห็นด้วยกับแนวคิด

ดังกล่าว และหลังจากที่มีเสียงตอบรับจาก “คนดูหนัง” จำนวนหนึ่งกลับไปยังทีมงานผู้ผลิต นิตยสารไบโอสโคป ทำให้มีความพยายามสานต่อและส่งผ่านแนวคิดนี้จาก “สื่อมวลชน” ไปยังกลุ่ม คนดูหนังซึ่งจำเป็นต้องมีการขยายฐานสมาชิกเครือข่ายให้กว้างขวางขึ้นเพื่อเพิ่มแนวร่วมในการ สนับสนุนให้มีการจัดตั้งและดำเนินการในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในขั้นตอนต่อไป

“...เราอยากจะเฟดสถานะความเป็นสื่อของเราออกไป เพราะไม่งั้นมันก็จะกลายเป็นสื่อ ที่มาเคลื่อนไหวซะเองไม่ใช่จากคนดูหนังจริงๆ ...เราเชื่อว่าภาพของคนดูที่ลุกขึ้นมาแล้วทำเนี่ย มัน จะมีพลังมากกว่าการที่สื่อลุกขึ้นมาทำทุกอย่าง...แต่เราอาจจะยังต้องช่วยเหลือในเรื่องของสถานที่ ในการนัดพูดคุยเพราะเขาก็ยังไม่มีสถานที่ แล้วก็ในส่วนของเว็บไซต์ที่จะใช้เป็นที่กระจายข่าว แต่ ตอนนี้อยากมี blog เป็นของตัวเองแล้ว แต่การที่ภาพมันยังเชื่อมโยงอยู่เยอะเนี่ยอาจจะเพราะ เว็บไซต์ของคนดูหนังในเมืองไทยเนี่ยมันก็ยังไม่ค่อยมีอยู่มากมาย ที่เห็นก็อย่างเช่น พันทิพ (www.pantip.com) ไบโอ (www.bioscopemagazine.com) หรืออย่างของสตาร์พิกส์ (www.starpics.co.th) ซึ่งมันก็ไม่ได้เยอะเท่าไร ภาพมันก็เลยคลุมเครืออยู่บ้าง...”

(ไกรวุฒิ จุลพงศธร : ฝ่ายวิชาการนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2551)

จากการวิจัยพบว่า การเริ่มต้นเคลื่อนไหวในตัวในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เกิดจากความใฝ่ ใจอย่างเต็มความสามารถของคนดูหนังเพียง 3 คนเท่านั้น อันได้แก่ ดร.สระธณ โกวิทวนิชชา, รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง และพารุจ ชำนาญหอม สมาชิกเครือข่ายที่มาร่วมประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่ 1 ในวันพุธที่ 23 เมษายน 2551 เพื่อเข้ามาพูดคุยกับคุณสุภาพ หริมเทพาธิป ที่สำนักงานของ นิตยสารไบโอสโคป หลังจากการประชุมในวันนั้นทางด้าน ดร.สระธณ โกวิทวนิชชา และ รัชชัย วงศ์กิจ รุ่งเรือง 2 แกนนำคนสำคัญของเครือข่ายคนดูหนัง ได้รับเอาแนวคิดเรื่องเครือข่ายคนดูหนังมาสาน ต่อให้เป็นการเคลื่อนไหวและทำงานด้วยกลุ่มคนดูหนังจริงๆ โดยที่ไม่ได้มี “สื่อมวลชน” คอยกำกับ บบบาทในการทำงานและการเคลื่อนไหวเรื่องต่างๆ อยู่เบื้องหลัง

“ถ้าจะพูดถึงจุดเริ่มต้นของเครือข่ายจริงๆ ก็คงมาจากคุณสุภาพนะครับ ซึ่งเขาเป็นตัวตั้งตัว ตีมาตั้งแต่สมัย Free Thai Cinema แล้วที่สุภาพเขาก็ให้เวลากับมันเยอะมากคือเรียกร้องมาตลอด หนึ่งปีเต็มกับกรณีเซ็นเซอร์ของแสงศตวรรษ แล้วช่วงนั้นผมก็ติดตามค่อนข้างใกล้ชิดเหมือนกัน...ซึ่ง ถ้าถามผมว่า Free Thai Cinema ล้มเหลวไหม ผมว่าไม่...แต่อันนั้นจะเป็นมุมของคนทำซะมาก... คือจริงๆ ผมเข้าไปเนี่ย ผมก็คิดว่าผมเป็นแค่คนตัวเล็กๆ คนหนึ่ง คือถ้ามีกิจกรรมอะไรผมก็จะไปร่วม ด้วย แต่พอเอาเข้าจริงแล้ววันแรกที่ประชุมกันเขาก็บอกให้คุณดรเป็นคนทำเลย ผมก็เลยคิดว่าผมมา ทำ blog ดีกว่า...”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

ปัจจุบัน “เครือข่ายคนดูหนัง” ถือกำเนิดอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมที่สุดในเดือนพฤษภาคม 2551 จากการมี Blog ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” (<http://thaiadience.wordpress.com>) เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่จะนำมาเผยแพร่ให้สมาชิกเครือข่ายและสาธารณชนรับทราบโดยทั่วกัน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่สำหรับการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกกับเครือข่ายด้วย (ผู้วิจัยจะกล่าวถึงข้อมูลส่วนนี้อย่างละเอียดในส่วนของพฤติกรรมสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง”)

กล่าวโดยสรุป “เครือข่ายคนดูหนัง” เริ่มต้นขึ้นจากการจุดประกายความคิดให้กับคนดูหนังของนิตยสาร BIOSCOPE ซึ่งทำการประชาสัมพันธ์ให้คนดูหนังได้รับทราบแนวคิดทางหน้านิตยสารและกระดานข่าวของนิตยสาร ในช่วงแรกจึงเป็นการใช้การสื่อสารทั้งในพื้นที่สาธารณะ (หน้านิตยสาร) พื้นที่สาธารณะแบบเสมือน (กระดานข่าวของ BIOSCOPE) และพื้นที่จริง (การประชุมครั้งที่ 1) ต่อมา หลังจากการประชุมกับทีมงานนิตยสารไบโอสโคปแล้ว ทางสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจึงมาสร้างพื้นที่สาธารณะของกลุ่มตนเอง คือ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” แต่ยังไม่มีการสื่อสารกับสมาชิกคนอื่นๆ บนพื้นที่จริงในช่วงนี้ (พฤษภาคม 2551 – 14 พฤศจิกายน 2551) และในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 จึงมีการจัดประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 2 ขึ้น โดยมีแกนนำหลัก 2 คน ได้แก่ ดร.ระดม โกวิทวนิชชา และ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง ส่วนพารุจ ชำนาญหมอบ สมาชิกอีกคนที่เดินทางจากจังหวัดนครสวรรค์เพื่อมาร่วมประชุมเครือข่ายคนดูหนังที่กรุงเทพฯ ทั้ง 2 ครั้ง ยังไม่ได้มีบทบาทในการขับเคลื่อนเครือข่ายมากนัก เนื่องจากอยู่ไกลถึงจังหวัดนครสวรรค์ แต่ก็ใช้ช่องทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นตัวช่วยในการติดตามความคืบหน้าและความเคลื่อนไหวอยู่ตลอด ดังนั้น การประสานงานในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการขับเคลื่อนเครือข่ายจึงมาจาก ดร.ระดม และ ธัชชัย เป็นหลัก

1.2 ลักษณะของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

ในส่วนของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง พบว่า มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 69 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2552) และในส่วนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 17 คน หากใช้เกณฑ์ง่ายๆ อย่าง “ความรู้จักกัน” และ “ความกระตือรือร้น” ในการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายมาเป็นตัววัดจะสามารถแบ่งสมาชิกออกได้เป็น 2 แบบ คือ

(ก.) แบ่งโดยใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์

- สมาชิกเครือข่ายที่รู้จักกัน จำนวน 12 คน

สมาชิกกลุ่มนี้ จะรู้จักกันและคุ้นเคยกันมาก่อน ซึ่งมีทั้งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ทางกายภาพและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่เสมือน หรือ “โลกไซเบอร์สเปซ” (Cyber Space) โดยส่วนมากจะเริ่มต้นทำความรู้จักกันจากหน้ากระดานข่าว (Web board) มาก่อนแล้วหากพูดคุยกันถูกคอจึงมีการเขยิบสานสร้างความสัมพันธ์บนพื้นที่ทางกายภาพด้วย สมาชิกกลุ่มนี้จะเล่นเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคปอยู่เป็นประจำ ซึ่งต่อไปผู้วิจัยจะเรียกสมาชิกกลุ่มนี้ว่า “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกอีกจำนวนหนึ่งที่จะรู้จักกันเฉพาะในโลกไซเบอร์ และรู้จักกันเพียงชื่อ “นามแฝง” ที่ใช้อย่างเดียวเท่านั้น

- สมาชิกเครือข่ายที่ไม่รู้จักกัน จำนวน 5 คน

สมาชิกกลุ่มนี้ จะไม่รู้จักกับสมาชิกคนอื่นๆ ในเครือข่ายเลย เป็นเพียงผู้อ่านนิตยสารและผู้ที่เข้ามาใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป ที่มีแนวคิดสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับเป้าหมายของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เท่านั้น จึงได้เข้ามาเป็นสมาชิก

(ข.) แบ่งโดยใช้เกณฑ์ความกระตือรือร้น

ในการแบ่งตามเกณฑ์ความกระตือรือร้น เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้สะท้อนภาพความเป็นไปของเครือข่ายที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจะจัดกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 17 คน โดยใช้ฐานข้อมูลจาก “แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” ร่วมกับข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก แล้วแบ่งย่อยตามระดับความสนใจที่จะติดตามความเคลื่อนไหวและมีส่วนร่วมร่วมกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.2.1	ระดับตื่นตัวและกระตือรือร้นทุกชั้นตอน	จำนวน 6 คน
1.2.2	ระดับติดตามความคืบหน้าอยู่ห่างๆ	จำนวน 5 คน
1.2.3	ระดับขอเป็นแนวร่วมสนับสนุนด้วยการลงชื่อ	จำนวน 6 คน

1.2.1 ระดับตื่นตัวและกระตือรือร้นทุกชั้นตอน จำนวน 6 คน

1. นาย ดร.สรณ โกวิทวณิชชา อายุ 26 ปี

คุณดร.สรณ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ กำลังศึกษาต่อที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ เช่นเดิม ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็น ผู้แปล Subtitle ภาพยนตร์, ใช้งานแปลอิสระ และเขียนบทความกับบทวิจารณ์ภาพยนตร์ให้กับนิตยสารภาพยนตร์

บ้างเป็นครั้งคราว คุณดรมีความสนใจทางด้านการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์มาตั้งแต่สมัยเรียนอยู่ในระดับปริญญาตรีแล้ว เคยทำรายงานประกอบการศึกษาที่ไม่จำกัดหัวข้อโดยเลือกทำในประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องกระบวนการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ของไทย และยังติดตามเรื่องนี้มาอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้ที่ค่อนข้างจะอยู่ “วงใน” เพราะความที่ประกอบอาชีพเป็นผู้แปล Subtitle ภาพยนตร์ ทำให้มี connection อยู่กับบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างๆ จึงได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์อยู่ตลอดเวลา ประกอบกับติดตามการทำงานของกระทรวงวัฒนธรรมอยู่เป็นประจำ จึงได้รับหน้าที่ในการเป็นผู้ประสานงานของเครือข่ายคนดูหนัง

2. นาย รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง (นามแฝง : Yuttipung) อายุ 30 ปี

คุณรัชชัย จบการศึกษาปริญญาโททางด้าน ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็น เว็บบาสเตอร์นิตยสารสารคดี และยังเขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ให้กับนิตยสาร Filmax เป็นอาชีพเสริม คุณรัชชัย เป็นสมาชิกคนหนึ่งที่ติดตามความเคลื่อนไหวและเข้าร่วมกิจกรรมกับ เครือข่าย Free Thai Cinema Movement มาตลอด ด้วยความที่เป็นเว็บบาสเตอร์อยู่แล้วเลยรับอาสาเป็นผู้จัดทำและดูแล BLOG ให้กับทางเครือข่ายคนดูหนัง เป็นหนึ่งในสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไปโอ”

3. นาย พารุจ ชำนาญหมอบ (นามแฝง : PC) อายุ 39 ปี

คุณพารุจ จบการศึกษาปริญญาตรี และประกอบอาชีพอยู่กับครอบครัวที่นครสวรรค์ เป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมร่วมกับเครือข่ายสูงมากเพราะทุกครั้งที่มีการประชุมเขาจะนั่งรถมาจากนครสวรรค์เพื่อมาร่วมประชุมเครือข่ายที่กรุงเทพฯ และเป็นอีกคนหนึ่งที่พยายามเข้าร่วมกิจกรรมกับ เครือข่าย Free Thai Cinema Movement มาตลอด แม้เขาจะพักอยู่ไกลถึงจังหวัดนครสวรรค์ก็ตาม

4. นาย ชญานิน เตียงพิทยากร (นามแฝง : Nanoguy) อายุ 20 ปี

คุณชญานิน เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปี 3 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชอบเขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ลงใน Blog ของตนเองและได้รับโอกาสที่ดีจากหนังสือ Starpics ให้เขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ลงในหนังสืออยู่เป็นครั้งคราว เป็นหนึ่งในสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไปโอ”

5. นาย ภูวนารถ ใจसार (นามแฝง : Palao) อายุ 26 ปี

คุณภูวนารถ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้าน วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราช นครินทร์ ปัจจุบันเป็นพนักงานบริษัท และมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์มากเป็นพิเศษ

6. นาย ไพรัช คุ้มวัน (นามแฝง : Pongzio) อายุ 22 ปี

คุณไพรัช จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้าน นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ประกอบอาชีพอยู่ในสายงานโฆษณา และสนใจการทำหนังสั้นมากโดยเพิ่งจะตัดสินใจลาออกจากสายงานโฆษณาเพื่อมาทุ่มหมั่นกับหนังสั้นอย่างเต็มตัว เป็นหนึ่งในสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไปโอ”

สมาชิกกลุ่มนี้จะค่อนข้างให้ความสนใจกับเครือข่ายมากทั้งในส่วนของการทำงานเพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายและการติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ แม้ว่าบางคนอาจจะยังไม่ได้ลงมาช่วยเต็มตัวแต่ก็จะมีติดตามข่าวสารของเครือข่ายอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

1.2.2 ระดับติดตามความคืบหน้าอยู่ห่าง ๆ จำนวน 5 คน

7. นาย วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศ์ (นามแฝง : Filmsick) อายุ 30 ปี

คุณวิวัฒน์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้าน ภาสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประกอบอาชีพรับราชการเป็นเภสัชกร เป็นนักวิจารณ์ภาพยนตร์ผ่าน Blog ด้วยหรือที่นิยมเรียกกันว่า “บล็อกเกอร์” มีความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ทั้งไทย-เทศ ในกระแสและนอกกระแสเป็นอย่างดีเยี่ยม เป็นผู้เขียนร่วมของพ็อกเก็ตบุ๊กเกี่ยวกับภาพยนตร์มาแล้วหลายเล่ม และยังเป็นนักเขียนรับเชิญให้กับนิตยสารไปโอสโคปด้วย เป็นตัวแทนของคนดูหนังที่อยู่ไกลถึงจังหวัดภูเก็ต เป็นหนึ่งในสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไปโอ”

8. นาย อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล (นามแฝง : 'Bact) อายุ 29 ปี

คุณอาทิตย์ มีดีกรีปริญญาโททางด้าน MSc in Cognitive Science and Natural Language จาก University of Edinburgh และกำลังศึกษาปริญญาโททางด้าน มานุษยวิทยา อยู่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีกหนึ่งสาขา เคยทำงานประจำเป็นโปรแกรมเมอร์เขียนโปรแกรม แต่ปัจจุบันลาออกมาศึกษาต่อเพียงอย่างเดียว คุณอาทิตย์มีความสนใจเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในประเด็นของเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการรับข้อมูลข่าวสาร เพราะนอกจากเขาจะเป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังแล้ว ยังเป็นหนึ่งในเจ็ดคณะกรรมการของ “เครือข่ายพลเมืองเน็ต” (Thainetizen) ที่กำลังเคลื่อนไหวในประเด็นของสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยอีกด้วย

9. นาย กฤติกร วงศ์สว่างพานิช (นามแฝง : Fallingangles) อายุ 21 ปี

คุณกฤติกร เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ปี 3 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นขาประจำการเมืองและเป็นหนึ่งในแกนนำกลุ่ม “แนวร่วมประชาธิปไตยไม่ใช่แค่ก๊ก” เป็นตัวแทนของพลังนิสิตนักศึกษายุคปัจจุบันที่พยายามออกมามีส่วนร่วมทางด้านการเมือง

10. นาย วัชรินทร์ แก้วกัญญา (นามแฝง : Evergreen11) อายุ 27 ปี

คุณวัชรินทร์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรังสิต ปัจจุบันเป็นสถาปนิก

11. นาย เอกสิทธิ์ พันธุ์พูล อายุ 26 ปี

คุณเอกสิทธิ์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านมานุษยวิทยา และกำลังศึกษาปริญญาโททางด้านภาพยนตร์ อยู่ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เลือกเบนมาทางสายนี้เพราะมีความสนใจทางด้านงานวิจารณ์ภาพยนตร์มากเป็นพิเศษ

สมาชิกกลุ่มนี้จะติดตามการข่าวสารของเครือข่ายอยู่เป็นระยะ อาจจะไม่ได้อ่านอยู่ตลอดเวลา แต่ก็พยายามมีส่วนร่วมเท่าที่ทำได้ เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านพื้นที่และเวลา

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในกลุ่มสมาชิก ระดับต้นตัวและกระดือหรือร้อนทุขึ้นตอน และระดับติดตามความคืบหน้าอยู่ห่างๆ ไม่มีสมาชิกคนใดที่เรียนจบมาจากสายภาพยนตร์เลย เว้นแต่คุณเอกสิทธิ์คนเดียวเท่านั้นที่กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางด้านภาพยนตร์ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนคูหนังกี่สนใจเรื่องสิทธิและการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ด้วยความสนใจส่วนตัวจริงๆ

1.2.3 ระดับขอเป็นแนวร่วมสนับสนุนด้วยการลงชื่อ จำนวน 6 คน

12. นาย คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง (นามแฝง : Merveillesxx) อายุ 26 ปี

คุณคันฉัตร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้าน เศรษฐศาสตร์ ด้วยดีกรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันประกอบอาชีพอิสระ และเป็นนักเขียนรับเชิญให้กับนิตยสารไบโอสโคป คุณคันฉัตรมีชื่อเสียงโด่งดังมากในฐานะ “บล็อกเกอร์” มือฉมัง เรียกได้ว่าไม่มีใครที่เล่นเว็บบอร์ดพันทิพและไบโอสโคปที่ไม่รู้จักเขา เขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ลง Blog ของตัวเองอย่างสม่ำเสมอ ด้วยสไตล์และลีลาความกวนเฉพาะตัว ทำให้เขามีผู้ติดตามอ่าน Blog มากมายทั้ง

ชาจรและขาประจำ ทั้งยังเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้ง “กลุ่ม Third Class Citizen” ที่จัดฉายภาพยนตร์สั้น ภาพยนตร์นอกกระแสอยู่เป็นประจำ และเป็นหนึ่งในสมาชิก “แก๊งบอร์ดไปโอ”

13. นางสาว อภิรดา มีเดช (นามแฝง : Quin toki) อายุ 27 ปี

คุณอภิรดา จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ทำงานในสายหนังสืออยู่กองบรรณาธิการสำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง ปัจจุบันเพิ่งลาออกจากงานประจำที่ทำอยู่เมื่อไม่นานมานี้

14. นาย กิตติพัฒน์ จินะทอง อายุ 25 ปี

คุณกิตติพัฒน์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านนิเทศศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นช่างภาพ

15. นางสาว สุพมิตรา วรพงษ์พิเชษฐ อายุ 26 ปี

คุณสุพมิตรา กำลังศึกษาปริญญาโททางด้านภาพยนตร์ อยู่ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยความที่จบปริญญาตรีมาจากสายศิลปกรรมศาสตร์จึงมีความสนใจทางด้านภาพถ่ายทอดผลงานศิลปะผ่านสื่อภาพยนตร์เป็นพิเศษ

16. นางสาว ณัฐมน พฤษานาคักดี อายุ 23 ปี

คุณณัฐมน จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในสายภาพยนตร์ ปัจจุบันยังไม่มีงานประจำ และรับงานอิสระเป็นครั้งคราวไป

17. นางสาว กษมวรรณ สำเภาพล อายุ 30 ปี

คุณกษมวรรณ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านศึกษาศาสตร์เทคโนโลยีทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นบรรณาธิการหนังสือแบบเรียนให้กับสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

สมาชิกกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เห็นด้วยกับแนวคิดของเครือข่าย แต่ค่อนข้างจะสิ้นหวังกับระบบเซ็นเซอร์ และคิดว่าการลงชื่อสนับสนุนไว้ก่อนก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะเสียหายอะไร เผื่อว่าจำเป็นจะต้องเอารายชื่อไปใช้ดำเนินการอะไรก็อาจจะมีส่วนช่วยบ้างดีกว่าที่จะไม่ทำอะไรเลย ซึ่งหลังจากลงชื่อไว้แล้วก็แทบจะไม่ได้ติดตามความเคลื่อนไหวของทางเครือข่ายอีกเลย

จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นคุณสมบัติร่วมบางอย่างที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังแต่ละคนมีอยู่ร่วมกันดังต่อไปนี้

1. “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” มีลักษณะความเป็นปัญญาชนและชนชั้นกลาง
2. “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” ล้วนบรรลุนิติภาวะแล้ว
3. “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” มีลักษณะรักหนังและรักสิทธิเสรีภาพ
4. “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” ส่วนใหญ่อยู่กรุงเทพฯ

1. “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” มีลักษณะความเป็นปัญญาชนและชนชั้นกลาง

จากข้อมูลทางด้านการศึกษาพบว่า สมาชิกทุกคนได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งที่จบการศึกษาแล้ว และกำลังศึกษาอยู่ นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกอีกหลายท่านที่จบการศึกษาในระดับปริญญาโทแล้ว และกำลังศึกษาต่ออยู่ในระดับปริญญาโทด้วย อีกสิ่งหนึ่งที่สังเกตได้จากการสัมภาษณ์ก็คือคำตอบที่ได้มาแสดงให้เห็นถึงความมีวุฒิภาวะทางปัญญา และการดูหนังมาอย่างมาก อีกทั้งไม่ใช่กลุ่มคนที่ดูหนังเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถนำเรื่องราวในหนังมาเป็นแง่คิดในการดำรงชีวิตและนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ สามารถเชื่อมโยงเข้ากับสภาพสังคมและวัฒนธรรมในความเป็นจริงได้ เป็นกลุ่มคนที่สนใจเรื่องราวข่าวสารบ้านเมือง และมีความสามารถในการเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตมีคอมพิวเตอร์ใช้ทุกคน อันสะท้อนถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจได้ในอีกทางหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้น ในการเสพสื่อภาพยนตร์เป็นสื่อที่มีค่าใช้จ่าย ยิ่งเสพมากก็ยิ่งจ่ายมากไม่เหมือนกับการเสพสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ ฉะนั้น สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจึงน่าจะเป็นกลุ่มคนระดับชนชั้นกลางที่ไม่ได้รู้สึกว่าการดูหนังนั้นเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายและทำให้สิ้นเปลืองเกินความจำเป็น

2. “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” ล้วนบรรลุนิติภาวะแล้ว

จากข้อมูลทางด้านอายุพบว่า สมาชิกทุกคนมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดสมาชิกที่อายุน้อยที่สุดก็มีอายุเริ่มต้นที่ 20 ย่าง 21 ปีแล้ว ส่วนผู้ที่มีอายุมากที่สุดก็มีอายุถึง 39 ปี ซึ่งจากช่วงอายุดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังไม่ใช่กลุ่มเด็กวัยรุ่นตอนต้น แต่จะอยู่ในช่วงของเยาวชนจนถึงวัยผู้ใหญ่ และมีความคิดในเรื่องการรับผิดชอบต่อตนเองแล้ว

3. “สมาชิกรีวิวข่ายคนดูหนัง” มีลักษณะรักหนังและรักสิทธิเสรีภาพ

จากข้อมูลทางด้านอายุของสมาชิกรีวิวข่ายคนดูหนังได้สะท้อนให้เห็นว่า คนกลุ่มนี้จะต้องเสพสื่อภาพยนตร์มามากในระดับหนึ่ง จนเกิดเป็นความรู้สึกรักและผูกพันกับสื่อภาพยนตร์ ทั้งยังไม่ได้มองว่าสื่อภาพยนตร์เป็นเพียงแค่เครื่องมือในการให้ความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังมองในมุมอื่นๆ โดยมีเหตุผลว่า ภาพยนตร์บางประเภทก็เป็นเหมือนผลงานศิลปะที่ศิลปินไม่ควรถูกจำกัดความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอผลงาน และหากจะมีการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์แล้ว ก็ไม่ควรจะมีการเซ็นเซอร์ด้วยการตัดหรือแบน (CUT and BAN) ใดๆ อีก เพราะนั่นเท่ากับว่าไม่เคารพสิทธิส่วนบุคคล ทั้งต่อผู้สร้างและต่อผู้เสพด้วย อีกทั้งการดูหนัง เป็นการเสพสื่อที่มีค่าใช้จ่าย เมื่อจำเป็นต้อง “จ่าย” เพื่อให้ได้มาจึงไม่ต้องการเสีย “สิทธิ” ทั้งในฐานะของผู้บริโภคที่เป็นผู้จ่ายค่าสินค้า และในฐานะของพลเมืองที่บรรลุนิติภาวะแล้วและมีวิจรรย์ญาณมากพอในการเสพสื่อที่จะตัดสินใจอะไรดีอะไรไม่ดีอะไรควรดูอะไรไม่ควรดู

4. “สมาชิกรีวิวข่ายคนดูหนัง” ส่วนใหญ่อยู่กรุงเทพฯ

จากข้อมูลทางด้านภูมิลำเนาที่พักอาศัยพบว่า สมาชิกรีวิวข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ แม้หลายคนจะมีภูมิลำเนาอยู่ที่ต่างจังหวัด เช่น เชียงใหม่, ลำปาง, สุราษฎร์ธานี, ชลบุรี ฯ แต่ปัจจุบันก็จะพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯหรือจังหวัดใกล้เคียงอย่าง ปทุมธานี นนทบุรี ฯ ส่วนเหตุผลที่ย้ายเข้ามาอยู่กรุงเทพฯก็เพราะเรื่องการศึกษาและการทำงาน ทำให้ภาพรวมของสมาชิกรีวิวข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่เกาะกลุ่มอยู่เฉพาะในกรุงเทพฯ ส่วนตามจังหวัดต่างๆ (อีก 14 จังหวัด) ที่มีสมาชิกรีวิวข่ายคนดูหนังเท่าที่ปรากฏมีเพียง 1-3 คนเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป รายละเอียดของผลการวิจัยในส่วน ที่มาและจุดเริ่มต้นของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และ ลักษณะของสมาชิกรีวิวข่ายคนดูหนัง ทำให้ทราบว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่ขาดหายไปของเครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ “Free Thai Cinema Movement” อันประกอบด้วยเป็นกลุ่มคนจากหลายๆ ภาคส่วน อาทิ กลุ่มผู้สร้าง/ผู้กำกับภาพยนตร์ มุลนิธิหนังไทย กลุ่มนักวิชาการ/นักเขียน/นักแสดง คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) และ นิตยสารไปโฮสโคป ฯลฯ แต่ในการดำเนินการรณรงค์ครั้งนั้นยังขาด “ตัวละครสำคัญ” ที่ควรจะเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของเครือข่าย Free Thai Cinema Movement ก็คือ กลุ่ม/เครือข่ายจากฝั่งผู้ชม และอาจถูกมองจากภาครัฐได้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนทำหนัง และแม้ว่าจะมีกลุ่มผู้ชมที่คอยสนับสนุนกิจกรรมและติดตามความเคลื่อนไหวของเครือข่าย Free Thai

Cinema Movement อยู่ตลอด แต่ก็ไม่ได้เป็นการเข้าร่วมในลักษณะของตัวแทนจากฝั่งผู้ชมภาพยนตร์อย่างเป็นทางการด้วยลักษณะการเป็นพันธมิตรกับเครือข่าย

ในท้ายที่สุด เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ (2551) มาใช้แทนพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 เครือข่าย Free Thai Cinema Movement จึงค่อยๆ ลดบทบาทของเครือข่ายลงไปในที่สุด เพราะไม่สามารถผลักดันให้มีการถอนทั้งบางส่วนของมาตรา 26 เรตภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร และมาตรา 29 ที่ยังเอื้อให้คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์มีอำนาจในการเซ็นเซอร์ (สั่งให้ตัดออก) ภาพยนตร์ได้เช่นเดิมอยู่ดี กระทั่งเวลาต่อมา เกิดวงเสวนาในการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการออก “กฎกระทรวง” ที่จะมาใช้ประกอบกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ในส่วนรายละเอียดของการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ความคิดในการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเกิดขึ้นมาในช่วงเวลานี้จากการจุดประกายความคิดของ **สุภาพ หริมเทพาธิป บรรณาธิการบริหาร นิตยสาร BIOSCOPE** ที่มีโอกาสได้เข้าไปร่วมในวงเสวนาดังกล่าว และได้พบว่าภายในวงเสวนานี้ ยังไม่มีตัวแทนจากภาคประชาชนที่จะมาเป็นปากเป็นเสียงหรือแสดงข้อคิดเห็นในมุมมองของผู้ชมภาพยนตร์บ้างเลย จึงได้ส่งผ่านความคิดในการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” สู่กลุ่มผู้อ่านและผู้ใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป และเมื่อเกิดการตอบรับมาบ้างจากกลุ่มผู้อ่านและผู้ใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป จึงมีความพยายามที่จะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นมา

ส่วนข้อมูลเบื้องต้นของลักษณะสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง เมื่อนำมาจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์เรื่องการประกอบอาชีพในสายงานที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์แล้ว จะพบว่า มีสัดส่วนของสมาชิกอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 สมาชิกที่มีอาชีพเสริมเป็นนักวิจารณ์ภาพยนตร์ หรือทำงานในสายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 สมาชิกที่เป็นเพียงผู้ชมภาพยนตร์ และไม่ได้เกี่ยวข้องอยู่ในสายงานที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ จำนวน 11 คน ซึ่งในทั้ง 2 กลุ่มนี้ ก็ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องของการมีส่วนร่วมกับเครือข่าย อันหมายถึง ความกระตือรือร้นสนใจในการขับเคลื่อนเครือข่ายตั้งแต่มากที่สุดจนถึงแทบจะไม่มีเลย เมื่อนำมาผสมผสานรวมกับข้อมูลเรื่องระดับความเข้มข้นของสำนึกคิดในเรื่องสิทธิเสรีภาพของสมาชิกเครือข่ายแต่ละคนที่มีไม่เท่ากัน ก็จะทำให้เห็นภาพความเป็นจริงของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังในแง่ขององค์ประกอบได้ชัดเจนขึ้น

ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลในส่วนของ ที่มาและจุดเริ่มต้นของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และ ลักษณะของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง แล้วนำมาออกแบบจำลองเส้นทางการก่อเกิดและองค์ประกอบของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้ดังนี้

เส้นทางการก่อเกิดและองค์ประกอบของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

1.3 วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

การเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังนั้น มีขั้นตอนที่ง่ายมากและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ จากการโพสต์กระทู้ครั้งแรกวันที่ 18 มีนาคม 2551 ทางทีมงานนิตยสารไบโอสโคปเปิดให้ร่วมลงชื่อสนับสนุนได้ที่กระทู้เชิญชวนร่วมก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้เลย ซึ่งเริ่มมีสมาชิกมาลงชื่อภายในกระทู้ตั้งแต่วันแรก

เพื่อนๆ ท่านใดสนใจแนวคิดนี้ เริ่มต้นจากการลงชื่อของท่านในกระทู้นี้ได้เลยคะ
หากท่านคิดว่าสามารถรวบรวมคนใกล้เคียงเป็นกลุ่ม ในชุมชนหรือจังหวัดของท่านได้ กรุณาบอกด้วย
เราจะรวบรวมรายชื่อ และช่วยกันพยายามผลักดันให้เครือข่ายเป็นที่รับรู้ของสังคมต่อไป

อนึ่ง BIOSCOPE ไม่ได้ปรารถนาจะตั้งตัวเป็นแกนนำ หรือทำตัวเป็นตัวแทนของคนดูหนังซะเองนะคะ แต่ในฐานะสื่อ โดยเฉพาะเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องอยู่กับหนัง เราคิดว่านี่เป็นหนึ่งในหน้าที่หนึ่งของสื่อที่พึงกระทำ คือเปิดพื้นที่ ให้เสียงของภาคประชาชนได้เปล่งกลับไปสู่บรรดาผู้มีอำนาจบ้างตะ

« ตรีศรัศม์: เมษายน 12, 2008, 12:19:47 pm | administrator »

FILMSICK
 สมาชิกประจำ ชัยนิโพลี
 ☆☆☆☆
 กระทู้: 416

Re: ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง"
 « ตอบ # 1 เมื่อ: มีนาคม 18, 2008, 07:08:30 pm »

มาลงชื่อครับ

if u want to work with me u have to be desperate :AKI KAURISMAKI

administrator
 Administrator
 สมาชิกถาวร
 ☆☆☆☆
 กระทู้: 641

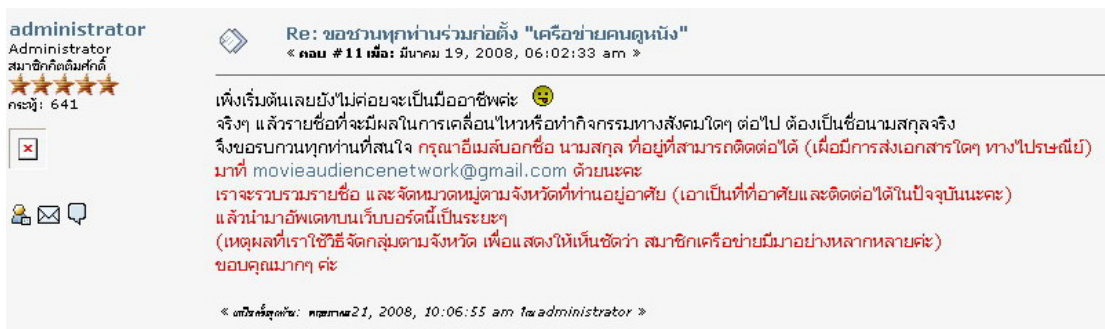
Re: ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง"
 « ตอบ # 2 เมื่อ: มีนาคม 18, 2008, 11:11:18 pm »

filmsick นี้ในฐานะกลุ่มคนดูหนัง จ.ภูเก็ต ใช้หรือเปล่าครับ

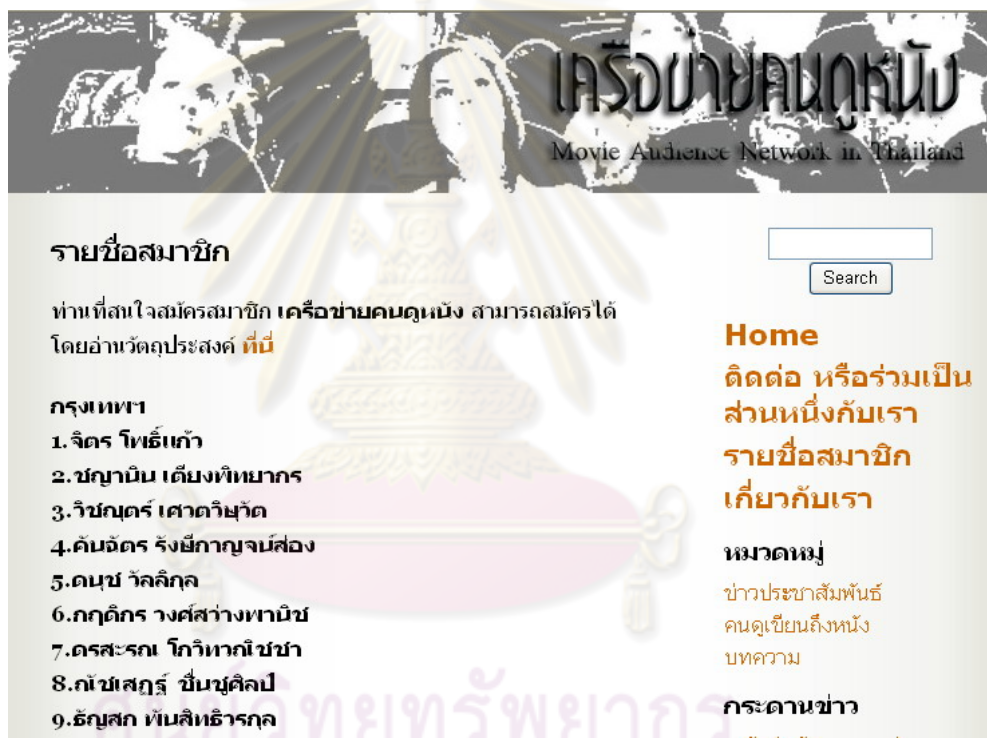
ภาพที่3. กระทู้ก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”

แสดงถึงการลงชื่อเพื่อเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังภายในกระทู้

แต่หลังจากนั้นเพียงวันเดียว ในวันที่ 19 มีนาคม 2551 ทางทีมงานนิตยสารไบโอสโคปได้มาโพสต์ข้อความชี้แจงวิธีการรวบรวมรายชื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ จะต้องเป็นชื่อและนามสกุลจริงเท่านั้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการสมัครโดยให้ E-Mail ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ ไปยัง editor@bioscopemagazine.com และจะมีการรายงานรายชื่อสมาชิกเป็นระยะภายในกระทู้การก่อตั้งเครือข่ายในเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป แต่ในช่วงระยะที่สอง หลังจากที่ทางเครือข่ายคนดูหนังมี BLOG และพื้นที่ในการสื่อสารเป็นของตนเอง ในวันที่ 21 พฤษภาคม 2551 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลง E-Mail ในการสมัครไปที่ movieaudienecenetwork@gmail.com โดยจะมีหัวข้อรายชื่อสมาชิกปรากฏอยู่ในหน้าหนึ่งของ BLOG เพื่อรวบรวมรายชื่อของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่มีอยู่ทั้งหมด

ภาพที่4. กระทั่งก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” แสดงถึงการชี้แจงวิธีการลงชื่อเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

ภาพที่5. หน้าแสดงรายชื่อสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2551 รวมระยะเวลา 2 เดือน มีการอัปเดตรายชื่อสมาชิกทั้งหมดเป็นจำนวน 61 คน จวบจนกระทั่งถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2552 มีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้งหมด 69 คน และเพื่อให้เห็นภาพรวมการเจริญเติบโตของเครือข่ายผู้วิจัยได้จัดทำตารางอัตราการเพิ่มของสมาชิกตามที่มีการอัปเดตผ่านกระทั่งก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” และ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ดังนี้

วัน/เดือน/ปี	ระยะเวลา	จำนวนเพิ่ม	จำนวนรวม
18-มี.ค.-51	วันแรก	2	2
19-มี.ค.-51	วันที่ 2	9	11
11-เม.ย.-51	วันที่ 23	33	44
13-เม.ย.-51	วันที่ 25	3	47
20-พ.ค.-51	2 เดือน 2 วัน	14	61
1-ก.ค.-51	2 เดือน 12 วัน	5	66
9-พ.ย.-51	7 เดือน 8 วัน	2	68
20-มี.ค.-52	1 ปี 2 วัน	1	69
31-พ.ค.-52	1 ปี กับ 2 เดือน	--	69

ตารางที่ 1. แสดงอัตราการเพิ่มจำนวนของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

จังหวัด	จำนวนคน
กรุงเทพฯ	48
ชลบุรี	2
เชียงใหม่	1
นครพนม	1
นครปฐม	1
นครสวรรค์	2
นครราชสีมา	1
นนทบุรี	3
ปทุมธานี	3
ภูเก็ต	1
ระยอง	1
ลำปาง	1
สมุทรปราการ	1
สระบุรี	1
อุดรธานี	2
รวม	69

ตารางที่ 2. แสดงจำนวนรวมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังในแต่ละจังหวัด

จะเห็นได้ว่า อัตราการเพิ่มจำนวนของสมาชิกเครือข่ายเริ่มชะลอลงตั้งแต่ 20 พฤษภาคม 2551 กระทั่งผ่านไป 1 ปี ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2552 ก็มีสมาชิกเครือข่ายเพิ่มขึ้นเพียง 8 คน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เหตุผลหนึ่งที่ทำให้จำนวนสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังไม่กระเตื้องขึ้นจากเดือน พฤษภาคม 2551 เท่าใดนัก ก็เพราะ “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังไม่มีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมให้สามารถมีส่วนร่วมกับเครือข่ายได้ อีกทั้งยังอยู่ในช่วง “กระแสเย็น” ไม่มีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ที่เป็นประเด็นร้อนและมีข้อโต้แย้งกับทางภาครัฐได้มากเหมือนอย่างกรณี “แสงศตวรรษ” เป็นผลให้ยังไม่มีปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการอยากมีส่วนร่วมจากผู้ชมภาพยนตร์ในวงกว้างตามที่ต่างๆ

1.4 จุดประสงค์การรวมตัวของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

“เครือข่ายคนดูหนัง” มีจุดประสงค์ในการรวมตัวเพื่อที่จะแสดงพลังและสะท้อนให้เห็นจุดยืนของคนดูหนังกลุ่มหนึ่งที่อยู่อยากจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐในฐานะตัวแทนของ “คนดูหนัง” บ้าง ดังเช่นที่มีการประชุมเกี่ยวกับการออกกฎหมายลูกหรือมาตรการต่างๆ ที่จะใช้ในการควบคุมสื่อภาพยนตร์อย่างในวันที่ 17 มีนาคม 2551 ได้มีการจัดเวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์ในสังคมไทย (ครั้งที่1) ขึ้นที่กระทรวงวัฒนธรรม แต่ผู้ที่มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมครั้งนั้น (คุณสุภาพ หริมเทพาธิป บรรณารักษารบริหารนิตยสารไบโอสโคป) พบว่า มีตัวแทนของภาคส่วนต่างๆ ทางสังคมเข้ามาร่วมประชุม เช่น เครือข่ายครอบครัวฯ แต่กลับไม่พบตัวแทนของผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากตัวกฎหมายนี้เลย นั่นก็คือตัวแทนจาก “ผู้ชมภาพยนตร์” หรือคนดูหนัง และหลังจากที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้เริ่มมีการรวมตัวกันบ้างแล้ว ก็ได้ถ่ายทอดเจตนารมณ์ของเครือข่ายและจุดประสงค์ดังกล่าวเพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ในวงกว้างผ่านทางหน้า Blog ของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ดังนั้น เราจึงเกิดความคิดว่า ถึงเวลาแล้วใช้ไหมที่คนดูหนังจะรวมตัวกันเป็นเครือข่ายบ้าง เพื่อแสดงความคิดเห็นของเราอย่างเป็นอิสระ และเสนอทัศนคติที่หลากหลายขึ้น ให้ผู้มีอำนาจนำไปพิจารณา

เราจึงใคร่ขอเชิญชวน “คนดูหนัง” ทหาบ ร่วมกันตั้งกลุ่มขึ้น โดยเริ่มจากการเป็นกลุ่มย่อยตามจังหวัด หรือภูมิภาค ใครก็ได้เริ่มประกาศตัวเป็นศูนย์กลางของ ชตแดนนั้นๆ หากมีจังหวัดละกลุ่มได้มาจะยิ่งดีแล้วลงชื่อร่วมกันอีกครั้งหลังจากนั้น จัดตั้งเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” โดยมีเป้าหมายที่การเสนอตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงสิทธิเสียงภาคประชาชนอีกภาคหนึ่ง ในทุกการประชุมเช่นที่เกิดขึ้นในวันนี้

ที่มีได้หมายความว่า เครือข่ายคนดูหนัง จะต้องมุ่งมันต่อต้านรัฐอย่างไม่มีลิมิตตา และก็มีได้หมายความว่า ความคิดเห็นของสมาชิกจะต้องพุ่งไปในทางเดียวกันเท่านั้น

เราย่อมคิดเห็นต่างกัน ได้เช่นเดียวกับคนอื่นๆ

แต่การรวมตัวเป็นเครือข่าย ก็เพื่อให้สิทธิเสียงของเราเป็นที่รับฟังจากสังคมบ้าง โดยไม่ต้องมีคนกลุ่มอื่น ซึ่งมีวาระแฝงเร้นอื่น มาอ้างสิทธิแทนเราเสมอไปดังที่เป็นมาตลอด

ภาพที่6. ข้อความที่แสดงถึงจุดประสงค์ในการรวมตัวของเครือข่าย

ปรากฏอยู่ใน Blog ของเครือข่ายหน้าหัวข้อเมนู “เกี่ยวกับเรา”

เป็นที่น่าสังเกตว่า เป้าหมายของเครือข่ายคนดูหนัง ที่ต้องการเสนอตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดง “สิทธิ” และ “เสียง” จากภาคประชาชนต่อภาครัฐ เป็นเป้าหมายที่นำมาจากข้อความในกระทู้เชิญชวนก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” โดยการคัดลอกข้อความทั้งหมดในกระทู้นั้นมาไว้ใน BLOG ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” หัวข้อเมนู “เกี่ยวกับเรา” ซึ่งเป็นการชี้แจงถึงที่มาของการก่อตั้งและเป้าหมายของเครือข่ายตามที่ทางทีมงานนิตยสารไบโอสโคปได้เขียนเอาไว้ และไม่ได้มีการปรับแก้ข้อความหรือแนวคิดใดๆ ที่มาจากความคิดของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเลย อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังยังเป็น “มือใหม่” ในการจัดตั้งและการทำงานเครือข่ายจึงต้องอาศัยแนวคิดจาก “คนนอก” ซึ่งก็คือนิตยสารไบโอสโคปช่วยในการสนับสนุนแนวคิดเบื้องต้นก่อน แต่หลังจากที่เครือข่ายก่อตั้งได้อย่างเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น มีสมาชิกมากขึ้นแล้ว ก็อาจจะมีการขยับปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานและเป้าหมายของเครือข่ายให้มาจากกระบวนการมีส่วนร่วมทางความคิดของสมาชิกในเครือข่ายเองจริงๆ

จะเห็นได้ว่า การรวมตัวของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีลักษณะของ “การรวมกันเฉพาะกิจตามความจำเป็น” (Ad Hoc) ดังที่ Scott Peck (1987) กล่าวไว้ว่า การที่จะเกิดการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนได้ก็ต่อเมื่อเกิดภาวะวิกฤตในชุมชน หรือคนในชุมชนเห็นปัญหาร่วมกันในชุมชน แล้วจึงรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันแก้ปัญหา และเมื่อปัญหาต่างๆ หหมดไป การรวมตัวกันของคนในชุมชนจะลดลงไปด้วยเช่นกัน แต่เราก็สามารถที่จะสร้างสรรค์การรวมตัวของคนในชุมชนได้ โดยเรียกการรวมตัวในลักษณะนี้ว่า “Community by Design” โดย Scott Peck ได้เสนอพื้นฐานในการรวมตัวของประชาชนในลักษณะนี้ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การมีกระบวนการในการรวมตัว ซึ่งในกระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะใช้การสื่อสารเป็นกลไกหลักในกระบวนการต่างๆ
2. มีการสื่อสารระหว่างบุคคลต่างๆ ที่เข้ามารวมตัวกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการรวมตัว และควรมีการสื่อสารที่ดีเป็นพื้นฐานในการรวมตัวกัน
3. มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้คนที่เข้าร่วมได้มีการเรียนรู้ เพื่อที่จะนำไปสู่การสนใจเข้าร่วมในที่สุด
4. การรวมตัวกันเป็นชุมชน สามารถที่จะถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้รู้ในวิธีการต่างๆ
5. การสื่อสารในการสร้างชุมชนควรมีการเรียนรู้จากความเคยชิน
6. คนในชุมชนส่วนใหญ่จะรับรู้ว่าการทำตามกระบวนการเข้าร่วมเป็นอย่างไร แต่ถ้าพวกเขาว่าการเข้าร่วมเพื่ออะไร จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามในการรวมกันเป็นเครือข่ายของคนดูหนัง แต่ผู้วิจัยก็พบว่า การรวมตัวกันในภาวะวิกฤติที่คนดูหนังบางกลุ่มไม่มีความเชื่อมั่นต่อระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์และการควบคุมสื่อภาพยนตร์ ทั้งยังต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐที่จะมีผลต่อการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตรนั้น ยังไม่มีลักษณะพื้นฐานของการรวมตัวแบบ “Community by Design” ดังที่ Scott Peck ได้กล่าวไว้อย่างเด่นชัดนัก เพราะยังอยู่ในระยะริเริ่มเพื่อก่อตั้งเครือข่าย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีกระบวนการในการรวมตัวที่ใช้การสื่อสารเป็นกลไกหลักในกระบวนการต่างๆ ซึ่ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็มีลักษณะการรวมตัวโดยเริ่มต้นจาก “สื่อมวลชน” ในการริเริ่มความคิดและก่อตั้งเครือข่าย และอาศัยช่องทางทางการสื่อสารของ “สื่ออินเทอร์เน็ต” เป็นช่องทางหลักในกระบวนการรวมตัวเพื่อก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”
2. “เครือข่ายคนดูหนัง” มีการสื่อสารระหว่างบุคคลต่างๆ ที่เข้ามารวมตัวกันโดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นส่วนมาก แต่ยังจำกัดอยู่ในกลุ่มสมาชิกที่ค่อนข้างสนิทกัน ส่วนสมาชิกที่รู้จักกันแต่ไม่สนิทจะมีการสื่อสารกันบ้างบางครั้งคราว และสมาชิกที่ไม่รู้จักกันจะไม่มี การสื่อสารระหว่างกันทำให้ขาดพื้นฐานสำคัญของการรวมตัว นั่นก็คือ “การสื่อสาร”
3. “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังไม่มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน และไม่มีกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ชมภาพยนตร์ทั่วๆ ไปรู้สึกว่าจะสามารถมีส่วนร่วมได้ ซึ่งในช่วงของระยะการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” นี้ กำลังอยู่ในช่วงที่สมาชิกพยายามค้นหา “หนทางของตัวเอง” กระบวนการทำงานต่างๆ จึงยังไม่ชัดเจนมากนัก การเรียนรู้ว่าเครือข่ายกำลังทำอะไรจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยากเพราะยังไม่มีกิจกรรมหรือรูปแบบอะไรที่ชัดเจน ความสนใจที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้ชมภาพยนตร์จึงยังไม่มีสิ่งกระตุ้นให้อยากเข้าร่วม
4. การรวมตัวกันเป็นชุมชน “เครือข่ายคนดูหนัง” สมาชิกสามารถที่จะมีส่วนร่วมกับเครือข่ายได้โดยการส่งบทความส่งข่าวที่เกี่ยวข้องวงการภาพยนตร์ทั่วโลกที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อความเคลื่อนไหวของคนดูหนังในประเทศไทย, บทความแสดงทัศนคติของคนดูหนังคนหนึ่ง, และบทความเชิงวิชาการ ซึ่งทางเครือข่ายคนดูหนังยินดีรับพิจารณา นำมาลงเผยแพร่ โดยส่งไปที่ movieaudiencenetwork@gmail.com

5. สำหรับการเรียนรู้เรื่องการสื่อสารในการสร้างชุมชน “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังไม่ปรากฏว่ามีรูปแบบการสื่อสารที่ชัดเจนในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก แต่สมาชิกสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อเครือข่ายในเรื่องต่างๆ ได้โดยใช้การสื่อสารผ่าน Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง และเว็บไซต์ของเครือข่ายคนดูหนังซึ่งในส่วนของเว็บไซต์ตั้งแต่เปิดใช้มาก็ยังไม่ค่อยมีสมาชิกเข้าไปใช้งานมากนัก
6. แม้แต่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ก็ยังไม่รู้ว่าเป็นสมาชิกแล้วจะต้องทำอะไรอย่างไร เพราะทุกคนต่างก็เป็น “มือใหม่” ระยะเวลาจึงอยู่ในช่วงที่สมาชิกทุกคนจะต้องเรียนรู้ร่วมกันว่าขั้นตอนในการทำงานเครือข่ายนั้นเป็นอย่างไร ต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในขั้นต่อไป

ในอีกมุมหนึ่ง หากมองลักษณะการมีส่วนร่วมจาก “มิติของเครือข่ายคนดูหนัง” ตามการจัดระดับของการมีส่วนร่วมของ กาญจนา แก้วเทพ (2543) จะพบว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” กำลังอยู่ในขั้นตอนของการพยายามยกระดับการมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย (Policy Maker/ Planner) ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบสูงสุดของการมีส่วนร่วม และยังระดับของการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเท่าใด สัดส่วนของคนในชุมชน/สังคมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมได้ก็จะเล็กลง กล่าวคือ ในระดับการวางแผนและนโยบายนี้ ก็คงมี “ตัวแทนบางคน” เท่านั้นจากชุมชนที่จะเข้ามาดำเนินกิจกรรมในระดับนี้ ดังจะเห็นได้ว่า เป้าหมายหลักของเครือข่ายคนดูหนังก็คือ ต้องการให้มีตัวแทนจากภาคประชาชนที่มีฐานะเป็นคนดูหนังและไม่ใช้ตัวแทนจากกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐในการที่จะกำหนดมาตรการและนโยบายใหม่ๆ เกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ตามเวทีเสวนาที่มีการระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อแสดงถึง “สิทธิ” และ “เสียง” ของกลุ่มตนเองเพื่อไม่ให้มีคนกลุ่มใดมาอ้างหรือแสดงออกแทนว่าพวกเขาคิดและทำเพื่อผลประโยชน์ของ “คนดูหนัง”

อย่างไรก็ดี สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังตระหนักกับความเป็นจริงที่ว่าโอกาสที่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐยังอาจจะเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แต่ก็มี ความตั้งใจในเบื้องต้นว่าการรวมกันเป็นเครือข่ายนั้นยังงังก็มีน้ำหนักมากกว่าอย่างที่เคยเป็นเพราะหากต้องการยื่นแถลงการณ์ใดๆ ต่อภาครัฐก็ยังสามารถทำในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้

“...การที่มีเครือข่ายมันอาจจะทำอะไรไม่ได้มาก แต่อย่างน้อยถ้าเราจะไปยื่นแถลงการณ์อะไร พี่สุภาพเขาบอกว่าเราก็คงทำในนามของเครือข่ายได้ มันก็ยิ่งดีกว่าไม่มี...”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง เห็นความสำคัญของการรวมกันเป็นเครือข่ายด้วยมุมมองที่ว่า การมีเครือข่ายนั้นย่อมมีพลังมากกว่าการที่จะดำเนินการอะไรลงไปในฐานะของปัจเจก ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า คนดูหนังกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่เคย “ส่งเสียง” และระบายความพอใจไม่พอใจต่อระบบเซ็นเซอร์อยู่ตามเว็บบอร์ดและเว็บไซต์ต่างๆ เป็นประจำอยู่แล้วแต่กระทำอย่างเป็นส่วนตัว/ปัจเจก เมื่อได้พบช่องทางหรือวิธีการที่จะได้แสดงออกถึงความไม่พอใจต่อระบบได้อย่างเป็นทางการมากขึ้น จึงเกิดความรู้สึกคล้อยตามและอยากจะรวมตัวกันขึ้นเพื่อให้เสียงที่เปล่งออกไปเป็น “เสียงที่ดังมากขึ้น” แม้ว่าจะยังเป็นเพียงแค่คนกลุ่มเล็กๆก็ตาม

“ผมไม่เห็นด้วยกับระบบเซ็นเซอร์ มาตั้งแต่ช่วงที่ดูหนังแรกๆ และเกลียดเข้าไส้ตั้งแต่ดูอย่างจริงจังและเริ่มหาข้อมูลหนังมากขึ้น ส่วนเวลาไม่พอใจก็ไปแสดงออกเอาตามบอร์ดล่ะครับ”

(ภูวนารถ ใจसार : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 13 พฤศจิกายน 2551)

1.5 อุดมการณ์ร่วมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยพบจากการวิจัยครั้งนี้ ในลักษณะที่เป็นคำตอบที่พร้อมเพรียงกันที่สุดทั้งที่ไม่ได้ตอบพร้อมๆกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันนั้นก็คือ อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับการเรียกร้องเสรีภาพให้กับสื่อภาพยนตร์จากพันธนาการของระบบเซ็นเซอร์ และให้มีการนำระบบเรตติ้ง (การจัดระดับความเหมาะสมของสื่อตามกลุ่มอายุผู้ชม) มาใช้ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์แทนโดยที่ไม่มีการเซ็นเซอร์แฝงหรือแทรกเป็นยาดำอยู่ในระบบเรตติ้งอีกทีหนึ่ง

“ให้หนังทุกเรื่องได้ฉายในเมืองไทยครับ โดยไม่ CUT และไม่ BAN ด้วย อันนี้แหละที่อยากให้เกิดขึ้นมากๆ แต่ตอนนี้ก็โดนกันไป”

(ภูวนารถ ใจसार : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 13 พฤศจิกายน 2551)

“...คือการจัดเรตหนังก็โอเคแล้วครับ แต่มีมันทับซ้อนกันยังจะมาเซ็นเซอร์อีก กลุ่มผู้บริโภคสมัยนี้เขามีสิทธิจะเลือกรับสื่อ...ที่ไม่พอใจก็คือมีเรตหนังขึ้นมาแล้วก็ยังมีเซ็นเซอร์อันเดิมตามมาอีก นี่มันไม่ได้พัฒนาแต่กลับกดจมดิน”

(กิตติพัฒน์ จินะทอง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 27 พฤศจิกายน 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว เห็นได้ชัดเจนว่าการรวมตัวในครั้งนี้ของคนดูหนังส่วนหนึ่งเป็นปฏิกิริยาจากการถูกหลอกให้ตีใจแก้ว ด้วยหวังว่าจะมีการใช้ระบบเรตติ้งอย่างที่หลายๆประเทศทั่วโลกเขาทำกัน แต่ในที่สุดผลปรากฏว่าในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ (2551) ก็ยังคงมีแนวคิดเรื่องการเซ็นเซอร์ข้อห้ามที่อยู่ในเรตติ้งอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ มีการกำหนดเรตภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักรอยู่ในพระราชบัญญัติฉบับใหม่ด้วย

1.6 นิยาม/ความหมาย “คนดูหนัง” ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

สำหรับคำว่า “คนดูหนัง” ผู้วิจัยมีสมมติฐานเบื้องต้นว่า นัยยะของคำว่า “คนดูหนัง” ที่จะมาเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังนั้นคงจะต้องมีความหมายบางอย่างที่พวกเขาู้สึกร่วมกันในการเป็น “คนดูหนัง” จึงได้ทำการสอบถามถึงความหมายของคำว่า “คนดูหนัง” ในความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคน รวมไปถึงทางฝ่ายทีมงานไบโอสโคปด้วย ผลปรากฏว่า มีนิยามความหมายของ “คนดูหนัง” ออกมาใน 2 ลักษณะ ดังนี้

“พวกชอบดูหนัง” หมายถึง คนดูหนังทั่วไปที่ไม่ว่าจะดูหนังเพื่อความบันเทิงหรือเพื่ออะไรที่มากกว่านั้นก็แล้วแต่ แต่มีจุดร่วมกันคือไม่ต้องการดูหนังที่ถูกเซ็นเซอร์ และไม่เห็นด้วยกับเรตภาพยนตร์ที่มีการห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

“จริงๆ มองแค่ว่าเขาเป็นคนดูหนัง ซึ่งถ้ามันเป็นเครือข่ายเนี่ยก็คือคนดูหนังที่อยู่ตามภูมิภาคตามภาคส่วนต่างๆของสังคมที่มันเกิดขึ้น ขอให้มีความร่วมมือกันก็คือ ฉันต้องการดูหนังที่มันไม่โดนเซ็นเซอร์เท่านั้นเอง ส่วนใครจะมีสเนียมหรือความชอบหนังอะไรยังไงอันนั้นก็เป็นเรื่องแล้วแต่บุคคล “

(สุภาพ หริมเทพาธิป : บรรณาธิการบริหารนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

“คนทั่วไปเลยครับที่มานั่งดูภาพเคลื่อนไหวตรงหน้าและก็รับความบันเทิงกลับไป...เป็นกลุ่มคนที่ดูหนังจริงๆแล้วมาช่วยกันสนับสนุนหรือคัดค้าน พ.ร.บ. เพื่อให้รัฐบาลเอาเอาความคิดของคนดูหนังจริงๆเป็นบรรทัดฐานในการเขียน พ.ร.บ. ไม่ใช่ นั่งเทียนเขียน”

(กิตติพัฒน์ จินะทอง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 27 พฤศจิกายน 2551)

“พวกรักหนัง” หมายถึง คนดูหนังที่ดูหนังมากกว่าแค่หนังในกระแส (Mass Film) หนังไทยหรือหนังฮอลลีวู้ด มีลักษณะช่างแสวงหาและสรรหาหนังแปลกๆ ใหม่ๆ มาดูอยู่เสมอจึงจะมีความตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพที่เสียไปกับการถูกควบคุมด้วยระบบเซ็นเซอร์จากภาครัฐ

“...คืออย่างน้อยที่สุดพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้ควรจะ active ในเรื่องของการแสวงหาอะ เพราะตลาดหนังที่มีอยู่มันไม่ตอบสนองความต้องการของเขา คือพวกที่มีลักษณะแบบนี้เขาถึงจะตระหนักเรื่องโอกาสไม่ว่าตลาดมันไม่เปิดให้เขา เขาต้องการมากกว่านั้นอีกไง ต้องการเสพในสิ่งที่คุณไม่มีให้ มันจึงต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้มา แล้วหนังหาดยากเนี่ยพอต้องดิ้นรนให้ได้มาแล้วยังมาถูกห้ามอีกเนี่ย มันเหมือนการตัดแขนขาอะ มันคงรู้สึกว่าย่ำแย่ยามาเอาสิทธิของตนไปนะ ความสุขในชีวิตมันหายไปอะ”

(ธิดา ผลิตผลการพิมพ์ : บรรณาธิการนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

“ตอบยากนะ... ก็น่าจะเป็นคนดูหนังที่ดูหนังมากกว่าหนังตามท้องตลาดทั่วไป เลยพอเข้าใจความสำคัญของมัน ...”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

จากทัศนคติของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังและทีมงานนิตยสารไบโอสโคป ต่อคำนิยามของ “คนดูหนัง” ที่น่าจะมาเป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังนั้น แม้ว่าจะมีคำนิยามของ “คนดูหนัง” อยู่ 2 แบบ แต่เมื่อนำคำนิยามดังกล่าวมาทาบทับกับข้อมูลของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ก็พบว่า “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” ล้วนเป็นคนดูหนังที่จัดอยู่ในกลุ่มของ “พวกรักหนัง” ทั้งสิ้น ข้อมูลนี้กำลังสะท้อนอะไร

จะเห็นได้ว่า ความหมายทั้งสองของคำว่า “คนดูหนัง” ที่ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” เข้าใจว่าควรจะ/น่าจะเป็นสมาชิกของเครือข่ายนี้นั้น มีนิยามความหมายที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันอยู่มากพอสมควร แน่นอนว่า “คนดูหนัง” ในแบบ “พวกชอบดูหนัง” ย่อมกินความหมายที่กว้างขวางกว่ามาก เพราะนั่นหมายถึงใครก็ได้ที่เป็นเพียงผู้ชมที่เสพสื่อภาพยนตร์ไม่ว่าจะมากหรือน้อยแค่ไหน มีรสนิยมแบบใดก็ตาม แต่มีอุดมการณ์ร่วมกันในเรื่องไม่ต้องการดูหนังที่ถูกเซ็นเซอร์ ก็จะสามารถเป็นหนึ่งในสมาชิกเครือข่ายนี้ได้ ในขณะที่ถ้าเป็นแบบ “พวกรักหนัง” จะเป็น “คนดูหนัง” ซึ่งเรียกร่องคุณสมบัติของ “ความเป็นนักดูหนัง” มากกว่าในความหมายแรกมาก กล่าวคือ เป็นผู้ชมที่ดูหนังในปริมาณมากและดูอย่างหลากหลาย เป็นกลุ่มที่มีการชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง (Serious Audience) ไม่ได้ชมเพื่อความผ่อนคลายหรือเป็นความบันเทิงในยามว่างเพียงแค่นั้น แต่คนกลุ่มนี้จะมีความสุขและกระตือรือร้นมากกับการ “ติดต่อ” หลังจากชมภาพยนตร์จบไปแล้ว ความเพลิดเพลินที่ได้จากการชมภาพยนตร์ของคนดูหนังในความหมายแบบ “พวกรักหนัง” จึงไม่ได้จำกัด

อยู่เพียงแค่ 2 ชั่วโมงของการดูหนังเท่านั้น แต่จะมีการไปแสดงความคิดเห็น ถกเถียงถึงเรื่องราวในหนังต่อในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ว่าจะเป็นด้วยการพูดคุยกับคนอื่น การใช้เว็บบอร์ด การเขียนลงใน Blog ส่วนตัว ฯ อันเป็นการกระทำที่กลับบทบาทจากที่เป็นผู้รับสาร (Receiver) มาเป็นผู้ส่งสาร (Sender) บ้าง ซึ่งมีลักษณะของการสลับบทบาทกันไปมาระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร อันเป็นลักษณะเด่นของผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้น (Active Audience) และยังตระหนักถึงเรื่อง “สิทธิ” ในการเสพสื่ออันมาจากความช่างแสวงหาสื่อมาเสพและความช่างครุ่นคิดกับเนื้อหาของสื่อ ด้วยลักษณะเช่นนี้เองจึงเป็นลักษณะที่ไม่ค่อยพบใน “คนดูหนัง” แบบ “พวกชอบดูหนัง” เท่าใดนัก

และเหตุผลที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง มีแต่ “คนดูหนัง” ในแบบ “พวกรักหนัง” ทั้งๆ ที่สมาชิกส่วนใหญ่ (14 คนจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 17 คน) ต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่า “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” น่าจะมีฐานสมาชิกที่ครอบคลุมเกินความกว้างเช่นคำนิยามในแบบ “พวกชอบดูหนัง” เพราะข้อมูลจากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังล้วนมีคุณสมบัติของ “ความเป็นนักดูหนัง” ที่มีประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์หรือมี “ชั่วโมงบิน” ที่ค่อนข้างสูง มีความเข้าใจในศาสตร์และศิลป์ของภาพยนตร์ เป็นผลให้ยิ่งตระหนักถึงผลกระทบที่จะมีต่อสื่อภาพยนตร์จากระบบเซ็นเซอร์ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาเหตุผลที่น่าจะเป็นคำอธิบายที่ว่า ทำไมในช่วงระยะก่อตั้ง สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจึงมีแต่สมาชิกที่มีคุณสมบัติเป็น “คนดูหนัง” ในแบบ “พวกรักหนัง” ได้ดังนี้

เหตุผลข้อที่ 1. ที่มาของความคิดเรื่องการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ถูกจุดประเด็นมาจากนิตยสารไบโอสโคป ซึ่งเป็นนิตยสารภาพยนตร์รายเดือนที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มแบบกลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Sub-culture) กล่าวคือ เป็นนิตยสารภาพยนตร์ที่นำเสนอเนื้อหาเน้นหนักไปในทางภาพยนตร์นอกกระแส, หนังอินดี้, หนังอาร์ต ฯ และเนื้อหาที่วิเคราะห์เจาะลึกลงไปในแต่ละส่วนที่เป็นองค์ประกอบของภาพยนตร์ กลุ่มผู้อ่านจึงเป็นกลุ่มคนดูหนังที่ “เอาจริงเอาจัง” และ “เอาเรื่องเอาราว” กับการชมภาพยนตร์มาก แล้วเมื่อนิตยสารไบโอสโคปได้จุดประกายความคิดเรื่อง “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นมา คนดูหนังกลุ่มแรกที่ตอบสนองต่อเรื่องนี้ จึงเป็นผู้อ่านและผู้ใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป ซึ่งมักจะเป็นกลุ่มคนดูหนังแบบ “พวกรักหนัง” กล่าวคือ เป็นพวกที่ดูหนังมากทั้งหนังในกระแส (Mass Film) หนังนอกกระแส (Alternative Film) ช่างเสาะแสวงหาหนังมาดูอยู่เสมอ หรือถ้าไม่มีเวลาดูมากก็จะเป็นพวกที่ “ช่างเลือก” มาก เมื่อมีลักษณะเช่นนี้ ก็จะมาสู่เหตุผลข้อถัดไป

เหตุผลข้อที่ 2. การที่คนดูหนังลักษณะนี้มารวมตัวกันได้ เพราะพวกเขาเป็นกลุ่มคนที่สนใจในการชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง มองภาพยนตร์เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ที่ไม่ควรจะถูกปิดกั้นหรือตัด

ทอนส่วนใดส่วนหนึ่งของชิ้นงานนั้นจากผู้ที่ไม่ใช่ผู้สร้าง/ผู้กำกับ การเสฟสื่อชนิดนี้จึงควรจะได้เสฟจากต้นฉบับที่ผู้กำกับเป็นผู้ร้อยเรียงออกมา ด้วยความที่พวกเขามีความผูกพันกับสื่อภาพยนตร์ และภาพยนตร์บางเรื่องก็ไม่ใช่ว่าจะหาดูกันได้ง่ายๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบโรงภาพยนตร์ พวกเขาจึงมีความตระหนักในเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่ถูกฉกฉวยไปจากการควบคุมด้วยระบบเซ็นเซอร์จากภาครัฐเป็นอย่างมาก กรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” จึงเป็นเหมือนชนวนลูกหนึ่งที่ทำให้พวกเขาไม่ยอมสมยอมต่อวิธีการควบคุมสื่อภาพยนตร์ดังที่เคยเป็นมาของภาครัฐอีกต่อไป

จากที่กล่าวมานี้สามารถนำมาอธิบายได้ว่า ทำไมในช่วงของการก่อตั้งเครือข่าย ลักษณะของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจึงยังจำกัดอยู่เพียงคนดูหนังกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่ง เพราะปริมาณของคนดูหนังที่เป็น “พวกรักหนัง” ยังมีสัดส่วนอยู่น้อยมากหากเปรียบเทียบกับปริมาณผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้น “พวกชอบดูหนัง” และยิ่งตระหนักถึงเรื่อง “สิทธิ” ในการเสฟสื่อ หากจะมีความสนใจในประเด็นและเป้าหมายของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็จำเป็นต้องมีต้นทุนทางสังคมที่มากพอ เรื่องของชนชั้นจึงมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก เพราะในสังคมไทยที่ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงต้องดิ้นรนเพื่อเรื่องปาก-ท้อง การชมภาพยนตร์สำหรับคนกลุ่มนี้จึงยังเป็นเรื่องของความบันเทิงและการพักผ่อนเป็นหลัก ฉะนั้น ในการที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะมีฐานสมาชิกครอบคลุมในกลุ่ม “พวกชอบดูหนัง” จึงยังต้องใช้เวลาในการขยายเครือข่ายอีกมากในสังคมไทย ประกอบกับทางเครือข่ายก็ต้องลดทอนหรือยอมรับความแตกต่างของคุณสมบัติสมาชิกที่อาจจะไม่ได้เหมือนกับ “พวกรักหนัง” ไปทุกคน

1.7 ประโยชน์ที่ได้จาก “เครือข่ายคนดูหนัง”

ผลการวิจัยในส่วนของประโยชน์ที่ได้จาก “เครือข่ายคนดูหนัง” ผู้วิจัยวัด “ประโยชน์” จาก 2 มุมมอง คือ แบบ Subjective ที่เป็นทัศนะจากสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง และ แบบ Objective ที่เป็นทัศนะจากผู้วิจัย

ผลการวิจัยแบบ Subjective พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ ยังมองไม่เห็นประโยชน์ที่เกิดจากการมีเครือข่ายคนดูหนังมากนัก เนื่องจากเครือข่ายเพิ่งจะมีการเริ่มต้น อีกทั้งกำลังอยู่ในช่วงระหว่างการก่อตั้งและแสวงหาวิธีการในการเคลื่อนไหวของเครือข่าย แต่สิ่งหนึ่งที่สมาชิกกล่าวคล้ายๆ กันก็คือมีเครือข่ายก็ดีกว่าไม่มีและดีกว่าที่ไม่ได้ทำอะไรเลย ถึงมันอาจจะไม่ได้ผลอะไร แต่ก็ยังดีกว่าการไม่เริ่มทำอะไรเลย

“มันอาจจะดูเป็นการกระทำที่เวอร์ที่คนไม่กี่คนจะมาเปลี่ยนการกระทำในสังคม เราเข้าใจว่าที่หนังไทยเป็นแบบนี้ ก็เพราะสังคม มันมีอะไรหลายอย่างถ้ากระทบอันนี้ มันก็จะกระทบเรื่อยๆไป แล้วเราจะเปลี่ยนอะไรได้ แต่ถ้าทำให้เรื่องที่ดีมันเกิดขึ้น เราก็พร้อมจะสนับสนุน”

(สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การที่สมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่เห็นประโยชน์ที่ได้จากการมีเครือข่ายมากนัก เพราะยังไม่มีกิจกรรมที่ส่งผลเป็นรูปธรรม สมาชิกส่วนใหญ่จึงยังไม่มั่นใจในประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ และทราบเพียงคร่าวๆ ว่า การก่อตั้งเครือข่ายก็เพื่อที่จะเสนอตัวแทนของคนดูหนังเข้าไปแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์และระบบเรตติ้งที่กำลังจะนำมาใช้ควบคุมสื่อภาพยนตร์ สมาชิกส่วนใหญ่จึงอยากจะมีส่วนร่วมแต่ไม่รู้ว่าจะต้องทำอย่างไร หรือตัวเองจะต้องทำอะไรบ้าง บางคนก็แค่เพียงมาลงชื่อสนับสนุนให้เป็นอย่าง “หนึ่งเสียง” เท่านั้น

“จริงๆ ก็ไม่รู้ว่าทำอะไรได้แค่ไหน แต่อยากให้เสียงของเรามันมีค่า และผมว่าเครือข่ายมันก็ยังเงียบๆอยู่ ยังไม่เห็นมีอะไร”

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2551)

“ไม่ได้หวังอะไรให้เครือข่ายนี้ทำโน่นนี่มากมาย แต่ถ้าไม่มีตรงนี้ มันก็ไม่มีอันอื่นต่อไป คือเหมือนถ้าพี่เจ็ดยอมตอนนั้น มันก็จะไม่มีคนอื่นที่เป็นคนไทยที่กล้าทำ...เราคิดว่ามีเครือข่ายมันเป็นรูปธรรมในการเรียกร้องมากขึ้นบ้าง”

(สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นได้ว่าสมาชิกเครือข่ายส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจความหมายของการทำเครือข่ายมากนัก จึงอาจจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อเครือข่าย และการที่เครือข่ายจะมีกิจกรรมขึ้นมาได้นั้นก็ต้องเกิดจากการที่พวกเขาพร้อมใจกันจัดขึ้นมา ในช่วงแรกแกนนำคงต้องเป็นผู้ริเริ่มความคิดเรื่องกิจกรรมที่จะใช้ในการสานความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกขึ้นมาบ้าง เพราะในขณะนี้สมาชิกส่วนใหญ่ก็ได้แต่รอว่าเมื่อไหร่ที่เครือข่ายจะมีกิจกรรมให้สามารถเข้าร่วมได้ ซึ่งมันก็คงไม่สามารถมีขึ้นมาได้หากพวกเขายังไม่ให้ความร่วมมือโดยอย่างน้อยที่สุดก็จะต้องมีการลงทุนในเรื่องของทรัพยากรเวลา เช่น มาแสดงความคิดเห็นภายใน BLOG ของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ, มาร่วมประชุม เป็นต้น โดยหลักการนี้ต้องมาจาก “จิตใจที่พร้อมทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับ” ต้องยึดหลัก “ซึ่งกันและกัน ทีเขาทีเรา หรือผลประโยชน์ต่างตอบแทน” ซึ่งก็สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของแกนนำเครือข่ายที่กล่าวว่า

“จริงๆปัญหาของเครือข่ายคนดูหนังเนี่ย จุดเริ่มต้นของมันคล้ายๆ กับ petition ที่ทำตอน แสงศตวรรษนะฮะ ก็คือมาแสดงความคิดเห็นมาลงชื่อแล้วก็ผ่านไป คือคนไทยมันเป็นอย่างเงี้ยอะ ครั้นมาแสดงความคิดเห็นครั้งหนึ่งแล้วก็ผ่านไป แต่ถ้าคุณมาช่วยกันแสดงความคิดเห็นเรื่อยๆ อะครั้นมัน จะดีกว่า มันเหมือนกับว่าพอเราไม่พอใจกับกรณีนี้เราก็มาลงชื่อร่วมเป็นเครือข่ายกันนะ แล้วก็ผ่านไปคือไม่ได้มีการติดตามนะฮะ”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

นอกจากนี้ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง หนึ่งในแกนนำคนสำคัญของเครือข่าย ได้กล่าวถึงประโยชน์ ที่ควรจะได้รับจาก “เครือข่ายคนดูหนัง” และแนวทางในการขับเคลื่อนเครือข่ายกับผู้วิจัยเอาไว้ว่า

“อันดับแรกเลยนี่คงเป็นกระบอกเสียงของคนดูหนังอะครับ ว่าเราเป็นคนดูที่ไม่เห็นด้วยกับ นโยบายบางอย่างของภาครัฐ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะมาต่อต้านภาครัฐอย่างเดียว แต่คงมีในแง่ของการสนับสนุนการดูหนังเชิงสร้างสรรค์ด้วย คงเหมือนการเปิดพื้นที่ให้มาแสดงความคิดเห็น ร่วมกันได้ด้วยว่าการดูหนังนี่มันได้ให้อะไรกับชีวิตเราบ้าง มันไม่ใช่แค่สื่ออย่างหนึ่งที่ผ่านเข้ามาและ ก็ผ่านไป แล้วผมก็เชื่ออีกอย่างว่าการดูหนังเรื่องเดียวกันระหว่างฉายในโรงภาพยนตร์กับฉายทางทีวี เนี่ยความรู้สึกที่ได้มันก็ต่างกันแล้ว ผมก็หวังว่าเราจะเป็นกระบอกเสียงตรงนั้นด้วยเพื่อที่จะไม่ให้ ศิลปะกลุ่มนี้ที่เรารักอะมันตายไป”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

สิ่งที่ ธัชชัย ได้กล่าวไว้ในคำสัมภาษณ์ เป็นสิ่งที่เขาตั้งใจไว้ว่าน่าจะใช้เป็นแนวทางในการ ดำเนินงานของเครือข่ายที่ควรจะมีการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ด้วย นอกเหนือจากการกำหนดทำที่ เพื่อออกมาต่อต้านรัฐเพียงอย่างเดียว แต่สิ่งที่เขากล่าวมานี้เป็นเพียง “แนวทาง” ซึ่งยังไม่ได้รับการ ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากเท่าใดนัก เพราะสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมกับ เครือข่ายน้อย คนทำงานก็น้อย อีกทั้งเครือข่ายก็ยังอยู่ในช่วงของระยะการก่อตัวเพื่อก่อตั้ง

อย่างไรก็ตาม หากศึกษาจาก “สถานภาพ” ของเครือข่ายคนดูหนังดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ด้วยมุมมองแบบ Objective ผู้วิจัยก็พอจะมองเห็นบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายนี้อยู่บ้าง ดังนี้

- 1.บทบาทในเป็นแหล่ง/พื้นที่เก็บและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร
- 2.บทบาทในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ (Watch Dog)
- 3.บทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการควบคุมสื่อภาพยนตร์
- 4.บทบาทในการเปิดพื้นที่ให้กับภาพยนตร์นอกกระแส

1. บทบาทในเป็นแหล่ง/พื้นที่เก็บและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร

ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาภายใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า มีการเก็บและเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถานการณ์ปัจจุบันของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ (เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2551 – พฤศจิกายน 2551) ตลอดจนความเป็นไปต่างๆ ที่เกี่ยวกับความคืบหน้าของระบบเรตติ้ง และการออก “กฎกระทรวง” เพื่อบังคับใช้ในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 มาตลอด โดยรวบรวมข้อมูลทั้งจากการอ้างอิงรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ต่างๆ และจาก connection ส่วนตัวที่สมาชิกบางคนมีกับค่ายหนังทำให้ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ถูกแบนอยู่เรื่อยๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ตามปกติแล้วอาจจะไม่มีผู้ชมภาพยนตร์คนใดสนใจหรือสนใจแต่ไม่รู้จะไปหาข้อมูลมาจากที่ไหน แต่ทางเครือข่ายคนดูหนังก็ได้รวบรวมรายละเอียดต่างๆ ไว้โดยการจัดทำเป็น BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นมา แล้วคอยนำข้อมูลมารายงานให้ทราบอยู่เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และหากประเมินจากสถิติของผู้เข้าชม Blog จำนวน 13,298 ครั้ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2552 รวมระยะเวลา 1 ปี นับตั้งแต่มี BLOG) ก็ จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนหนึ่งมีการเข้ามาติดตามข่าวสารต่างๆ ของเครือข่ายอยู่ตลอดเวลา รวมถึงบุคคลทั่วไปที่สนใจในประเด็นที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” กำลังนำเสนอ ซึ่งจากตัวเลขสถิติการเข้าชมตลอดระยะเวลา 1 ปี อย่างน้อยที่สุดก็แสดงให้เห็นว่า BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่พวกเขาช่วยกันทำขึ้นมาไม่สูญเปล่า อีกทั้งยังมีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางคนนำข่าวสารจาก Blog ของเครือข่ายไปเผยแพร่ตามเว็บบอร์ดต่างๆ อีกด้วย

2. บทบาทในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ (Watch Dog)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า ขณะนี้ ผู้ประสานงานของเครือข่ายคนดูหนัง คุณนคร ละครณ โกวิทวนิชชา กำลังติดตามการทำงานของกระทรวงวัฒนธรรมและการตรวจพิจารณาภาพยนตร์อย่างเกาะติดคล้ายกับว่าในเมื่อภาครัฐจับตาและจ้องจับผิดกับสื่อภาพยนตร์ ในทางกลับกัน “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็จะมีงานจับตาการทำงานและการใช้อำนาจของผู้ที่มีอำนาจในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์บ้าง ว่ามีกรณีการเซ็นเซอร์และการแบนภาพยนตร์ที่ไม่เหมาะสมบ้างหรือไม่อย่างไร

“คือตอนนี้เราก็กำลังจับตางานของทางกระทรวงวัฒนธรรมอยู่นะ ก็ตามอยู่เรื่อยๆว่า จะยังไปไหนต่อไป ที่เรายังไม่ได้ทำอะไรมาก เพราะเราอยากให้เขาเอาระบบเรตติ้งมาใช้จริงๆก่อน ว่ามัน

จะเป็นยังไง ถึงตอนนั้นเราอาจจะมาดูอีกทีว่าเราจะต้องเคลื่อนไหวเพื่อทำอะไรหรือเปล่า ที่ทำได้ตอนนี้คือเอาข้อมูลมาแจ้งให้ทราบและไม่ว่ากระทรวงวัฒนธรรมจะทำอะไรเราต้องรู้”

(ดร.สรณ โกวิทวนิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

3. บทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการควบคุมสื่อภาพยนตร์

ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาภายใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” พยายามที่จะเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการทำความเข้าใจเรื่องกฎหมายใหม่ที่จะใช้ในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ให้กับสาธารณะได้รับทราบ แม้จะยังไม่ชัดเจนในเรื่องนี้มากนัก แต่ก็นับได้ว่าในช่วงของการเริ่มต้นก็มีความพยายามที่จะทำได้แบบนั้น ซึ่งก็สอดคล้องกันกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกของสมาชิกเครือข่ายว่า

“ในช่วงเริ่มต้น การดำเนินงานของทางเครือข่ายอาจจะยังไม่สร้างผลกระทบที่เป็นรูปธรรมต่อกฎหมายเซ็นเซอร์และการบังคับใช้ แต่อย่างน้อยในระยะเริ่มต้น ผู้เข้าร่วมจะได้ความรู้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเซ็นเซอร์ ทั้งกระบวนการและผลการบังคับใช้”

(พารุจ ชำนาญหอม : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, E-Mail, 25 พฤศจิกายน 2551)

4. บทบาทในการเปิดพื้นที่ให้กับภาพยนตร์นอกกระแส

ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาภายใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า นอกจากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 และความคืบหน้าของกระบวนการออกกฎกระทรวง และข่าวสารเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์แล้ว ก็พบว่ามีเนื้อหาในลักษณะของการช่วยประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์ให้เป็นที่รู้จักอยู่บ้าง ซึ่งภาพยนตร์ที่ทางเครือข่ายเลือกมาทั้งหมดนั้นจัดเป็นภาพยนตร์ประเภทนอกกระแส ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในวงกว้างของผู้ชมภาพยนตร์ การนำภาพยนตร์ลักษณะดังกล่าวมาแนะนำให้กับสมาชิกและผู้ที่ใช้ Blog ของเครือข่ายได้รู้จักกับภาพยนตร์หลากหลายแบบที่ไม่ได้มีให้ชมตามระบบโรงภาพยนตร์ทั่วไป แต่หาชมได้เฉพาะบางโรงภาพยนตร์เท่านั้น จึงเท่ากับเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับภาพยนตร์ที่เป็น “หนังเล็ก ๆ” ได้มีพื้นที่เพิ่มขึ้นในการจดจ่อต่อสาธารณะ แม้จะเป็นเพียงแค่การช่วยประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักก็ตาม ดังตัวอย่างเช่นหัวข้อข่าวประชาสัมพันธ์ภายใน Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง ต่อไปนี้

- ปักซี่ไต้บ้านเรา ฉายแล้วที่ลิได้

- มีอะไรในเทศกาลภาพยนตร์โลก ครั้งที่ 6
- สองสารคดีการแต่งงานที่ลิโด่, พุศจิกายนนี้

1.8 ประเภท/ลักษณะของเครือข่ายคนดูหนัง

จากผลการวิจัย พบว่า การรวมตัวของเครือข่ายคนดูหนัง มีลักษณะการรวมตัวกันแบบหลวมๆ เป็นเครือข่ายจัดตั้งประเภทเชิงประเด็นความสนใจ ซึ่งมีจุดเด่นตรงที่เป็น “คนคอเดียวกัน” ในกรณีของเครือข่ายนี้ก็คือ การรวมตัวของคนดูหนังที่มีลักษณะ “รักหรือผูกพันกับหนัง” และสนใจเรื่องสิทธิเสรีภาพในการรับรู้/เสพสื่อเหมือนกัน โดยชูประเด็นเรื่องการเสนอตัวแทนจากภาคประชาชนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดง “สิทธิ” และ “เสียง” ที่มาจากคนดูหนังต่อภาครัฐเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนด “กฎกระทรวง” และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่จะออกมาบังคับใช้ร่วมกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งจะมีการใช้ระบบตรวจพิจารณาภาพยนตร์ด้วยการจัดระดับความเหมาะสมตามกลุ่มอายุ (ระบบเรตติ้ง) แทนระบบเซ็นเซอร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473

นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะใช้ Net ของขอบเขตเรื่องพื้นที่มาเป็นตัวแบ่งคนดูหนังออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ในระดับจังหวัดอีกทีหนึ่งเพื่อให้เห็นภาพว่าเป็นตัวแทนจากคนดูหนังที่กระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศไทยไม่ใช่แค่ที่กรุงเทพฯ เพียงแห่งเดียว แต่ในความเป็นจริงของช่วงการก่อตั้งเครือข่ายนี้ เริ่มจะมีคนดูหนังที่เป็นสมาชิกเครือข่ายจากจังหวัดต่างๆ รวมทั้งกรุงเทพฯ ด้วยเพียง 15 จังหวัด นอกเหนือจากการเกาะกลุ่มของคนดูหนังที่กรุงเทพฯ แล้ว (48 คน) ตามจังหวัดต่างๆ ก็ยังมีคนดูหนังที่เป็นสมาชิกเครือข่ายอยู่เพียง 1-3 คนเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมองว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” ไม่จัดเป็นเครือข่ายประเภทเชิงพื้นที่ ก็เพราะการรวมตัวในเชิงพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกันทางกายภาพนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจริง สมาชิกเครือข่ายไม่สามารถ “เข้าถึงกันและกัน” เนื่องด้วยลักษณะเฉพาะของเครือข่ายคนดูหนังที่มีลักษณะเป็น “เครือข่ายออนไลน์” สมาชิกส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์และติดต่อสื่อสารกันผ่านหน้าจอบริษัทคอมพิวเตอร์เป็นหลัก มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะมีการติดต่อสื่อสารและสานสัมพันธ์กันบนพื้นที่ทางกายภาพด้วย การจัดแบ่งสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังออกเป็นระดับจังหวัดนี้ จึงเป็นไปเพื่อต้องการให้เกิดภาพ “ตัวแทนของคนดูหนัง” ที่มีที่มาอย่างหลากหลายเท่านั้น

หากพิจารณาจากข้อมูลจำนวนสมาชิก ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2552 มีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังอย่างเป็นทางการทั้งหมด 69 คน จัดว่าเป็นเครือข่ายขนาดเล็ก มีลักษณะโครงสร้างการ

เชื่อมโยงเครือข่ายแบบบุคคลต่อบุคคล แต่เส้นสายของการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กันโดยส่วนใหญ่เป็นแบบทางอ้อมผ่านพื้นที่เสมือนของสื่ออินเทอร์เน็ตรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” กระดานข่าวของนิตยสารไบโอสโคป โปรแกรมแชท MSN ฯ อันเนื่องมาจากลักษณะของความเป็นข่ายออนไลน์ ทำให้สมาชิกบางส่วนไม่รู้จักรักกันและไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับบุคคล

รูปแบบของการสื่อสารที่ใช้เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) เป็นลักษณะการสื่อสารผ่านสื่อกลาง (Mediated Communication) สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกับทางเครือข่ายและสมาชิกคนอื่นๆ ได้ผ่าน Blog และกระดานข่าวของเครือข่ายคนดูหนัง แต่หากเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา (Face-to-Face Communication) จะจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มคนดูหนังที่รู้จักกันมาก่อนที่จะมีเครือข่ายแล้วเท่านั้น อีกทั้งมีลักษณะเป็นเครือข่ายการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Network) เพราะไม่มีการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่ายอย่างชัดเจน และไม่มีการบังคับให้ใช้การติดต่อผ่านทางช่องทางใดช่องทางหนึ่งอย่างตั้งใจ (ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรการสื่อสารจะกล่าวถึงอย่างละเอียดในหัวข้อต่อไป)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<p>กรุงเทพฯ</p> <p>1.จิตร โพธิ์แก้ว</p> <p>2.ชญาณิน เตียงพิทยากร</p> <p>3.วิษณุตร์ เสวตวิษุวัต</p> <p>4.คณัฏฐ์ รัชชีกาญจน์ส่อง</p> <p>5.คณุช วัลลิกุล</p> <p>6.กฤติกร วงศ์สว่างพานิช</p> <p>7.ดร.สระธณ โกวิทวณิชชา</p> <p>8.ณัชเสฏฐ์ ชื่นชูศิลป์</p> <p>9.ธัญสก พันสีทิวรรกุล</p> <p>10.กิตติพงษ์ จงศิริสถิตย์</p> <p>11.ปณต เลื่อมล้ำาญ</p> <p>12.ธิตมา อูรพีพัฒนพงศ์</p> <p>13.พรรัตน์ วชิราชัย</p> <p>14.ทวีศักดิ์ พึ่งลำภู</p> <p>15.พนิดา วสุธาพิทักษ์</p> <p>16.ยุทธนา คล้ายสุบรรณ</p> <p>17.ณัฐมน พกษานาคศักดิ์</p> <p>18.สุนธรา อัสวพิริยานนท์</p> <p>19.เอกชัย เอื้อธารพิสิฐ</p> <p>20.กัปต์ฤทัย ปุ่จคานนท์</p> <p>21.ฐิติมน มงคลสวัสดิ์</p> <p>22.นุชนาถ แสนศิริ</p> <p>23.ศศิวิมล ย่าพรหม</p> <p>24.ชัชณุชา ฤทธิรักษา</p> <p>25.วรรณจณภูมิ ลายสุวรรณชัย</p> <p>26.เสกข์ ศกุนะสิงห์</p> <p>27.ยุทธิพงศ์ แซ่จิว</p> <p>28.จตุพร บุญ-หลง</p> <p>29.อาทิตย์ ศิวะहरราชพันธ์</p> <p>30.วรุฒม์ อิงคถาวรวงศ์</p> <p>31.อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล</p>	<p>32.ศิริภัทร สุโขบาล</p> <p>33.นุ่มนวล ยัพราช</p> <p>34.นคร สุทธิกุลธร</p> <p>35.ว่าที่ร้อยโท สันติพงศ์ บุญเลิศ</p> <p>36.นัฏกร บุญมาเลิศ</p> <p>37.ณพงศ์ เตชะภาณุปริดา</p> <p>38.กิตติพัฒน์ จินะทอง</p> <p>39.สุนัฐชัย จินดาร์ตน์</p> <p>40.วิสูตร สีหะนันท์</p> <p>41.วัชรินทร์ แก้วกัญญา</p> <p>42.พิชิตชัย หมูไสภิน</p> <p>43.ภาณุวัฒน์ อภิวัฒน์ชัย</p> <p>44.สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ</p> <p>45.อภิรดา มีเดช</p> <p>46.ระพีพร สงวนพงษ์</p> <p>47.นิวัฒน์ สามารถ</p> <p>48.วรัณ เจียมจิตต์ตรง</p> <p>ชลบุรี</p> <p>49.ราชาวดี โกมลสุด</p> <p>50.พงศธร สุขประเสริฐ</p> <p>เชียงใหม่</p> <p>51.น.ส.อลิสสา มีสมบุญณ์</p> <p>นครพนม</p> <p>52.อิทธิพงศ์ ทองไมล์</p> <p>นครปฐม</p> <p>53.ลออรัตน์ ตริศักดิ์ศรีสกุล</p> <p>นครสวรรค์</p> <p>54.พารุจ ชำนาญหม่อ</p> <p>55.ศรชัย ฉัตรวิริยะชัย</p>	<p>นครราชสีมา</p> <p>56.นพนคร ศิริสวัสดิ์</p> <p>นนทบุรี</p> <p>57.กิตติพัฒน์ กนกนาค</p> <p>58.ศิวัช อ่วมประดิษฐ์</p> <p>59.ไพรัช คุ้มวัน</p> <p>ปทุมธานี</p> <p>60.เอกสิทธิ์ พันธุ์พูล</p> <p>61.เกษมวรรณ สำเภาพล</p> <p>62.เมทนี ชัยสิทธิ์</p> <p>ภูเก็ต</p> <p>63.วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา</p> <p>ระยอง</p> <p>64.จตุพร จันทฤทธิ์</p> <p>ลำปาง</p> <p>65.ภูวนารถ ใจสาร</p> <p>สมุทรปราการ</p> <p>66.ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง</p> <p>สุราษฎร์ธานี</p> <p>67.เสฏฐวิทย์ ศรีมงคล</p> <p>อุดรธานี</p> <p>68.ปฐุวรรณ ยุทธเกษมสันต์</p> <p>69. ธกฤต สมบัตินันท์</p> <p>อัปเดตล่าสุด วันที่ 20/03/09</p> <p>(ที่มา : http://thaiaudience.wordpress.com/member/)</p>
--	--	---

ตารางที่3 จากหน้าแสดงรายชื่อสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่จัดแบ่งกลุ่มย่อยตามจังหวัด

1.9 พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในส่วนของพฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ “พฤติกรรมการสื่อสารภายในเครือข่าย” อันหมายถึง การสื่อสารที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังสื่อสารกับสมาชิกด้วยกัน และ “พฤติกรรมการสื่อสารภายนอกเครือข่าย” อันหมายถึง การสื่อสารที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” สื่อสารกับสาธารณะ โดยศึกษาผ่านการสื่อสาร 3 ช่องทาง คือ สื่อบุคคล สื่อสมัยใหม่ และสื่อกิจกรรม ว่ามีเนื้อหาในการสื่อสารกันอย่างไร และมีความถี่มาก-น้อยแค่ไหน

ก่อนจะกล่าวถึงพฤติกรรมการสื่อสารภายในเครือข่าย ระหว่างสมาชิกกับสมาชิกด้วยกัน ผู้วิจัยจะกล่าวอธิบายถึง ระดับความสัมพันธ์หรือระยะห่างระหว่างสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้งหมดก่อนว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เป็นกรอบในการทำความเข้าใจผลการวิจัยในส่วนนี้ร่วมกัน และสามารถมองเห็นภาพของการสื่อสารที่เกิดขึ้นจริงภายในเครือข่ายคนดูหนังได้ชัดเจนและถูกต้องตรงตามความเป็นจริงที่สุด

ระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

เนื่องจากการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เริ่มมาจากกระทู้ชักชวนคนดูหนังกระทู้หนึ่งใน “เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป” การจะพิจารณาระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์การจัดกลุ่มระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกจาก “ความรู้จักกัน” และ “ปริมาณความถี่” ในการเข้ามาใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป ได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” (ประกอบด้วย log in : Yuttipung, Nanoguy, Filmsick, Merveillesxx, Pongzio) สมาชิกกลุ่มนี้มีจำนวน 5 คน เป็นกลุ่มที่จะมีความสนิทสนมและรู้จักกันมาก่อนจะมีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” หลายปี กล่าวคือ รู้จักกันมาเป็นระยะเวลา 2-3 ปีขึ้นไป โดยรู้จักกันจากการใช้ “เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป” เป็นพื้นที่กลางในการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์เป็นหลัก และมีความถี่ในการใช้เว็บบอร์ดไบโอสโคปทุกวัน-เกือบทุกวัน กระทั่งนำมาสู่ความสัมพันธ์บนพื้นที่ทางกายภาพด้วย

กลุ่มที่ 2 “สมาชิกทั่วไป” สมาชิกกลุ่มนี้มีจำนวน 7 คน เป็นกลุ่มที่รู้จักกันแต่ไม่ถึงกับระดับที่มีความสนิทสนม ส่วนใหญ่รู้จักกันแต่ในนามแฝงที่ใช้ในเว็บบอร์ดไบโอสโคป แต่ไม่มีความสัมพันธ์กันบนพื้นที่ทางกายภาพเหมือนกลุ่มที่ 1 หากจะมีก็เพียงส่วนน้อยมากๆ อีกทั้งสมาชิกกลุ่มนี้ก็จะรู้จักกับ “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” ด้วยเช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็จะรู้จักกันเฉพาะในนามแฝงเท่านั้น แต่

ปริมาณความเข้มข้นในการใช้เว็บบอร์ดไปไอสโคปจะแตกต่าง (different in degree) จาก “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” กล่าวคือมีการเข้ามาใช้เว็บบอร์ดเป็นระยะแต่ไม่สามารถประมาณความแน่นอนได้ โดยส่วนใหญ่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งจะเป็นสมาชิกกลุ่มนี้

กลุ่มที่ 3 “ผู้โดดเดี่ยว” สมาชิกกลุ่มนี้มีจำนวน 5 คน เป็นกลุ่มที่ไม่รู้จักสมาชิกคนอื่น ๆ ในเครือข่ายคนดูหนึ่งเลย แม้จะมีการใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไปไอสโคปบ้างบางครั้งคราว แต่จะใช้อ่านเพื่อประโยชน์ในการติดตามข่าวสารต่างๆ เพียงอย่างเดียวเท่านั้น จะไม่มีการแสดงความคิดเห็น ไม่มีการพูดคุย เป็นผลให้ไม่มีการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกไปโดยปริยาย

จะเห็นได้ว่า แม้จะเป็นคนดูหนึ่งเหมือนกัน แต่ลักษณะนิสัยในการใช้เว็บบอร์ดของคนดูหนึ่งก็อาจจะเหมือนกันทั้งหมด เพราะกลุ่มคนที่เข้ามาใช้กระดานข่าวมีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งเพศ วัย ระดับการศึกษา ระดับความเข้มข้น (degree) ในการใช้กระดานข่าวก็มีลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติและความสนใจที่มีต่อการใช้ประโยชน์จากกระดานข่าวด้วย (ปรเมศวร์ รัชยากร, 2546)

1.9.1 พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก

ในส่วนต่อไปนี้จะนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยของพฤติกรรมการสื่อสารที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งมีต่อกัน โดยจะแบ่งการทำความเข้าใจออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นพฤติกรรมการสื่อสารของ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” และส่วนที่เป็นพฤติกรรมการสื่อสารของ “สมาชิกทั่วไป” ผ่านการสื่อสาร 3 ช่องทาง คือ สื่อบุคคล สื่อสมัยใหม่ และสื่อกิจกรรม

สื่อบุคคล

สำหรับสื่อบุคคล “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” เป็นกลุ่มสื่อบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในแง่ของการชักจูงใจให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งในกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งได้ง่ายขึ้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีลักษณะของ “คนคอเดียวกัน” จึงน่าจะทำกิจกรรมร่วมกันได้

“ตอนแรกเลยคือรู้จักดี (ชญาณิน : Nanoguy) เขาส่งลิงค์ให้ก็เข้าไปดู ก็รู้จักบางคนในเครือข่าย เหมือนอ่านรายชื่อที่แปะๆไว้ บางคนก็ไม่รู้จัก แต่เคยฟังพูดอะไรอย่างนี้ บางคนรู้จักแต่ไม่ได้ส่วนตัว แล้วยังมีรุ่นพี่เก่าที่คณะเคยคุยกันสมัยนั้น ก็เลยรู้สึกว่ ถ้าเกิดเขาจะจัดกิจกรรมอะไร

อย่างน้อยมันก็มีกิจกรรมให้ทำ มันดูวัยรุ่น อย่างน้อยก็ได้พูดเรื่องเดียวกัน ถ้ากลุ่มนี้เค้าเกิดจะฉายหนัง ยังไงมันก็ยังเป็นหนังที่พอดูได้อยู่...เหตุผลที่เข้าร่วม ก็คือดูจากรายชื่อ เราน่าจะจอยด้วยกันได้ ดูเหมือนน่าจะเป็นพวกเดียวกันได้”

(สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

เนื่องจากสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” เป็นกลุ่มที่รู้จักกันมานาน จากการพูดคุยกันเป็นประจำ ในเว็บไซต์ของนิตยสารไปโอสโคป ทำให้มีโอกาสได้รู้จักกันในเวลาต่อมา การสื่อสารกับสื่อบุคคล จึงมีทั้งที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ทางกายภาพ ตามโรงภาพยนตร์หรือเทศกาลฉายหนังต่างๆ และการสื่อสารโดยอาศัย “สื่อสมัยใหม่” เป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารกับสื่อบุคคลเกิดขึ้นได้ โดยผ่านทางโปรแกรมแชท MSN และโทรศัพท์มือถือ

ส่วนการสื่อสารภายในกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” จะไม่ค่อยมีการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลเท่าใดนัก เพราะส่วนใหญ่ไม่รู้จักกันเป็นการส่วนตัว แต่จะมีการสื่อสารกับ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” บ้างเป็นครั้งคราวแล้วแต่โอกาสซึ่งไม่มีความถี่มากนัก

เนื้อหาในการสื่อสารที่มีการสื่อสารผ่านทางสื่อบุคคลนั้น พบว่า สามารถแบ่งเนื้อหาออกได้เป็น 3 ส่วน คือ 1.เนื้อหาการสื่อสารที่เกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” เช่น การเล่าให้ฟังหรือแนะนำให้รู้จักกับ “เครือข่ายคนดูหนัง”, การแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ฯ 2.เนื้อหาการสื่อสารที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ และ 3.เนื้อหาการสื่อสารที่ไม่เกี่ยวกับภาพยนตร์ เช่น เรื่องการเมืองและผู้หญิง ฯ

1.เนื้อหาการสื่อสารที่เกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายคนดูหนัง “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” จะไม่ค่อยมีการสื่อสารกันในเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องที่ทราบกันดีจากเว็บไซต์ของนิตยสารไปโอสโคปอยู่แล้ว แต่ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” จะสื่อสารกับกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ในเชิงเล่าให้ฟังว่ากำลังมีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”

“คนที่บอกผมคือดี (ชฎานิน : Nanoguy) ตีพูดให้ฟัง คือแต่ไหนแต่ไร เขาจะเป็นคนที่บอกว่ามีนั่นมีนี่ บอกให้ช่วยไปลงชื่อเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับเรื่องการเซ็นเซอร์ เครือข่ายนี้ก็เหมือนกัน เขาก็มาเล่าให้ผมฟัง...”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

นอกจากนี้ สมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” กับสมาชิก “สมาชิกทั่วไป” ที่มีความสนใจในเรื่องของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เหมือนกันและรู้จักกัน หากได้รับข้อมูลใหม่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ก็จะโทรศัพท์เล่าให้ฟังกัน หรือหากมีโอกาสได้พบกันตามสถานที่ต่างๆ ก็จะมีการเล่าสู่กันฟังหรือปรึกษากันบ้างว่าจะนำข้อมูลที่ทราบมาไปกระจายข่าวให้สมาชิกคนอื่นๆ ทราบด้วยหรือไม่

“...บางที่ถ้าคุณคร (ดรสระรณ) เขาไปรู้เรื่องอะไรมา เขาก็จะโทรมาเล่าให้ฟังว่ามันมีเรื่องอย่างงี้ด้วยนะ เอาไงดี หรืออย่างคราวที่เขามีโอกาสได้ไปประชุมกับกระทรวงวัฒนธรรมอยู่ครั้งหนึ่ง เขาก็บอกว่าไปแล้วก็เหมือนกับหัวหลักหัวตอคือเขาก็ไม่ได้สนใจที่จะฟังอะไรจากเราจริงๆ”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

2. เนื้อหาการสื่อสารที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ พบว่า ทั้งสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” และกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ที่รู้จักกัน หากมีโอกาสได้เจอกันตามสถานที่ต่างๆ ก็จะคุยกันถึงเรื่องภาพยนตร์เป็นหลัก

“ถ้าเจอกัน ส่วนมากก็คุยกันเรื่องหนังนะแหละ ไม่ค่อยมีเรื่องอื่นหรอก”

(ดรสระรณ โกวิทวนิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

3. เนื้อหาการสื่อสารที่ไม่เกี่ยวกับภาพยนตร์

ในส่วนของสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” ที่มีความสนิทสนมกันมากก็จะมีการคุยกันไปถึงเรื่องอื่นๆ ด้วย เช่น การเมืองและผู้หญิง ๕

“คุยเรื่องผู้หญิงครับ 55 จริงๆ เราไม่ได้สนิทกับดี (ชญานิน : Nanoguy) มากคือรู้จัก แต่พี่ต่อ (คันฉัตร : Merveillesxx) จะคุยกันมากหน่อย หนังสือ หนังสือยาว การเมือง คุยกันหมดเลยอะ เราไม่ค่อยสนิทกับพวกในกลุ่มมากขนาดนี้เจอกันไง ถ้าเจอก็จะมีเจอตามงานแหละ แต่พี่ต่อสนิทหน่อย อาจจะมีโทรคุยกัน”

(ไพรัช คุ้มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

ส่วนความถี่ในการสื่อสารกับสื่อบุคคลนั้น ไม่สามารถบอกปริมาณความถี่ที่แน่นอนได้เพราะความถี่ในการสื่อสารกับสื่อบุคคลของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังค่อนข้างหลากหลายมาก บางส่วนก็

ทุกวัน บางส่วนก็นานๆครั้ง และบางส่วนก็ไม่มีเลย เนื่องจากขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะได้เจอกัน และขึ้นอยู่กับความสนิทสนมที่มีต่อกันจึงจะมีการสื่อสารกับสื่อบุคคลโดยผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือหรือโปรแกรมแชท MSN

สื่อสมัยใหม่

สื่อสมัยใหม่ ในที่นี้หมายถึงความถึง อินเทอร์เน็ต (เว็บบอร์ด, BLOG, โปรแกรมแชท, อีเมล) และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งถือเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด เพราะโดยส่วนใหญ่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้งในส่วนของ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” และกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” จะใช้สื่อชนิดนี้ในการเริ่มต้นทำความรู้จักกันภายในพื้นที่ของ “เว็บบอร์ดนิตยสารไปโอสโคป” เป็นพื้นที่หลักในการติดต่อสื่อสารกันมาตั้งแต่เริ่มแรกก่อนที่จะมี “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อใช้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องภาพยนตร์เป็นหลัก แล้วจึงค่อยขยายขยายการสื่อสารไปยังสื่อสมัยใหม่ประเภทอื่นๆ ที่มีความเป็นส่วนตัวมากขึ้นอย่าง โปรแกรมแชท MSN

“รู้จักนะ แต่ก็รู้จักไม่ทั้งหมดหรอก ส่วนใหญ่ก็รู้จักกันมาจากการเล่นบอร์ดไปโอเนี่ยแหละ อย่างคุณ Filmsick ก็คุยกันตลอดทาง MSN เพราะจริงๆเขาอยู่ภูเก็ตไงอะ หรืออย่างคุณธัญสกนี่ก็รู้จักเพราะบอร์ดไปโอเหมือนกัน ผมก็หาบอร์ดเกี่ยวกับภาพยนตร์เล่นไปเรื่อย แล้วก็มาเจอ เอนี่แหละ บอร์ดของนิตยสารนี้แหละใช่เลย มันเข้าทางเรา”

(อัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

กระทั่งมีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” มี Blog และเว็บบอร์ดเป็นของเครือข่ายคนดูหนังเองแล้ว แต่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ก็ยังคงใช้เว็บบอร์ดนิตยสารไปโอสโคปเป็นพื้นที่หลักในการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังเหตุผลของสมาชิกที่ว่า

“เว็บบล็อกเครือข่ายเข้าไม่บ่อยหรอก ไม่ค่อยเห็นความเคลื่อนไหวอะ ตามจากบอร์ดไปโอมากกว่า”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

หากพิจารณาจากปริมาณความบ่อยของสื่อสมัยใหม่ที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใช้เพื่อสื่อสารกันแล้ว จะสามารถลำดับบทบาทความสำคัญของแต่ละสื่อได้ดังนี้

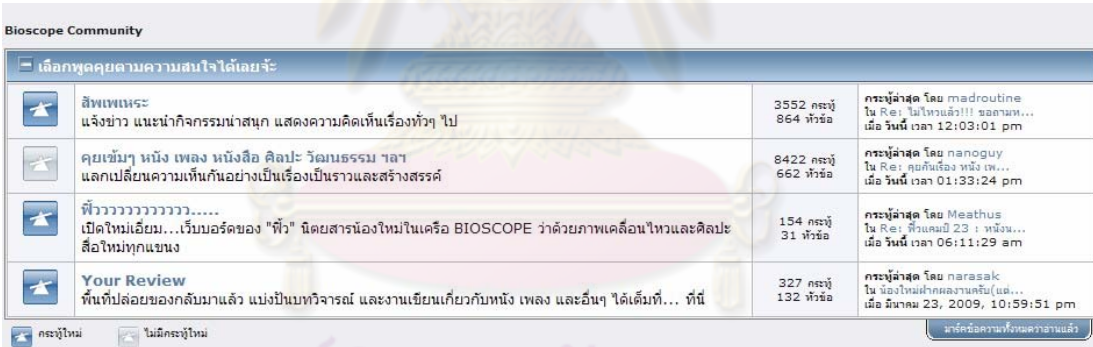
1. เว็บบอร์ดของนิตยสารไปโอสโคป

2. โปรแกรมแชท MSN
3. BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง
4. BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”
5. เว็บบอร์ดของเครือข่ายคนดูหนัง

1. เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป

สำหรับ “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” และกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” จะเข้ามาใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคปในการติดตามข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ และเรื่องอื่นๆ เช่น เพลง หนังสือ นิตยสารศิลปะ หนังสือ วัฒนธรรม การเมืองฯ โดยเฉพาะ “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในเรื่องต่างๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ

ส่วนกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” พบว่า มีการสื่อสารระหว่างกันและกับ “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” ภายในเว็บบอร์ดไบโอแต่น้อยกว่ากลุ่มของ “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” มาก

Bioscope Community			
เลือกพูดคุยตามความสนใจได้เลยจ๊ะ			
	สัพเพเหระ แจ้งข่าว แนะนำกิจกรรมน่าสนใจ แสดงความคิดเห็นเรื่องทั่วไป	3552 กระซู่ 864 หัวข้อ	กระทู้ล่าสุด โดย madroutine ใน Re: ไบโหวแล้ว!!! ลอตาม... เมื่อ วันที่ เวลา 12:03:01 pm
	คุยเขิ่มๆ หนังสือ ศิลปะ วัฒนธรรม ฯลฯ แลกเปลี่ยนความเห็นกันอย่างเป็นเรื่องเป็นราวและสร้างสรรค์	8422 กระซู่ 662 หัวข้อ	กระทู้ล่าสุด โดย nanoguy ใน Re: คุยกันเรื่อง หนังสือ... เมื่อ วันที่ เวลา 01:33:24 pm
	ทีวาววาววาว..... เปิดใหม่เอี่ยม...เว็บบอร์ดของ "ทีว" นิตยสารน้องใหม่ในเครือ BIOSCOPE ว่าด้วยภาพเคลื่อนไหวและศิลปะ สื่อใหม่ทุกแขนง	154 กระซู่ 31 หัวข้อ	กระทู้ล่าสุด โดย Meathus ใน Re: ทีวแอมดี 23 : หนังสือ... เมื่อ วันที่ เวลา 06:11:29 am
	Your Review พื้นที่ปล่อยของกลับมาแล้ว แบ่งปันบทวิจารณ์ และงานเขียนเกี่ยวกับหนัง เพลง และอื่นๆ ได้เต็มที่... ที่นี่	327 กระซู่ 132 หัวข้อ	กระทู้ล่าสุด โดย narasak ใน ข้อใหม่ฝากผลงานกัน(แ... เมื่อ มีนาคม 23, 2009, 10:59:51 pm

ภาพที่ 7. แสดงหน้าแรกของเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคป

2. โปรแกรมแชท MSN

ในส่วนของการสื่อสารผ่านโปรแกรมแชท MSN จะมีการใช้เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง หลังจากที่ได้อัปเดตกันจากเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคปมากระยะหนึ่งแล้วโดยเฉพาะในกลุ่มของ “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” ส่วนกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” พบว่ามีการใช้น้อยกว่ามากโดยลดหลั่นกันไปตามระดับความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็ยังคงใช้คุยกันถึงเรื่องภาพยนตร์เป็นหลักเช่นกัน

“คุยกันโดยมากก็เรื่องหนังนะ ปกติก็คุยกันทางเอ็มอยู่แล้วนะ ถ้ามีอะไรก็แจ่งกันทางเอ็ม คุยเอ็มกะ Nanoguy ทุกวัน...ถ้ามีอะไร คุณYuttipung (รัชชชัย) และ Nanoguy (ชญาณิน) จะบอก อยู่แล้ว”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

3. BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

BLOG เป็นพัฒนาการที่ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารประเภทหนึ่งที่กำลังมาแรงในโลกของสื่ออินเทอร์เน็ต จากการศึกษาของ พรพรรณ ชินพวงสานนท์ (2550) พบว่า บล็อก คือ โปรแกรมสำเร็จรูปที่พัฒนามาจากไดอารี่ออนไลน์ เป็นพื้นที่บริการในโลกไซเบอร์ที่ทุกคนสามารถสร้างได้เอง เป็นศูนย์กลางในการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ของเจ้าของบล็อก ที่สามารถบันทึกได้ทั้งในแบบข้อความ รูป เสียง คลิปวิดีโอ อีกทั้งยังมีพื้นที่ให้ผู้ที่เข้ามาอ่านบล็อกสามารถแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกับเจ้าของบล็อกได้ ข้อดีของบล็อกคือเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปใช้งานง่าย ผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ที่ลึกซึ้งก็สามารถใช้งานบล็อกได้

นอกจากนี้ พรพรรณ ยังพบอีกว่า ลักษณะเด่นของบล็อกที่แตกต่างเว็บไซต์และไดอารี่ออนไลน์ ก็คือ เนื้อหาที่มีความเฉพาะเจาะจงมากกว่าตามเรื่องที่เจ้าของบล็อกสนใจ ทำให้เกิดชุมชนของ “บล็อกเกอร์” (ผู้เขียนบล็อก) ที่สนใจในเรื่องหรือเนื้อหาประเภทเดียวกันขึ้นมากมาย เช่นเดียวกับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้งในส่วนของ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” และกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” มากกว่าครึ่งหนึ่งล้วนมี Blog เป็นของตนเอง ด้วยลักษณะเด่นของ Blog ที่เป็นพื้นที่สาธารณะ แต่ Blog ก็มีลักษณะเป็นห้องส่วนตัวของสมาชิกที่มีห้องรับแขกไว้รับรองผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมบล็อกโดยมีพื้นที่ของการแสดงความคิดเห็น (comment) ให้ผู้มาเยือนติดต่อสื่อสารกับทางเจ้าของบล็อกได้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจาก BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ซึ่งคัดเลือกโดยอิงจากเกณฑ์เรื่องการแสดง “สิทธิ” และ “เสียง” สำนึกในความเป็นพลเมืองและในฐานะคนดูหนังที่ปรากฏภายใน Blog อันได้แก่ จากสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” จำนวน 4 คน และกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 6 Blog มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยในแต่ละข้อด้วย สำหรับในส่วนนี้ พบว่า จุดร่วมของ Blog ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ก็คือ ทั้ง 6 Blog มีข้อมูลและเนื้อหาที่เกี่ยวกับภาพยนตร์อย่างค่อนข้างหลากหลาย ทั้งในส่วนของการวิจารณ์ภาพยนตร์, การให้ข้อมูลภาพยนตร์ที่น่าสนใจแต่ละเรื่อง, การพูดถึงภาพยนตร์ที่ตนเองประทับใจ ฯ ส่วนจุดต่างของแต่ละ Blog จะขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนตัว

ของแต่ละคนด้วยว่าจะเดินไปในเรื่องเกี่ยวกับอะไร ตัวอย่างเช่น Blog ของ Quin Toki (อภิรดา มีเดช) จะมีความเด่นในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับหนังสือ สุนัข และแมวมากกว่าส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับภาพยนตร์, Blog ของ Nanoguy (ชญาณิน เตียงพิทยากร) จะมีความเด่นในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับภาพยนตร์และการเมือง เป็นต้น

สำหรับการสื่อสารผ่าน BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง พบว่า มีเป็นระยะเรื่อยๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับเรื่องที่น่าสนใจที่สมาชิกแต่ละคนสนใจด้วย แต่ไม่ได้มีความถี่มากเท่าใดนัก

4. BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า BLOG มีลักษณะเป็นพื้นที่สาธารณะ และเป็นพื้นที่ส่วนตัวของเจ้าของ Blog ในเวลาเดียวกัน ด้วยคุณสมบัติของ Blog ที่มีลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือมีพื้นที่ของการแสดงความคิดเห็น (comment) ทำให้ Blog ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทางสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใช้สื่อสารกับสมาชิกด้วยกัน แต่จะเป็นไปในลักษณะของการแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่ปรากฏใน Blog มากกว่าที่จะเป็นการสื่อสารกันเองระหว่างสมาชิก

5. เว็บไซต์ของเครือข่ายคนดูหนัง

สำหรับเว็บไซต์ของเครือข่ายคนดูหนัง สมาชิกมีการสื่อสารกันน้อยมากจนค่อยๆ เงียบหายไปที่สุดในที่สุดและมีสภาพไม่ต่างกับบอร์ดร้างที่ไม่มีสมาชิกเข้ามาใช้งาน นั่นอาจเป็นเพราะว่าขอบเขตของเนื้อหาและสมาชิกยังคงค่อนข้างจำกัดประกอบกับตามปกติแล้วสมาชิกเครือข่ายส่วนใหญ่ก็จะเข้าไปใช้เว็บไซต์ของนิตยสารไบโอสโคปเป็นพื้นที่หลักในการสื่อสารกันอยู่แล้ว

ชุมชนเครือข่ายคนดูหนัง				
Forum	Topics	Replies	Last Post Info	
 คุยเรื่องหนัง คุยสัพเพเหระเรื่องหนัง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสรีภาพของคนดูหนังชาวไทย และแจ้งเหตุการณ์ไม่ชอบมาพากลที่ขัดต่อเสรีภาพจากการชมภาพยนตร์ในประเทศไทย	10	41	Jan 19 2009, 08:40 AM	In: >> 10 หนึ่งยอดเยี่ยมปี 2008 ของคุณ By: yuttipung
 คุยเรื่องทั่วไป ไม่ใช่เรื่องคุยเรื่องหนังเพียงอย่างเดียว ใครอยากชวนคุยเรื่องอะไรก็ได้ตามสะดวก	7	29	Jan 29 2009, 03:17 AM	In: >> งานสัมมนาของเครือข่ายพลเมือง... By: yuttipung
 วิจารณ์ภาพยนตร์ เปิดโอกาสให้ทุกคนเขียนวิจารณ์หนังลงเผยแพร่ (บทวิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของภาพยนตร์ที่มีต่อคนดู ทางเราอาจจะอนุญาตนำลงเผยแพร่ที่หน้าแรกของบล็อก)	4	2	Nov 7 2008, 11:35 AM	In: >> V for Vendetta By: fallingangels
 ข่าวประชาสัมพันธ์ ลงข่าวสารประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องงานหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์, และศิลปะแขนงต่างๆ ได้ทั้งที่ "โดย" ไม่อนุญาตให้ลงโฆษณาขายสินค้าใดๆ ทั้งสิ้น	1	0	Nov 14 2008, 03:47 AM	In: >> ข่าวฟ้าซากร By: fallingangels
 แจ้งปัญหา-แนะนำ แจ้งปัญหา หรือติ-ชม การใช้งานบล็อกเครือข่ายคนดูหนัง รวมถึงสอบถามวิธีการใช้งานกระดานข่าว	2	2	Oct 31 2008, 06:41 AM	In: >> มาช่วยกันตั้งคำถามกันหน่อยครับ By: movieaudience network

ภาพที่ 8. แสดงหน้าแรกของเว็บไซต์เครือข่ายคนดูหนัง

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยมองว่า การที่พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังผ่านสื่อสมัยใหม่ ทั้งในกลุ่ม “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” และกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ยังคงกระจุกตัวอยู่ที่เว็บบอร์ดของนิตยสารไปโอสโคป, โปรแกรมแชท MSN และ Blog ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมากกว่าที่ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” และเว็บบอร์ดของเครือข่ายคนดูหนัง ก็เพราะว่าขอบเขตเนื้อหาที่ปรากฏใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” และเว็บบอร์ดของเครือข่ายคนดูหนัง ค่อนข้างเฉพาะกลุ่มเฉพาะเรื่องมากๆ หากไม่มีประเด็นที่เป็น “Hot Issue” ที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์เกิดขึ้นก็แทบจะไม่มี การสื่อสารกันระหว่างสมาชิกเลย ประกอบกับเครือข่ายก็ยังมีสมาชิกไม่มากและไม่มีกิจกรรมอะไร รวมทั้งหมวดหมู่ของหัวข้อต่างๆ ที่ปรากฏในเว็บบอร์ดของเครือข่ายคนดูหนังก็พยายามจำลองรูปแบบมาจากเว็บบอร์ดของนิตยสารไปโอสโคป สมาชิกจึงยังมองไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องย้ายช่องทางในการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสมัยใหม่ เนื่องจากเว็บบอร์ดของนิตยสารไปโอสโคปก็สามารถใช้เป็นพื้นที่ในการติดต่อสื่อสารกันตาม “สภาวะปกติ” ได้เช่นกัน และที่ใช้ช่องทางนี้มาเป็นเวลานานแล้ว ทั้งยังมีผู้คนหลากหลายที่เข้ามาใช้กระดานข่าวโดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเท่านั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ ทั้ง BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” และเว็บบอร์ดของเครือข่ายคนดูหนัง จึงเป็นสื่อสมัยใหม่ที่มีลักษณะเป็น **สื่อเฉพาะกิจ** หรือเป็น “พื้นที่พิเศษ” ไว้ใช้ในยามที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์และความคับหน้าในเรื่องการบังคับใช้เรตติ้งเป็นหลัก มีการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องข้อกำหนดและ/หรือ “กฎกระทรวง” ที่จะมาใช้ร่วมกับระบบเรตติ้ง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วประเด็นที่จะทำให้เกิดการสื่อสารกันก็มักจะเป็นเรื่องของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่สามารถพูดคุยกันได้อยู่ตลอดเวลาหากไม่มีสถานการณ์หรือประเด็นให้พูดถึง ผิดกับการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องของภาพยนตร์ ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ที่จะมีการพูดคุยกันอย่างหลากหลาย เป็นเรื่องสนุกสนานและพัฒนาสติปัญญาของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังซึ่งก็จะมี การสื่อสารกันที่เว็บบอร์ดของนิตยสารไปโอสโคป, โปรแกรมแชท MSN และ Blog ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังอยู่แล้ว อีกทั้งความสนใจของสมาชิกที่มีต่อ “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้นยังมีอยู่ไม่มากนัก เพราะไม่ได้อยู่ในช่วงที่มีกระแสร้อน จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่า เพราะเหตุใดจึงมีการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกภายใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” และเว็บบอร์ดของเครือข่ายคนดูหนังอยู่ในปริมาณที่ค่อนข้างน้อย

เนื้อหาการสื่อสารในสื่อสมัยใหม่ระหว่างสมาชิกกับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ 1.เนื้อหาเกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” 2.เนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์ 3.เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับภาพยนตร์

1. เนื้อหาการสื่อสารที่เกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในส่วนนี้จะเป็นเนื้อหาที่คอยติดตามความคืบหน้า และความเคลื่อนไหวของเครือข่ายคนดูหนัง ตัวอย่างเช่น การติดตามผลการประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2, การพูดคุยกันถึงเรื่องพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551, การแนะนำให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังรู้จักกับ “เครือข่ายพลเมืองเน็ต” (Thai Netizen) ที่คุณอาทิตย์ สุริยวงศ์กุล สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเป็นสมาชิกอยู่อีกเครือข่ายหนึ่ง ซึ่งกำลังขับเคลื่อนประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสู่สาธารณะอยู่เช่นกัน อันจะนำมาสู่การเป็นพันธมิตรเครือข่ายกันในอนาคต เป็นต้น

<p>arty สมาชิกประจำ ★★★★★ กระทู้: 181</p>	<p>Re: ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง" + อีเมลรายชื่อ + กิจกรรม « กาน # 30 เมื่อ: เมษายน 24, 2008, 01:04:45 pm »</p> <p>ประชุมปะเนิง เอมากรายงานให้ฟังกันด้วยนา พอดีไปไม่ได้ ดิดดุดบอล ฮี้ๆๆ</p>
<p>Yuttipung สมาชิกก๊อดดัมศักดิ์ ★★★★★ กระทู้: 584</p> 	<p>Re: ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง" + อีเมลรายชื่อ + กิจกรรม « กาน # 31 เมื่อ: เมษายน 25, 2008, 01:08:46 am »</p> <p>ไปสายด้วยไม้อายุกรงานมาก สรุปว่า</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีคนมาน้อยมาก เท่าที่เห็น คนในไปโอ น่าจะเยอะกว่าคนมา เอ...หรือผมไปช้าก็ไม่ทราบ - คนที่เห็นแล้วคุยกันคือ คุณดร (รู้จักกันอยู่แล้ว) และคุณ pc ที่เดินทางมาจากนครสวรรค์ (นับถืออย่างยิ่ง) สรุปคือคุณสุภาพ เลือกให้ คุณดร ซึ่งคลุกคลีและติดตามเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดมาเป็นผู้นำไปก่อน ส่วนผมรับอาสาทำบล็อก - การเรียกร้องจากกลุ่ม Free Thai Cinema ที่ผ่านมาไม่ได้รับความสนใจจากภาครัฐเท่าที่ควร เครือข่ายคนดูหนัง จึงมีจุดประสงค์เพื่อตั้งขึ้นเพื่อเรียกร้องสิทธิของคนดูหนังอย่างที่ควรจะเป็นแก่ภาครัฐ มากกว่าหวังจะปรับแก้ในตัวกฎหมายที่แม้จะพยายามแก้อย่างไร สุดท้ายเมื่อตกอยู่ในมือของผู้อำนาจในภาครัฐ กฎหมายเหล่านั้นจะถูกแก้ไขรัฐมีอำนาจควบคุมอีกอยู่ดี - ขณะนี้เรายังไม่ทราบว่ากฎหมายที่ออกมาจะบังคับใช้กันในวันไหน ฉะนั้นต้องรอดูไปก่อน เพราะเหตุการณ์ที่แล้ว มาเราไม่สามารถไปเอาผิดได้อีก - หน้าที่เริ่มต้นคือการสร้างความเข้าใจกับคนทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ ที่แตกต่างจากอดีตให้ได้ด้วย
<p>pc สมาชิกประจำ ชนนิโพนต์ ★★★★★ กระทู้: 254</p>	<p>Re: ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง" + อีเมลรายชื่อ + กิจกรรม « กาน # 32 เมื่อ: เมษายน 26, 2008, 10:28:18 am »</p> <p>การประชุมครั้งนี้ทำให้ผมได้มีโอกาสรู้ในเรื่องที่ผมยังไม่เคยรู้มาก่อนหลายเรื่องทีเดียวครับ ผมก็จะพยายามหาคนมาเข้าร่วมให้มากขึ้นเรื่อยๆเท่าที่ผมพอจะทำได้นะครับ ในที่ๆผมอยู่มกัก็รู้จักคนไม่มาก (ห้องที่อยู่มาแทบจะตลอดชีวิต)</p>

ภาพที่9. กระจุกแสดงการพูดคุยถึงการประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 1

(จากเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคป)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประชุมครั้งที่ 2

Track this topic | Email this topic | Print this topic

yuttipung Posted: Nov 18 2008, 01:30 PM [Quote](#)

Advanced Member
 Posts: 57
 Member No.: 2
 Joined: 18-July 08

วันเสาร์ที่ 15 พฤศจิกายน การประชุมครั้งที่ 2 ก็ผ่านไป วันนี้มีคนสนใจร่วมประชุมมากขึ้นอีกนิดหน่อย มีเรื่องคุยนอกประเด็นเกี่ยวกับกระทรวงวัฒนธรรมและคนในหน่วยงานนี้มากมาย ซึ่งก็มีทั้งเรื่องที่ดีและไม่ค่อยดี บ้างเรื่องนั้นเรียกว่าพึ่งแล้วเหวเลยว่ามีอะไรแบบนี้ในโลกด้วยหรือ ?

แล้วจรรยาภานให้ทราบภายหลังครับ

แต่ที่แน่ๆ เรามีโครงการหลายอย่างที่เตรียมจะจัดทำ...โปรดคอยจรอ

PM E-Mail

nanoquy Posted: Nov 20 2008, 04:24 AM [Quote](#)

Newbie
 Posts: 9
 Member No.: 3
 Joined: 22-October 08

^^
 ดีใจครับที่ได้ยินว่ามีคนไปมากขึ้น (วันนั้นเกิดถูกละหุกนิดหน่อย สุดท้ายเลยไม่ได้ไปทั้งที่ตั้งใจว่าจะไป)

รอดูโครงการอย่างใจจดใจจ่อครับ

PM E-Mail

ภาพที่ 10. กระพุ่มแสดงการพูดคุยถึงการประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 2 (จากเว็บบอร์ดเครือข่ายคนดูหนัง)

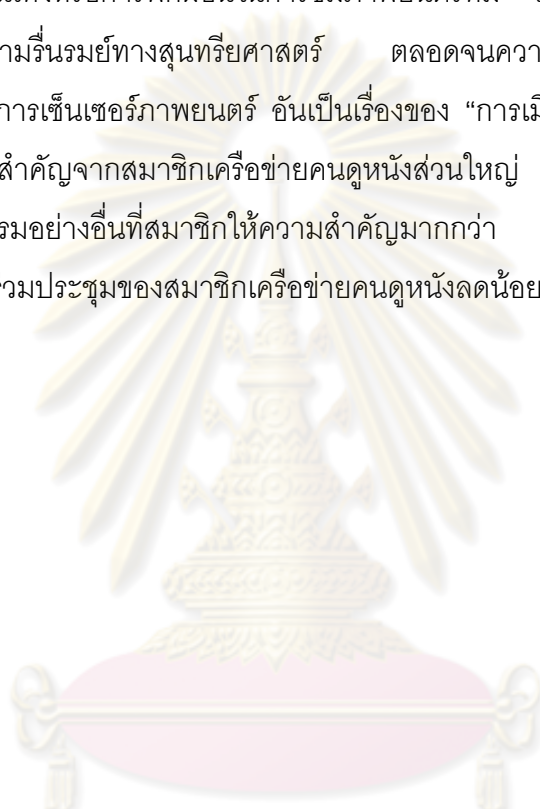
aCtDeltas Says:
 พฤศจิกายน 15, 2008 at 3:54 pm

อยากไปมากครับแต่อยู่ต่างจังหวัดไม่สะดวกที่จะไป แต่ติดตามข่าวตลอดครับ!!!

ภาพที่ 11. ข้อความแสดงการโต้ตอบการเชิญร่วมประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 2 (จาก BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”)

ข้อความจากกระพุ่มข้างต้น สะท้อนให้เห็นชัดเจนถึงปัญหาอย่างหนึ่งของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นปัญหาที่เผยให้เห็นถึงแก่นสำคัญเบื้องหลังในการจัดประชุมเครือข่ายคนดูหนังทั้ง 2 ครั้ง ที่มีสมาชิกมาร่วมประชุมน้อยมาก (3 คน และ 5 คน ตามลำดับ) ก็คือ ประเด็นที่ทางเครือข่ายคนดูหนังกำลังพยายามจะทำการแสดงสิทธิและเสียงจากภาคประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์หรือการควบคุมสื่อภาพยนตร์นั้น ยังไม่ใช่เรื่องสำคัญถึงขนาดที่ต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกๆ ในทางกลับกัน มันเป็นเรื่องที่ควรจะให้มีความสำคัญอยู่ในลำดับท้ายๆ เลยด้วยซ้ำหากนำมาจัดอันดับความสำคัญของเรื่องที่ต้องทำในชีวิตประจำวันแต่ละวัน เพราะเรื่องนี้

ไม่ใช่เรื่องที่ผูกโยงอยู่กับการดำรงชีวิต เหมือนอย่างที่ **อรอนันต์ วุฒิสเสน** (2543) ศึกษาเกี่ยวกับ *การก่อตัวและการขยายเครือข่ายผู้เลี้ยงปลากระพงขาว* ที่ต้องมารวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อความอยู่รอดในการดำเนินชีวิตอันเป็นเรื่องเกี่ยวกับปาก-ท้องของแต่ละครอบครัว หรืออย่างการศึกษาของ **จารุณี พัทธพิมานสกุล** (2542) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ *เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต* ซึ่งมองเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมเครือข่ายได้ว่าเป็นรูปธรรมคือการมีสุขภาพที่ดีขึ้น แต่สำหรับกรณีของ “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้นไม่ได้แวดล้อมด้วยปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับวิถีการดำเนินชีวิต แต่เป็นเรื่องของความบันเทิงหรือการพักผ่อนในการชมภาพยนตร์ที่มี “ราคา” จะต้องจ่ายเพื่อให้ได้มาแล้วยังถูกลดทอนความรื่นรมย์ทางสุนทรียศาสตร์ ตลอดจนความรู้สึกว่าถูกดูถูกสติปัญญาและวิจารณ์ญาณไปจากการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ อันเป็นเรื่องของ “การเมืองในวัฒนธรรม” เพราะฉะนั้นเรื่องนี้จะดูให้ความสำคัญจากสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ ก็ต่อเมื่อมีเวลาว่างมากพอ ไม่ติดธุระ หรือกิจกรรมอย่างอื่นที่สมาชิกให้ความสำคัญมากกว่า เป็นผลให้ความสนใจและความกระตือรือร้นที่จะมาร่วมประชุมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังลดน้อยลงไปด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

fallingangels

ยาวจงครึบ ขอเวลาอ่านก่อนนะ (คงอีกนานกว่าจะจบ เพราะมีคิวรายงานอยู่)

แต่เท่าที่ดูคร่าวๆ เห็นแว็บๆ หลายข้อ ที่อาจจะขึ้นทำเนียบกฎหมายที่ตลกที่สุดในโลกเอาง่ายๆ

ด้วยความเคารพ

yuttipung

ไม่รั้มีใครคิดเหมือนผมหรือเปล่าว่า กฎหมายเมืองไทย(ประเทศอื่นเป็นอย่างไรไม่ทราบ) เขียนได้ยืดยาวมาก อ่านไม่รู้เรื่องด้วย ราวกับจะไม่ให้คนธรรมดาเข้าใจ

นี่ขนาดบทความนี้เขาอธิบายว่าจะช่วยอธิบาย พรบ.ฉบับใหม่ให้เข้าใจง่าย ยังอ่านยาก ยืดยาวเลย ถ้าผมเป็นผู้ประกอบการอ่านแล้วคงหือแทน แล้วจะมีสักกี่คนที่ทำงานด้านนี้ เช่น ร้านเช่าวิดีโอ ที่จะอ่าน

สมมติว่าโดนจับขึ้นมา ก็เลี้ยง'ไม่ออกครับ สรุปลง่ายๆ ว่า ""ไม่อ่านกฎหมายเอง" ตลอด

palao

อย่างที่พี่หือบอกครับ เขียนให้นิยาว แล้วต้องมางัดความกันมากมาย

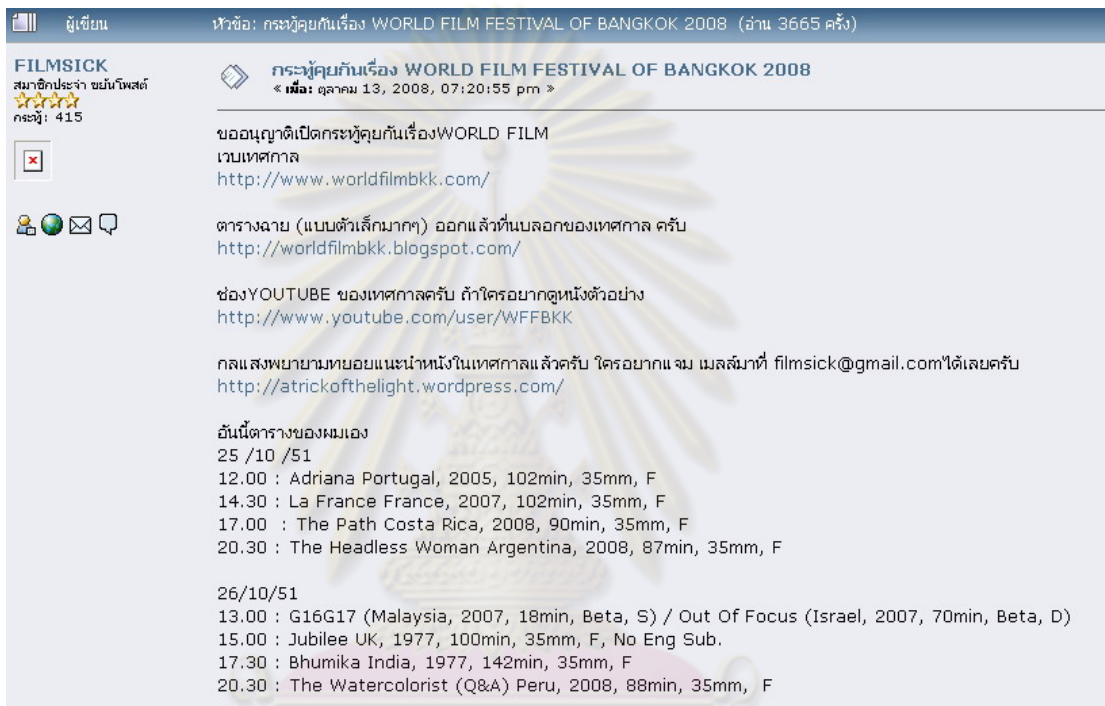
แถมบ้างข้อ รู้สึกเข้าตึกรอบมากเกินไป แต่ที่น่ากลัวคือ คนตัดเรห นี้แหละ หัวใจสุด ๆ

ภาพที่12. ข้อความแสดงการพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาของ พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 (จากเว็บบอร์ดเครือข่ายคนดูหนัง)

ภาพที่13. ข้อความแนะนำให้สมาชิกรู้จัก “เครือข่ายพลเมืองเน็ต” (Thainetizen) (จากเว็บบอร์ดเครือข่ายคนดูหนัง)

2. เนื้อหาการสื่อสารที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ จะมีความหลากหลายของเนื้อหาและข้อมูลมาก ตัวอย่างเช่น การกระจายข่าวงานเทศกาลภาพยนตร์ต่างๆ, การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดเรตติ้งภาพยนตร์, การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อภาพยนตร์ที่ได้ไปชมมา, การให้ข้อมูลภาพยนตร์เรื่องใหม่ๆ ที่น่าสนใจ เป็นต้น

ภาพที่14. กระหุกักันแสดงข้อความกระจายข่าวงานเทศกาลภาพยนตร์โลก (จากเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคป)

ภาพที่15. แสดงการตั้งชื่อ MSN ด้วยการให้เกรดภาพยนตร์ที่ไปชมมา (จากโปรแกรมแชท MSN)

Pan's Labyrinth ถึงเวลาจัดเรดได้แล้วนะ!!!

Pan's Labyrinth
อัสจรรย์แดนฝัน มหัศจรรย์เขาวงกต

"เมืองไทยต้องจัดเรดภาพยนตร์หรือทำอะไรสักอย่างได้แล้ว"

อาจเป็นปรากฏการณ์ที่กระตุ้นให้มีการจัดเรดหนังในเมืองไทยได้แล้ว ไม่ว่าจะเป็กรณีของ "แสงศตวรรษ"

(ไม่รู้บ้านนี้เป็นอย่างไรบ้างแล้วกับหนังของไทยที่ไม่ได้รับการต้อนรับในบ้านเกิดตัวเอง)

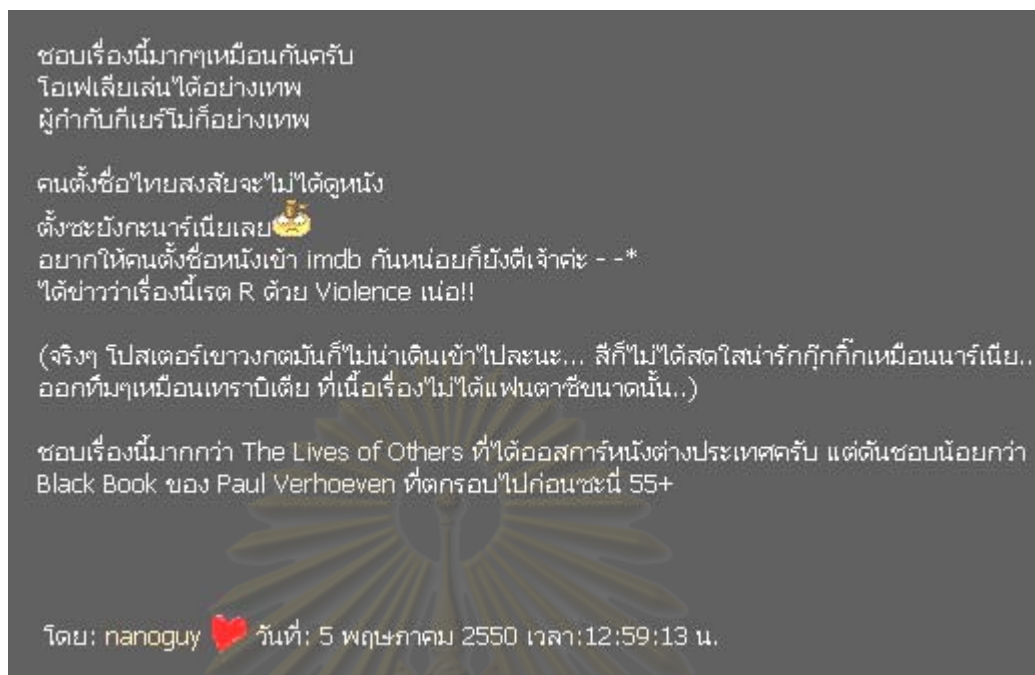
และแม้แต่หนังแฟนตาซี coming of age เรื่องนี้
ที่ไม่เหมาะสำหรับเด็กดูแต่อย่างใด

(ในต่างประเทศได้เรท R นะคะคุณพ่อคุณแม่ ต้องรู้และคะว่าไม่เหมาะพาน้องๆ หนูๆ ในวัยประถม
ไปดูคะ)

อาจจะด้วยการโปรโมทที่ผิดพลาด ทำให้หน้าหนังเป็นไปในทางนาร์กสมวัย จนมีหลายกระทู้ในเวบ
พันทิปกล่าวขานถึงเรื่องนี้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่พวกเขาได้ยีนได้ฟังมากับตัวว่าเจ้าหน้าที่
ขายตั๋วชมแนะนำให้เด็กอายุ 5 ขวบที่มากับคุณแม่รับชม จนทนไม่ได้ต้องเตือนแม่และน้องเค้าไป
ว่ามันมีฉากเลือดสดเลยนะ

เรื่องแบบนี้ น่าจะมีการจัดการที่ดีได้แล้วนะ

หนังแฟนตาซีสีหม่นเข้ม
(แต่บอกเล่าเรื่องราวงดงามน่ากลัวสุดประทับใจ)
ที่คว่า 3 รางวัลออสการ์ปีล่าสุดมาครอง

ภาพ 16. แสดงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง (จาก Blog ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง)

3. เนื้อหาการสื่อสารที่ไม่เกี่ยวกับภาพยนตร์

แม้ว่าสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะมีความชื่นชอบภาพยนตร์มาก แต่ก็ไม่ได้เจาะจงพูดคุย อยู่แค่เรื่องของภาพยนตร์เท่านั้น หากยังครอบคลุมไปถึงเรื่องของ หนังสือ เพลง งานศิลปะ หนังสั นสถานการณ์บ้านเมือง กิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำซึ่งนำเสนอในลักษณะเล่าสู่กันฟัง หรือแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกัน เป็นต้น อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเป็น “Smart consumer” ที่มี การเสพสื่อ อย่างหลากหลาย และกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ

Small is beautiful, นานเรื่องชวนคุย

Track this topic | Email this topic | Print this topic

yuttipung Posted: Sep 25 2008, 06:26 AM Quote

Advanced Member
Group: Members
Posts: 44
Member No.: 2
Joined: 18-July 08

กระทู้เก่าของคุณ falliangels นามาลงใหม่อีกครั้งครับ

จริงๆ ไม่มีอะไรมากหรอกครับ ผมแค่อยากหาเรื่องชวนคุยเท่านั้นเอง เพราะเห็นบอร์ดเงียบได้ทีทีเดียว แต่นึกอะไรไม่ออก เลยเอาเรื่องหนังสือที่กำลังอ่านอยู่มาพูดด้วย (แต่ตอนนี้ต้องเว้นวรรคการอ่านไปชั่วคราว ด้วยภาระงานอันหนักจนน่าท้อ)

ผมคิดว่าคงจะมีหลายๆ ท่านเคยอ่านหนังสือชื่อ Small is Beautiful ของพ่อเผ่า Schumacher มากันแล้ว แน่แน่นอนว่าเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเมื่อหลายทศวรรษก่อน แต่กลับสามารถทำนายเหตุการณ์ต่างๆ (โดยเฉพาะเรื่องพลังงาน) ได้แม่นยำยิ่งกว่าอนาคตศาสตร์เสียอีก แต่ที่พลาดไม่ได้สำหรับหนังสือเล่มนี้คือ Ecological Wisdom ของ Schumacher ที่ได้สร้างแนวคิดที่น่าอัศจรรย์ขึ้นมาทีเดียว (ผมเห็นด้วยกับพ่อเผ่าที่หลายเรื่องทีเดียว แต่ 555+ ที่ไม่เห็นด้วยก็ไม่ค่อยเท่าไร)

แต่ส่วนที่ผมมองว่าสำคัญ และโดดเด่นยิ่งกว่า หนังสือวิชาการแนว Green Politics อื่นๆ ก็คือ หนังสือเล่มนี้ได้สร้าง Space ขึ้นมา ซึ่ง Space ส่วนนี้มีน้ำหนักมาก เพราะเป็น Space ร่วมที่พา/ดึงเอานักคิด จากทุกๆ สำนักคิดมารวมกันได้ กล่าวคือ คนที่เป็นนักคิดฝ่ายขวาสุดๆ ก็ชื่นชมหนังสือของ Schumacher ในขณะที่คนคนที่อยู่ทางซ้ายๆ ก็นิยมชมชอบ Small is beautiful ไม่น้อยทีเดียว ไม่ต้องพูดถึงคนที่ชอบ define ว่าตนเองเป็นกลาง Small is beautiful อาจเรียกได้ว่าเป็นหนังสือชิ้นหนึ่งของหลายๆ คนทีเดียว

สิ่งนี้เองจึงเป็นส่วนที่ทำให้หนังสือเล่มนี้น่าสนใจมาก เพราะมันได้ก่อให้เกิด Space ร่วมทางความคิดขึ้นมา ระหว่างกลุ่มชุดความคิดอันหลากหลายนั่นเอง

ยังงี้ หากท่านเคยอ่านแล้วลองมาคุยๆ กันดูนะครับ (แม้ผมจะยังอ่านไม่จบก็ตาม 555+..ชื่อมาอ่าน+ดองไว้) ส่วนท่านใดยังไม่เคยอ่าน ผมแนะนำให้ลองหามาอ่านดูนะครับ

Small is Beautiful: A Study of Economics as if People Mattered

มีแปลเป็นภาษาไทยแล้ว ชื่อว่า "เล็กนั้นงาม" แปลโดย กวีร์ ชีพเป็นสุข (หากผมจำนามสกุลไม่ได้ละนะ), บรรณาธิการแปล วีระ สมบูรณ์

ด้วยความเคารพ

ภาพที่ 17. กระทู้แสดงข้อความชวนคุยเกี่ยวกับหนังสือ (จากเว็บบอร์ดเครือข่ายคนดูหนัง)

mervillesxx สมาชิกกลุ่มสมัครใจ
ห้านักคิด
กระทู้: 3222

Re: คุยกันเรื่อง หนังสือ เพลง หนังสือ และอื่นๆ กันต่อที่นั่นจะ
« ตอบ #1696 เมื่อ: กันยายน 01, 2008, 07:51:09 pm » อ้างถึง

สิ่งที่ได้ดูในช่วงนี้

1. ละครนิทาน "ดาวลูกไก่" @ มะขามป้อม (A)

จริงๆ แล้วมันเป็นละครสำหรับเด็ก วันนั้นก็เลยเต็มไปด้วย เด็ก เด็ก เด็ก และเด็ก!!! (อ้ากกกก) อากาศแพ่เด็กเลยกำเรบขึ้นทันที คิดจะหนีกลับบ้านอยู่เหมือนกัน แต่ก็ทำใจสุดต่อไป เพราะโชนที่นั่นก็มีพวกเด็กหอการคำถูกอาจารย์สั่งมาด (เฮ้อ วงการละคร...) แต่ปรากฏดูแล้วรู้สึกดีมาก คือ เรื่องมันก็เด็กๆ ใสๆ อะ แต่เรารู้สึกว่ามันตอบใจเราได้ดีมากเลย คือเด็กทุกคนก็ดูด้วยความตั้งใจยังงั้น enjoy ครีตกภาคสิ้นสุดฤทธิ์ ไอ้เรารู้สึกว่าพวกเด็กแปรตพวกนี้จริงๆ มันก็น่ารัก เมื่ออยู่ใน environment แบบนี้ ตอนจบก็เลยเขียนไปไว้ในคอมเม้นต์ว่า "ผมไม่คิดมีลูก แต่ถ้าเพื่อนผมมีลูก จะบอกให้มันพาลูกมาดแล้วกัน"

ชอบที่สุดคือ เรื่องที่ 2 (ถุงฝัน) รู้สึกว่านักแสดงต้องเล่น + ตอบทักเร็วมาก และโดยความที่เล่นละครเด็ก ก็เลยต้องทำตัวให้ alert เหมือนเมายานาตลอดเวลา คิดว่าพวกเขาเหนื่อยทีเดียว (นอกจากนั้นเด็กก็ยังมีแพกปากเป็นระยะด้วย แต่พวกเขาไม่หลุดเลย) ส่วนอีกเหตุผลที่ชอบ ก็เพราะว่าเรื่องนี้ปุเป่ (นางเอกหนังสั้น ธรรมดา สุสามัญ) เล่นด้วย 😊

2. นิทรรศการ Invisible Hands @ Jim Thompson Art Center (A+++++)

ตอนแรกได้ยินมาว่าเป็นงานเกี่ยวกับผ้าไหมๆ ไร้อี ก็นึกว่าจะเชยๆ แต่ปรากฏว่าเด็ดสุด

ที่ชอบ + ถูกชะตา เป็นพิเศษก็คือ งานเสียงของ Kochi + อัคริตเฉลิม พวกเขาใช้เสียงจากโรงงานมาแสดงในงาน เราเป็นคนชอบเสียงแวนนี่อยู่แล้ว (ก็เหมือนฟังเพลงค่าย So::On) เลยอยู่ในงานเป็นชั่วโมงเลย รู้สึกมีความสุขมาก

ภาพที่ 18. กระทู้แสดงข้อความพูดคุยเกี่ยวกับละครมะขามป้อมและนิทรรศการศิลปะ (จากเว็บบอร์ดนิตยสารไปโสดโคป)

สมาชิกอื่นไปเข้าเฝ้าในหลวงแล้วครับ ไม่ทราบว่าจะเจตจำนงอันใด แต่น่าจะพอเอาได้

สถานการณ์บ้านเมืองตอนนี้ผมรู้สึกว่าเราสามารถทำอะไรเซอร์ไพรส์ได้ตลอดเวลาจริงๆ เช่น เมื่อคืน ผมนั่งแท็กซี่ ก็ทำใจแล้วว่าคงไม่สนุกกับการเดินทาง แต่แท็กซี่คันที่ผมนั่งก็เปิดม็อบทิ้งแล้วก็นั่งเงียบตลอดทางเลย แปลกใจมากๆ ในส่วนของเพื่อนผมซึ่งเป็นเครือข่ายบริษัทดังก็มีเรื่องเล่าขานว่าตอนนี้พนักงานในบริษัทเริ่มคัดค้านที่มีแนวคิดทางการเมืองไม่ตรงกับผ่านทางอีเมลล์กันแล้ว

ที่น่าเซอร์ไพรส์คือ เมื่อเช้าผมได้เข้าไปหาข่าวอ่านเรื่องนี้แหละครับ เจอข่าวหนึ่ง ไม่ทราบของที่ไหนเหมือนกัน เขียนว่า พันโทมิตรยิ่งแก่น้ำดาใส่ตัวเองเพื่อสร้างสถานการณ์ ผมไม่ทราบว่าจะจริงหรือไม่จริง ก็ต้องตามสืบกันด้วยฐานข้อมูลข่าวสารของแต่ละคนกันไป แต่ที่รู้สึกอย่างมากที่สุด ผมรู้สึกว่าผู้ใหญ่ในบ้านเมืองทั้งหลายๆ ฝ่ายไม่ว่าฝ่ายก็จะพูดความจริงด้วยความจริงใจ ซึ่งจริงๆ แล้วน่าจะเป็นคุณสมบัติของคนดีที่ง่ายที่สุดเท่าที่เรานึกกันได้ ..

ภาพที่19. กระจุกแสดงข้อความพุดคุยเกี่ยวกับการเมือง (จากเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคป)

ส่วนความถี่ในการสื่อสารผ่านสื่อสมัยใหม่นั้น สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งจะมีการใช้สื่อสมัยใหม่ทุกวันเพื่อใช้ในการติดตามความเคลื่อนไหวของเรื่องราวต่างๆ โดยเฉพาะ “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” และจะใช้สื่อสมัยใหม่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างกันและสื่อสารกับกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ด้วย

สื่อกิจกรรม

ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของสื่อกิจกรรม ก็คือ เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในแง่ของการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมกิจกรรม การใช้สื่อกิจกรรมระหว่างสมาชิกเครือข่ายด้วยตนเองนั้น ยังไม่พบว่ามีกิจกรรมอะไรเป็นพิเศษ นอกจากการประชุมเครือข่ายคนดูหนึ่ง 2 ครั้ง อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงระยะห่างหรือระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งโดยรวมที่มีต่อกัน แต่สื่อกิจกรรมที่น่าสนใจอีกลักษณะหนึ่ง ก็คือ กิจกรรมเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่สมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมหรือจัดขึ้นเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มีสมาชิกในเครือข่ายคนดูหนึ่งมาร่วมกิจกรรมด้วยเป็นประจำอยู่แล้ว ดังนั้น ในส่วนของสื่อกิจกรรมจึงสามารถแยกลักษณะของสื่อกิจกรรมออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมเฉพาะกิจของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” และ
2. กิจกรรมส่วนตัวของสมาชิกที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

1.กิจกรรมเฉพาะกิจของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง”

การประชุมเครือข่ายคนดูหนึ่ง จัดขึ้นมาแล้วด้วยกัน 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ในวันที่ 23 เมษายน 2551 มีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งมาร่วมประชุม 3 คน ครั้งที่ 2 ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 มี

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมาร่วมประชุม 5 คน และผู้ที่สนใจแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกเครือข่ายอีก 3 คน มีลักษณะการประชุมแบบไม่เป็นทางการ

เนื้อหาในการสื่อสารของการประชุมทั้ง 2 ครั้ง เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลกันในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการเซ็นเซอร์ที่ใช้ตรวจพิจารณาภาพยนตร์อยู่ ณ ปัจจุบัน รวมถึงเรื่องระดับเรตติ้งที่จะมีการบังคับใช้ ตลอดจนแนวทางการทำงานของเครือข่ายคนดูหนัง

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการประชุมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 ซึ่งสถานที่ที่ใช้นัดพบเพื่อประชุมกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ก็คือ ที่สำนักงานของนิตยสารไบโอสโคป เมื่อสอบถามจากทางสมาชิกว่าทำไมถึงเลือกใช้ที่นี่เป็นที่ประชุม ก็ทำให้ทราบว่าปัญหาอีกอย่างของทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็คือ ยังไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดกลุ่มพบปะกัน และทางนิตยสารไบโอสโคปก็ยินดีช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่ให้ โดยให้มาใช้ห้องประชุมที่สำนักงานของนิตยสารไบโอสโคปได้ และจากการประชุมครั้งนี้ก็มีทีมงานของนิตยสารไบโอสโคปเข้าร่วมประชุมในลักษณะของการสังเกตการณ์อยู่ด้วย 1 คน แต่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นใดๆในเชิงการ “ชี้นำ” หรือ “สั่ง” ให้เครือข่ายต้องทำอะไรหรือไม่ทำอะไร เป็นเพียงการเข้าร่วมรับฟังเท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสังเกตเห็นว่า ในระหว่างการประชุมครั้งนี้ มีอาการ “ชะงักงัน” ที่เป็นอวัจนภาษา (Body Language) จากการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่ 1-2 ครั้ง เนื่องจากมีทัศนคติเกี่ยวกับวิธีการทำงานเครือข่ายแตกต่างกันอยู่บ้าง ฝ่ายหนึ่งเชื่อว่าทางเครือข่ายต้องรู้กฎหมายให้มากที่สุด เพราะถึงที่สุดแล้วก็คงจะต้องใช้เหตุผลแย้งกันกับทางด้านคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์โดยอิงตามตัวบทกฎหมาย อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อว่า การรู้กฎหมายก็สำคัญแต่ไม่จำเป็นว่าทางเครือข่ายจะต้องตอบโต้กับอีกฝ่ายด้วยข้อกฎหมายเสมอไป ยังมีวิธีการทำงานด้วยรูปแบบอื่นๆ อีกหลายแบบส่วนหนึ่งก็เพราะเชื่อว่าการมุ่งเน้นที่ข้อกฎหมายเป็นหลักบวกกับความรู้สึกที่ว่าต้อง “รู้กฎหมาย” ถึงจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มจะเป็นผลให้กันสมาชิกจำนวนหนึ่งออกไปได้ ผู้วิจัยมองว่า การที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเริ่มต้นด้วยการที่รับรู้ถึง “บุคลิกส่วนตัวของสมาชิกที่มีความเป็นปัจเจกมาก” และการมองว่า “เขา” มีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างจาก “เรา” หรือการมองว่าเขา “แปลกๆ” ออกจะเป็นปัญหาสำหรับการเริ่มต้นที่จะทำเครือข่ายด้วยกันได้อยู่มากทีเดียว เพราะลักษณะส่วนตัวอย่างหนึ่งที่เด่นชัดของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังโดยส่วนใหญ่นั้น ก็คือ ค่อนข้าง “มีความเป็นตัวของตัวเอง” กันมาก การที่สมาชิกบางคนรู้สึกว่า connect กับคนนั้นคน

นี้ไม่ได้ ก็จะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการมากกว่านี้ได้ยาก

ส่วนความถี่ในการสื่อสารผ่านสื่อกิจกรรม ยังไม่พบเพราะสมาชิกมีจำนวนไม่มาก ทางแกนนำจึงยังไม่คิดที่จะจัดกิจกรรมเพราะกลัวว่าจะไม่มีคนมาร่วมกิจกรรม จึงมีเพียงแค่การจัดประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ซึ่งเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจ ทั้งหมด 2 ครั้ง

ภาพที่ 20. การประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 2

2. กิจกรรมส่วนตัวของสมาชิกที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

สำหรับกิจกรรมส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับเครือข่ายคนดูหนัง แต่เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับภาพยนตร์ ผู้วิจัยพบว่า ในกิจกรรมเหล่านั้นทำให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางส่วนได้มีโอกาสพบปะเจออะเจอกันมาร่วมกิจกรรมงานเดียวกัน เท่ากับว่าสื่อกิจกรรมพวกนี้จึงเป็นเหมือนสื่อกลางในการสร้างและสานความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังได้ด้วยเช่นกัน และเป็นกิจกรรมที่มีมาก่อนหน้าที่จะมีเครือข่ายคนดูหนัง สื่อกิจกรรมเหล่านี้จึงเป็นเหมือนอีกจุดเริ่มต้นหนึ่งที่ทำให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางส่วนได้มีโอกาสรู้จักกัน ก่อนที่จะมีเครือข่ายคนดูหนัง ตัวอย่างของสื่อกิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ เทศกาลภาพยนตร์ต่างๆ ที่จัดขึ้นเป็นประจำในแต่ละปี อาทิ เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ (Bangkok International Film Festival) เทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพฯ (World Film Festival of Bangkok) เทศกาลหนังสั้นของมูลนิธิหนังไทย เป็นต้น

“...อย่างเวลามีเทศกาลหนัง ก็จะได้เจอกันอยู่แล้วที่เดินๆ อยู่ตามหน้าโรงนี้ที่รู้จักกันทั้งนั้น คือรู้อยู่แล้วว่าต้องมากัน ก็ไม่ได้ต้องนัดอะไร ดูหนังเสร็จออกมาก็แชร์กันว่าป็นไป...”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติ กรุงเทพฯ ครั้งที่ 6 (23 - 30 กันยายน 2551) และเทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพ ครั้งที่ 6 (24 ตุลาคม - 2 พฤศจิกายน 2551) พบว่า ผู้วิจัยมีโอกาสได้พบสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนหนึ่ง (เฉพาะที่ผู้วิจัยรู้จัก) มาร่วมงานเทศกาลดังกล่าวในทุกๆวัน ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนดูหนังที่มีความกระตือรือร้น (Active Audience) มากๆ ก็คือ คุณวิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จังหวัดภูเก็ต ที่ลาหยุดงานแล้วเดินทางมาร่วมงานเทศกาลภาพยนตร์ทั้งสองครั้งที่จัดขึ้นที่กรุงเทพเพื่อชมภาพยนตร์โดยเฉพาะ ทำให้มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับสมาชิกคนอื่นด้วย ซึ่งในช่วงเวลาปกติแล้วพวกเขาจะติดต่อสื่อสารกันผ่านทางสื่อสมัยใหม่เท่านั้น

“ก็ไม่ได้ต้องนัดใครนะ เดี่ยวก็เดินเจอกันเองแถวๆนี้แหละ อาจจะมีได้คุยกันทาง MSN ก่อนบ้าง แต่ก็ไม่ได้นัดว่าจะต้องมาเจอกันที่นี้เวลานี้”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

จากการสังเกตการณ์บริเวณหน้าโรงภาพยนตร์ของผู้วิจัย พบว่า เมื่อสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่รู้จักกันได้พบกันบริเวณหน้าโรงภาพยนตร์ ก็จะมีการหยุดทักทายหรือจับกลุ่มคุยกันเป็นระยะ ถึงเรื่องโปรแกรมนั้นที่กำลังจะดูหรือถามถึงความคิดเห็นที่มีต่อหนังที่ได้ดูไปแล้ว จากนั้นจึงแยกย้ายกันไปดูหนังแต่ละเรื่องที่ตัวเองสนใจ โดยไม่ได้มีการจับกลุ่มแล้วไปดูเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดูหนังของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีลักษณะที่เป็นปัจเจกค่อนข้างสูง แต่ละคนมีรสนิยมทางด้านภาพยนตร์ไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะเมื่อมีหนังจากประเทศต่างๆทั่วโลกมาให้เลือกดูมากมาย การเสพสื่อจึงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างดูแล้วค่อยมาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายหลัง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นอีกหนึ่งตัวอย่างของสื่อกิจกรรมที่สมาชิกเครือข่ายจัดขึ้นภายใต้ชื่อของกลุ่มตนเองเป็นประจำประมาณเดือนละ 1 ครั้ง ชื่อกลุ่ม “Third Class Citizen” ซึ่งชื่อกลุ่มที่แปลว่า “พลเมืองชั้นสาม” นั้นคงจะพอบอกลักษณะพิเศษของกลุ่มนี้ได้ดี ในการที่จะบอกถึงความ “แตกต่าง” และ “ไม่อยู่ในกระแส” มีลักษณะของความเป็น “อินดี้” เป็นกลุ่มที่จัดฉายหนังสั้น นอกระแสเป็นหลัก มีสมาชิกกลุ่มที่ทำงานร่วมกันเพียง 2 คนเท่านั้น หนึ่งในนั้นคือ คุณคัน

ฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง อีกคนคือ คุณนพพล อังรังรัตนฤทธิ์ (นักทำหนังสั้น) จัดฉายหนังในนาม “Third Class Citizen” มา 1 ปีแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม และพบว่ามีเพื่อนสมาชิกเครือข่ายหลายคนมาร่วมในกิจกรรมดังกล่าวด้วยเป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้เครือข่ายคนดูหนังจะยังไม่มีกิจกรรมด้านการดูหนังร่วมกันของสมาชิก แต่สมาชิกบางส่วนก็จะมีกิจกรรมเหล่านี้ทำร่วมกันเป็นประจำอยู่แล้ว

ภาพที่ 21. กิจกรรมฉายหนังของ ฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง กลุ่ม “Third Class Citizen”

เนื้อหาในการสื่อสารที่พบในสื่อกิจกรรม ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหนัง ทั้งหนังนอกกระแส ในกระแส หนังสั้น ๆ ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นที่มีต่อหนังแก่กันและกัน

ส่วนความถี่ในการสื่อสาร พบว่า ถ้าเป็นเทศกาลหนังต่างๆ แต่ละครายการจะจัดปีละ 1 ครั้ง แต่ถ้าเป็นกิจกรรมเฉพาะกลุ่มจะจัดเดือนละ 1 ครั้ง

จากพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ผ่านทางสื่อต่างๆ ทั้ง 3 ประเภทนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4. สรุปผลพฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิกผ่านสื่อทั้ง 3 ประเภท

ประเภทของสื่อ	ตัวอย่างสื่อ	เนื้อหาในการสื่อสาร	ความถี่ในการสื่อสาร
สื่อบุคคล	- สมาชิกเครือข่ายคนดู หน้า	1.เนื้อหาเกี่ยวกับเครือข่าย - เล่าให้ฟังและซักชวนเป็น สมาชิกเครือข่าย - แจ้งข่าวอัปเดตความ เคลื่อนไหวต่างๆ ของเครือข่าย 2.เนื้อหาที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ - ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหนัง 3.เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับภาพยนตร์ - การเมือง ผู้หญิง ฯ	ปริมาณความถี่ของสมาชิก แต่ละคนค่อนข้าง หลากหลาย - ทุกวัน โดยใช้สื่อสมัยใหม่ ช่วยในการสื่อสาร เช่น โปรแกรมแชท MSN เว็บ บอร์ด - นานๆ ครั้ง พบโดย บังเอิญตามโรงภาพยนตร์ ต่างๆ - ไม่พบเลย เพราะสมาชิก บางส่วนก็ยังไม่รู้จักกัน
สื่อสมัยใหม่	- อินเทอร์เน็ต (เว็บ บอร์ด, โปรแกรมแชท MSN, Blog, อีเมล) - โทรศัพท์มือถือ	1.เนื้อหาเกี่ยวกับเครือข่าย - รายงานผลการประชุมเครือข่าย - รายงานข่าวความคืบหน้า เกี่ยวกับ พ.ร.บ. ภาพยนตร์ 2551 การจัดเรตติ้งหนัง การทำงาน ของกระทรวงวัฒนธรรม และ คณะกรรมการเซ็นเซอร์ ฯ 2.เนื้อหาที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ - ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหนัง 3.เนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับภาพยนตร์ - แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่อง หนัง เพลง หนังสือ สถานการณ์ บ้านเมือง ฯ - แจ้งข้อมูลใหม่ๆเกี่ยวกับ หนัง เพลง หนังสือ นิทรรศการศิลปะ ฯ	- มีการสื่อสารผ่านสื่อ สมัยใหม่ทุกวัน โดยเน้นไป ที่เว็บบอร์ดของนิตยสารไบ โอสโคป, โปรแกรมแชท MSN และ Blog ส่วนตัว ของสมาชิก มากกว่าที่ BLOG และเว็บบอร์ดของ เครือข่ายคนดูหน้า
สื่อกิจกรรม	1.กิจกรรมเฉพาะกิจ ของเครือข่าย - การประชุมเครือข่าย คนดูหน้า	- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ เซ็นเซอร์ การใช้เรตติ้ง - แนวทางการทำงานและ ขับเคลื่อนเครือข่าย	- การประชุมเครือข่ายคนดู หน้าจัดมาแล้ว 2 ครั้ง

	<u>2.กิจกรรมส่วนตัวของสมาชิก</u> - เทศกาลหนังต่างๆ - กิจกรรมฉายหนังของสมาชิก	- แลกเปลี่ยนข้อมูลหนังและความคิดเห็นที่มีต่อหนัง	- เทศกาลหนังรายการต่างๆ ปีละ 1 ครั้ง - กิจกรรมฉายหนังของสมาชิก เดือนละ 1 ครั้ง
--	--	--	---

จากรูปแบบพฤติกรรมกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก ผ่านสื่อทั้ง 3 ชนิด คือ สื่อบุคคล, สื่อสมัยใหม่, สื่อกิจกรรม แสดงให้เห็นว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้งหมดมีรอยต่อของ “ระยะห่างระหว่างสมาชิก” ค่อนข้างมาก กล่าวคือ หากเป็นสมาชิกจาก “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” จะมีความสนิทสนมกันมากมีการพูดคุยสื่อสารระหว่างกันทุกวันหรือแทบจะทุกวันโดยผ่านสื่อสมัยใหม่เป็นหลัก และมีกิจกรรมร่วมกันตลอดเป็นครั้งคราวไป ขณะที่กลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” จะมีการสื่อสารกับ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” อยู่บ้างแม้จะไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายก็ตามทำให้ยังสามารถประสานความสัมพันธ์เอาไว้ได้ เพราะหากมีข่าวความคืบหน้าอะไรเกี่ยวกับเครือข่ายคนดูหนัง ก็สามารถบอกต่อกันได้

ส่วนการสื่อสารภายในกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ด้วยกันเองยังมีอยู่น้อยมากเพราะไม่ได้เข้ามาใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไปโอสโคปเป็นประจำ อีกทั้งยังไม่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวมากนัก แต่จะรู้จักกันใน “นามแฝง” ที่ใช้ในเว็บบอร์ดมากกว่า

ในส่วนของปริมาณเนื้อหาที่ทำการสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยกันนั้น พบว่า การสื่อสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีปริมาณน้อยที่สุดหรือสำหรับบางคนแล้วเรียกได้ว่าแทบจะไม่เคยคุยกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายคนดูหนังเลย

ขณะเดียวกัน หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์แล้ว จะเป็นเรื่องที่มีปริมาณเนื้อหาในการสื่อสารมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยถึงภาพยนตร์ที่ได้ไปชมมา, การวิจารณ์ภาพยนตร์, การพูดถึงเบื้องหลังและองค์ประกอบต่างๆของภาพยนตร์ เช่น ดนตรีประกอบ (Soundtrack), การแสดง ฯลฯ เรียกได้ว่าคุยกันได้ทุกครั้ง พูดถึงได้เรื่อยๆ เพราะเป็นเรื่องที่สร้างความเพลิดเพลินให้แก่สมาชิกแต่ละคนได้อย่างไม่มีเบื่อ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ประเด็นการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นเรื่องที่ผูกโยงอยู่กับข่าวการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์หรือการแบนภาพยนตร์ เมื่ออยู่ในช่วงที่ “กระแสเย็น” สมาชิกจึงยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องมาใส่ใจหรือพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องเครือข่ายมากนัก แต่การรวมตัวกันในลักษณะของเครือข่ายไว้ก่อนเป็นเรื่องที่ทำเพื่อสถานการณ์ในวันข้างหน้า

หากต้องประสบกับเหตุการณ์อย่างกรณี “แสงศตวรรษ” อย่างน้อยพวกเขาก็มีเครือข่ายไว้รองรับการดำเนินการบางอย่างได้ ดังนั้น ในเวลานี้ความสนใจของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่มีต่อประเด็นของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นในการการยอมรับแนวคิดของเครือข่ายอันจะเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวในทางปฏิบัติได้

“โดยส่วนตัวเราไม่คิดว่าเครือข่ายจะขยับเขยื้อนได้มากนัก...ลองดูอย่างตอน petition ชี (การลงชื่อต่อต้านการเซ็นเซอร์จากกรณีแสงศตวรรษ ซึ่งมีผู้คนจากทั่วโลกร่วมลงชื่อสนับสนุน 8,000 กว่าคน : ผู้วิจัย) คนเยอะขนาดนั้นยังทำอะไรไม่ได้เลย...เราคิดว่ารวมกันไว้ดีกว่าแยกในบางกรณี เช่น หากเกิดอะไรขึ้นกับหนังที่เจ็ยเรื่องหน้าก็อาจจะมีแรงฮึดมาเคลื่อนไหว”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

ผู้วิจัยมองว่า ลักษณะการสื่อสารของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังด้วยระบบควบเนื้อหาทั้งที่เกี่ยวกับทุกๆ เรื่องของภาพยนตร์และที่เกี่ยวกับเรื่องการควบคุมสื่อภาพยนตร์ “สิทธิของหนังและคนดู” ไปในเวลาเดียวกันนั้นเป็นเรื่องที่เหมาะสมดีแล้ว เพราะการพูดคุยกันด้วยเรื่องเกี่ยวกับภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายอยู่ตลอดจะเป็นการเชื่อมประสานให้การสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายบางส่วนไม่ขาดหายไปและพร้อมที่จะกลับมาพูดคุยกันถึงแนวทางการเคลื่อนไหวของเครือข่ายหากมีสถานการณ์ร้อนแทรกเข้ามา

ถอดรหัสโครงสร้างตำแหน่งต่างๆ ของสมาชิกในเครือข่ายคนดูหนัง

แม้ว่าภายในกลุ่ม “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” จะมีเส้นสายความสัมพันธ์กันแบบทุกช่องทาง มีความสนิทสนมและพูดคุยกันตลอด แต่ผู้วิจัยพบว่า เมื่อนำเกณฑ์เรื่องเนื้อหาการสื่อสารที่เกี่ยวกับเครือข่ายคนดูหนังและการมีส่วนร่วมต่อเครือข่ายมาทาบลงบนสมาชิก “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” แต่ละคนแล้ว พบว่า มีเพียง รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง คนเดียวเท่านั้นที่สนใจดำเนินการเรื่องเครือข่ายอย่างจริงจัง คือเป็นผู้ดูแลจัดทำ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” อันเปรียบเสมือนศูนย์กลางของเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกคนอื่นๆ เป็นตำแหน่งที่มี “เส้นสายความสัมพันธ์จากสมาชิกคนอื่นๆ” พุ่งเข้ามาหามากที่สุด เปรียบได้กับ “Star” ของเครือข่าย ยิ่งไปกว่านั้น รัชชัย ยังทำหน้าที่แบบ Two in One คือเป็นทั้ง “Star” และ “Liaison” ซึ่งทำหน้าที่ประจำ “ชุมทางของเส้นทางการติดต่อสื่อสาร” เป็นผู้ประสานงานของสมาชิกภายในเครือข่าย มีหน้าที่กระจายข่าวความเคลื่อนไหวของเครือข่ายในเรื่องต่างๆ ให้กับสมาชิกคนอื่นๆ รับทราบ ด้วยขนาดของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่ยังมีขนาดเล็กประกอบด้วยคนแคลงคนที่จะมาทำงานเพื่อขับเคลื่อนเครือข่าย การสวมตำแหน่งสองบทบาทของ รัชชัย ที่เป็นทั้ง “Star/Liaison” ในคนเดียวกัน จึงไม่ใช่เรื่องเกินกำลังรับผิดชอบของคนๆ หนึ่ง

ส่วนสมาชิกจากกลุ่ม “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” คนอื่นๆ โดยส่วนใหญ่จะมีบทบาทในการเป็น “ซุ่มสายย่อย” ทางการสื่อสาร หรือที่เรียกว่า “Node” เพราะมีการแตกเส้นสายความสัมพันธ์ไปยังกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ที่ส่วนใหญ่มีสถานะเป็น “Member” ของเครือข่าย และมีสมาชิกจากกลุ่ม “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” เพียงคนเดียวเท่านั้นที่มีตำแหน่งเป็น “Member” เหมือนกันกับกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป”

ตำแหน่งของ “Node” ที่พบภายในเครือข่ายคนดูหนังนี้ มีอยู่ด้วยกัน 3 คน คือ คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง, ชญาณิน เตียงพิทยากร และ วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา แต่ผู้ที่สวมบทบาทเป็น “Node” ที่ผู้วิจัยพบว่าเขาน่าสนใจมากเป็นพิเศษก็คือ คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง

“จริงๆเราเป็นเคสตัวอย่างที่ไม่ค่อยดีหรอก เราไม่ค่อยได้ไปยุ่งอะไรกับเครือข่ายมาก เราค่อนข้างสิ้นหวังแล้วด้วยอะ คือถ้ามีอะไรให้ช่วยก็จะช่วยเท่าที่ช่วยได้ แต่คงขึ้นอยู่กับอารมณ์ของเราด้วยอะ”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ของ คันฉัตร ถึงแม้ว่าเขาจะออกตัวว่าตัวเองเป็นเคสตัวอย่างของสมาชิกเครือข่ายที่ไม่ดีนัก เพราะเขาเป็นเพียงแค่สมาชิกที่ลงชื่อสนับสนุนเครือข่ายเอาไว้เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงเมื่อมอง คันฉัตร ในฐานะของ “สื่อบุคคล” จะพบว่าเขาเป็นผู้ที่มีศักยภาพมากในการเชื่อมประสานความสัมพันธ์กับสมาชิกหลายๆ คนเอาไว้ในลักษณะของการเป็น “Node” เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ล้วนรู้จักเขา อ่าน Blog ของเขา หรือเคยไปร่วมในกิจกรรมฉายหนังของเขาที่ทำในนามกลุ่ม “Third Class Citizen” คันฉัตร จึงเป็นนักกิจกรรมที่หลากหลาย และมีความ “POP” ภายในกลุ่มด้วยบุคลิกลักษณะที่เป็นคนมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับคนอื่นง่าย และมีอารมณ์ขัน เขาจึงเป็น “สื่อบุคคล” ที่น่าจะมีส่วนช่วยทำให้สมาชิกหลายๆ คนที่ไม่ได้รู้จักกับใครในเครือข่ายรู้สึกถึงความเป็นพวกเดียวกันกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่เขาไม่ได้ใช้ศักยภาพอันโดดเด่นของเขาไปกับเรื่องของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เลย ผู้วิจัยมองว่า ถ้าเขา “อิน” กับเรื่อง “เครือข่ายคนดูหนัง” มากกว่านี้ บางทีเราอาจจะมีโอกาสได้เห็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์จากทางเครือข่ายคนดูหนังอย่างเช่นการจัดฉายหนังแบบที่เขาทำกลุ่ม “Third Class Citizen” ก็ได้

“รู้จักแต่น้องเมอร์ (Merveillesxx : คันฉัตร) คนเดียวอะ เพราะอ่าน Bloggang ของน้องเขาด้วย”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่ากลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ส่วนใหญ่มีสถานะเป็น “Member” ของเครือข่ายที่แม้จะดูเป็นตำแหน่งปกติธรรมดาก็ตาม แต่ก็สำคัญสำหรับการดำรงอยู่และความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะ “Member” ก็คือสมาชิกที่มีเส้นสายความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นๆ ได้หลายทิศทาง และจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นเท่านั้น ซึ่งในกรณีของเครือข่ายคนดูหนัง “Member” โดยส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมกับเครือข่ายเลย นั่นอาจเป็นเพราะว่าในช่วงนี้ยังไม่มี “กระแสร้อน” ที่เป็นชนวนให้เกิดประเด็นทางการสื่อสารได้เหมือนกับตอนกรณีการเซ็นเซอร์ของ “แสงศตวรรษ” ที่กลายเป็น Talk of the Town ไปทั่ว อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงเหตุผลว่าทำไมปริมาณของเนื้อหาการสื่อสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงมีปริมาณน้อยนิดนัก

นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังอีกคนหนึ่งในกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ที่มีบทบาทสำคัญกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็คือ ดร.สระธรณ โกววิชวินชชา ผู้ประสานงานของเครือข่ายคนดูหนัง อันเป็นการทำหน้าที่ผู้ติดต่อประสานงานกับโลกภายนอก เช่น นิตยสารไบโอสโคป, กระทรวงวัฒนธรรม เครือข่ายครอบครัว ฯ เป็นผู้นำข่าวสารความเคลื่อนไหวจากภายในเครือข่ายออกไปสู่โลกภายนอก และในเวลาเดียวกันก็นำเอาความเคลื่อนไหว ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากโลกภายนอกเข้ามาสู่เครือข่าย เปรียบเสมือนระหัดวิดน้ำเข้าออกตรงชายเขต ที่เรียกว่า “Boundary Spinning”

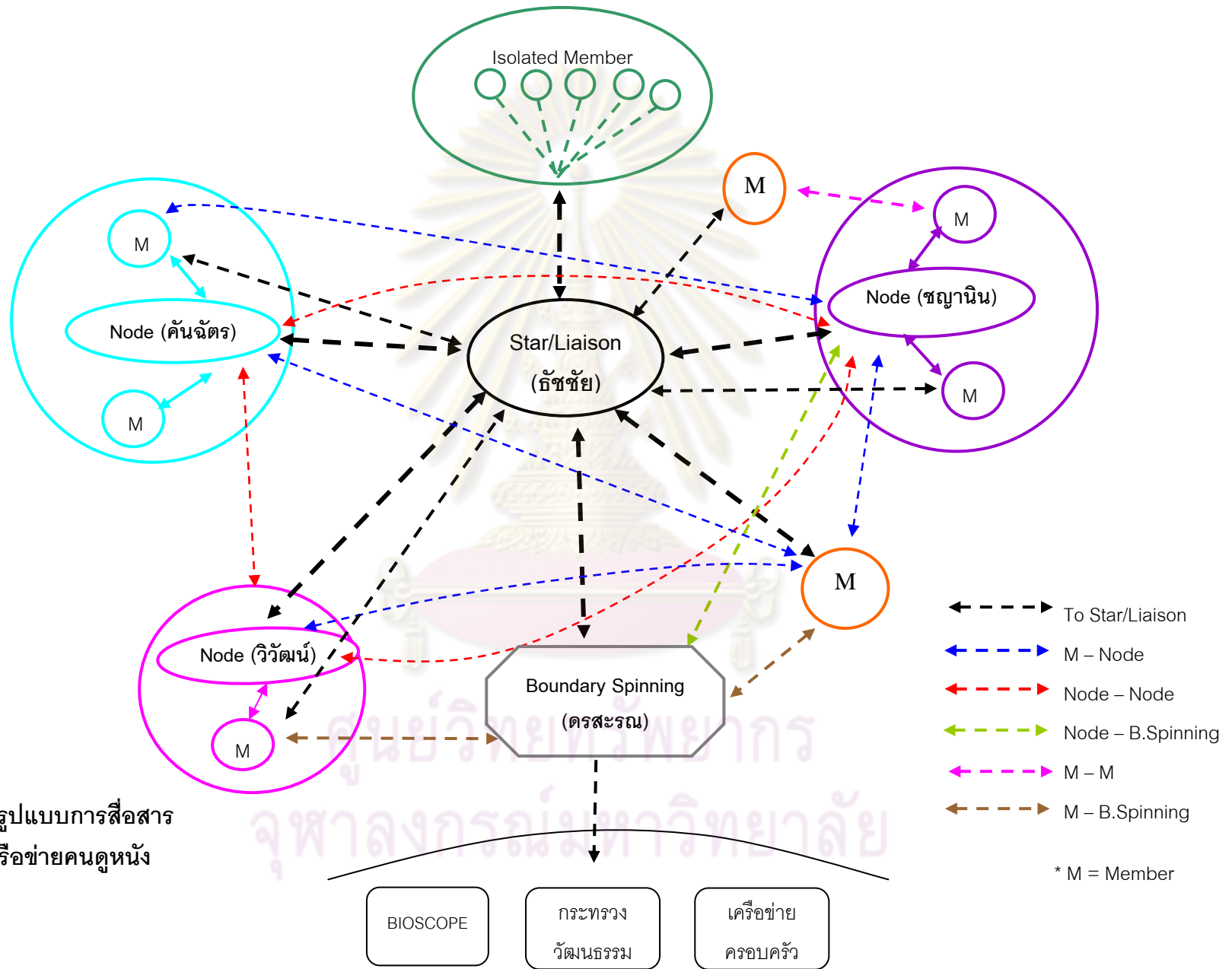
ในขณะที่สมาชิกกลุ่ม “ผู้โดดเดี่ยว” ก็เปรียบได้กับตำแหน่งของ “Isolated Member” กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกด้วยอุดมการณ์ส่วนตัวที่ตรงกันกับเครือข่ายและแค่อายากจะมีส่วนร่วมสนับสนุน แต่เป็นประเภท “เข้ามาคนเดียวแล้วเข้าไม่เกี่ยวกับผู้ใด” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงไว้กับเครือข่ายอย่างเปราะบางมาก หากวันใดขาดการติดต่อสื่อสารกับทางศูนย์กลางของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ซึ่งก็คือ “Star” แล้วโอกาสที่จะหลุดจากวงจรเครือข่ายก็มีความเป็นไปได้สูงมาก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นว่าสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เป็นแกนนำเพียง 2 คนเท่านั้น คือ รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง และ ดร.สระธรณ โกววิชวินชชา ที่ทำงานเพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายจริงๆ ส่วนสมาชิกคนอื่นๆ ถ้าจะมีที่กระตือรือร้นก็เพียงแคในการติดตามข่าวสาร แสดงความคิดเห็นภายใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” และ “รอ” ดูว่าเครือข่ายจะดำเนินการอย่างไรต่อไปโดยไม่ได้ลงไปมีส่วนร่วม “ช่วยกันคิดช่วยกันทำ” เท่าใดนัก ผู้วิจัยมองว่า การจะมีส่วนร่วมกับเครือข่ายในเรื่องนี้ไม่ว่ามากหรือน้อยนั้นค่อนข้างจะอิงอยู่กับ “กระแสร้อน-เย็น” ของสถานการณ์เป็นหลักว่าสมาชิกจะรู้สึก “อิน” หรือมีอารมณ์ร่วมไปกับประเด็นของเครือข่ายคนดูหนังมากน้อยแค่ไหน

จากการวิเคราะห์ตำแหน่งของสมาชิกภายในเครือข่ายตามผลการวิจัยด้านพฤติกรรมการสื่อสารของสมาชิกกับสมาชิก โดยเน้นการทำความเข้าใจไปที่เนื้อหาการสื่อสารที่เกี่ยวกับเครือข่าย คนดูหนังเป็นหลัก ผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างแบบจำลองรูปแบบการสื่อสารภายในเครือข่าย ได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลองรูปแบบการสื่อสาร
ภายในเครือข่ายคนดูหนัง

จากแบบจำลองรูปแบบการสื่อสารภายในเครือข่ายคนดูหนึ่ง ที่ถอดแบบมาจาก พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายที่มีต่อกัน จะเห็นได้ว่า เมื่อนำมาวางทาบกับ แบบจำลองเครือข่ายการสื่อสารของ Harold J. Leavitt (1964 อ้างถึงใน จารุณี พัชรพิมานสกุล 2541) ที่จำแนกรูปแบบของเครือข่ายการสื่อสารได้เป็น 2 แบบ คือ แบบมีศูนย์กลางกับแบบ กระจายอำนาจ จะพบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในเครือข่ายคนดูหนึ่ง มีลักษณะเป็นเครือข่าย การสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication) ซึ่ง Harold J. Leavitt (เพ็งอ้าง) กล่าวไว้ว่า เป็นการสื่อสารที่มีใครคนใดคนหนึ่งเป็นศูนย์กลางหรือทางผ่าน โดยที่สมาชิกคนอื่นๆ ไม่มีการติดต่อกันโดยตรงแต่ต้องผ่านคนกลาง

แต่สำหรับการสื่อสารภายในเครือข่ายคนดูหนึ่งนั้น ผู้วิจัยกลับพบว่า แม้ว่าโดยส่วนใหญ่ จะเป็นรูปแบบเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel Network) ที่รวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางมากที่สุด โดยสมาชิกคนหนึ่งเป็นผู้รับข่าวจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งแล้วส่งข่าวนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ แต่ก็ยังมีสมาชิกอีกจำนวนหนึ่งที่มีการติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่ต้องผ่านคนกลาง เหตุที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยมองว่า เพราะสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งทั้งในกลุ่ม “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” และกลุ่ม “สมาชิก ทั่วไป” โดยส่วนใหญ่จะรู้จักกันมาก่อนที่จะมีเครือข่ายคนดูหนึ่งแล้ว ทำให้เกิดเป็นเส้นสาย ความสัมพันธ์ที่ผูกโยงกันมาก่อน และในบางครั้ง “Member” ก็สามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ต่างๆ จาก “Star/Liaison” เองได้เลยโดยไม่ต้องผ่าน “Node”

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบลักษณะพิเศษบางประการที่ไม่เหมือนกับแนวคิดเรื่องตำแหน่ง ของสมาชิกภายในเครือข่ายอื่นๆ กล่าวคือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็น “Boundary Spinning” ดรสระธณ โก วิชวณิชชา ไม่ได้มีหน้าที่เป็นเพียง ผู้ประสานงานภายนอกเท่านั้น แต่ยังเป็นเสมือน “แกนนำหรือ ประธาน” ของเครือข่ายคนดูหนึ่งด้วย แต่เนื่องจาก ดรสระธณ ไม่ได้เป็นผู้ที่มีเส้นสายความสัมพันธ์ จากสมาชิกเครือข่ายพุ่งเข้ามาหามากที่สุด และไม่ได้สื่อสารกับสมาชิกเครือข่ายมากเท่าใดนัก อีกทั้งบุคลิกส่วนตัวของเขาก็มีลักษณะที่ไม่ค่อยสูงส่งกับใคร ไม่เล่นเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคปใน ลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แต่จะใช้เพื่ออ่านเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ตำแหน่ง “Star/Liaison” ที่อาจจะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าเครือข่าย หรือ ประธานของเครือข่าย จึงไม่ใช่ลักษณะของ เครือข่ายนี้ ซึ่งผู้ที่มาทำหน้าที่เป็น “Star/Liaison” ของเครือข่ายนี้ก็คือ รัชชัช วงศ์รุ่งเรืองกิจ หนึ่งในสมาชิกจากกลุ่ม “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” ที่มีเส้นสายความสัมพันธ์จากสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งคน อื่นๆ พุ่งเข้ามาหา มากกว่า และยังเป็นผู้รับผิดชอบดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” ด้วยอันเป็น ช่องทางหลักที่สมาชิกคนอื่นๆ จะใช้ติดต่อกับทางเครือข่ายได้

1.9.2 พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะ

ในส่วนต่อไปนี้จะนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยของพฤติกรรมการสื่อสารที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” สื่อสารกับสาธารณะ ซึ่งทางเครือข่ายจะเน้นไปที่วิธีการสื่อสารผ่านสื่อสมัยใหม่ เนื่องจากมีความสะดวกทั้งในแง่ของ “พื้นที่” และ “เวลา” ตลอดจนไม่มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนเครือข่ายด้วยสื่อประเภทนี้

สื่อบุคคล

การใช้ “สื่อบุคคล” ในการสื่อสารกับสาธารณะนั้น พบว่ายังมีน้อยมาก คนที่มีโอกาสได้สื่อสารกับสาธารณะในฐานะตัวแทนของเครือข่ายคนดูหนังมีเพียง คุณดรสระธณ โกวิทวนิชชา ผู้ประสานงานเครือข่ายคนดูหนังท่านนั้น โดยมีโอกาสได้ไปร่วมการประชุมเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2551 ณ เวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์ (ครั้งที่ 2) ที่เกิดจากการสนับสนุนของกระทรวงวัฒนธรรม ส่วนสมาชิกคนอื่นๆ ถ้ามีการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลก็จะเป็นในลักษณะแนะนำให้เพื่อนที่มีความสนใจเรื่องหนังเหมือนกันได้รู้จักกับเครือข่ายเพื่อเชิญชวนให้มาร่วมเป็นสมาชิก ซึ่งจะช่วยให้เครือข่ายเริ่มเป็นที่รู้จักได้

“เราได้ไปประชุมกับทางกระทรวงวัฒนธรรมมา แต่ก็อย่างที่บอกไปแล้วว่า เขาก็ไม่ได้สนใจจะฟังอะไรเราเลย ไปก็เหมือนเป็นหัวหลักหัวตอ...”

(ดรสระธณ โกวิทวนิชชา, สัมภาษณ์ 23 ตุลาคม 2551)

“ก็มีเล่าๆ ให้เพื่อนฟังบ้าง ปากต่อปากนะครับ”

(ไพรัช คุ้มวัน, สัมภาษณ์ MSN 2 ธันวาคม 2551)

เนื้อหาในการสื่อสาร พบว่า เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรตติ้งและกรอบของเกณฑ์ที่จะใช้ในการตรวจพิจารณาระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ รวมถึงการบอกกล่าวให้ทราบที่กำลังมีความพยายามก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เกิดขึ้น ถ้าสนใจก็จะแนะนำให้เข้าไปดูรายละเอียดต่างๆ ที่ BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง

ส่วนความถี่ในการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ผ่านสื่อบุคคลกับสาธารณะ พบว่า มีเพียง 1 ครั้ง จากการเข้าร่วมประชุมเวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์ของคุณดรสระธณ อีก

ทั้งความถี่ในการที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง (สื่อบุคคล) แนะนำให้คนอื่นรู้จักกับเครือข่ายก็พบว่า มีจำนวนน้อยมากที่จะแนะนำกันในลักษณะปากต่อปากโดยไม่ผ่านสื่ออะไรเลย

สื่อสมัยใหม่

สื่อสมัยใหม่ที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” ใช้เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารกับสาธารณะ ก็คือ สื่ออินเทอร์เน็ต (BLOG, เว็บไซต์) เป็นสื่อที่มีบทบาทมากและสำคัญอย่างยิ่งต่อการประกาศ “ตัวตน” ว่ามีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เกิดขึ้นแล้วและกำลังอยู่ในช่วงของความพยายามในการก่อร่างสร้างข่าย ทั้งยังทำหน้าที่ในการเป็น “กระบอกเสียง” และที่กระจายข่าวสารต่างๆ ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” สู่อารณะ โดยมี BLOG ของเครือข่ายคนดูหนังเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” รวมถึงข่าวคราวความคืบหน้าของกระบวนการออก “กฎกระทรวง” ที่จะมาบังคับใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาความเหมาะสมของภาพยนตร์ตามกลุ่มอายุ (ระบบเรตติ้ง) และความเคลื่อนไหวในการบังคับใช้กฎหมายใหม่เพื่อควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยระบบเรตติ้งตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 เข้าไว้ด้วยกัน

หากจะกล่าวถึงเนื้อหาการสื่อสารที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” สื่อสารกับสาธารณะแล้ว สามารถแบ่งเนื้อหาเพื่อทำความเข้าใจได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1.เนื้อหาการสื่อสารจาก BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง กับ 2.เนื้อหาการสื่อสารจากเว็บไซต์พันทิพ (กระทู้ที่รายงานโดย “เครือข่ายคนดูหนัง”)

1.เนื้อหาการสื่อสารจาก BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในส่วนนี้เนื้อหาจะค่อนข้างมีความหลากหลาย เพราะเปรียบเสมือน “สำนักงาน” ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการสื่อสารกับสาธารณะ และแจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกเครือข่ายทราบไปพร้อมๆกัน จึงมีทั้งข้อมูลเกี่ยวกับที่มาและจุดประสงค์ของการก่อตั้งเครือข่ายคนดูหนัง วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิก และข้อมูลที่เป็นข่าวสารต่างๆ ที่จะแบ่งออกเป็น 3 หมวดหมู่ คือ ข่าวประชาสัมพันธ์, คนดูเขียนถึงหนัง และ บทความ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นการให้ความรู้แก่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังและผู้ชมภาพยนตร์ทั่วไปที่สนใจควรจะได้รับความ

เกี่ยวกับเรา

จุดเริ่มต้นของ **เครือข่ายคนดูหนัง** มาจากกระแสวิกฤติในเว็บบอร์ดของนิตยสาร Bioscope ดังนี้

สืบเนื่องจากการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับ "กฎเกณฑ์ลูก" ที่จะออกประกอบกับขรบ.ภาพยนตร์ฉบับล่าสุด ในวันที่ 17 มีนาคมที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกับตัวแทนจากหลายหน่วยงาน ทั้งกระทรวงวัฒนธรรม(ซึ่งจะรับผิดชอบด้านการเซ็นเซอร์ และการจัดเรต)

ตัวแทนเครือข่ายพ่อแม่ ตลอดจนตัวแทนของคนทำหนัง โดยเฉพาะคนทำหนังอิสระ ทาง BIOSCOPE ซึ่งเข้าร่วมประชุมด้วยพบว่าทัศนคติเล็กที่จะกำเนิดรายละเอียดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ อันจะมีผลโดยตรงต่อภาพยนตร์ในบ้านเราคงต่อไปนั้น ยังคงมีมุมมองของคนของทาง "ป๊อปราม" หรือ "ความปลอดภัยของเยาวชนและประชาชาติ" ไม่ต่างจากที่แล้มา

แม้ฝ่ายคนทำหนังจะเรียกร้องสิทธิเสรีภาพแก่หนังแก่คนทำหนังและผู้ชมอย่างไรก็ยังคงถูกมองว่าเป็นการเรียกร้องเพื่อตัวเอง ("คนทำหนังก็คำนึงถึงแต่ประโยชน์ของคนทำหนัง ไม่คำนึงถึงสังคม" -- ที่คือปฏิกริยาที่ได้รับเสมอ) ดังเดิม

เราจึงใคร่ขอเชิญชวน "คนดูหนัง" ทุกท่าน ร่วมกันตั้งกลุ่มขึ้น โดยเริ่มจากการเป็นกลุ่มย่อยตามจังหวัด หรือภูมิภาค ใครก็ได้เริ่มประกาศตัว เป็นศูนย์กลางของเขตแดนนั้นๆ หากมีจังหวัดละกลุ่มได้บ้างจะมีดีแล้วจึงขอร่วมกันอีกครั้งแล้วจากนั้น จัดตั้งเป็น "เครือข่ายคนดูหนัง" โดยมีเป้าหมายที่การเสนอความเห็นเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงสิทธิเสียงภาคประชาชนอีกภาคหนึ่ง ในทุกการประชุมเช่นที่เกิดขึ้นในวันที่

ที่มีได้แก่ความว่า เครือข่ายคนดูหนัง จะต้องมุ่งเน้นต่อต้านรัฐอย่างไม่มีเงื่อนไข และก็มีได้แก่ความว่า ความคิดเห็นของสมาชิกจะต้องมุ่งไปในทางเดียวกับเท่านั้น

เราพร้อมคิดเห็นต่างกัน ได้เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ

แต่การรวมตัวเป็นเครือข่าย ก็เพื่อให้อิทธิพลเสียงของเราเป็นที่รับฟังจากสังคมบ้าง โดยไม่ต้องมีกลุ่มอื่น ซึ่งมีการแบ่งเรื่ออื่น มาอ้างสิทธิแทนเราเสมอไปดังที่เป็นมาตลอด

ซึ่งผลจากการประชุมครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 23 เมษายน บล็อกเครือข่ายคนดูหนังจึงก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นหนึ่งในกระบอกเสียงของ **เครือข่ายคนดูหนัง** กลุ่มเครือข่ายอิสระที่เป็นเสมือนตัวแทนของคนดูหนังในประเทศไทย

Home

ติดต่อ หรือร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับเรา

รายชื่อสมาชิก

เกี่ยวกับเรา

หมวดหมู่

ข่าวประชาสัมพันธ์
คนดูเขียนถึงหนัง
บทความ

กระดานข่าว

เข้าสู่หน้ากระดานข่าว

หน่วยงาน

กระทรวงวัฒนธรรม
มูลนิธิหนังไทย
สมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทย
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์
หอภาพยนตร์แห่งชาติ

ผู้เข้าชม

6,874 hits

เพื่อนบ้าน

กลแสง
เครือข่ายพลเมืองเน็ต
Bioscope
Cinemas
FACT
Filmax Magazine
Free Thai Cinema
Popcornmag
Starpics

บทความล่าสุด

"โพลล์" ถัดจาก...คลิกที่นี่

ภาพที่ 22. แสดงรายละเอียดองค์ประกอบของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

(ข้อมูล ณ วันที่ 8 ธันวาคม 2551)

ก่อนจะกล่าวถึงส่วนของเนื้อหา ผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นถึงรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ที่ปรากฏภายใน BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง

องค์ประกอบของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

จากการวิเคราะห์เนื้อหา BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” (thaiaudience.wordpress.com) พบว่า องค์ประกอบหลักของบล็อก จะประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. หน้าแรก (HOME)
2. ส่วนแสดงเนื้อหา (Contents)
3. ติดต่อและร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับเรา
4. รายชื่อสมาชิก
5. เกี่ยวกับเรา
6. หมวดหมู่
7. กระดานข่าว
8. หน่วยงาน
9. ผู้เข้าชม
10. เพื่อนบ้าน
11. บทความล่าสุด
12. ส่วนแสดงความคิดเห็น (Comment)

1. หน้าแรก (HOME)

บริเวณที่เรียกว่า “HOME” คือ หน้าแรกที่ใช้/เยี่ยมชมบล็อกจะได้เจอเมื่อเข้ามาตามที่อยู่ของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” (<http://thaiaudience.wordpress.com>) ซึ่งในหน้า “HOME” นี้ ส่วนบนสุดของบล็อกหรือที่เรียกว่า “หัวบล็อก” จะแสดงภาพประกอบอันแสดงถึงสิ่งที่ต้องการจะสื่อสารกับสาธารณะ ซึ่งในที่นี้ก็คือ ภาพตัวแทนของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีข้อความพาดหัวทับภาพดังกล่าวอยู่ทางด้านขวาของภาพเป็นชื่อภาษาไทยของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และภาษาอังกฤษ “Movie Audience Network in Thailand”

ส่วนประกอบอื่นๆ ที่ปรากฏในหน้า “HOME” ก็คือการแสดงให้เห็น “หัวข้อ/เมนู” ของเรื่องต่างๆ ที่จะปรากฏภายในบล็อก ซึ่งมีลักษณะเป็น shortcut ให้เราสามารถคลิกไปยังหน้าต่างๆ ที่เราต้องการอ่านรายละเอียดของหัวข้อนั้นๆ ได้ อันประกอบด้วย “หัวข้อ/เมนู” ดังต่อไปนี้ ส่วนแสดงเนื้อหา (Contents), ติดต่อและร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับเรา, รายชื่อสมาชิก, เกี่ยวกับเรา, หมวดยอดนิยม, กระดานข่าว, หน่วยงาน, ผู้เข้าชม, บทความล่าสุด, คอมเมนต์ล่าสุด

จากการวิเคราะห์ภาพรวมของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ในหน้า “HOME” ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะทางกายภาพ (รายละเอียดต่างๆ) ของบล็อกยังไม่ค่อยน่าสนใจการออกแบบบล็อกค่อนข้างเรียบง่ายไม่น่าจะดึงดูดความสนใจของผู้เข้ามาใช้/เยี่ยมชมบล็อกได้ หากไม่ใช่ผู้ที่มีความสนใจในเนื้อหาที่ปรากฏในบล็อกจริงๆ ก็อาจจะไม่กลับมาเยี่ยมชมบล็อกอีกเลยเพราะสิ่งที่ปรากฏในบล็อกส่วนใหญ่แล้วก็คือตัวหนังสือ (text) อีกทั้งโทนสีที่ใช้ก็ดูเคร่งขรึมจริงจัง Font (ตัวหนังสือ) และขนาดที่เลือกใช้ก็ยังไม่ค่อยชวนอ่าน โดยรวมแล้ว BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ไม่ค่อยเชิญชวนให้เข้าชมเท่าไรนัก แต่ผู้วิจัยเข้าใจได้ว่า ในช่วงนี้เป็นยุคเริ่มต้นและเพิ่งเริ่มก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” การจัดทำบล็อกของเครือข่ายจึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะสามารถเร่งประกาศ “ตัวตน” ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้ การเร่งรีบจัดทำบล็อกซึ่งมาจากความตั้งใจของอาสาสมัครที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งเครือข่ายโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ และไม่มีสมาชิกคนอื่นร่วมช่วยกันคิดช่วยกันทำ จึงถือเป็นการเริ่มต้นเล็กๆ ที่แสดงถึงความใส่ใจของแกนนำเครือข่ายได้ในอีกทางหนึ่งเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยคาดหมายว่าในช่วงระยะต่อไปคงต้องมีการปรับปรุงรูปแบบของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ให้มีความน่าสนใจและดึงดูดใจผู้เข้ามาใช้/เยี่ยมชมได้มากกว่านี้

2. ส่วนแสดงเนื้อหา (Contents)

สำหรับส่วนนี้เป็นส่วนที่มีพื้นที่ใช้สอยของบล็อกมากที่สุด เพราะเป็นพื้นที่ส่วนหลักของเนื้อหาที่จะปรากฏภายในบล็อก บริเวณนี้จะถูกออกแบบแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่เป็นหัวเรื่องหรือชื่อเรื่องของเนื้อหา/บทความที่จะนำมาเสนอ
2. ส่วนที่เป็นรายละเอียดของหัวเรื่อง เป็นส่วนที่แสดงเนื้อหาของบทความทั้งหมด

<p>กระทรวงวัฒนธรรมขอเชิญทุกท่าน “สู่ความเข้าใจกับ พรบ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์”</p>	1
<p>ขณะนี้ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้ประกาศใช้ไปสักระยะหนึ่งแล้ว แต่ดูเหมือนว่า ประชาชนทั่วไปจะไม่ได้รับรู้ถึงการมีตัวตนของพระราชบัญญัติฉบับนี้มากนัก</p> <p>อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ทุกคนได้ “สู่ความเข้าใจในการใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์” มากขึ้น ทางสำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดทำบทความเรื่อง “สู่ความเข้าใจในการใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์” ขึ้น ซึ่งบทความดังกล่าวมีทั้งหมด 13 ตอน เขียนโดย น.ส. อมรรัตน์ เทพกำปนาท ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ซึ่งบทความดังกล่าวมีให้ดาวน์โหลดกันที่เว็บไซต์ด้านล่างนี้</p> <p>http://movie.culture.go.th/สความเข้าใจพรบภาพยนตร์ฯ/tabid/202/Default.aspx</p> <p>ล่าสุดทางเราได้นำบทความดังกล่าวมาลงในกระดานข่าว เพื่อเผยแพร่เพิ่มเติมในอีกรูปแบบหนึ่งครับ</p> <p>http://thaiaudience.invisionplus.net/?mforum=thaiaudience&showtopic=5</p>	2

ภาพที่ 23. ข้อความจากส่วนแสดงเนื้อหา (Content)

3. ติดต่อและร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับเรา

“ติดต่อและร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับเรา” คือ ส่วนที่เป็นข้อความเชิญชวนคนดูหนังที่เห็นด้วยกับแนวคิดของเครือข่ายเรื่องการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่จะมาเป็นตัวแทนของคนดูหนังเพื่อเป็น “ปาก” เป็น “เสียง” จากภาคประชาชนในอีกทางหนึ่งแก่การแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐในเรื่องต่างๆ ที่จะเกี่ยวข้องหรือเป็นผลกระทบกับผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย รวมถึง ข้อความเชิญชวนให้มีส่วนร่วมในการส่งข่าว/บทความที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อคนดูหนังในประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายคนดูหนัง

หากคุณเปิดอ่านข่าวเชิญชวนนี้ **เชิญร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายผู้ชมภาพยนตร์แห่งประเทศไทย** แล้วเห็นร่วมด้วยในเจตนาของเครือข่าย ทางเรายินดีเปิดรับผู้ร่วมเป็นเครือข่ายทุกท่าน ขอเพียงคุณเป็นหนึ่งในคนดูหนังของประเทศไทย (รายละเอียดการเข้าร่วมอยู่ในข่าวดังกล่าวแล้ว)

การส่งบทความ

คุณสามารถส่งข่าวที่เกี่ยวข้องวงการภาพยนตร์ทั่วโลกที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อความเคลื่อนไหวของคนดูหนังในประเทศไทย, บทความแสดงทัศนคติของคนดูหนังคนหนึ่ง, และบทความเชิงวิชาการ ทางเครือข่ายคนดูหนังยินดีรับพิจารณานำมาลงเผยแพร่ โดยสามารถส่งมาได้ที่ movieaudiencenetwork@gmail.com

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากองค์กรของเราไม่มีผู้สนับสนุนด้านการเงิน ข่าวและบทความต่างๆ จึงไม่มีค่าตอบแทนให้ หากขอเพียงคุณระลึกถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของคนดูหนัง เสี่ยงหนึ่งของคุณอาจเป็นพลังมหาศาลได้

ภาพที่24. แสดงข้อความภายในหัวข้อ “ติดต่อและร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับเรา”

4. รายชื่อสมาชิก

หัวข้อ/เมนูนี้ เป็นส่วนที่เชื่อมโยง (Link) ไปยังหน้ารายชื่อของสมาชิก ซึ่งจะปรากฏรายชื่อ (ชื่อ-นามสกุล) ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้งหมดที่ลงชื่อสมัครสมาชิกอย่างเป็นทางการ

5. เกี่ยวกับเรา

“เกี่ยวกับเรา” คือ หัวข้อที่แสดงรายละเอียดถึงที่มาที่ไปของการเชิญชวนให้คนดูหนังร่วมกันก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นมา

6. หมวดหมู่

ในส่วนนี้เป็นการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาที่จะปรากฏภายในส่วนแสดงเนื้อหา (Contents) ด้วยการจัดระบบข้อมูลข่าวสารต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 หมวดหมู่ ได้แก่

1. ข่าวประชาสัมพันธ์

(มาจากข่าวที่ได้นำเสนอผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ในประเด็นที่จะมีผลกระทบต่อคนดูหนังโดยนำมารวบรวมเข้าไว้ด้วยกัน)

2. คนดูเขียนถึงหนัง

(มาจากคนดูที่เขียนถึงผลกระทบจากหนังเรื่องนั้นๆ ในแง่มุมมองที่ตนได้พบเจอ)

3. บทความ

(มาจากบทความที่เขียนขึ้นใหม่โดยสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังหรือบทความที่ได้รับอนุญาตให้นำมาลงภายในบล็อกได้จากเจ้าของบทความแล้ว)

7. กระดานข่าว

“กระดานข่าว” คือ เมนูที่สร้าง Link ไปยังเว็บบอร์ดของเครือข่ายคนดูหนัง ซึ่งใช้ชื่อว่า “ชุมชนเครือข่ายคนดูหนัง” (<http://thaiaudience.invisionplus.net/>) ภายในกระดานข่าวประกอบไปด้วยหัวข้อ คุยเรื่องหนัง, คุยเรื่องทั่วไป, วิจารณ์ภาพยนตร์, ข่าวประชาสัมพันธ์, แจ้งปัญหา-แนะนำ

8. หน่วยงาน

ในส่วนของ “หน่วยงาน” เป็นการรวม Link ไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจพิจารณาสื่อภาพยนตร์ และหน่วยงานที่เป็นองค์กรหลักของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรม, มูลนิธิหนังไทย, สมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทย, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์, หอภาพยนตร์แห่งชาติ

9. ผู้เข้าชม

บริเวณนี้เป็น Counter นับจำนวนผู้เข้ามาใช้/เยี่ยมชมบล็อกของ “เครือข่ายคนดูหนัง” สำหรับทุกครั้งที่มีการเปิดเข้ามาที่หน้าแรกของบล็อก ตัวเลขที่แสดงจำนวนครั้งเป็นตัวเลขที่แสดงจำนวนผลรวมทั้งหมดของจำนวนครั้งที่มีการเข้ามาใช้/เยี่ยมชมบล็อกของเครือข่ายคนดูหนังตั้งแต่วันแรกที่มีการเปิดใช้บล็อกจนถึงปัจจุบัน

10. เพื่อนบ้าน

“เพื่อนบ้าน” เป็นเมนูที่สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้ามาใช้งานบล็อกอีกเมนูหนึ่ง เพื่อ Link ไปยังกลุ่มหรือองค์กรที่เป็นพันธมิตรกับเครือข่ายคนดูหนัง อันได้แก่ กลาง

(นิตยสารภาพยนตร์ออนไลน์), เครือข่ายพลเมืองเน็ต (ThaiNetizen), Cinemag, BIOSCOPE, FILMAX Magazine, Starpics, FACT (Freedom Against Censorship Thailand), Free Thai Cinema (เครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์), Popcornmag (เว็บไซต์รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์)

11. บทความล่าสุด

หัวข้อนี้เป็นบริเวณที่รวบรวม Link ไปยังบทความต่างๆที่มีการอัปเดตขึ้นบล็อกไว้โดยเรียงตามลำดับล่าสุดของบทความที่โพสต์ไว้ประมาณ 3-4 บทความ

ตัวอย่างเช่น (ข้อมูลจากเดือนธันวาคม)

- คณะกรรมการภาพยนตร์เห็นชอบ 7 เรตติ้ง เสนอที่ประชุม 16.ธ.ค.
- กรณี Twenty Century Boys : เมื่อคนดูหนึ่งคนหนึ่งขอเรียกร้องสิทธิ
- “วีระ” เผยคืบร่างกฎกระทรวง พ.ร.บ. หน้า 5 ฉบับ พร้อมเสนอกรรมการวิดิทัศน์ชาติพิจารณาธันวาคมนี้

12. ส่วนแสดงความคิดเห็น (Comment)

ในส่วนนี้คือลักษณะเด่นของบล็อกที่ไม่เหมือนกับเว็บไซต์ ก็คือ มีส่วนให้แสดงความคิดเห็นต่อบทความที่เป็นหัวเรื่องของแต่ละบล็อกได้ทันที มีลักษณะที่ Interactive และเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เข้ามาติดตามข่าวสารสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องนั้นๆ ไปยังศูนย์กลางของเครือข่ายคนดูหนังได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Comment:

Name (จำเป็น)

Mail (will not be published) (จำเป็น)

Website

ภาพที่ 25. แสดงส่วนที่เป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็น (Comment)

ในส่วนของคุณข้อมูลที่ปรากฏภายในบล็อกมาจากการกำหนดกรอบเนื้อหาพร้อมกันของแกนนำเครือข่ายคนดูหนัง 2 คน คือ ดร.สระธรณ โกวิชนิชชา และ ธัชชัย วงศ์รุ่งเรืองกิจ ผู้วิจัยได้จัดทำตารางสรุปเนื้อหาการสื่อสารทั้งหมดใน BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง นับตั้งแต่แรกเริ่มมี BLOG คือ ช่วงเดือนพฤษภาคม - เดือนพฤศจิกายน 2551 (ตามการกำหนดขอบเขตการวิจัย) อันประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

เดือน/วันที่	ชื่อหัวข้อ	สรุปเนื้อหา	หมวดหมู่	Comment
พฤษภาคม				
10.พ.ค.2551	เชิญร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายผู้ชมภาพยนตร์แห่งประเทศไทย	แจ้งที่มา จุดประสงค์ และวิธีการสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง	ข่าวประชาสัมพันธ์	8
27.พ.ค.2551	โครงการ Director's Screen นำเสนอทางเลือกใหม่ในภาพยนตร์อิสระ	ข่าวการฉายภาพยนตร์ไทยนอกกระแสที่ SF world cinema	ข่าวประชาสัมพันธ์	-
29.พ.ค.2551	สวช. แจ้งย้ายสถานที่ขอตรวจพิจารณาภาพยนตร์ 3 มิ.ย. นี้	แจ้งการย้ายสถานที่ตรวจจากกองบังคับการทะเบียนสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปที่สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ในศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย	ข่าวประชาสัมพันธ์	-
30.พ.ค.2551	3-2-1-0-! 10 มิ.ย. วันดีเดย์กระทรวงวัฒนธรรมกับการเซ็นเซอร์หนังโรงกม. หนังสู้ห่ามีฉากร่วมเพศในไทย	หลังวันที่พ.ร.บ.หนังบังคับใช้ วน.จะเซ็นเซอร์หนังโรงเป็นวันแรกในวันที่ 10 มิ.ย. ข้อถกเถียงเกี่ยวกับเรต NC 20 ยังไม่มีข้อสรุปแน่นอนเกี่ยวกับฉากร่วมเพศ	ข่าวประชาสัมพันธ์ ข่าว PR ประชาสัมพันธ์	3 4
มิถุนายน				
9.มิ.ย.2551	จดหมายเปิดผนึกถึงผู้สนใจที่อยากจะทำอะไรๆทางวัฒนธรรม	ไพสิฐ พันธุ์พุกษชาติ เขียนจดหมายเสนอแนะถึงผู้มีอำนาจควบคุมวัฒนธรรม	บทความ	1

	คณะกรรมการเซ็นเซอร์หนัง โรงชุดใหม่มาแล้ว	แจ้งรายชื่อคณะกรรมการ เซ็นเซอร์หนังชุดใหม่	บทความ	-
กรกฎาคม				
3.ก.ค.2551	โรงภาพยนตร์ House เปิดรับ house youth	เปิดรับเยาวชนเข้าแคมป์ดู หนัง ของโรงหนัง House	ข่าว ประชาสัมพันธ์	-
	ปักษ์ใต้บ้านเรา ขายแล้วที่ ได้	สารคดีปักษ์ใต้บ้านเรา เข้า ฉายที่ลิโด	ข่าว ประชาสัมพันธ์	-
9.ก.ค.2551	รายงานด่วนภาพยนตร์เรื่อง Frontier (s) ถูกกระทรวงว. สั่งแบน	ข่าวการสั่งแบนหนังเรื่อง Frontier (s)	บทความ	9
11.ก.ค.2551	พ.ร.บ. ภาพยนตร์เซาจัด เรตกันอย่างไร	ตัวอย่างการจัดเรตหนังโดย ใช้กรณีศึกษาเรื่อง “นาค ปรก”	บทความ	5
31.ก.ค.2551	กระทรวงวัฒนธรรมขอเชิญ ทุกท่าน “สู่ความเข้าใจกับ พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิ ทัศน์	กระทรวงวัฒนธรรมจัดทำ บทความ 13 ตอนออก เผยแพร่หน้าเว็บไซต์	ข่าว ประชาสัมพันธ์	1
สิงหาคม				
10.ส.ค.2551	เปิดตัวร่างกฎหมายลูก สำหรับจัดเรตตั้งภาพยนตร์ (แบบเจี๊ยบๆ และหมกเม็ด) กรุณาทำใจก่อนอ่าน	แจ้งข่าวว่ามีกรณาร่างกม. ลูก อัพโหลดขึ้นเว็บไซต์ กระทรวงวัฒนธรรม	บทความ	2
กันยายน				
8.ก.ย.2551	กฎหมายลูก พ.ร.บ. ภาพยนตร์ใกล้คลอด	กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ กม.ลูกพิจารณา 24.ก.ย.นี้	ข่าว ประชาสัมพันธ์	3
ตุลาคม				
13.ต.ค.2551	สองสารคดีการแต่งงานที่ ได้, พุศิจิกายันนี้	แนะนำสารคดีเกี่ยวกับการ แต่งงาน “มุฮัลล์ฟ” กับ “Suddenly, Last Winter”	ข่าว ประชาสัมพันธ์	-
22.ต.ค.2551	เปิดอีกครั้ง! กระดานข่าว เครือข่ายคนดูหนัง	แจ้งข่าวการเปิดกระดานข่าว เครือข่ายคนดูหนัง	ข่าว ประชาสัมพันธ์	2

24.ต.ค.2551	10 ปีผ่านไปกับโรงหนัง มัลติเพล็กซ์ของไทย มืออะไรในเทศกาลภาพยนตร์ โลก ครั้งที่ 6	พัฒนาการของระบบโรง ภาพยนตร์ไทยจนถึงยุค มัลติเพล็กซ์กับสังคม แนะนำหนังที่น่าสนใจใน งานเทศกาลภาพยนตร์โลก ที่สยามพารากอน	บทความ ข่าว ประชาสัมพันธ์	4 -
26.ต.ค.2551	รายงานด่วน ผู้มีวัฒนธรรม รับ SAW V ไม่ได้ หนังไม่ ผ่านเซ็นเซอร์และต้องเลื่อน ฉายไม่มีกำหนด	หนังภาคต่อเรื่อง SAW ที่ เคยผ่านเซ็นเซอร์ทุกภาคมี ปัญหาหลังเปลี่ยนชุด กรรมการตรวจพิจารณา	ข่าว ประชาสัมพันธ์	12
28.ต.ค.2551	Son of Rambo กับแรง บันดาลใจต่อเด็กสองคน	หนังอาจมีส่วนในการ เปลี่ยนแปลงผู้คนแต่ที่ สำคัญคือการทำความ เข้าใจจากครอบครัว	คนดูเขียนถึง หนัง	-
	เหลิงอำนาจหรือสนุกมือ? รายงานด่วน Scar 3D ถูก กระทรวงฯสั่งแบนแล้ว	ข่าวล่าสุด “Scar 3D” ไม่ ผ่านเซ็นเซอร์ และโดนแบน	บทความ	12
29.ต.ค.2551	มาดูกันว่า ตุลาอาถรรพ์นี้ นอกจากเรื่องที่ว่ามา มีหนัง อะไรโดนแบนอีกบ้าง	แจ้งข่าว “Funny Games” และ “Halloween” โดนแบน	บทความ	5
31.ต.ค.2551	Zack and Miri Make a Porno หนังควีน สมิธ โดน แบนในอเมริกา	แจ้งข่าวเปรียบเทียบให้เห็น ถึงกรณีโรงหนังในอเมริกา แบนหนังเองบางเรื่อง	คนดูเขียนถึง หนัง	3
พฤศจิกายน				
6.พ.ย.2551	กองเซ็นเซอร์ ฅน กระทรวง วัฒนธรรมลั่น ค่ายหนังอย่า ซื้อหนังโหดๆมาให้เสียเวลา เพราะหนังที่ทำลายศีลธรรม ของชาติ โดนแบนแน่นอน	ข่าวจากนสพ.เดลินิวส์ ปรากฏคำสัมภาษณ์ คณะกรรมการตรวจท่าน หนึ่งปรามไม่ให้ซื้อหนังโหดๆ มาฉาย	บทความ	6

13.พ.ย.2551	เชิญร่วมประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่ 2	แจ้งข่าวเชิญสมาชิกเข้าร่วมประชุมครั้งที่ 2 วันที่ 15. พ.ย. 2551	ข่าวประชาสัมพันธ์	5
-------------	--	---	-------------------	---

ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดภายใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาการสื่อสารภายในบล็อกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – พฤศจิกายน 2551 มีจำนวนทั้งหมด 25 เรื่อง สามารถนำมาจัดกลุ่มเนื้อหาได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ 1.เนื้อหาที่นำเสนอข่าวเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ และการควบคุมสื่อภาพยนตร์ จำนวน 16 เรื่อง 2.เนื้อหาที่แจ้งข่าวเกี่ยวกับการดูหนังและภาพยนตร์นอกระแส จำนวน 6 เรื่อง 3.เนื้อหาที่แจ้งข่าวเกี่ยวกับเครือข่ายคนดูหนัง จำนวน 3 เรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

1.เนื้อหาที่นำเสนอข่าวเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์และการควบคุมสื่อภาพยนตร์

เนื้อหานี้เป็นกลุ่มเนื้อหาล้วนใหญ่ทั้งหมดของบล็อก มีจำนวน 16 เรื่อง จาก 25 เรื่อง วิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยส่วนใหญ่มาจาก “สื่อมวลชน” สายหนังสือพิมพ์ เป็นการรวบรวมข้อมูล ข่าวการเซ็นเซอร์/การแบนภาพยนตร์ และความคืบหน้าเกี่ยวกับกระบวนการบังคับใช้ระบบเรตติ้งตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 มีเพียงเนื้อหาน้อยที่มาจาก “ข่าววงใน” ซึ่งหมายถึง บรรดาข่ายผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างๆ ได้เปิดเผยให้ทราบถึงข่าวของภาพยนตร์ที่ถูกเซ็นเซอร์ด้วยวิธีการแบน (ห้ามฉาย)

2.เนื้อหาที่มีการแจ้งข่าวเกี่ยวกับภาพยนตร์นอกระแส

เนื้อหานี้เป็นกลุ่มเนื้อหารองของบล็อก มีจำนวน 6 เรื่อง จาก 25 เรื่อง วิธีการนำเสนอเนื้อหาโดยส่วนใหญ่เป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์นอกระแสที่กำลังเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ต่างๆ และมี 1 บทความที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางการดูหนังโรงของคนดูหนังในประเทศไทย

เป็นที่น่าสังเกตว่า การเลือกนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์นอกระแสเป็นหลัก ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนความสนใจ/ใส่ใจกับภาพยนตร์หลากหลายประเภท ทั้งยังช่วยเปิดพื้นที่ให้กับ “หนังเล็กๆ” ได้มีพื้นที่/โอกาสประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นต่อผู้ชมภาพยนตร์ที่เข้ามาเยี่ยมชม Blog ของเครือข่ายคนดูหนังโดยมีคนดูหนังกลุ่มหนึ่งช่วยการันตีคุณภาพของภาพยนตร์ให้ในการเลือกชม

3.เนื้อหาที่แจ้งข่าวเกี่ยวกับเครือข่ายคนดูหนัง

เนื้อหาส่วนนี้เป็นกลุ่มเนื้อหาส่วนน้อยของบล็อก มีจำนวน 3 เรื่อง จาก 25 เรื่อง วิธีการนำเสนอเนื้อหาเป็นลักษณะของการประกาศเรื่องความคับเกี่ยวกับการดำเนินงานของเครือข่ายคนดูหนังให้สมาชิกเครือข่ายรับทราบและให้ผู้สนใจ/สาธารณชนรับทราบด้วย

ในที่นี้จะยกตัวอย่างให้เห็นถึงเนื้อหาการสื่อสารที่ปรากฏใน BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง โดยนำเสนอตามหมวดหมู่ของข้อมูลที่ทางเครือข่ายคนดูหนังได้แบ่งไว้ ดังนี้

ตัวอย่างเนื้อหาจากหมวด “ข่าวประชาสัมพันธ์”

3-2-1-0! 10 มิ.ย. วันดีเดย์ กระทรวงวัฒนธรรมกับการเซ็นเซอร์หนังโรง

สัปดาห์สุดท้ายของเดือนพฤษภาคม 2551 กำลังจะผ่านไปด้วยบรรยากาศร้อนระอุทางการเมืองที่ไม่มีใครรู้ว่าจะลงเอยอย่างไร

ในบรรดาข่าวใหญ่มากมายระหว่างสัปดาห์ที่ผ่านมา มีข่าวเล็กๆที่ดูไม่สำคัญข่าวดูหนึ่ง เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ข่าวสด

2 มิ.ย. ดีเดย์ พ.ร.บ. ภาพยนตร์บังคับใช้

ในระหว่างที่ไม่มีใครสนใจ เวลาที่กระทรวงวัฒนธรรมจะเข้ามาควบคุมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ในประเทศไทย ก็ใกล้เข้ามาทุกขณะ โดยในช่วงที่ทุกคนไม่รู้ตัวนี้เอง ทางสำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ก็ได้มีการเชิญบริษัทภาพยนตร์ต่างๆในประเทศไทยไปทำความเข้าใจถึงการทำงานของหน่วยงานดังกล่าว

ซึ่งหน่วยงานดังกล่าว จะเริ่มทำการตรวจพิจารณาภาพยนตร์กันอย่างจริงจัง ในวันที่ 10 มิถุนายนนี้เป็นวันแรก ซึ่งการตรวจพิจารณาภาพยนตร์นั้น จะกระทำทุกวันอังคาร พุธ และ พฤหัสบดี โดยผู้ที่ทำการพิจารณา ก็คือคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ชุดใหม่ ที่จะมีการแต่งตั้งในราวสัปดาห์แรกของเดือนมิถุนายน 2551

ภาพยนตร์เรื่องใด จะเป็นผู้โชคดีเรื่องแรก ที่จะได้เข้ารับการตรวจพิจารณาจากกระทรวงวัฒนธรรม และผลของการตรวจพิจารณานั้นเป็นอย่างไร อีกไม่นาน เราก็คงจะได้ทราบกัน

ซึ่งแม้ว่า พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ จะกำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ต้องทำการจัดเรตภาพยนตร์ตามช่วงอายุของผู้ชม แต่ดูเหมือนว่า ทางสำนักงานดังกล่าวจะอ้างว่าเนื่องจากยังไม่มีการออกกฎกระทรวงออกมา ในขณะนี้ จึงต้องใช้ระบบ “เซ็นเซอร์” อย่างเตี้ยวไปพลางๆก่อน ไม่มีการจัดเรตตั้ง ทั้งๆที่ตัวกฎหมายก็ได้เขียนเอาไว้อย่างชัดเจนว่า คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ มีหน้าที่ในการกำหนดประเภทของภาพยนตร์เรื่องต่างๆ

และนอกจากนี้ อ้างอิงจากข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันศุกร์ที่ 30 พฤษภาคม 2551 นาย วีระ โรจน์พจนรัตน์ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ยังได้ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ดังกล่าวว่า แม้กฎหมายหลักจะระบุให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ มาจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ และการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ “อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากวันที่ 2 มิ.ย. นี้กระทรวงวัฒนธรรมจะพิจารณาเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามามีส่วนพิจารณาเนื้อหาภาพยนตร์ ให้เหมาะสมกับเพศวัยด้วย เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา นักศาสนา เพื่อพิจารณาหรือให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมให้ เป็นไปตาม หลักวิชาการก่อนที่จะมีการประกาศใช้ระบบเรตตั้ง ”

แค่ออกสตาร์ทก็เริ่มดูท่าจะไม่ดีเสียแล้ว แต่ก็คงต้องจับตาดูกันต่อไป ว่าการทำงานของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ชุดใหม่จะออกมาเป็นอย่างไร

Son of Rambow กับแรงบันดาลใจต่อเด็กสองคน

ในปี พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติภาพยนตร์ได้มาถึงจุดเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง ท่ามกลางการเซ็นเซอร์เบลอ และแบนหนังที่ดูจะมากขึ้นอีกครั้งต่อเนื่องจากปี พ.ศ.2550 ท่ามกลางสถานการณ์กลางเมืองที่เข้าสู่จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญเช่นกัน - ขณะเดียวกันมันยังเป็นปีที่มีหนังเข้าฉายในประเทศไทยหลายเรื่องยกประเด็นเกี่ยวกับหนังกับอิทธิพลต่อคนดูหนังอยู่หลายเรื่อง อาทิ Be Kind, Rewind ของผู้กำกับ มิเชล กอนดรี, Serbis หนังฟิลิปปีนส์ของผู้กำกับ บริลลันเต้ แมนโดซา, The Fall ของผู้กำกับ ทาร์เซม หรือแม้แต่ ปิดเทอมใหญ่หัวใจว้าวุ่น ของผู้กำกับ ทรงยศ สุขมากอนันต์ หลายเรื่องนั้นเราจะกล่าวถึงในโอกาสต่อไป แต่ที่เราจะกล่าวถึงในครั้งนี้คือ **Son of Rambow** ซึ่งฉายแบบจำกัดโรงในโรงภาพยนตร์เครือเอเพ็กซ์

Son of Rambow เป็นหนังจากประเทศอังกฤษ ผลงานของผู้กำกับ การ์ธ เจนนิ่ง(The Hitchhiker's Guide to the Galaxy) เล่าเรื่องย้อนไปในต้นยุค 80s กับมิตรภาพระหว่างเด็กน้อยสองคนที่แปลกแยกจากสังคมรอบข้าง วิล(บิล ไมลเนอร์) ผู้ชี่อายุ เกือบตัว แต่แฝงพรสวรรค์ด้านศิลปะ ทว่าทุกอย่างก็ถูกปิดกั้นเนื่องจากครอบครัวของเขานับถือศาสนา Plymouth Brethren ซึ่งห้ามดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และฟังเพลง อย่างเข้มงวด ด้วยความเชื่อว่ามันคือสิ่งชั่วร้าย และ ลี(วิล โพลเตอร์) ตัวป่วนประจำโรงเรียน พวกเขาพบกันโดยบังเอิญระหว่างถูกสั่งให้ออกจากห้องเรียน ลีชักชวนวิลให้ร่วมสร้างหนังเลียนแบบภาพยนตร์เรื่อง **Rambo: First Blood** (ซึ่งกลายเป็นที่มาของชื่อหนัง) เพื่อประกวดเอารางวัลจากสถานีโทรทัศน์ BBC

หลังจากจับพลัดจับผลูได้ดูหนังอย่าง **Rambo: First Blood** บางฉากโดยบังเอิญ ความที่วิลไม่เคยชมหนังมาก่อน จินตนาการของเขาจึงเตลิดเปิดเปิงไปไกล คิดน่าประสพการณ์ของตนที่พอเสียชีวิตไปรวมเข้ากับหนัง จนตัดสินใจเขียนบทและร่วมแสดงในหนังโฮมวิดีโอของลี ท่ามกลางความขัดแย้งกับคนในครอบครัว และจุดพลิกผันที่เกิดจากบรรดาเด็กในโรงเรียนที่เข้ามามีบทบาทกับการถ่ายหนังก็ก่อกองของทั้งคู่

จุดเด่นนอกเหนือจากอารมณ์ขันเรียบๆ สไตล์หนังอังกฤษ และภาพแทนจินตนาการของวิล ยังรวมถึงการเลียนแบบและคารวะรายละเอียดต่างๆ จากหนังดังในยุคนั้น อาทิ บุคลิกการปลุกบอลเล่นกับกำแพงอย่างโดดเดี่ยวที่น่าบุคลิกของ สตีฟ แม็คควีน จากภาพยนตร์เรื่อง The Great Escape(1963), เด็กนักเรียนแลกเปลี่ยนชาวฝรั่งเศสที่พยายามเลียนแบบบุคลิกของ แพทริค สเวย์ซีย์ จาก The Outsider(1983), บรรยากาศของหนังวัยรุ่นโรงเรียนที่นิยมสร้างในสมัยนั้น กับพล็อตที่คนต่างเพื่อนักเรียนแลกเปลี่ยนชาวฝรั่งเศส, การเปลี่ยนแปลงการถ่ายหนังของวิล และลี ของนักเรียนคนอื่นในลักษณะ "มากคนมากความ" เช่นเดียวกับ **Rambo: First Blood** ที่ในภาคต่อมาก็เปลี่ยนจากหนังดราม่าให้กลายเป็นหนังแอ็คชั่นเต็มตัว และ หนังเรื่อง Yentl(1983) หนังเพลงที่เข้าฉายในตอนท้ายเรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาใกล้เคียงกับชีวิตของวิลไม่น้อย

แต่เหนืออื่นใดการเน้นประเด็นการข้ามพ้นวัย (Coming-of-Age) ของตัวละครทั้งสองก็น่าจะเป็นจุดเด่นและเข้ากับสถานการณ์การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ของประเทศไทยเราได้เป็นอย่างดี ท้ายที่สุดพวกเขาก็ได้เรียนรู้ว่ามิตรภาพของคนที่ไม่ได้สนิทกันสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด อย่างน้อยๆ ดูเหมือนของแต่ละฝ่ายก็เลือกคนในครอบครัวมากกว่ากลุ่มก้อนทางสังคมใดๆ ซึ่งทำให้การเปลี่ยนอารมณ์เป็นขาบซึ่งในช่วงท้ายเป็นฉากที่ดีที่สุดฉากหนึ่งของเรื่อง

Son of Rambow บอกเราว่าแม่เด็กที่เหมือนจะมีปัญหาที่สุด การดูหนังที่มีความรุนแรงอย่าง **Rambo: First Blood** จนนำไปเลียนแบบ ก็อาจจะไม่ได้ส่งผลเลวร้าย หากไม่ได้มีตัวแปรสำคัญคือการปิดกั้น ไม่พยายามทำความเข้าใจจากคนในครอบครัว (ปัญหาของหนังต่างถูกคลี่คลายจากครอบครัว) ขณะเดียวกันศาสนาที่บอกวาสื่อต่างๆ คือสิ่งชั่วร้ายและเลือกไม่ให้เราเสพมัน สุดท้ายแล้วก็ไม่สามารถปิดกั้นมันได้ตลอดทุกครั้ง มีหน้าฆ่าเมืองที่พวกเขาอาศัยอยู่ก็มีสิ่งที่เป็นอันตรายโดยที่พวกเขาอาจไม่ได้ตระหนักเลยอย่างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์เสียด้วยซ้ำ

การ์ธ เจนนิ่งส์ อิงเรื่องราวบางส่วนจากประสบการณ์วัยเด็กของเขาเอง จากความประทับใจที่เขาทำหนังแบบมือสมัครเล่น และได้ฉายในโรงภาพยนตร์

อาจกล่าวได้ว่าหนังอาจมีส่วนเปลี่ยนแปลงผู้คน หรืออาจไม่มีเลย แรมโบ้อาจเป็นตัวแทนของความรุนแรงเพื่อความเพลิดเพลินของใครหลายคน, หนังเล็กๆ ทุนต่อยต่ำขนาดสั้นฉายก่อนเข้าโรงอาจไม่มีคุณค่าอะไรสำหรับคนจำนวนมาก แต่สำหรับคนตัวเล็กๆ อย่าง วิล และลี หนังสองเรื่องนี้มีค่ามากมายมหาศาล เช่นเดียวกับที่หนังเล็กๆ ในวัยเด็กที่มีต่อตัวเจนนิ่งส์คนสร้างหนังเรื่องนี้นั่นเอง

พรบ.ภาพยนตร์ เขาจัดเรตกันอย่างไร ?

บทความจาก : นิตยสาร Bioscope ฉบับที่ 80 กรกฎาคม 2551 (ขอขอบคุณความอนุเคราะห์ข้อมูล)

เมื่อ 4 มิถุนายนที่ผ่านมา พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 ได้ผ่านกฎกระทรวงมาเป็นที่ยอมรับแล้ว นั้นหมายความว่า ภายในวันที่ 31 สิงหาคมนี้ ระบบการจัดเรตและกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อประกอบการจัดเรต จะมีผลบังคับใช้แน่นอน

แต่ก่อนที่จะได้ดูหนังแบบจัดเรต เราขอเล่ากระบวนการจัดเรต อย่างคร่าวๆ (เพราะเกณฑ์ประกอบการพิจารณายังไม่เป็นที่สรุป) โดยอ้างอิงจากการทดลองการจัดเรต เมื่อวันที่ 30 พ.ค.ที่ผ่านมา

ขั้นที่ 1 - คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ดูหนังร่วมกัน

ขั้นที่ 2 - ถกประเด็นกันว่ามีส่วนไหนหรือไม่ที่อาจทำให้หนังตกไปอยู่ในเกณฑ์ 'แบน' (กระทบต่อความมั่นคงของชาติ, ศาสนา และ พระมหากษัตริย์) หรือมีส่วนไหนหรือไม่ที่จะทำให้หนังไปอยู่ในเรต 'ควรสนับสนุนให้ชม' จากนั้นคณะกรรมการฯ จะได้รับแบบสอบถามให้กรอกว่าหนังเรื่องนั้นๆ มีความรุนแรงทางพฤติกรรม, เพศ และการใช้ภาษาที่เสี่ยงต่อเยาวชนในระดับไหน

ขั้นที่ 3 - เมื่อลงคะแนนเสร็จ จะทำการรวบรวมคะแนนโดยเลขานุการของคณะกรรมการฯ ซึ่งคะแนนที่ได้จะออกมาเป็นรหัส ตัวอย่างเช่น หากหัวข้อที่ว่าด้วย 'มีฉากการตัดแปลงสิ่งรอบข้างให้เป็นอาวุธ' มีคนดีที่ว่าไม่มีเลย 1 คน, น้อย 4 คน, ปานกลาง 2 คน, และมาก 0 คน กลุ่มหนาแน่นจะอยู่ที่ 'น้อย' และหากรวมเข้ากับข้อต่างๆ ในหมวดความรุนแรงแล้วกลุ่มหนาแน่นยังอยู่ที่ 'น้อย' อยู่ ระดับความรุนแรงก็จะได้รับรหัสเป็น 1 (รหัสที่ว่าจะเป็นดังนี้ คือ ไม่มี = 0, น้อย = 1, ปานกลาง = 2, และ มาก = 3)

ขั้นที่ 4 - รวมรหัสจากหมวดความรุนแรง, การใช้ภาษา และเพศ ตามลำดับ ว่าออกมาเป็นแบบใด ยกตัวอย่างเช่น 'รัก/ สาม/ เสรี' ได้รหัสความรุนแรง 1, การใช้ภาษา 2 และเรื่องเพศ 1 นั้นหมายความว่า 'รัก/ สาม/ เสรี' ได้เรต น 15+ (ผู้ชมอายุต่ำกว่า 15 ปี ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง)

ตารางเทียบเรต (เกณฑ์ตัวเลขยังไม่เป็นที่สรุป แต่เรายกมาให้ดูเพื่อให้เข้าใจกระบวนการทำงานง่ายขึ้น)

	ความรุนแรง	ภาษา	เพศ
ท (รับชมได้ทุกวัย)	1	1	1
น 13 + (อายุต่ำกว่า 13 ปีควรได้รับคำแนะนำ)	2	1	1
น 15 + (อายุต่ำกว่า 15 ปีควรได้รับคำแนะนำ)	2	2	1
น 18 + (อายุต่ำกว่า 18 ปีควรได้รับคำแนะนำ)	2	2	2
ฉ (อายุต่ำกว่า 20 ปี ห้ามดู)	3	3	3

* วิธีการให้เรต - สมมติ 'ลองของ 2' ได้รหัสออกมาเป็น 3 1 1, ส่วน 'จัน ดารา' ได้รหัส 1 1 3 ทั้ง 2 เรื่องจะได้เรตเดียวกันคือ 'ฉ' ส่วน 'ปิดเทอมใหญ่ หัวใจว้าวุ่น' ได้รหัส 0 1 2 ก็จะได้เรต น 18+

กรณีศึกษา

การทดลองการจัดเรตเมื่อวันที่ 30 พ.ค. ได้ใช้หนังเรื่อง 'นาคปรก' เป็นกรณีศึกษาเนื่องจากมีความรุนแรงทั้งพฤติกรรม, เพศ และภาษา อยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง และยังมีเรื่องราวพาดพิงถึงด้านมืดของพระพุทธศาสนาอีกด้วย

(มีต่อหน้าถัดไป)

(ต่อหน้าที่แล้ว)

‘นาครปรก’ เป็นผลงานที่ ภวัต พนังคศิริ ถ่ายทำเสร็จก่อนจะมาเปิดกล่อง ‘อรหันต์ซัมเมอร์’ เสียอีก (แต่เรื่องหลังเข้าฉายไปก่อนแล้ว) หนึ่งว่าด้วยกลุ่มโจรที่ขโมยเงินแล้วนำไปซุกไว้ในตู้โบสถ์ที่กำลังก่อสร้าง แต่เมื่อพวกเขากลับมาเอาเงินคืน ที่ซ่อนเงินก็ถูกโบกปูนทับไปเสียแล้ว พวกเขาเลยโกนหัวปลอมเป็นพระสงฆ์เพื่อหาทางนำเงินนั้นออกมาให้ได้ (ฉากแรงสุดในหนังคือฉากพระปลอม รับบทโดย เรย์ แม็คโดนัลด์ มีเพศสัมพันธ์กับโสเภณี ซึ่งรับทโดย อินทิรา เจริญปุระ)

คณะอนุกรรมการฯ ชุดตัวอย่างในวันนั้นประกอบด้วยตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครอง, ตัวแทนเยาวชน, ตัวแทนสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ, ตัวแทนคนทำหนัง, ตัวแทนผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ และตัวแทนผู้ชมทั่วไป)

แน่นอนว่าหนังกลายเป็นที่ถกเถียงกันอย่างรุนแรงว่าควรโดนแบนหรือไม่ แต่เมื่อให้โหวตกันจริงๆ ก็ไม่มีใครแบนหนังเลย และรหัสที่ออกมาคือ ความรุนแรง 3, ภาษา 2, และ เรื่องเพศ 3 ซึ่งแปลว่าผู้ที่อายุต่ำกว่า 20 ปี ห้ามดู (นี่ยังไม่ใช้เรตจริง เป็นที่มาจากคณะอนุกรรมการฯ ชุดทดลองเท่านั้น)

2. เนื้อหาการสื่อสารจากเว็บบอร์ดพันทิป (กระทู้ที่รายงานโดย “เครือข่ายคนดูหนัง”)

ในส่วนนี้จะป็นเนื้อหาที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” นำข่าวสารจากภายใน BLOG ไปโพสต์เผยแพร่ที่เว็บบอร์ดชื่อดัง www.pantip.com ในห้องเฉลิมไทยที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ เพื่อกระจายข่าวเกี่ยวกับการแบน (ห้ามฉาย) ภาพยนตร์เรื่องต่างๆ โดยคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ชุดใหม่ที่อยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวงวัฒนธรรม รวมทั้งนำข่าวสารเกี่ยวกับกระทรวงวัฒนธรรมและการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไปเผยแพร่ พร้อมกับร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งผู้ที่ดูแลเนื้อหาในส่วนนี้ก็คือ คุณดรสระธรณ โกวิทวนิชชา ที่ใช้ชื่อนามแฝงว่า “หน้ากากจันทรา”

ในที่นี้จะยกตัวอย่างให้เห็นถึงเนื้อหาการสื่อสารจากเว็บบอร์ดพันทิป จำนวน 2 กระทู้

ศูนย์วิจัยทรัพย์สินทางปัญญา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ รายงานด่วน ผู้มีวัฒนธรรม รับ SAW V ไม่ได้ หนังสือผ่านเซ็นเซอร์ และต้องเลื่อนฉายไม่มีกำหนด 🚫

หนังเรื่อง SAW เป็นหนังสยองขวัญที่มีการสร้างกันมาแล้วอย่างต่อเนื่องหลายภาค โดยว่ากันว่าจะมีการสร้างออกมาครบทั้งหมด 6 ภาค ซึ่งหนังสยองขวัญชุดนี้ เป็นที่นิยมทั่วโลก ส่วนในประเทศไทย หนังเรื่อง SAW ได้เข้าฉายครบทุกภาค และผ่านเซ็นเซอร์มาทุกฉากในทุกภาคเช่นกัน โดยหนังเรื่อง SAW V หรือ SAW ภาค 5 มีกำหนดเข้าฉายในบ้านเราต้อนรับวันฮัลโลวีน 30 ตุลาคม 2551 นี้

อย่างไรก็ตาม แฟนๆของหนังเรื่องนี้จะต้องผิดหวัง เพราะดังที่ทุกท่านได้ทราบกันดี ว่าในปัจจุบันนี้ การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ได้ย้ายไปอยู่ที่ สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งการดำเนินการนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 อย่างไรก็ตาม แม้ตาม พรบ ดังกล่าว จะระบุให้ใช้การจัดเรตติ้ง แต่เนื่องจากทางภาครัฐอ้างว่า กฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องกับเรตติ้งยังไม่แล้วเสร็จ และยังไม่ผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรี ขณะนี้จึงยังคงใช้ระบบการเซ็นเซอร์ไปก่อน โดยไม่มีกำหนด

โดยในห้วงสัปดาห์ที่ผ่านมา บริษัท โรส มีเดีย แอนด์ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ ผู้จัดจำหน่ายในประเทศไทยของหนังเรื่อง SAW V ได้ทำการส่งหนังเรื่องนี้ไปตรวจพิจารณาที่สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อให้ทันออกฉายรอบสัปดาห์ในห้วงสัปดาห์นี้ ซึ่งผลปรากฏว่า **หนังไม่ผ่านเซ็นเซอร์** ในชั้นเบื้องต้น ซึ่งหนังยังพอมีโอกาสที่จะผ่านเซ็นเซอร์ได้ในชั้นของการอุทธรณ์ แต่อาจต้องถูกตัดไปหลายฉาก

ซึ่งด้วยเหตุนี้ ทำให้หนังเรื่อง SAW V ต้องเลื่อนโปรแกรมฉายออกไปอย่างไม่มีกำหนด เพราะแม้ว่าในที่สุดหนังอาจจะผ่านการอุทธรณ์ (ซึ่งหากนำไปอุทธรณ์แล้ว คณะกรรมการก็ยังไม่ให้ผ่านอีก หนังก็จะถูกแบนอย่างถาวร) แต่หากนำหนังออกฉายในห้วงปลายเดือนพฤศจิกายน หรือต้นเดือนธันวาคม ก็อาจต้องชนกับหนังฟอร์มใหญ่อีกหลายเรื่อง จึงมีความเป็นไปได้ว่า ถ้าหนังยังไม่สามารถผ่านเซ็นเซอร์ได้ในระยะอันใกล้นี้ หนังเรื่องนี้ก็จะต้องเลื่อนไปฉายช่วงปีหน้า (ขออย่าว่าหนังจะได้ฉาย ก็ต่อเมื่อหนังผ่านเซ็นเซอร์แล้วเท่านั้น) โดยทางผู้จัดจำหน่ายเองก็กำลังพยายามทำความเข้าใจกับกองเซ็นเซอร์ โดยพยายามให้ผลการเจรจาออกมาในทิศทางที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ (แต่จะได้ผลอย่างไร เราไม่ทราบ)

โดยคณะกรรมการเซ็นเซอร์ชุดปัจจุบันนี้มีทั้งหมด 7 คน ประกอบไปด้วย

นายปรีชา กันธิยะ เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 นายสงขลชา วิชัยพิทคะ รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
 นายอำนาจ บัวศิริ ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
 นายชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ ในฐานะเลขาธิการสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ
 นายสมมติ ฤกษ์กุลณี ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโทรทัศน์
 พล.อ.ธันวาคม ทิพยจันทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรม ในฐานะที่ปรึกษาสมาคมนักข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย
 นางนพพร มุกดาเมธี รองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ซึ่งในการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์หนังเรื่อง คณะกรรมการอาจมาครบทั้ง 7 คน หรือมาประมาณ 3-4 คนก็ได้

ซึ่งมีกระแสข่าวรายงานมาถึงมาตรฐานในการทำงานของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ ที่ใช้อคติส่วนตัวในการทำงานมากเกินไป โดยมีรายงานว่า คณะกรรมการเซ็นเซอร์บางท่านมีมุมมองว่า **ไม่อยากจะให้หนังที่ไม่มีสาระ หรือไม่มีประโยชน์อะไรเลย** (ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการท่านนั้น) ผ่านเซ็นเซอร์

โดยที่ผ่านมา หนังฝรั่งเศสเรื่อง Frontier(s) ไม่ผ่านเซ็นเซอร์ ด้วยเหตุผลจากคณะกรรมการที่ว่า หนังฆ่ากันโดยไม่มีเหตุผล และหนังไม่มีสาระอะไร

จริงๆแล้ว หลักการของการเซ็นเซอร์ไม่ว่าจะในประเทศใดก็ตาม คือการควบคุมหนัง ไม่ให้มีเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม หรือขัดต่อความมั่นคงของประเทศนั้นๆ แต่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ เพราะหนังทุกเรื่อง ก็มีสาระในตัวของมันเอง สุดแต่มุมมองของแต่ละคนว่าจะมองอย่างไร เพราะประชากรของประเทศๆ หนึ่ง มีจำนวนเป็นหลักสิบล้าน คนก็ย่อมต้องมีความคิดที่แตกต่างกัน หนังไม่มีสาระสำหรับคนหนึ่ง อาจเป็นหนังที่มีสาระสำหรับอีกคนหนึ่งก็ได้

ซึ่งที่ผ่านมา มีหนังหลายเรื่อง ที่มักถูกคณะกรรมการให้ความเห็นว่าเป็นหนังไม่มีสาระ ไม่ควรผ่านเซ็นเซอร์ โดยมีกรณีของหนังต่างประเทศเรื่องหนึ่ง ที่คณะกรรมการท่านดังกล่าว ได้พยายามโน้มน้าวคณะกรรมการท่านอื่นๆ ว่า "เป็นการดีแล้วหรือ ที่จะให้หนังแบบนี้ผ่านเซ็นเซอร์ เพราะหนังไม่มีเนื้อหาสาระอะไรเลย ไม่มีประโยชน์อะไรแก่สังคม" แต่ในที่สุดหนังก็ผ่านเซ็นเซอร์ออกมา

ส่วนในกรณีของ SAW V ผลการอุทธรณ์จะออกมาเป็นอย่างไร ไม่มีใครทราบได้ โดยความคืบหน้า ทางเครือข่ายฯ จะติดตามและนำเอามาเสนอต่อไป

รายงานโดย เครือข่ายคนดูหนัง

ณ 11/10/2008 27 ต.ค. 51 12:59:26

ภาพที่26. แสดงเนื้อหาจากเว็บไซต์ PANTIP ห้องเฉลิมไทย

(www.pantip.com/cafe/chalermthai)

๑ กองเซ็นเซอร์ ณ กระทรวงวัฒนธรรม ค่ายหนังอย่าซื้อหนังโหด มาให้เสียเวลา เพราะหนังที่ทำลายศีลธรรมของชาติ โดนแบนแน่นอน!

บทความที่ท่านจะได้อ่านต่อไปนี้ มาจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 7 พฤศจิกายน 2551 เขียนโดย คอลัมน์สวดประจาหน้าบันเทิงเดลินิวส์ อย่าง วิภา..วดี

แม้เนื้อหาโดยหลักของบทความนี้ จะเป็นการเชียร์หนังเรื่อง "โปรแกรมหน้า วิทยุอาชญาอาชญา" ที่กำลังเข้าฉายอยู่ในขณะนี้ แต่ด้วยบทความ ก็ได้พาดพิงถึงคำสัมภาษณ์ของ "คณะกรรมการเซ็นเซอร์ชุดปัจจุบัน" ที่สังกัดอยู่กับ สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

บทความดังกล่าว มีเนื้อหา ดังนี้

แม้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 จะประกาศออกมาแล้วแต่ถึงวันนี้ "กฎกระทรวง" ที่กำหนดเพื่อสร้างฐานในการพิจารณา ก็ยังไม่เห็นโฉมหน้า

ดังนั้นผู้ประกอบการภาพยนตร์ทั้ง "ไทย" และ "ต่างประเทศ" จึงต้องรับทราบว่าการกำหนดประเภทของ "ภาพยนตร์" หรือที่เราเรียกคือ การกำหนดเรตติ้ง ก็ยังไม่สามารถทำได้

เมื่อยังไม่ได้ไปมาฉายในโรงจึงมีเจ้าของภาพยนตร์หลายเรื่องที่คิดว่า คณะกรรมการฯ จะให้เรตติ้ง ได้ ส่งภาพยนตร์ที่ไม่ใช่ภาพยนตร์ที่ควรส่งเสริมมาให้ตรวจพิจารณากันมาก

นั่นคือทำให้ภาพยนตร์หลายเรื่อง ต้องถูกห้ามฉาย ด้วยข้อหาต่างกันไปในไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความรุนแรง หรือ เรื่องที่ ทำลายศีลธรรมอันดีงาม

หลายเรื่อง ลงทุนทำโฆษณา มากกว่าที่ลงทุนซื้อด้วยซ้ำไป แต่เมื่อไปพิจารณาปรากฏว่า หนังไม่ผ่าน แต่การที่เสียเงินโฆษณาไปแล้วได้สร้าง ความอึดอัด ให้กับคณะกรรมการพิจารณา

ปัญหาทุกอย่างเป็นเพราะ เจ้าของภาพยนตร์ นำภาพยนตร์มาให้พิจารณา ก่อนฉายบางเรื่องเชื่อใหม่ว่า ส่งเข้า เพื่อเข้าฉายเย็น.....!!

" ผมบอกเลยว่า เจ้าของหนังบางราย ไม่เห็นความสำคัญของการตรวจพิจารณา..." คณะกรรมการฯท่านหนึ่ง เผยความในใจว่า "เราเห็นใจผู้ประกอบการส่วนใหญ่เข้าใจดี แต่มีส่วนหนึ่งที่ฉวยโอกาสซื้อหนังราคาแค่นี้ไม่ก็พันบาทที่เคยมองห้าม แล้วนำมาให้คณะกรรมการตรวจใหม่หวังจะได้เรตติ้ง จึงควรเข้าใจด้วยว่าภาพยนตร์ที่ทำลายศีลธรรมของชาติ ไม่สามารถฉายได้"

"มีบางรายส่งภาพยนตร์สองขวัญมาให้ตรวจซึ่งหากเป็นประเภทพวก "ผีหลอกจิตหลอน" แล้วก็พร้อมที่จะพิจารณาให้" คณะกรรมการฯท่านนั้นเอ่ยต่อด้วยสีหน้าเครียด "แต่อยากจะแนะนำเจ้าของภาพยนตร์ที่ซื้อมาจากต่างประเทศได้ทราบว่า ประเภทเกมชาติสุดที่คนดูไปเปลี่ยนแบบได้นั้นคณะกรรมการไม่ให้ผ่านแน่ นอกจกจากขอเรื่องเจ้าของภาพยนตร์ที่ชื่อว่า "อย่าซื้อมาเลย" เพราะในยุคนี้ยังมีภาพยนตร์ที่ดูสนุกและสร้างความสุขอีกเยอะ เพราะคนไทยในปัจจุบันมีอาการเครียดอยู่แล้ว เมื่อนำภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเครียดมาเสนอ คนดูก็ยิ่งจะเครียดมากขึ้น จึงไม่มีใครอยากจะทำให้เสียเงินโฆษณาเปล่าๆ"

๑ ความคิดเห็นที่ 1

เมื่อได้อ่านบทความนี้แล้ว ในความเห็นส่วนตัว มีความเห็นว่า ณ. ขณะนี้ คณะกรรมการทั้งเจ็ดคน ที่ไม่ได้มาจากการคัดเลือกของประชาชน หรือแม้แต่จะมาจากความคิดสรรที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 (เนื่องจากเป็นคณะกรรมการที่ตั้งมาโดยรัฐมนตรี ที่ใช้อำนาจตามที่บทเฉพาะกาลได้กำหนด แต่งตั้งขึ้นมา ก่อนที่จะมีคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ ชุดสมบูรณ์ที่มีทั้งคนจากภาครัฐและเอกชน หรือพูดง่าย ๆ คือคณะกรรมการชุดนี้มีที่มาจากการแต่งตั้งของภาครัฐ โดยไม่มีภาคเอกชนหรือภาคประชาชนเข้าร่วมในการตัดสินใจ) มองว่าตนเป็นผู้ชี้ชะตา และกำหนดว่า ศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีนั้น คืออะไร และใช้อคติของตนเอง ในการตัดสินแทนประชาชนชาวไทย ในทุกชั้น กว่า 60 ล้านคนทั่วประเทศ

และคำสัมภาษณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า กระแสข่าวที่ว่า ฝ่ายที่พยายามยึดไม่ให้การใช้เรตติ้งคือฝ่ายภาครัฐ เป็นกระแสข่าวที่มีมูล โดยก่อนหน้านี้ มีกระแสข่าวร้ายถึงการที่ภาครัฐ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบการเซ็นเซอร์ พยายามยึดเพื่อเลื่อนเวลาการออกกฎหมายลูกเพื่อการจัดเรตติ้งออกไปเรื่อยๆ เนื่องจากความเห็นของผู้ใหญ่บางคนในหน่วยงานที่มองว่า การมีเรตติ้งจะทำให้หนังที่พวกตน(คนในกระทรวงฯ) มองว่าทำลายวัฒนธรรมไทยสามารถเข้าฉายได้อย่างถูกกฎหมาย

และบทสัมภาษณ์นี้ ก็ทำให้เราไม่อาจมั่นใจได้ว่า เมื่อมีการออกกฎกระทรวงเรื่องเรตติ้งภาพยนตร์มาแล้ว มันจะเป็นเรื่องที่ดีจริง เพราะคณะกรรมการก็ยังสามารถหาข้ออ้างโน่นนี้ มาใช้ในการแบนหนังที่พวกตนมองว่าขัดต่อวัฒนธรรมไทยที่ตั้งมาโดยผู้ดี

อีกทั้งต้องอย่าลืมด้วยว่า พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ความจริงแล้ว ไม่ได้ต่างจากกฎหมายเจ็ดชั่วโคตร (ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างส่วนบุคคล และประโยชน์ส่วนตัว) หรือกฎหมายหยวนบินดิน(ร่างพระราชบัญญัติสลากกินแบ่ง) เนื่องจากพรบ ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ฉบับนี้ ได้ผ่านการพิจารณาของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยที่ไม่ครบองค์ประชุม ซึ่งในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติให้กฎหมายทั้งสองฉบับเป็นโมฆะ ไม่สามารถบังคับใช้ได้

แก้ไขเมื่อ 08 พ.ย. 51 01:10:15

จากคุณ : หน้ากากจันทร์หา [8 พ.ย. 51 00:44:13]

ภาพที่27. แสดงเนื้อหาจากเว็บไซต์ PANTIP ห้องเฉลิมไทย

(www.pantip.com/cafe/chalermthai)

ส่วนความถี่ในการสื่อสารผ่านสื่อสมัยใหม่นั้น “เครือข่ายคนดูหนัง” จะมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการตรวจพิจารณาภาพยนตร์เป็นระยะตลอดทุกเดือน ขึ้นอยู่กับว่าในแต่ละเดือนมีปริมาณข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเกิดขึ้นมาก-น้อยเพียงไรก็จะมีการอัปเดตข้อมูลตามนั้น และจะใช้สื่อสมัยใหม่เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารกับสาธารณะและสมาชิกในเครือข่ายด้วย

สื่อกิจกรรม

สำหรับสื่อกิจกรรม ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการจัดโดย “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อสื่อสารกับทางสาธารณะ นั้นอาจจะเป็นเพราะเครือข่ายคนดูหนังยังมีสมาชิกจำนวนไม่มากนัก ประกอบกับคนที่ทำงานเพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายมีเพียงไม่กี่คน ทำให้การจัดกิจกรรมเพื่อจะสื่อสารกับสาธารณะไม่สามารถทำได้ในช่วงเวลานี้ เพราะยังขาดความพร้อมในด้านต่างๆ อยู่อีกมาก

จากพฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะ ผ่านทางสื่อต่างๆ ทั้ง 3 ประเภทนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5 สรุปผลพฤติกรรมการสื่อสารของเครือข่ายคนดูหนังกับสาธารณะผ่านสื่อทั้ง 3 ประเภท

ประเภทของสื่อ	ตัวอย่างสื่อ	เนื้อหาในการสื่อสาร	ความถี่ในการสื่อสาร
สื่อบุคคล	- สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง	- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเรตติ้ง - แนะนำให้รู้จักเครือข่ายคนดูหนัง	- ยังพบได้น้อย มีเข้าร่วมประชุมโดยตัวแทนเครือข่ายคนดูหนัง 1 ครั้ง ส่วนความถี่ในการแนะนำขึ้นอยู่กับสมาชิกแต่ละคน
สื่อสมัยใหม่	- อินเทอร์เน็ต (Blog, เว็บบอร์ด) - โทรศัพท์มือถือ	- เนื้อหาจาก Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง - ที่มาและจุดประสงค์ของเครือข่าย - ความคืบหน้าของการบังคับใช้เรตติ้งหนังจาก พ.ร.บ. ภาพยนตร์ 2551 - แจ้งข่าวภาพยนตร์ที่โดนแบน (ห้ามฉาย) หรือมีปัญหา	- มีการอัปเดตข่าวเป็นระยะตลอดทุกเดือน ขึ้นอยู่กับปริมาณข่าวสาร/เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบางเดือนก็หลายครั้ง บางเดือนก็ 1-2 ครั้ง

		<p>ในขั้นตอนการเซ็นเซอร์</p> <ul style="list-style-type: none"> - รายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับเรตติ้งหนัง <p><u>เนื้อหาการสื่อสารจากเว็บ</u></p> <p><u>บอร์ดพันทิพ</u> (กระทู้รายงานโดยเครือข่ายคนดูหนัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - แจ้งข่าวภาพยนตร์ที่โดนแบน (ห้ามฉาย) หรือมีปัญหา <p>ในขั้นตอนการเซ็นเซอร์</p> <ul style="list-style-type: none"> - แจ้งข่าวความคืบหน้าเกี่ยวกับกระทรวงวัฒนธรรมและการเซ็นเซอร์หนังโรง 	
สื่อกิจกรรม	- ยังไม่พบว่ามีการจัดกิจกรรมใดๆ	- ไม่มี	- ไม่มี

จากรูปแบบพฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะ ผ่านสื่อทั้ง 3 ชนิด คือ สื่อบุคคล, สื่อสมัยใหม่, สื่อกิจกรรม แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า “สื่อสมัยใหม่” เป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญมากตั้งแต่การริเริ่ม ก่อตั้ง แสวงหาแนวร่วม ไปจนถึงเป็นช่องทางที่สามารถประกาศ “ตัวตน” และเป็น “กระบอกเสียง” ที่สำคัญในการขับเคลื่อนเครือข่ายได้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด ณ เวลานี้ เพราะการที่จะออกมาแสดง “ตัวตน” ในลักษณะของ “สื่อบุคคล” นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี “เวทีสัมมนา” ที่จัดเพื่อระดมความคิดเห็นอย่างที่เคยมีเวทีประเมินสถานการณ์ทางด้านภาพยนตร์ให้ไปปรากฏตัวเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นที่มีต่อภาครัฐ แต่เมื่อเลยพ้นช่วงเวลาในกระบวนการร่างกฎหมายลูกหรือ “กฎกระทรวง” ไปแล้ว จึงเป็นเรื่องยากที่จะมีโอกาสไปปรากฏตัวได้ในลักษณะนั้นอีก

การสร้างตัวตนของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงต้องอาศัยช่องทางของ “สื่อเทอร์เน็ต” เป็นช่องทางหลักในการขยายฐานสมาชิก แต่ด้วยคุณสมบัติที่โดดเด่นของ BLOG ที่มีลักษณะเฉพาะกลุ่มหากไม่ใช่คนที่สนใจในเรื่องนั้นจริงๆโอกาสที่จะเข้าถึง BLOG ได้นั้นก็จะยาก ดังนั้น การที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” นำที่อยู่ BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง และข้อมูลข่าวสารต่างๆไปรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ถูกแบนหรือถูกเซ็นเซอร์ในเว็บบอร์ดของพันทิพ อันเป็นเว็บบอร์ดที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงกว้าง มีความ “Mass” เข้าถึงผู้ชมภาพยนตร์หลายกลุ่ม ทำให้ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นที่รู้จักมากขึ้น เพราะหากสังเกตจากกรณีข่าวการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “SAW V” ที่ทางเครือข่ายนำข่าวดังกล่าวไปเผยแพร่ในเว็บบอร์ดพันทิพนั้น สถิติการเข้าชม Blog

ของเครือข่ายก็พุ่งขึ้นสูงมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จากเดิมที่ผู้วิจัยจดบันทึกไว้ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2551 มีผู้เข้าชมอยู่ที่ 2,842 ครั้ง ผ่านไป 1 อาทิตย์ ในวันที่ 26 ตุลาคม 2551 มีผู้เข้าชม 2,970 ครั้ง แต่หลังเกิดกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “SAW V” แล้วมีการโพสต์ข่าวในวันที่ 27 ตุลาคม 2551 สถิติการเข้าชมก็พุ่งขึ้นไปที 3,743 ครั้งภายในเวลาเพียงวันเดียว หลังจากนั้นอีก 1 อาทิตย์ ในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2551 สถิติการเข้าชมก็พุ่งไปถึง 5,519 ครั้ง ซึ่งนับว่ามากทีเดียว

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่าสถิติการเข้าชมจะมีมาก แต่จำนวนสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนึ่ง กลับไม่ได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเลย ผู้วิจัยมองว่า สาเหตุที่ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” ไม่มีสมาชิกเพิ่มขึ้นทั้งๆ ที่ก็มีคนเริ่มรู้จักเครือข่ายมากขึ้นแล้ว ก็เพราะผลประโยชน์ของเครือข่ายยังไม่เป็นรูปธรรมในแบบ ได้/เสียเหมือนเรื่องที่ดินทำกิน ซึ่งเป็นความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ที่ถ้าไม่ทำก็อาจจะไม่มีกินเป็น ปัญหาของเรื่องปากท้องที่ยังไงก็ต้องหาทางแก้ไข แต่สำหรับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากความพยายามก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” เป็นประเด็นของเรื่องความบันเทิงและการพักผ่อน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรื่นรมย์ของคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ภาพยนตร์ ถึงจะเป็นการพยายามต่อสู้ในเรื่องอคติทางการเมืองในวัฒนธรรมก็ตาม แต่ความจริงที่ว่าหนังกับความบันเทิงเป็นของที่มาคู่กัน เป็นอันดับแรกเสมอ ถึงแม้ว่าคุณสมบัติของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งจะมีลักษณะเป็นปัญญาชน และชนชั้นกลางหรือต่อให้มองว่าภาพยนตร์คือศิลปะที่ยังให้เกิดปัญญาได้ แต่ในสภาพสังคมไทยที่ผู้ชมภาพยนตร์ส่วนใหญ่ยังคงมองการดูหนังเป็นเรื่องของความบันเทิงเพียงอย่างเดียว นั้น คงจะมีคนดูหนังจำนวนไม่มากนักที่จะรู้สึกเดือดร้อนและพร้อมจะเสียสละเวลาบางส่วนให้กับการทำ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” เพราะโลกของความเป็นจริงในปัจจุบันนั้น การจะดูหนังที่ถูกเซ็นเซอร์ในประเทศไทยในฉบับที่ไม่ถูกเซ็นเซอร์ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากลำบากอะไรเลย ในสังคมที่มี “แผนผี” วางขายกลางถนนเต็มบ้านเต็มเมือง ฉะนั้น สิ่งที่ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” พยายามจะทำจึงเป็นเรื่องของผู้ชมที่ถ้าไม่ “รักหนัง” ก็ต้องสนใจเรื่อง “สิทธิ” ในการรับรู้/เสพสื่อจริงๆ จึงจะมีความตื่นตัวในเรื่องนี้

นอกจากนี้ จากปริมาณสัดส่วนของเนื้อหาภายในบล็อกก็พบว่ามุ่งเน้นไปที่เรื่องของการรายงานข่าวการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์และการจ้อง “จับผิด” ทางกระทรวงวัฒนธรรม การชูประเด็นการสื่อสารต่อสาธารณะของเครือข่ายที่มีแนวโน้มออกไปในทางต่อต้านรัฐอยู่มาก จึงอาจจะทำให้กันคนส่วนหนึ่งออกไปได้ อีกทั้งการสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งนั้น ก็ต้องสมัครด้วยชื่อ-นามสกุลจริง เนื่องจากทางเครือข่ายให้เหตุผลไว้ว่ารายชื่อที่จะสามารถนำไปเคลื่อนไหวกิจกรรมทางสังคมใดๆ ได้ จะต้องเป็นชื่อ-นามสกุลจริงเท่านั้น เป็นผลให้การจะเข้าร่วมเป็นสมาชิกต้องผ่านกระบวนการคิดและตัดสินใจมากขึ้น เพราะลักษณะของผู้เข้ามาใช้เว็บบอร์ดต่างๆ โดยธรรมชาติของผู้เข้ามาใช้นั้นก็มักจะใช้ “นามแฝง” หรือไม่ต้องการให้ใครรู้ว่าตัวเองเป็นใครอยู่แล้ว การที่ทาง

เครือข่ายนำรายชื่อของสมาชิกมาประกาศไว้ใน BLOG จึงเหมือนเป็นเหรียญ 2 ด้าน มองด้านหนึ่ง ก็เป็นเรื่องที่แสดงความชัดเจนในเรื่องการมีตัวมีตนจริงๆ ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งว่าไม่ได้เป็นเพียงชายออนไลน์ที่จับมือใครดมไม่ได้ แต่สามารถระบุ “ตัวตน” ของสมาชิกได้ว่าเป็นใคร และตั้งใจที่จะเปิดเผยให้สาธารณะได้รับทราบ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เหมือนเป็นการประกาศ “แนวรบ” อย่างชัดเจนว่ากำลัง “ต่อต้าน” หรือไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐ อันไม่ใช่ลักษณะนิสัยของคนไทยและสังคมไทยที่มักจะมีท่าทีอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจมากกว่าตน ซึ่งคุณรัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง ก็ได้แสดงทัศนคติที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกับที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ว่า

“ถ้าจะพูดกันตามตรง การที่จะไปต่อสู้กับภาครัฐเนี่ย แค่การลงชื่อเนี่ยมันก็ยากแล้วนะ นี่คือเรื่องจริงซะ เพราะอย่างในเมืองไทยเนี่ยแค่การมาลงชื่อเพื่อจะทำอะไรซักอย่างผมว่ามันก็ยากแล้วอะนะ เพราะคนเขาจะกลัวว่าจะเอาชื่อเขาไปทำอะไร”

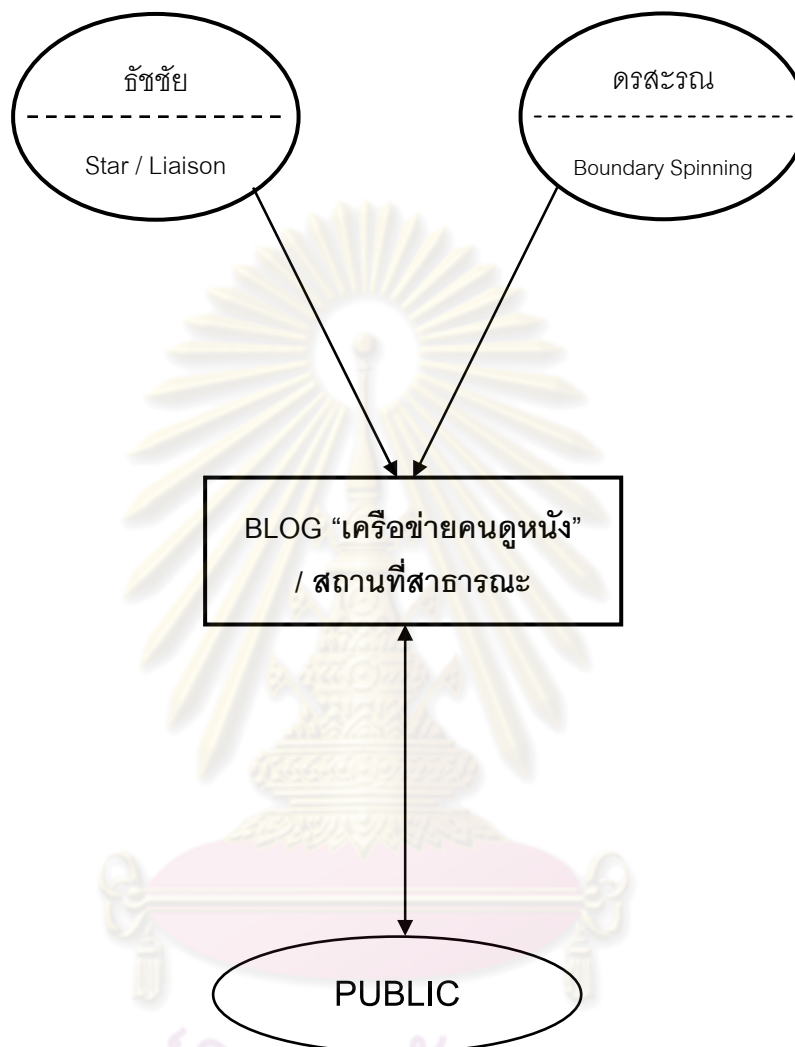
(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนึ่ง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

อย่างไรก็ดี การที่ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” มีสมาชิกและคนทำงานอยู่น้อย จึงอาจจะส่งผลให้ทางแกนนำยังไม่อยากจัดกิจกรรมใดๆ เพื่อสานสัมพันธ์กับสมาชิกเครือข่ายมากนัก เพราะคงเกรงว่าจะไม่มีคนมาร่วมกิจกรรม การทำงานของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” จึงเป็นการขับเคลื่อนที่ล้าไปกับการทำงานของกระทรวงวัฒนธรรม อันหมายถึง การทำงานในลักษณะเชิง “ตั้งรับ” ไม่ใช่ลักษณะของการทำเครือข่าย “เชิงรุก” ดังนั้น หากไม่เกิดวิกฤติเกี่ยวสถานการณ์การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ขึ้นมา ก็จะได้ไม่เห็นบทบาทของเครือข่ายนี้ต่อสาธารณะเท่าใดนัก

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยทางด้านพฤติกรรมการสื่อสารต่อสาธารณะของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” มาสร้างแบบจำลองรูปแบบการสื่อสารภายนอกเครือข่าย ได้ดังนี้

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบจำลองรูปแบบการสื่อสารภายนอกเครือข่าย

จากแบบจำลองรูปแบบการสื่อสารภายนอกเครือข่ายคนดูหนึ่ง ที่ถอดแบบมาจากพฤติกรรมสื่อสารของ "เครือข่ายคนดูหนึ่ง" กับสาธารณะ จะเห็นได้ว่า เมื่อนำมาวางทาบกับแบบจำลองเครือข่ายการสื่อสารของ Harold J. Leavitt (1964 อ้างถึงใน จารุณี พัชรพิมานสกุล 2541) จะพบว่า รูปแบบการสื่อสารภายนอกเครือข่ายคนดูหนึ่ง มีลักษณะเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication) ที่ Harold J. Leavitt (เพ็งอ้าง) กล่าวไว้ว่า เป็นการสื่อสารที่มีใครคนใดคนหนึ่งเป็นศูนย์กลางหรือทางผ่าน โดยที่สมาชิกคนอื่นๆ ไม่มีการติดต่อกันโดยตรงแต่ต้องผ่านคนกลาง ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปแบบเครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย (Y Network) เครือข่ายการสื่อสารที่มีสมาชิกอยู่ตรงกลางเพียง 2 คน จะทำหน้าที่ประสานงานและ

ส่งข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิกคนอื่นๆที่อยู่รอบนอก รูปแบบของข่ายการสื่อสารแบบตัววายนี้ มักเกิดขึ้นในกลุ่มที่สมาชิกเพียง 1 คน หรือ 2 คน เท่านั้นเต็มใจที่จะรับทำงานและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน ในขณะที่ส่วนที่เหลือของกลุ่มไม่ยอมรับผิดชอบ ซึ่งในกรณีของเครือข่ายคนดูหนังก็คือ ดร.สระธรณ โกวิชนิษฐา ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานของเครือข่ายคนดูหนัง และ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง ผู้ทำหน้าที่ดูแลและจัดทำ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” เพียง 2 คนเท่านั้น

จากผลการวิจัยในส่วนของคุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” กำลังอยู่ในช่วง ระยะการก่อตัวของเครือข่าย ซึ่งเป็นเพียงระยะแรกเริ่มของวงจรชีวิตของเครือข่าย โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากการจุดประกายความคิดให้กับคนดูหนังของนิตยสาร BIOSCOPE นั้นเท่ากับว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” มีลักษณะของการเกิดที่มาจากการจัดตั้งโดยการสนับสนุนจากภายนอกก่อนแล้วค่อยมาสร้างความสัมพันธ์กันภายหลัง อันสอดคล้องกับสิ่งที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) กล่าวไว้ว่า เครือข่ายจัดตั้งที่เกิดจากการสนับสนุนจากภายนอกก่อนแล้วค่อยมาสร้างความสัมพันธ์กันภายหลัง มักจะมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐอยู่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมิได้มีพื้นฐานความต้องการ ความคิด ความเข้าใจที่ตรงกันมาก่อน การรวมตัวจึงเป็นไปในลักษณะเพียงชั่วคราวเป็นการเฉพาะกิจ ไม่มีความต่อเนื่องและมักจะจางหายไปในที่สุด

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า จุดเริ่มต้นของเครือข่ายคนดูหนังที่มาจากนิตยสาร BIOSCOPE สมาชิกส่วนใหญ่ต่างก็เข้าใจว่านิตยสาร BIOSCOPE จะเป็นแกนนำสำคัญในการขับเคลื่อนเครือข่ายทำให้รู้สึกว่ายากมีส่วนร่วมด้วยช่วยสนับสนุน แต่เมื่อต้องมาพบกับความเป็นจริงที่ว่า ทางนิตยสาร BIOSCOPE ก็ต้องการให้กลุ่มคนดูหนังไปเคลื่อนไหวกันเองไปทำกันเองแบบอิสระ ซึ่งถือว่าเป็นการปล่อยมือจากเครือข่ายที่เร็วเกินไปนัก เพราะคนดูหนังที่เข้าร่วมเครือข่ายก็มีได้มีพื้นฐานความต้องการ ความคิด ความเข้าใจที่ตรงกันมาก่อน ก็จะมีรู้สึกว่า “เคืองและถูกทอดทิ้ง” จากแกนนำผู้ริเริ่มความคิด และอาจจะเกิดอาการ “ไปไม่เป็น” อยู่พักใหญ่ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีประสบการณ์ในการเรียกร้องเรื่องสิทธิหรือทำงานเครือข่ายแบบนี้มาก่อน ความคาดหวังที่มีต่อทางนิตยสาร BIOSCOPE นั้น จึงปรากฏออกมาจากคำสัมภาษณ์ของ 2 แกนนำหลักของเครือข่ายคนดูหนัง ดร.สระธรณ โกวิชนิษฐา และ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง

“คือตอนแรกเราก็เข้าใจว่าทางไบโอจะเป็นคนทำ เราก็จะเข้ามาช่วย แต่กลายเป็นว่าไบโอให้เราทำ เราก็ไม่รู้ว่าจะทำอะไรได้แค่นั้น ก็คงทำในแบบของเรา”

(ดร.สระธรณ โกวิชนิษฐา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

“...ถ้าไปโอเขาจะไม่ยุ่งกะเราจริงๆอะครับ ผมว่ามันก็จะนิ่งมากๆ เพราะจริงๆจุดเริ่มต้นก็คือมันมาจากไปโออะซะ แล้วพอเขาให้พวกผมมาทำกันเองมันไม่มีตัวเร่ง แล้วก็มีคนมากันแค่สองคนสามคน...คือวันนั้นเนี่ยที่สุภาพเขาก็ได้พูดไว้ว่า เนี่ยดีแล้วละที่มากันแค่สามคน เพราะถ้ามากันหมดยี่มันจะ Fake อะซะ มันก็จะเป็นแค่กระแสเท่านั้นเอง แต่ที่มากัน 3 คนเนี่ยมันคือคนที่สนใจจริงๆ เขาก็เลยให้ 3 คนนี้แหละไปทำ แล้วเขาก็บอกว่าถ้ามันเกิดโดยการที่มีคนมาสร้างกระแสให้มันเนี่ยมันจะไม่เกิดจริง แต่ถ้ามันเกิดแบบนี้มันจะดีกว่าคือค่อยๆ เติบโตไปอะซะ”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

ทางด้าน สุภาพ หรือเทพาธิป บรรณานิการนิตยสารไบโอสโคป ก็ได้ให้คำอธิบายไว้ว่าทำไมจึงไม่เข้าไปยุ่งกับการทำงานของทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็เพราะว่าต้องการให้พวกเขาทำงานกันได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกจำกัดกรอบในการทำงาน รวมถึงไม่ได้มีความคาดหวังว่าทางเครือข่ายจะต้องออกมาทำอะไรใหญ่โต เพียงแค่ให้มันเคลื่อนไหวไปได้ตามสภาพที่มันเป็นก็พอ

“เราก็ไม่ต้องการไปครอบเขา อยากให้เขามีอิสระไม่งั้นเขาก็จะทำงานไม่ได้ บางทีเขาอาจจะทำอะไรที่ไม่ได้คิดเหมือนเราก็ได้ แล้วถ้าเขามีอิสระในการทำงานต่อให้เขาทำแบบเป็นแบบตายเขาก็จะมีความสุขในการทำงาน...เราไม่เชื่อว่าการที่ใครมาบอกให้ทำอะไรแล้วมันจะเกิด เราต้องทำให้มันเกิดด้วยตัวของเรา ซึ่งมันจะไม่มีทางเกิดเลยถ้าทุกคนได้แต่รอให้คนมาบอกว่าต้องทำอะไร...แต่เป้าหมายของผมคือจะต้องสร้างองค์กรหรือหน่วยต่างๆ ที่จะมาเป็นแขนเป็นขาหรือช่วยสนับสนุนให้เครือข่ายในอนาคต ในที่สุดมันก็จะทำให้เครือข่ายแข็งโดยอัตโนมัติ ไม่จำเป็นต้องไปสร้างเครือข่ายให้มันแข็ง การที่หวังจะให้เครือข่ายไปทำอะไรอะ เราไม่เชื่อเพราะเราว่ามันก็จะเป็นความปลอมที่สุดท้ายมันก็เคลื่อนไหวไม่ได้ มันไม่ควรเป็นในลักษณะที่เครือข่ายประกอบด้วย 12 หน่วยงานนี้ๆ ไม่งั้นมันก็จะแข็งตัวเกินไปแล้วก็จะทำงานไม่ได้ เรายอมรับว่ามันคืออิสระมีล้มหายตายจากไปได้ ถ้ามันตายมันก็ไม่แข็งแรง แต่ตอนนี้ไม่ใช่มันตายแต่มันยังไม่เกิด ...แล้วถ้าเราเข้าใจว่าเครือข่ายมันเป็นแบบนี้เนี่ย มันไม่มีวันตายหรอก เพียงแต่ว่าบทบาทมันจะมากมันจะน้อยแต่อย่าไปมองว่ามันจะดำรงคงอยู่ตลอดไป มันเคลื่อนไหวไปตามสภาพสังคมและพื้นที่นั้นๆ ด้วย”

(สุภาพ หรือเทพาธิป : บรรณานิการนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

ในช่วงนี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเท่ากับอยู่ในระยะของการ “ปล้ำผีลูกปลุกผีนิ่ง” ที่เหมือนจะล้มเหลว แต่ก็สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยแกนหลักทั้งสองคน และสมาชิกเครือข่ายที่แวะเวียนมาแสดงความคิดเห็นเป็นระยะ วัตถุประสงค์/เป้าหมายของเครือข่ายก็ยังไม่ชัดเจนว่าจะทำได้จริง อีกทั้งบุคคลภายนอกเครือข่ายส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักเครือข่าย เพราะข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายยังไม่แพร่

ออกไปในวงกว้าง จึงเป็นที่รู้จักเพียงในวงแคบเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือ “สถานภาพ” ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนัง

ในส่วนของ การรวมกลุ่มของคนดูหนังนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1.การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีการพูดคุย แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นผ่านหน้ากระดานข่าว (webboard) ต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ การพบปะกันตามเทศกาลฉายหนัง เป็นต้น และ 2.การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างเป็นทางการ ในนาม “เครือข่ายคนดูหนัง” ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดการรวมตัวในลักษณะดังกล่าว ต่อไปนี้

1. การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างไม่เป็นทางการ

การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างไม่เป็นทางการคือการรวมตัวที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เนื่องจากสมาชิกเครือข่ายหลายคนมีความสนิทสนมและรู้จักกันมาอยู่ก่อนแล้ว โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันผ่านเครือข่ายการสื่อสารอินเทอร์เน็ตทางหน้ากระดานข่าว (webboard) ต่างๆ ซึ่งในที่นี้กระดานข่าวที่มีการรวมตัวกันมากที่สุดของคนดูหนังก็คือกระดานข่าวของนิตยสารไปโฮสโคป จากผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1.1 ปัจจัยทางด้านความรักและความชื่นชอบที่มีต่อภาพยนตร์
- 1.2 ปัจจัยทางด้านความเป็นเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 1.3 ปัจจัยทางด้านรสนิยมในการชมภาพยนตร์
- 1.4 ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

1.1 ปัจจัยทางด้านความรักและความชื่นชอบที่มีต่อภาพยนตร์

ปัจจัยแรกก็คือความรักและความชื่นชอบที่มีต่อสื่อภาพยนตร์ เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะต้องมีอยู่ในตัวของคนดูหนังทุกคน เป็นปัจจัยที่นำมาสู่ความต้องการในด้านอื่นๆ กระทั่งรู้สึกว่าการดูหนังนั้นได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของพวกเขาไปแล้ว

“...เคยมีคนบอกกับเราว่า ถ้าเราไม่ได้ดูหนัง คงหายใจไม่ออกสินะ ขาดหนังก็ขาดใจ...
ประมาณนี้”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

“...มันเหมือนกับเป็นส่วนของเรา เครื่องเล่นดีวีดีกลายเป็นอวัยวะ แบบหนังของ
โครเนนเบิร์ก 55...”

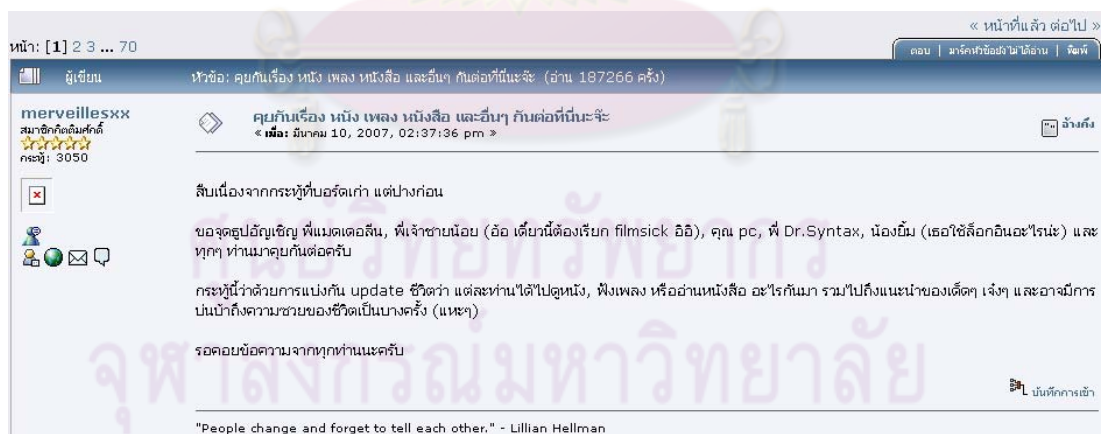
(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศ์ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

1.2 ปัจจัยทางด้านความเป็นเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

หลังจากที่คนดูหนังมีประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์ที่มากพอหรือมากในระดับหนึ่ง
ย่อมมีโอกาสได้ดู ได้สัมผัสกับหนังของหลายๆชาติ หลากหลายประเภท ซึ่งหนังบางเรื่องก็อาจ
ก่อให้เกิดคำถามขึ้นในใจของคนดูหนัง หรือสร้างให้เกิดความรู้สึกต่างๆ มากมาย เช่น ความ
ประทับใจ ความสะเทือนใจ ความน่าเบื่อหน่าย เป็นต้น จึงมีความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความ
คิดเห็นหรือแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งเป็นการสลับบทบาทจาก ผู้รับสาร (Receiver) ไป
เป็น ผู้ส่งสาร (Sender) บ้าง การรวมตัวที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปในลักษณะของความต้องการเพื่อนเพื่อ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

“ตอนนั้นยังไม่มีบอร์ดไปโอ...อย่างบอร์ดพันทิพย์เลยเล่นมาตั้งแต่อยู่ม.3 พอโพสต์อะไรไป
แล้วเวลามีคนมาโพสต์ตอบ เออมันรู้สึกดีอะที่มีคนมาแชร์กัน...”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

ภาพ 28. กระตุ้นเชิญชวนพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องหนังที่มีระยะเวลายาวนานมากที่สุด
(โพสต์ครั้งแรก 10 มีนาคม 2007 จนถึงปัจจุบัน)

1.3 ปัจจัยทางด้านรสนิยมในการชมภาพยนตร์

ภาพยนตร์บางประเภทก็จัดเป็นภาพยนตร์เฉพาะกลุ่ม หรือที่รู้จักกันในชื่อของ “หนังอาร์ต , หนังอินดี้, หนังนอกกระแส, หนังคัลท์ฯ” ซึ่งยังคงเป็นหนังที่มีกลุ่มผู้ชมอยู่อย่างจำกัด และยังไม่สามารถเข้าถึงผู้ชมในวงกว้างได้ อันเป็นลักษณะของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ด้วยข้อจำกัดนี้เองทำให้คนดูหนังที่เป็นแฟนของภาพยนตร์กลุ่มนี้มีแหล่งหรือสถานที่ที่เอื้อให้เกิดการติดต่อสื่อสารอยู่เพียงไม่กี่แห่ง และทำให้เกิดการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการเป็นกลุ่มย่อยๆ ขึ้น ทำให้หนังได้กลายเป็น “สื่อกลาง” ในการสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนดูหนัง

“ก็เจอกันตามโรงหนังเนี่ยละ บางคนเขาก็จะใช้ซูมๆเอา หรือแบบอาจจะเคยเห็นรูปใน Blog แล้วก็เข้ามาทักกันอย่างเงี้ยละ คือแบบอย่างเราเห็นบางคนมาดูหนังคนเดียวบ่อยๆ เราก็เริ่มแบบเข้าไปทัก โทษนะละ มาดูหนังเนี่ย คุณอยู่บอร์โดไบโอปาวอะ จริงๆนะ ทำอย่างจริงจังแล้ว ถ้าใช้ที่นี่ก็คุยกันยาวเลย รู้ได้ยังไงหรอ เขาก็คงเดาๆกันมั้งละ จากบุคลิกจากที่อาจจะเคยเจอกันบ่อยๆ แล้วพอตอนหลังเจอกันก็จะทักๆ กัน ไปดูหนังเรื่องนี้มายัง ก็จะเป็นอย่างนั้นไป”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

1.4 ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

ปัจจัยนี้คนดูหนังอาจจะไม่ได้เอ่ยถึงมันออกมาตรงๆ แต่ก็ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญมากอีกปัจจัยหนึ่งที่จะละเลยไปไม่ได้ เพราะหากขาดปัจจัยนี้แล้วการรวมตัวของคนดูหนังในโลกของพื้นที่เสมือน จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย นั่นก็คือ ปัจจัยของเทคโนโลยีการสื่อสารของสื่อสมัยใหม่ (อินเทอร์เน็ต Blog, โปรแกรมแชท, โทรศัพท์มือถือ) และยังเป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่ความสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารบนพื้นที่ทางกายภาพในที่สุดอีกด้วย

2. การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างเป็นทางการ

การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างเป็นทางการคือการรวมตัวที่เกิดขึ้นจากความพยายามในการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ของนิตยสารไบโอสโคปในการจัดประกายความคิดสู่คนดูหนัง เพื่อให้เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนอย่างเป็นทางการ และเพื่อเป็นตัวแทนของ “คนดูหนัง” ในการสื่อสารกับภาครัฐ จากผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการรวมตัว ดังนี้

2.1 ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ร่วม

2.2 ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

2.3 ปัจจัยทางด้านระยะเวลาและประสบการณ์ในการดูหนัง

2.4 ปัจจัยทางด้านผู้นำความคิด

2.5 ปัจจัยทางด้านรสนิยมในการชมภาพยนตร์

2.1 ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ร่วม

จากเนื้อหาที่ทางนิตยสารไปโฮสโคปได้นำเสนอออกไปผ่านข้อความในกระทู้และในนิตยสารเพื่อกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวและก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นชัดเจนถึงแนวคิดที่อยากให้มีการเสนอตัวแทนจากภาคประชาชนเพื่อสื่อสารและแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐในฐานะคนดูหนังบ้าง รวมถึงอุดมการณ์ที่ชัดเจนในเรื่องของการไม่เอาระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ และต้องการให้มีการใช้ระบบเรตติ้งที่มีมาตรฐานและเชื่อถือได้ ดังนั้นอุดมการณ์ร่วมของคนดูหนังจึงเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรก (Necessary Factor) ที่ทำให้การรวมตัวในลักษณะนี้เกิดขึ้นมาได้

“ผมเห็นด้วยกับแนวคิดเขา ถ้าเกิดเขาช่วยทำให้มันสำเร็จได้ ผมก็จะยินดี ผมเข้าไปเพราะไม่เห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์...”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

2.2 ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

สำหรับการรวมตัวในลักษณะของเครือข่ายคนดูหนังนั้น ปัจจัยที่สำคัญมากอีกปัจจัยหนึ่งเป็นปัจจัยถัดมารองจากปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ร่วม ก็คือ ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ที่ก้าวหน้า อันจัดเป็น Sufficient Factor ที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มที่ไม่สามารถทำได้บนพื้นที่ทางกายภาพหรือทำในพื้นที่จริงได้ยากสามารถมารวมกันได้ ดังจะเห็นได้ว่าสมาชิกเครือข่ายนั้นมีทั้งคนที่อยู่ในกรุงเทพและกระจายตัวอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้น ด้วยวิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ทำได้ง่ายๆ ด้วยการลงชื่อผ่านระบบ E-mail เมื่อมีอุดมการณ์ร่วมกันแล้ว จึงทำให้ตัดสินใจได้ไม่ยากนักในการจะเข้าร่วมเป็นสมาชิก

“...มันง่ายด้วยมั้ง แล้วมันก็ได้ไม่ต้องเสียตังค์อะไรนี่ ก็ลงชื่อไปก่อนแหละ เพราะยังไงเราก็เห็นด้วยกับแนวคิดอยู่แล้ว แต่จะได้เข้าไปทำอะไรหรือป่าวอันนี้อีกเรื่องหนึ่ง...”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

2.3 ปัจจัยทางด้านระยะเวลาและประสบการณ์ในการดูหนัง

ระยะเวลาและประสบการณ์ในการดูหนัง เป็นสิ่งสำคัญที่คนรักหนังทุกคนจะต้องมีมาก่อนเพราะเป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมให้คนดูหนังเกิดความรักและผูกพันกับสื่อภาพยนตร์ อันจะนำไปสู่การอยากมีส่วนร่วมกับทางเครือข่าย

“...ก็ต้องเป็นคนที่รักหนัง สนใจเรื่องหนัง คนดูหนัง มันก็ไม่ต่างกับนักดูหนัง เราต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดูหนังประมาณนี้ ก็เลยคิดว่าสมาชิกนี้ต้องเป็นคนดูหนังกันมาพอสมควร “

(เกษมวรรณ สำเภาพล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

2.4 ปัจจัยทางด้านผู้นำความคิด

นอกจากปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ร่วมที่ตรงกันแล้ว ผู้นำความคิด หรือ นิตยสารไบโอสโคปก็ยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้คนดูหนังตัดสินใจเข้าร่วมในเครือข่ายได้ง่ายขึ้น เพราะมีความเชื่อใจในแกนนำความคิดว่าเป็นกลุ่มที่มาจากคนดูหนังจริงๆ เพราะหากเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติที่แตกต่างกันทางด้านความคิดก็อาจจะไม่เข้าร่วมก็เป็นไปได้

“ก็มีส่วนบ้างนะ เพราะอย่างทางไบโอเนี่ย เราก็จะรู้ว่าเขาเป็นคนที่ดูหนังจริงๆ แต่ถ้ากลุ่มนี้เกิดจากพันทิพย์เนี่ยคงต้องคิดอีกทีนะ เพราะบางทีในพันทิพย์มันก็จะมีคนที่แบบว่าออกมาแสดงความคิดเห็นในลักษณะที่ยังเรียกร้องให้มีการเซ็นเซอร์อยู่ ก็อาจจะทำให้ลังเลนิดนึง ต้องดูก่อน...”

(ชญานิน เตียงพิทยากร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

อย่างไรก็ดี ยังพบว่ามีคนดูหนังอีกหลายคนที่ไม่คิดว่าผู้นำความคิดจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เขาตัดสินใจเข้ามาร่วม แต่อยู่ที่อุดมการณ์หรือแนวคิดในสิ่งที่จะทำมากกว่า

“...ของแบบนี้มันอ่านได้จากสิ่งที่เขาเขียนหรือชักชวนครับ ไม่น่าจะขึ้นกับคน ขึ้นกับสิ่งที่เขาโฟกัส เช่นถ้าเป็นการชักชวนจากสมาคมผู้ปกครองเพื่อป้องกันบุตรหลานเราจะไม่เอาด้วย...”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

ผู้วิจัยมองว่า การที่ผู้นำความคิดเป็นนิตยสารภาพยนตร์ไบโอสโคปก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือแน่ใจได้ว่าเป็นความคิดที่อยากจะทำเพื่อคนดูหนังจริงๆ แต่ข้อเสียก็คืออาจจะทำให้เกิดข้อจำกัดกับคนที่เป็นผู้อ่านนิตยสารภาพยนตร์ฉบับอื่นไม่กล้าเข้ามาร่วมด้วยก็เป็นได้ เพราะ

อาจจะรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้อ่านไบโอสโคปไม่ได้ดูหนังแนวที่ไบโอสโคปนำเสนอจึงไม่คิดว่าจะมาเข้าร่วมด้วยกันได้ สมาชิกในปัจจุบันจึงค่อนข้างจำกัดอยู่ในกลุ่มของผู้อ่านและผู้ที่ใช้เล่นเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป

2.5 ปัจจัยทางด้านรสนิยมในการชมภาพยนตร์

คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า รสนิยมในการชมภาพยนตร์ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง เพราะจากการที่สมาชิกส่วนหนึ่งรู้จักกันมาก่อนแล้วบ้างไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อม ทำให้พวกเขามั่นใจได้ในระดับหนึ่งว่าอย่างน้อยคนกลุ่มนี้น่าจะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องภาพยนตร์ได้ในลักษณะที่เป็น “คนคอเดียวกัน”

“รู้จักบางคนในเครือข่าย เหมือนอ่านรายชื่อที่แปะๆไว้ บางคนก็ไม่รู้จัก แต่เคยฟังพูดอะไรอย่างนี้ บางคนรู้จักแต่ไม่ได้ส่วนตัว แล้วก็รู้คนที่เก่าที่คณะเคยคุยกันสมัยนั้น ก็เลยรู้สึกว่าจะถ้าเกิดเขาจะจัดกิจกรรมอะไร อย่างน้อยมันก็มีกิจกรรมให้ทำ มันดูวัยรุ่น อย่างน้อยก็ได้พูดเรื่องเดียวกัน ถ้ากลุ่มนี้เค้าเกิดจะฉายหนัง ยังไงมันก็ยังเป็นหนังที่พอดูได้อยู่ ไม่ใช่ว่าแบบหลวงพี่เท่ง ดูจากรายชื่อ บางคนก็ทำหนังสั้น ก็พอจะเคยดูงานเค้าบ้าง เหตุผลที่เข้าร่วม ก็คือดูจากรายชื่อ เราน่าจะจอยด้วยกันได้ ดูเหมือนน่าจะเป็นพวกเดียวกันได้”

(สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

จากปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลผูกพันซึ่งกันและกัน หากจะบอกว่าการรวมกลุ่มของคนดูหนัง ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของคนหนึ่งคนใดเกิดจากปัจจัยหนึ่งปัจจัยใดเพียงปัจจัยเดียวโดดๆ ด้วยตัวของมันเอง ย่อมไม่น่าจะใช้คำตอบที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่2 พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนที่ 1 จากคุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังนั้น ยังคงจำกัดอยู่แค่เพียง “คนดูหนัง” กลุ่มเล็กๆกลุ่มหนึ่งเท่านั้น และจากจุดเริ่มต้นของเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจุดประกายความคิดให้กับคนดูหนัง โดยนิตยสารไบโอสโคป ซึ่งเป็นนิตยสารภาพยนตร์ที่เด่นในแง่ของการนำเสนอเรื่องราวและข้อมูลเชิงลึกของภาพยนตร์นอกกระแส (Alternative Film) ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง (ในอีกทางหนึ่งก็คือกลุ่มผู้อ่านนิตยสารไบโอสโคปด้วย) น่าจะมีลักษณะหรือแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการชมภาพยนตร์บางอย่างที่แตกต่างจากกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ทั่วไป และเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่ทำซ้ำๆอยู่เป็นประจำจนเกิดเป็นกระบวนการบ่มเพาะลักษณะของการเป็น “ผู้ชมตาม” และเกิดเป็นความผูกพันกับสื่อชนิดนี้ ซึ่งน่าจะสามารถนำมาทำความเข้าใจและอธิบายถึงสิ่งที่พวกเขาพยายามจะทำและเรียกร่อง “สิทธิ” ในการรับรู้/เสพสื่อ และ “ส่งเสียง” ออกไปในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้

สำหรับส่วนนี้ จะนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยในส่วนของพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ อันหมายถึง การกระทำของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังในทุกๆขั้นตอน ทั้งก่อนการชมภาพยนตร์ เช่น การแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์ฯ ระหว่างการชมภาพยนตร์ เช่น ระดับความตั้งใจในการชมภาพยนตร์ฯ และหลังการชมภาพยนตร์ เช่น การเขียนบันทึกหรือเขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ฯ ตลอดจนความถี่ในการชมภาพยนตร์ บุคคลที่ชมภาพยนตร์ด้วย ประเภทของภาพยนตร์ที่ชื่นชอบ และวิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์

ผู้วิจัย จะนำผลการศึกษาพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ มาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของผู้ชมภาพยนตร์กลุ่มอื่นๆ ดังที่อ้างอิงไว้ในส่วนของผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บทที่2) เพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบและบทสรุปของงานวิจัยในส่วนนี้

อนึ่ง พฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายความรวมถึง การชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์และการชมภาพยนตร์นอกเหนือจากที่โรงภาพยนตร์ (โดย VCD, DVD, เคเบิลทีวี, การจัดฉายภาพยนตร์ตามสถานที่ต่างๆ)

ส่วนที่ 2

พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

- 2.1 พฤติกรรมก่อนการชมภาพยนตร์
- 2.2 พฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์
- 2.3 พฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์
- 2.4 ความถี่ในการชมภาพยนตร์
- 2.5 บุคคลที่ชมภาพยนตร์ด้วย
- 2.6 ประเภทของภาพยนตร์ที่ชื่นชอบ
- 2.7 วิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์

2.1 พฤติกรรมก่อนการชมภาพยนตร์

ในส่วนของพฤติกรรมก่อนการชมภาพยนตร์ พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง มีพฤติกรรมที่สามารถจำแนกได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ การแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์, การแสวงหาภาพยนตร์ที่ไม่เข้าฉายตามโรงภาพยนตร์, การไม่มองข้ามผู้กำกับภาพยนตร์...ตัวอย่างหนัง (Movie Trailer), และการวัดใจจาก “หน้าหนัง”

- **การแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์**

จากผลการวิจัย พบว่า ลักษณะเด่นที่ชัดเจนของพฤติกรรมก่อนการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ก็คือ มีการติดตามข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์อยู่ตลอดเวลา สำหรับสื่อที่ใช้ในการติดตามข้อมูลข่าวสารเป็นประจำก็คือ สื่ออินเทอร์เน็ต ตัวอย่างเช่น เว็บไซต์ www.imdb.com และนิตยสารภาพยนตร์ BIOSCOPE, FILMAX, Starpics ซึ่งไม่ใช่เพียงการหาข้อมูลก่อนการไปชมภาพยนตร์ในแต่ละเรื่องเท่านั้น แต่จะมีการติดตามความเคลื่อนไหวและความ เป็นไปในวงการภาพยนตร์อยู่เสมอ

“จริงๆ ก็หาข้อมูลเรื่อยๆ แหะละ เพราะเล่นเน็ตทุกวันอยู่แล้ว พี่นุๆเลยก็ Imdb คือที่จริงก็ติดตามตลอดอะ ไม่ได้แบบว่าพอจะไปดูหนังซักเรื่องหนึ่งแล้วถึงลุกมาหาข้อมูลทีนึง แต่เราจะมีข้อมูลของหนังที่เราจะดูอยู่แล้วจากการที่เราติดตามอยู่”

(คันฉัตร รัชสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

“นิตยสารกับอินเทอร์เน็ตครับ ไบโอสโคป พีว (นิตยสารเกี่ยวกับแวดวงหนังสั้นและภาพเคลื่อนไหวต่างๆ : ผู้วิจัย) फिल्मแมกซ์ ประมาณนี้ครับ สตาร์ฟิกส์บ้าง หนังสือหนังที่อ่านมาได้สี่ปีแล้วครับตั้งแต่เรียนมหาลัย แต่ก่อนหน้านั้นก็อ่านเรื่อยเปื่อยไปตามเรื่องไม่ได้อ่านประจำ”

(ไพรัช คุ้มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

นอกจากนี้ บางครั้งก็ขึ้นอยู่กับภาพยนตร์แต่ละเรื่องด้วย กล่าวคือ ในขณะที่ภาพยนตร์บางเรื่องอาจจะไม่ได้ต้องการหาข้อมูลใดๆก่อนที่จะไปชม แต่กับภาพยนตร์บางเรื่องที่สมาชิกมีความสนใจมากก็จะมี การหาข้อมูลเพิ่มเติม โดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ต (เว็บไซต์, เว็บบอร์ด) ว่าใครเป็นผู้กำกับ หรือใช้วิธีสอบถามข้อมูลจากผู้อื่นที่รู้มากกว่าตัวเอง

“ก็แล้วแต่เรื่องนะ บางเรื่องก่อนที่จะไปดูหนังเรื่องนั้นๆ ก็จะไปหาข้อมูลว่าใครเป็นผู้กำกับ ส่วนใหญ่ก็หาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คุยกับคนอื่นในบอร์ดก็มี บางคนก็รู้เยอะ อ่านหนังสือก็มีอ่านไบโอ อ่านสตาร์ฟิกส์ด้วย แต่ละเล่มมันก็จะคนละแบบ”

(ชฎานิน เตียงพิทยากร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่าในเบื้องต้นสมาชิกของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะมาจากกลุ่มผู้อ่านนิตยสารไบโอสโคปเป็นส่วนใหญ่ แต่พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์ของพวกเขา นั้นกลับมีการรับสื่ออย่างค่อนข้างหลากหลาย และไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การอ่านนิตยสารไบโอสโคปเท่านั้น แต่ยังมี การรับข่าวสารภาพยนตร์จากนิตยสารภาพยนตร์เล่มอื่นๆ ด้วย อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า พวกเขามีความสนใจเรื่องของภาพยนตร์อย่างจริงจัง มีความรู้มีข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปในวงการภาพยนตร์หลายประเภท ทั้งภาพยนตร์ในกระแส (Mass Film) และภาพยนตร์นอกกระแส (Alternative Film) รวมไปถึง ความสนใจและการติดตามข่าวคราวในวงการ “หนังสั้น” ของสมาชิกเครือข่ายอีกส่วนหนึ่งด้วย ลักษณะของพฤติกรรมเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงการมีพฤติกรรมในเชิงตื่นตัวที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาของผู้รับสาร (active audience) อันเป็นลักษณะเด่นของคนกลุ่มนี้

- **การแสวงหาภาพยนตร์ที่ไม่เข้าฉายตามโรงภาพยนตร์**

นอกเหนือจากการไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์แล้ว สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ยังมีพฤติกรรม active ในเชิงของการแสวงหาหนังแปลกๆ หนังอาร์ต หรือภาพยนตร์ที่ไม่ได้เข้าฉาย

ตามระบบโรงภาพยนตร์ด้วย เนื่องจาก ตลาดของภาพยนตร์ในระบบที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของพวกเขาได้ จึงต้องมีการขวนขวายและสรรหาแหล่งที่พวกเขาจะสามารถซื้อหรือหาภาพยนตร์มาชมได้ เช่น จากสื่ออินเทอร์เน็ต, เทศกาลภาพยนตร์ (Film Festival) ร้านเฟรม, ร้านแว่น เป็นต้น

“เฟรม ร้านแว่น หาในเว็บ”

(สุพมิตร วรพงศ์พิเชษฐ์ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

“...พอมันเริ่มมีหนังเทศกาลก็ตามดูมาตลอดเลย...ก็รู้ๆ กันอยู่นะ ร้านพีคนั้นมัน ในเว็บ มั่ง บางทีก็โหลดเอา”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยติดใจในคำว่า “ร้านพีคนั้น” ของคันฉัตรมาก เมื่อสอบถามเพิ่มเติมว่าทำไมจึงต้องเรียกว่า “ร้านพีคนั้น” ก็พบว่า ร้านนี้มีความหมายในเชิงเฉพาะกลุ่มด้วย (sub-culture) กล่าวคือ ผู้ที่ชื่นชอบการชมภาพยนตร์มากและชมภาพยนตร์อย่างหลากหลายจริงจัง (serious audience) ก็มักจะรู้จักร้านนี้กันทั้งนั้น ผู้วิจัยสงสัยว่าสมาชิกคนอื่นๆ จะรู้หรือไม่ว่า “ร้านพีคนั้น” เป็นร้านของใคร อยู่ที่ไหน จึงได้ลองสอบถามกับสมาชิกคนอื่นๆ ก็พบว่า ทุกคนมีความเข้าใจร่วมกันดีว่า “ร้านพีคนั้น” หมายถึง ร้านแว่นวิดีโอ

“แหม ใครๆ เขาก็รู้จักกันทั้งนั้นอะ ว่าร้านพีคนั้นหมายถึงร้านพีแว่น แต่เขาไม่ค่อยพูดกัน ก็รู้ๆ กันอยู่นะว่าเพราะอะไร”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

“...รู้จักครับ ร้านแว่น”

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2551)

- **ไม่มองข้ามผู้กำกับภาพยนตร์...ตัวอย่างหนัง (Movie Trailer)**

ในการเลือกชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง พบว่า จะมีการให้ความสำคัญกับผู้กำกับภาพยนตร์เป็นอย่างมาก เพราะผู้กำกับภาพยนตร์แต่ละคนต่างก็มีสไตล์ในการทำงาน และเรื่องที่ยากจะเล่าไม่เหมือนกัน การทำความเข้าใจกับผลงานในอดีตจนถึงปัจจุบันของผู้กำกับแต่ละคน จึงช่วยให้เข้าใจทางของหนังของเขา และความคิดที่เขาต้องการจะสื่อได้ดียิ่งขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้น หากสมาชิกมีความชื่นชอบผู้กำกับคนใดแล้ว ก็จะมีการติดตามผลงานของผู้กำกับคนนั้นไปตลอด

“...ก็ค้นหาข้อมูลจากหนังของผู้กำกับคนนั้นเป็นหลักว่าเขาเคยทำอะไรมาบ้าง แล้วส่วนใหญ่เวลาเลือกจะไปดูหนังเรื่องอะไรก็ดูจากผู้กำกับเป็นหลักเหมือนกัน แล้วถ้าเกิดเราชอบผู้กำกับคนเนี่ย เราก็จะได้มุมมองต่างๆ ที่มันคล้ายคลึงกัน สำหรับตัวผมนะ อย่างเช่นว่าดูหนังของ Woody Allen แม้มันจะมีข้อบกพร่องยังไงก็ตาม แต่ถ้าเราชอบมุมมองแบบนี้ของเขานะเราก็จะดูหนังเขาต่อไปเรื่อยๆ

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“ดูผู้กำกับด้วย อย่างถ้าเราชอบงานของใคร เราก็จะตามดูงานของเขาไปเรื่อยๆ บางคนที่เราเพิ่งเคยดูงานเขาคั้งแรกแล้วชอบ ก็จะไปตามหางานเก่าๆ ของเขามาดูด้วย”

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2551)

นอกจากการให้ความสำคัญกับผู้กำกับภาพยนตร์แล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังให้ความสำคัญก่อนที่จะชมภาพยนตร์นั้นก็คือ ตัวอย่างหนัง (Movie Trailer)

“เวลาเลือกดูผู้กำกับ + ตัวอย่างหนัง + ความสนใจส่วนตัว”

(ไพรัช คุ้มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

“...รู้สึกว่าคุณตัวอย่างหนังในโรงก็มีผลต่อการเลือกดูหนังเหมือนกันค่ะ”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะให้ความสำคัญกับเครดิตหรือผลงานที่ผ่านมาของผู้กำกับภาพยนตร์มากพอสมควรก่อนที่จะชมภาพยนตร์ ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลของผู้ชมภาพยนตร์ในงานวิจัยของ รัตนา จักกะพาก (2546) และ รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2548) ในส่วนที่ทำการศึกษเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการชมภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ในงานวิจัยทั้งสองชิ้นนั้น จะพบว่า ผู้ชมภาพยนตร์จะเลือกให้ความสำคัญกับตัวอย่างหนังมากที่สุด รวมถึงสื่อโฆษณาภาพยนตร์ในรูปแบบต่างๆ ในขณะที่ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จะให้ความสำคัญกับผู้กำกับภาพยนตร์ และการหาข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์ของผู้กำกับคนนั้นๆ อันแสดงให้เห็นถึงความสนใจใส่ใจในองค์ประกอบของภาพยนตร์ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกชมภาพยนตร์ มากไปกว่าการ

รับรู้จากสื่อโฆษณาภาพยนตร์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นลักษณะที่ต่างจากผู้ชมภาพยนตร์ส่วนใหญ่โดยทั่วไป

แม้แต่ในหนังสือ The Art of Watching Film (2008) ก็ได้กล่าวถึงกลวิธีในการชมภาพยนตร์ให้ลึกซึ้งและเข้าใจมากขึ้น ก็คือการศึกษาจากผลงานที่ผ่านมาของผู้กำกับคนนั้นๆ (Director Style) ที่จะช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงทางของหนังและแนวคิดเบื้องหลังของผู้กำกับภาพยนตร์แต่ละคนได้มากขึ้น

● วัดใจจาก “หน้าหนัง”

ในบางครั้งที่มีเวลาว่างหรือมีโอกาสที่จะได้ชมภาพยนตร์โดยไม่ได้ตั้งใจ เช่น มีเวลาเหลือจากการทำธุระแล้วอยู่ใกล้กับบริเวณโรงภาพยนตร์ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางส่วนก็อาจจะใช้วิธีการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์จาก “หน้าหนัง” อันหมายถึง รายละเอียดของคัประอบต่างๆ ที่ถูกนำเสนอออกมาเป็นรูปภาพและข้อความในสื่อโฆษณาภาพยนตร์ โดยที่อาจจะไม่เคยรู้ข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมาก่อนเลย

“ส่วนใหญ่เวลาจะไปดูหนังก็จะตั้งใจไปดูนะ แต่ก็มีบ้างถ้าเกิดฟลุคๆ เสร็จงานเร็ว แล้วมีเวลาเหลือพอจะดูหนัง แล้วมันไม่มีหนังที่เราอยากดูอยู่ตอนนั้น ก็จะดูจากโปสเตอร์หน้าโรงว่ามีเรื่องอะไรอยู่บ้าง ถ้ามีเรื่องไหนดูน่าสนใจพอก็จะเข้าไปดูเลย”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

“ถ้าหน้าหนังมันน่าดู น่าสนใจมากก็เข้าไปดูเลยก็มี หน้าหนังดูดีหน่อยก็เข้าไปดู หรือถ้าไปอ่านเจอแล้วหน้าหนังมันดูน่าสนใจก็จะตามหามาดู”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

2.2 พฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์

ในส่วนของพฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์ พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง มีพฤติกรรมที่สามารถจำแนกได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ การดูหนังอย่างตั้งใจไม่วอกแวก, สถานที่กับระดับความตั้งใจในการชม และการทานขนมระหว่างชมภาพยนตร์

- **ดูหนังก็ดูอย่างตั้งใจไม่ออกแวก**

แม้ว่าการดูหนังอย่างตั้งใจจะเป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานของผู้ชมภาพยนตร์โดยทั่วไป เพราะหากไม่ดูจากตั้งใจแล้ว ก็อาจจะทำให้ไม่สามารถปะติดปะต่อเรื่องราวในภาพยนตร์ หรือไม่เข้าใจประเด็นหลักของสิ่งที่หนังกำลังนำเสนอได้ แต่สิ่งที่มีมักจะพบเจอตามโรงภาพยนตร์อยู่บ่อยครั้งก็คือ การทานขนมและเครื่องดื่มระหว่างการชมภาพยนตร์ การพูดคุยหรือรับโทรศัพท์มือถือถือในระหว่างการชมภาพยนตร์ ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังโดยส่วนใหญ่เกือบจะทั้งหมด จะมีพฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์อย่างตั้งใจมาก ไม่พูดคุยและไม่ทานขนม รวมไปถึง ความรู้สึก “แอนตี้” การพูดคุยและซักถามในโรงภาพยนตร์ด้วย

“เวลาดูหนังเราตั้งใจดูนะ ไม่กินขนมไม่คุย แล้วเราก็จะเกลียดมากด้วยสำหรับพวกที่คุยกันระหว่างหนังฉายอยู่เนี่ย คือแบบจะรู้สึกว่าคุณจบแล้วค่อยถามได้มะ จำคาญมากเวลาดูหนังเราจะชอบความเงียบ นี่เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่เราชอบนั่งลับแลๆ ไกลๆ ไม่ชอบนั่งติดๆ กับที่ที่คนดูเยอะ”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

“ดูอย่างเดียวเลยครับ ไม่ได้ทำอะไรเลยครับ”

(ภูวนารถ ใจसार : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 13 พฤศจิกายน 2551)

- **สถานที่ก็มีผลกับระดับความตั้งใจในการชม**

หากจะกล่าวถึงระดับความตั้งใจในการชมภาพยนตร์แล้ว จากผลการวิจัยพบว่า การไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์กับการชมภาพยนตร์ที่บ้านของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันมากพอสมควร หากนำมาเปรียบเทียบกันแล้วการไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ จะมีความตั้งใจในการชมภาพยนตร์มากกว่าที่บ้าน

“ความรู้สึกเวลาที่ดูหนังที่บ้านกับที่โรงจะต่างกันพอสมควร ที่โรงหนังบรรยากาศจะดีกว่าเวลาดูที่บ้าน จอหนังไม่ใหญ่ เพราะว่าคุณกับคอมพิวเตอร์ ต้องปิดไฟ ปิดนู่นปิดนี่ เพื่อที่จะสร้างบรรยากาศ...เวลาดูที่โรงจะเหมือนต้องบังคับตัวเองให้ดูให้จบ ส่วนเวลาดูที่บ้าน บางครั้งเกิดอารมณ์อยากจะดู แต่พอหันไปเห็นกองซีดีหนังก็ไม่ว่าจะดูเรื่องอะไร แล้วก็หงุดหงิด หลังจากนั้นก็จะไม่ดูเลยซักเรื่อง ซีดีหนังก็จะกองอยู่อย่างนั้นเรื่อยไป”

(ชญานิน เตียงพิทยากร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“...แต่การดูหนังที่โรมันบังคับให้เราต้องดูให้จบเลยที่เดียวไง ต่างกับเวลาดูทีวีดี บางทีก็ดูไม่จบลุกไปนู่นนี่ บางทีก็พักก่อนแล้วค่อยมาต่อ แล้วพออยู่บ้านบางทีก็กินขนมบ้าง ถ้าเทียบกันแล้วมันจะไม่ค่อยตั้งใจดูเท่าไร”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

จากคำสัมภาษณ์นี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะพิเศษของสื่อภาพยนตร์ที่ถูกออกแบบมาให้สามารถโฟกัสกับตัวหนังได้อย่างเต็มที่ การจะดูหนังที่บ้านให้ได้รรถรสอย่างการไปชมที่โรงภาพยนตร์ จึงจำเป็นต้องมีความอดทนต่อสภาวะแวดล้อมรอบข้าง หรือต้องสร้างบรรยากาศ และต้องอาศัยความตั้งใจในการดูสูงกว่าในโรงภาพยนตร์อีกด้วย

● การทานขนมขึ้นอยู่กับอารมณ์แต่พบน้อยมาก

แม้ว่าสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเกือบจะทั้งหมด จะตอบไปในทิศทางเดียวกันว่า เวลาไปดูหนังที่โรงภาพยนตร์ก็จะตั้งใจดูหนังเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และจะไม่ทานขนมในระหว่างดูหนัง แต่ก็ยังมีสมาชิกบางส่วนที่จะทานขนมและเครื่องดื่มบ้างในบางครั้ง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับอารมณ์ในแต่ละครั้ง แต่พอภาพยนตร์เริ่มฉายก็จะไม่ค่อยทานแล้วจะตั้งใจดูอย่างเดียว

“เวลาดูหนังผมก็ตั้งใจดูอย่างเดียวนะ ไม่ได้ซื้อขนมมากิน ถึงเดี๋ยวนี้มีแพน บางทีไปดูกับแพนก็ยังไม่เคยซื้อขนมไปกินซักที”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“ก็มีนะ ข้าวโพดคั่ว เลย์ คุกกี้ แต่พอหนังเริ่มก็จะไม่ค่อยกินแล้วนะพี่ ก็ตั้งใจดูค่ะ”

(ณัฐมน พุกษานุกต์ดี : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

“คือมันคงไม่ถึงขนาดกินทุกครั้งหรือไม่กินทุกครั้ง ก็แล้วแต่อารมณ์นะ แต่ส่วนใหญ่ถ้าไปดูที่โรงก็จะดูอย่างเดียวมากกว่า”

(ดร.สระธนา โกวิทนิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

อย่างไรก็ดี ยังมีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังอีกบางส่วนที่ไม่ทานขนมเลยถ้าไปดูหนังที่โรงภาพยนตร์ แต่ถ้าดูที่บ้านก็จะมีทานขนมบ้าง

“...แล้วพออยู่บ้านบางทีก็กินขนมบ้าง ถ้าเทียบกันแล้วมันจะไม่ค่อยตั้งใจดูเท่าไร”

(คันฉัตร รั้งสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

2.3 พฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์

ในส่วนของพฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์ พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง มีพฤติกรรมที่สามารถจำแนกได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ การบันทึกสถิติภาพยนตร์ที่ชมแต่ละเรื่อง, การเขียนบันทึกหรือวิจารณ์ภาพยนตร์ลงใน BLOG หรือสมุดบันทึกของตนเอง, การพูดคุย/ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน

- **บันทึกสถิติภาพยนตร์ที่ชมแต่ละเรื่อง**

หลังจากที่ชมภาพยนตร์แต่ละเรื่องแล้ว สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ จะมีการจดบันทึกสถิติการชมภาพยนตร์แต่ละเรื่อง และจะมีการให้เกรดภาพยนตร์ตามความชอบของตัวเอง ซึ่งในส่วนของสมาชิกที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ จะมีทั้งที่ทำมาหลายปีแล้ว และเพิ่งจะเริ่มทำเป็นปีแรก

“ทุกวันนี้จะมีสมุดจดบันทึกหนังที่ได้ไปดูมา จะเรียงไว้แบบตั้งแต่ A-Z ...ก็จดมาหลายปีแล้ว เวลาจดก็จะมีให้เกรดบ้างตามความชอบของตัวเอง อาจจะมีเขียนอะไรประกอบนิดหน่อย ประโยคสองประโยค...”

(สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ์ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

“ก็จะมีบันทึกลงในตารางส่วนตัวในการดูหนังทั้งปี...เพิ่งจะเริ่มทำปีนี้แหละครับ”

(ภูวนารถ ใจसार : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 13 พฤศจิกายน 2551)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติบ้านอ

ดูหนังโรง 164 เรื่อง
(ดูคนเดียว 153 / ดูกับเพื่อน 9 / ดูกับก๊ิก 2 / ดูกับแฟน 0)

ดูหนังสั้น 340 เรื่อง

ดูหนังแผ่น 87 เรื่อง

Create Date : 20 มกราคม 2551
Last Update : 20 มกราคม 2551 4:38:18 น. 67 comments
Counter : Pageviews.

ภาพ 29. ตัวอย่างการจดบันทึกสถิติการชมภาพยนตร์ในแต่ละปีที่ Blog ส่วนตัวของสมาชิก (สิ่งที่ปรากฏใน Blog จะมีรายชื่อของภาพยนตร์ที่ชมในโรงครบทั้ง 164 เรื่อง พร้อมกับการให้เกรดภาพยนตร์แต่ละเรื่อง แต่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาแสดงให้เห็น)

อย่างไรก็ดี ยังมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่ง ที่จะไม่มีการติดตามในลักษณะดังกล่าว แต่จะมีการเก็บตัวหนังที่ไปชม หรือเคยจดบันทึกสถิติมาก่อนแต่ก็ได้เลิกทำเช่นนั้นไปแล้ว

“...จะจดไว้หมดว่าไปดูเรื่องไหนมา ก็ตั้งแต่เรียนมหาลัยค่ะ แต่ช่วงหลังมานี้ เริ่มซำการจดไปแล้วค่ะ แต่ก็เก็บตัวหนังที่ดูไว้หมดเลยคะ”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

- **เขียนบันทึก/วิจารณ์ภาพยนตร์ใน BLOG หรือสมุดของตนเอง**

นอกจากการจดบันทึกสถิติการชมภาพยนตร์แล้ว ยังพบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ จะมีการเขียนบันทึกหรือเขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ด้วย ซึ่งปัจจัยสำคัญลำดับแรกของการเขียนบันทึกหรือเขียนวิจารณ์มักจะมาจากการที่พวกเขาไม่ค่อยมีเพื่อนที่จะคุยถึงภาพยนตร์ที่พวกเขาไปชมมาได้ เพราะภาพยนตร์ที่ชมอาจจะมีความเฉพาะกลุ่ม จำพวก หนังอาร์ต หนังอินดี้ ฯ ซึ่งไม่ใช่หนังกระแสหลักที่มีกลุ่มผู้ชมในวงกว้าง เช่น หนังฮอลลีวู้ด ฯ ทำให้ต้องเรียบเรียงความคิด ความรู้สึกที่มีต่อหนังด้วยการเขียนออกมา

“...ที่เขียนก็เพราะไม่มีคนคุยด้วยนี่แหละครับ เวลาดูหนังมันจะวนๆในหัว เหมือนผีหลอกเราแก้ไขได้ด้วยการเรียบเรียงมันออกมา...อ้อเมื่อก่อนไม่ได้เขียนครับ ก็อัดอั้นตันใจกันไป ...ใช่

กลับมาเริ่มเขียนตอนยูทูปอินเตอร์เน็ตนี้แหละ มาเริ่มเขียนจริงๆตอนเรียนจบแล้วนี่เองครับ”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

“เขียนบันทึกค่ะ แต่หนังที่ดู หากคนคุยด้วยไม่ค่อยได้ค่ะ แล้วก็อ่านบล็อกแก๊งค์ของน้อง
เมอร์ค่ะ (Merviellesxx : คันฉัตร) เขียนไม่ทุกเรื่องค่ะ เลือกลหาข้อมูล+เขียนเรื่องที่น่าสนใจ...”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์ที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของผู้ชมภาพยนตร์
กลุ่มนี้ก็คือ “กระบวนการคิดต่อ” หลังจากที่ได้ดูหนังจบ มีการใคร่ครวญถึงหนังที่เพิ่งดูจบไปในเชิง
การวิพากษ์วิจารณ์ภาพยนตร์ ซึ่งจะแตกต่างจากกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ที่ชมเพียงเพื่อความบันเทิง
อย่างเดียวเท่านั้น

● พูดคุย/แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน

ในขณะที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนหนึ่ง เลือกใช้วิธีการเขียนบันทึกหรือเขียนวิจารณ์
ภาพยนตร์ เพราะไม่มีเพื่อนคุยที่เป็น “คนคอเดียวกัน” แต่สมาชิกอีกส่วนหนึ่งก็จะมีเพื่อนที่
สามารถพูดคุยหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อภาพยนตร์ได้เป็นประจำอยู่แล้วเช่นกัน

“เวลาดูหนังจบแล้ว ก็จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน พูดคุยกัน”

(เอกสิทธิ์ พันธุ์พูน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

“จะมีเพื่อนอยู่คนหนึ่งที่ชอบดูหนังเหมือนกัน ก็จะคุยแล้วก็แลกเปลี่ยนความเห็นกันอยู่
บ่อยๆ หรือบางทีพูดเรื่องนี้แล้วแบบอยากให้เราดูจะได้มาแชร์ประสบการณ์ร่วมกันอะไรเงี้ย ก็จะ
รีบโทรบอกว่าเออเรื่องนี้ยัง ไปหามาดูนะจะได้มาคุยกัน”

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 22 พฤศจิกายน 2551)

ถึงกระนั้นก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า หลังการชมภาพยนตร์ทุกครั้งจะมีการพูดคุยหรือ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทุกครั้งเสมอไป แต่ขึ้นอยู่กับความสนใจที่มีต่อภาพยนตร์เรื่องนั้นๆด้วย

“...ก็แล้วแต่เรื่องนะ บางเรื่องดูแล้วมันต้องคุยจริงๆ แต่บางเรื่องก็ไม่ถึงขนาดนั้น”

(ชญานิน เตียงพิทยากร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 19 ตุลาคม 2551)

ผู้วิจัยมองว่า การพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องภาพยนตร์กับเพื่อน หรือผู้อื่น โดยอาจจะผ่านการสื่อสารทางสื่ออินเทอร์เน็ต (เว็บไซต์, Blog, MSN) ก็เป็นอีกหนึ่งจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการติดตั้งวิธีคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ให้เกิดขึ้นกับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังได้ในขั้นต้น นอกเหนือไปจากการอ่านบทวิจารณ์หรือนิตยสารภาพยนตร์ เพราะการพูดคุยเพื่อถกเถียงกันอย่างสร้างสรรค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมนำไปสู่การคิดเชิงวิเคราะห์ในเรื่องนั้นๆ อย่างดีถ้วน

2.4 ความถี่ในการชมภาพยนตร์

ในส่วนความถี่ในการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ความถี่ในการชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ ส่วนที่สอง ความถี่ในการชมภาพยนตร์ นอกเหนือจากที่โรงภาพยนตร์ (โดย VCD, DVD, เคเบิลทีวี, การจัดฉายภาพยนตร์ตามสถานที่ต่างๆ)

2.4.1 การชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์

ความถี่ในการชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ นำมาจัดกลุ่มได้ดังนี้ คือ 2 เรื่อง/อาทิตย์, 2-3 เรื่อง/เดือน และ ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงเวลา

- 2 เรื่อง/อาทิตย์

จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ จะมีการชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์อาทิตย์ละ 2 ครั้ง ซึ่งเท่ากับดูหนังในโรง 2 เรื่องต่ออาทิตย์ นั่นเอง

“หนังโรงอาทิตย์ละสอง...”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

“โดยเฉลี่ยดูหนังโรงประมาณอาทิตย์หนึ่ง 2 เรื่อง...”

(เอกสิทธิ์ พันธุ์พูน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

- 2-3 เรื่อง/เดือน

สำหรับสมาชิกอีกส่วนหนึ่ง ไม่สามารถไปชมภาพยนตร์ที่โรงได้ในทุกอาทิตย์ โดยเฉลี่ยจึงอยู่ที่ 2-3 ครั้งต่อเดือน

“หนังโรง ประมาณ 1/2 เรื่องได้ค่ะ (เดือนละ 2 เรื่อง)...เดี๋ยวนี้ที่พักอยู่ไกลสยามโซแล้วค่ะ เลยไม่ค่อยได้ไป”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

“โดยเฉลี่ยแล้วเดือนละสองถึงสามครั้ง แล้วแต่หนัง”

(ไพรัช คุ่มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

- **ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงเวลา**

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว มีสมาชิกเพียง 2-3 คนเท่านั้น ที่ไม่สามารถเฉลี่ยได้ว่ามีความถี่ในการชมภาพยนตร์ที่โรงมาก-น้อยแค่ไหน ในแต่ละอาทิตย์หรือแต่ละเดือน

“บางอาทิตย์ก็ไม่ได้ดูเลย ก็แล้วแต่ช่วงนะ ถ้าช่วงไหนดูหนังก็จะดู บางครั้งก็ดูได้ทั้งเดือนเลย ช่วงไหนอ่านหนังสือก็อ่านหนังสือ ไม่ใช่ช่วงนี้ว่างแล้วต้องพยายามหาเวลาดูหนัง มันไม่ใช่ไม่พยายามยึดเยียดที่จะต้องตามดูหนังเรื่องนั้นเรื่องนี้ บางทีหนังเข้าไปสักพักแล้วคือใจจะอยากดูแต่ก็ไม่ว่าง ก็รอแผ่นออกแล้วค่อยดูก็ได้”

(เกษมวรรณ สำเภาพล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

2.4.2 การชมภาพยนตร์นอกเหนือจากที่โรงภาพยนตร์ (โดย VCD, DVD, เคเบิลทีวี, การจัดฉายภาพยนตร์ตามสถานที่ต่างๆ)

ความถี่ในการชมภาพยนตร์นอกเหนือจากที่โรงภาพยนตร์ นำมาจัดกลุ่มได้ดังนี้ คือ ดูทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 เรื่อง, 5 เรื่อง/อาทิตย์, 2-4 เรื่อง/อาทิตย์ และ ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงเวลา

- **ดูทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 เรื่อง**

สำหรับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่มีความถี่ในการดูหนังที่บ้านทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 เรื่อง นั้น พบว่า ยังมีจำนวนอยู่น้อยซึ่งมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

“ดูทุกวันอะ เดี่ยวนี้ทำงานแล้วไปดูที่โรงน้อยลงมาก ส่วนใหญ่ก็ดูแผ่น คือกลับถึงห้องนี่ก็เปิดดูแล้วอย่างน้อยก็วันละเรื่อง”

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2551)

“...ส่วนหนังแผ่น วันละหนึ่งถึงสอง (ถ้าว่าง) ดูทุกวัน”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

- 5 เรื่อง/อาทิตย์

ส่วนสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่มีความถี่ในการดูหนัง 5 เรื่องต่ออาทิตย์ มีจำนวนมากกว่าสมาชิกที่มีความถี่ในการดูหนังทุกวันเพียงไม่กี่คน

“...หนังแผ่น ดูสัก 3 เรื่องต่อสัปดาห์ เคเบิ้ลนี่อย่างต่ำ วันละเรื่อง เขาเป็นว่า อาทิตย์หนึ่ง 5 เรื่องได้ค่ะ”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

“...ส่วนหนังแผ่น ดูประมาณ 5 - 7 ครบ”

(ภูวนารถ ใจसार : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 13 พฤศจิกายน 2551)

- 2-4 เรื่อง/อาทิตย์

โดยส่วนใหญ่แล้วความถี่ในการชมภาพยนตร์นอกเหนือจากที่โรงภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะจัดอยู่ในกลุ่มนี้ คือ มีปริมาณการดูประมาณ 2-4 เรื่องต่ออาทิตย์

“...ถ้าดูหนัง vcd dvd เฉลี่ยอาทิตย์หนึ่งประมาณ 2-3 เรื่อง...”

(เอกสิทธิ์ พันธุ์พูน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

“...ดูทีวีที่ห้อง ประมาณ 3-4 น่าจะได้”

(กิตติพัฒน์ จินะทอง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 27 พฤศจิกายน 2551)

- ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงเวลา

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว มีสมาชิกอีก 3-4 คน ที่ไม่สามารถเฉลี่ยได้ว่ามีความถี่ในการชมภาพยนตร์ด้วย VCD, DVD, เคเบิ้ลทีวี, การจัดฉายภาพยนตร์ตามสถานที่ต่างๆ มาก-น้อยแค่ไหนในแต่ละอาทิตย์หรือแต่ละเดือน

“...คือ อาทิตย์ที่ดูก็จะดูเลย อาทิตย์ที่ไม่ดูก็ไม่ดูเลย อย่างเดือนนี้เพิ่งดูไป 3-4 เรื่องเอง”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

“...หนังแผ่นจะแล้วแต่ช่วงเวลาว่างใหม่ เฉลี่ยๆ อาจจะประมาณสามเรื่อง แต่ถ้าไม่ว่างก็
ไม่ดูเลย”

(ณัฐมน พุกขานุกัคดี : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีความถนัดในการชมภาพยนตร์ ทั้งที่โรง
ภาพยนตร์และนอกเหนือจากในโรงภาพยนตร์ในปริมาณสูงมาก หากนำมาเปรียบเทียบกับ
ผลงานวิจัยของ **รัตนา จักกะพาก** (2546) ที่ศึกษาพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของผู้ชม
ภาพยนตร์จากพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งศึกษาเฉพาะในส่วนของความถนัดในการชมภาพยนตร์ที่โรง
ภาพยนตร์ พบว่า โดยส่วนใหญ่มีการชมภาพยนตร์เดือนละครั้ง มีเพียงส่วนน้อยมากที่ชม
ภาพยนตร์สัปดาห์ละครั้ง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมากกับความถนัดในการชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์
ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง อันจะไปสอดคล้องอย่างมีนัยสำคัญกับผลงานวิจัยของ **จรัส กาย
โรจน์** (2543) ที่ศึกษาพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วพบว่า
ความบ่อยครั้งในการชมภาพยนตร์ที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนิสิตในเรื่องการ
วิพากษ์วิจารณ์ภาพยนตร์ที่ชมแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ นิสิตกลุ่มที่ชมภาพยนตร์เป็นประจำหรือ
มีจำนวนความบ่อยมาก จะมีการพูดคุยในเชิงวิพากษ์วิจารณ์หลังการชมภาพยนตร์มากกว่านิสิต
กลุ่มที่มีการชมภาพยนตร์จำนวนความบ่อยครั้งน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของสมาชิก
เครือข่ายคนดูหนังที่มีความถนัดในการชมภาพยนตร์มาก และมีพฤติกรรมในเชิงวิพากษ์วิจารณ์หลัง
การชมภาพยนตร์ด้วย

2.5 บุคคลที่ชมภาพยนตร์ด้วย

ในส่วนของบุคคลที่ชมภาพยนตร์ด้วยของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง พบว่า สามารถ
จำแนกได้เป็น การดูคนเดียว, การดูกับเพื่อน และ การดูกับแฟน

- **ถ้าเลือกได้ก็ขอคนเดียว**

พฤติกรรมที่เป็นลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ก็คือ การชอบชม
ภาพยนตร์เพียงลำพังคนเดียว

“ถ้าเลือกได้ ผมเลือกที่จะดูคนเดียว เพราะมันจะได้โฟกัสกับหนังเต็มที่ เหมือนแบบเราได้ถอดตัวเองเข้าไปในโลกเดียวกับหนัง

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2551)

“ผมคิดอยู่เสมอว่าการชมภาพยนตร์เป็นความบันเทิงสำหรับปัจเจก ต่างจากการดูกีฬาที่ผู้ชมจะรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ผู้ชมจะตัดทวงความเพลิดเพลินจากการดูหนังได้อย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อได้ชมตามลำพังเท่านั้นครับ”

(พารุจ ชำนาญหมอบ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, E-Mail, 25 พฤศจิกายน 2551)

- **จะดูคนเดียวหรือดูกับเพื่อนขึ้นอยู่กับประเภทของหนัง**

ถึงแม้ว่า สมาชิกโดยส่วนใหญ่เกือบจะทั้งหมด จะชอบชมภาพยนตร์เพียงคนเดียว แต่ก็ยังมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่จะไปชมภาพยนตร์กับเพื่อนบ้างบางโอกาสซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของหนังที่ไปชมด้วย เพราะหนังบางประเภท เช่น หนังอาร์ต, หนังอินดี้ ฯ ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักของผู้ชมในวงกว้าง หากไม่ได้เป็นผู้ชมที่ติดตามชมภาพยนตร์จริงๆ (serious audience) ก็อาจจะไม่รู้จัก ไม่ชอบ หรือดูแล้วเบื่อได้

“ส่วนใหญ่ถ้าไปดูโรงก็จะดูกับเพื่อนนะ แต่หนังบางประเภทที่มันนอกกระแสหน่อยเราก็ต้องดูคนเดียว เพราะเพื่อนเราไม่รู้จัก ไม่อยากดู”

(เกษมวรรณ สำเภาพล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

“ถ้าเกิดเป็นหนังกระแสหลัก หนังฮอลลีวูด ก็จะดูกับเพื่อน ถ้าดูหนังแนวเอเพ็กซ์ (เครือข่ายภาพยนตร์ : ผู้วิจัย) ก็จะดูคนเดียว ถ้าถามผมชอบดูหนังคนเดียวมากกว่า ถ้าดูหนังแบบไม่ต้องใช้สมาธิมากก็จะดูกับเพื่อน อีกอย่างถ้าดูหนังแนวเอเพ็กซ์มันหาเพื่อนดูไม่ค่อยได้ด้วย”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

- **มีแฟนก็ดูกับแฟน..แต่ก็แพ้ดูคนเดียวอยู่ดี**

มีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเพียงสองคนเท่านั้นที่ตอบว่า ถ้ามีโอกาสดูกับแฟนก็จะดูกับแฟน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วยังดูคนเดียวเป็นหลักอยู่ดี หากจะมีที่เปลี่ยนจากดูคนเดียวเป็นหลักเป็นไปดูกับแฟน นั่นก็เป็นเพราะว่า แฟนของพวกเขาชื่นชอบในการชมภาพยนตร์เหมือนกัน

“ปกติผมก็ดูคนเดียวเป็นหลักนะครับ พอมีแฟนก็ดูกับแฟนบ้าง ถ้าเกิดเจอหนังที่มันยาว
มากๆ แฟนผมเขาก็จะหลับเลยละฮะ”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“เมื่อก่อนดูคนเดียว เดี่ยวนี้ดูกับแฟน ดูคนเดียวน้อยลงมาก เพราะแฟนก็ชอบดูหนัง
เหมือนกัน...อันนี้หมายถึงในโรงนะ”

(อาทิตย สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

จะเห็นได้ว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังโดยส่วนใหญ่เกือบจะทั้งหมดนั้นจะชอบการชม
ภาพยนตร์เพียงลำพัง ซึ่งจะแตกต่างอย่างชัดเจนจากกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ทั่วไป ทั้งในงานวิจัย
ของ จรส ภายโรจน์ (2543) รัตนา จักกะพาก (2546) และ รักसानต์ วิวัฒน์สินอุดม (2548)
ที่จะนิยมไปชมภาพยนตร์กับเพื่อน กับคนรัก และกับครอบครัว ตามลำดับ และงานวิจัยทั้ง 3 ชิ้นนี้
ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณยังพบว่าด้วยว่าค่าสถิติของการไปชมภาพยนตร์เพียงคนเดียวนั้นจะอยู่
ที่ลำดับสุดท้ายคือน้อยที่สุด จากผลการวิจัยที่ออกมาในลักษณะขัดแย้งกันเช่นนี้ ผู้วิจัยมองว่า
สำหรับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ซึ่งมีปริมาณการดูหนังที่มากและหลากหลายประเภท จะมีความ
เข้าใจธรรมชาติของสื่อภาพยนตร์ได้ดีว่า สื่อภาพยนตร์จะสามารถส่งผลต่อด้านอารมณ์ ความรู้สึก
ความเข้าใจในประเด็นที่สื่อสารได้มาก ก็ต่อเมื่อได้ดูอย่างตั้งใจและปราศจากการรบกวนจากคน
รอบข้างเท่านั้น การเสพสื่อภาพยนตร์ในปริมาณมากจึงทำให้เกิดลักษณะของความเป็นปัจเจกสูง
ยิ่งดูมาก ดูบ่อย ดูเสมือนเป็นการเสพงานศิลปะ ก็ยังมีความคิดเป็นตัวของตัวเอง หรือที่เรียกกันว่า
มีลักษณะของความเป็น “ติสต์” (ศิลปิน) การสื่อสารกับสื่อภาพยนตร์เพียงลำพัง จึงเป็นความ
รื่นรมย์ในแบบที่ “เลือก” แล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ด้วยลักษณะของหนังบางประเภท ด้วยปริมาณในการ
การดูที่มาก ก็ไม่ค่อยเอื้อกับการเป็นกิจกรรมที่สามารถทำร่วมกับผู้อื่นได้ทุกครั้ง ในขณะที่ ผู้ชม
ภาพยนตร์โดยทั่วไป ไปที่ชมภาพยนตร์เพื่อความบันเทิงเป็นหลัก การชมภาพยนตร์จึงเป็นกิจกรรม
ที่นิยมทำเพื่อความผ่อนคลายและใช้เวลาว่างไปกับเพื่อน คนรัก หรือครอบครัว

2.6 ประเภทของภาพยนตร์ที่ชื่นชอบ

ในส่วน of ประเภทของภาพยนตร์ที่ชื่นชอบของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง พบว่า สามารถ
นำมาจัดกลุ่มใหญ่ๆ ได้ ดังนี้ กลุ่มที่ดูภาพยนตร์ได้ทุกแนว แต่ก็มีที่ชื่นชอบเป็นพิเศษ, กลุ่มที่ช้
ชอบภาพยนตร์ดราม่า (ชีวิต) และกลุ่มที่รวมความหลากหลายนอกเหนือไปจากสองกลุ่มที่กล่าว
มา

- **ไม่จำกัดแนวดูได้หมด แต่ก็จะมีที่ชื่นชอบเป็นพิเศษ**

โดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะชมภาพยนตร์ได้ทุกประเภท เพราะเป็นคนที่อยู่อะดูหลากหลาย แต่ก็จะมีประเภทที่ชื่นชอบเป็นพิเศษขึ้นมาหน่อย แต่ไม่ได้หมายความว่าจะไม่ดูหนังประเภทอื่น

“ส่วนใหญ่ก็ดูได้หมด แต่จะชอบเป็นพิเศษกับหนังที่ทำให้เราได้คิดอะไรต่อเยอะๆ หรือตัวละครมีความซับซ้อนมากๆ มีหลายมิติให้ติดตาม”

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2551)

“ดูหมดๆๆ แต่ prefer หนังสยองขวัญ”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

- **ดราม่าเข้มข้น..เรียนรู้ชีวิต**

ส่วนสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่ชื่นชอบการที่จะได้รับแง่คิดจากหนัง ก็คือชอบชมภาพยนตร์ประเภทดราม่า (ภาพยนตร์ชีวิต) เป็นส่วนใหญ่

“เป็นหนังแนวดราม่า มีสาระ”

(เอกสิทธิ์ พันธุ์พูน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

“ก็มีนะ จริงๆ แล้วก็ชอบแนวดราม่า ไม่ใช่แบบร้องไห้มากมาย แต่คือให้แง่คิด เวลาดูหนังแล้วขอให้ได้ข้อคิดอะไรบ้าง”

(เกษมวรรณ สำเภาพล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

- **ท่ามกลางความหลากหลาย คือ Sci-Fi สุดคาดเดา..จิตวิทยาระทึกขวัญ..ดงามอย่างยุโรป ฯ**

นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่ง ที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มทั้ง 2 ประเภทข้างต้นได้ เนื่องจากความหลากหลายของประเภทภาพยนตร์ที่มีอยู่บนโลก และความหลากหลายด้านรสนิยมของแต่ละคนนั่นเอง

“หลังๆ ชอบหนังพวก dystopia หรืออนาคตที่ไม่ค่อยสวยงามหดหู่ (อาจจะไม่ใช่ธีมหลักของเรื่องก็ได้ อย่าง Gattaca มันก็ว่าเราเอาชนะ destiny ได้ แต่สภาพสังคมในเรื่องมันก็น่าหดหู่อยู่ ตัดสินคนล่วงหน้าตั้งแต่เกิด) หนังอีกประเภทที่ชอบก็คือ sci-fi กะพวก (จะเกิดอะไรขึ้น ถ้า...)”
(อาทิศย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

“ไซโคๆ ทริลเลอร์ๆ หน่อยละกันครับ”

(ไพรัช คุ้มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

“ถ้าเป็นหนังยุโรปภาพสวยๆ พุดน้อยๆ เยียบบๆ อันนี้ชอบมาก ส่วนใหญ่จะชอบดูอารมณ์ของความเป็นยุโรป ชอบแสงสีหรืออะไรที่เราเรียนมาในหนัง”

(สุพมิตร วรพงศ์พิเชษฐ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

2.7 วิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์

ในส่วนของวิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์ พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง มีวิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์ที่ค่อนข้างหลากหลาย แต่ทุกวิธีที่จะกล่าวต่อไปนี้ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังก็จะนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันหมด เพียงแต่ว่าใครจะเอ่ยถึงวิธีไหนขึ้นมาก่อน ซึ่งนั่นเท่ากับว่าเป็นวิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์ในขั้นพื้นฐานที่พวกเขาจะนึกถึงเป็นลำดับแรก อันได้แก่ การเปิดใจ, การสังสมประการณ์ในการดูหนัง, การคุยกับเพื่อนและอ่านบทวิจารณ์, การเข้าใจหนังจากสิ่งที่เรียน และการปล่อยความคิดไปตามหนัง

- **เปิดใจแล้วลองมารับสิ่งใหม่**

สำหรับการเริ่มต้นจะทำความเข้าใจกับภาพยนตร์ที่หลากหลาย อันแปลกใหม่ต่อการรับรู้ และประสบการณ์การดูหนังของคนดูหนังที่สำคัญเป็นลำดับแรก ก็คือการ “เปิดใจ” เปิดหู เปิดตา เพื่อยอมรับประสบการณ์ทางภาพยนตร์แบบใหม่ๆ อย่างที่ไม่เคยได้สัมผัส โดยปราศจากคำถามในระหว่างดู ซึ่งจะเป็นดั่งต้นทุนสำคัญที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใช้ในการเข้าใจถึงความหลากหลายของวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์

“ผมคิดว่า “ต้นทุน” สำคัญในการทำความเข้าใจกับหนังคือการ “เปิดใจ” เปิดโลกทัศน์ของตนเอง เช่น สมัยผมดูหนังเทศกาลใหม่ๆ ดูหนังอาร์ตใหม่ๆ ผมสังเกตว่าความอดทนของคนที่ไม่ชอบคือเดินออก ซึ่งนั่นเท่ากับตัดการเห็นมุมมองใหม่ๆ ในชีวิตออกไปโดยอัตโนมัติ แต่ถ้าเราทน

ดูไปจนจบอย่างน้อยก็ได้เห็นทัศนคติของผู้สร้างหรือการสร้างสรรค์ด้านภาพ เสียง การแสดง ฯลฯ และการจะเป็นผู้ชมตามคอมอย่างที่ว่า หรือได้รับ Intellectual หรือได้รับมุมมองใหม่ๆ จากหนัง จำเป็นอย่างยิ่งครับที่จะต้องมีการถกหรือการคิดประเด็นต่างๆ จากงานศิลปะไปตลอดชีวิตโดยไม่หยุดการแสวงหาการเรียนรู้ข่าวสาร หรือความรู้ใหม่ๆ กับตัว”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“ต้นทุนในการดูหนังก็คือ ใจ ค่ะ ใจที่เปิดกว้าง เปิดตาให้กว้างแล้วก็เปิดใจให้กว้างด้วย ปล่อยให้ไปกับเรื่องราวของหนังที่ดู ไม่ต้องไปคิด ไปสงสัยกับเรื่องอะไร ดูจบก็ค่อยกลับมาคิด ทบทวน ไม่มีเนื้อหนังเรื่องไหนดูยากหรือเข้าใจยาก คนดูต่างหากที่เข้าใจยากเอง มันคือการเปิดใจ รับสิ่งแปลกใหม่ วิธีการถ่ายทอด หรือการนำเสนอใหม่ๆ ที่มีเข้ามาอยู่เรื่อยๆ ตามยุคสมัย”

(เกษมวรรณ สำเภาพล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรจะเป็น “Becoming a receptive viewer” ของ Joseph M. Boggs และ Dennis W. Petrie (2008) ในหนังสือ “The Art of Watching Film” ที่กล่าวว่า สิ่งที่สำคัญสำหรับคนที่ต้องการจะเป็นผู้ชมภาพยนตร์ที่เหมาะสม (Becoming a receptive viewer) ก็คือ เราจะต้องหลีกเลี่ยงความเชื่อแบบผิดๆ เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อภาพยนตร์ในแต่ละประเภท และแทนที่ด้วยการเปิดรับความหมายและจุดประสงค์ที่แท้จริงของภาพยนตร์ โดยเราจะต้อง “เปิดใจ” ให้กับภาพยนตร์ทุกประเภทเพื่อที่เราจะสามารถตอบสนองต่อภาพยนตร์ตามอารมณ์ สันชาติญาณ และความรู้สึกส่วนตัวที่แท้จริง

จะเห็นได้ว่า หลักการพื้นฐานเบื้องต้นที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใช้ในการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์หลากหลายประเภทก็คือ “การเปิดใจ” อันเป็นประเด็นสำคัญบานแรกซึ่งมีความเป็นสากล เพราะไม่ว่าจะเป็นผู้ชมภาพยนตร์ชนชาติใดล้วนต้องใช้เป็นไบเบิกทางสำคัญเพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจภาพยนตร์ในอีกระดับหนึ่ง

● **สังสมประสบการณ์ สังสอนตัวเรา**

อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญพอๆ กับการเปิดใจ และเป็นสิ่งที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทุกคนต้องมีติดตัวมาแล้ว นั่นก็คือ การชมภาพยนตร์มาอย่างมากมายและมีประสบการณ์ทางภาพยนตร์ที่มากพอจนมีความสามารถที่จะเข้าใจธรรมชาติและองค์ประกอบต่างๆ ของภาพยนตร์ได้ ซึ่งกว่าจะมาถึงจุดนี้ได้มันต้องอาศัยระยะเวลาในการสังสมประสบการณ์ทางการชมภาพยนตร์อย่างหลากหลาย

ซ้ำๆ บ่อยๆ มาเป็นเวลานานพอสมควร และต้องไม่ลืมที่จะเพิ่มเติมความรู้ทั้งศาสตร์ของภาพยนตร์ และความรู้รอบตัวเพื่อเติมเต็มประสบการณ์ให้กับตัวเองด้วย

“...ผมว่าการดูหนังอาร์ต ให้เข้าใจ ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ในการดูหนังมาพอสมควร คือสามารถดูหนังได้ทุกประเภท เพื่อเก็บเกี่ยวหาประสบการณ์ในประเด็นต่างๆ ที่มีหลากหลายที่หนังได้นำเสนอเรา การดูหนังอาร์ตบ่อยๆ ก็สามารถช่วยได้ ถึงแม้บางครั้งในช่วงแรกๆ ของการดูหนังอาร์ตอาจจะยังเป็นเรื่องยากในการทำความเข้าใจ แต่เมื่อดูบ่อยๆ ดูหลายๆเรื่อง หรือเมื่อเรามีประสบการณ์มากขึ้นแล้ว ก็สามารถกลับมาดูหนังเรื่องที่เราเคยดูแล้วแต่ไม่เข้าใจได้ด้วยประสบการณ์ที่มากขึ้น จะทำให้เราเข้าใจหนังเรื่องนั้นได้ภายหลัง แล้วก็ต้องอาศัยการอ่านหนังสือ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วย เช่น การอ่านหนังสือหรือนิตยสารเกี่ยวกับหนัง การอ่านบทวิจารณ์หนัง การโต้เถียงประเด็นกับเพื่อนๆ หรือในเว็บบอร์ด ฯ”

(เอกสิทธิ์ พันธุ์พูน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

“ของแบบนี้มันต้องใช้ประสบการณ์ เวลา และความบ้าพลัง...ดูหนังมันก็เหมือนมีเช็ทซ์นั้นแหละ แรกๆ ก็ยังไม่ค่อยเป็น ทำไปบ่อยๆ ดูมากๆ เข้า มันก็เกิด skill ขึ้นมาเอง แต่ถ้าทำไปบ่อยๆ ใช้ท่าเดิมๆ ดูหนังแบบเดิมๆ มันก็จะเบื่อ ถึงจุดหนึ่งดูแต่หนังอาร์ตหลุดโลก ก็เบื่อ ต้องเปลี่ยนไปดูหนังเกาหลีโง่ๆ หนังฮอลลีวู้ดซ้ำๆ บ้าง หรือเปลี่ยนไปฟังเพลง ดูงานศิลปะ ดูละครเวที ดูละครน้ำเน่า สรุปแล้วต้องพยายาม balance ชีวิตตัวเอง”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

- **หาเพื่อนชวนคุยและอ่านบทวิจารณ์**

วิธีง่ายๆ ในการทำความเข้าใจภาพยนตร์อีกหนึ่งวิธีของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ก็คือการหาเพื่อนที่ได้ชมภาพยนตร์เรื่องเดียวกันมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และการแสวงหาบทวิจารณ์ภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ มาอ่านเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่นักวิจารณ์ตีความว่าเหมือนหรือแตกต่างจากความเข้าใจของตนอย่างไร

“ก็จะพยายามหาเพื่อนที่ดูเรื่องเดียวกันมาคุยค่ะ ว่าเขาดูแล้วเข้าใจไหม มีความคิดเห็นอย่างไร ถ้าเข้าใจ เขาเข้าใจมาจากไหน...แต่ถ้าไม่มีคนให้ถาม ก็จะหาตามอินเทอร์เน็ตว่านักวิจารณ์เขามีความเห็นอย่างไร เอาสิ่งนั้นสิ่งนี้มาตีความอย่างไร ใช้ความรู้อะไรในการมองภาพยนตร์ พอรู้ความคิดเห็นของคนอื่นมากๆ ก็จะเริ่มเชื่อมโยงได้เองว่าทำไมเขาถึงคิดแบบนี้ตีความแบบนี้”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

“พี่ๆ เขาก็บอกว่า เรียนฟิล์มต้องดูหนังเยอะๆ ดูหนังให้เป็น เราก็ก๊แบบ ดูหนังเป็นมันเป็น ยังไงหว่า เลยลองหาหนังแนวที่เขาว่าดูยากๆมาดู แล้วยกก็ลองคุยกับเพื่อนที่ดูหนังเก่งๆ ว่าเขาคิด ยังไง จับจุดยังไง ศึกษาตามบทวิจารณ์ว่าเขามีมุมมองยังไง”

(ณัฐมน พุกษานุกัณฑ์ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

- **เข้าใจหนังได้จากสิ่งที่เรียน... ใช่ว่าจะต้องเรียนหนังเสมอไป**

นอกจากแต่ละวิธีที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สิ่งที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำความเข้าใจภาพยนตร์ได้อีกอย่างหนึ่ง ก็คือ องค์ความรู้ที่ได้จากศาสตร์ที่ศึกษามาในระดับปริญญาตรี-โท ซึ่งไม่จำเป็นว่าต้องเรียนมาทางด้านภาพยนตร์โดยตรง

“...รู้สึกว่ตั้งแต่มาเรียนรัฐศาสตร์มีอะไรที่ไม่เคยคิดมาก่อน แต่ก่อนที่ดูไว้เรื่องนี้เจ๋งดี เรื่องนี้ยิ่งดี แต่ก็ยังไม่รู้ว่ามันปังยังไง ที่นี้พอมาเรียนรัฐศาสตร์แล้วผมก็เออแฮะ เรามองเห็นมุมมองในหนังจากที่ไม่เคยเห็นมาก่อน”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

“...อย่างที่คุณะ (สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา : ผู้วิจัย) จะเป็นแบบหาหนังมาฉายกัน แล้วก็อภิปรายคุยกันตอนจบ...ทำไปทำมา เราอาจจะ อ่านหนัง มากกว่า ดูหนัง...”

(อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

- **ปล่อยความคิดไหลเลื่อนไปตามหนัง**

สุดท้ายแล้ว การปล่อยความคิดให้เลื่อนไหลไปตามหนัง ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใช้ในการทำความเข้าใจหนังที่อาจจะมึลักษณะเป็นนามธรรม เช่น หนังทดลอง หรือหนังที่มีการนำเสนอแปลกๆ เพื่อให้จินตนาการช่วยเป็นตัวนำในการประกอบสร้างความหมายของภาพและเสียงที่ได้เห็นนั้น

“ต้องแล้วแต่หนังด้วยครับ ถ้าเป็นหนังที่ไม่ได้เกินที่เราจะเข้าใจ เช่น กรอบความรู้ของเรา ยังไม่พอ ณ ตอนนั้น ก็คือต้องหาเพิ่มเติมบ้าง ส่วนหนังอาร์ต หรือหนังทดลอง ก็คือปล่อยไปตามอารมณ์ของหนังเลยครับ เก็บเท่าที่เก็บได้ คือ ผมเชื่อว่าผู้กำกับทุกๆท่านไม่ได้ตั้งใจที่จะยึดเยียด

ทุกเฟรมภาพให้เราดูอยู่แล้ว เราแค่ทำประสบการณ์ภาพและเสียงจากช่วงเวลานั้น มาเรียบเรียง ในความกรอบความคิด ความรู้สึกของเรา ซึ่งก็น่าจะได้อะไรใหม่ๆออกมาด้วยครับ เพราะผู้กำกับ หลายๆท่านเองก็เคยพูดไว้ชัดว่า หนึ่งไม่ได้เป็นของเขา ตั้งแต่เริ่มมีคนดู ดูหนังเรื่องนี้ๆ น่าจะอธิบายได้เป็นอย่างดีอะ”

(ไพรัช คุ้มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

“ช่วงแรกที่ดูหนังที่ดูยาก ก็จะมีการพยายามในการคิด ตีความ บางทีก็มีการพูดคุยและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่นๆ แต่ในช่วงหลัง จะปล่อยความคิดไปตามหนังมากกว่า”

(ดร.สระธร โกวิทวิษฐา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

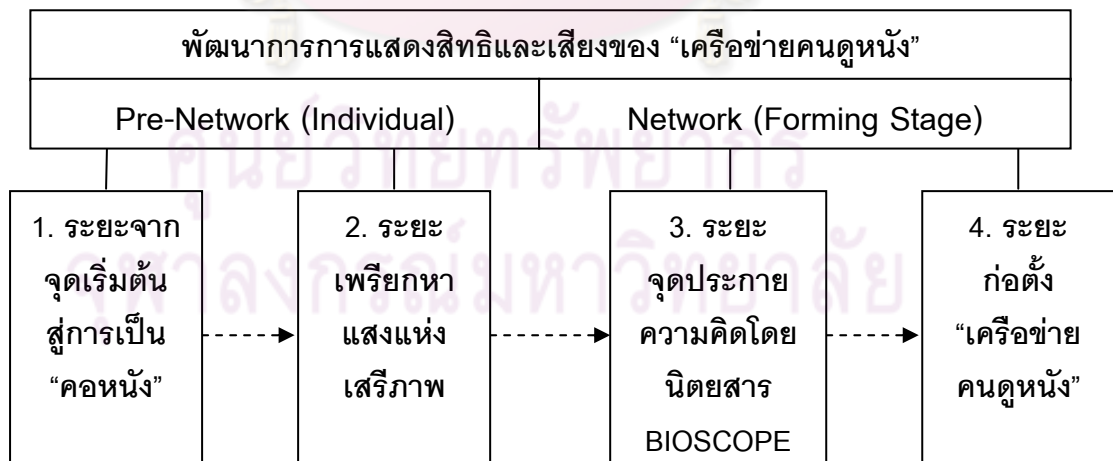
จากผลการวิจัยในส่วนของพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ เป็นตัวบ่งชี้ให้ผู้วิจัยทราบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังนั้นมีการพัฒนาตนเองเป็น “ผู้ชมตาคม” (Smart Audience) อันหมายถึง คนดูหนังที่มีความสามารถในการบริโภคสื่ออย่าง เข้าใจ เพลินเพลิน และมีความซาบซึ้งกับเนื้อหา ตลอดจนเทคนิควิธีและองค์ประกอบต่างๆ ในการ นำเสนอบวกกับประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์ที่มากพอ จนมีความสามารถในการตีความและ ประเมินคุณค่าทั้งทางบวกและลบจากภาพยนตร์แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ซึ่ง การมีลักษณะเป็นผู้ชมตาคมเช่นนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีความตระหนัก ในเรื่องคุณค่าของเสรีภาพในการแสดงความคิดผ่านผลงานศิลปะ ซึ่งในกรณีนี้ก็คือศิลปะบน แผ่นฟิล์มหรือภาพยนตร์นั่นเอง และเมื่อเกิดความรู้สึกว่าถูกละเมิดสิทธิจากการชมภาพยนตร์ที่ถูก เซ็นเซอร์ด้วยการบดบัง เบลอ แบน ก็จะไปสู่การตระหนักในสิทธิและเสรีภาพทางการรับรู้/เสพ สื่อด้วย จึงสังเกตเห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากระบบการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์แบบเดิม (ตามพ.ร.บ. ภาพยนตร์ 2473) และถึงแม้จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 (พ.ร.บ. ภาพยนตร์ฉบับใหม่) แล้วก็ตาม แต่ภายใต้เกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของ ภาพยนตร์ ก็ยังคงปรากฏแนวคิดที่ให้อำนาจกับภาครัฐสามารถเซ็นเซอร์ภาพยนตร์หรือแบน ภาพยนตร์ได้เหมือนเช่นเดิมอยู่ดี เมื่อมีการจุดประเด็นเรื่องการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” จาก นิติสารภาพยนตร์ที่พวกเขาอ่านและให้ความสนใจอยู่แล้วอย่าง BIOSCOPE เป็นผู้ริเริ่มแนวคิด พวกเขาจึงต้องการแสดงพลังของการเป็น “หนึ่งเสียงเล็กๆ” เพื่อนำไปสู่ “หนึ่งเสียงใหญ่” โดย พยายามก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ร่วมกัน เพื่อเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะสามารถเสนอ “ตัวแทน ของคนดูหนัง” ให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นไปยังภาคส่วนต่างๆ ของสังคมและ ภาครัฐ ซึ่งจะมีบทบาทในการกำหนดกรอบเกณฑ์ที่จะนำไปบังคับใช้ร่วมกับระบบการจัดระดับ ความเหมาะสมของภาพยนตร์ตามกลุ่มอายุ (เรตติ้ง) ในฐานะของ “คนดูหนัง” บ้าง

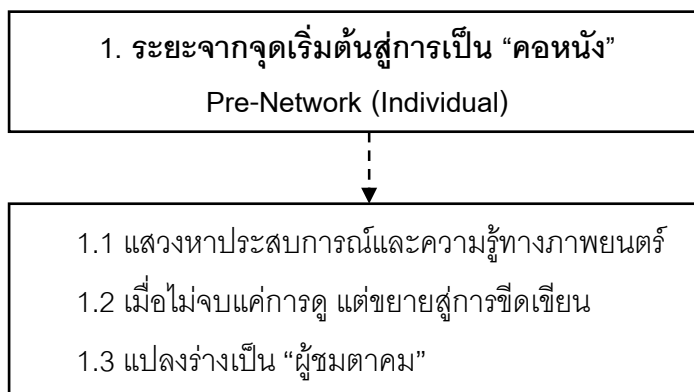
บทที่ 5

พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ผลการวิจัยในบทนี้เป็นการตอบปัญหานำการวิจัยข้อที่ 3 : การแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีพัฒนาการอย่างไร โดยจะนำเสนอให้เห็นถึงพัฒนาการในระยะต่างๆ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นในการชมภาพยนตร์กระทั่งพัฒนาบทบาทมาเป็นคนดูหนังที่ผู้กระทำ (Active Audience) ในพื้นที่สาธารณะซึ่งนำไปสู่การแสดงสิทธิและเสียงของคนดูหนังในระดับ “ปัจเจกบุคคล” และในระดับ “เครือข่ายคนดูหนัง” อันประกอบด้วยพัฒนาการ 4 ระยะ ได้แก่ 1.ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คอหนัง” 2.ระยะเพรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ ที่จะกระทำในมิติของปัจเจกบุคคล 3.ระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE 4.ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่จะกระทำในมิติของเครือข่าย

ในส่วนนี้จะวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ, แนวคิดผู้ชมภาพยนตร์, แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมสื่อ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางในการศึกษา

1. ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คอบหนัง”

ในช่วงระยะนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาตั้งแต่จุดเริ่มต้นในการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังว่ารู้ตัวว่าชอบชมภาพยนตร์มาตั้งแต่เมื่อไหร่ ช่วงไหนที่เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ชมภาพยนตร์ที่หลากหลายมากขึ้น มีวิธีการในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆทางการชมภาพยนตร์อย่างไรบ้าง แล้วเมื่อมีการชมภาพยนตร์อย่างจริงจังได้นำมาปรับใช้ในชีวิตหรือนำมาใช้ในการพัฒนาตัวเองอย่างไร

ดูมาตั้งแต่เด็กๆ จนพบจุดเปลี่ยน

จากผลการวิจัยพบว่า มีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังกว่าครึ่งหนึ่งที่รู้ตัวว่าชอบชมภาพยนตร์มาตั้งแต่เด็กๆ ส่วนหนึ่งก็มาจากทางครอบครัวที่นิยมชมภาพยนตร์ร่วมกันเป็นประจำอยู่แล้ว จึงส่งผลให้ตัวเองชอบชมภาพยนตร์ตั้งแต่เด็กๆไปด้วย อีกส่วนหนึ่งก็มาจากสิ่งแวดล้อมบริเวณบ้านที่มีร้านเช่าวีดีโออยู่ใกล้กันส่งผลให้ชอบชมภาพยนตร์มาตั้งแต่ตอนนั้น กระทั่งพบจุดเปลี่ยนที่ทำให้ได้เจอกับภาพยนตร์ที่ทำให้มุมมองที่มีต่อภาพยนตร์เปลี่ยนไป

“ดูมาตั้งแต่เด็กอะ ที่บ้านดูหนังกันทุกอาทิตย์มาแต่ไหนแต่ไร ตอนประถมปลายก็เริ่มดูหนังคนเดียวแล้ว แต่เริ่มเอาจริง น่าจะช่วงตอนยุคเก๋าสิบ หลังจาก DEAD POETS SOCIETY ฉายในเมืองไทย...”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

“ก็ดูมาตั้งแต่เด็กๆแล้ว พอดีว่าข้างบ้านเป็นร้านเช่าวีดีโอด้วยแต่ตอนนั้นก็ยังดูหนังทั่วไป ไม่ได้แปลกหรือแหวกแนวอะไรมาก ถ้าจะพูดถึงจุดเปลี่ยนในการดูหนังนี่คงมาจากวันนั้นได้ไปดูหนังที่ลิโด เรื่อง A Snake of June แล้วก็รู้สึกว๊าย มันมีหนังแบบนี้ด้วยหรอ ตั้งแต่นั้นก็เริ่ม

ศึกษาหาข้อมูลแล้วก็เริ่มอ่านนิตยสารหนังมาเรื่อยๆ”

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2551)

“ก็ชอบดูมาแต่เด็กแล้วนะ ช่วงม.2-3 เที่ยงดูหนังกับพ่อแม่อยู่ จะให้แม่พาไปดูหนังบ่อยๆจุดเปลี่ยนของเรามาจากช่วงม.ปลาย ตอนนั้นเรามีแฟน แล้วแฟนเราเขาก็จะแบบชอบไปดูหนังที่ลิโด เขาก็ชวนเราไปดูด้วย ตอนนั้นที่ไปดูคือเรื่อง Hedwig เราก็ดูหนังด้วยความรู้สึกที่แบบเออ มีหนังแบบนี้ด้วยหรอ หลังจากนั้น ก็ดูมาเรื่อยๆ ถึงจะเลิกกะแฟนคนนี้ไปแล้วก็ยังดูอยู่”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า สมาชิกหลายท่านได้เอ่ยคำพูดเหมือนกันออกมาประโยคหนึ่ง คือ “เฮ้ย มันมีหนังแบบนี้ด้วยหรอ” อันเป็นประโยคที่สามารถสะท้อนประสบการณ์ครั้งหนึ่งในชีวิตการดูหนังที่จะต้อง “เจอ” กับ “หนังเด็ด” เข้าเรื่องหนึ่งซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้และมุมมองที่มีต่อภาพยนตร์ในแบบเดิมๆ ไปสู่โลกของภาพยนตร์อีกแบบหนึ่งที่เราไม่เคยได้สัมผัสมาก่อน ผู้วิจัยมองว่า การที่พวกเขาารู้สึกเช่นนั้นกับหนังที่แตกต่างไปจากที่ชมอยู่เป็นประจำด้วยความรู้สึกที่เปิดกว้างและพร้อมรับสิ่งแปลกใหม่ (open mind) เป็นลักษณะของผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้น (active audience) ที่จะเรียนรู้และเปิดรับสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา อันจะแตกต่างจากกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์โดยทั่วไปที่พอได้ดูหนังที่มีสไตล์แปลกหรือแหวกไปจากเดิมก็จะมีลักษณะปฏิเสธหรือมีอคติกับหนังประเภทที่พวกเขาไม่คุ้นเคย โดยผู้วิจัยทราบได้จากการที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเล่าให้ฟังคล้ายๆกันว่าเวลาที่ไปดูหนังนอกกระแสกับเพื่อนๆ ก็มักจะโดนเพื่อนตำหนิอยู่เสมอว่าพามาดูหนังอะไรก็ไม่รู้

ดูหลากหลายเพราะการเรียน

อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง เริ่มดูหนังเยอะขึ้นหลากหลายมากขึ้น ส่วนหนึ่งก็เพราะจากการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยด้วย เนื่องจากเรียนในสายที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เช่น ศิลปกรรมศาสตร์ และที่เกี่ยวข้องโดยตรงอย่างสายภาพยนตร์ ทำให้ต้องมีการเลือกดูหนังอย่างหลากหลายมากขึ้นเพื่อการศึกษา

“ปกติชอบดูหนังอยู่แล้ว ดูหนังทุกเสาร์ อาทิตย์ ตอนเด็กๆ มัธยมดูกับเพื่อนๆ ไม่ได้จำกัดว่าต้องดูแนวไหน พอมาดูหนังที่เลือกแนวมากขึ้น เลือกรองที่ไปดูก็ประมาณปี 2 เพราะเราเรียนศิลปะมันก็ต้องดูงานศิลปะ แล้วก็จะได้ไปดูแบบพวกหนังยุโรป ก็เลยเริ่มดูตั้งแต่ตอนนั้น ก็เหมือนกับดูหนังที่จะเรียนด้วย บางวิชาก็ต้องดูหนัง ดูศิลปะในหนัง ก็เลยติดมาตั้งแต่ตอนนั้น”

(สุพมิตรา วรพงศ์พิเชษฐ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

“...กว่าจะเริ่มดูหนังจริงจังก็ปีหนึ่ง ตอนที่เริ่มเรียนนิเทศฯอะคะ...เพราะเรียนมากกว่าคะ แต่พอดูๆ ไปก็เริ่มชอบ เหมือนพอเรียนเราก็ได้ดูหนังที่หลากหลายมากขึ้น แล้วก็เห็นว่าหนังแบบนี้ดูด้วย ก็เริ่มชอบดู แล้วเพิ่งเริ่มดูหนังที่เขาเรียกกันว่า "หนังดีส์ๆ" ก็ตอนปีหนึ่ง”

(ณัฐมน พุกชานุกัณฑ์ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

ดูหลากหลายเพราะอึดตัวกับหนังกระแสหลัก

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังอีกส่วนหนึ่ง จะเริ่มดูหนังที่หลากหลายมากขึ้นก็เพราะความรู้สึกรู้สึกว่าอึดตัวและเอียนกับหนังสโตร์ฮอลลีวู้ด จึงเริ่มแสวงหาและดูหนังที่หลากหลายขึ้นตอนช่วงเรียนมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกอีกไม่กี่คนที่นอกจากจะเบื่อหนังแบบเดิมๆแล้ว ยังมีความสนใจที่อยากจะทำหนังด้วย จึงจำเป็นต้องดูหนังที่หลากหลายมากขึ้น

“ช่วงเรียนมหาวิทยาลัยอะ ประมาณ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาอะ เพราะสมัยมัธยม แถวบ้านที่ชลบุรีมีโรงหนังน้อยโรงอะ...แต่ซั๊กพักพอเรียนมหาลัย ก็ชอบหนังเครือข่ายเอพิคซ์อะ เพราะไม่ไกลจากที่เรียนและหอ พอดูไปเรื่อยๆ ก็เริ่มเอียนหนังสนุกอะ แล้วก็เริ่มรู้ว่าชอบหนังแนวไม่เหมือนเพื่อนเท่าไร บางเรื่องเราว่าสนุก แต่พอเพื่อนไปดู กลับคิดอีกแบบอะ”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

“ก็น่าจะช่วง ม.ต้น ฮะ อายุสิบสองได้ ดูหนังทั่วไปเลยครับ แต่ถ้าดูจริงจังคงเป็นช่วงอยู่มหาลัยครับ อายุสักสิบแปดได้ คือจริงๆเพราะอยากทำหนังด้วยครับ เลยจำเป็นต้องดูด้วยส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งรู้สึกว่าการเริ่มอึดกับหนังฮอลลีวู้ดบ้าง อีกส่วนหนึ่งก็ถือว่าเปิดหูเปิดตาตัวเอง”

(ไพรัช คุ้มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

1.1 แสวงหาประสบการณ์และความรู้ทางภาพยนตร์

หลังจากที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเริ่มดูหนังอย่างหลากหลายแล้ว ก็จะเริ่มมีการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆทางการชมภาพยนตร์ เนื่องจากตลาดของภาพยนตร์ที่ฉายในระบบโรงภาพยนตร์ยังไม่ค่อยมีความหลากหลายให้เลือกมากนัก ส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นภาพยนตร์จากฮอลลีวู้ดและภาพยนตร์ไทยเป็นหลัก จึงต้องมีความพยายามในการขวนขวายหาภาพยนตร์มาชมในระบบอื่นๆ ตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีในการชมภาพยนตร์ อาทิ VDO, VCD, DVD ฯ และการแสวงหาร้านเช่าภาพยนตร์ตามต่างๆ

“ที่บ้านเมื่อก่อนไม่มีวีดีโอ พ่อแม่ชอบเช่าเรื่องหนังโบราณให้ฟัง เราก็คิดเอาในหัว ว่า

มันจะเป็นยังไง จนมาตอนม.1 แล้วมันถึงมีวิดีโอ ก็เข้ากันแหละเลย แต่มันก็ไม่ค่อยมีอะไรให้เข้ามา เราก็ซื้อร้านวิดีโอในภูเก็ตดูหมดทุกอย่าง...เริ่มต้นจากวิดีโอลิขสิทธิ์นี่แหละครับ มันมีของดีอยู่เยอะนะ”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

“...ช่วงที่ผมยังอยู่ต่างจังหวัดก็ยังไม่เห็นให้ดูเท่าไรหรอกแต่เราก็จะพยายามชวนขวายนามาดูให้ได้มากที่สุด อย่างเวลาไปห้องสมุดประจำจังหวัดแล้วอ่านหนังสือเจอ เราก็จะจำไว้แล้วไปหาดูตามร้านเช่าวิดีโอซึ่งภาพมันก็ไม่ได้ดีเลยนะ แกรมพากย์ไทยอีกต่างหาก แต่เราก็จะพยายามหาหนังของผู้กำกับ อย่าง Woody Allen อย่าง Martin Scorsese มาดูให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะหาได้ จนในที่สุดก็ได้เจอร้านที่มีหนังยุโรปก็จะแบบได้ดูหนังอย่าง Blue White Red ของ Krzysztof Kieslowski (คริสตอฟ เคียลอฟสกี)”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

แหล่งความรู้ที่ได้มา

สำหรับการหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำความเข้าใจศิลปะในภาพยนตร์นั้น สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังโดยส่วนใหญ่เกือบจะทั้งหมดก็จะหาความรู้จากการอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ เช่น หนังสือคลาสสิก ของ กิตติศักดิ์ สุวรรณโกติน, มาทำหนังกันเถอะ ของ ประวิทย์ แต่งอักษร หนังสือของกลุ่ม FILMVIRUS ฯ และนิตยสารภาพยนตร์ต่างๆ ที่มีอยู่ในแต่ละช่วงเวลา เช่น สตาร์พิกส์, เอนเตอร์เทน, หนังสือและวิดีโอ, ไปโฮสโคป ฯ รวมถึงการดูหนังให้ได้เยอะที่สุดเท่าที่จะหามาได้

“ผมก็อ่านหนังสือเอาอะครับ เพราะผมก็ไม่ได้เรียนมาทางนี้เลยเข้าห้องสมุดไปเจอหนังสือศัพท์ทางภาพยนตร์อย่างเงี้ย ผมก็ซื้อออกมาทั้งเล่มเลย หรืออย่างหนังสือของอาจารย์แดง กิตติศักดิ์ สุวรรณโกติน ชื่อหนังสือคลาสสิกอะฮะ คือเป็นงานที่อาจารย์เขาไปแปลมาอีกทีว่าหนังสือเล่มนั้นมันมีเทคนิคยังไงถึงได้แหวกล้ำจากยุคสมัยนั้น อีกละเล่มก็คือ หนังสือมาทำหนังกันเถอะของอาจารย์ประวิทย์...แต่จริงๆ ผมก็ไม่ได้ดูในเชิงเทคนิคอะไรเท่าไร”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“...ตอนมัธยมเราอ่าน Starpics + หนังสือและวิดีโอ + เอนเตอร์เทน ต่อมา หนังสือและวิดีโอ กลายเป็น FILMVIEW อยากดูอะไรให้จำไว้ บางเรื่องใช้เวลาเป็นสัปดาห์กว่าจะได้ดู จริงๆ เราซื้อ STARPICS เป็นหลัก ตอนมัธยมต้องอดข้าวซื้ออะ ฮา! แล้วก็หนังสือและวิดีโอ สองเล่มนี้ยังมีอยู่ที่บ้านเลย เอนเตอร์เทนยื่นอ่านตามร้านทุกอาทิตย์ พอมาเรียนมหาลัย FILMVIEW เจิง STARPICS

เปลี่ยนคนตอบจดหมาย เลย์อ่านแต่เอนเตอร์เทน ส่วนไบโอก็อ่านตั้งแต่เล่มแรก CINEMAG นี้ ออกตอนเราอยู่ม.ปลาย เมื่อก่อนพี่หมู กับพีธิดาเป็นกองบก.FILMVIEW อ่านมาตั้งแต่ตอนนั้น BIOSCOPE ออกตอนเราเรียนจบแล้ว...เล่มที่สำคัญที่สุด ดีที่สุดคือ FILMVIRUS เป็นครูเลย”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

อย่างไรก็ดี ยังมีสมาชิกส่วนน้อยเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ที่ไม่ได้แสวงหาความรู้ทางด้าน ภาพยนตร์มาตั้งแต่แรกด้วยตัวเอง แต่เพราะการเรียนสาขาภาพยนตร์ในระดับอุดมศึกษาทำให้ ต้องศึกษาอย่างจริงจัง และเริ่มหาความรู้เพิ่มเติมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

“...หนังสือหนัง ไม่อ่านค่ะ BIOSCOPE คืออะไรยังไม่รู้จักเลยคะ จะเริ่มอ่านพวกเว็บ วิจาร์ณห์นังก่อน จนเพื่อนมาบอกว่ามีหนังสือเล่มนั้นเล่มนี้ เห็นเพื่อนอ่านกัน เลยลองหามาอ่าน บ้าง เริ่มอ่านจริงจังช่วงหมดเทอมหนึ่ง ปีหนึ่งอะคะ...”

(ณัฐมน พุกชานุกศักดิ์ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่ไม่ได้เรียนในสายภาพยนตร์จะเป็นคนดูหนังที่มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะแสวงหาทั้งความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ทางภาพยนตร์ มากกว่าสมาชิกบางคนที่ยังเรียนในสายภาพยนตร์เสียอีก สิ่งนี้กำลังสะท้อนอะไร ผู้วิจัยมองว่า การเป็นคนดูหนังที่สนใจเรื่องหนังด้วยตัวของตัวเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับสาขาที่เรียนนั้น สะท้อนให้เห็นว่าพวกเขาเป็นกลุ่มคนดูหนังที่สนใจเรื่องการดูหนังอย่างเอาจริงเอาจัง ซึ่งจะนำไปสู่ความรักและผูกพันกับสื่อประเภทนี้ในที่สุด ในขณะที่ สมาชิกที่เรียนหนังบางคนอาจจะไม่ได้สนใจเรื่องหนังอย่างจริงจังมาตั้งแต่ต้น แต่เมื่อมาเรียนแล้วก็ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่ระดับความผูกพันกับสื่อชนิดนี้จึงอาจจะแตกต่างกัน (different in degree) เป็นผลให้ความสนใจที่จะมีส่วนร่วม กับ “เครือข่ายคนดูหนัง” น่าจะลดลงไปด้วย

1.2 เมื่อไม่จบแค่การดู แต่ขยายสู่การขีดเขียน

เมื่อสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังชมภาพยนตร์มาได้ซักระยะหนึ่งแล้ว ก็จะเริ่มมีการเขียน บันทึกลงถึงภาพยนตร์ซึ่งมีทั้งรูปแบบของการบันทึกเหมือนไดอารี่อันเป็นการเขียนถึงความรู้สึกที่มี ต่อภาพยนตร์ และการเขียนโดยเริ่มตั้งคำถามกับสิ่งที่ได้ชมในภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ

“ถ้าพูดถึงจุดเริ่มต้นจริงๆ มันก็น่าจะตั้งแต่ ม.5 แล้วอะฮะ พอเวลาดูหนังแล้วเราอยากจะ พูดถึงมันเนี่ย เราก็จะเริ่มจดๆเก็บไว้แต่ยังไม่ได้เผยแพร่ยังไม่ได้ให้ใครอ่าน แต่จริงๆ ม.3 ผมก็เริ่ม

เขียนแล้วแต่ตอนนั้นจะเขียนเหมือนเป็นไดอารี่เป็นบันทึกมากกว่า”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“เริ่มมาจากที่ได้ดู *All about Lilly chou chou* พอดูเสร็จแล้วแบบซ็อคอะ เราก็เป็นคนเล่นอินเทอร์เน็ตคนหนึ่งถึงตอนนั้นจะยังไม่มี BLOG แต่มันมาจากการที่ว่าเราไม่สามารถมีความสัมพันธ์กับคนทาง *physical* ได้ แต่มันจะมาจากคนที่เล่นอินเทอร์เน็ตด้วยกันมากกว่า...คือเรื่องนี้เหมือนแบบเป็น *cinematic experience* อะ คือดูจบแล้วจะเข้าอนมันนอนไม่หลับ หนังสือนี้มีนวนเขียนอยู่ในหัวแบบอะไรจะเนี่ย ก็ลุกขึ้นมาเปิดคอมแล้วก็เขียนออกมาได้ 7 หน้า A4 ซึ่งจริงๆเราก็ไม่ได้เป็นคนเขียนอะอะไรขนาดนั้นนะ แต่รู้สึกอยากระบายอะไรมากกว่า คือมันยังไม่ได้เป็นเชิงวิจารณ์อะไรมากมายนะเป็นการตั้งคำถามมากกว่าแบบถามเองตอบเองอะนะ คือตอนนั้นว่าจะเอาไปโพสต์ใน *pantip* มากกว่าว่าเขาคิดเหมือนเราหรือเปล่า...”

(คณัตถ รั้งสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

นอกจากนี้ ยังมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่จะไม่เขียนถึงภาพยนตร์เป็นประจำ หรือไม่เขียนหลังจากที่ได้ไปชมภาพยนตร์มาแล้ว แต่จะนำมาเขียนเมื่อพบเจอเรื่องที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตของตนเองแล้วทำให้นึกถึงหนังเรื่องนั้นๆ

“ก็เขียนถึงหนังบ้างในบล็อก แต่ไม่ได้แบบว่า ไปดูแล้วก็มาเขียน แต่จะเป็นเขียนถึงเรื่องหนึ่ง แล้วถ้าพอดีนึกถึงหนังที่เคยดูที่เกี่ยวข้องเรื่องที่กำลังเขียนอยู่ เราก็จะพูดถึง ก็ขอบคุณเรื่องหนังนะ เหมือนกับที่ขอบคุณเรื่องอื่นๆ เราชอบพวกการตีความเป็นพื้นอยู่แล้ว แต่ไม่ได้ถึงขนาดพวกจิตวิเคราะห์ แต่จะชอบเปรียบเทียบมันกับเรื่องไหนนี่”

(อาทิศย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

ในขณะที่สมาชิกส่วนน้อยเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ไม่เคยเขียนอะไรถึงภาพยนตร์ในลักษณะที่เป็นส่วนตัวเลย แต่จะเข้าไปแสดงความความคิดเห็นถึงภาพยนตร์ตามเว็บไซต์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์บ้างเป็นบางครั้ง และแม้คนดูหนังกลุ่มนี้จะชมภาพยนตร์เพื่อความบันเทิงอันเป็นการพักผ่อน แต่ก็จะมีควมใส่ใจในแต่ละองค์ประกอบของภาพยนตร์ด้วย จึงมักจะได้มุมมองจากภาพยนตร์ที่ต่างไปจากการชมเพียงเพื่อความบันเทิงอย่างเดียวเท่านั้น

“ไม่เขียนเลยครับ ดูสนุกๆ ทุกวันนี้ก็ยิ่งดูหนังเพื่อความบันเทิง แต่ก็ใส่ใจกับการดูมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องบท วิธีเล่าเรื่อง องค์ประกอบส่วนต่างๆ ของภาพยนตร์ อาจแค่แสดงความความคิดเห็นถึงหนังตามบอร์ดบ้าง...หนังมันคือการผ่อนคลายในการเสพมันในแต่ละครั้ง ดูมุมมองใน

การมองโลกของคนในหนังได้สะท้อนจิตใจวิถีคิดของคนสร้าง อะไรหลายๆอย่าง มันเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตไปแล้ว”

(กิตติพัฒน์ จินะทอง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 27 พฤศจิกายน 2551)

จะเห็นได้ว่า การเขียนถึงภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นในแบบ private (ไดอารี่, บทวิจารณ์) หรือในแบบ public (เว็บบอร์ดต่างๆ) ต่างก็เป็นจุดเริ่มต้นเล็กๆ ของการแสดงออกถึงบทบาทของผู้รับสารที่มีปฏิสัมพันธ์เชิง active กับสารของภาพและเนื้อหาที่ได้เสพเข้าไปจากสื่อภาพยนตร์ อันเป็นการแสดงออกนอกจากมิติของผู้บริโภค

1.3 แปลงร่างเป็น “ผู้ชมตามคม”

เมื่อสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์มามากจนถึงระดับที่สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ภาพยนตร์โดยการมองแบบแยกส่วนแต่ละองค์ประกอบของภาพยนตร์ได้แล้ว จะเริ่มมีความสามารถในการเข้าใจภาพยนตร์ได้มากขึ้นอีกระดับหนึ่ง จนสามารถนำเรื่องราวต่างๆ ที่ได้ชมจากภาพยนตร์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาตนเองทั้งในส่วนของความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ และความเข้าใจชีวิตได้ด้วย

“หนังที่ดีย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาที่ดี ส่วนหนึ่งมาจากบทหนังที่ดี มีวิถีคิดในเชิงบวก หรือหนัง feel good อย่างที่เค้าบอกว่าดูหนังแล้วย้อนดูตัว สิ่งดีๆ ในหนังนำมาแก้ไขสิ่งไม่ดีของตัวเองได้ เช่น วิถีคิด วิธีการมองคนอื่นในแง่ดี พัฒนาจิตใจ พัฒนาความคิดกันไป การมองตัวละครแต่ละตัวด้วยความเข้าใจ เปิดใจยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นไปของตัวละครแต่ละตัวนั้น ก็คือการมองคนรอบข้างในสังคมที่อยู่กับเราด้วยความเข้าใจกันและกันนั่นแหละ เพราะมันต่างหากที่เป็นชีวิตจริง หนังก็คือสิ่งที่สะท้อนความจริง ถ้าเข้าใจหนังได้ ก็เข้าใจความจริงได้ แล้วก็ยอมรับมันได้”

(เกษมวรรณ สำเภาพล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

“หนังหลายเรื่องนะ ที่มันทำให้เรารู้จักชีวิต และความเป็นมนุษย์มากขึ้น ชัดมากๆ ก็พวกหนังฝรั่งเศสนะ ตัวละครมันจะซับซ้อนมากๆ บางทีเราก็ไม่เข้าใจเลยว่าทำไมมันถึงทำแบบนั้นอย่างล่าสุดไปดู Beware of My Love ที่สมาคมฝรั่งเศส นางเอกมีแฟนที่ชั่วมากๆ แบบด่ากัน ตบตี แต่ก็ยังทนอยู่ด้วย คือเราไม่เห็นด้วยกับการกระทำของมัน แต่เรารู้สึกว่า เออ มันเป็นไปได้ที่จะมีคนแบบนี้ ดูหนังพวกนี้มันจะทำให้เราได้ 2 สิ่ง 1.ไม่ด่วนตัดสินคนอื่น เราจะไม่ว่าคนอื่นเลย ตราบใดที่เค้ายังไม่คุกคามชีวิตเรา หรือทำให้คนอื่นเดือดร้อน 2. รับมือกับพวกมนุษย์ surreal ได้มากขึ้น...ในเชิงประวัติศาสตร์ มันก็ให้เยอะนะ คือมันไม่มีหนังเรื่องไหนหรอกจะบันทึก

ประวัติศาสตร์แบบ absolute ได้ แต่มันก็แสดงมุมมองต่างๆ อย่างไม่ดู The Reader เนี่ย ฉากที่พระเอกคุยกับเหยื่อชาวยิวเนี่ย มันก็ทำให้รู้ว่า เออ บาดแผลเรื่องนี้มันลบเลือนไม่ได้จริงๆ มันเจ็บปวดมาก”

(คันฉัตร รั้งสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังยังแสดงทัศนะเพิ่มเติมให้เห็นถึง ศักยภาพของสื่อภาพยนตร์ในแง่ของการนำมาใช้ให้กำลังใจ และช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดตลอดจนเปรียบเทียบกับเรื่องต่างๆ ในชีวิตของตนเองได้ แต่นั่นหมายความว่า การจะเข้าใจและรับรู้ถึงสิ่งที่ภาพยนตร์ต้องการจะสื่อได้มากหรือน้อยแค่ไหนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์และรสนิยมในการชมภาพยนตร์เช่นกัน ถึงกระนั้นก็ตาม สมาชิกบางส่วนก็รู้ตัวเองดีว่าการชมภาพยนตร์ในปริมาณที่มากมายขนาดนี้ จนเอามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต บางครั้งก็ทำให้ตนเองมีสภาพไม่ต่างจากคนป่วยที่ต้องรับการบำบัดจากภาพยนตร์อยู่ตลอดเวลา

“ผมเชื่อเป็นอย่างยิ่งเหมือนกันว่า หนังค่อนข้างที่จะทรงพลังต่อความรู้สึกของคน คือสามารถทำให้คนตั้งคำถามกับเรื่องใดๆ ที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นในชีวิตได้ หรือยื่นโจทย์ที่เข้าไปสำรวจรากเหง้าของคนแต่ละคน ซึ่งก็แล้วแต่ว่าคำถามแต่ละคำถามมันเป็นไปในทิศทางใด ถ้าในทิศทางที่สร้างเสริมกำลังใจในการดำรงชีวิต ก็น่าจะทำให้คนดูมีพลังไปสักกระยะหนึ่งครับ (55) แต่ว่าทั้งนี้ทั้งนั้น ทั้งหมดเป็นเรื่องของการสื่อสารและกรอบประสบการณ์ร่วม โดยส่วนตัวผมอาจจะชื่นชมหนังอย่าง *The Diving Bell and the Butterfly* ที่มอบพลังในการใช้ชีวิตให้กับผมเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น สำหรับผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าผม อาจจะมันหัวตั้งแต่ต้นเรื่อง หรือผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าผม อาจจะไม่ชอบในความดัดจริตของตัวหนังก็ได้ ซึ่งรสนิยมก็เป็นอีกตัวหนึ่งที่กำหนดตรงนี้ แต่ว่าเหนือสิ่งอื่นใด การที่หนังส่งข้อความใดๆ มาถึงคนดู ข้อความนั้นน่าจะเป็นตัวกระตุ้นให้คนดูหนังรู้สึกอะไรบางอย่างแน่ๆ ฮะ”

(ไพรัช คุ้มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

“ถ้าในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างที่ผมให้สัมภาษณ์ว่าผมเป็น *Film Lover* *are Sick People* แต่ในระดับจิตใจผมคิดว่าการดูหนังส่งผลให้อย่างน้อยเรารู้จักมาตรฐานทางสังคมในหลายๆระดับ จากหนังหลายๆตระกูล รวมถึงหนังทุนต่ำ หนังไทย หนังฮอลลีวูด ซึ่งแน่นอนว่า ทำให้เราเห็นตั้งแต่สังคมชั้นสูง ไปจนถึงสังคมชายขอบโดยที่เราไม่ต้องดันดันไปคลุกกับสังคมนั้นโดยตรง ผมอาจไม่ได้เป็นคนดีสมบูรณ์แบบ แต่การดูหนังจำนวนมากทำให้เราไม่สามารถประเมินคุณค่าของคนในมิติเดียวได้อีกต่อไป อีกสิ่งที่สอนเราคือมาตรฐานของระดับชีวิต เพราะหนังส่วนใหญ่สร้างให้ผู้คนทุกคนดู การที่หนังฉายภาพผู้คนที่ล้มเหลวในสังคมไม่ว่าชีวิต

ส่วนตัว ครอบครัว การงาน มันจึงบ่งบอกหรือนำมาเทียบกับมาตรฐานชีวิตของเราได้ด้วย”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

นอกจากนี้ ภาพยนตร์ยังช่วยทำความเข้าใจกับเรื่องต่างๆ ที่ยากจะพูดคุยกับใครในชีวิตประจำวันได้ ตัวอย่างเช่น ในเรื่องของเช็กส์ ที่ช่วยเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติให้มองเรื่องนี้ด้วยใจที่เปิดกว้างมากขึ้น

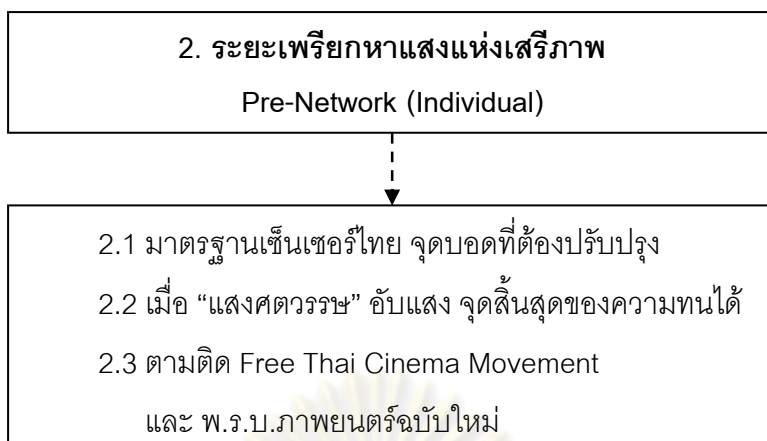
“...อย่างแต่ก่อนเราจะเป็นคนต่อต้านเรื่องเช็กส์มาก แบบอีกนิดหนึ่งก็ใกล้จะเป็น ส.ส. ระเบียบรัตน์แล้ว แต่พอได้ดูหนังที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเช็กส์ในแง่ศิลปะมากๆ ก็รู้สึกว่ สุดท้ายเช็กส์มันก็เป็นสัญชาตญาณที่ติดตัวมากับเรา เป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ต้องอยู่กับเราไปจนตาย บางแง่มุม เช็กส์กลับชี้ให้เราเห็นสังคมนะอะไรบ้างอย่างด้วยซ้ำ...”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

จากลักษณะการเป็น “ผู้ชมตาคม” ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง แสดงให้เห็นว่า พวกเขาไม่ได้ดูหนังโดยใช้เป็นเครื่องมือในการให้ความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีพยายามไปให้ไกลกว่านั้นด้วยการมองหนังเป็นเสมือน “กระจกสะท้อนสังคม/ชีวิตมนุษย์” เพื่อใช้ในการทำความเข้าใจผู้คนรอบข้างและความเข้าใจที่มีต่อ “ความหมายของชีวิต” ซึ่งสอดคล้องกันกับแนวคิดของ Richard M. Gollin (1992) ที่กล่าวถึงสาเหตุที่คนไปชมภาพยนตร์ไว้ว่า เรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์แสดงถึงตัวอย่างของโลกในแง่มุมต่างๆ ซึ่งอาจจะคล้ายคลึงกับสิ่งที่เราประสบมาภาพยนตร์เป็นตัวแทนของโลกในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งแม้จะไม่สามารถทดแทนทุกสิ่งทุกอย่างในโลกได้ แต่ก็เหมือนประสบการณ์เปรียบเทียบ (Analogous experience) ภาพยนตร์เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้สัมผัสประสบการณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เท่ากับว่าภาพยนตร์ได้สร้างเกาะคุ้มกันให้กับผู้ชมในสถานการณ์ที่เขาู้สึกว่าเขาไม่สามารถจะควบคุมมันได้ โรงภาพยนตร์จึงมีลักษณะคล้ายกับวัด โบสถ์ สุเหร่า ซึ่งทำให้กลับมานึกถึงศีลธรรมอันดีงาม ที่มักเสื่อมลงในทุกวัน การชมภาพยนตร์จึงเป็นเสมือนการได้คุ้นเคยกับแบบแผนของสาธารณะ (Public ritual) และแบบแผนส่วนตัว (Private ritual) เพราะเราไปชมภาพยนตร์เพื่อที่จะได้มีส่วนร่วมับจินตนาการที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ ซึ่งเราคาดหวังว่าในอนาคตอาจเกิดขึ้นกับเราหรือเราคิดว่าอาจจะเกิดขึ้นหรือคิดว่าตัวเรามีคุณสมบัติไม่เพียงพอในการทำสิ่งต่างๆ ได้ หากเราได้ดูภาพยนตร์เราจะเข้าใจถึงสถานการณ์นั้นๆ และผ่านคลายได้มากขึ้น

นอกจากนี้ Gollin ยังกล่าวอีกว่า บางสิ่งบางอย่างในชีวิตจริงเราอาจรู้แค่ผิวเผินเท่านั้น แต่เมื่อเราได้ไปชมภาพยนตร์เราอาจรู้และเข้าใจได้ลึกซึ้ง (Profundity) มากขึ้น ผู้สร้างภาพยนตร์ไม่ใช่ นักปรัชญาแต่เขาเป็นผู้ชำนาญงานด้านความบันเทิง ผู้ซึ่งจะพยายามสื่อถึงเรื่องที่เราารู้ดีอยู่แล้ว รู้น้อย หรือสิ่งที่เราควรจะเชื่อ ผู้สร้างจึงกลายเป็นผู้สร้างสรรคโลกในความหมายที่ลึกซึ้งได้มากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกลุ่มผู้ชมที่มีการชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง (serious audience) และมีลักษณะของการเป็น “ผู้ชมตาคม” อย่างสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังนั้น จะมีการใช้ประโยชน์จากภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองร่วมด้วย ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ **รูปนัฐ วิจิตรรัฐกานต์ (2547)** ว่า ผู้ชมจะมีการใช้ประโยชน์จากการชมภาพยนตร์อเมริกันแนวชีวิตเพื่อเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง โดยส่วนของภาพยนตร์ที่ผู้ชมได้เรียนรู้มากที่สุดตามลำดับ คือ ตัวละคร เนื้อหา/เรื่องราว บทสนทนา และวิธีการนำเสนอ ซึ่งสิ่งที่ได้เรียนรู้จากภาพยนตร์อเมริกันแนวชีวิต คือ วิธีคิดที่เป็นอุดมคติสำหรับการใช้ชีวิต การเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้ชมได้รู้สาระต่างๆ เกี่ยวกับสังคมอเมริกัน การใช้เป็นแรงบันดาลใจและส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของตนเอง รวมถึงยกระดับสติปัญญาของผู้ชม ตลอดจนมีความเชื่อมั่นที่จะกล้าออกนอกกรอบ

จากผลการวิจัยของ **ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คอหนัง”** แสดงให้เห็นว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง เป็นกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ที่มีความกระตือรือร้น (active audience) ในการเสพสื่อภาพยนตร์เป็นอย่างมาก เพราะไม่ได้เป็นเพียงผู้ชมภาพยนตร์ที่รอการป้อนจากตลาดหนังที่มีอยู่ในระบบโรงภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว แต่จะมีการแสวงหา รู้จักเลือกสรร ภาพยนตร์หลากหลายประเภทเพื่อนำมาตอบสนองความต้องการของตนเอง รวมถึงยัง treat ภาพยนตร์ในฐานะที่เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง มีความเข้าใจในศาสตร์ของภาพยนตร์มาก อีกทั้งในระยะนี้ก็เริ่มมีการขยับบทบาทจากที่เป็นเพียงผู้รับสาร (Receiver) มาเป็นผู้ส่งสาร (Sender) บ้างด้วยการเขียนถึงภาพยนตร์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น บทวิจารณ์ใน BLOG หรือการแสดงความคิดเห็นตามเว็บไซต์ กล่าวคือ เริ่มจะเป็นผู้ส่งสารในพื้นที่สาธารณะ และใช้สิทธิของ “ความเป็นผู้บริโภค” ต่อการแสดงความคิดเห็นต่างๆถึงภาพยนตร์ที่พวกเขาได้รับชมไปในฐานะผู้ใช้บริการสินค้าชนิดหนึ่งที่สามารถแสดงความคิดเห็นทั้งทางบวกและลบต่อสิ่งที่พวกเขา “ต้องจ่าย” เพื่อให้ได้มาว่ามันมีคุณภาพและสร้างความพึงพอใจให้กับพวกเขาได้เพียงไร

2. ระยะเพรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ

ในช่วงระยะนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาจากความคิดเห็นที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีต่อระบบการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ รวมไปถึงกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษว่ามีความคิดเห็นกับเรื่องนี้เช่นไร มีการติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มรณรงค์ “Free Thai Cinema Movement” และกระบวนการร่างพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ฉบับใหม่อย่างไร

2.1 มาตรฐานเซ็นเซอร์ไทย จุดบอดที่ต้องปรับปรุง

จากผลการวิจัย พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทุกคน มีความไม่พอใจและไม่เห็นด้วยกับระบบการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์แบบเดิมตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์ฉบับ พ.ศ. 2473 ที่มีมาเป็นเวลานานแล้วไม่เหมาะสมกับยุคสมัย และมีความเห็นตรงกันว่าควรจะไปใช้ระบบเรตติ้งเพื่อกำหนดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ตามกลุ่มอายุได้แล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ยังคิดว่าระบบเซ็นเซอร์ที่ใช้อยู่ในเวลานี้ไม่มีมาตรฐานที่น่าเชื่อถือ และไม่คิดว่าจะเป็นวิธีการที่แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

“...มันมีประเด็นมานานมากแล้วนะ เรื่องการเซ็นเซอร์มักจะเถียงกันในแง่ ทำไมของไทยเซ็นเซอร์ แต่หนังฝรั่งเข้ามาปล่อย มันไม่มีมาตรฐาน คือเซ็นเซอร์มันไม่ใช่การแก้ปัญหา ถึงจะเซ็นเซอร์คำก็ไปหาดูที่ไม่เซ็นเซอร์เยอะแยะ คือ มันไม่ใช่ทางแก้ปัญหา...ตอนนี้เด็กไทยไม่ต่างกับเด็กฝรั่ง คิดดังนั้นะ คนที่ทำเรื่องนี้คือคนอีกคนหนึ่ง ซึ่งไม่มีทางที่จะเข้าใจเด็กกลุ่มนี้ เขาก็จะตั้งตามมาตรฐานของเขา ซึ่งเด็กก็จะแอนตี้”

(เกษมวรรณ สัมภาษณ์ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

“ผมรู้สึกทำไมเด็กอายุ 5 ขวบจนถึงผู้ใหญ่อายุ 70 เนี้ยยังต้องมานั่งดูหนังเรตเดียวกัน ผ่านการเซ็นเซอร์แบบเดียวกันด้วย สิทธิตรงนั้นที่คุณโตแล้วคุณคิดเองได้แล้วมันหายไปไหน ทำไมเราอายุ 27 แล้วยังต้องมานั่งดูหนังเรตเดียวกับเด็ก 5 ขบด้วยละ ทำไมเราถึงไม่มีสิทธิที่จะได้ดู ชีงงานนั้นเต็มๆ หรือได้รับสารที่ผู้กำกับเขาต้องการจะบอกโดยไม่ตกหล่นหายไประหว่างทาง”

(วัชรินทร์ แก้วกัญญา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2551)

“เรารู้ว่ามันไม่โปร่งใส ตรวจสอบไม่ได้ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ไม่เป็นภววิสัย ตาม อำเภอใจกรรมการ ที่มาของกรรมการก็ถูกตั้งคำถามได้ หนังเรื่องเดียวกัน แต่เผยแพร่คนละสื่อ ก็มีเกณฑ์ต่างกัน โดยไม่มีคำอธิบาย...”

(อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับระบบเซ็นเซอร์เป็นไปในทางเดียวกัน และต่างก็สังสมความไม่พอใจในระบบนี้มาเป็นเวลานาน แต่ที่ในช่วงดังกล่าวยังไม่มีการออกมาเรียกร้องอะไรจากกลุ่มคนดูหนังก็เพราะประเด็นที่เป็นปัญหาในการเซ็นเซอร์ยังคง เอนเอียงไปในเรื่องของ เพศ เช็กซ์ ความรุนแรง ซึ่งเป็นประเด็นที่ค่อนข้างอ่อนไหวในสังคมไทย

2.2 เมื่อ “แสงศตวรรษ” อับแสง จุดสิ้นสุดของความทนได้

หลังจากการเกิดกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษ เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2549 ได้ส่งผลให้เกิดแรงกระเพื่อมขึ้นในวงการภาพยนตร์ไทย ทั้งจากฝั่งผู้กำกับภาพยนตร์ นักวิจารณ์ภาพยนตร์ และคนดูหนัง ที่ต่างก็ไม่เข้าใจว่าทำไมฉากธรรมดาๆ 4 ฉาก อย่าง พระเล่นกีตาร์ ต่ำ, พระเล่นเครื่องร่อน, หมอตีหม้อในโรงพยาบาล และหมอจูบกับแฟนสาวแล้วอ้วกอะเพศแข็งตัว (ในร่มผ้า) ต้องถูกสั่งให้ตัดออก จึงออกมาแสดงความคิดเห็นกันอย่างแพร่หลายจนก่อให้เกิดกระแสต่อต้านไปทั่วโดยเฉพาะในสื่ออินเทอร์เน็ต

ในที่นี้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างจากบทความของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง 2 ท่าน ที่เรียกได้ว่าเป็น “บล็อกเกอร์” ชื่อตั้งในแวดวงของ BLOG ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์อันเป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มของผู้ชมภาพยนตร์อย่างจริงจัง (serious audience) โดยเขียนบทความแสดงความคิดเห็นถึงกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษไว้ใน BLOG ส่วนตัวของสมาชิกซึ่งเผยแพร่ทางสื่ออินเทอร์เน็ต บทความแรกเขียนโดย คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง (นามแฝง : Merveillesxx) เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2550 บทความที่สองเขียนโดย วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา (นามแฝง : Filmsick) เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2550 และมีผู้ชมภาพยนตร์เข้ามาแสดงความคิดเห็นถึงบทความดังกล่าวอย่าง

ค่อนข้างหลากหลาย ก่อให้เกิดความเห็นที่คิดคล้ายตามกันและถกเถียงกัน ซึ่งมีทั้งเป็นไปอย่างที่ใช้เหตุใช้ผล และใช้อารมณ์ร่วมส่วนตัวในการแสดงความคิดเห็น

บทความที่ 1

เมื่อกองเซ็นเซอร์ดับ “แสงศตวรรษ”

Fri, 13/04/2007 - 14:00

- ดันฉัตร รังษิกาญจน์ส่อง -

<http://merveillesxx.bloggang.com>

สถานการณ์บ้านเมืองในช่วงที่ผ่านมาทำให้ผมรู้สึกท้อแท้กับว่าตัวเองกำลังอยู่ในหนังเรื่อง V for Vendetta (2006, James McTeigue) หรือไม่กี่นิยายเรื่อง 1984 ของ George Orwell ขบวนการ “เซ็นเซอร์” อย่างบ้าคลั่งไล่มาตั้งแต่ การห้ามเข้าเว็บ CNN.COM (ในช่วงที่คุณทักษิณไปออกสัมภาษณ์), ห้ามขายห้ามแปลหนังสือ The King Never Smiles, การบล็อกเว็บไซต์ youtube.com จนถึง การเบลล “นมขีสุกะ” แสดงให้เห็นว่าประชาชนไทยกำลังถูกอำนาจเผด็จการลิดรอนสิทธิเสรีภาพมากขึ้นทุกวัน

และภาวะดังกล่าวก็ถูกตอกย้ำอีกครั้ง เมื่อภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” ไม่ผ่านการพิจารณาจากกองเซ็นเซอร์ (คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์) นอกจากนั้นกองเซ็นเซอร์ยังยึดฟิล์มของหนังเรื่องนี้เอาไว้ด้วย!

“แสงศตวรรษ” เป็นผลงานของ เจย์-อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ผู้กำกับคนแรกของไทยที่สามารถคว้ารางวัล Un Certain Regard และ Jury Prize จากเทศกาลหนังเมืองคานส์ (จากเรื่อง “สุดเสนหา” และ “สัตว์ประหลาด!” ตามลำดับ) และสำหรับหนังเรื่องล่าสุดอย่าง “แสงศตวรรษ” ก็ได้ประกวดในสายหลักของเทศกาลหนังเวนิซ (ประเทศอิตาลี), ใต้รับรางวัลลำดับภาพยอดเยี่ยมจาก Asian Film Awards (ฮ่องกง) และรางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยมจากเทศกาลหนังเอเชียโตเกียว ประเทศฝรั่งเศส

ถึงแม้อภิชาติพงศ์จะเป็นเจ้าของรางวัลศิลปากร ปี 2549 สาขาภาพยนตร์ จากสำนักศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย แต่หากพูดกันตามจริงแล้วหนังของเขาไม่ได้รับการต้อนรับที่ดีนักจากประเทศบ้านเกิด เพราะหนังได้เข้าฉายในพื้นที่จำกัด ในระยะเวลาอันสั้น แถมผู้คนที่พากันหวาดกลัวหนังของเขา ด้วยข้อกล่าวหาประมาณว่าเป็น “หนังอาร์ต” หรือ “หนังปิ่นกระไดดู” (ซึ่งที่จริงแล้วบางคนอาจจะไม่เคยดูหนังของเขาเลยด้วยซ้ำ)

อย่างไรก็ดี คนจำนวนหนึ่งก็เฝ้ารอดูหนังของอภิชาติพงศ์อย่างใจจดใจจ่อ สำหรับพวกเขาแล้ว 19 เมษายนเป็นวันสำคัญที่สุดวันหนึ่ง เพราะเป็นวันที่ “แสงศตวรรษ” จะเข้าฉายในโรง (โดยฉายเพียง 2 โรงคือ พารากอน ซีเนเพล็กซ์ และเอสพลานาด ซีเนเพล็กซ์)

แต่แล้วในวันอังคารที่ 10 เมษายน ผมได้รับแจ้งข่าวว่า หนังมีปัญหาในกระบวนการเซ็นเซอร์ โดยกองเซ็นเซอร์ได้เงื่อนไขว่าต้องตัดฉากสำคัญออกไป 4 ฉาก หนังจึงสามารถเข้าฉายได้ อันได้แก่ ฉากพระเล่นกีตาร์, ฉากหมอดืมเหล้า, ฉากหมอกอดจูบกับแฟนสาว และอวัยวะเพศแข็งตัว (อยู่ในกางเกง) และฉากพระเล่นเครื่องร่อน ซึ่ง

อภิชาติพงศ์ตัดสินใจว่าจะไม่ยอมให้มีการตัดทอนฉากใดของหนังเรื่องนี้ ดังนั้น “แสงศตวรรษ” จึงไม่เข้าฉายในประเทศไทย

เมื่อได้ทราบข่าวดังกล่าว ผมเกิดคำถามในใจว่า “เสรีภาพ” และ “มาตรฐานการเซ็นเซอร์” ในวงการภาพยนตร์มันอยู่ตรงไหน เพราะในฐานะที่ผมดูภาพยนตร์เรื่องนี้แล้ว (ในรอบสี่มวชน) ผมคิดว่าไม่มีฉากใดในหนังที่สมควรจะถูกตัดทอนออกทั้งสิ้น และตามความจริงแล้ว ทุกฉากทุกตอนในภาพยนตร์เรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ล้วนมีความสำคัญ การตัดทอนมันก็คือ “การทำลายศิลปะ” อย่างเลือดเย็น

นอกจากนี้ หากอภิชาติพงศ์จะต้องมานั่งแถลงไขว่าฉากนี้คืออะไร, ฉากนั้นคืออะไร, ทำไมพระต้องเล่นกีตาร์, ทำไมหมอบต้องตีหม้อ ฯลฯ ก็เป็นเรื่องน่าเศร้าที่สุดในฐานะผู้กำกับภาพยนตร์ เพราะภาพยนตร์นั้นคือศิลปะที่ “เล่าด้วยภาพ” ไม่มีหนทางใดที่เราจะรับสารจากหนังได้ดีที่สุด เท่ากับการรับรู้ด้วยสายตาของเราเอง และเหตุการณ์นี้ยังมีนัยว่า กองเซ็นเซอร์กำลังถูกผู้ชมว่าไม่มีวิจาร์ญาณเพียงพอที่จะแยกแยะฉากเหล่านั้น พุดให้ถึงที่สุดก็คือ คนไม่กี่คนกำลังมาตัดสินใจแทนประชาชนชาวไทย 65 ล้านคน

“แสงศตวรรษ” คือภาพยนตร์ที่ได้เข้าฉายมาแล้วทั่วโลก แต่ในประเทศที่มันควรจะได้ออกฉายมากที่สุดอย่างประเทศไทย กลับไม่ได้ออกฉาย มันช่างน่าเศร้าใจและน่าสมเพชไปพร้อมกัน เพราะผมคิดว่าคนที่เข้าถึงหนังของอภิชาติพงศ์ได้มากที่สุดก็ไม่ใช่ใครอื่นเลยนอกจาก “คนไทย”

จากกรณีนี้ ผมรู้สึกชื่นชมการตัดสินใจของอภิชาติพงศ์ ที่ไม่ยอมอ่อนข้อให้กับการเซ็นเซอร์แบบไทยๆ นอกจากนั้นเขายังหวังว่าเหตุการณ์ครั้งนี้จะเป็นกรณีศึกษาเพื่อพัฒนา (หรือล้มล้าง) ระบบเซ็นเซอร์อันล้าหลังเสียที่ ซึ่งนั่นก็ทำให้ผู้คนบางส่วนเริ่มตื่นตัว และคิดที่จะลุกขึ้นมา “ต่อสู้” เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของตัวเอง

แต่ในวันถัดมา (11 เมษายน 2550) สถานการณ์ก็ยิ่งเลวร้ายมากขึ้น เมื่อทางกองเซ็นเซอร์ไม่ยอมคืนฟิล์มหนังให้กับทีมงานของภาพยนตร์เรื่องนี้ (แม้ว่าทางทีมงานจะยืนยันว่าได้ยุติการฉายหนังเรื่องนี้ และจะไม่มีการอุทธรณ์ให้พิจารณาหนังอีกครั้ง) โดยกล่าวว่าทางกองเซ็นเซอร์จะคืนฟิล์มให้ต่อเมื่อทำการตัด 4 ฉากที่มีปัญหาทั้งเสียก่อน

อภิชาติพงศ์ได้กล่าวไว้ว่าภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” เป็นดั่งลูกชายลูกสาวของเขา ผมจึงคิดว่าภาระท่าของกองเซ็นเซอร์ก็เปรียบเสมือนกับการลักพาตัวลูกชวาวัวเขาไปจับหักแขนหักขา ผมไม่เคยคิดเลยว่าคนไทยด้วยกันจะทำร้าย “หนังไทย” ได้ถึงเพียงนี้

อย่างไรก็ดี จากคำให้สัมภาษณ์ของกองเซ็นเซอร์ในสื่อต่างๆ และประโยค “ไม่เคยมีใครทำแบบนี้ หนังสือพันล้านยังไม่มีทำที่แบบคุณเลย” (โปรดอ่านรายละเอียดในจดหมายด้านล่าง) ก็แสดงให้เห็นว่ากองเซ็นเซอร์ไม่ได้มีความเข้าใจในศิลปะภาพยนตร์เลยสักนิด และบางทีพวกเขาอาจจะไม่รู้ด้วยซ้ำว่าภาพยนตร์นั้นถือเป็น “ศิลปะแขนงที่ 7”

ในมุมมองของผม สิ่งที่กองเซ็นเซอร์ทำก็มีเพียงการรักษา “ภาพลักษณ์” ขององค์กรตัวเองเท่านั้น (ดังเช่นตัวแทนจากแพทยสภาเห็นว่าจากหมอบแฟนสาวในโรงพยาบาลนั้น “ไม่เหมาะสม”) ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะ “มือถือสาก ปากถือศีล” ของบ้านเราได้เป็นอย่างดี และหากว่ากันตามตรง ภาพพจน์ของประเทศเรานั้นสูญสิ้นไปตั้งแต่รัฐประหาร 19 กันยายนแล้ว เหตุการณ์ในครั้งนี้ก็คือการตอกย้ำถึง “ความล้าหลัง” ของประเทศไทย

ดังนั้น ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วที่เราจะลุกขึ้นมาต่อสู้อย่างจริงจังกับอำนาจเผด็จการในนามของ “การเซ็นเซอร์” (โดยไม่เฉพาะเพียงวงการภาพยนตร์เท่านั้น) กฎหมายเซ็นเซอร์ที่เข้มงวดโบราณกาล (พ.ศ. 2473) ควรถูกล้มล้างและเปลี่ยนไปใช้ “การจัดเรตติ้ง” แบบที่สากลโลกเขาใช้กัน รวมไปถึงพระราชบัญญัติภาพยนตร์ที่ควรจะได้ยุติได้เกิดกับเขาเสียทีในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (ที่หวังว่าจะไม่ได้ “ร่าง” กันขึ้นมายุ่งๆ เหมือนกับตอนที่ “ฉีก”)

สำหรับความคืบหน้าล่าสุด ผมได้ทราบว่าคนในวงการภาพยนตร์และประชาชนบางส่วนได้รวมตัวกันเป็นพันธมิตรเพื่อที่จะต่อสู้กับการกระทำครั้งนี้ของกองเซ็นเซอร์ ผมถือว่าเป็นนิมิตหมายอันดีของวงการภาพยนตร์ไทย และได้แต่หวังว่าเรื่องราวคงไม่หายลับไปกับสายลม

เพราะถึง "แสงศตวรรษ" จะถูกดับไป แม้เราจะมีอาจจุดแสงแห่งศตวรรษขึ้นมาได้ แต่อย่างน้อยแสงริบหรี่วูบนี้ คงเป็นบทเรียนให้แก่วงการภาพยนตร์ไทยบ้าง

พอกันทีเถอะครับ กับ "การสมยอมแบบไทยๆ"

หมายเหตุ : ขอเชิญร่วมลงชื่อและแสดงความคิดเห็นที่ท่านมีต่อระบบการเซ็นเซอร์ไทย โดยมีภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษเป็นกรณีศึกษา ได้ที่ <http://thaifilm.com/forumDetail.asp?topicID=3130>

ตัวอย่างการแสดงความเห็นต่อบทความที่ 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Comment No.11

สวัสดีครับคุณ mer

ผมได้อ่านบทความนี้ของคุณจากในเว็บโอเพ่นแล้ว รู้สึกชื่นชมในความตั้งใจที่จะต่อสู้เพื่ออิสรภาพในการนำเสนองานศิลปะของคุณมาก ๆ แม้ผมจะเห็นด้วยกับคุณในความรู้เหตุผลของกองเซ็นเซอร์ จุดยืนของคุณเฉย และการใช้ระบบ rating ในบ้านเรา แต่จากบทความของคุณผมยังมีความรู้สึกแย้งอยู่หลายจุดเลยทีเดียว เลยขออนุญาตเข้ามาแสดงความคิดเห็นในบล็อกของคุณก็แล้วกันนะครับ

คือจากชื่อบทความ 'เมื่อกองเซ็นเซอร์ดับแสงศตวรรษ' ตัวอย่างกรณีที่เคยเกิดขึ้นทั้งจากงานวรรณกรรมและเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในบ้านเรา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการ 'แบน' มากกว่าการ 'เซ็นเซอร์' และประโยคที่คุณกล่าวว่าเป็นเรื่องน่าสมเพชที่หนึ่งเรื่องนี้ไม่ได้เข้าฉายในประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่ไปสร้างชื่อเสียงมาแล้วทั่วโลก ทำให้ผมรู้สึกว่า คุณกำลังโจมตีกองเซ็นเซอร์แบบเกินขอบเขตไปหนึ่งระดับ เพราะจริง ๆ แล้วกองเซ็นเซอร์ไม่ได้ 'แบน' หนึ่งเรื่องนี้ เขาเพียงแต่ต้องการให้ตัดบางฉากออกเท่านั้น คนที่ 'แบน' หนึ่งเรื่องนี้จริง ๆ คือคุณเฉยเองนะครับไม่ใช่กองเซ็นเซอร์ ดังนั้นข้อความของคุณที่กล่าวว่า

“แสงศตวรรษ” คือภาพยนตร์ที่ได้เข้าฉายมาแล้วทั่วโลก แต่ในประเทศที่มันควรจะฉายได้ฉายมากที่สุดคือประเทศไทย กลับไม่ได้ออกฉาย มันช่างน่าเศร้าใจและน่าสมเพชไปพร้อมกัน เพราะผมคิดว่าคนที่เข้าถึงหนังของอภิชาติพงศ์ได้มากที่สุดก็ไม่ใช้ใครอื่นเลยนอกจาก “คนไทย”

จึงฟังดูขัดแย้งกับข้อความในย่อหน้าต่อมาที่คุณสนับสนุนการตัดสินใจถอนหนังเรื่องนี้จากการฉายของคุณเฉย ดังนั้นผมว่าคำถามสำคัญที่คนดูน่าจะต้องลองคิดกันเพื่อแยกแยะกรณีคือ ถ้าเกิดคุณเฉยไม่ได้ถอนหนังเรื่องนี้จากการฉาย แต่ยอมให้หนังเข้าโรงโดยไม่มีฉากเหล่านั้น (ซึ่งก็เข้าใจว่าเป็นไปได้ยาก) คนดูจะยังเลือกไปดูหนังเรื่องนี้กันไหม? เพราะสิ่งที่ทางกองเซ็นเซอร์ทำคือต้องการตัดเพียงบางฉากเท่านั้น ไม่ได้สั่งห้ามฉาย แม้ว่าการตัดสินใจต่าง ๆ จะส่งผลเป็นลูกโซ่ตามมาอีกที

แต่ที่พูดนี้ก็ไม่ได้จะเข้าข้างกับทางกองเซ็นเซอร์นะครับ เพราะเหตุผลของพวกเขาที่ฟังดูเหลือออกจริง ๆ แต่ผมก็ไม่ได้คิดว่าที่ทางกองตัดสินใจหันฉากพวกนี้ลงไปจะเป็นการใช้อำนาจในทางมิชอบอะไรขนาดนั้น เพราะก็ต้องเข้าใจหน้าที่เขาเหมือนกันว่า เขาก็ต้องรับผิดชอบดูแลการรับรู้ของเด็ก ๆ และเยาวชนที่อาจจะยังไม่มีวิจารณญาณเพียงพอด้วย คือผมโทษกฎหมายมากกว่าว่ามันไม่มีการแบ่งเรตติ้งตามระดับอายุคนดูอย่างชัดเจน ตรงนี้ก็ทำให้เขาทำงานลำบากเหมือนกันถ้าต้องตัดสินใจเพียงแค่ 'ได้' หรือ 'ไม่ได้' ไม่ใช่ควรจะอายุเท่าไรถึงจะดูฉากเหล่านี้ได้ พอการตัดสินใจของเขาไปกระทบกับ เสรีภาพทางศิลปะเข้า ก็เลยต้องเจอกระแสต่อต้านกันแบบนี้ ผมไม่คิดว่ากองเซ็นเซอร์จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ หรือคิดจะปิดหูปิดตาคนไทยทั้งประเทศหรอกครับ เพราะไม่มีเหตุผลอะไรที่พวกเขาจะต้องทำอย่างนั้น (เฉพาะในกรณีนี้)

ที่เข้ามาแสดงความคิดเห็นนี้เพราะต้องการให้พวกเราได้แยกแยะกรณีอย่างมีเหตุผลกันสักหน่อย เพราะตอนนี้รู้สึกหลาย ๆ ฝ่ายจะใช้อารมณ์กันมากเกินไปจนอะไร ๆ มันผสมปนเปกันไปหมด อยากจะให้ต่อสู้กันด้วยเหตุผลอย่างตรงประเด็นกันน่าจะดีกว่า ขอให้ทุกฝ่ายใจเย็น ๆ นะครับ ดีใจที่หลาย ๆ คนมีความตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงระบบระเบียบที่ล้าหลังไปสู่วิธีการใหม่ ๆ ขอเป็นกำลังใจและขอให้ต่อสู้กันอย่างสร้างสรรค์นะครับ

โดย: คนไม่คุ้นเคยแต่เคยคุย IP: 210.203.182.100 วันที่: 14 เมษายน 2550 เวลา:8:26:00 น.

Comment No.12

ขอโทษด้วยถ้าจะบอกว่า เราเห็นด้วยกับคนด้านบน
 แต่เราไม่ได้ต่อต้านนะคะน้องเมอร์ เรารู้สึกว่เรื่องแบบนี้มันอ่อนไหวมากๆ
 ซึ่งบอกตามตรง ว่าเราปัจจุบัน คลุกคลีอยู่กับชนชั้นกลาง วุฒิภาวะของแต่ละคนจัดว่าต้องละเอียด
 มากถ้าจะนำเสนอสิ่งใด
 น้องมองจากมุมมอง ซึ่งเป็นบุคคลที่แยกแยะเรื่องต่างๆได้ในระดับดีถึงนั้น การเซ็นเซอร์ไม่จำเป็น
 เพราะสมอง และปัญญาของน้อง สามารถทำแบบนี้ได้ด้วยตัวเองอยู่แล้วนะ
 ทางที่ดีควรเจอกันคนละครึ่งทาง ต่างฝ่ายต่างลดทิฐิมานะลงเท่านั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้
 จริง กับคนคูหนึ่ง

อยากให้มองจากอีกมุมมองที่ต่ำกว่าสัณนิคุดบังนงน้องเมอร์ ^^

โดย: hyuan IP: 203.114.116.186 วันที่: 14 เมษายน 2550 เวลา:9:38:30 น.

Comment No.13

คนเรานี้ต่างคนต่างความเห็นจริงๆ
 ส่วนตัวไม่เห็นด้วยกับมาตรฐานในการเซ็นเซอร์หนังของประเทศไทย แต่จะไม่พูดถึงมาตรฐานการ
 ตัดสินใจตรงนั้นเพราะรู้กันอยู่ว่าบุคคลที่มาเป็นกองเซ็นเซอร์ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อคนคูหนึ่ง
 อย่างแท้จริง แต่ทำเพื่อปกป้องสถาบันหรือภาพลักษณ์อันดีที่ไม่ต้องการสถาบันของตนให้แปด
 เปื้อความจริงเท่านั้นเอง
 แต่ก็ไม่เห็นด้วยคุณด้านบนตรงที่การเซ็นเซอร์ควรจบ
 ตรงที่ต่างฝ่ายต่างเคารพความเห็นและสิทธิของกันและกัน เหมือนกับที่ด้านบนบอกว่าควรเจอกัน
 ครึ่งทาง เพราะไรเมื่อเซ็นเซอร์หนังแล้ว และคุณเจียก็ยอมไม่ให้หนังฉายที่ไทยแล้วก็น่าจะจบแต่นี
 กองยังละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นจะยึดฟิล์มอีด้วย
 กรณีนี้ด้านบนไม่ได้กล่าวถึงเลย หรือว่าเห็นด้วยหรือเหมาะสมแล้วใช่มั้ยครับที่จะยึดฟิล์มคนอื่น
 ทั้งๆที่ก็มีกฎหมายรองรับอยู่แล้วว่าไม่สามารถนำไปฉายที่ไหนได้
 กองนี้อ่านอาจมันช่างเหลือสิ้นจริงๆนะครับ

โดย: N IP: 124.121.45.76 วันที่: 14 เมษายน 2550 เวลา:13:37:57 น.

จนปัญญาจะพูดอะไรกับกองเซนเซอเดิมที
ในหนังสือหลายๆเรื่องมีฉากที่เละเทะและเลวร้ายต่อ "ภาพลักษณ์" ของวิชาชีพเหล่านี้มากมายนัก

ทั้งพระกัณฐ์+วังหน้ผีใน โภยเถอะโยม กับ โภยเถอะเกย์ กับ หลบผีผีไม่หลบ และหนังตลก
คาเพื่อกันับไม่ถ้วนเรื่อง

พระยกเท้า "ถีบ" พอลภัทรพลใน "ร้านคาราโอเกะ" จากเรื่อง หมอเจ็บ

อยากรู้เหมือนกันว่าภาพเหล่านี้เลวร้ายน้อยกว่าพระเล่นจรร่อนกับพระติดกีตาร์แล้วจริงๆหรือไม่?

ตัวละครหมอใน หมอเจ็บ ก็มีทั้งตัวละครฝ่ายดีแต่นิสัยเกินมนุษย์ ทั้งอาการบ้าคาราโอเกะสุดขีด
จนไปถึงฝ่ายร้ายที่มีนิสัยเห็นแก่ตัว ทყานค้าย ก้าวร้าวรุนแรง และคิดคำนึงถึงแต่ภาพลักษณ์
วิชาชีพ

ยังงักรึก ยังผ่านฉากโกสมพลอวัยวะเพศแข็งตัว และฉากมีเช็กส้อย่างตูดเดือดในลิฟต์กับห้อง
เก็บของบริษัทมาได้โดยไม่มีปัญหา (แม้จะไม่ได้ชัดแจ้ง แต่เสียงและภาพที่สื่อก่อนเฟดก็แรงพอ
สมควร)

อยากรู้เหมือนกันว่า ฉากเหล่านี้มันเลวร้ายน้อยกว่าฉากหมอในแสงศตวรรษด้วยเหตุผลอันใด

หรือกองเซนเซอรูดูหนังถึงแค่โลโก้บริษัท แล้วก็ประทับตราว่าผ่านไม่ผ่าน??

โดย: nanoguy ❤️ วันที่: 13 เมษายน 2550 เวลา:21:44:23 น.

บทความที่ 2

กรณี แสงศตวรรษ : กล้าความจริง

posted on 12 Apr 2007 10:22 by filmsick

บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล ผู้เขียนขอรับผิดชอบต่อความเห็นทั้งหมดในบทความนี้แต่เพียงผู้
เดียว

ในฐานะนักทำหนังคนหนึ่ง ผมปฏิบัติกับหนังของผมประดุจลูกชายและลูกสาว เมื่อผม
ให้กำเนิดเขา พวกเขาก็มีชีวิตเป็นของตนเอง ผมไม่ใส่ใจว่าผู้คนจะรักหรือเกลียดลูกของผม
ตราบใดที่ผมสร้างเขาขึ้นมาด้วยความตั้งใจและความพยายามอย่างสูงสุด ถ้าลูกๆ ของผมไม่
สามารถอาศัยอยู่ในประเทศของเขาเองไม่ว่าจะด้วยเหตุผลอันใดก็ตาม ก็ปล่อยเขาเป็นอิสระเถิด
เพราะมันยังมีพื้นที่อื่นๆ ที่ต้อนรับเขาอย่างอบอุ่นในแบบอย่างที่เขาเป็น มันไม่มีเหตุผลเลยที่ต้อง
ทำให้พวกเขาพิกลพิการจากระบบแห่งความกลัวหรือความละโมภ มีฉะนั้นแล้วมันก็ไม่มีเหตุผล
อันใดที่คนสักคนหนึ่งจะสร้างงานศิลปะต่อไป

ตามหมายกำหนดการเดิม หลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์พอดี ภาพยนตร์ แสงศตวรรษ หนึ่งเรื่องล่าสุดของ อภิชชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล จะลงโรงฉายอย่างเจียบๆและเจียมตัว บนแผ่นดินแม่ของตัวเอง ด้วยการฉายแบบจำกัดโรงสองโรง เป็นเวลา 2 สัปดาห์ และเป็นการจัดฉายร่วมกับ หนังสือ BIOSCOPE โดยไม่ผ่านค่ายหนังค่ายใด

มีนักดูหนังหลายคนที่อาศัยในต่างจังหวัด ตรีเตรียมผลงาน หาช่วงว่าง เพื่อเดินทางไกลไปดูหนัง เรื่องนี้ เพราะเข้าใจกันเป็นอย่างดีว่า ด้วยศักยภาพของหนัง ไม่มีทางจะสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ ในฐานะ - อุตสาหกรรมภาพยนตร์ - ได้อย่างเป็นแน่แท้

แต่แล้วข่าวร้ายก็เดินทางมาถึงทุกคนว่า แสงศตวรรษ ที่หลายคนเฝ้ารอคอย นั้น ไม่ได้ฉายแสงบนแผ่นดินแม่อีกต่อไป และหากจะฉายหนังเรื่องนี้ จำต้องตัดหนังออก 4 ฉาก และย่อหน้าแรกของบทความชิ้นนี้คือปากคำของอภิชชาติพงศ์หลังรู้ผลการตัดสินใจ

เพื่อนรัก เราทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของ - ระบบแห่งความกลัว ดังที่ คุณ อภิชชาติพงศ์ ได้พูดไว้ เราเกิด เติบโต ภายใต้วิธีคิดอำนาจนิยม ในระบบการศึกษา ครูสามารถสั่งให้เราเชื่อในสิ่งที่ครูต้องการให้เชื่อ และกำจัด สิ่งอื่นนอกเหนือความเชื่อด้วยวิธีคิดอันผูกติดกับอำนาจ (เราจึงถูกเขียนต้อยไม่รู้จบ) ตลอดระยะเวลานับสิบปี เราถูกสั่งให้สอบ เพื่อวัดผลการเรียนรู้ ทั้งๆที่การสอบไม่ได้นำมาซึ่งการเรียนรู้แต่อย่างใด นอกจากเป็นใบรับรองต่อความกลัวของครู ว่าเราจะไม่รู้ และความกลัวของเรา ที่จะแสดงว่าเราสามารถเลื่อนขั้นได้ การเรียนรู้ถูกดูดกลืนหายไปใ้อาณาจักรแห่งความกลัวนั้น เพราะเราพากัน ท่อง - เก็ง และ หาทางลัด- ทุกวิธีในการทำข้อสอบ ในโลกที่เราเรียนรู้เฉพาะ วิธีที่จะทำข้อสอบให้ผ่าน ไม่ใช่สิ่งที่เราได้เรียนรู้ ไม่น่าแปลกใจเลยที่เราในที่สุดได้กลายมาเป็นคนแบบที่เราเป็น คนที่มีชีวิตอยู่ด้วยความกลัว ในอาณาจักรของความกลัวที่กว้างใหญ่ไพศาล

การเซนเซอร์ถูกสร้างขึ้นเพื่ออะไรกันเพื่อนรัก โดยแทบไม่ต้องใครครวญ มันถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบรับอาณาจักรแห่งความกลัวของเรานั้นเอง มันทำหน้าที่ในการปิดบัง บิดเบือน ทำลาย ปิดกั้น การรับรู้ทั้งหมดทั้งมวลของเรา แล้วสิ่งใดเล่าที่เรากลัว สิ่งใดเล่าที่เราไม่สมควรเห็น ไม่น่าจะเห็น ไม่ควรรับรู้ว่ามีอยู่

จักรณีของแสงศตวรรษ มันทำให้เราตระหนักว่า สิ่งที่สังคมนี้ต้องการปิดบังจากเรามีเพียงสิ่งเดียว สิ่งนั้นมีชื่อว่า -ความจริง-

ความจริงทำให้เราคิด เมื่อเราคิด เราก็ไม่กลายเป็นพลเมือง ผู้เชื่องเชื่องงอซิมอีกต่อไป ความจริงมีรูปร่างหน้าตาไม่ดูนัก บ่อยครั้งมันขัดกับ ศีลธรรมอันดีงาม และการขัดกันนี้ ในทางหนึ่งมันสะท้อนความเสื่อมของมนุษย์ แต่ในทางหนึ่งมันสะท้อนความล้าสมัยของวิธีคิด ความดีงามมีหนึ่งเดียวนี้ด้วย เพื่อนรักเราไม่สามารถบอกได้เลยว่า ศีลธรรมอันดีนี้มีหน้าตาเป็นเช่นไร บัญญัติโดยใคร ตั้งแต่เมื่อไร มันเป็นเพียงความคลุมเครือเลื่อนลอย ที่สามารถถูกนำมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อเฉพาะบุคคล แต่นั่นไม่น่ากลัวเท่ากับคุณสมบัติหลัก ของมัน นั่นคือ มันได้ยึดกุมความดีงามไว้เป็นหนึ่งเดียว แต่ต้องไม่ได้ไม่บังควรวิพากษ์วิจารณ์ และคือสุดสายปลายทางแห่งความคิดเห็นทั้งมวล

หากมันทั้งยึดหยุ่นยิ่ง และแข็งแกร่งยิ่ง ยึดหยุ่นจนพอที่จะนำไปปรับใช้ความมีดบอดใดๆก็ได้ และแข็งแกร่งพอจะโอบตีทุกคนที่แข็งขืนต่อต้าน โดยไม่ปราณีปราศรัย และๆไม่ได้รับการอภัยจากสังคม แต่ความดีในมุมมองเดียวนั้นคือความดีแท้แน่ละหรือ หรือมันเป็นเพียงความพยายามอันมีดบอด ที่จะทำให้นักทุกคนมีดบอดเสมอกันเพื่อให้ง่ายต่อการปกครอง

พระห้ามเล่นกีตาร์ พระห้ามเล่นจานร่อน แพทย์ห้ามดื่มเหล้า แพทย์ห้ามมีการแข็งตัวของอวัยวะเพศ พิจารณาเพียงถ้อยคำอันขาดไว้บริบท บางข้อเหล่านี้ฟังดูรุนแรง (โดยมาตรฐานทางศีลธรรมอันคลุมเครือของเรา) แต่แน่นอน ทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นจริง

ความจริงที่เราไม่อยากจะยอมรับนั้น ไม่ว่าจะอย่างไรก็ยังเป็นความจริง และความจริงไม่ได้นำมาเพียงการปฏิบัติตามกันอย่างไรความคิด ความจริงไม่ได้นำมาซึ่งความเสื่อมทรมของผู้คนแต่เพียงถ้ายาว หากความจริงยังกระตุ้นให้เราเรียนรู้ทำความเข้าใจอีกด้วย และบางทีเป็นการเรียนรู้ทำความเข้าใจนี้ต่างหาก ที่บางคนมุ่งหวังจะกำจัดมันออกไป

การเซนเซอร์จนฉวยความจริงไปจากมือเรา เพื่อให้สงบเชื่องกับภาพลักษณ์ลวง ฟังดูแล้วชวนประหลาดที่จะเห็นว่า สี่ฉาก มาจากสองกลุ่มคน หนึ่งคือ พระ สองคือ หมอ แน่นนอน ทั้งสองสถานะดำรงอยู่ในสถานะพิเศษของสังคมไทย ได้รับความเคารพ ให้เกียรติ ถูกใช้เป็นแบบอย่างที่ดี หากแต่ นั่นคือนามของวิชาชีพ (กรณีพระสงฆ์อาจเรียกเป็นคำอื่น) แต่ในฐานะมนุษย์ผู้เป็นปัจเจก การสวมหัวโขนในวิชาชีพนั้นๆไม่ได้ให้ศักดิ์และสิทธิ์ในการทำลายความเป็นมนุษย์ของตนลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้อื่น ซึ่งอาจไม่เชื่อ ในศักดิ์และสิทธิ์เช่นเดียวกับที่เราเชื่อ

พระสงฆ์ควรมีกิริยา สාරวม แพทย์ควรเคร่งขรึมน่าเชื่อถือ นั่นพูดกันไปในนาม แต่มันช่างแตกต่างกันนักกระหว่างสิ่งที่ควรเป็น กับสิ่งที่เป็จริงๆ น่าขันที่หลายคน บอกว่า ในชีวิตจริงจะเป็นอย่างไรก็ได้ แต่เมื่อนำเสนอออกไปในสื่อ ต้องเป็นด้านดีเท่านั้น

ภาพยนตร์ไม่ได้มีหน้าที่ โฆษณาชวนเชื่อให้วิชาชีพใด องค์กรใด ในฐานะงานศิลปะ มันควรกระตุ้นเตือน ทำหน้าที่เป็นวัคซีน ที่จะระคายเคืองให้คันในเนื้อสมองมากพอที่จะคิดทะลุไปไกลเกินกว่าที่ผูกตาไว้

เลยพ้นไปจากนั้น ในฐานะของคนในแวดวงสาธารณสุข (แม้จะไม่ได้เป็นหมอ และไม่หน้าบางขนาดนั้น) และในฐานะของคนที่ได้ดูหนังเรื่องนี้แล้ว ค้นพบว่า ไม่เคยมีหนังเรื่องไหนที่น่าเสนอ วิชาชีพนี้ได้อย่างละมุนละไม ชวนหมกมุ่นครุ่นคิดเท่านี้มาก่อน หนังทั้งตั้งคำถาม ย้อนแย้ง และแสดงความเป็นมนุษย์ของหมออย่างน่าทึ่ง จนอดคิดไม่ได้ว่านี่คือหนังที่คนในสายสาธารณสุข น่าจะได้ดูและคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งจริงจัง น่าเสียดาย ที่การรักษาภาพลักษณ์ ฆ่าตัดตอน ความจริงและความตื่นรู้ที่เราควรจะมีลงไปจนหมด

เรากำลังถูกบังคับให้จ้องมองเฉพาะในสิ่งที่เขาอยากให้เราจ้องมอง และถูกจับจ้องมองจากคนที่อ่านาจออยู่ในมืออีซันหนึ่ง ที่สุด เรากลายเป็นสัตว์เชื่อง และไม่ใช้เรื่องประหลาดที่เราจะคิดไม่ได้ไปไม่เป็นยินยอมเป็นสัตว์เชื่องในคณะละครสัตว์แห่งศีลธรรม

เพื่อนรัก หากจะมีสิ่งใด ที่ทำร้ายทำลาย ศิลธรรมอันดีงาม ดังที่กล่าวอ้าง สิ่งนั้นคือการทำให้มนุษย์โง่งม จนไม่สามารถทำความเข้าใจความดีงามได้หลากหลายแง่มุม และเป็นการเซนเซอร์นั่นเองที่ทำลายตัวมันเอง

และเพื่อนรัก ในนามของ คนดูหนัง ในนามของคนทำงานศิลปะ (แม้จะไม่ใช่ช่างของโดยตรง) ขอเรียกร้องให้เรา -ไม่สมยอม- กับการกระทำจากรัฐในครั้งนี้ ภาพยนตร์ไม่ได้มีมิติเป็นเพียงสินค้าอุตสาหกรรม ที่สามารถตัดส่วนที่ไม่ชอบใจออกไป หรือตัดแปลงพันธุกรรมมาหลอกขายได้ อย่างง่ายๆ ยังมีคนทำหนังมากมายบนโลกนี้ ที่กรีดเลือดมาทำหนัง คนที่ต้องต่อสู้อย่างยากลำบาก เพื่อแสดงมิติทางจิตวิญญาณ ทางศิลปะ ลงบนแผ่นฟิล์ม เราไม่ยินยอมต่อการเหมารวมเช่นนั้น เราไม่เชื่อว่าจะมีมาตรวัดใดๆมาตัดสินความดีงามอันเป็นปัจเจกได้อีกต่อไป เราจักทำทุกวิถีทางเพื่อต่อต้านเรื่องนี้ และเพื่อผู้เป็นศิลปินที่รัก หากเราเพิกเฉยต่อการกระทำต่อภาพยนตร์ อันคือวงศาวานเครือทางศิลปะของทุกคน เราก็ควรใคร่ครวญ ความเป็นศิลปินของเราเสียใหม่ และหากเป็นไปได้ จงสร้างงานขึ้น เพื่อต่อต้าน การกระทำในครั้งนี้ เพื่อให้รู้ว่า ศิลปะ มีที่ยืนในประเทศนี้อย่างเต็มภาคภูมิ

ขอเสรีภาพจงฉายแสงในใจท่าน
ด้วยความเคารพในเพื่อนทุกคน
วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา
littleprince2@hotmail.com

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นต่อบทความที่ 2

#12 By bact (203.131.209.66) on
2007-04-12 18:10

อย่างดีที่สุด รัฐสามารถจัด "ระดับ" ให้ได้

ส่วนการเลือกว่าจะเสท "ระดับ" ไหน
ควรจะเป็นเรื่องของผู้เสท
(หรือผู้ดูแลผู้เสท ในกรณีผู้เสทยังไม่บรรลุนิติภาวะ)

... เออ นิติภาวะ

นิติภาวะของประเทศนี้ มันศักดิ์สิทธิ์ สำคัญแค่ไหนเชียว

บรรลุนิติภาวะแล้ว ก็ยังไม่มีสิทธิเลือกหนังกูได้เอง เลือกเว็บเข้าได้เอง

แต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เลือกตั้งได้!

ประหลาดเนอะ

ตัวอย่างจากบทความและการแสดงความคิดเห็นดังกล่าว เป็นความพยายามเรียกร้องถึง "สิทธิและเสรีภาพ" ทั้งของคนดูหนังและของสื่อภาพยนตร์ออกจากระบบการเซ็นเซอร์ อันเป็นการแสดงออกของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังและผู้ชมภาพยนตร์ทั่วไปในมิติของ "ระดับปัจเจก" และยังไม่เกิดการรวมตัวกันเป็น "เครือข่ายคนดูหนัง" ซึ่งในช่วงนี้การกระทำการสื่อสารในลักษณะดังกล่าว (การเขียนบทความเผยแพร่ทางสื่ออินเทอร์เน็ต) เป็นการใช้พื้นที่สาธารณะที่ชนชั้นกลางส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้ ดังที่ Garnham (1995 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับสภาพของประชาชนในสังคมปัจจุบันที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องพื้นที่สาธารณะว่า คนในสังคมสมัยใหม่นั้นจะมีสภาพการสวมหมวกสองใบที่ขัดแย้งกัน หมวกใบแรกนั้นจะปรากฏอยู่ในปริภูมิของการเมือง (political realm) ที่ประชาชนจะถูกนิยามในฐานะ "พลเมือง" (citizen) ส่วนหมวกอีกใบหนึ่งนั้นจะปรากฏในปริภูมิทางเศรษฐกิจ (economy realm) ที่ประชาชนจะถูกนิยามในฐานะ "ผู้บริโภค" (consumer) ซึ่งหากจะนำมาเปรียบเทียบกับปฏิกริยาของคนดูหนังที่มีต่อกรณีการเซ็นเซอร์ของภาพยนตร์เรื่อง "แสงศตวรรษ" จะเห็นได้ว่า

สถานภาพของประชาชนที่ออกมากระทำการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะนั้น สามารถควมรวมได้ทั้ง 2 ความหมาย หรือจะกล่าวว่ายวมรวม 2 ไปในเวลาเดียวกันก็ย่อมได้

หมวดหมู่ที่หนึ่ง “ผู้บริโภค” (consumer) ในฐานะของผู้ชมภาพยนตร์ที่บริโภคสินค้าคือสื่อภาพยนตร์ย่อมมีสิทธิในการร้องเรียนถึงความไม่เป็นธรรมที่พวกเขาได้รับจากสินค้าที่พวกเขาต้องจ่ายเพราะการดูหนังไม่เหมือนกับการดูโทรทัศน์ การดูหนังในระบบโรงภาพยนตร์เป็นการเสฟสื่อชนิดที่ “ต้องจ่ายค่าบริการเพื่อให้ได้สิทธิสำหรับการดูแต่ละครั้ง” การดูหนังที่มีการเซ็นเซอร์จึงเปรียบเสมือนการซื้อหนังสือเล่มที่พิมพ์ไม่ครบหน้า ถ้าโชคดีอ่านแล้วไม่รู้สึกว่าขาดอะไรไปปะติดปะต่อเรื่องราวได้ก็เท่ากับเล่มอดตัวไม่ขาดทุน แต่ก็ไม่ได้กำไรจากความอึมเอมกับหนังสือตามต้นฉบับที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งถ้าโชคร้ายอ่านแล้วติดขัดอรรถรสด้านความต่อเนื่องหายไปก็เท่ากับขาดทุนเพราะซื้อเข้ามาในราคาเต็ม สำหรับสื่อภาพยนตร์ก็เช่นกันผู้บริโภคสื่อชนิดนี้ในระบบโรงภาพยนตร์ทุกคนล้วนต้องจ่ายในราคาเต็ม 120-100 บาท แต่ได้ดูแค่ 90 บาท โดนกระทำแบบนี้ซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง ย่อมเป็นธรรมดาที่อยากจะออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมในพื้นที่สาธารณะต่อสิทธิที่พวกเขาพึงมีในฐานะของ “ผู้บริโภคที่มีวุฒิภาวะแล้ว”

ส่วนหมวดหมู่ที่สอง “ความเป็นพลเมือง” (citizen) ที่ต้องออกมากระทำการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะของคนดูหนังนั้นเกิดจากความขบขันใจที่มีต่อการใช้อำนาจโดยภาครัฐในการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ ซึ่งในกรณีของ “แสงศตวรรษ” พวกเขามองว่าเป็นการใช้อำนาจที่เต็มไปด้วยอคติ และเกินเลยขอบเขตที่ควรจะเป็นในระดับที่ไม่สามารถทนรับได้อีกต่อไป จึงจำเป็นต้องใช้กลไกของประชาธิปไตยเกี่ยวกับเสรีภาพที่มีต่อการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะต่อการกระทำของรัฐในกรณีดังกล่าว จึงได้ตั้งคำถามย้อนกลับไปถึงความเหมาะสมและมาตรฐานในการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ การประกาศตัวตนว่าจะไม่ยอมทนต่อการใช้อำนาจของรัฐเช่นนี้ เท่ากับเป็นการประกาศ “ความเป็นพลเมือง” ที่มีอยู่ในคนดูหนังทุกคนเพื่อทวงถามถึงสิทธิและความเป็นธรรมที่พวกเขาสมควรจะได้รับตามระบอบประชาธิปไตยเมื่อเห็นว่ามีใครใช้อำนาจอย่างไม่เหมาะสม แม้จะเป็นแค่เพียง “เสียง” ใน “มติของปัจเจกบุคคล” ก็ตาม

จากสถานภาพทั้งสองของประชาชนเช่นนี้ จะช่วยให้เรามองเห็นบทบาทหน้าที่ของพื้นที่สาธารณะได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งในที่นี้ก็คือ “สื่ออินเทอร์เน็ต” ที่สามารถเป็นได้ทั้งพื้นที่สาธารณะของ “ผู้บริโภค” และพื้นที่สาธารณะของ “พลเมือง” ขึ้นอยู่กับว่าคนดูหนังจะใช้พื้นที่สาธารณะของสื่ออินเทอร์เน็ตนี้โดยสวมหมวกใบใด

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตจากขณะที่สัมภาษณ์ว่า เพราะเหตุใดกระแสการต่อต้านเซ็นเซอร์จากคนดูหนังที่มาจากภาพยนตร์เรื่องนี้ถึงได้มีมากนัก ทั้งๆที่ก็มีภาพยนตร์หลายเรื่องประสบปัญหาเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์มาแล้วมากมาย ซึ่งผู้วิจัยก็ได้คำตอบว่า เพราะครั้งนี้แตกต่างจากทุกครั้งที่ผ่านมา ฉากที่เซ็นเซอร์ไม่ใช่ฉากเช็กส์หรือหาวหรือฉากที่มีความรุนแรงมาก แต่เป็นเพียงฉากที่แสดงความเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาๆ ของผู้มีอาชีพเป็นหมอละและพระ ที่อาจจะกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อภาพลักษณ์ของสถานภาพทางสังคม

“ถ้าจะพีคมันก็พีคเรื่องแสงศตวรรษนี้แหละเพราะว่ามันแรง มันเป็นอคติที่ค่อนข้างรุนแรง เพราะโดยปกติฉากที่เซ็นเซอร์ จะเป็นฉากที่ค่อนข้างรุนแรง แต่พอมาเป็นแสงศตวรรษมันไม่ใช่ มันกลายเป็นเรื่องของหมอกับพระที่ออกมาบอกอย่างนี้ไม่ได้เพราะว่าเราเสื่อมเสีย มันเป็นเรื่องแค่นี้ แต่มีคนที่มีอำนาจเข้าไปข้างในเอาไปขยายจนทำให้เป็นเรื่องใหญ่ ทำให้หนังเรื่องนี้ต้องถูกตัด คือมันชกจะมากไปแล้วนะ เราไม่ยอมการเซ็นเซอร์ในรูปแบบนี้ มันเอื้อให้คนมีอำนาจกลุ่มหนึ่งมีอคติกับอะไรบางอย่าง เขาก็เลยตัดสินใจด้วยความคิดของเขาเอง เหมือนกับความคิดของเขาคิดถูก เหมือนเค้าดูถูกคนโดยทั่วๆ ไป เหมือนกับว่าคิดเองไม่ได้”

(ชฎานิน เตียงพิทยากร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“ผมรู้สึกรำคาญมาก กับเรื่องของเจ๊ ฉากหมอกทำไมต้องเซ็นเซอร์ ถ้าฉากเดียวกันแต่เป็นกรรมกรจะไม่โดนเซ็นเซอร์แน่นอน ผมรับรอง ทำไมต้องเป็นเฉพาะอาชีพหมอละ...ผมคิดว่าปัญหาที่สำคัญของเมืองไทยไม่ใช่การเซ็นเซอร์ แต่มันคือการเซ็นเซอร์หรือจัดเรตแบบไม่ได้มาตรฐาน คืออาชีพไหนแลดูสูงส่งพอ อย่างละครสงครามนางฟ้าที่มีฉากตบกันเจ๊ๆ ทำไมฉากนั้นมันเกิดขึ้นกับคนใช้ไม่บ่นอะไรเลย แต่พอเกิดกับเอริโฮสเดสขึ้นมา เป็นเรื่องใหญ่ทันที ไม่เข้าใจว่ามันเกิดอะไรขึ้น”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

นอกจากนี้ กรณีดังกล่าวยังได้ก่อให้เกิดการสวิงกลับทางความคิดของคนดูหนังที่อาจจะไม่ได้คัดค้านเรื่องเซ็นเซอร์แบบหัวชนฝามาตั้งแต่แรก แต่พอเกิดกรณีนี้ขึ้นมาก็ส่งผลให้ความคิดสวิงกลับไปอีกด้านหนึ่งคือต่อต้านการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ในทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรก็ตาม

“จริงๆ ก็ไม่พอใจระบบนี้อยู่แล้วนะ แต่ก่อนที่จะมีกรณีแสงศตวรรษเนี่ย ผมก็มีความเชื่อกลางๆ แบบคนทั่วไป ถ้าเป็นเรื่องเบลอบุหรี่ เบลอเหล้า หรือคำหยาบ อย่างเจ๊ๆ สำหรับคนรุ่นผมทุกคนลงความเห็นว่าไร้สาระหมด คือมีน้อยคนมากอะครับที่จะเอียงไปทางเห็นด้วยจากแหวดวงที่

ผมรู้จัก...แล้วที่นี้อย่างเมื่อก่อนเนี่ยผมก็อาจจะกลางๆอะนะ แต่ตอนนี้มันกลายเป็นว่าความคิดมันสวิงกลับคือมันกลายเป็นแบบไม่ต้องไปเซ็นเซอร์มันหรอก มันจะโป๊หรืออะไรก็ตามเถอะ หรืออย่างตัวคุณเจ็ยเองเนี่ยก็มีคนออกมาถามเขาว่าทำไมตอน “สุดเสนหา” ถึงยอมได้ ถึงไม่ออกมาไว้วาง เขาก็บอกว่าตอนนั้นเขายังพอเข้าใจว่าสังคมไทยยังรับวัฒนธรรมบางอย่างไม่ได้คืออันนั้นจะมีฉากที่เผยให้เห็นเรือนร่างเยอะ เขาก็เข้าใจก็ยอมรับฟัง แต่กับแสงศตวรรษเนี่ยมันไม่ได้มีฉากอะไรอย่างนั้นเลย มันเป็นเรื่องที่ไร้สาระมาก เขาก็เลยรับไม่ได้เหมือนความคิดเขาก็สวิงกลับไปอีกด้านเลยเหมือนกัน”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

2.3 ตามติด Free Thai Cinema Movement และ พ.ร.บ.ภาพยนตร์ฉบับใหม่

จากกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” ส่งผลให้เกิดเครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ “Free Thai Cinema Movement” ขึ้นในเดือนเมษายน 2549 อันเป็นการรวมตัวของผู้คนจากหลากหลายวงการ ทั้งจากฝั่งผู้กำกับ/ผู้สร้างภาพยนตร์ มูลนิธิหนังไทย คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) นิตยสารไบโอสโคป ศิลปิน นักแสดง กลุ่มและเครือข่ายต่างๆ อีกมากมาย เดินหน้าทำกิจกรรมรณรงค์อย่างจริงจังเพื่อเรียกร้องพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ แทนฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ฉบับ พ.ศ. 2473) ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่เก่าแก่มาก ตั้งแต่สมัยที่การปกครองของไทยยังใช้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อันมีลักษณะเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นการควบคุมโดยอำนาจเบ็ดเสร็จสูงมาก กระทั่งเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเป็นเวลากว่า 70 ปีแล้ว พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ก็ยังไม่เคยได้รับการแก้ไขให้สำเร็จลงได้เลยซักครั้งเดียว

แม้เครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ หรือ “Free Thai Cinema Movement” จะประกอบไปด้วยบุคคลหลากหลายสาขาอาชีพ จากหลากหลายวงการ แต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งว่าแทบจะไม่มีบทบาทของคนดูหนังเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยเลย สำหรับบทบาทของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังในช่วงเวลานั้นซึ่งยังไม่มีเครือข่ายคนดูหนัง ก็จะมีการติดตามความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องและพยายามมีส่วนร่วมในทุกครั้งที่มีการจัดสัมมนาขึ้นโดยเครือข่ายนี้

“ช่วงนั้นก็ติดตามติดกิจกรรมของกลุ่ม Free Thai อะนะ เขาจัดสัมมนาที่ไหนผมก็ไปฟังตลอด ชาวที่ทราบก็จากอินเทอร์เน็ตอย่างเดียวเลย จากบอร์ดไบโอบ้าง จากมูลนิธิหนังไทยบ้าง เพราะเราเคยไปสัมมนาที่เขาบ่อยเวลาลงทะเลเบียนก็จะให้ E-mail ไว้ที่นี้พอมีข่าวอะไรเขาก็จะ

เมลมาบอกตลอด แล้วตอนนั้นมูลนิธิหนังไทยเขาเป็นตัวตั้งตัวตีตอน Free Thai Cinema ช่วงนั้น เขาก็จะมีจัดงานอยู่เรื่อยๆ ตลอด”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“เราสนใจเรื่องเซ็นเซอร์อยู่แล้วและก็ตามมาตลอด อย่างตอน Free Thai เราไม่ได้ไปยุ่งอะไรมากเพราะอันนั้นจะเป็นคนทำหนังซะมากกว่า แต่เราก็ติดตามตลอด...”

(ดร.สระธร โกวินนิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

หลังจากการรณรงค์และพยายามผลักดันอย่างต่อเนื่องของเครือข่าย “Free Thai Cinema Movement” ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2550 ก็ปรากฏร่างของพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ... ออกมาสู่สายตาของสาธารณะ ซึ่งปรากฏว่ามีกระแสต่อต้านร่างดังกล่าวออกมาจากฝั่งคนดูหนังอีกเช่นเคย หนึ่งในตัวอย่างที่ชัดเจนนั้นก็คือ คันฉัตร รั้งสีกาญจน์สอง ที่ออกมาชำแหละร่าง พ.ร.บ. ภาพยนตร์ใน BLOG ส่วนตัวชนิด shot ต่อ shot ทางรายละเอียดดูกันตามมาตราเลยทีเดียว ไม่เพียงเท่านั้น เขายังเอาสิ่งที่เขาเขียนนี้ไปโพสต์ลงในเว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิพห้องเฉลิมไทยซึ่งเป็นเว็บบอร์ดที่มีผู้เข้ามาใช้บริการกระดานข่าวเป็นจำนวนมาก ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2550 และเพียง 3 วันกระทู้ดังกล่าวก็มีการแสดงความคิดเห็นมากถึง 426 ความคิดเห็น ก่อนจะจบลงที่ 589 ความคิดเห็น ซึ่งทุกความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับเรตสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป (NC-25) ที่ปรากฏออกมากับร่างดังกล่าว แต่ก็มีบางความคิดเห็นที่ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยแต่ก็เสนอความเห็นในด้านที่หวังดีว่าอย่าเพิ่งตระหนกกันไปก่อนที่จะมีกฎหมายออกมาบังคับใช้ ในขณะที่อีกส่วนหนึ่ง ก็เห็นว่าต้องรีบหักท้วงเสียก่อนที่จะผ่านร่างออกมาเป็นพระราชบัญญัติเพราะถ้ารอให้ถึงตอนนั้นจะแก้ไขได้ยากกว่า

ผู้วิจัยจะนำเสนอบทความบางส่วนจาก BLOG ส่วนตัวของ คันฉัตร และตัวอย่างของการแสดงความคิดเห็นจากฝั่งของคนดูหนังภายในกระทู้ที่เว็บบอร์ดพันทิพ ดังต่อไปนี้

ด่วน! ร่างพรบ.ภาพยนตร์อันล่าสุด มีเรต "ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่า 25 ปีดู"

เมื่อคืน (6 พ.ย.) ได้รับอีเมลจากทางมูลนิธิหนังไทย ดังนี้

"พรุ่งนี้ 7 พ.ย. ร่างกม.เซ็นเซอร์จะเข้า สนช. ซึ่งถ้าผ่านก็จะออกมาบังคับใช้เลย น่ากลัวมาก เพราะตอนนี้เรตดีง มีเรตอายุ 25 ห้ามดู ด้วย"

โหลด ร่าง พรบ. อันใหม่ได้ [ที่นี่](#) ครับ (ขอบคุณน้อง nanoguy ที่แปะไฟล์ให้)

ผมตั้งกระทู้เรื่องนี้ไว้ที่ [PANTIP.COM](#) อ่าน [ที่นี่](#)

เดี๋ยวจะยกมาให้ดูทีละประเด็นแล้วกัน

เอาเรื่องเรตติ้งก่อนเลย มาตรา 26

มาตรา ๒๖ ในกรณีสรรพพิจารณาภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์กำหนดลึคว่าภาพยนตร์สิ่งกล่าวถึงอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใด ดังต่อไปนี้

(๑) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู

(๒) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ทั่วไป

(๓) ภาพยนตร์ที่กำหนดเงื่อนไขการดูดังนี้

ก) ภาพยนตร์ที่มีผู้มีอายุต่ำกว่าสิบสามปีดูโดยสมควรได้รับคำแนะนำของผู้ปกครอง

ข) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีดู

ค) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบห้าปีดู

(๔) ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

ความใน (๑) ๖) มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ดูซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

การกำหนดภาพยนตร์ให้อยู่ในประเภทตาม (๔) ต้องเป็นภาพยนตร์ที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ศาสนา หรือสถาบันพระมหากษัตริย์

เกิดมาเพิ่งเคยพบ เคยเห็นนี่แหละ เรต NC-25 เนี่ย (ขนาดสิงคโปร์ ยิ่งแค่ 21 เอง)

ถ้ามีเรต NC-25 จริง นี่ขนาดผมยังดูไม่ได้เลยนะครับ

ตกลงว่า เลือกตั้งได้แล้ว แต่อาจจะมีดูหนังบางเรื่องไม่ได้ เนี่ยนะ!!

ทำไม การดูหนังนี่มันเป็นอาชญากรรม ขนาดนั้นเชียวเหออะเนี่ย

ภาพที่30. แสดงข้อความวิจารณ์ร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... (1)

มาตรา ๑๖ ให้มีคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นรองประธานกรรมการ คณบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมการศาสนา อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ อธิบดีกรมสรรพากร เลขานุการคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูง เลขานุการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ผู้อำนวยการสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ไม่น้อยกว่าสิบคนและไม่เกินสิบแปดคนเป็นกรรมการ และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจการภาพยนตร์ กิจการวิทยุทัศน์ กิจการโทรทัศน์ หรือกิจการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีใช้ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐอย่างมีผลสัมฤทธิ์ และต้องประกอบด้วยผู้แทนองค์กร ซึ่งประกอบด้วยกิจการ ภาพยนตร์หรือวิทยุทัศน์ที่เป็นนิติบุคคลซึ่งตั้งเลือกขึ้นเองจำนวน ไม่น้อยกว่าสิบคน

มาตรา ๑๗ ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ จัดศึกษาขออนุญาตการงานประชุม การศึกษา ข้อมูล และกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตามมาตรา ๑๖ (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖)

ให้สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์จัดศึกษาขออนุญาต การงานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ตามมาตรา ๑๖ (๓)

อันนี้แห่งมกภฯ หน่วยงานพวกนี้มาเกี่ยวอะไรด้วยเนี่ย (มาเกี่ยวนะได้ แต่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพยนตร์กันบ้างหรือเปล่า)

มาตรา ๒๑๑ ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องสำเนาการสร้างภาพยนตร์ในลักษณะที่ไม่เป็นถาวรต้นทูลาย จัดข้อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือออกกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติและเกียรติภูมิของประเทศไทย

ผู้สร้างภาพยนตร์ผู้ใดสงสัยว่าการสร้างภาพยนตร์ของตนจะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่งอาจขอให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์พิจารณาให้ความเห็นก่อน ดำเนินการชี้แจงให้ ในกรณีนี้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์จะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ซึ่งขอความเห็นทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ได้รับคำขอ ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ให้ความเห็นชอบแล้ว

การขอความเห็นและคำปวยการในการให้ความเห็นให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา คำปวยการที่ได้รับให้นำส่งถึงเป็นเวร ได้แก่นัดในการให้ที่ได้กระทำไปตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ มิให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง

อันนี้มีการต้องเสีย "ค่าส่งสัย" ด้วยนะ (ไม่บรรจุภาพยนตร์เป็น "วัตถุอันตราย" ไปเลยละ)

ภาพที่31. แสดงข้อความวิจารณ์ร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... (2)

มาตรา ๒๕ ในการพิจารณาอนุญาตภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๕ นี้ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์เห็นว่าภาพยนตร์ใดมีเนื้อหาที่เป็นการบ่อนทำลาย บิดเบือนความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กระตุ้นกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ หรือก่อให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจของประชาชน ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขหรือตัดทอนก่อนอนุญาต หรือระงับอนุญาตก็ได้

ภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ นี้ให้ถือว่าภาพยนตร์นั้นมีลักษณะที่ค่าสินบับัญญัติตามวรรคหนึ่ง

อันนี้ก็เข้าอีหรอบเดิม สรุปลึ่ยังมี CENSOR อยู่ดี (มีทั้ง CUT ทั้ง BAN เลยครวมนี่)

มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้ผู้ใดส่งภาพยนตร์ที่สร้างขึ้น ในราชอาณาจักรออกไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ส่วนอันนี้กลายเป็นประเทศจีนแล้วครับ

มาตรา ๔๖ กวดฉายภาพยนตร์ในสถานที่ที่บุคคลทั่วไปสามารถดูได้ ต้องเป็นภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภทตามมาตรา ๒๖ (๑) และ (๒)

แล้วแบบนี้ แสงศตวรรษ จะฉายที่สมาคมฝรั่งเศสได้หรือไม่

มาตรา ๕๕ การประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

ที่บอโระโอบบในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน คณะกรรมการจะกำหนดเวลาในทางข้ให้บริการของผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าห้าแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะ โดยการสมรสด้วยก็ได้

ข้อนี้ตลกที่สุดแล้วครับ

ภาพที่32. แสดงข้อความวิจารณ์ร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... (3)

สรุปแล้วเป็น ร่าง พรบ. ที่ดูถูกสติปัญญาคนดูเป็นที่สุดเลยครับ

เป็นกฎหมายที่ทำให้ประชาชนอย่างเราๆ กลายเป็น "โพร"

Create Date : 07 พฤศจิกายน 2550

Last Update : 7 พฤศจิกายน 2550 15:51:39

น.

27 comments

Counter : 1200 Pageviews.

Comment No.1

ค. ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบห้าดู (NC-25)

- มีบทที่แสดงออกทางเพศ มีการเปิดเผยอวัยวะเพศ การมีเพศสัมพันธ์ที่ชัดเจน
- มีบทที่เกี่ยวกับความรุนแรงการทำร้ายร่างกายและจิตใจ การฆ่า การทารุณกรรม ความสยองขวัญ
- มีการใช้คำพูดหยาบ
- มีบทดื่มสุรา สูบบุหรี่ การเสพยาเสพติด

^

^

อ้อบ้า แล้วต้องรอถึงอายุ 25 เลยหรือ บ้าเหอป่าวาว!!

(แบบนี้คนทั้งประเทศ ก็ต้องดูหนังไป ตอน 25 กันนะสิ)

ภาพที่33. แสดงข้อความวิจารณ์ร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... (4)

ตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นภายในกระทู้พันทิพของผู้ชมภาพยนตร์

(<http://topicstock.pantip.com/chalermthai/topicstock/2007/11/A5994059/A5994059.html>)

👤 ความคิดเห็นที่ 31 🗨️

เลิกจัดเอะครับ งาน bangkok film festival อายุชาวบ้านเค้าเปล่าๆ ไดโนเสาร์จริงๆ อ่านมาตราแล้วแบบว่า อึ้ง อึ้ง อึ้ง เอาส่วนไหนคิด เคยถามคนดูหนึ่งกันมั้งป่าว เค้าคิดยังไงเวลาดูหนัง อารมณ์เสีย

สงสัยอนาคตคงต้องซื้อตัว+ตัวเครื่องบิน ไปดูที่อื่นแล้วมั้ง

แล้วต่อไปหนังของ เจ้ย หรือ ของ เป็นเอก เครียด คงจะไม่ใช่หนังประเทศไทยแล้วมั้ง (คิดเองจากมาตราที่ 35)

ปล. เบ็ดตา และเปิดใจดูหนังเกาหลี กับฮอลลีวูด มั้ง จะครองประเทศไทยอยู่แล้ว รัฐบาลเค้าสนับสนุนคับ และมันก็สร้างรายได้ให้กับประเทศสมาชิก อันนี้น่าจะคิดได้นะ ไม่เข้าใจจริงๆ ว่าพวกท่านคิดอะไรกันอยู่

จากคุณ : hajiman 😊 - [7 พ.ย. 50 02:22:26]

👤 ความคิดเห็นที่ 51 🗨️

เห็นด้วยในการให้มีจัดเรตหนัง ... แต่โง่งมมีเรตหนังแล้วยังมีตัด มีแบน

เห็นด้วยว่าน่ามีจำกัดอายุกับหนังบางประเภท ... แต่ไอการจำกัดอายุที่ 25 ไข่ที่มาจากไหน ใครเป็นต้นแบบ คิดได้ยังไง

เจตนาดี แต่ ไม่เข้าใจ ก็เหมือนกับ เป็นวิศวกรเห็นคนนอนเจ็บเป็นไส้ติ่ง แล้วดันทะเลไปหยิบมีดมาผ่าคนไข้ด้วยตัวเอง โดยอาศัยความรู้ กระจุกปลาจากที่เคยดู ทั้งที่ไม่รู้ว่าจริงๆต้องผ่าอย่างไร หรือ ถ้าไม่รู้เรื่องแทนที่จะให้คนอื่นมาผ่าก็ดันอยากทำเสียเอง สุดท้าย คนไข้ตาย แล้วจะมากล่าวว่าเป็นเจตนาดีก็ไข่ที่

จากคุณ : "หมอยุ่ข้างหลังคุณ" 😊 My Blog 📌 Blog Popular Vote - [7 พ.ย. 50 03:53:34]

👤 ความคิดเห็นที่ 58 🗨️

แยจ้ง เมืองไทยเป็นโรกันไปหมด สงสารคนทำหนังไทย แค่วันนี้หนังไทยไปตลาดโลกได้ก็ดีนักหนาเป็นหน้าเป็นตาเมืองไทย แต่ออกกฏอย่างนี้พวกผู้กำกับ คนเขียนบท จะเอาอะไรมาเสนอที่มันแตกต่างจากเดิม เหมือนจำกัดสิทธิทางความคิด การสร้างสรรค์ ดูถูกคนดูไม่พอดูถูกคนทำหนังอีกด้วยนะ การแบนกับตัดเหมือนเป็นปัญหาปลายเหตุ ที่ทำเบลอเวลาคนดูหนังหรือติชมเหล่า ถ้ามว่าเด็กมันรู้ มันไม่ได้โง่ ทำทำไมไม่สอนละเอียดจากผู้ปกครอง หรือไม่งั้นก็ไม่ต้องมีบทสนทนาหรือ ติชมเหล่าสิ แต่ถ้าผู้กำกับหนังนำเสนอหรือสอนในขณะเดียวกัน

คุณก็จะตัดออกหรือทำเบลอ อืมคนที่ออกกฏน่าจะมาทำหนังให้ดูซักหน่อยนะ อยากรู่ว่าเอาอะไรมาทำ ตลกจึ่งที่ต้องขออนุญาตกับพวกที่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับวงการหนังเพื่อจะออกไปนอกประเทศ แล้วถ้าเค้าหนังออกไปประกวดเพื่อชื่อเสียง เมืองไทย คนเหล่านี้คนจะยอม โดยเฉพาะใกล้การเลือกตั้ง

จากคุณ : Boring life (Boring life) 😊 - [7 พ.ย. 50 05:51:18]

👤 ความคิดเห็นที่ 63 🗨️

ดีครับ ออกมาดีแ่ ถ้ามีกระแสด้านอื่นๆแบบนี้ พรบ.นี้ คงไม่ผ่านง่ายๆแน่นอน ถ้าเป็นไปได้อาจให้มีการประชาพิจารณ์ด้วยซ้ำ

กฎหมายเรื่องจัดเรตเป็นสิ่งที่แปลกมาก ไม่เข้าใจว่าใช้หลักการอะไร

มาตรา 26

....ความในข้อ (3) ข) มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ดูซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

ใช้หลักเกณฑ์บรรลุนิติภาวะ

แต่ในขณะ

.....มีการห้ามชมภาพยนตร์หรือคนอายุต่ำกว่า 25 ปี

อันนี้คิดว่าใช้หลัก กฎ

คนร่าง พรบ.นี้ ต้องตอบคำถามประชาชนให้ได้ว่า ทำไมต้องเป็น 25 ฟันธงว่า พรบ. ฉบับนี้จะต้องถูกต่อต้านอย่างรุนแรง และไม่ผ่านง่ายๆไม่ใช่เฉพาะจากคุณอย่างเดียว พวกนายทุนต้องออกมากดดันแน่นอน เพราะผลประโยชน์อันมหาศาล

อย่าลืมน่ากลุ่มเป้าหมายที่ไปดูหนังในโรงส่วนใหญ่ คือ วัยรุ่น และวัยเริ่มทำงาน

มาตรา 29ก่อให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจ---ประโยชน์จะมีปัญหาการตีความแน่นอน เพราะเป็นการใช้ดุลยพินิจจากหัวสมองของคนกลุ่มหนึ่งล้วนๆ

มาตรา 34 ,20,21 ก็เป็นสิ่งที่ควรจะเขียนไว้อยู่แล้วครับ(เข้าใจว่ามีมานานแล้ว) ที่นี้ก็ขึ้นอยู่กับในทางปฏิบัติของผู้มีอำนาจ และ กฎหมายประกอบ

อย่าเพิ่งตื่นตระหนกในสิ่งที่ยังไม่เกิดเพราะมันยังเป็นแค่ร่าง วันนี้ก็กำลังจะเข้าพิจารณา ของ สนช. และยังมีข้อถกเถียงและข้อขัดแย้งกันในหลายประเด็น ถ้ามีผลบังคับใช้แล้วจะส่งผลกระทบต่อวงกว้าง

ลองนึกกันเล่น ๆ นะครับว่า ถ้า พรบ. นี้ มีผลบังคับใช้จะเกิดอะไรขึ้นตามมา

มองในข้อดีก่อน เพราะเห็นแค่นี้เดียว

ในโรงพยาบาลตราจะขลุกขลักในเรื่องของการคัดกรองผู้เข้าชมในระยะแรก ๆ ซึ่งอาจจะยังไม่ชิน แต่นาน ๆ เข้าก็จะคุ้นเคยไปเอง ยกเว้นโรงพยาบาลเห็นแก่ตัว หรือแอบฉายหนังลามกเป็นหลัก ที่อยู่ตามชานเมืองหรือต่างจังหวัด

แต่ข้อเสียกลับมีมากกว่า

ธุรกิจแรกที่โดนผลกระทบไปด้วย นั่นคือ หนังสืกลางแปลง จริง ๆ แล้ว รายได้จากกาให้เช่าที่สมไปยังบริการหนังนั้นมีมูลค่าเล็กน้อย เมื่อเทียบกับรายได้จากการฉายในโรง ก็เลยประมาณว่า ยังคงให้การสนับสนุนอยู่ แต่ไม่มากเหมือนเมื่อก่อน ที่สำคัญบรรดาซีดีเถื่อนทั้งประเภทชุม และประเภทดับบิงเสียงพากย์ไทยจากโรง ทำให้แย่งรายได้ไปให้พวกโจรหมด

เนื่องจาก หนังสืกลางแปลง จัดอยู่ในกลุ่มประเภทโรงภาพยนตร์ที่มีบัญญัติไว้ว่า "สถานที่กลางแจ้งสำหรับฉายภาพยนตร์" ที่สำคัญภาพยนตร์ที่จะฉายได้ต้อง เรต 1 กับ เรต 2 ซึ่งหนังพวกนี้ได้แก่ประเภทการ์ตูนแอนิเมชัน หรือไม่กี่หนังเรื่องยาวที่มีเนื้อหาส่งเสริมศีลธรรมอันดี หรือหนังครอบครัว ซึ่งหาคนที่พาหนังประเภทนี้ในบ้านเราไม่ค่อยมาก จากเดิมที่เคยฉายหนังได้หลากหลาย แต่ถ้า พรบ. ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ หนังสืกลางแปลงอาจจะเหลือน้อยลง ๆ ๆ จนหมด และกลายเป็นตำนานเล่าขานในภายหลังเท่านั้น

อันนี้คือประเด็นหลักที่ผมมองในฐานะคนเคยฉายหนังมาก่อน แต่ถ้าพูดถึงผลกระทบกับผู้ชมและธุรกิจของบรรดาผู้สร้างภาพยนตร์อันนี้โดนเต็ม ๆ เลยครับ เอาไว้รอดติดตามข่าวจากหน้าการเมือง หรือข่าวบันเทิงจะดีกว่า จะเรียกร้องหรือทำอะไรหลังจากนี้แล้วค่อยว่ากันทีหลัง

แต่ถ้ามองกันในแง่ตัวบทกฎหมายโดยรวม ผมไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งครับ

จากคุณ : นามเดยแมน (นามเดยแมน) ☺ - [7 พ.ย. 50 07:51:49]

👤 ความคิดเห็นที่ 180 🗨️

ความคิดเห็นที่ 67

อย่าเพิ่งตื่นตระหนกในสิ่งที่ยังไม่เกิดเพราะมันยังเป็นแค่ร่าง วันนี้ก็กำลังจะเข้าพิจารณา ของ สนช. และยังมีข้อถกเถียงและข้อขัดแย้งกันในหลายประเด็น ถ้ามีผลบังคับใช้แล้วจะส่งผลกระทบต่อวงกว้าง

ลองนึกกันเล่น ๆ นะครับว่า ถ้า พรบ. นี้ มีผลบังคับใช้จะเกิดอะไรขึ้นตามมา

ต่อให้ไม่ผ่าน เป็นแค่ร่าง ก็ตื่นครับ

ที่ผู้นำ ลลาต มากขนาดเน้

จากคุณ : จักรพรรดิแดนรักทหารErosPhoenix ☺ - [7 พ.ย. 50 19:31:45]

👤 ความคิดเห็นที่ 208 🗨️

สำหรับผม ซึ่งเป็นนิสิตกฎหมาย อาจจะอ่านเข้าใจหรือไม่เข้าใจกว่าท่านๆ ในนี้เล็กน้อย

นี่คือกฎหมายเผด็จการอย่างชัดเจนครับ ผม นายมี๊วๆ หุดเอง เผด็จการว้อย

เง่าลั่นดี เป็นกฎหมายที่เผด็จการเป็นอันดับสองรองจากมาตรา 7 ของจอมพล ป. เลยทีเดียว

ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ เพราะคอมมิวนิสต์ยังเข้าหังดูได้ ยังเอาหน้งไปขายต่างประเทศได้ ยังไม่ต้องผ่านการตรวจสอบด้วยพวกนี้ในประเทศล้าหลังกว่านี้ยังได้เลย

เกาหลื่อะ พยายามอย่างมากที่จะส่งเสริมวงการหนัง

วงการหนังไทยเราก็แยอยู่แล้ว พวก นรกกี้ก็ เอาอะไรมาใส่สมองคนไทยอีก

ภาษิตจีน เรียก "จับลิงแต่งขุนนาง" โดยแท้ครับ

nonsense.....nonsense.....nonsense.....nonsense.....

nonsense.....nonsense.....nonsense.....nonsense.....

👤 ความคิดเห็นที่ 93 🗨️

ยังมีข้อบกพร่อง จุดอ่อน และสิ่งที่ขัดต่อสิทธิมนุษยชนมากมาย แม้จะมองด้วยสายตาชาวบ้านๆ หวังว่าพรบ.ฉบับนี้คงไม่ผ่านและไม่ได้บังคับใช้ แต่ถึงไม่ผ่านก็ยังเป็นห่วง เพราะกลัวว่าคนเขียนจะเอาไปปรับอะไรบางอย่าง ที่ก็ยังแยเหมือนเดิม แต่อ้างว่าได้ปรับลงมาให้ยืดหยุ่นมากขึ้นแล้ว และก็จะผ่านง่ายขึ้นในคราวต่อไป

1. กระทรวงวัฒนธรรมควรทำความเข้าใจบทบาทตัวเอง เริ่มต้นจากการทำความเข้าใจคำว่าวัฒนธรรมก่อน ว่าความหมายมันต่างจากการปีดมึง ลีครอน ซ่อนเร้น โดยสิ้นเชิง
2. ที่ผ่านมานั่งเรื่องไหนมันมีกรณีที่น่าอับอาย อันตราย หรือเลวร้ายเสียจนอายุ 25 ก็ยังไม่สมควรดูหรือครับ ผมยังไม่เคยเห็นจริงๆ โอเค หนังทุกเรื่องมันไม่ได้ใส่วิสุทธิ แต่การกำหนดอายุ 13 18 มันหย่อนมากไปตรงไหน ถึงต้องมี 25 ขึ้นมา
3. รับไม่ได้กับการต้องจัดเรตทุกเรื่อง แม้แต่หนังเทศกาล หนังที่ฉายในกลุ่มคนดูเล็กๆ หนังฉายตามสถาบันต่างๆ
4. รับไม่ได้กับการตรวจสอบทุกอย่างก่อนสร้าง แม้แต่การอนุญาตหรือไม่เพื่อเผยแพร่ไปต่างประเทศ ถ้าเจ้าของหนังเอาเงินราชการ ภาษีประชาชนมาสร้างก็ว่าไปอย่าง แต่หนังที่ส่งออกได้ เห็นแต่หนังเอกซน และส่วนใหญ่ได้ทุนจากต่างชาติทั้งนั้น รัฐบาลไทยเคยช่วยเหลือสนับสนุนแค่ไหน แทบจะไม่มี ทั้งที่หนังพวกนี้สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้ประเทศไม่น้อย
5. รับไม่ได้กับการหัดตัด ทั้งกำหนดอายุคนดู วัตถุประสงค์การตัด คือการปรับให้หนังทุกเรื่องอยู่ในเรตทั่วไป คนดูทุกคนดูได้ ซึ่งเหมาะกับประเทศที่ยังขาดความรับผิดชอบ และประชาชนยังคงอะไรเองไม่เป็น แต่ถ้าหัดตัดทั้งกำหนดเรต แปลว่าทางรัฐคิดกับประชาชนตัวเองเลวร้ายกว่านั้นอีก

จากคุณ : I'm wu 🤔 My Blog - [7 พ.ย. 50 09:30:11]

👤 ความคิดเห็นที่ 222 🗨️

ช่วยกันใจเย็นก่อนได้มั๊ยครับ เป็นพินเป็นไฟไปใหญ่แล้ว

ผมลองหาพรบ.ที่ว่าคุณแล้วยังไม่เห็นเลยครับ อย่ง่างตาไปก่อน

จริงอยู่ว่าคุณคนต้องไม่ยอมรับถ้ามันออกมาได้(ผมก็ด้วย)ใครมันจะไปยอมรับได้ล่ะครับ เผลอใจการชัดๆ

แต่ผมดูเนื้อหาแล้วมันบ้ามากที่ออกกฎหมายแบบนี้ ซึ่งมันขัดกับรัฐธรรมนูญทุกข้อเลย ซึ่งถ้ามันขัดกับรัฐธรรมนูญแล้ว กฎหมายนั้นย่อมใช้บังคับไม่ได้

ซึ่งนักกฎหมายจะบ้าพอที่จะออกกฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญหรือครับ?

ทำไมเรตต้องรีบไว้วายกับสิ่งที่ยังไม่เห็นเลยล่ะครับ ในเมื่อเรายังไม่เห็นอะไรเป็นชิ้นเป็นอันเลย อย่ง่าลิมว่า เหตุการณ์เอกสาร์ลงมันเคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้ว แล้วทำไมต้องตีโพยตีพายไปก่อนทั้งๆที่เรายังไม่ได้อ่านข้อมูลอะไรเลย

ข้อมูลจาก 1 ที่และมาจากแหล่งน่าเชื่อถือ ยังไม่ได้หมายความว่าคือความจริงนะครับ

ขณะที่ผมเขียนอยู่นี้ ก็วันที่ 8 แล้วแต่ผมยังไม่เห็นว่าจะมีข่าวเกี่ยวกับพรบ. ฉบับนี้เลย นอกจากข่าวที่มาจากห้องนี้เท่านั้น ฉะนั้นขอให้ทุกท่านใจเย็นกันหน่อย อย่ง่างตากราดไปทั่ว ถ้ามันเป็นเรื่องใหญ่คุณจะไม่ได้พูดแบบนี้หรอกครับ

ขอร้องอย่าเพิ่งโหลไปตามกันเลยครั้นชาวเฉลิมไทย ก็ครั้งแล้วที่การโหลตามน้ำของท่านทั้งหลาย สร้างกระแส(ที่ไม่ค่อยสร้างสรรค์)ที่ทำให้คนอื่นเสียชื่อเสียง ทั้งๆที่ไม่มีสิ่งไม่มีความคิดเลย

ปล.ผมก็แค่ขำจอ่านอย่างเดียว แต่ครั้งนี้ต้องขอโทษหน่อยล่ะครับ

จากคุณ : GIN - [8 พ.ย. 50 01:18:24 A:61.19.66.67 X:]

👤 ความคิดเห็นที่ 229 🗨️

#222 คุณว่าไว้วก่อนที่มันจะคลอออกมา กับปล่อยให้แม่ออกมาแล้วค่อยไว้ว อันไหนจะแก้ยากกว่ากันครับ

ปกติอ่านอย่างเดียวเหมือนกัน เจอความเห็นนี้เข้าไปเดือดวะบอกตรงๆ ถ้าให้ตีกลับไปอ่านอย่างเดียวเหมือนเดิมแหละดีแล้วครับ

จากคุณ : Tidus_Vincent 😊 - [8 พ.ย. 50 02:42:28]

👤 ความคิดเห็นที่ 587 🗨️

กระทรวงวัฒนธรรม เปิดเว็บบอร์ดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆได้แล้วคะ
คนรักหนัง น่าจะเข้าไปตั้งกระทู้แสดงความคิดเห็นนะคะ
เผื่อเสียงจะดังไปเข้าหูผู้มีอำนาจบ้าง

<http://www.m-culture.go.th/culture01/webboard/topic-list.php?lang=th&pid=12>

จากคุณ : นกกระจอก - [23 พ.ย. 50 15:01:51 A:10.6.31.24 X:61.19.225.165]

จากความคิดเห็นที่ 587 ผู้วิจัยได้ติดตามไปตรวจสอบข้อมูลภายในเว็บบอร์ดของกระทรวงวัฒนธรรมว่าจะมีการแสดงความคิดเห็นของผู้ชมภาพยนตร์ต่อกระทรวงวัฒนธรรมบ้างหรือไม่ ผลปรากฏว่า Link ที่โพสต์ไว้ในกระทู้ดังกล่าวไม่สามารถเข้าไปใช้งานได้อีกแล้ว ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลตรงจุดนี้ได้

หลังจากนั้นไม่นาน ในวันที่ 20 ธันวาคม 2550 ร่างพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ... ก็ผ่านการรับรองร่างจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในรัฐบาลของ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ ต่อมาในวันที่ 4 มีนาคม 2551 พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา และพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ ในวันที่ 2 มิถุนายน 2551 เป็นต้นไป

อย่างไรก็ตาม ผลสุดท้ายแล้วในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับ พ.ศ. 2551 ก็ไม่ปรากฏว่ามีเจต NC-25 ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่า 25 ปีดู อย่างที่มีร่าง พ.ร.บ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ... ปรากฏออกมาในตอนแรก ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องน่ายินดีที่มีการปรับปรุงแก้ไขร่างดังกล่าวก่อนที่จะผ่านออกมาเป็นพ.ร.บ. ภาพยนตร์ ฉบับใหม่

ถึงกระนั้นแล้ว หากจะบอกว่าความสำเร็จของความพยายามผลักดันให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 นั้นสำเร็จลงได้เพราะเครือข่ายการรณรงค์เพื่อเสรีภาพยนตร์ของภาพยนตร์จากกรณี “แสงศตวรรษ” ก็คงจะไม่ถูกต้องนัก เพราะความพยายามในการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นกระบวนการที่มีมาเป็นเวลานานแล้ว ประจวบเหมาะกับการเกิดกรณีการเซ็นเซอร์ “แสงศตวรรษ” จึงเหมือนเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาให้กระบวนการแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 สำเร็จลุล่วงไปได้

“...เรื่อง พ.ร.บ. ฉบับใหม่นี้เราว่ามันไม่เกี่ยวกะแสงศตวรรษโดยตรงนะ มันเป็นเรื่องที่เขาพยายามทำกันมานานแล้ว ก็มีการผลักดันกันมาตลอดแต่ไม่สำเร็จซักที แล้วพอมีกรณีแสงศตวรรษแทรกเข้ามา มันก็เลยอาจจะเป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่ง ให้ พ.ร.บ. ใหม่นี้เสร็จออกมาจนได้”

(ดร.สระธร โกวินทนิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

จะเห็นได้ว่า สิ่งที่ ดร.สระธร โกวินทนิชชา ผู้ประสานงานเครือข่ายคนดูหนังกล่าวออกมาเป็นข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ **ชัยยุทธ อภินันท์ธรรม** (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวโน้มในการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ แล้วพบว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้ยังไม่มีการจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย ก็คือ หน่วยงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ยังไม่ค่อยให้การสนับสนุนในเรื่องนี้เท่าที่ควร อีกทั้งการที่ยังปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ไม่สำเร็จก็เพราะยังไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานที่จะมารับผิดชอบในเรื่องนี้อย่างจริงจัง แต่แนวโน้มที่จะเกิดการจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทยนั้นมีทิศทางที่เป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอน เพียงแต่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดขึ้นในอีกกี่ปีข้างหน้า ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างจริงจังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจภาพยนตร์ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่จะร่วมกันผลักดันให้เกิดระบบการจำกัดระดับอายุผู้ชมภาพยนตร์มาใช้แทนระบบการเซ็นเซอร์ ซึ่งในที่สุดการแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับพ.ศ. 2473 ก็เป็นผลสำเร็จลงในปี พ.ศ. 2551 จึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า กรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความตื่นตัวให้แก่หลายๆภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและช่วยกันผลักดันให้มีการแก้ไข พ.ร.บ. ฉบับนี้อย่างจริงจังและสำเร็จลงได้ในที่สุด

จากผลการวิจัยของ **ระยะเพรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ** แสดงให้เห็นว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง มีความตระหนักในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารตามระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเวลานานแล้ว อีกทั้งต้องการให้ยกเลิกระบบการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์และเปลี่ยนไปใช้ระบบเรตติ้ง (การจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ตามกลุ่มอายุ) แทน กระทั่งเกิดกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” นำมาสู่การก่อตัวของเครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพยนตร์ของภาพยนตร์ (Free Thai Cinema Movement) จากผู้กำกับ/ผู้สร้างภาพยนตร์ ภาควิชาการ ศิลปิน/นักแสดง ซึ่งแม้จะไม่มีส่วนของผู้ชมภาพยนตร์เข้าไปเกี่ยวข้องมากนัก แต่ก็ได้ก่อให้เกิดกระแสการตื่นตัวไม่สมยอมต่อระบบเซ็นเซอร์ของผู้ชมภาพยนตร์ โดยการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องนี้ผ่านพื้นที่สาธารณะที่เปิดกว้างทางการเข้าถึงอย่าง “สื่ออินเทอร์เน็ต” ทั้งในส่วนของเว็บไซต์ เว็บบอร์ด BLOG ต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะเห็นได้ว่า “สื่ออินเทอร์เน็ต” ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะที่สำคัญของประชาชนในการเปิดพื้นที่ให้สามารถสื่อสาร

และถกเถียงถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เห็นว่ารัฐใช้อำนาจในการปกครองอย่างไม่เป็นธรรม อันจะนำมาสู่การทำหน้าที่ “พลเมือง” (Citizen) ในการเรียกร้อง/ต่อรองจากภาคประชาชนที่มีต่อการใช้อำนาจของภาครัฐในมิติของ “ปัจเจกบุคคล” ที่สามารถทำได้อย่างง่ายๆ แต่ใน “พื้นที่สาธารณะ” ของสื่อประเภทนี้จะสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก-น้อยแค่ไหนนั้น ยังคงเป็นเรื่องที่ต้องติดตามกันต่อไป

3. ระยะเวลาประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE Network (Forming Stage)

- 3.1 มาก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” กันเถอะ
- 3.2 “คนดูหนัง” ขานรับแนวคิด
- 3.3 ส่งผ่านความคิดสู่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

3. ระยะเวลาประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE

ในช่วงระยะนี้ (มี.ค. – เม.ย 2551) ผู้วิจัยทำการศึกษาจากจุดเริ่มต้นในการก่อตัวของเครือข่ายคนดูหนังที่มีการจุดประกายความคิดให้กับผู้อ่านและผู้ที่ใช้เข้ามาใช้กระดานข่าวของนิตยสารไบโอสโคป เหตุผลที่คนดูหนังเห็นด้วยกับแนวคิดนี้นำมาสู่การลงชื่อสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง และการส่งผ่านความคิดจากนิตยสารไบโอสโคปไปสู่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเพื่อสานต่ออุดมการณ์ให้เป็นรูปธรรม

3.1 มาก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” กันเถอะ

หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ที่มีการกำหนดให้ใช้ระบบการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ตามกลุ่มอายุ (ระบบเรตติ้ง) ในการควบคุมสื่อภาพยนตร์แทนระบบการเซ็นเซอร์ดังที่เป็นมาตลอด พบว่า ตามความในมาตรา 26 ของพ.ร.บ. ภาพยนตร์ ฉบับนี้ ประกอบไปด้วยระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ 7 ระดับ ดังต่อไปนี้

- (1.) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้ดู
- (2.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ทั่วไป

- (3.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป
- (4.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
- (5.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
- (6.) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีดู
- (7.) ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

อีกทั้ง ความในมาตรา 29 ก็ยังปรากฏข้อความว่า “ในการพิจารณาอนุญาตภาพยนตร์ ตามมาตรา 25 ถ้าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เห็นว่าภาพยนตร์มีเนื้อหาเป็นการบ่อนทำลาย ชัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และเกียรติภูมิของประเทศไทย ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขหรือต้นทอนก่อนอนุญาต หรือจะไม่อนุญาตก็ได้”

จะเห็นได้ว่า ถึงที่สุดแล้วในการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ทั้ง 7 ประเภท ก็ยังคงปรากฏว่ามีเรตภาพยนตร์ที่ห้ามฉาย และยังให้คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์มีอำนาจในการสั่งให้ตัดหรือไม่อนุญาตให้ฉายภาพยนตร์ได้ด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นความลึกลับของระบบ เพราะเมื่อมีการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์แล้วก็ไม่ควรจะมีการสั่งให้ตัดหรือแบน (CUT and BAN) ใดๆ ได้อีก

“พ.ร.บ.เคยอ่านครับ แต่ไม่ได้เข้าใจอะไรมาก กับเรตที่ออกมาไม่พอใจเลยครับ ตราบใดที่ยังมีการสามารถตัดหรือแบนได้ เรตตั้งก็ไม่ได้มีความหมาย”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยระบบเรตตั้ง จะกระทำได้ดีต่อเมื่อมีการออก “กฎกระทรวง” หรือกฎหมายลูกมารองรับเพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานประกอบการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎกระทรวงนี้เองที่ส่งผลให้เกิดกระบวนการระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม ซึ่งถ้าหากมองย้อนกลับไปในเรื่องของพัฒนาการการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์จะพบว่า แต่แรกเริ่มก็จะเป็นการออกกฎหมายที่เขียนขึ้นโดยฝ่ายรัฐเพียงฝ่ายเดียว ต่อมาเมื่อมีความคิดที่จะปรับปรุงตัวกฎหมายให้ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคม จึงเริ่มมีเสียงหรือความคิดเห็นจากฝั่งของนายทุนหรือผู้สร้างสะท้อนกลับไปยังภาครัฐบ้าง แต่คนดูหนังมักจะถูกฝ่ายแฉกหรือแทบจะไม่ได้มีส่วนร่วมกับเลยเสมอ

ในวันที่ 17 มีนาคม 2551 มีการประชุมร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ทั้งจากกระทรวงวัฒนธรรม ตัวแทนจากเครือข่ายครอบครัว ตลอดจนตัวแทนของคนทำหนังโดยเฉพาะคนทำหนังอิสระ และนิตยสาร BIOSCOPE ซึ่งมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมด้วย เพื่อระดมความคิดเห็นและร่วมกันกำหนดกรอบของทิศทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับ “กฎหมายลูก” ที่จะออกมาบังคับใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ จากการเข้าร่วมประชุมดังกล่าวของบรรณาธิการบริหารนิตยสารไบโอสโคป คุณสุภาพ หริมเทพาธิป ก็ได้พบว่า ทศนคติหลักที่จะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับตัวกฎหมาย ยังคงเป็นไปในทาง “ป้องกัน” ด้วยความหวาดกลัวจากภาครัฐและเครือข่ายทางสังคมที่มุ่งจะ “ปกป้อง” เยאוชนและประเทศชาติจากเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์

นอกจากนี้ คุณสุภาพ ยังพบอีกว่า “ตัวละครหลัก” ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการออกกฎหมายดังกล่าวอย่างผู้ชมภาพยนตร์ หรือ “คนดูหนัง” กลับไม่มีโอกาสที่จะได้อยู่ในการประชุมวันนั้นเพื่อแสดงความคิดเห็นจากฝั่งของคนดูหนังบ้าง ส่งผลให้ คุณสุภาพ เกิดความคิดที่อยากจะกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวของคนดูหนังในลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อเสนอตัวแทนที่จะมาเป็นปากเป็นเสียงในฐานะของคนดูหนังจริงๆ โดยไม่ได้อิงแอบอยู่กับสถานภาพอื่นๆ เช่น ตัวแทนจากเครือข่ายครอบครัว ฯ

“...เรารู้สึกว่าเขาก็น่าจะมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของเขาบ้าง...แต่คนดูหนังไม่มีโอกาสได้พูดเลยจริงๆ ที่กฎหมายตัวนี้นั้นกระทบพวกเขาโดยตรง ...มันจึงน่าจะมีตัวแทนที่เป็นปากเสียงสำหรับคนดูหนังคนอื่นๆบ้าง ซึ่งคนดูหนังจะไม่ค่อยมีโอกาสได้อยู่ตามวงเหล่านั้น แต่จะมีเสียงอยู่ตามเว็บบอร์ด ตามที่ต่างๆ ทำไมเราไม่รวมคนเหล่านั้นเพื่อให้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนอื่นๆในสังคมบ้าง เพื่อที่จะขับเคลื่อน หรือกำหนดกรอบของข้อกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้บ้าง มันก็น่าจะเป็นเรื่องที่ดี ที่นี้จะทำอะไรละ ในฐานะของไบโอสโคปเองจริงๆ เราก็มีที่ทางของเราอยู่แล้วมีสื่อ มีพื้นที่ของตัวเองที่ต้องการจะบอก แต่คนดูหนังเนี่ยเราไม่สามารถที่จะไปเป็นตัวแทนของเขาได้ ที่นี้ในฐานะสื่อ ก็คิดว่าพวกเขาเองเนี่ยน่าจะรวมตัวกัน ก็เลยคิดว่าน่าจะผลักดันให้เขารวมตัวกันให้สำเร็จให้ได้ มันก็เลยเกิดอันนี้ขึ้นมา”

(สุภาพ หริมเทพาธิป : บรรณาธิการบริหารนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

หลังจากการประชุมดังกล่าวในวันที่ 17 มีนาคม 2551 ทางนิตยสารไบโอสโคปซึ่งเป็นสื่อที่ติดต่อกับผู้บริโภคหรือ “คนดูหนัง” จึงมีการตั้งกระทู้ในเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป เพื่อเชิญชวนคนดูหนังให้ร่วมกันก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ในวันถัดมาทันที (18 มีนาคม 2551)

หัวข้อ: ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง" + อัปเดตรายชื่อ + กิจกรรม (อ่าน 6032 ครั้ง)

ขอชวนทุกท่านร่วมก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง" + อัปเดตรายชื่อ + กิจกรรม
 « เมื่อ: มีนาคม 18, 2008, 03:35:02 pm »

อ้างถึง

'คนดูหนัง'...คุณอยู่ไหน??

...คณะกรรมการเซ็นเซอร์ไม่ว่าชุดใหญ่ ล้วนบอกว่าตัวเองทำทุกอย่างเพื่อปกป้อง 'คนดูหนัง'
 ...ตัวแทนเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง บอกว่าตัวเองเรียกร้องอะไร ก็เพื่อพิทักษ์ 'เยาวชนคนดูหนัง'
 ...คนทำหนังยืนยันว่า ต่อสู้ไม่แค่อะไรเพื่อสิทธิเสรีภาพของตัวเอง แต่ภัยของ 'คนดูหนัง'
 ...ใครๆ ก็ประกาศว่า ฉันทรงดี และฉันทำเพื่อ 'คนดูหนัง'

แต่...ในทุกครั้งของการออกกฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์ ไม่ว่าจะเรื่องการเซ็นเซอร์ - จัดเรต - ควบคุม - ปลดปล่อย ฯลฯ มีครึ่งโหนบ้างหรือที่พวกเขาเคยเปิดหูเปิดตาเปิดใจรับฟังความคิดของ 'คนดูหนัง' จริงๆ?

ถึงเวลาหรือยังที่ 'คนดูหนัง' จะรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน แล้วส่งตัวแทนเข้าไปแสดงสิทธิเสียงของตัวเอง ด้วยตัวเอง เสียที?!

สืบเนื่องจากการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับ "กฎหมายลูก" ที่จะออกประกอบกับพรบ.ภาพยนตร์ฉบับล่าสุด ในวันที่ 17 มีนาคมที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกับตัวแทนจากหลายหน่วยงาน ทั้งกระทรวงวัฒนธรรม (ซึ่งจะรับผิดชอบด้านการเซ็นเซอร์ และการจัดเรต) ตัวแทนเครือข่ายพ่อแม่ ตลอดจนตัวแทนของคนทำหนัง โดยเฉพาะคนทำหนังอิสระ ทาง BIOSCOPE ซึ่งเข้าร่วมประชุมด้วยพบว่า ที่สนใจคิดลึกที่จะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกฎหมาย อันจะมีผลโดยตรงต่อภาพยนตร์ในบ้านเราต่อไปนั้น ยังคงยืนอยู่บนจุดของการ "ป้องกัน" เพื่อ "ความปลอดภัยของเยาวชนและประเทศชาติ" ไม่ต่างจากที่แล้มา แม้ฝ่ายคนทำหนังจะเรียกร้องสิทธิเสรีภาพแทนทั้งแก่คนทำหนังและผู้ชมอย่างไร ก็ยังคงถูกมองว่าเป็นการเรียกร้องเพื่อตัวเอง ("คนทำหนังก็คำนึงถึงแต่ประโยชน์ของคนทำหนัง ไม่คำนึงถึงสังคม" - - นี่คือปฏิกริยาที่ได้รับเสมอ) ดังเดิม

คำถามที่เกิดขึ้นจึงคือ แล้วใครเล่าในการประชุมนี้ (หรือไม่ว่าจะองค์ประชุมใดๆ ที่เกี่ยวกับการกำหนดกฎหมายด้านภาพยนตร์) ที่จะสามารถอ้างตัวว่า "เป็นตัวแทนของประชาชนที่เป็นคนดูหนัง" ได้อย่างแท้จริง? ในเมื่อที่ผ่านมา "คนดูหนัง" ไม่เคยมีโอกาสดำเนินการเลือกตัวแทนของตัวเอง และไม่เคยมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเลย โดยเฉพาะความเห็นด้านที่แตกต่างจากผู้ที่อ้างตนเป็น "ตัวแทนประชาชน" เสมอ ไม่ว่าจะภาครัฐ หรือเครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง

ดังนั้น เราจึงเกิดความคิดว่า ถึงเวลาแล้วใช่ไหมที่คนดูหนังจะรวมตัวกันเป็นเครือข่ายบ้าง เพื่อแสดงความคิดเห็นของเราอย่างเป็นอิสระ และเสนอข้อคิดที่หลากหลายขึ้น ให้ผู้มีอำนาจนำไปพิจารณา **เราจึงใคร่ขอเชิญชวน "คนดูหนัง" ทุกท่าน ร่วมกันตั้งกลุ่มขึ้น โดยเริ่มจากการเป็นกลุ่มย่อยตามจังหวัด หรือภูมิภาค ใครก็ได้เริ่มประกาศตัวเป็นศูนย์กลางของเขตแดนนั้นๆ หากมีจังหวัดละกลุ่มได้น่าจะยิ่งดี แล้วลองชื่อร่วมกันอีกครั้งหลังจากนั้น จัดตั้งเป็น "เครือข่ายคนดูหนัง" โดยมีเป้าหมายที่การเสนอตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงสิทธิเสียงภาคประชาชนอีกภาคหนึ่ง** ในทุกการประชุมเช่นที่เกิดขึ้นในวันนี้

นี่มิได้หมายความว่า เครือข่ายคนดูหนัง จะต้องมุ่งมันต่อต้านรัฐอย่างไม่ลืมหูลืมตา และก็มีได้หมายความว่า ความคิดเห็นของสมาชิกจะต้องพุ่งไปในทางเดียวกันเท่านั้น เราอยากคิดเห็นต่างกันได้เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ แต่การรวมตัวเป็นเครือข่าย ก็เพื่อให้สิทธิเสียงของเราเป็นที่รับฟังจากสังคมบ้าง โดยไม่ต้องมีคนอื่นกลุ่มอื่น ซึ่งมีวาระแฝงเร้นอื่น มาอ้างสิทธิแทนเราเสมอไปดังที่เป็นมาตลอด

เพื่อนฯ ท่านใดสนใจแนวคิดนี้ เริ่มต้นจากการลงชื่อของท่านในกระดานนี้ได้เลยคะ หากท่านคิดว่าสามารถรวบรวมคนใกล้ตัวเป็นกลุ่ม ในชุมชนหรือจังหวัดของท่านได้ กรุณาบอกด้วย เราจะรวบรวมรายชื่อ และช่วยกันพยายามผลักดันให้เครือข่ายเป็นที่รับรู้ของสังคมต่อไป

อนึ่ง BIOSCOPE ไม่ได้ปรารถนาจะตั้งตัวเป็นแกนนำ หรือทำตัวเป็นตัวแทนของคนดูหนังของตนเองคะ แต่ในฐานะสื่อ โดยเฉพาะเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องอยู่กับหนัง เราคิดว่านี่เป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อที่พึงกระทำ คือเปิดพื้นที่ ให้เสียงของภาคประชาชนได้เปล่งกลับไปสู่บรรดาผู้มีอำนาจบ้างคะ

« แก้ไขครั้งสุดท้าย: เมษายน 12, 2008, 12:19:47 pm by administrator »

บันทึกการเข้า

ภาพที่ 34. แสดงข้อความในกระดานเชิญชวนก่อตั้ง "เครือข่ายคนดูหนัง"

ต่อมา ในนิตยสารไบโอสโคป ฉบับเดือนเมษายน 2551 ก็มีการลงข้อความเชิญชวนกลุ่มผู้อ่านนิตยสารหรือในอีกทางหนึ่งก็คือ "คนดูหนัง" ที่มีความสนใจในเรื่อง "สิทธิ" และ "เสียง" จากภาคประชาชนให้มารวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็น "เครือข่ายคนดูหนัง" เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นจากฝั่งของผู้ชมภาพยนตร์ต่อภาครัฐบ้าง โดยให้ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป www.bioscopmagazine.com

จากการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับ
ภาพยนตร์มาหลายครั้ง (รวมถึงการประชุมเพื่อ
ออก 'กฎหมายลูก' เพื่อประกอบกับพรบ.ฉบับ
ล่าสุด) เราก็มองเห็นทัศนคติทั้งจากภาครัฐ
และเครือข่ายต่างๆ (ซึ่งอ้างว่าเป็นตัวแทนจาก
ภาคประชาชน) ที่เอนเอียงไปในทาง 'ป้อง
ปราม' ด้วยความหวากกลัวเป็นหลักก็อยู่ดี
...ด้วยเหตุนี้เราจึงอยากเชิญชวน 'คนดูหนัง'
ทั่วประเทศมาจัดตั้งเป็น 'เครือข่ายคนดูหนัง'
เพื่อเสนอตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดง
สิทธิและเสียงจากภาคประชาชนอีกทางหนึ่ง
ท่านใดเห็นด้วยกับแนวคิดนี้และอยากเห็น
เครือข่ายเกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ลองคลิกมาดู
รายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่เว็บบอร์ดใน
www.bioscopemagazine.com

ภาพที่35. แสดงข้อความในนิตยสารไบโอสโคป ฉบับเดือน เมษายน 2551

นอกจากนี้ คุณสุภาพ ยังชี้ให้เห็นว่า การรวมตัวของคนดูหนังนั้นไม่จำเป็นว่าจะต้อง
เกิดขึ้นบนพื้นที่ทางกายภาพเพียงอย่างเดียว เพราะการดูหนังนั้นไม่จำเป็นต้องดูร่วมกันก็ได้ แต่
คนดูหนังจากทั่วประเทศน่าจะสามารวมกันเพื่อแสดงความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนมุมมอง
ของคนดูหนังในประเด็นต่างๆ ร่วมกันได้โดยไม่ถูกจำกัดด้วยขอบเขตของพื้นที่ ฉะนั้น การรวมตัว
ของคนดูหนังในพื้นที่เสมือนอย่างเว็บบอร์ด จึงเป็นส่วนหนึ่งที่น่าจะสร้างให้เกิด “เครือข่ายคนดู
หนัง” ได้

“...ตรงนี้นั้นจะเกิดขึ้นมาได้ มันก็ต้องเกิดจากการจัดการกลุ่มก้อนของคนดูหนังเหล่านั้น
เครือข่ายนี้เราก็จับเอากลุ่มก้อนเหล่านั้นให้มารวมตัวกันไว้ อาจจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
กันในเครือข่ายที่เป็นพื้นที่เสมือนก็ได้ เช่น อาจจะเป็นในเว็บบอร์ด เพราะการเจอกันในพื้นที่จริง
มันเป็นเรื่องยาก คือไม่จำเป็นว่ากลุ่มคนดูหนังจากสงขลาจะต้องมาเจอกับกลุ่มคนดูหนังที่
เชียงใหม่ เพียงแต่ในแต่ละพื้นที่คุณก็ต้องไปหากกลุ่มของคุณตรงนั้นให้เจอ การดูหนังมันดูตรงไหน
ก็ได้ หนังเรื่องเดียวกันไม่ว่าดูที่ไหนมันก็เหมือนกัน แต่ความคิดเห็นต่างหากที่มันไม่ควรถูกจำกัด
ด้วยพื้นที่ ก็พยายามที่จะให้มันเกิดตรงนี้ขึ้นมา”

(สุภาพ หริมหะพาธิป : บรรณาธิการบริหารนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การที่นิตยสาร BIOSCOPE ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่เกี่ยวกับภาพยนตร์พยายามสื่อสารไปยังกลุ่มผู้อ่านและผู้ใช้เว็บไซต์ของนิตยสารไบโอสโคปเพื่อกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวของ “คนดูหนัง” ในลักษณะของเครือข่ายภาคประชาชนนั้น เหตุผลอีกส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการรณรงค์เมื่อครั้งที่นิตยสารไบโอสโคปพร้อมกับเครือข่าย “Free Thai Cinema Movement” ยังไม่ประสบความสำเร็จในความพยายามผลักดันให้มีการถอดถอน “เรตภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร” ตามมาตรา 26 ออกจากระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ และการแก้ไขในมาตรา 29 จากเดิมที่ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาต แก้ไขหรือตัดทอนก่อนจะอนุญาต หรือไม่อนุญาตก็ได้ ซึ่งทางเครือข่ายเห็นว่า ควรแก้เนื้อหา ให้ฝ่ายผู้ขออนุญาตมีทางเลือกว่าจะตัดสินใจแก้ไขตัดทอนหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มสำนึกและจรรยาบรรณของผู้สร้าง ผู้จัดฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน ผู้จำหน่ายภาพยนตร์ ที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อความผิด

“การพยายามป้องกันสื่อที่ไม่เหมาะสมกับเยาวชนโดยการห้ามเผยแพร่ แสดงจุดยืนของรัฐในความไม่เคารพระบบการจัดประเภทของภาพยนตร์ ไม่เคารพในวิจารณ์ญาณของผู้ที่มีอายุสิบแปดปีขึ้นไป ซึ่งมีสิทธิทางการเมืองและสิทธิในการเสพข้อมูล ในขณะที่รัฐมีเครื่องมือมากมายในกฎหมายอาญาอื่นที่จะจัดการต่อการสร้างงานหรือแสดงผลงานที่ขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว” เครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์แจกเอาไว้ในเอกสารประกอบจดหมายเปิดผนึก (ที่มา : www.prachathai.com)

ถึงที่สุดแล้ว เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ใจความของเนื้อหาตามมาตรา 26 และมาตรา 29 ก็ยังคงปรากฏแนวคิดดังกล่าวอย่างครบถ้วนตลอดจนเวทีประเมินสถานการณ์ทางด้านภาพยนตร์ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2551 เพื่อระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆของสังคมที่ทางนิตยสารไบโอสโคปมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย ก็ไม่พบว่า มีตัวแทนที่มาจากฝั่งของ “คนดูหนัง” เข้าร่วมในการประชุมดังกล่าว จึงนำมาสู่ความคิดในการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ของ สุภาพ หริมเทพาธิป บรรณาธิการบริหารนิตยสารไบโอสโคป เพื่อต้องการให้มี “ตัวแทนของคนดูหนัง” เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่างๆ ที่จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรการใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ต่อภาครัฐ ซึ่งเท่ากับเป็นการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในฐานะของการเป็นพื้นที่สาธารณะให้กับคนดูหนังด้วย และหากนำสิ่งที่ Harbermas เสนอ (1989 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2551) มาเป็นกรอบในการทำความเข้าใจต่อเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า บทบาทของสื่อมวลชนเป็นตัวแปรสำคัญประการหนึ่งของการเป็นพื้นที่สาธารณะ ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (2551) ได้สรุปถึงคุณลักษณะ

สำคัญของพื้นที่สาธารณะตามทัศนะของฮาร์เบอร์มาสเอาไว้ว่า สถาบันสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อเลี้ยงให้การพูดคุยอภิปรายดังกล่าวเป็นไปได้ เพราะเนื้อหาในสื่อมวลชนเหล่านี้เป็นเรื่องราวของสาธารณะอยู่แล้ว และเป็นข้อมูลข่าวสารสำหรับการโต้เถียงอย่างใช้เหตุใช้ผล

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับนิตยสารไบโอสโคป จะพบว่า เนื้อหาที่ปรากฏในนิตยสารมีการนำเสนอถึงเรื่องราวความเคลื่อนไหวและเป็นไปเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมสื่อภาพยนตร์มาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ กรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษ การเป็นแกนนำสำคัญหรือ “หัวหอก” ในเครือข่ายการรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ “Free Thai Cinema Movement” จนมาถึงการจุดประกายความคิดให้กับคนดูหนังในการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ล้วนเป็นการทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะในลักษณะของการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ชมภาพยนตร์ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น อันจะนำมาซึ่งการเปิดพื้นที่ให้กับภาคประชาชนได้มีโอกาสในการรับทราบเสนอแนะ และร่วมอภิปรายในประเด็นสาธารณะที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ร่วมกับภาครัฐ โดยอาจจะมีการบพาทในการส่งเสริมให้เกิดการสร้างพื้นที่สาธารณะในสื่อประเภทอื่นๆที่เป็นของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เองนอกเหนือไปจากพื้นที่บนสื่อมวลชนเพื่อสื่อสารกับสาธารณะในอีกทางหนึ่งด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ทางนิตยสารไบโอสโคปยังสามารถมีส่วนช่วยเหลือในการผลักดันให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นที่รู้จักและรับรู้ของคนในสังคมวงกว้างได้อีกด้วย

“...พี่ว่ามันสำคัญตรงที่ว่าต้องให้คนพวกนี้มีโอกาสได้พูดออกมา แต่ว่ามันไม่มีพื้นที่ของเขา ถึงจริงๆ การเป็นตัวแทนนะมันก็ไม่บริสุทธิ์หรอก เพราะดรก็จะพูดแต่ในความคิดของดรหรือเปล่า แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีเลย คือถ้ามันมีเวทีให้คนพวกนี้ไปปรากฏเยอะๆ ก็เจดี ที่สำคัญคือภาครัฐเขาจะรู้ว่าคนพวกนี้เขามีตัวตนอยู่นะ คือคนพวกนี้อาจจะเป็นคนที่คุณไม่รู้จักหรอก ดรสรรณคือใครหรอ แต่ดรสรรณเนี่ยคือตัวแทนของคนดู แล้วเขาต้องการมีตัวตนที่นี้ คุณต้องเห็นเขาแล้ว ก็คงสำคัญตรงนี้...”

(ธิดา ผลิผลการพิมพ์ : บรรณานิติการนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

“สิ่งหนึ่งที่เราค้นพบก็คือ การเป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่ใหญ่เนี่ย มันไม่ได้หมายความว่า ตัวแทนนั้นเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่เป็นตัวแทนของคนกลุ่มนั้นจริงๆ เช่น เครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง ที่ตอนแรกผมก็คิดภาพว่ามันจะใหญ่แบบมีสมาชิกเป็นหมื่นคนแต่มันก็ไม่ใช่ออย่างนั้น มันก็เป็นตัวแทนของคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น เราจะเห็นว่ามียุคคนทำหนังก็มีแล้ว กลุ่มผู้ประกอบการเครือข่ายพ่อแม่ เราก็เลยคิดว่ามันถึงเวลาแล้วที่จะมีกลุ่มของคนดูขึ้นมาบ้าง เพราะทุกครั้งที่เกิดเรื่องต่างๆขึ้นมาในวงการหนังเนี่ย เราก็จะเห็นกระแสความไม่พอใจผ่านทางอินเทอร์เน็ต เว็บบ

บอร์ดต่างๆ แต่ว่าสุดท้ายกระแสพวกนี้เนี่ยพอมันไม่ได้นำไปทำอะไรต่อมันก็เงียบหายไป จะเห็นที่เป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมาจากคนดูจริงๆ ก็คงจะเป็นโหมโรงแค่ครั้งเดียวเท่านั้นละมัง... คือผมคิดว่ามันควรจะมียุทธวิธีของกระแสเหล่านั้นอะครับ”

(ไกรวุฒิ จุลพงศธร : ฝ่ายวิชาการนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์ 2 ธันวาคม 2551)

จะเห็นได้ว่า การรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ครั้งก่อน กลุ่มคนที่ออกมารณรงค์ในนามของเครือข่ายโดยส่วนใหญ่จะมาจากกลุ่มของผู้กำกับภาพยนตร์ / ศิลปิน/นักแสดง / มูลนิธิหนังไทย / คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) และกลุ่มอื่นๆอีกมากมาย แต่กลับไม่มีบทบาทจากกลุ่มของผู้ชมภาพยนตร์ หรือ “คนดูหนัง” เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยมากนัก ทำให้ลักษณะของการรณรงค์อาจจะถูกมองจากภาครัฐได้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนทำหนัง ในครั้งนี้ สุภาพ หริมเทพาธิป บรรณาธิการบริหารนิตยสารไบโอสโคป จึงเกิดความคิดที่อยากจะเห็น “คนดูหนัง” ออกมาเป็นฝ่ายเคลื่อนไหวเองว่าจะก่อให้เกิดผลอย่างไรได้บ้าง ประกอบกับคงไม่อยากจะเคลื่อนไหวต่อไปในสถานภาพของ “สื่อ” จึงได้ลองพยายามปรับกระบวนการวิธีในการเรียกร้องเพื่อ “สิทธิและเสรีภาพ” ของหนัง/คนทำหนัง/คนดูหนัง ในแบบอื่นๆ ดูบ้าง ซึ่งก็สอดคล้องกับกับคำสัมภาษณ์ของแกนนำเครือข่ายคนดูหนัง ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง ว่า

“...คุณสุภาพเขาอยากให้มีคนมาสานต่ออุดมการณ์นะฮะ แต่ทำในนามเครือข่ายคนดูหนังแทน จะทำในนามของไบโอสโคปเนี่ยมันก็ไม่เหมาะเพราะไบโอก็เหมือนเป็นตัวแทนของนิตยสารภาพยนตร์คือเป็นสื่อ ที่นี้ก็เลยอยากจะให้เกิดจากการรวมตัวของคนดูหนังจริงๆ อาจจะไม่ต้องใช้คนทำหนังก็ได้เพราะก่อนหน้านี้ที่สมาคมผู้กำกับเขาออกมาเรียกร้องมันก็จะโดนโต้แย้งได้ว่าคุณเป็นคนทำธุรกิจ เพราะฉะนั้นคุณก็มาเรียกร้องเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขา ที่นี้เนี่ยถ้าเกิดคนดูหนังเป็นคนออกมาเรียกร้องเองเนี่ยเขาก็อยากรู้ว่าเกิดอะไร ก็เลยเริ่มต้นกันจากตรงนั้นแล้วก็มีคุณดร เป็นตัวตั้งตัวตี เพราะว่าเขาเคยทำเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้มาเยอะ”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

3.2 “คนดูหนัง” ขานรับแนวคิด

จากกระทุ้งเชิญชวนคนดูหนังให้รวมตัวกันเพื่อก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2551 มี “คนดูหนัง” ที่แสดงเจตจำนงว่าสนใจในแนวคิดดังกล่าว มาร่วมลงชื่อสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังภายในกระทุ้ง 11 คน ซึ่งในวันที่ 19 มีนาคม 2551 ทาง administrator ผู้ดูแลเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคปได้มาโพสต์ข้อความเพื่อชี้แจงวิธีการสมัครเป็นสมาชิกอย่างชัดเจนอีกครั้งหนึ่งว่า รายชื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการเคลื่อนไหวทางสังคมได้ จะต้องเป็น

ชื่อและนามสกุลจริงเท่านั้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการสมัครโดยให้ E-Mail ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ ไปยัง editor@bioscopemagazine.com และมีการรายงานรายชื่อสมาชิกเป็นระยะภายใน กระทำการก่อตั้งเครือข่ายในกระดานข่าวของนิตยสารไบโอสโคป โดยในวันที่ 13 เมษายน 2551 ผ่านไปเกือบ 1 เดือน มีสมาชิกจำนวน 47 คน

ผู้วิจัยได้นำประเด็นเรื่องการเข้าร่วมกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” มาขยายความศึกษาต่อในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกว่า เพราะเหตุใดสมาชิกแต่ละท่านจึงได้ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนัง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมร่วมกับเครือข่ายคนดูหนังในการขับเคลื่อนเครือข่ายได้ ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกภายใต้ฐานคิดอันเดียวกัน คือ อุดมการณ์ในเรื่องไม่ต้องการให้มีระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์แบบเดิม (CUT & BAN) และให้นำระบบเรตติ้งตาม พ.ร.บ. ภาพยนตร์ฉบับใหม่มาบังคับใช้แทน เพราะหลังจากวันที่ 2 มิถุนายน 2551 ที่พ.ร.บ. ภาพยนตร์ฉบับนี้มีผลบังคับใช้แล้ว ทางด้านกระทรวงวัฒนธรรมก็ยังไม่สามารถนำระบบเรตติ้งมาใช้ในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ตามกฎหมายใหม่ได้ เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายลูก หรือ “กฎกระทรวง” มาใช้เป็นเกณฑ์รองรับการจัดระดับเรตติ้งภาพยนตร์ เป็นผลให้ต้องใช้ระบบเซ็นเซอร์แบบเดิมไปก่อน ซึ่งในขั้นตอนของกระบวนการร่างกฎกระทรวงนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่ต้องการ “ส่งเสียง” จากฝั่งของผู้ชมภาพยนตร์ให้ได้รับโอกาสมีส่วนร่วมเพื่อเสนอความคิดเห็นในเรื่องต่างๆต่อภาครัฐบ้าง แต่ภายใต้อุดมการณ์หลักที่ร่วมกันนี้ ก็ยังปรากฏให้เห็นมุมมองที่หลากหลายต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง โดยสามารถจัดกลุ่มตามความสนใจที่มีต่อการเข้าร่วมได้ดังนี้

มาเพราะเซ็นเซอร์และสิทธิเสรีภาพ

สมาชิกกลุ่มนี้มีจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งที่เข้ามาเพราะมีความผูกพันกับสื่อภาพยนตร์และต้องการให้มีอิสรภาพทางการแสดงความคิดเห็นของผู้กำกับในสื่อภาพยนตร์ รวมกับความสนใจในเรื่องของสิทธิเสรีภาพที่คนดูหนังควรจะได้รับ

“คือเอาเป็นส่วนตัวผมมากที่สุดแล้วกันนะครับ เรื่องของเรื่อง สิ่งที่ยากๆ เกี่ยวกับเรื่องการเซ็นเซอร์นี่แหละครับประเด็นหลัก อยากเป็นหนึ่งในส่วนรวมเพื่อหนังที่เราอยากดู และอยากทราบว่าที่ผ่านมา คนหมู่มากที่ตัดสินใจมาเป็นหนังเขาทำกันในช่วงไหน ด้วยความหยาบในการเซ็นเซอร์ เป็นเรื่องที่ตึงเครียดมาก เลยอยากเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเรียกร้อง”

(ภูวนารถ ใจสาร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 13 พฤศจิกายน 2551)

“...ผมต้องการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ และเพื่อรักษาสิทธิการรับรู้ให้กับตัวเองครับ...ผู้ชมคือผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการตัดสินใจแบบเป็นที่รู้กันเองของพวกเขา (คณะทำงานที่ร่าง พ.ร.บ. หนึ่ง ฉบับ 2551 และร่าง “กฎกระทรวง” ประกอบการจัดเรต : ผู้วิจัย) ...อุตสาหกรรมภาพยนตร์และธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งหมดต่างก็อยู่ได้เพราะผู้ชมทั้งสิ้น การรวมตัวกันตั้งเครือข่ายจึงเป็นหนทางหนึ่งที่คุณจะสามารถเรียกร้องสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจในทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเซ็นเซอร์ ซึ่งเป็นสิทธิที่ควรจะเป็นของพวกเขาโดยตลอด”

(พารุจ ชานาญมอ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, E-Mail, 25 พฤศจิกายน 2551)

มาเพราะอยากมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแนวคิด

สมาชิกอีกส่วนหนึ่ง เข้ามาเพราะเห็นด้วยกับแนวคิดของเครือข่ายและต้องการสนับสนุนให้เกิดผลสำเร็จ หากทางเครือข่ายจำเป็นต้องใช้ฐานรายชื่อสมาชิกเพื่อเป็น “เสียงสนับสนุน” ในการดำเนินการต่างๆ ของเครือข่าย แต่ไม่ได้คิดว่าตัวเองจะต้องเข้าไปมีส่วนช่วยหรือมีส่วนร่วมกับเครือข่ายในเรื่องต่างๆ

“จริงๆ ก็ไม่ได้คิดว่าจะไปอยู่อะไรในเครือข่ายนี้หรอกนะ แต่พอดีไปเห็นในเว็บหรือในหนังสือเนี่ยแหละ ซึ่งพีก็เห็นด้วยกับแนวคิดของเขา ก็เลยคิดว่าเผื่อเขาจะต้องการชื่อไปเป็นแนวร่วมหรือจะเอาชื่อเราไปทำอะไรเผื่อว่าเขาจำเป็นต้องใช้รายชื่อหรือจำนวนคนที่สนับสนุนไป พีก็แค่เอาชื่อไปร่วมแค่นั้นแหละ”

(กษมวรรณ สำเภาพล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

มาเพราะสนใจเรื่องสิทธิเสรีภาพในการรับรู้/เสพสื่อ

สมาชิกกลุ่มนี้มีเพียงไม่กี่คน ที่เข้ามาเพราะมีความสนใจเป็นพิเศษในประเด็นของสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร โดยไม่ได้จำกัดอยู่แค่กับสื่อภาพยนตร์เท่านั้น แต่รวมไปถึงสื่อชนิดอื่นๆ

“...เราว่าหนังมันน่าสนใจ มัน pop นะ มันเห็นชัดเจน หนังสือถ้าโดน ก็โดนแบนไปเลย ก็ไม่ได้รับรู้ถึงมัน หนังนี่ มันยังมีแบบ ตัดโน่น เบลอนี่ มันเห็นภาพไปเลย หนังมันชัดดี ว่ามีอะไรบางอย่างเกิดขึ้น ส่วนตัว เราเห็นว่า ถ้าจะเคลื่อนไหวประเด็นสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก/รับรู้ข่าวสาร หนังจะเป็นหัวหอกสู่สาธารณะ มัน visual”

(อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

เมื่อเสรีภาพส่วนตัวและส่วนกลางคือเรื่องเดียวกัน

อีกสิ่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังแต่ละคนล้วนมีอารมณ์ส่วนตัวคือ ความไม่พอใจที่จะต้องเสียผลประโยชน์/เสียสิทธิที่ควรจะได้รับจากการเสียค่าชมภาพยนตร์ แต่ ผลประโยชน์ส่วนกลางคือเรื่องสิทธิเสรีภาพที่มีต่อคนทำหนังและคนดูหนัง ทั้งสองเรื่องนี้จึงมีความ คืบกันอยู่อย่างแยกไม่ออก

“ผมเป็นคนที่ติดการ์ตูน พูดตรงๆเลยว่าสถานการณ์ตอนนี้มันเลวร้ายกว่าหนังมาก คือผม คิดว่าการมีเครือข่ายของคนดูหนัง ก็เพื่อป้องกันไม่ให้หนังมันเลวร้ายถึงขั้นนั้น และก็ไม่ได้อยากให้ มันไปถึงขั้นนั้น พูดตรงๆนะ ผมคิดว่ามันเป็นอารมณ์ส่วนตัวของคนดูหนังด้วยนะ คือ ทุกเรื่องมัน ต้องมีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาอยู่แล้ว ผลประโยชน์ส่วนกลาง คือ สิทธิเสรีภาพ แต่ว่า ถ้าถาม ผม ว่าอารมณ์คนดูหนังมันก็หมดอารมณ์ดูเหมือนกัน...ก็เลยอาจจะต้องพยายามเปิดพื้นที่สิทธิ เสรีภาพในการดูหนังให้ดีขึ้น ให้เจ้าหน้าที่กองเซ็นเซอร์ เขาเคารพสมองของคนดูบ้าง คนดูเค้าก็มี สมองอยู่”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

จากทัศนคติเพิ่มเติมที่มีต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิก “เครือข่ายคนดูหนัง” ของคนดูหนังนั้น ต่างก็มีแง่มุมที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความกระตือรือร้นของสมาชิกที่จะมีส่วนร่วมกับการลง ชื่อใจจะไม่สนใจเครือข่ายสักเท่าไรหรอก เพราะคิดเพียงว่าลงชื่อแล้วก็ไม่ต้องทำอะไรอีก เหมือนกับ ตอนที่มีกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษก็มีการจัดทำ Petition Online ให้ผู้คนที่ สนใจร่วมลงชื่อสนับสนุนเพื่อต่อต้านการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ (NO CUT NO BAN) ในครั้งนั้นมีผู้ที่ มาร่วมลงชื่อสนับสนุนทั้งจากสายคนทำหนังและคนดูหนังจำนวน 8,247 คนทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ ซึ่งสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังก็เป็นคนกลุ่มเดียวกับที่เคยลงชื่อต่อต้านการ เซ็นเซอร์จากครั้งนั้นมาก่อน ทำให้อาจจะมีความเข้าใจไปว่าเป็นการเคลื่อนไหวในลักษณะ เดียวกัน

“ตอนแสงศตวรรษพีก็ไปลงชื่อกับเขาเหมือนกันนะ แต่ตอนนั้นก็ไม่เห็นต้องทำอะไร ก็แค่ ไปลงชื่อไว้เฉยๆเหมือนกัน”

(กษมวรรณ สำเภาพล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

ส่วนสมาชิกเพียงไม่กี่คนที่สนใจเรื่องสิทธิในการรับรู้ข่าวสารและการเสฟสื่อ ก็จะไม่ใช่ กลุ่มคนดูหนังที่จัดเป็นพวก Film lover อย่างเต็มตัวที่มีการเสฟสื่อภาพยนตร์อยู่อย่างสม่ำเสมอ

แต่จะดูเมื่อมีเวลาว่างจริงๆ ทำให้ไม่คิดว่าตัวเองจะมาเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมอะไร แต่จะเข้าร่วมในกิจกรรมหากมีอะไรให้ทำ

“...เราสนใจเรื่องพ.ร.บ.หนังอยู่แล้ว + สนใจ new social movement โดยเฉพาะในด้านผู้บริโภคคณะ...ก็ถ้ามีอะไรให้ทำก็ร่วมนะ เราไม่ค่อยถนัดกับการเล่นเว็บบอร์ดนะ ข่าวสารจะได้จากทางเมลมากกว่า ถ้ามีคุยกันแบบเห็นหน้าก็คงไปร่วมนะ แต่ตอนนี้ ก็ยังไม่เห็นว่าจะมีกิจกรรมอะไรให้ร่วม ตัวเราเองก็คงไม่ไปเป็นตัวนำอะไร คือไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะทำได้ ต้องว่ากัน เราคิดว่ากลุ่มลักษณะนี้ มันจะต้องเกิดขึ้นมาแล้วก็มีคนทำโน่นนี่ ยังไงดี คือก็ต้องได้รับความร่วมมือจากคนในกลุ่มหรือเปล่า ซึ่งก็คงต้องมีคุณสมบัติแบบ เป็นคนในบอร์ด เป็นคนดูหนัง แบบนี้มั้ง”

(อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

ผู้วิจัยมองว่า สมาชิกที่สนใจเรื่องสิทธิในการรับรู้ข่าวสารและการเสพสื่อ จะมีส่วนร่วมกับเครือข่ายมากในยามที่มี “ประเด็น” ให้สื่อสารได้ แต่ในยามปกติก็คงจะแค่อัดตามข่าวอยู่ห่างๆ ส่วนสมาชิกกลุ่มที่เข้ามาเพราะต่อต้านเรื่องการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เป็นอย่างมากและสนใจเรื่องสิทธิของคนดูหนังที่มีวุฒิภาวะแล้วก็จะค่อนข้างกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมกับเครือข่ายมากหน่อย ประกอบกับทุนเดิมที่มีความรักความผูกพันกับสื่อภาพยนตร์ (Film lover) อยู่แล้วด้วย แต่ลักษณะเด่นที่จะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของเครือข่ายท่ามกลางสมาชิกกลุ่มนี้ ก็คือพวกเขามีความเป็น “ปัจเจก” สูงมาก มีลักษณะของพวกเขา “อารมณ์ดีสิทธ์” ทำให้อาจจะรวมตัวกันยาก หากไม่มี “กระแสร้อน” ของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง

3.2 ส่งผ่านความคิดสู่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

เมื่อมีการร่วมลงชื่อเพื่อสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังของ “คนดูหนัง” มารยะหนึ่ง (ประมาณ 1 เดือน) จึงมีการติดต่อจากนิตยสารไบโอสโคปด้วยการส่ง E-mail ถึงสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทุกคน ในวันที่ 21 เมษายน 2551 มีเนื้อความเป็นการนัดประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 1 ในวันที่ 23 เมษายน 2551 เวลา 18.00น. ณ สำนักงานนิตยสารไบโอสโคป ระหว่างที่งานนิตยสารไบโอสโคปกับกลุ่มคนดูหนังที่สมัครเป็นสมาชิกของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

เรื่อง บัดประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่ 1

วันพุธที่ 23 เมษายน 2551

เวลา 18.00 น.

ที่ BIOSCOPE (รัชดาภิเษก 22)

สวัสดีครับ ท่านสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่รักทุกท่าน

ทีมงาน BIOSCOPE ขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านอย่างยิ่งครับที่สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิก "เครือข่ายคนดูหนัง" เพื่อช่วยกันเรียกร้องสิทธิเสรีภาพซึ่งคนดูหนังสมควรจะได้รับอย่างแท้จริง

หลังจากเราได้เริ่มต้นตั้งเครือข่ายมาแล้วระยะหนึ่ง ผมเห็นควรว่าเราน่าจะมีโอกาสได้มาพบปะกันสักครั้ง เพื่อช่วยกันระดมความคิดเห็นอย่างเป็นทางการในนามเครือข่ายกันต่อไปอย่างไรบ้าง จึงขออนุญาตกำหนดนัดหมาย**ประชุมครั้งที่ 1** ในวัน**พุธที่ 23 เมษายน 2551** นี้ เวลา**6 โมงเย็น** ที่**สำนักงาน BIOSCOPE ครับ** (กรุณาศึกดูแผนที่และวิธีเดินทางมาได้ ที่นี่ <http://www.bioscopemagazine.com/web2006/contact.php> ครับ)

ท่านใดคิดว่าน่าจะสะดวกมาร่วมประชุมได้ รบกวนกรุณาอีเมลแจ้งกลับมา(ที่ e-mail ที่)ให้ทางทีมงาน BIOSCOPE ทราบด้วยครับ จะได้จัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสม สำหรับท่านที่อยู่ต่างจังหวัดหรืออยู่กรุงเทพฯ แต่ไม่สะดวกเดินทางมา ก็ไม่ต้องเป็นกังวลครับ ผมจะนำเนื้อหาสาระของการพูดคุยในวันนั้นมารายงานให้ท่านทราบต่อไป แล้วเราค่อยระดมความเห็นกันเพิ่มเติมด้วยช่องทางสื่อสารอื่นๆ ตามแต่จะสะดวกอีก และหากมีข้อสงสัยใดๆ เกี่ยวกับการร่างกฎหมายภาพยนตร์ ก็ให้นำมารายงานความคืบหน้าให้ทุกท่านได้ทราบเป็นระยะเช่นกัน

หวังว่าจะได้พบและพูดคุยกันในวันดังกล่าวครับ ขอขอบคุณทุกท่านอย่างยิ่งอีกครั้งครับ

ด้วยมิตรภาพ

สุภาภ หรือ **ทีมงาน BIOSCOPE**

ภาพที่36. แสดง E-mail ที่ส่งให้กับสมาชิกเรื่องการนัดประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่ 1

ในการประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 1 มีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเดินทางมาร่วมประชุมเพียง 3 คนเท่านั้น ได้แก่ ดร.สระธณ โกวิทวนิชชา, รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง และ พารุจ ชำนาญหมอบ ผู้วิจัยมองว่า จำนวนของสมาชิกที่มาร่วมประชุมก็คงพอจะบอกแนวโน้มของปริมาณคนที่จะทำงานเพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายอย่างจริงจังต่อไปในอนาคตได้ว่าคงจะมีจำนวนไม่มากไปกว่านี้เท่าไรหรอก ซึ่งก็สามารถเข้าใจได้ว่าการเดินทางมาร่วมประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ยังไม่ใช่เรื่องสำคัญหรือจำเป็นมากนักในยามที่ไม่มี "กระแสร้อน" เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์มาช่วยสนับสนุน เพราะใน "สภาวะปกติ" ก็คงจะมีเพียงสมาชิกที่สนใจจริงๆ เท่านั้นถึงจะมีความตั้งใจเดินทางมาร่วมประชุมเพื่อพูดคุยถึงการจะทำอะไรซักอย่างที่ค่อนข้างออกไปในทางต่อต้านรัฐ ซึ่งมันก็คงไม่สนุกเหมือนกับการเดินทางมาดูหนังร่วมกัน อีกทั้งสมาชิกแต่ละคนก็คงมีเรื่องสำคัญที่

เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตมากกว่าที่จะต้องกระทำ การให้ความสนใจหรือใส่ใจกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงต้องเป็นในช่วงที่มีเวลาว่างจากภารกิจต่างๆ จริงๆ ซึ่งก็สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกของสมาชิกหลายๆ คน ดังนี้

“วันนั้นจริงๆ ตั้งใจว่าจะไป แต่ติดธุระก็เลยไม่ได้ไป”

(ชฎานิน เตียงพิทยากร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“ต้องบอกก่อนว่าเครือข่ายคนดูหนังไม่ใช่สิ่งแรกของผมที่ต้องทำในชีวิต หมายถึงว่าในแง่ของการเมืองนะ คือ ผมมีหลายเรื่องมากที่สำคัญกว่าอย่างการยึดทำเนียบผมถือว่าเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจกว่ามาก สำหรับผมสิ่งที่ทำได้ก็คือพยายามกระจายข่าวให้ผ่านบล็อก ว่าเออมีเครือข่ายคนดูหนังเกิดขึ้นแล้วนะครับ ผมก็ทำได้เท่านี้...อย่างประชุม ถ้าขอมาแล้วผมว่างก็ไปให้ได้ แต่ผมไม่ได้ไปประชุม เพราะผมไม่ว่าง”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

“เขาจัดวันธรรมดา ผมทำงาน ผมไปไม่ได้ แล้ววันนั้นฝนก็ตกหนักมากด้วย ผมก็เลยไม่ได้ไป”

(กิตติพัฒน์ จินะทอง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 27 พฤศจิกายน 2551)

ในวันนั้น ทางทีมงานนิตยสารไบโอสโคปได้มีการชี้แจงและทำความเข้าใจถึงบทบาทของนิตยสารว่าจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานใดๆ ของทางเครือข่ายคนดูหนัง อันหมายถึงทางนิตยสารไบโอสโคปไม่ได้ปรารถนาที่จะตั้งตัวเป็นแกนนำ เพราะไม่อย่างนั้นแล้วก็จะกลายเป็นภาพของสื่อที่ออกมาเคลื่อนไหวเสียเอง แต่อธิบายให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังได้เข้าใจว่า จากนี้ไปคือหน้าที่ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่จะต้องสานต่อแนวคิดและร่วมกันขับเคลื่อน

“เครือข่ายคนดูหนัง” ให้เป็นไปในทิศทางที่ทางเครือข่ายต้องการขึ้นมาเอง

“ไม่มันภาพมันก็เป็นของสื่อเต็มๆ...ก็ต้องบอกให้ทุกคนรู้ว่าไบโอไม่ได้ไปเกี่ยวข้องอะไรด้วยแล้ว จากนี้ไปมันเป็นเรื่องของคุณอย่างเดียวที่จะต้องทำขึ้นมาเองนะ คือทุกคนต้อง active อะ แต่ที่ก็ดูเหมือนยังเฉยๆ กันอยู่ เราก็มีส่วนแค่ช่วยกระตุ้นหรือผลักดันให้มันเกิดขึ้นเท่านั้น...”

(ธิดา ผลิตผลการพิมพ์ : บรรณาธิการนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

“...คือวันนั้นเนี่ย พี่สุขภาพเขาก็ได้พูดไว้ว่า เนี่ยดีแล้วละที่มากันแค่ 3 คน เพราะถ้ามากันหมดนี่มันจะ Fake อะฮะ มันก็จะเป็นแค่กระแสเท่านั้นเอง แต่ที่มากัน 3 คนเนี่ย มันคือคนที่สนใจจริงๆ เขาก็เลยให้ 3 คนนี้แหละไปทำ แล้วเขาก็บอกว่าถ้ามันเกิดโดยการที่มีคนมาสร้างกระแสให้มันเนี่ย มันจะไม่เกิดจริง แต่ถ้ามันเกิดแบบนี้มันจะดีกว่า คือค่อยๆ เติบโตไปอะฮะ”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

แม้ว่าการที่นิตยสารไบโอสโคปปล่อยให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทำทุกอย่างกันเองได้อย่างอิสระจะเป็นแนวคิดที่ดี แต่ผู้วิจัยมองว่า การริบถอนตัวของทางนิตยสารไบโอสโคปก็ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เช่นกัน เพราะแม้กระทั่งสมาชิกที่เป็นแกนนำเครือข่ายทั้ง 2 คน คือ ดร.สระวรรณ โกวิทวนิชชา กับ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง ก็ยังตั้งใจว่าจะมาเป็นสมาชิกที่มีส่วนช่วยสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายเท่านั้น แต่ไม่คิดว่าจะต้องลงมือทำทุกอย่างเองทั้งหมด

“คือตอนแรกเราก็เข้าใจว่าทางไบโอจะเป็นคนทำ เราก็จะเข้ามาช่วย แต่กลายเป็นว่าไบโอให้เราทำ เราก็ไม่รู้ว่าจะทำอะไรได้แค่นั้น ก็คงทำในแบบของเรา”

(ดร.สระวรรณ โกวิทวนิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

“คือจริงๆผมเข้าไปเนี่ย ผมก็คิดว่าผมเป็นแค่คนตัวเล็กๆ คนหนึ่ง คือถ้ามีกิจกรรมอะไรผมก็จะไปร่วมด้วย แต่พอเอาเข้าจริงแล้ววันแรกที่ประชุมกันเขาก็บอกให้คุณดรเป็นคนทำเลย ผมก็เลยคิดว่าผมมาทำ BLOG ดีกว่า...”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

เมื่อสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังต้องเผชิญกับภาวะ “เครือข่ายนี้ไม่มีพี่เลี้ยง” จึงอาจจะเกิดอาการ “ไปไม่เป็น” กันอยู่พักใหญ่ ไม่รู้ว่าควรจะต้องทำอะไรยังไงบ้าง ซึ่งจริงๆ แล้วทางนิตยสารไบโอสโคปน่าจะเข้ามาช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำเพื่อ “หัดเดินเอง” ได้บ้าง เพราะมีประสบการณ์จากการทำเครือข่ายรณรงค์เพื่อสุขภาพของภาพยนตร์มาแล้ว ไม่น่าจะปล่อยให้สมาชิกเครือข่ายเร็วเกินไปนัก

หลังการประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 1 เสร็จสิ้นลง ในวันที่ 24 เมษายน 2551 ได้มีการส่งจดหมายข่าวเพื่อรายงานผลการประชุม โดยระบบ E-mail ให้แก่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทุกคนรับทราบ

**จากการประชุม 'เครือข่ายคนดูหนัง' เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2551
ณ ห้องประชุมบริษัท BIOSCOPE ซึ่งได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างหลากหลาย**

เริ่มจากการพูดถึงความต้องการให้เกิดเครือข่ายคนดูหนัง ในระดับเล็กๆ ตั้งแต่กลุ่ม Film Club ชมรมคนดูหนัง หรือกลุ่มคนในระดับจังหวัด ที่สนใจจะเข้าร่วมเครือข่าย ด้วยการลงชื่อเป็นตัวแทนกลุ่ม ไม่ว่าจะจากที่ใดก็ตาม เพื่อเป็นการสร้างชุมชน กลุ่มคนดูหนังในระดับเชิงสถิติปัญหา ให้เกิดการชวนชววยและแลกเปลี่ยนทางความคิด

ซึ่งทาง'เครือข่ายคนดูหนัง' ต้องการสร้างพื้นที่ในการต่อรองกับทางรัฐบาล เพื่อสิทธิพื้นฐานของคนดูหนังทุกคน จึงจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายเพื่อแสดงเจตจำนงในการเป็นตัวแทนของคนดูหนังโดยแท้จริง

โดยต่อไป ชาวคราวความเคลื่อนไหวของทางเครือข่าย จะได้รับการดูแลโดยคุณดร.สรณโกวิทวณิชชา ผ่านทาง e-mail นี้ และหวังว่าจะได้รับความร่วมมือ จากทุกท่านต่อไป

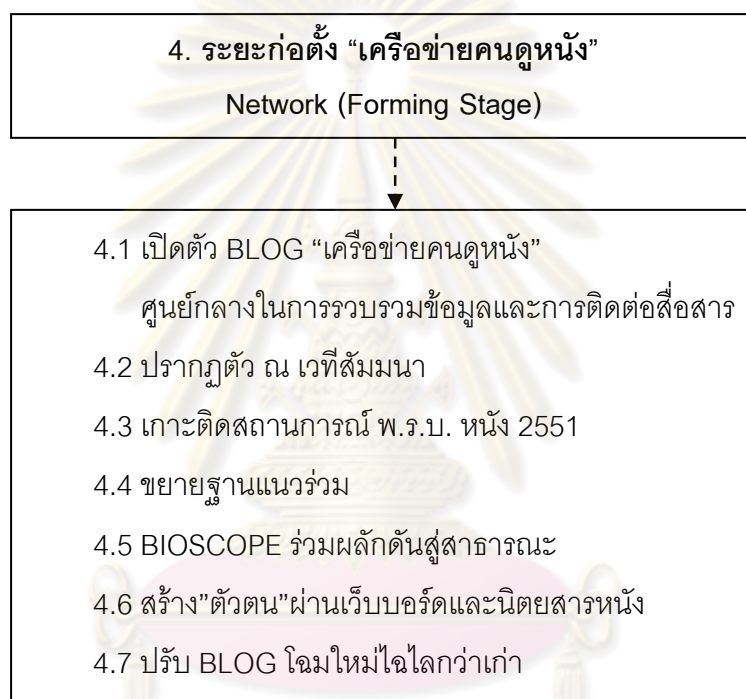
**ทีมงาน 'เครือข่ายคนดูหนัง'
24 เมษายน 2551**

ภาพที่ 37. ข้อความจาก E-mail รายงานผลการประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่ 1

จากข้อความที่ปรากฏใน E-mail จะเห็นได้ว่า ทางนิตยสารไบโอสโคปมีแนวคิดที่อยากจะให้เกิด “เครือข่ายคนดูหนัง” ในระดับเล็กๆ เป็นกลุ่มย่อยๆ หลายๆกลุ่ม รวมถึงในระดับจังหวัด ซึ่งเท่ากับว่าคนดูหนังที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายตามพื้นที่ต่างๆ จะต้องไปหากกลุ่มของพวกเขาให้เจอ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในแต่ละพื้นที่ แต่ในความเป็นจริงนั้น แนวคิดดังกล่าวคงเกิดขึ้นได้อย่างยากยิ่ง เพราะจากจำนวนสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังที่มีอยู่ตามจังหวัดต่างๆ มักจะมีอยู่เพียง 1- 3 คนเท่านั้น พื้นที่ที่พวกเขาจะสามารถเกาะกลุ่มกับทางเครือข่ายได้จึงคือพื้นที่เสมือนของสื่ออินเทอร์เน็ต คนดูหนังในระดับกลุ่มเล็กๆ ที่ทางเครือข่ายหวังว่าจะเกิดขึ้นจึงมีเพียงการรวมกันของคนดูหนังในพื้นที่กรุงเทพแห่งเดียว ยิ่งไปกว่านั้น การพยายามจะสร้างพื้นที่ที่ต่อรองกับทางรัฐบาลในช่วงเวลานี้ก็ยังคงเป็นการเสนอความคิดที่เร็วเกินไปนัก เนื่องจากทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” เพิ่งจะเริ่มก่อร่างสร้างชาย ยังไม่เป็นรูปเป็นร่างมากนัก จึงน่าจะเริ่มจากการพยายามสร้างที่ทางของตัวเองก่อนที่จะไปสร้างพื้นที่ที่ต่อรองกับภาครัฐ

จากผลการวิจัยของ **ระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสารBIOSCOPE** แสดงให้เห็นว่า ทางฝ่ายนิตยสารไบโอสโคปได้ทำหน้าที่ของการเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ให้กับกลุ่มคนดูหนัง โดยการกระตุ้นและพยายามผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนังในลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้น และทางทีมงานนิตยสารไบโอสโคปก็ตระหนักดีว่าหากพวกเขาซึ่งมีฐานะเป็นสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องอยู่กับภาพยนตร์เป็นผู้นำการเคลื่อนไหวหรือทำการเคลื่อนไหวในประเด็นนี้เอง ก็จะทำให้ภาพที่มาจากคนดูหนังถูกลดทอนน้ำหนักของความน่าเชื่อถือได้ว่าไม่ได้เป็นตัวแทน

ที่มาจากคนดูหนังจริงๆ ทางนิตยสารไบโอสโคปจึงถอยบทบาทของตัวเองลงให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดภาพที่คลุมเครือ แต่ก็ยังต้องติดตามต่อไปว่า หลังจากช่วงระยะนี้ ทางนิตยสารไบโอสโคปจะวางบทบาทของตัวเองที่มีต่อ “เครือข่ายคนดูหนัง” อย่างไร ซึ่งอาจจะทำได้โดยการเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ให้กับทางเครือข่ายคนดูหนังในแง่ของการเปิดพื้นที่บนหน้านิตยสารให้เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือข่าวคราวความเคลื่อนไหวของเครือข่ายคนดูหนังต่อไปในระยะยาว

4. ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในช่วงระยะนี้ (พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2552) ผู้วิจัยทำการศึกษาจากหลังการประชุมเครือข่ายครั้งที่ 1 ว่ามีการเริ่มดำเนินการเกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังไงบ้าง มีการแสดงสิทธิและเสียงในฐานะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” อย่างไร แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านระยะเวลาในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ไว้ตั้งแต่จุดเริ่มต้นเครือข่าย คือ วันที่ 18 มีนาคม 2551 – เดือนพฤษภาคม 2552 รวมระยะเวลา 1 ปี กับ 2 เดือน ข้อมูลในช่วงระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเป็นการเก็บข้อมูลที่สิ้นสุดเพียงแค่เดือนพฤษภาคม 2552 ซึ่ง

ณ ขณะที่ผู้วิจัยเขียนรายงานข้อมูลนี้ (มิถุนายน 2552) “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังคงดำรงอยู่และยังมีความพยายามที่จะขยายบทบาทของเครือข่ายต่อไป

หลังจากที่มีการประชุมเครือข่ายคนดูหนัง ครั้งที่ 1 แล้ว ทาง ดร.สระธณ โกวิชนิซชา ได้รับหน้าที่ในการเป็นผู้ประสานงานของเครือข่ายคนดูหนัง ส่วน รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง รับหน้าที่ในการทำ BLOG ให้กับเครือข่ายคนดูหนัง ซึ่งในเวลาต่อมา สมาชิกเครือข่ายทั้งสองคนนี้ก็กลายเป็นแกนนำและกำลังหลักสำคัญของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในการขับเคลื่อนเครือข่ายคนดูหนังให้เดินหน้าไปได้เพียง 2 คนเท่านั้น

“...แต่พอเอาเข้าจริงแล้ววันแรกที่ประชุมกันเขาก็บอกให้คุณดรเป็นคนทำเลย ผมก็เลยคิดว่าผมมาทำ BLOG ดีกว่า แล้วคุณดรเขาก็ค่อนข้างจะใกล้ชิดกับทางกระทรวงวัฒนธรรม ถ้ามีข่าวอะไรเขาก็จะทราบ แต่ตอนนี้มันก็ยังเงียบๆอยู่ ยังไม่ค่อยมีข่าวอะไร จริงๆมันคงต้องรอให้พระราชบัญญัติตัวเนี้ยประกาศใช้อย่างเต็มรูปแบบก่อนนะฮะว่าจะยังไงต่อไป...”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

4.1 เปิดตัว BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร

ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2551 BLOG ของเครือข่ายคนดูหนังก็เปิดตัวอย่างเป็นทางการโดยมีการแจ้ง E-mail ถึงสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2551 และมีการนำข่าวนี้ไปประชาสัมพันธ์ในเว็บบอร์ดของนิตยสารไปเอสโคปด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรียน สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

ปัจจุบันหลังจากได้มีการเริ่มจัดตั้งเครือข่ายคนดูหนัง จากเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอส์โคป และได้จัดประชุมครั้งที่ 1 ผ่านพ้นไป เราได้จัดทำบล็อกของเครือข่ายคนดูหนังเรียบร้อยแล้วที่

thaiaudience.wordpress.com

หลังจากนี้เราจะพยายามเผยแพร่ข่าวสาร และบทความต่างๆ มากขึ้น ตามกำลังของอาสาสมัครคนหนึ่ง

จึงเรียนเชิญสมาชิกทุกท่านเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น, ส่งบทความ, ร่วมเผยแพร่บล็อก, และบอกต่อผู้ที่คุณคิดว่ามีเจตนาเดียวกันกับเราให้มาร่วมเป็นเครือข่ายคนดูหนังต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

Webmaster
เครือข่ายคนดูหนัง

ภาพที่38. ข้อความจาก E-mail แจ้งข่าวเรื่อง BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

เครือข่ายคนดูหนัง
Movie Audience Network in Thailand

คณะกรรมการภาพยนตร์เห็นชอบ 7 เรตติ้ง เสนอที่ประชุมกรม. 16 ธ.ค. นี้
Posted ธันวาคม 8, 2008 by เครือข่ายคนดูหนัง

Categories: ข่าวประชาสัมพันธ์
Tags: กระทรวงวัฒนธรรม, คณะกรรมการภาพยนตร์, พระราชบัญญัติ

เมื่อวันที่ 8 ธ.ค. ที่กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) นาย วรวิจน์ เอื้ออภิญญกุล รักษาการ รมว.วัฒนธรรม เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ เกี่ยวกับ ร่างกฎหมายฉบับบัญญัติหรือร่างกฎกระทรวงที่ออกตาม พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 โดยมีนายวีระ โรจน์พจนรัตน์ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) มจ.ชาติเฉลิม ยุคล นายปรัชญา ปิ่นแก้ว และผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วม

นายวีระ กล่าวภายหลังการประชุมคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติว่า คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ ได้สรุปผล ร่างกฎกระทรวงและประกาศที่ออกตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 แล้ว

Home
ติดต่อ หรือร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับเรา
รายชื่อสมาชิกเกี่ยวกับเรา
หมวดหมู่
ข่าวประชาสัมพันธ์
คนดูเขียนถึงหนัง
บทความ
กระดานข่าว

ภาพที่39. แสดงหน้าแรกของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

(ข้อมูล ณ วันที่ 8 ธันวาคม 2551)

หัวข้อ: เปิดแล้ว!!...บล็อก "เครือข่ายคนดูหนัง" (อ่าน 1700 ครั้ง)

 เปิดแล้ว!!...บล็อก "เครือข่ายคนดูหนัง"
 « เมื่อ: พฤษภาคม 17, 2008, 02:02:55 pm »

ข่าวดี!!!
 แวะไปเยี่ยมชม ให้กำลังใจ เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ "เครือข่ายคนดูหนัง" ได้แล้วค่ะ
 ที่
<http://thaiaudience.wordpress.com/>

รบกวนเพื่อนๆ ที่มีจิตศรัทธา ช่วยกันส่งกำลังใจกันไปด้วยนะคะ

และอ่านที่มาที่ไปของ "เครือข่ายคนดูหนัง" ได้ที่กระทู้นี้ค่ะ
<http://www.bioscopemagazine.com/smf/index.php?topic=1015.0>

« แก้ไขครั้งสุดท้าย: พฤษภาคม 17, 2008, 02:04:39 pm โดย administrator »

 Re: เปิดแล้ว!!...บล็อก "เครือข่ายคนดูหนัง"
 « ตอบ #1 เมื่อ: พฤษภาคม 22, 2008, 04:39:20 am »

ตอนนี้ปรับปรุงเพิ่มเติมอีกเล็กน้อยแล้วครับ ใครมีข้อเสนอแนะก็มาบอกผ่านบล็อกได้เลย

 Re: เปิดแล้ว!!...บล็อก "เครือข่ายคนดูหนัง"
 « ตอบ #2 เมื่อ: พฤษภาคม 23, 2008, 09:12:28 am »

มีคนมา Comment สงสัยว่าจะสมัครตรงไหน ยืนยันอีกครั้งว่าให้ไปสมัครที่อีเมล movieaudienecnetwork@gmail.com ครับ

ภาพที่40. แสดงกระทู้แจ้งข่าวเปิดตัว BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”
 (จากเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคป)

จะเห็นได้ว่า ในช่วงระยะเพรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ ความพยายามที่จะเรียกร้องถึงความไม่เป็นธรรมของระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์นั้นจะกระทำใน “มิติปัจเจกบุคคล” แต่ในช่วงระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” นี้ ความพยายามในการสร้าง “พื้นที่สาธารณะ” และ “ตัวตน” ในการแสดงสิทธิและเสียงของคนดูหนังจะเริ่มกระทำใน “มิติของส่วนรวม” ในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง” อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะใช้ศักยภาพของความเป็น “เครือข่าย” มาใช้เป็นพลังในการต่อรอง/เรียกร้องถึงสิทธิของคนดูหนังในขั้นต่อไป

ส่วน BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง ก็มีการประชาสัมพันธ์ไปตามเว็บบอร์ดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ เช่น เว็บบอร์ดของเว็บไซต์พันทิพห้องเฉลิมไทย, เว็บบอร์ดของเว็บไซต์ปี๊ปคอรันแม็กกาซีน เป็นต้น และได้กลายเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายซึ่งจะมีผลมาถึงสิทธิของคนดูหนัง ตัวอย่างเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551, การควบคุมสื่อภาพยนตร์ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงวัฒนธรรม, ความคืบหน้าเรื่องการออก “กฎกระทรวง” และการประกาศใช้กฎหมายเวรตตั้งในการควบคุมสื่อภาพยนตร์, ข่าวของภาพยนตร์ที่ถูกแบน (ห้ามฉาย) ด้วยระบบเซ็นเซอร์แบบเดิมที่ใช้ควบคุมสื่อระหว่างรอให้ระบบการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์เสร็จสมบูรณ์ และมีการบังคับใช้

อย่างเป็นทางการ เป็นต้น (อ่านรายละเอียดของข้อมูลส่วนนี้ได้ในบทที่ 4 : พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะ)

นอกจากนี้ ภายใน BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง ยังใช้เป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังกับทางแกนนำและสมาชิกคนอื่นๆ ของเครือข่ายคนดูหนังด้วย ในขณะเดียวกันเมื่อมี BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นพื้นที่ของเครือข่ายเองแล้ว ในส่วนของการรับสมัครเครือข่ายคนดูหนัง จากเดิมที่ให้ส่ง ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ โดย E-Mail ไปยัง editor@bioscopemagazine.com ก็เปลี่ยนที่อยู่ E-Mail มาเป็น movieaudienecenetwork@gmail.com เพื่อสมัครสมาชิกกับทางเครือข่ายคนดูหนังโดยตรงและไม่ต้องผ่านไปทางนิตยสารไบโอสโคปอีกต่อไป ซึ่งในเวลาต่อมา วันที่ 29 กรกฎาคม 2551 ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้เปิดกระดานข่าว (เว็บบอร์ด) ของเครือข่ายคนดูหนังเพิ่มขึ้นอีก 1 เมนูในหน้าบล็อกเครือข่ายคนดูหนัง แต่กระดานข่าวดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการพิมพ์ข้อความ จึงได้ปิดตัวลงในระยะเวลาอันสั้น และในวันที่ 22 ตุลาคม 2551 กระดานข่าวของเครือข่ายคนดูหนังเปิดให้สมาชิกใช้งานได้อีกครั้ง (อ่านรายละเอียดของข้อมูลส่วนนี้ได้ในบทที่ 4 : พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ในช่วงนี้ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” กำลังพยายามสร้าง “ตัวตน” ให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณะ และพยายามสถาปนา “พื้นที่ส่วนตัว” ของเครือข่ายคนดูหนังบนพื้นที่สาธารณะในโลกเสมือน (virtual public sphere) ของ “สื่ออินเทอร์เน็ต” อีกทีหนึ่ง โดยเป็นความพยายามที่จะกระทำการสื่อสารบนพื้นที่สาธารณะในฐานะของ “พลเมือง” เพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมสื่อภาพยนตร์อีกชั้นหนึ่ง ดังที่ Harry Skornia (1965 อ้างถึงในระวีวรรณ ประกอบผล, 2525) ได้กล่าวถึงแนวทางในการควบคุมสื่อมวลชนของประเทศต่างๆ ในโลกจะถูกควบคุมโดยมีทางเลือก 3 ทางด้วยกัน คือ

4. การควบคุมโดยสาธารณชน (Public Control)
5. การควบคุมโดยธุรกิจการค้า (Commercial Control)
6. การควบคุมโดยการเมือง (Political Control)

Harry Skornia (เพ็งอ้าง) กล่าวว่า ไม่มีระบบสื่อมวลชนใดเลยที่จะมีลักษณะเป็นระบบที่มีการควบคุมโดยแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียว ดังนั้น การมองการควบคุมระบบสื่อมวลชนของประเทศใดประเทศหนึ่งจึงเป็นการมองในลักษณะที่พยายามหาความโน้มเอียงระหว่าง

การควบคุมทั้ง 3 ทาง อันได้แก่ อำนาจอรัฐ, ภาครัฐกิจ และภาคประชาชน ขึ้นอยู่กับว่าระบบนั้นจะตกอยู่ภายใต้การควบคุมแบบใดมากกว่ากัน

เมื่อนำหลักการควบคุมสื่อมวลชน 3 ขาของ Harry Skornia มาเปรียบเทียบกับกรณีของประเทศไทยกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์แล้ว จะเห็นว่า ในบ้านเรายังคงใช้การควบคุมสื่อภาพยนตร์โดยระบบการเมือง (อำนาจอรัฐ) เป็นหลัก และเป็นขาข้างที่ใหญ่ที่สุด ส่วนขาอีกข้างหนึ่งคือการควบคุมโดยภาครัฐกิจ (กลุ่มผู้สร้าง/ผู้กำกับภาพยนตร์) ที่มีส่วนในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะปรากฏในสื่อภาพยนตร์ให้โดนควบคุมจากอำนาจอรัฐให้น้อยที่สุด เปรียบเสมือนการ “เซ็นเซอร์ตัวเอง” ไปแล้วขั้นหนึ่งโดยปริยายซึ่งในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยมันไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น สำหรับประเทศไทยภาพยนตร์ทุกเรื่องจะต้องผ่านกระบวนการเซ็นเซอร์จากภาครัฐก่อนที่จะได้รับอนุญาตให้ฉายต่อสาธารณะ แม้ในปัจจุบัน จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ (พ.ศ.2551) ที่มีการกำหนดให้ใช้ระบบการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) เพื่อควบคุมสื่อภาพยนตร์แทนระบบเซ็นเซอร์ที่มีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2473 แต่ ณ ปัจจุบัน (วันที่ 2 มิถุนายน 2552 เป็นระยะเวลาครบ 1 ปี แล้วหลังจากที่มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ภาพยนตร์ 2551) การควบคุมสื่อภาพยนตร์ก็ยังคงใช้กฎหมายเซ็นเซอร์ตัวเดิมอยู่ อันเนื่องมาจาก “กฎกระทรวง” ที่จะออกมาใช้ร่วมกับ พ.ร.บ. ภาพยนตร์ 2551 ยังอยู่ในช่วงกระบวนการดำเนินงานเพื่อออกกฎหมายลูก ด้วยเหตุนี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเกิดขึ้นมาเพื่อที่จะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการดังกล่าว โดยมีความพยายามที่จะเสนอความคิดเห็นต่อภาครัฐในฐานะตัวแทนของคนดูหนัง เปรียบได้กับว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” กำลังพยายามที่จะ “แหงนขาอีกข้างหนึ่ง” ที่เป็นขาของภาคประชาชนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบเกณฑ์ของข้อกำหนดที่จะออกมาควบคุมสื่อภาพยนตร์ ซึ่งจะกระทบกับพวกเขาโดยตรงในฐานะที่เป็น “ผู้ชม/ผู้บริโภค” ที่มีวุฒิภาวะแล้วและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้า เพื่อให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและเท่าเทียมกันในระหว่างภาพยนตร์แต่ละเรื่อง อันจะไปกระทบกับสิทธิเสรีภาพในการเสพสื่อที่ผู้ชมภาพยนตร์ควรจะได้รับ

อย่างไรก็ตาม การจะเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่เป็น “คนดูหนัง” ยังเป็นเรื่องที่ทำได้อย่างยากยิ่ง รัฐบาลที่รัฐก็ยังไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” สิ่งที่ว่าเครือข่ายสามารถทำได้ดีที่สุดในตอนนี้จึงคือการพยายามสร้าง “ตัวตน” ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมให้ได้เสียก่อน ดังที่ภาครัฐมักจะมีเสียงที่มาจากตัวแทนของเครือข่ายครอบครัวเสมอ

เมื่อเป็นเช่นนั้น การก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเป็นการรวมตัวกันของ “ผู้บริโภค” ที่ในวันนี้พยายามจะออกมาใช้สิทธิใน “ความเป็นพลเมือง” เพื่อตรวจสอบและสื่อสารกับภาครัฐ รวมถึงบุคคลอื่นๆ ในพื้นที่สาธารณะแบบเสมือน โดยผ่าน “BLOG เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นกระบวนการแรกที่จะนำไปสู่กระบวนการถัดไป เพราะการจะเป็น “พลเมืองที่แท้จริง” ได้นั้นก็จำเป็นต้องมี “พื้นที่สาธารณะ” เพื่อให้มีเวทีสำหรับการนำเสนอข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้เหตุและผลประกอบการพิจารณาและตรวจสอบข้อมูลจนรอบด้านก่อนที่ประชาชนจะใช้ “สิทธิ” และ “เสียง” ของตนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะเห็นได้ว่า พื้นที่สาธารณะทางกายภาพที่ทางเครือข่ายคนดูหนังจะใช้เพื่อนำเสนอข้อมูลให้แก่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังและสาธารณะได้รับทราบนั้นมันไม่มีอยู่จริง เนื่องด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ (space) และเวลา (time) รวมถึงปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น เงินทุนในการดำเนินการ ฯ “พื้นที่สาธารณะแบบเสมือน” (virtual public sphere) จึงเข้ามามีบทบาทมากในการสร้าง “เครือข่ายคนดูหนัง” และสร้าง “พื้นที่” สำหรับเครือข่ายคนดูหนัง แต่การใช้ “พื้นที่สาธารณะแบบเสมือน” บนสื่ออินเทอร์เน็ตของเครือข่ายคนดูหนังจะสามารถพลิกโฉมหน้าของพื้นที่สาธารณะแบบที่เคยมีมาในอดีต ดังที่ Habermas (1989 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2551) ยืนยันว่า รูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ จำเป็นจะต้องเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้าเห็นตากัน (face-to-face communication) จะสามารถขยับขยายคลี่คลายออกไปเป็นการโต้แย้งอภิปรายเสนอแนะกันใน “พื้นที่สาธารณะในโลกเสมือน” ได้หรือไม่ ภายใต้ยุคที่สื่ออินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นสื่อกระแสหลักสำหรับชนชั้นกลางในเมืองทั่วไป หรือจะเป็นเพียงแค่ “การบงการของผู้บริโภค” ที่ไม่ได้ส่งผลใดๆ ในทางปฏิบัติหรือในทางการเมือง อันจะก่อให้เกิดการต่อรองหรือยื่นข้อเรียกร้องกับภาครัฐในฐานะ “พลเมือง” ได้

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาจากสถิติที่มีการเข้าชม BLOG จำนวน 13,298 ครั้ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2552 รวมระยะเวลา 1 ปี นับตั้งแต่มี BLOG) แสดงให้เห็นว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นที่รู้จักมากขึ้นในกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ที่เข้ามาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ

4.2 ปราบกฏตัว ณ เวทีสัมมนา

ในวันจันทร์ที่ 11 สิงหาคม 2551 มีการจัดสัมมนา “เวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์” ซึ่งจัดขึ้นโดย สถาบันแห่งชาติเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต และเกมคอมพิวเตอร์ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงวัฒนธรรม ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 21

กระทรวงวัฒนธรรม เวลา 14.00 – 17.30 น. ซึ่งคุณ ดร.สระธณ โกวิทวนิชชา ผู้ประสานงานของเครือข่ายคนดูหนัง ได้ไปเข้าร่วมเวทีสัมมนาในวันนั้นด้วย

“วันนั้นที่เรารู้ข่าว ก็เพราะพี่สุภาพโทรมาบอกว่าทางกระทรวงวัฒนธรรมจะจัดเวทีสัมมนาที่ทางกระทรวงวัฒนธรรมเขาจ้างให้มหาลัยมหิดลทำวิจัยให้อะนะ เราก็เออไปฟัง...จะว่าไปปรากฏตัวในนามเครือข่ายด้วยก็ใช่แหละ แต่ก็ไม่เห็นว่าเขาจะเปิดโอกาสอะไรให้เราซักเท่าไร เหมือนหัวหลักหัวตอมากกว่า เราไม่รู้ว่าเขามีความจริงใจในการจัดงานนี้แค่ไหน แต่เราว่ามันเหมือนจัดแค่ให้ได้ชื่อว่าจัด แต่ไม่ได้จัดเพื่อรับฟังความคิดเห็นจริงๆ...”

(ดร.สระธณ โกวิทวนิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

ครั้นพอผู้วิจัยสอบถามว่า คุณดร.สระธณ แสดงตัวอย่างใดในการสัมมนาครั้งนั้นว่าเป็นตัวแทนจาก “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็ได้คำตอบว่าไม่ได้แสดงตัวอะไรว่ามาจากทางเครือข่าย เพราะเข้าไปกับทางคุณ สุภาพ หรือเทพาธิป บรรณารักษ์การบริหารนิเทศสารไปไอสโคป และในวันนั้นก็ไม่ได้มีการให้ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละท่านแนะนำตัวก่อน แต่ก็ได้แสดงความคิดเห็นไปในฐานะของผู้ชมภาพยนตร์ ซึ่งผู้วิจัยมองว่า การไปปรากฏตัว ณ เวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์ในวันนั้นของคุณดร.สระธณ จึงยัง “ไม่สามารถประกาศตัวตนบนพื้นที่ทางกายภาพ” ต่อภาคส่วนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการร่างกฎหมายลูกที่จะใช้ประกอบกับการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฯ ฉบับใหม่ (พ.ศ. 2551) ได้

หลังจากนั้น ในวันศุกร์ที่ 29 พฤษภาคม 2552 เวลา 13.00 - 16.00น. มีการจัดเสวนาทางวิชาการเรื่อง “เรตหนังไทยในศตวรรษที่ 21” ที่ ห้องประชุม 1 ชั้น 2 อาคารสำนักงานภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาเกณฑ์การปรากฏตัวของภาพยนตร์ในภาพยนตร์ตามระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ในการประชุมครั้งนี้ ดร.สระธณ โกวิทวนิชชา ผู้ประสานงานของเครือข่ายคนดูหนัง ทราบข่าวมาจากการติดตามข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต และเมื่อทราบว่าทางนิเทศสารไปไอสโคปมีส่วนร่วมในการเสวนาครั้งนี้ด้วย จึงได้ติดต่อไปทางทีมงานนิเทศสารไปไอสโคปเพื่อขอเข้าร่วมฟังการเสวนานี้ด้วย แล้วทางคุณดร.สระธณจึงได้แจ้งให้ผู้วิจัยทราบอีกที่ว่าสนใจจะไปร่วมฟังด้วยกันหรือไม่

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการเสวนาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ก่อนที่จะเริ่มการเสวนามีการให้แต่ละท่านที่มาร่วมประชุมแนะนำตัว ทางด้าน ดร.สระธณ โกวิทวนิชชา ซึ่งเป็นตัวแทนจากเครือข่ายคนดูหนังกลับเลี้ยงที่จะแนะนำตัวว่ามาจาก “เครือข่ายคนดูหนัง” แต่แนะนำ

ตัวในสถานภาพของ “สื่อมวลชน” แทนเนื่องจากในอีกบทบาทหนึ่ง ดร.สระธณ ก็มีอาชีพเสริมเป็นนักเขียน/นักวิจารณ์ภาพยนตร์เขียนบทความให้กับนิตยสารภาพยนตร์ Filmmax ด้วยอีกสถานะหนึ่ง เมื่อผู้วิจัยถามเขาว่าทำไมถึงไม่แนะนำตัวว่ามาเป็นตัวแทนจาก “เครือข่ายคนดูหนัง” เขาก็ให้เหตุผลกับผู้วิจัยว่า “ถ้าแนะนำอย่างนั้นก็ไม่น่าจะดี” ซึ่งผู้วิจัยมองว่า เขาคงเกรงว่าถ้าแนะนำด้วยสถานภาพของ “ตัวแทนจากเครือข่ายคนดูหนัง” จะไม่มีใครสนใจฟังสิ่งที่เขาพูดมากกว่า แต่การแนะนำตัวในสถานะของ “สื่อมวลชน” เป็นสถานภาพที่มีสิทธิพิเศษบางอย่างในการที่จะเข้าร่วมประชุมหรือถ้าจะเสนอความคิดเห็นก็จะมีคนฟังมากกว่า ประกอบกับขณะนี้ทางเครือข่ายคนดูหนัง ยังมีสมาชิกอยู่น้อยมาก หากถูกทางภาครัฐถามว่าเขาเป็นตัวแทนของคนดูหนังก็คนก็คงจะตอบได้ไม่เต็มเสียงนัก

การเสวนาในวันนั้น มีตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆของสังคมเข้าร่วมการเสวนาค่อนข้างหลากหลาย เช่น ตัวแทนจากสมาพันธ์สมาคมภาพยนตร์แห่งชาติ ตัวแทนจากผู้สร้าง/ผู้กำกับภาพยนตร์ ตัวแทนจากมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาคน ตัวแทนเครือข่ายครอบครัว ตัวแทนของสถานักเรียน ตัวแทนคนทำหนังสืออิสระ ตัวแทนของเยาวชนคนทำหนังสือ ๕ และจากการระดมความคิดเห็นเรื่องข้อเสนอเกี่ยวกับการปรากฏภาพของบุหรีในภาพยนตร์ ก็ยังมีความเห็นที่ค่อนข้างหลากหลายและยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ในการเสวนาครั้งนี้

ในที่นี้ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างให้เห็นถึงการเสนอความคิดเห็นของตัวแทนแต่ละฝ่าย เช่น ดร.สระธณ (ผู้ประสานงานของเครือข่ายคนดูหนัง) เสนอว่า ไม่จำเป็นต้องมีการจำกัดภาพบุหรีในภาพยนตร์แต่ละเรต ควรให้ผู้สร้างพิจารณาตามความเหมาะสมของเนื้อเรื่องเองได้ แต่ให้มีการฉายสปอตตรณรงค์การไม่สูบบุหรีก่อนหรือหลังการฉายภาพยนตร์ เพราะทุกวันนี้ก่อนการฉายหนังก็เต็มไปด้วยการโฆษณาอยู่แล้ว ถ้าจะเพิ่มสปอตตรณรงค์อีกสักชุดก็ไม่น่าจะมีปัญหา ซึ่งทางด้าน ศ.นพ. ประกิต วาทีสาธกกิจ เลขาธิการมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาคน ก็มีท่าทีที่พอใจกับข้อเสนอนี้ แต่ยังคงติดปัญหาตรงที่ว่าแล้วใครล่ะที่จะเป็นผู้ผลิตสปอตตรณรงค์ ส่วนทางด้านตัวแทนเครือข่ายครอบครัว เสนอว่า ในเรตที่ต่ำกว่าอายุ 13 ปีไม่ควรมีการนำเสนอภาพของบุหรีให้เห็นเลย และทางด้านตัวแทนจากสมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ เสนอว่า ควรจะเป็นไปตามความเหมาะสมของสภาพสังคมและบริบทที่ปรากฏอยู่ในหนัง เพราะคนทำหนังก็ตั้งใจที่จะสะท้อนภาพความเป็นจริงทางสังคมตั้งที่มันเป็นอยู่ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ลองถามความคิดเห็นเรื่องความเป็นไปได้ที่จะมีสภาผู้ชมภาพยนตร์เหมือนกับที่ทางสถานีโทรทัศน์ทีพีบีเอส (TPBS) กำลังทำสภาผู้ชมและผู้ฟังรายการของทีวีสถาธรรณะบ้าง ก็

พบว่า ตัวแทนของภาครัฐในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม มีท่าทีต่อต้านความคิดเห็นดังกล่าวในทันที โดยกล่าวออกมาว่า แล้วจะต้องใช้คนซักกี่คนถึงจะเป็นตัวแทนของผู้ชมภาพยนตร์ทั่วประเทศได้ และไม่คิดว่าเรื่องดังกล่าวจะสามารถทำได้ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า โอกาสของภาคประชาชนที่อยากจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อเรื่องต่างๆที่จะออกมาเกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ ดังเช่นที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” ตั้งเป้าหมายไว้นั้น คงจะเป็นความหวังที่ริบหรี่รางเลือนนัก

อย่างไรก็ดี ทางด้านอาจารย์ อิทธิพล ปรีดีประสงค์ ตัวแทนจากสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ก็กล่าวเสริมในลักษณะที่เปิดโอกาสให้มากกว่าว่า คงจะไม่ต้องถึงขนาดมีสภาผู้ชมภาพยนตร์เกิดขึ้น แต่เวลาที่มีการระดมความคิดเห็นจากหลายๆภาคส่วนของสังคมอย่างเช่นในวันนี้ก็อยากให้ตัวแทนมาร่วม/ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ก็น่าจะสามารถใช้เป็นประโยชน์ได้เช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยมองว่า เวทีเสวนาเหล่านี้คงเป็นช่องทางเดียวที่พอจะมีอยู่ให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมที่สุดในการจะเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อเสนอ/แสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐของทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้

4.3 เกาะติดสถานการณ์ พ.ร.บ. หน้ง 2551

หลังจากที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้เริ่มก่อตั้งมาซักกระยะหนึ่งแล้วและเริ่มเป็นที่รับรู้ถึงการมีอยู่ของเครือข่ายในกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ที่เข้าไปใช้กระดานข่าวสนทนาต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ และบุคคลทั่วไปที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตบ้างแล้ว (ผู้วิจัยอนุมานจากตัวเลขสถิติการเข้าชม BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง จำนวน 13,000 กว่าครั้ง ตลอดระยะเวลา 1 ปีนับแต่มี BLOG) ทางด้าน 2 แกนนำของเครือข่ายคนดูหนัง ก็ยังไม่ค่อยได้คุยกันถึงแผนกิจกรรมที่ชัดเจนว่าจะกำหนดบทบาทของกลุ่มตัวเองต่อไปอย่างไร เนื่องจากตัวกฎหมายเรตติ้งที่จะนำมาบังคับใช้แทนระบบเซ็นเซอร์ก็ยังไม่เรียบร้อย ในช่วงนี้จึงอยู่ระหว่างการรอดูสถานการณ์ พร้อมๆไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและติดตามการทำงานของกระทรวงวัฒนธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไปเรื่อยๆก่อน ประกอบกับยังไม่มีสถานที่ประชุมเป็นของตนเอง สมาชิกและคนทำงานยังน้อย จึงยังขยับอะไรไม่ได้มากนัก

“จริงๆ ตอนนี้อย่างไรยังไม่ขยับอะไรมาก เพราะเราจะรอดูก่อนว่าถ้าใช้กฎหมายเรตติ้งแบบเต็มรูปแบบแล้วมันจะเป็นยังไง แต่ตอนนี้มันยังใช้ระบบเดิมอยู่ ก็คือการเซ็นเซอร์ ที่นี้จะทำอะไรเราก็เลยรู้สึกว่ายังขยับอะไรไม่ได้มาก แล้วการเมืองตอนนี้มันก็ยังไม่นิ่ง ยังไม่รู้ว่าจะเป็นยังไงต่อไป พูดถึงจริงๆ เรื่องนี้มันเป็นแค่เรื่องนิดเดียวไปเลยถ้าเทียบกับสถานการณ์การเมืองตอนนี้ละ

สภามันก็ยังวุ่นวาย ก็คงยังออกกฎหมายอะไรเพิ่มเติมตอนนี้ไม่ได้หรอก แล้วเราก็อยากรอให้ใช้
เรตติ้งจริงๆก่อนว่ามันจะเป็นยังไง แต่ตอนนี้ที่ทำได้ก็คือเราก็คอยตามข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไป
เรื่อยๆ”

(ดร.สระธรณ โกวินทวิชชา : ผู้ประสานงาน “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551)

“ผมก็มีคุยกับทางดรเขาบ้างอ่ะนะ ว่าเออหรือเราจะจัดฉายพวกหนังที่โดนแบนโดน
เซ็นเซอร์ดี แต่เหมือนดรเขาก็ยังไม่อยากทำอ่ะนะ คนทำงานก็มีอยู่แค่นี้ แล้วงานประจำของผมก็
ค่อนข้างเยอะช่วงนี้เลยอาจจะไม่มีเวลาไปสนใจกับมันมาก BLOG ก็ยังไม่ได้อัพเดทเพิ่ม อีกอย่าง
มันก็ยังติดเรื่องสถานที่ด้วย ขนาดจะนัดประชุมกันอีกครั้ง ตอนนั้นก็ยังหาสถานที่ประชุมไม่ได้เลย
เพราะอย่างออฟฟิศของไบโอเขาก็ย้ายไปโชคชัย 4 แล้ว มันก็ยิ่งลำบากมากขึ้น”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์เพิ่ม, 23 พฤษภาคม 2552)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังให้ความสนใจกับบริบทแวดล้อม
ของสถานการณ์บ้านเมือง ก็เพราะตระหนักดีว่าเรื่องใดเป็นเรื่องที่สำคัญมากกว่ากันซึ่งภาครัฐ
จะต้องเลือกทำก่อนเพื่อให้ประเทศชาติเดินหน้าไปได้ แต่การเรียกร้องถึง “สิทธิ” และ “เสรีภาพ”
ในการเสพสื่อที่มันอาจจะดูเป็นเพียงเรื่องเล็กๆ ของคนส่วนใหญ่ หรือการจะยอมให้ทุกอย่าง
“เป็นไปตามระบบ” กับเรื่องที่คุณเหมือนว่าเป็นแค่เพื่อความบันเทิงส่วนตัว อาจจะไปสู่การต้อง
ยินยอม “ตามระบบที่เป็นไปของกลไกรัฐ” ในเรื่องที่ใหญ่กว่าก็เป็นได้ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึง
ความเป็น “Smart Consumer” หรือผู้บริโภคที่มีคุณภาพในการเลือกรับสื่อและข่าวสารอย่าง
หลากหลาย กล่าวคือ มีการรับสื่อที่ในทุกๆ เรื่องรอบๆ ตัว และตระหนักถึงสิทธิพึงมีพึงได้ของ
ตนเองที่มีได้จำกัดอยู่แค่เพียงเรื่องบันเทิงเท่านั้น อีกทั้งยังมีความเชื่อว่ากระบวนการเซ็นเซอร์ไม่
จำเป็นที่จะต้องออกมาจากภาครัฐเสมอไป เพราะในสังคมก็สามารถมีกลไกในการตรวจสอบหรือ
เซ็นเซอร์เนื้อหาในสื่อกันเองได้ด้วย

“...ประมาณว่ากระบวนการเซ็นเซอร์มันไม่จำเป็นว่าต้องออกมาจากภาครัฐเสมอไป มัน
ออกมาจากภาคประชาชนก็ได้...อย่างในประเทศไทยเนี่ยถ้าคุณไม่ยอมให้ประชาชนคิดเองบ้าง
เนี่ย สุดท้ายแล้วความคิดของประชาชนมันก็จะตาย อย่างพวกการประท้วงเล็กๆน้อยๆ ภาครัฐก็
ไม่เคยให้ความสนใจมานานแล้ว สุดท้ายเขาก็ชินกับมัน จนคิดว่าประท้วงไปเรียกร้องไปก็ไม่ได้
อะไรขึ้นมา คือถ้ารัฐไม่สนใจภาคประชาชนอ่ะนะ แล้วคุณตั้งกฎหมายเพื่อที่จะไม่ยอมให้คนทำ
อะไร เราเซ็นเซอร์ให้ตัวเอง แล้วก็มาบอกว่าประเทศเราเป็นประชาธิปไตย ถ้าคุณปล่อยให้
กฎหมายแบบนี้ความคิดของประชาชนมันก็จะตาย วันๆก็ไม่ต้องคิดอะไรแล้ว ยังไงเขาก็เซ็นเซอร์
ให้คุณอยู่แล้ว สุดท้ายมันก็จะไม่มีใครลุกขึ้นมาทำอะไรไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม เพราะทำไปก็

แค่นั้นก็ได้อะไรขึ้นมา ที่นั่นก็จะมีใครลุกขึ้นมาทำอะไรแล้วละ เพราะฉะนั้น การที่คุณออกกฎหมายนี้มันก็เท่ากับว่าคุณไม่ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยแล้ว”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

นอกจากนี้ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางคน ยังได้แสดงความข้องใจถึงเกณฑ์หรือกรอบที่จะใช้เป็นมาตรฐานในการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ประเภทที่ (1) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้ดูว่าจะจัดกลุ่มกันด้วยมาตรฐานแบบไหน

“เอาจริงๆ เราสนใจแต่ไฮเรตแนะนำ (ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้ดู: ผู้วิจัย) นี่แหละ มันเพี้ยนดินะ มันเข้ากับกระแส ความดี คนดี ทำดี ดีด้วย กับบอกระยะของยุคสมัยได้ดี นี่ก็ หนังดี เป็นรอยประทับของปฏิบัติการครอบงำทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่เราสนใจนะ”

(อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

จะเห็นได้ว่า แนวคิดของสมาชิกเครือข่ายโดยส่วนใหญ่ ยังสะท้อนให้เห็นถึงการมีชุดความคิดในเรื่องของ “ความเป็นพลเมือง” (citizen) และ “สิทธิ” (right) ตามระบอบประชาธิปไตยติดตั้งอยู่ในสำนึกของแต่ละคนด้วย จึงยังส่งผลให้เกิดการตั้งคำถามกับมาตรฐานและวิธีการที่ใช้ในการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ และพยายามที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การนำระบบเรตติ้งตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์ ฉบับใหม่ (2551) มาใช้ในการควบคุมสื่อภาพยนตร์แทนระบบการเซ็นเซอร์ตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์ ฉบับเก่า (2473) มากกว่าผู้ชมภาพยนตร์โดยทั่วไป

4.4 ขยายฐานแนวร่วม

จากผลการวิจัย พบว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังคงเป็นเพียงตัวแทนของคนดูหนังเพียงกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ยังเกาะกลุ่มอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้อ่านและผู้ใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป ซึ่งทางสมาชิกเครือข่ายเองก็ตระหนักในเรื่องนี้ดีว่าการจะเป็นตัวแทนของคนดูหนังให้ได้จริงๆนั้น จะต้องมีส่วนสมาชิกของเครือข่ายขยายออกไปในกลุ่มที่กว้างกว่านี้ แล้วเมื่อมีสมาชิกมากขึ้น การที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะทำอะไรต่อไป ก็จะได้มีหลายๆ หัวช่วยกันคิด ช่วยกันกำหนดเป้าหมายของเครือข่ายร่วมกัน

“...อย่างน้อยก็ต้องทำการเผยแพร่ ว่าเครือข่ายนี้ยังมีตัวตนอยู่นะ เวลาแนะนำให้คนอื่นรู้ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการเข้าไปโพสต์ หรือไม่ก็พูดคุย อยากให้เครือข่ายมันใหญ่กว่านี้ มีสมาชิกกว้างขึ้น ไม่อยากให้กระจุกอยู่แค่นี้ หรือแค่ที่บอร์ดไบโอ”

(ชฎานิน เตียงพิทยากร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

“...หาเพื่อนเยอะๆ ก่อน แล้วอยากทำอะไร เคลื่อนไปทางไหน ก็ถามเพื่อนๆนั้นอีกที่ มันจะได้เป็นเป้าที่มาจากเครือข่าย”

(อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนหนึ่งจะทราบดีว่าต้องช่วยกันทำการเผยแพร่เรื่องเกี่ยวกับเครือข่ายคนดูหนังให้เป็นที่รู้จัก และจะต้องพยายามหาเพื่อนเพื่อเพิ่มแนวร่วมสมาชิกเครือข่ายให้มากกว่านี้ แต่ก็ดูเหมือนจะไม่รู้ว่าต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีไหน เครือข่ายถึงจะเป็นที่รู้จัก และผลจากการวิจัยก็ยิ่งพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ทำหน้าที่ในลักษณะนี้กันสักเท่าไร ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันไป บ้างก็ว่าเรื่องแบบนี้ไม่จำเป็นต้องเผยแพร่ถ้าคนที่สนใจจริงๆเขาจะมาเอง บ้างก็ว่าก็ไม่รู้จะไปบอกกับใครเพราะไม่ค่อยมีเพื่อนที่ชอบดูหนังในลักษณะเดียวกัน

“ก็ไม่เคยบอกใครนะ ผมว่าเรื่องแบบนี้มันไม่ต้องไปป่าวประกาศหรอก ถ้าเป็นคนที่สนใจจริงๆเขาจะมาเองแหละ”

(กิตติพัฒน์ จินะทอง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 27 พฤศจิกายน 2551)

“ไม่ค่อยค่ะ เพราะส่วนใหญ่ห้องๆ ที่ทำงาน แวะไปดูหนังเพื่อความบันเทิงเฉยๆค่ะ เราก็ศึกษาไว้บ้าง แต่ไม่ได้เล่าให้ใครฟังเท่าไรหรอก คือก็นึกใจเครือข่ายเลยคะ มีสมาชิกอย่างเราเนี่ย”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

ด้วยทัศนคติเช่นนี้จากสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ก็จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” ไม่ได้ได้รับการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในเชิงรุก จากสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมากนัก แต่จะเป็นการคิดแบบ “เชิงรับ” เสียมากกว่า

4.5 BIOSCOPE ร่วมผลักดันสู่สาธารณะ

ในนิตยสาร BIOSCOPE ฉบับเดือนธันวาคม 2551 มีการนำเสนอบทสรุปของความเคลื่อนไหวต่างๆ ในวงการภาพยนตร์ตลอดรอบปี 2551 ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 และ “เครือข่ายคนดูหนัง” โดยมีเนื้อหาติดตามความคืบหน้าของการบังคับใช้การควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยระบบเรตติ้งแทนระบบเซ็นเซอร์ตาม

การประกาศใช้พ.ร.บ.ภาพยนตร์ ฉบับใหม่ ซึ่งตามกำหนดการทางกฎหมาย จะต้องมีการบังคับใช้ระบบเรตติ้งตั้งแต่วันที่ 2 มิถุนายน 2551 แต่ด้วยความที่กฎหมายลูกที่จะมาบังคับใช้ประกอบกับ พ.ร.บ.ฉบับนี้ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ จึงต้องใช้วิธีการเซ็นเซอร์ตามระบบเก่าไปก่อน ส่งผลให้มีภาพยนตร์โดนแบนไปแล้วหลายเรื่อง ด้วยเหตุนี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเกิดขึ้นจากความพยายามที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการเซ็นเซอร์หรือเพื่อเสนอความคิดเห็นให้แก่ภาครัฐ

ดังนั้น บทความนี้ จึงเหมือนเป็นการต่อยอดถึง “ตัวตน” ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” อีกครั้งหนึ่งว่า ยังคงพยายามที่จะเคลื่อนไหวและขับเคลื่อนเครือข่ายในขั้นต่อไปอยู่ ซึ่งผู้วิจัยมองว่า การกระทำในลักษณะดังกล่าวของนิตยสารไบโอสโคปเป็นความพยายามที่จะช่วยผลักดันให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นที่รับรู้ของสังคมอย่างน้อยที่สุดก็ต้องในกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ด้วยกันเอง อีกทั้งยังช่วยประชาสัมพันธ์ BLOG ของเครือข่ายคนดูหนังให้เป็นที่รู้จักและสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของเครือข่ายได้โดยการนำที่อยู่ของ BLOG มาลงไว้ในตอนท้ายของบทความดังกล่าวด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรบ.หยุดนิ่ง
'เครือข่ายคนดูหนัง' เคลื่อนตัว

พรบ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับปี 2551 ประกาศใช้ไปตั้งแต่ 2 มิถุนายนที่ผ่านมา แต่จนแล้วจนรอด เรายังไม่เห็นข้อบังคับถูกใช้
อย่างเป็นรูปธรรม นั่นเพราะกฎหมายลูกที่จะใช้ควบคุมกำกับพรบ.ฉบับนี้ยังไม่สรุป จึงไม่สามารถกำหนดการจัดเรตได้ นี่เป็นผลกระทบโดยตรง
จากความปั่นป่วนของสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมาตลอดทั้งปี

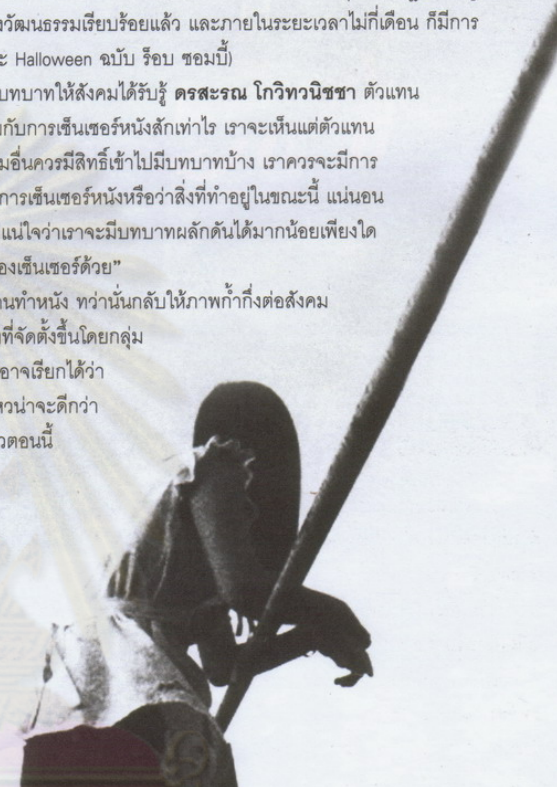
วิธีแก้ปัญหานี้เฉพาะหน้าคือการใช้บทเฉพาะกาลไปก่อน นั่นคือการเซ็นเซอร์ตามระบบเก่า จนกว่าจะมีข้อสรุปเรื่องกฎหมายลูก
ที่ว่าความรับผิดชอบได้โอนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปสู่กระทรวงวัฒนธรรมเรียบร้อยแล้ว และภายในระยะเวลาไม่กี่เดือน ก็มีการ
แบนหนังไปแล้ว 4 เรื่อง (ได้แก่ Frontier(s), Saw V, Funny Games และ Halloween ฉบับ รีอบ ซอมบี้)

ด้วยเหตุนี้เอง **เครือข่ายคนดูหนัง** จึงเกิดขึ้นและเริ่มแสดงบทบาทให้สังคมได้รับรู้ **ดร.สรธร โกวิทวนิชชา** ตัวแทน
เครือข่ายให้ความเห็นว่า “สังเกตได้ว่าคนดูหนังแท้ๆ ไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับการเซ็นเซอร์หนังสักเท่าไร เราจะเห็นแต่ตัวแทน
เครือข่ายต่างๆ เช่น เครือข่ายพ่อแม่ผู้ปกครอง แต่ที่นี้เรามองว่าคนกลุ่มอื่นควรมีสิทธิ์เข้าไปมีบทบาทบ้าง เราควรจะมีการ
รวมตัวเพราะเราก็มีความเห็นในฐานะคนดูที่คิดต่าง เราไม่เห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์หนังหรือว่าสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้แน่นอน
ว่าเรื่องนี้คนพูดกันเยอะ คนที่เห็นด้วยกับภาครัฐก็เยอะ แม้เราจะไม่แน่ใจว่าเราจะมียุทธศาสตร์ได้มากน้อยเพียงใด
แต่ตั้งความหวังไว้สูงที่สุดว่าอยากให้มีคนของเครือข่ายเราเข้าไปอยู่ในกองเซ็นเซอร์ด้วย”

อันที่จริงการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้มีมานานแล้วโดยกลุ่มคนทำหนัง ทว่านั่นกลับให้ภาพก้ำกึ่งต่อสังคม
ว่าเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจหรือไม่ ต่างจากเครือข่ายคนดูหนังที่จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่ม
คนดูจริงๆ ดร.สรธรเสริมว่า “กลุ่มเราไม่มีผลประโยชน์อะไร ที่มาทำก็อาจเรียกว่า
เปลี่ยนตัวด้วยซ้ำ คนจำนวนมากอาจอยู่เฉยๆ แต่เราคิดว่ามาเคลื่อนไหวน่าจะดีกว่า
การปล่อยๆ ไป ซึ่งไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร ถ้าเราไม่ตื่นตัวตอนนี้
ก็อาจต้องก้มหน้ายอมรับตลอดไป”

ขณะนี้เครือข่ายคนดูหนังมีการประชุมกันเพื่อกำหนดการ
เคลื่อนไหวและแสดงท่าทีต่อความลึกลับในระบบการเซ็นเซอร์ โดยจะ
เริ่มเห็นเป็นรูปธรรมจริงๆ ในอีกไม่ช้า น่าจับตาว่าพลังของคนกลุ่ม
เล็กๆ นี้จะสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อวงการหนังได้มากน้อย
เพียงใด

หมายเหตุ: ติดตามความเคลื่อนไหวของเครือข่ายคนดูหนังได้ที่
<http://thaiadience.wordpress.com>

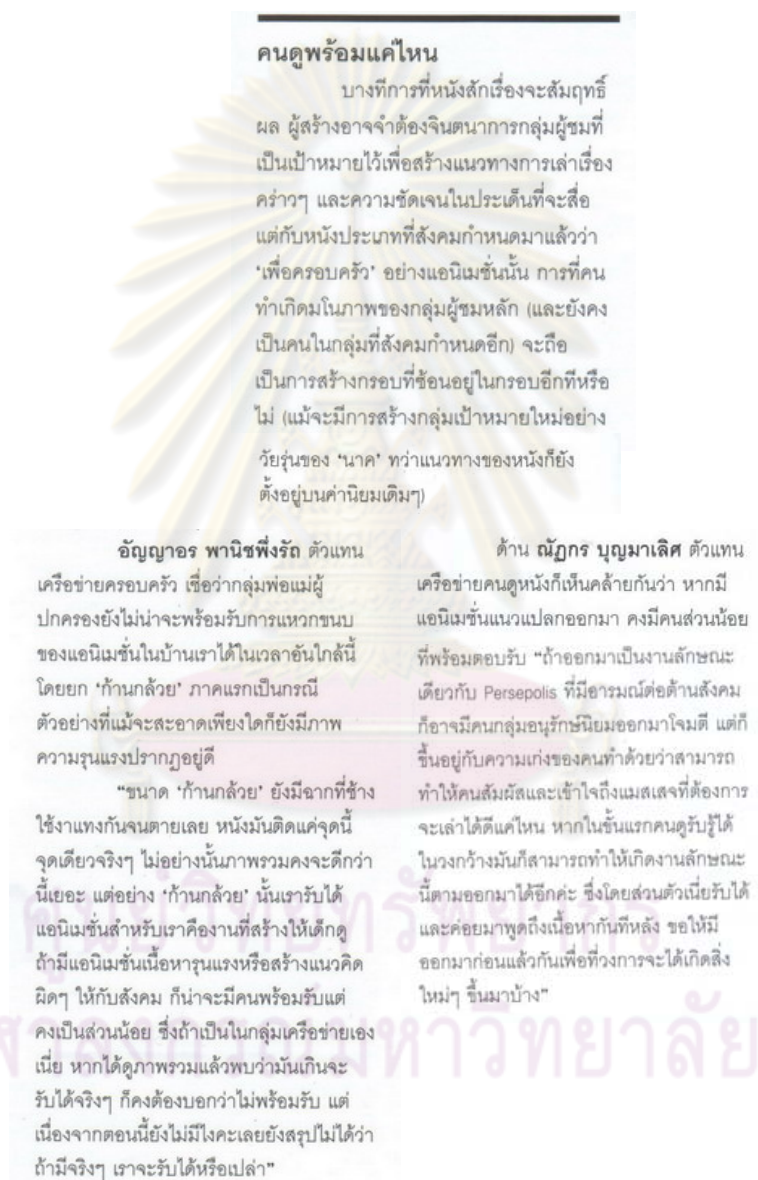

ภาพที่ 41. แสดงข้อความที่กล่าวถึง “เครือข่ายคนดูหนัง” และ พ.ร.บ. ภาพยนตร์ ฉบับใหม่
(จากนิตยสารไบโอสโคป ฉบับที่ 85 ธันวาคม 2551)

นอกจากนี้ ในนิตยสาร BIOSCOPE ฉบับที่ 88 เดือน มีนาคม 2552 มีบทความเรื่อง
“กล้าพอไหม ถ้าแอนิเมชันไทยจะไม่้อเด็ก” โดยบทความดังกล่าวได้นำข้อคิดเห็นจากตัวแทน
ของเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายคนดูหนังมานำเสนอ ซึ่งก็เป็นอีกครั้งหนึ่งที่ทางนิตยสาร
ไบโอสโคปพยายามผลักดันให้มีการแสดงความคิดเห็นใน “พื้นที่สาธารณะ” ของเครือข่ายคนดู
หนัง และเป็นการถามความคิดเห็นจากมุมมองของผู้ชม ทั้งจากตัวแทนของเครือข่ายครอบครัว
และเครือข่ายคนดูหนังว่าพร้อมจะรับแค้ไหนหากจะมีอนิเมชันแนวแหวกขนบของอนิเมชัน “แบบ
เด็กๆ” ออกมา ด้าน อัญญาอร พานิชพิ้งรัถ ตัวแทนจากเครือข่ายครอบครัว กล่าวว่า กลุ่มพ่อแม่
ผู้ปกครองคงยังไม่พร้อมรับอนิเมชันแนวแหวกขนบ เพราะยังมองว่าอนิเมชันก็คืองานที่ทำสำหรับ

ให้เด็กดู หากประเมินในภาพรวมแล้วยังเกินรับได้ก็คงไม่พร้อมรับ ส่วนด้านตัวแทนจากเครือข่ายคนดูหนัง ก็กล่าวคล้ายกันว่า คนดูส่วนใหญ่คงยังไม่พร้อมรับอนิเมชันแปลกๆ แต่ก็ขึ้นอยู่กับความเก่งของคนทำด้วยซึ่งก็อยากให้มีออกมาก่อนเพื่อที่ในวงการภาพยนตร์จะได้มีอะไรใหม่ๆบ้าง

ในที่นี้ผู้วิจัยได้ตัดทอนบทความบางส่วนมาแสดงให้เห็นถึงการนำเสนอความคิดเห็นของผู้ชมจากทั้งสองด้านของนิตยสารไบโอสโคป ดังนี้

ภาพที่ 42. ข้อความการแสดงความคิดเห็นของ “เครือข่ายครอบครัว” และ “เครือข่ายคนดูหนัง”

(จากนิตยสารไบโอสโคป ฉบับที่ 88 กุมภาพันธ์ 2552)

จะเห็นได้ว่า ทางนิตยสารไบโอสโคปพยายามที่จะช่วยผลักดันให้การมีอยู่ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นที่รับรู้แก่สังคมถึงแม้จะเป็นแค่เพียงกลุ่มเล็กๆ เฉพาะในกลุ่มผู้อ่านนิตยสารไบโอสโคป แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของความพยายามที่จะให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” มี “ตัวตน” เป็นที่รับรู้ของสังคมได้ในอีกทางหนึ่ง โดยการเปิดพื้นที่ให้มีการแสดงความคิดเห็นจากคนหลายๆกลุ่ม อันเป็นการทำหน้าที่ “พื้นที่สาธารณะ” ให้กับทางเครือข่ายคนดูหนังด้วย

อย่างไรก็ตาม บทบาทของนิตยสารไบโอสโคปหลังจากที่ได้ส่งต่อแนวคิดเรื่อง “เครือข่ายคนดูหนัง” ให้กับสมาชิกเครือข่ายแล้ว ก็มีเพียงการช่วยผลักดันให้เป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ แต่ในเรื่องอื่นๆ อย่างเช่นการจัดกิจกรรมหรือแนวทางในการขับเคลื่อนเครือข่ายทางนิตยสารไบโอสโคปไม่ได้เข้ามาข้องเกี่ยวและปล่อยให้เป็นที่ของสมาชิกเครือข่ายไปดำเนินงานกันเอง

ผู้วิจัยมองว่า การที่ทางนิตยสารไบโอสโคปปล่อยให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังขับเคลื่อนเครือข่ายกันไปเองนั้น แม้จะเป็นความตั้งใจที่ดีของทางนิตยสารที่ไม่ต้องการให้ภาพของเครือข่ายถูกครอบงำจาก “สื่อมวลชน” แต่ก็เป็นการปล่อยให้เครือข่ายที่เร็วเกินไปนัก เพราะทางไบโอสโคปต้องไม่ลืมว่าการรวมตัวเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” ไม่ได้เป็นความต้องการจากกลุ่มคนดูหนังที่เกิดขึ้นเองจริงๆ แต่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นของนิตยสารไบโอสโคป ทำให้คนดูหนังที่เข้ามาเป็นสมาชิกอาจจะเกิดความคาดหวังว่าทางไบโอสโคปจะเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อต้องมาเจอสถานการณ์ที่ต้องลงมือทำเองทุกอย่าง ก็เลยเกิดอาการ “ไปไม่เป็น” เพราะไม่ได้มีประสบการณ์ในการทำเครือข่ายมาก่อน ทางนิตยสารไบโอสโคปจึงควรจะเป็น “พี่เลี้ยง” คอยพยุงไปก่อนในช่วงแรกและคอยให้คำแนะนำต่างๆ เพื่อที่กลุ่มคนดูหนังจะได้ไม่รู้สึกว่าคุณโดดเดี่ยวจากความตั้งใจที่จะเข้ามาช่วยกิจกรรมและสร้างเครือข่ายร่วมกัน

4.6 สร้าง “ตัวตน” ผ่านเว็บไซต์และนิตยสารหนัง

นอกจากจะใช้ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นพื้นที่ในการประกาศตัวตนแล้ว ทางแกนนำเครือข่ายคนดูหนัง ดร.สระวรรณ โกวิทวนิชชา ยังได้พยายามประกาศตัวตนของเครือข่ายคนดูหนังในพื้นที่โซเชียลมีเดียอื่นๆ อันเป็นที่รู้จักกันดีต่อสาธารณะอย่างเว็บไซต์ของเว็บไซต์พันทิพ ที่จะมีการแบ่งออกเป็นห้องต่างๆตามความสนใจของผู้เข้ามาใช้เว็บไซต์ ซึ่งในส่วนของภาพยนตร์จะอยู่ภายในห้องชื่อ “เฉลิมไทย” โดยการนำข่าวสารต่างๆที่ปรากฏภายใน Blog ไปเผยแพร่ที่ห้องเฉลิมไทยของเว็บไซต์พันทิพด้วย พร้อมทั้งพยายามประชาสัมพันธ์ Blog ของเครือข่ายคนดูหนังให้เป็นที่รู้จักด้วยการนำที่อยู่ของ Blog ไปโพสต์ไว้ภายในกระทู้

รายงานโดย : เครือข่ายผู้ชมภาพยนตร์แห่งประเทศไทย

มีปัญหา ความซับซ้อนใจ เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2551 หรือพบเห็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม พบเห็นการเซ็นเซอร์ที่เกินกว่าเหตุในภาพยนตร์เรื่องใด พบเห็นการบังคับใช้กฎหมายภาพยนตร์แบบศรีธนญชัย หรือใครมีข่าวสารใดๆ เกี่ยวกับกรณีนี้ สามารถแจ้งแก่เราได้ทีอีเมล movieaudience@network@gmail.com หรือติดต่อเราได้ที่เว็บบล็อดด้านล่างนี้

แก้ไขเมื่อ 09 ก.ค. 51 16:39:27

แก้ไขเมื่อ 09 ก.ค. 51 16:12:32

แก้ไขเมื่อ 09 ก.ค. 51 16:06:22

แก้ไขเมื่อ 09 ก.ค. 51 16:04:51

<http://www.thaiaudience.wordpress.com>

จากคุณ : หน้ากากจันทรา ☺ - [9 ก.ค. 51 16:03:33]

ภาพที่43. แสดงกระทู้ประชาสัมพันธ์ที่อยู่ BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง
(จากเว็บบอร์ดพันทิพ ห้องเฉลิมไทย)

จากการนำข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไปโพสต์อยู่เป็นระยะ เป็นผลให้มีผู้เข้าชม BLOG มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากกรณีของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง SAW V (ภาค5) ที่ในช่วงนั้น (เดือนตุลาคม 2551) มีข่าวออกมาว่าจะโดนแบนและต้องเลื่อนฉายอย่างไม่มีกำหนด ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ที่ใช้เว็บบอร์ดพันทิพมากมาย ภายในเวลา 3 วัน (26-28 ต.ค. 2551) ก็มีคนเข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อกรณีดังกล่าว 148 ความคิดเห็น และทั้งหมดนั้นคือคนที่ไม่เห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์หรือการที่ภาพยนตร์จะต้องโดนแบนหรือเลื่อนฉาย แต่ก็มีความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายกันไป ตัวอย่างเช่น บางกลุ่มไม่พอใจเพราะเป็นแฟนหนังชุดนี้และอาจจะต้องอดดู บางกลุ่มไม่พอใจเพราะไม่เข้าใจว่ามาตรฐานของการเซ็นเซอร์คืออะไร เนื่องจากก่อนหน้านี้ตอนที่กระบวนการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ยังอยู่ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หนึ่งทั้ง 4 ภาค ก็ผ่านการเซ็นเซอร์ แต่หลังจากที่กระบวนการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ย้ายมาอยู่ในความควบคุมดูแลของกระทรวงวัฒนธรรมกลับมีปัญหาเรื่องเซ็นเซอร์ทำไมมาตรฐานการเซ็นเซอร์จึงไม่เหมือนกัน บางกลุ่มไม่ได้ชอบหนังเรื่องนี้หรือดูหนังประเภทนี้แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์ บางกลุ่มไม่เข้าใจว่าทำไมมีพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ (2551) ประกาศใช้ออกมาแล้วจึงไม่ยอมจัดเรตติ้งเสียที่ และบางกลุ่มสนับสนุนให้ดูหนังด้วยการไหลดบิท และชื่อ “แผ่นผี” ๕

ผู้วิจัยได้นำกระทู้ดังกล่าวและตัดทอนความคิดเห็นบางข้อความภายในกระทู้ดังกล่าว มาแสดงให้เห็นซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นตอบข้อซักถาม/สงสัยของผู้ที่เข้ามาอ่านกระทู้ของทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ในนามของ “หน้ากากจันทรา” ซึ่งก็คือ ดร.สระธณ โกวิชวานิชชา ด้วย

๑ รายงานด่วน ผู้มีวัฒนธรรม รับ SAW V ไม่ได้ หนังไม่ผ่านเซ็นเซอร์ และต้องเลื่อนฉายไม่มีกำหนด 🚫

หนังเรื่อง SAW เป็นหนังสยองขวัญที่มีการสร้างกันมาแล้วอย่างต่อเนื่องหลายภาค โดยว่ากันว่าจะมีการสร้างออกมาครบทั้งหมด 6 ภาค ซึ่งหนังสยองขวัญชุดนี้ เป็นที่นิยมทั่วโลก ส่วนในประเทศไทย หนังเรื่อง SAW ได้เข้าฉายครบทุกภาค และผ่านเซ็นเซอร์มาทุกภาคในทุกละรอบเช่นกัน โดยหนังเรื่อง SAW V หรือ SAW ภาค 5 มีกำหนดเข้าฉายในบ้านเราต้อนรับวันฮัลโลวีน 30 ตุลาคม 2551 นี้

อย่างไรก็ตาม แฟนๆของหนังเรื่องนี้อาจต้องผิดหวัง เพราะดังที่ทุกท่านได้ทราบกันดี ว่าในปัจจุบันนี้ การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ได้ย้ายไปอยู่ที่ สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งการดำเนินการนี้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 อย่างไรก็ตาม พรบ ดังกล่าว จะระบุให้ใช้การจัดเรตติ้ง แต่เนื่องจากทางภาครัฐอ้างว่า กฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องกับเรตติ้งยังไม่แล้วเสร็จ และยังไม่ผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรี ขณะนี้จึงยังคงใช้ระบบการเซ็นเซอร์ไปก่อน โดยไม่มีกำหนด

โดยในห้วงสัปดาห์ที่ผ่านมา บริษัท โรส มีเดีย แอนด์ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ ผู้จัดจำหน่ายในประเทศไทยของหนังเรื่อง SAW V ได้ทำการส่งหนังเรื่องนี้ไปตรวจพิจารณาที่สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อให้ทันออกฉายรอบสี่มาลชนในห้วงสัปดาห์นี้ ซึ่งผลปรากฏออกมาว่า **หนังไม่ผ่านเซ็นเซอร์ในชั้นเบื้องต้น** ซึ่งหนังยังพอมีโอกาที่จะผ่านเซ็นเซอร์ได้ในชั้นของการอุทธรณ์ แต่อาจต้องถูกตัดไปหลายฉาก

ซึ่งด้วยเหตุนี้ ทำให้หนังเรื่อง SAW V ต้องเลื่อนโปรแกรมฉายออกไปอย่างไม่มีกำหนด เพราะแม้ว่าในที่สุดหนังอาจจะผ่านการอุทธรณ์ (ซึ่งหากนำไปอุทธรณ์แล้ว คณะกรรมการก็ยังไม่ให้ผ่านอีก หนังก็จะถูกแบนอย่างถาวร) แต่หากหนังออกฉายในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน หรือต้นเดือนธันวาคม ก็อาจต้องชนกับหนังฟอร์มใหญ่อีกหลายเรื่อง จึงมีความเป็นไปได้ว่า ถ้าหนังยังไม่สามารถผ่านเซ็นเซอร์ได้ในระยะอันใกล้นี้ หนังเรื่องนี้ก็จะต้องเลื่อนไปฉายช่วงปีหน้า (ขออภัยว่า หนังจะได้ฉาย ก็ต่อเมื่อหนังผ่านเซ็นเซอร์แล้วเท่านั้น) โดยทางผู้จัดจำหน่ายเองก็กำลังพยายามทำความเข้าใจกับกองเซ็นเซอร์ โดยพยายามให้ผลการเจรจาออกมาในทิศทางที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ (แต่จะได้ผลอย่างไร เราไม่ทราบ)

โดยคณะกรรมการเซ็นเซอร์ชุดปัจจุบันนี้มีทั้งหมด 7 คน ประกอบด้วย

นายปรีชา กันธิยะ เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
 นายสงขลา วิชัยชิตะ รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
 นายอำนาจ บัวศิริ ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
 นายชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ ในฐานะเลขาธิการสมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ
 นายสมบัติ ภูกาญจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโทรทัศน์
 พล.อ.ธันวาคม ทิพยจันทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปวัฒนธรรม ในฐานะที่ปรึกษาสมาคมนักข่าวบันเทิงแห่งประเทศไทย
 นางนพพร มุกดาภรณ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ซึ่งในการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์หนังเรื่อง คณะกรรมการอาจมาครบทั้ง 7 คน หรือมาประมาณ 3-4 คนก็ได้

ซึ่งมีกระแสข่าวรายงานมาถึงมาตรฐานในการทำงานของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ ที่ใช้อคติส่วนตัวในการทำงานมากเกินไป โดยมีรายงานว่า คณะกรรมการเซ็นเซอร์บางท่านมีมุมมองว่า **ไม่อยากจะให้หนังที่ไม่มีสาระ หรือไม่มีประโยชน์อะไรเลย** (ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการท่านนั้น) ผ่านเซ็นเซอร์

โดยที่ผ่านมา หนังฝรั่งเศสเรื่อง Frontier(s) ไม่ผ่านเซ็นเซอร์ ด้วยเหตุผลจากคณะกรรมการที่ว่า หนังซ้ำกันโดยไม่มีเหตุผล และหนังไม่มีสาระอะไร

จริงๆแล้ว หลักการของการเซ็นเซอร์ไม่ว่าจะในประเทศใดก็ตาม คือการควบคุมหนัง ไม่ให้มีเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม หรือขัดต่อความมั่นคงของประเทศนั้นๆ แต่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ เพราะหนังทุกเรื่อง ก็มีสาระในตัวของมันเอง สุดแต่ที่มุมมองของแต่ละคนว่าจะมองอย่างไร เพราะประชากรของประเทศๆ หนึ่ง มีจำนวนเป็นหลักสิบล้าน คนก็ย่อมต้องมีความคิดที่แตกต่างกัน หนังไม่มีสาระสำหรับคนหนึ่ง อาจเป็นหนังที่มีสาระสำหรับอีกคนหนึ่งก็ได้

ซึ่งที่ผ่านมา มีหนังหลายเรื่อง ที่มีถูกคณะกรรมการให้ความเห็นว่าเป็นหนังไม่มีสาระ ไม่ควรผ่านเซ็นเซอร์ โดยมีกรณีของหนังต่างประเทศเรื่องหนึ่ง ที่คณะกรรมการท่านดังกล่าว ได้พยายามโน้มน้าวคณะกรรมการท่านอื่นๆ ว่า “เป็นการดีแล้วหรือ ที่จะให้หนังแบบนี้ผ่านเซ็นเซอร์ เพราะหนังไม่มีเนื้อหาสาระอะไรเลย ไม่มีประโยชน์อะไรแก่สังคม” แต่ในที่สุดหนังก็ผ่านเซ็นเซอร์ออกมา

ส่วนในกรณีของ SAW V ผลการอุทธรณ์จะออกมาเป็นอย่างไร ไม่มีใครทราบได้ โดยความคืบหน้า ทางเครือข่ายฯ จะติดตามและนำเอามาเสนอต่อไป

รายงานโดย เครือข่ายคนดูหนัง

ณ กทม.เมื่อ 27 ต.ค. 51 12:59:26

ความคิดเห็นที่ 2

อยากถามต่อครับว่า กรรมการพวกนี้ ผู้ใด จัดมาครับ

จากคุณ : pakoros My Flock - [27 ต.ค. 51 12:34:30]

ความคิดเห็นที่ 24

ต่อข้อถามว่า คณะกรรมการเซ็นเซอร์ทั้ง 7 คนนี้ มาจากที่ไหน

คำตอบคือ คณะกรรมการเซ็นเซอร์ชุดนี้ แต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (ในขณะนั้น คือ คุณอนุสรณ์ วงศ์วรรณ)

ส่วนจะคัดเลือกมาจากอย่างไรด้วยวิธีใดอย่างไร ไม่แน่ใจ แต่ให้สังเกตว่า หัวหน้าใหญ่ของคณะกรรมการชุดนี้ คือ คุณเปรี๊ชา กันธิยะ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา ของหน่วยงานที่รับผิดชอบหน้าที่การเซ็นเซอร์ในปัจจุบัน แต่ในขณะนั้น คณะกรรมการจะใช้ 7 คนนี้ สับเปลี่ยนเวียนกันมาเซ็นเซอร์ โดยเริ่มปฏิบัติงาน ตั้งแต่หัวเดือนมิถุนายน ถึงต้นเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา

และในอนาคต เมื่อมีการจัดเรตติ้ง ทั้ง 7 คนนี้ ก็จะแปรสภาพกลายเป็นคณะกรรมการจัดเรตติ้งหนังต่อไป ซึ่งก่อนหน้านี้มีกระแสข่าวว่า ระบบเรตติ้งจะเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน แต่เข้าใจว่าไม่เป็นความจริง เนื่องจากจนถึงวันนี้ กฎหมายลูกที่ว่าด้วยการจัดเรตติ้ง ก็ยังไม่มีความคืบหน้าเพิ่มเติมว่าได้ผ่านคณะรัฐมนตรีแล้วหรือยัง และเมื่อผ่านคณะรัฐมนตรีแล้ว ก็ต้องประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ก่อนจึงจะมีผลบังคับใช้

แก้ไขเมื่อ 27 ต.ค. 51 13:14:31

จากคุณ : หน้ากากจันทร์ - [27 ต.ค. 51 13:11:58]

ความคิดเห็นที่ 54

แม้ตาม พรบ ดังกล่าว จะระบุให้ใช้การจัดเรตติ้ง แต่เนื่องจากทางภาครัฐอ้างว่า

กฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องกับเรตติ้งยังไม่แล้วเสร็จ และยังไม่ผ่านการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรี

ขณะนี้จึงยังคงใช้ระบบการเซ็นเซอร์ไปก่อน โดยไม่มีกำหนด....

โดยไม่มีกำหนด.....

อ้าวแล้วแบบนี้ถ้าไม่ออกกฎหมายลูกสักที พวกนี้คงอยากเบนเรื่องโทษกรุกก็แบนรี ! หนักกว่าเดิมอีก (ฮ่า)

โรงหนังไม่ใช่ฟรีทีวีนะโว้ย...จะได้สั่งได้เหมือน nbt คนดูเสียตังค์ ไม่ต้องเจือก..

จากคุณ : มาเฟียไซเบอร์ - [27 ต.ค. 51 15:20:51]

ความคิดเห็นที่ 142

ผมไม่ชอบดูหนังแนวนี้
ผมว่ามันปลุกฝังความรุนแรง

แต่ไม่ได้อยากให้ แบน หรือ เซ็นเซอร์ นะ

จัดเรตติ้ง น่าจะดีที่สุด

จากคุณ : Drunkenangel My Flock - [28 ต.ค. 51 17:41:21]

ความคิดเห็นที่ 13 🗨️

อีกหน่อย หนึ่งที่เข้าฉาย
คงจะเป็น
The Sesame Street : The Movie ,
Sponge Bob: Live Action

เชื่อนี้ครับ

ผมเหนื่อยใจตรงที่ สำหรับผู้ติดตาม SAW จะรู้ว่า
นอกเหนือจากความรุนแรงที่หนังถ่ายทอดออกมา
แฝงไปด้วยปมจิตวิทยา และเนื้อเรื่องชวนติดตามมาโดยตลอด

อย่างนี้แหละครับ คณะกรรมการ แต่ละท่าน ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ
เรื่องการชมภาพยนตร์ แต่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ทางด้าน "ศิลปวัฒนธรรม"

ถ้าเป็นอย่างนั้น

หนังตลกไทย ทั้งหลายแหล่ ผ่านเซนเซอร์มาได้ยังไงครับ ??

หนังมีสาระมากกกกกกกกกกกกกกกกก

จากคุณ : แดงกวาทาน้ำมัน - [27 ต.ค. 51 12:46:40 A:124.121.63.19 X: TicketID:182141

ความคิดเห็นที่ 146 🗨️👍❤️

ทำไมหนังที่มีฉากรุนแรง ที่คนต้องมีเงินเพื่อเช่าอย่างน้อยก็ 120 บาท ถึงถูกเซนเซอร์ แต่ละครที่ดูกันได้แบบทุกเพศ ทุกวัน ที่มีแต่ฉาก
แย่งผู้ชาย บางทีก็มีเมียแล้ว ก็ยังไปแย่ง แถมแต่งตัวก็สุดขั้วยวน ต่าทอและดูถูกคนที่ต่ำต้อยกว่า วันๆ ไม่ทำงานเอาแต่หาสามี มันถึงได้
เกลื่อนจอไปทั่วประเทศครับ ผมว่าจัดเรตหนังที่เข้าฉาย มันง่ายกว่าจัดเรตละครซะอีก ทำไมประเทศนี้มันถึงจัดเรตหนัง และจัดเรตคนดูไม่
ได้ชะที่ อนาคต

จากคุณ : GODTING 😊 - [28 ต.ค. 51 19:37:50]

ความคิดเห็นที่ 148 🗨️👍❤️

เรื่องนี้ผมขอให้สนับสนุนแผ่นละเมิดลิขสิทธิ์ และโหดบิทครับ
แต่เรื่องที่มีมันดี ๆ ก็ขอให้ชื่อของแท่นครับ

จากคุณ : Porepor 😊👉 My Blog - [28 ต.ค. 51 23:53:31]

ภาพที่ 44. แสดงข้อความจากกระดานสนทนาในเว็บไซต์เรื่อง SAW V ในเว็บไซต์พันทิพ

จากข่าวกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง SAW V ในเว็บไซต์พันทิพห้องเฉลิมไทย มี
ผู้ชมภาพยนตร์เข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อกรณีดังกล่าวอย่างหลากหลาย บ้างใช้เหตุผลในการ
แสดงความคิดเห็น บ้างก็ใช้อารมณ์ส่วนตัว แต่ทุกคนก็พยายามที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดง
ความคิดเห็นบน “พื้นที่สาธารณะแบบเสมือน” (Virtual Public Sphere) ของสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่ง
สามารถช่วยลดข้อจำกัดทางด้าน “พื้นที่” และ “เวลา” ของพื้นที่สาธารณะแบบดั้งเดิมตามแนวคิด
ของ Habermas (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ 2551) ที่ยืนยันว่าการใช้พื้นที่สาธารณะจะต้อง

เป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้าเห็นตากัน ซึ่งพื้นที่ภายในกระทู้นี้เป็นพื้นที่สาธารณะที่ทาง ดร.สระธนา โกวิชวินชชา หรือ “หน้ากากจันทร์หา” สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์และการแบนภาพยนตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เข้ามาใช้กระดานข่าวพันทิพย์ได้รับทราบ ส่วนผู้ที่ได้รับข่าวสารจะเชื่อข้อมูลหรือไม่นั้นก็จำเป็นต้องใช้วิจารณญาณส่วนบุคคล พิจารณาร่วมกับความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวด้วย

สำหรับปฏิกิริยาของผู้รับสารในกระทู้นี้ ตามที่ปรากฏข้อความก็พบว่า ทุกๆ ข้อความตอบสนองในลักษณะที่เอนเอียงไปในทางเชื่อถือข่าวสารที่เสนอว่าภาพยนตร์เรื่อง SAW V มีปัญหาเรื่องการเซ็นเซอร์จริง เพราะก่อนหน้านี้ก็เพิ่งมีภาพยนตร์โดนแบน (ห้ามฉาย) ไปแล้ว 3 เรื่อง คือ Frontier (S), Halloween และ Funny Game ที่มีการรายงานข่าวจากบุคคลเดียวกันมาก่อน คือ “หน้ากากจันทร์หา” จึงอาจจะส่งผลให้ข่าวนี้ดูมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย ตามกำหนดการเดิมภาพยนตร์เรื่อง SAW V มีกำหนดเข้าฉายในวันที่ 30 ตุลาคม 2551 ส่วนข่าวนี้ถูกนำมาโพสต์ในวันที่ 27 ตุลาคม 2551 และเมื่อถึงวันที่ 30 ตุลาคม 2551 ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวก็ไม่ได้เข้าฉายตามโรงภาพยนตร์จริงๆ แต่ถึงที่สุดแล้วภาพยนตร์เรื่องนี้ก็ได้เข้าฉายในโรงภาพยนตร์วันที่ 10 ธันวาคม 2551 (อ่านคำชี้แจงข้อมูลอีกด้านจากกระทรวงวัฒนธรรมในบทความถัดไป)

อย่างไรก็ดี ลักษณะของการเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะของผู้ใช้เว็บไซต์พันทิพย์โดยส่วนใหญ่ก็จะเข้ามาแสดงความคิดเห็นของปัจเจกบุคคลที่กำลังสวมหมวก 2 สีหรือ 2 สถานะในเวลาเดียวกัน สถานะแรกคือ “ผู้บริโภคร” สถานะที่สองคือ “พลเมือง” เพราะเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นต่อกรณีดังกล่าวล้วนผูกโยงอยู่กับ “มิติของเศรษฐกิจ” กับ “มิติของการเมือง” ซึ่งมีความคาบเกี่ยวกันอย่างแยกออกจากกันได้ยาก กล่าวคือ การแสดงความคิดเห็นในลักษณะที่ทวงสิทธิอันชอบธรรมจากการจ่ายค่าตั๋วชมภาพยนตร์ 120 บาท ย่อมเป็นการทักท้วงที่มาจากมุมมองของผู้บริโภคที่มีต่อการซื้อสินค้าและบริการแต่ไม่ได้รับความพอใจ ส่วนการแสดงความคิดเห็นที่ตั้งคำถามถึงกระบวนการหรือมาตรฐานของการเซ็นเซอร์ และการใช้อำนาจของกระทรวงวัฒนธรรมในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ ย่อมมาจากมุมมองของพลเมืองที่ก็มีสิทธิมีเสียงตามระบอบประชาธิปไตยเช่นกัน

ถึงกระนั้นก็ตาม แม้จะมีการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง แต่ผลที่เกิดจากการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะของกระทู้นี้ก็ยังไม่ได้นำไปสู่การถกเถียงถึงวิธีการแก้ปัญหาหรือผลักดันไปสู่การกระทำบางอย่าง นั่นอาจเป็นเพราะว่า ถึงอย่างไรเสีย การชมภาพยนตร์ก็ยังคงเป็นเรื่องที่มากับความบันเทิงในอันดับแรก จึงดูเหมือนไม่ใช่เรื่องสลักสำคัญที่จะต้องเกิด “การ

กระทำบางอย่าง” ไปมากกว่าการแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของกันและกัน พื้นที่สาธารณะของกระทู้จึงเป็นพื้นที่ที่ผู้ชมภาพยนตร์เข้ามา “ระบายความรู้สึก” ที่มีต่อเรื่องดังกล่าวเพียงแค่นั้นมากกว่า

แต่สำหรับ “เครือข่ายคนดูหนัง” อย่างน้อยที่สุดในการรายงานข่าวและเผยแพร่กระทู้นี้ พวกเขา ก็เท่ากับได้ “แนะนำตัว” กับผู้ใช้เว็บบอร์ดพันทิปซึ่งในอีกทางหนึ่งก็คือกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์เช่นกัน ให้ได้รู้จักกับทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” และผลจากการรายงานเรื่องนี้ ก็ส่งผลให้สถิติการเข้าชม BLOG ของเครือข่ายคนดูหนังพุ่งพรวดไปถึง 773 ครั้งภายในเวลาเพียงวันเดียว จากที่ก่อนหน้านี้ตัวเลขสถิติของผู้เข้าชมบล็อกของเครือข่ายแต่ละวันจะขยับในจำนวนหลักสิบนั่น (สถิติประจำวันวันที่ 26 ตุลาคม 2551 คือ 2,970 ครั้ง ส่วนสถิติวันที่ 27 ตุลาคม 2551 หลังการโพสต์กระทู้นี้ คือ 3,743 ครั้ง) อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ถึงผลที่ได้จะเป็นเพียงการรับทราบและแสดงความคิดเห็นตอบกลับ แต่มันก็เป็นผลที่น่าพอใจมากแล้วสำหรับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่เพิ่งจะอยู่ในช่วงระยะก่อตั้งเครือข่ายเพียงไม่กี่เดือน และมีโอกาสได้ “เปล่งเสียง” เพื่อแนะนำตัวไปยังพื้นที่สาธารณะของเว็บบอร์ดต่างๆ ในโลกเสมือน (Virtual Public Sphere)

นอกจากนี้ ในนิตยสาร FILMAX ฉบับที่ 20 เดือน กุมภาพันธ์ 2552 มีการนำเสนอบทความเรื่อง “บุกกระทรวงวัฒนธรรม กับคำถามถึงทิศทางการเซ็นเซอร์หนังในปี 2552” โดยการสัมภาษณ์ท่าน **ปรีชา กันธิยะ** เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ถึงประเด็นที่กระทรวงวัฒนธรรมมีคำสั่งแบนภาพยนตร์สยองขวัญและเขย่าขวัญจำนวน 5 เรื่อง คือ Frontier (s), Halloween, Funny Games, Scar-3D และ SAW V รวมถึงทิศทางการตรวจพิจารณาภาพยนตร์หลังมีการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจัดเรตติ้ง และการสัมภาษณ์ **ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง** หนึ่งในผู้ก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ถึงกรณีที่มีการนำเสนอข่าวสาร/ข้อมูลของทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่คลาดเคลื่อนไปหลายจุด พร้อมทั้งความคิดเห็นที่มีต่อ พ.ร.บ. ภาพยนตร์ ฉบับใหม่ รวมถึงความคิดเห็นจากฝั่งของผู้สร้าง/ผู้กำกับภาพยนตร์ด้วย

บทความนี้จัดว่าเป็นบทความขนาดใหญ่มีจำนวน 14 หน้า จัดทำโดย ‘กัลปพฤกษ์’ , ดร.สระธรณ โกวินวนิชา และ วรุฒม์ อัครวศถาพร เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้านจากบุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ ทั้งภาครัฐ, ภาคเอกชน (นายทุน) และภาคผู้ชม ในบทความดังกล่าวปรากฏเนื้อหาที่ทำให้ทราบว่าข่าวสารที่ได้รับทั้งจากทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” และจาก “กระทรวง

วัฒนธรรม” มีความคลาดเคลื่อนและไม่ตรงกันอยู่หลายส่วน ซึ่งผู้วิจัยได้ตัดทอนบทสัมภาษณ์ดังกล่าวมาเพียงบางประเด็นที่เกี่ยวข้อง (บทสัมภาษณ์ฉบับเต็มสามารถดูได้ที่ ภาคผนวก ข.) ดังนี้

บางส่วนจากบทสัมภาษณ์ ปรีชา กันธิยะ

(เลขานุการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์)

กัลปพฤกษ์ : อย่างในช่วงเจ็ดเดือนที่ผ่านมาได้มีกระแสข่าวโจมตีจากอีกฝ่ายหนึ่งคือกลุ่มผู้ชมอย่างค่อนข้างจะหนักหน่วงรุนแรงถึงมาตราบฐานการทำงานของกระทรวงวัฒนธรรมโดยเฉพาะในเว็บไซต์ต่างๆ ต่อกรณีคำสั่งห้ามฉายหนังสยองขวัญและเขย่าขวัญจำนวนห้าเรื่อง คือ Frontier (s), Halloween, Funny Games, Scar-3D และ SAW V ซึ่งในจำนวนนี้มีอยู่สองเรื่องที่สุดท้ายแล้วได้ออกฉายคือ Scar-3D และ SAW V ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม จึงอยากเรียนถามกับทางสำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรมตรงนี้เลยว่า มีการสั่งห้ามฉายหนังต่างๆ เหล่านี้จริงหรือไม่และอย่างไร?

ปรีชา : สำหรับกรณี SAW V นั้นนี่ต้องถือเป็นความแยะของเว็บไซต์ เพราะเราอนุญาตไปแต่กลับบอกว่าเราไม่อนุญาต ทางเราอนุญาตให้ฉายไปเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2551

กัลปพฤกษ์ : แต่ข่าวการแบนหนังเรื่องนี้ออกมาตั้งแต่เดือนตุลาคม (หมายเหตุ-ภาพยนตร์เรื่อง SAW V มีกำหนดฉายครั้งแรกในวันฮัลโลวีน หรือวันที่ 30 ตุลาคม 2551 แต่ไม่ได้ฉายในวันดังกล่าว ซึ่งทางผู้จัดจำหน่ายให้เหตุผลในขณะนั้นว่าภาพยนตร์ไม่ผ่านเซ็นเซอร์และต้องทำการแก้ไขบางฉากจึงทำให้ต้องเลื่อนฉายโดยภาพยนตร์ได้ออกฉายจริงในวันที่ 10 ธันวาคม 2551) ที่อนุญาตให้ฉายนี้มีการตัดทอนอะไรออกไปหรือไม่?

ปรีชา : ไม่มีครับ อนุญาตโดยการไม่มีการตัดทอนอะไรเลย มีแต่หมายเหตุให้เฝ้าระวังเมื่อมีการออกเผยแพร่ คือต้องส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจในโรงภาพยนตร์เพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าของหนังเอาหนังฉบับเดียวกับที่ส่งตรวจไปฉายจริง

กัลปพฤกษ์ : แล้วเรื่องอื่นที่มีมติออกมาเป็นอย่างไรบ้าง?

ปรีชา : สำหรับเรื่อง Frontier (s) เป็นเรื่องเกี่ยวกับพวกโรคจิต มีฉากโหดร้ายทารุณกับผู้หญิงถึงขั้นสร้างความหวาดเสียวสยอง กลัวเด็กเอาไปเป็นเหยียงอย่าง แต่ถ้าเป็นระบบ เรตติ้งก็น่าจะผ่านได้ น่าจะเป็นเรตของผู้ใหญ่อายุ 20 ปีขึ้นไป คือตอนนี้เราไม่มีระบบเรตติ้ง ก็ต้องควบคุมกันแบบทั้งประเทศก่อน นี่คือจุดบอดของการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย คือถ้าปล่อยออกไปตอนนี้มันจะหมายถึงเรตทั่วไปที่ใครก็ดูได้ทำให้เรายังห่วงตรงนี้

...ส่วน Funny Games ตัวเดินเรื่องเป็นคนพเนจรไปตามบ้านต่างๆ ก็จะมีผู้อารีให้เข้าพักอาศัย เมื่อได้รับความอบอุ่นก็กลายเป็นชวานากับงูเห่า เนรคุณขัดกับศีลธรรมโดยการฆ่าหรือทำร้ายผู้มีพระคุณ พอเนรคุณบ้านนี้เสร็จก็ไปบ้านอื่นต่ออีก เดี่ยวเด็กก็จะเนรคุณพ่อแม่ได้ อันนี้ถือว่าขัดศีลธรรม

กัลปพฤกษ์ : แล้วถ้าใช้ระบบเรตติ้งจะสามารถผ่านได้ไหม?

ปรีชา : อาจจะไม่ผ่าน มันขัดกับศีลธรรมไทยในเรื่องความกตัญญูทเวที เพราะฉะนั้นอาจรวมถึงคนดูผู้ใหญ่ด้วย สุดท้าย Scar-3D มีวิธีการฆ่าคนโดยวิธีที่ทรمانที่เด็กสามารถลอกเลียนแบบได้เลยไม่ให้ผ่าน

กัลปพฤกษ์ : ซึ่งเรื่องสุดท้ายนี้ออกจะแตกต่างจากเรื่องอื่นๆ เพราะได้เข้าฉายตามโรงจริงๆ อันนี้เกิดอะไรขึ้น?

ปรีชา : จริงๆ แล้วเราไม่อนุญาต ตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม 2551 ซึ่งถ้าเอาไปฉายก็ถือว่ามีผิด แต่อย่างที่บอกว่าขณะนี้เราพยายามที่จะบริหารแบบกฎหมายมหาชน ในสภาวะที่กฎหมายยังไม่ชัดเจนเราก็ต้องยกประโยชน์ให้ผู้ประกอบการ ด้วยการว่ากล่าว ตักเตือน อย่าทำอีก เราพยายามใช้วิธีนั้นมวล ไม่ใช้กฎหมายบังคับ แต่จะใช้วิธีพูดจาประสาพี่ๆ น้องๆ แทน ถ้าทางเรตัดสินอะไรไปแล้วทางคุณไม่พอใจเราก็จะเชิญมานั่งคุยกันเลย ซึ่งกรรมการทุกคนก็พร้อมที่จะรับฟัง ไม่ใช่ตั้งหน้าจะไปตัดอะไรเขา เราก็เข้าใจว่าเขาลงทุนไปล้านสองล้าน เราต้องเห็นใจ แต่ในขณะเดียวกันเราก็ต้องเห็นใจประเทศด้วย เราอยู่ตำแหน่งตรงกลาง ถ้าเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งเราก็อยู่ไม่ได้ นั่นคือความลำบากยากเย็นของข้าราชการที่ทำงานท่ามกลางประโยชน์ของประชาชน

กัลปพฤกษ์ : นอกจากสี่เรื่องนี้แล้วยังมีเรื่องไหนโดนแบนอีกหรือเปล่า?

ปรีชา : ...ล่าสุดจะมีหนังไทยอีกเรื่องมีปัญหาอยู่คือ เรื่อง กว๋ยเตี้ยวเนื้อคน อันนั้นนอกจากจะโหดร้ายทารุณแล้ว มันยังมีผลกระทบต่ออาชีพคนขายกว๋ยเตี้ยว ดูแล้วภาพมันติดตาออกไป เตี้ยวกว๋ยเตี้ยวจะขายไม่ได้

ดร.สระธณ : อย่างนี้จะสามารถขึ้นคำเตือนได้ไหมว่าไม่ใช่เป็นความจริง?

ปรีชา : อันนี้เป็นเรื่องความมั่นคง คงขึ้นคำเตือนไม่ได้ เพราะมันเข้ากับวิถีชีวิตประชาชนได้อย่างกรณีแหนมเล็บมือที่ทำให้แหนมชายไม่ได้เลย ภาพเหล่านี้มันเกิดขึ้นมาแล้วมันต่างจากความรุนแรงในหนังเรื่องอื่นๆ ถ้ามันทำให้คนไม่ยอมทานกว๋ยเตี้ยวเลย มันมีผลกระทบกับความมั่นคง

ดร.สระธณ : แล้วอย่างนี้จะต้องแก้ไขอย่างไรหรือครับ?

ปรีชา : อันนี้เราให้เขาไปคิดเอง ไม่ได้แนะนำอะไรมาก คือจริงๆ แล้วมันไม่ได้มีประเด็นนี้ประเด็นเดียว มันยังมีประเด็นอื่นที่กระทบกับความมั่นคงได้อีกด้วย (ประเด็นนี้อาจไม่สามารถเปิดเผยได้เนื่องจากมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับความลับของหนัง - ผู้สัมภาษณ์)

กัลปพฤกษ์ : แต่สำหรับกรณีกระทบต่ออาชีพคนขายกว๋ยเตี้ยวนี้ มันเกี่ยวข้องกับวิจารณ์ญาณของผู้ชมด้วย บางคนเขาอาจจะแยกแยะออกว่ามันก็แค่หนัง ดูจบแล้วก็จบกันไป เป็นเพียงจินตนาการของผู้สร้าง ไม่ได้ทำให้เขารู้สึกไม่อยากทานกว๋ยเตี้ยวเลยก็ได้ การตัดสินแบบนี้จะถือเป็นการครอบงำความคิดเห็นคนอื่นหรือเปล่า?

ปรีชา : คือการตัดสินของเราจะดูว่ามันมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในวงกว้างไหม เราต้องพิจารณาตรงนี้ด้วย อย่างกรณีนี้มันมีผลกระทบต่ออาชีพของประชาชน ซึ่งเป็นอาชีพหลัก เพราะที่ไหนก็มีกว๋ยเตี้ยวขาย เราเลยยังห่วงตรงนี้อยู่

กัลปพฤกษ์ : ขอย้อนกลับไปทีหนึ่งทั้ง 4 เรื่องที่ถูกแบนซึ่งนอกจากจะมีการโจมตีอย่างรุนแรงแล้ว ยังมีกระแสข่าวออกมาด้วยว่ากรรมการสั่งแบนหนังเนื่องจากหนังฆ่ากันโดยไม่มีเหตุผลและไม่มีสาระอะไรจึงไม่ควรอนุญาตให้ฉาย?

ปรีชา : ไม่มีครับ คุณสามารถดูจากมติของคณะกรรมการได้เลย ไม่มีจุดไหนเลยบอกว่าหนังไม่มีสาระ จุดสำคัญคือเราหวังเรื่องการลอกเลียนแบบมากกว่า เราในฐานะองค์กรกลาง เราคงไม่สามารถพูดได้ว่าอะไรไร้สาระหรือไม่ไร้สาระ ไร้สาระสำหรับเราอาจจะมีประโยชน์กับคนอื่นก็ได้ อันนี้เรายืนยันได้เลยครับว่าไม่มีการใช้เหตุผลว่าหนังไร้สาระมาตัดสิน ในมติมันแสดงชัดเจนอยู่แล้ว

กัลปพฤกษ์ : ถ้าเช่นนั้นทำไมที่ผ่านมาจากกระทรวงวัฒนธรรมจึงไม่มีการออกมาชี้แจงเหตุผลต่างๆ เหล่านี้ให้เกิดความกระจ่าง ทั้งๆ ที่ก็มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อต่างๆ อย่างหนักหน่วงรุนแรง?

ปรีชา : คือการใช้ข้อมูลข่าวสาร ได้ตอบ ชี้แจงอะไรในภาคอินเทอร์เน็ตที่เราไม่ได้ให้ความสำคัญ เพราะเราถือว่าตรงนั้นเป็นเวทีสาธารณะ ใครที่เข้าไปค้นไปดูอะไรต้องมีวิจารณญาณ แต่ถ้าสงสัยติดใจอะไรเรามีหมายเลขโทรศัพท์เป็นช่องทางให้สามารถโทรมาสอบถามข้อมูลต่างๆ ได้อยู่แล้ว ไม่ใช่ว่ามีข่าวออกมาทั่วประเทศแล้วเราจะต้องไปตามแก้ อย่างนี้ก็ไม่ต้องทำอย่างอื่นกันพอดี เพราะฉะนั้น ถ้าท่านได้ข่าวจากแหล่งไหนแล้วอยากจะทราบความจริงก็สามารถโทรมาที่ call center ของเราได้ ไม่ว่าจะท่านจะมีข้อมูล อยากชี้แจง ได้แย้ง หรือจะตำหนิ ก็สามารถโทรมาได้ แต่ถ้าเป็นอินเทอร์เน็ตเราจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวโดยเด็ดขาด อินเทอร์เน็ตเป็นโลกไร้พรมแดน ถ้าส่วนราชการไม่ชัดเจนเราก็จะไร้พรมแดนตามไปด้วย จนไม่เป็นอันทำมาหากินให้บริการประชาชน

ดร.ระชน : แล้วถ้าประชาชนเกิดไม่พอใจที่ทางกระทรวงวัฒนธรรมตัดสินแบนหนังเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นมา ก็สามารถเรียกร้องสิทธิได้?

ปรีชา : กรณีหนังถูกแบนนี้มันไม่ได้เกี่ยวกับประชาชนนะครับ แต่มันเกี่ยวกับผู้ประกอบการ สิทธิของคนดูมันจะก่อเกิดก็ต่อเมื่อหนังได้รับอนุญาตและนำเข้ามา ถ้าไม่มีการอนุญาตประชาชนก็ไม่มีรู้ เพราะฉะนั้น สิทธิในการดูของคนดูมันจะขึ้นกับสิทธิในการจัดฉายภาพยนตร์ของผู้ประกอบการหนังเรื่องหนึ่งถ้าไม่มีผู้ประกอบการซื้อมาคนดูก็ไม่มีสิทธิอยู่แล้ว สิทธิของคนดูเป็นสิทธิต่อเนื่อง อันนี้ต้องแยกให้ชัดเจน

กัลปพฤกษ์ : แล้วหนังที่ไม่ผ่านการพิจารณาจะมีการขึ้น (ข้อมูลภายในเว็บไซต์ของสำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ : ผู้วิจัย) เพื่อชี้แจงเหตุผลด้วยหรือไม่?

ปรีชา : หนังที่ไม่ผ่านเราคงจะขึ้นเฉพาะชื่อแล้วบอกว่า “ไม่อนุญาต” ส่วนเรื่องเหตุผลเอาไว้มากลับกับทางเราโดยตรงดีกว่า บางข้อมูลมันเป็นเรื่องเฉพาะระหว่างกรรมการกับผู้ประกอบการ เราไม่จำเป็นต้องประกาศในที่สาธารณะ แต่ถ้าติดใจอยากทราบเหตุผลจริงๆ ก็โทรมาถามกับเราได้

...คนที่ไม่เห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์หนัง เราก็จะบอกว่า ขอให้อดใจอีกหน่อยนึง เรากำลังรอรอบเรตติ้ง คือถ้ากฎหมายมันยังไม่ออกมาแล้วเราไปแปะเรตติ้งออกไปเลย มันก็จะเป็นการใช้อำนาจเกินกฎหมายอีก ตอนนี้ขอให้ทุก ๆ ฝ่ายใจเย็น ๆ ไว้ก่อน อีกสักพักเมื่อทุกอย่างลงตัวอะไร ๆ น่าจะดีขึ้น

คุณ 'ยัตติงค์'

นักเขียน นักวิจารณ์ เว็บมาสเตอร์
และนักวิ่งผู้ก่อตั้ง 'เครือข่ายคนดูหนัง' <http://thaiaudience.wordpress.com>

'กัลปพฤกษ์' : ในฐานะของผู้ก่อตั้งเครือข่ายคนดูหนังซึ่งเป็นกลุ่มอิสระที่มุ่งเรียกร้องสิทธิในการชมภาพยนตร์ของคนดูแล้วได้ค่าเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการบันเทิงเรื่องต่างๆ ของกระทรวงวัฒนธรรมผ่านทางเว็บไซต์ของเครือข่ายมาโดยตลอด แต่หลังจากได้ทราบบทวิจารณ์ ของกรมการต่างประเทศฉบับบทกวี 4 เรื่องนี้แล้ว พบว่ามีข่าวสารที่คลาดเคลื่อนไปอยู่หลายจุด จึงอยากทราบว่าการที่เครือข่ายคนดูหนังได้ข่าวสารเหล่านี้มาจากแหล่งไหน มีการตรวจสอบข้อมูลก่อนหรือไม่ มีการติดต่อสอบถามไปยังกระทรวงวัฒนธรรมบ้างหรือไม่?

'ยัตติงค์' : ข่าวต่างๆ จะมาจากข่าวพาดหัวของหนังสือพิมพ์รายวันเป็นหลัก คือถ้ามีข่าวอะไรเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์หนัง เราจะรวบรวมนำมาลงในเว็บไซต์ให้ผู้สนใจได้ทราบ และอีกส่วนหนึ่งจะมาจากสมาชิกของกลุ่มอีกรายหนึ่งที่ทำข่าวข่าวต่างๆ จากทางค่ายหนังแล้วเขียนข่าวเอง ส่วนการตรวจสอบข้อมูลนี้ต้องยอมรับว่าเรามีคนทำงานน้อยและแต่ละคนก็มีงานประจำ ทำให้กำลังคนเราจำกัด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเราก็ไม่ได้ซีซีซีซีซีได้ข่าวสารข้อมูลอีกทางหนึ่ง เพราะจริงๆ เราก็เข้าใจว่าบางทีค่ายหนังก็อาจจะมีการเล่นแง่สร้างกระแสข่าวได้ ถ้าได้ข้อมูลอื่นมาเพิ่มเติมก็คิด จะได้มีอะไรมาแย้งกันเอง มันเป็นเรื่องของประชาธิปไตยอยู่แล้ว ส่วนการติดต่อกับกระทรวงวัฒนธรรมนั้นเนื่องจากสมาชิกของกลุ่มคนหนึ่งเคยไปเข้าร่วมประชุมกับกระทรวงฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้แล้วพบว่าเขาเรียกเราไปฟังอย่างเดียว ไม่มีอะไรคืนหน้าและทุกอย่างเป็นการราชการมาก ทางเราจึงรู้สึกแค้นดีและไม่อยากไปยุ่งอะไรกับกระทรวงวัฒนธรรมอีก

'กัลปพฤกษ์' : เมื่อได้เก็บมติจริงของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของกระทรวงวัฒนธรรมแล้ว มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง?

'ยัตติงค์' : ในส่วนของการแบนหนังเพราะกฎหมายกฎหมายนั้นยังไม่มีส่วนที่ยังพอรับฟังได้ แต่ในส่วนของการตัดสินที่อ้างถึงความรุนแรงนั้นผมเองก็ยังไม่เห็นด้วยอยู่ดี เพราะเราจะเอาเหตุผลอะไรมาอ้างว่า สิ่งไหนคือความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคุณยังไม่มีการเขียนกฎหมายออกมาก่อนว่าแบบนั้นคือความรุนแรงจริงๆ แล้วส่วนนี้ควรจะให้คุณดูตัดสินเองมากกว่า คือเมื่อภาครัฐแบนหนังไปแล้ว คุณก็จะไม่สามารถให้สังคมมาสร้างกฎเกณฑ์สำหรับพวกเขาเอง

ได้ ประเด็นว่าอะไรคือความรุนแรงก็จะยังคงคลุมเครือต่อไป

'กัลปพฤกษ์' : แต่ความรุนแรงอาจไม่ใช่ประเด็นเดียว เพราะสิ่งที่กระทรวงวัฒนธรรมกังวลมากกว่าคือการลอกเลียนของเด็กและเยาวชนที่อาจจะยังแยกแยะอะไรไม่ได้มากกว่า

'ยัตติงค์' : ซึ่งตรงนั้นเราก็มีเครือข่ายครอบครัวดูแลอยู่แล้ว เวลาในเรื่องอะไรเขาก็ทำหน้าที่ด้วยซ้ำ อย่างมีกรณีที่พนักงานร้านวีซีดีเขียนให้หมึกครองชื่อหนังเรื่อง Kill Bill (2003) ไม่ให้ลูกดูแล้วพบว่าหนังรุนแรงมาก เขาถึงกับบอกออกมาเลยว่า คนทำหน้าที่นั้นควรจะตายๆ ไปซะ ซึ่งก็มีการเรียกร้องให้คนทำหน้าที่หยุดสร้างหนังแบบนี้ไปแล้ว

'กัลปพฤกษ์' : มองจาก พ.ร.บ. ภาพยนตร์ ตัวใหม่แล้ว ยังมีจุดไหนที่ทางเครือข่ายยังรู้สึกไม่พอใจบ้าง?

'ยัตติงค์' : ก็ในมาตรา 29 ที่ยังอนุญาตให้มีการเซ็นเซอร์หรือตัดหนังได้โดยเด็ดขาดนั้นความในมาตราที่ค่อนข้างจะคลุมเครือมาก อีกจุดหนึ่งที่ไม่ถึงกับไม่พอใจแต่รู้สึกว่ามันดูแปลกๆ คือการจัดเรตโดยมีกลุ่มภาพยนตร์ส่งเสริมที่ทุกคนควรดู คือถ้าคุณจะไปจัดแบ่งเรตแล้วจะมีหนังกลุ่มส่งเสริมออกมาได้ยังไง มันไม่ควรจะอยู่ตรงนั้น

'กัลปพฤกษ์' : อย่างกรณีของมาตรา 29 ออกมาก็ยังเป็นอย่างไร

'ยัตติงค์' : ก็จริงๆ ไม่ควรจะตัดอะไรเลย หรือถ้าไม่สามารถเปลี่ยนอะไรได้อีก คุณก็ควรจะทำอะไรก็ได้ให้หายคลุมเครือ อาจจะให้มีสิทธิ์มาเลย ก็ช็อกก็ได้ อะไรได้อะไรไม่ได้แล้วเขาก็น่าไปเลย มันจะได้ชัดเจน

'กัลปพฤกษ์' : ที่ไม่ต้องมีการให้ตัด คือในทุกๆ กรณีเลยจริงหรือ? ทางกลุ่มเน็ทหรือว่าประเทศไทยเราควรจะสามารถฉายทุกอย่างได้จริงๆ ไปว่าจะจบจ้วงรุนแรง และหนักบ่วงระตือไปกัน?

'ยัตติงค์' : ผมเชื่อว่าจริงๆ แล้วภาครัฐควรปล่อยให้ภาคประชาชนเคลื่อนไหวอย่างกรณีหนังเรื่อง ไก่เถาะโยม ก็จะมีองค์กรศาสนาออกมาโจมตี สังคมจะได้มีการเคลื่อนไหวและพูดคุยกัน การควบคุมมันไม่จำเป็นต้องมาจากภาครัฐอย่างเดียว ประชาชนควรจะออกมาได้ว่าใครกำลังล้ำเส้นเราและควรจะให้มีสิทธิโจมตีได้ ถือเป็นกรณีนี้

ใหญ่ที่สุดอย่างกรณีสถาบัน ถ้ามีค่ายหนังกล้าทำออกมา มันก็จะโดนคนโจมตีเอง เราแทบไม่ต้องไปควบคุมอะไรเลย แต่ถ้ามันออกมาแล้วประชาชนไม่เคลื่อนไหว อันนี้สิ่งจะน่ากลัว แสดงว่าภาคประชาชนมีปัญหาแล้วแหละ

'กัลปพฤกษ์' : ซึ่งการโจมตีกันลักษณะนี้เองที่ทางกระทรวงวัฒนธรรมมองกันว่าเป็นความแตกต่างจากอันที่กระทรวงการกีดกันต่อฉบับของชาติตามที่ระบุไว้ในพ.ร.บ. จึงไม่ควรปล่อยออกมาให้เกิดการกระทบกระทั่งเรียกร้อง

'ยัตติงค์' : อันนี้ผมไม่แน่ใจว่าคนไทยเข้าใจเรื่อง 'เสรีภาพ' มากขนาดไหน ผมคิดว่าเรื่องของหนังคงไม่ทำให้ใครทะเลาะกันจนหนักกันได้หรอก สุดท้ายก็อาจมีการประท้วงกับบริษัทผู้สร้าง หรือประท้วงให้คนไม่ต้องไปดูหนังเรื่องนี้ เขาก็มีสิทธิทำได้ มันเป็นการถกเถียงกันทางสติปัญญาที่มากกว่าการแตกความสามัคคี

'กัลปพฤกษ์' : หากอนาคตมีการแบนประเภทดังข้างไปแล้วปรากฏว่าผู้ประกอบการยอมตัดฉบับของตัวเองเพื่อให้ได้เรตต่างๆ จุดนี้มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีการควบคุมระเบียบขึ้นจากอำนาจรัฐไปเป็นกลไกทางตรงลดแบบกึ่งนิยามแทน?

'ยัตติงค์' : ถ้าในแง่นี้ เราก็คิดได้แต่ใจดีเพราะเราคงไม่สามารถไปห้ามเขาได้ คือถ้าเป็นภาครัฐมันก็จะยังคุยกันได้ แต่ถ้าในแง่ของบริษัทเขาซื้อลิขสิทธิ์มา มันก็เป็นสิทธิของเขา แต่เราก็สามารถโจมตีได้ว่าค่ายนี้เราไม่ต้องไปสนับสนุน เราจะประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเครือข่ายหรือคนดูทั่วไปรู้เลยว่า ค่ายนี้มันคิดหนังตัวเองเพื่อให้ได้เรตต่ำ ควรจะต้องร่วมกันคว่ำบาตร

'กัลปพฤกษ์' : สุดท้ายนี้อยากเห็นการเซ็นเซอร์หนังเป็นอย่างไรในอนาคต

'ยัตติงค์' : ก็ไม่ควรมีการเซ็นเซอร์เลย เพราะสุดท้ายสังคมจะมีการเซ็นเซอร์ของตัวเองอยู่แล้ว ปล่อยให้ภาคประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินเองจะดีกว่าแล้วเราควรจะรู้เองว่าสังคมมีจุดยืนอยู่ตรงไหน

ภาพที่45. บทสัมภาษณ์ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง
แกนนำเครือข่ายคนดูหนังในนิตยสาร FILMAX

บทสัมภาษณ์ 'ยติภังค์'

(นักเขียน นักวิจารณ์ เว็บไซต์เตอร์ และหนึ่งในผู้ก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”)

กัลปพฤกษ์ : ในฐานะของผู้ก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” หนึ่งในกลุ่มอิสระที่มุ่งเรียกร้องสิทธิในการชมภาพยนตร์ของคนดูและได้นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการแบนหนังต่างๆของกระทรวงวัฒนธรรมผ่านทางเว็บไซต์ของเครือข่ายมาโดยตลอด แต่หลังจากได้ทราบมติจริง ๆ ของคณะกรรมการต่อกรณีการแบนหนังทั้ง 4 เรื่องนี้แล้วพบว่ามีการตรวจสอบที่คลาดเคลื่อนไปอยู่หลายจุด จึงอยากทราบว่าทางเครือข่ายคนดูหนังได้ข่าวสารเหล่านี้มาจากแหล่งไหนมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนหรือไม่ มีการติดต่อสอบถามไปยังกระทรวงวัฒนธรรมบ้างหรือเปล่า?

ยติภังค์ : ข่าวต่างๆจะมาจากข่าวพาดหัวของหนังสือพิมพ์รายวันเป็นหลัก คือถ้ามีข่าวอะไรเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์หนัง เราก็จะนำมารวบรวมลงในเว็บไซต์ให้ผู้สนใจได้ทราบ และอีกส่วนหนึ่งจะมาจากสมาชิกของกลุ่มอีกรายหนึ่งที่เราพบข่าวต่างๆ จากทางค่ายหนังแล้วมาเขียนข่าวเอง ส่วนการตรวจสอบข้อมูลนี้ต้องยอมรับว่าเรามีคนทำงานน้อยและแต่ละคนก็มีงานประจำ ทำให้กำลังคนเราจำกัด แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเราก็ไม่ได้ขัดข้องที่จะได้ข่าวสารข้อมูลอีกทางหนึ่ง เพราะจริงๆ เราก็เข้าใจว่าทางค่ายหนังอาจจะมีการเล่นแง่เรื่องสร้างกระแสข่าวได้ ถ้าได้ข้อมูลอื่นมาเพิ่มเติมก็จะได้มีอะไรมาแย้งกันเอง มันเป็นลักษณะของประชาธิปไตยอยู่แล้ว ส่วนการติดต่อกับกระทรวงวัฒนธรรมนั้นเนื่องจากสมาชิกของกลุ่มคนหนึ่งเคยไปเข้าร่วมประชุมกับกระทรวงฯ เกี่ยวกับเรื่องนี้แล้วพบว่าเขาเรียกเราไปฟังอย่างเดียว ไม่มีอะไรคิบน้าและทุกอย่างเป็นราชการมาก ทางเราจึงรู้สึกแอนตี้และไม่อยากไปยุ่งอะไรกับกระทรวงวัฒนธรรมอีก

กัลปพฤกษ์ : เมื่อได้เห็นมติจริงของคณะกรรมการสำหรับเหตุผลของการแบนหนังสองขั้วของขั้วผู้เข้าขั้วผู้ทั้งสี่เรื่องที่เคยเป็นข่าวแล้ว มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง?

ยติภังค์ : ในส่วนของการแบนหนังเพราะกฎหมายลึกลับยังไม่อินนี้ยังพอรับได้ แต่ในส่วนของคำตัดสินที่อ้างถึงความรุนแรงนี้ผมเองก็ยังไม่เห็นด้วยอยู่ดี เพราะเราจะเอาเหตุผลอะไรมาอ้างว่า สิ่งไหนคือความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคุณยังไม่มีการเขียนกฎหมายออกมาก่อนว่าแบบไหนคือความรุนแรง จริงๆ แล้วส่วนนี้ควรจะให้คนดูตัดสินเองมากกว่า คือเมื่อภาครัฐแบนหนังไปเองแล้วคุณก็จะไม่สามารถให้สังคมมาสร้างกฎเกณฑ์สำหรับพวกเขาเองได้ ประเด็นว่าอะไรคือความรุนแรงก็จะยังคลุมเครือต่อไป

กัลปพฤกษ์ : แต่ความรุนแรงอาจไม่ใช่ประเด็นเดียว เพราะสิ่งที่กระทรวงวัฒนธรรมห่วงมากกว่าคือการลอกเลียนแบบของเด็กและเยาวชนที่อาจจะยังแยกแยะอะไรไม่ได้มากกว่า?

ยติภังค์ : ซึ่งตรงนี้เราก็มีเครือข่ายครอบครัวดูแลอยู่แล้ว เวลาที่มีเรื่องอะไรเขาก็ตำหนิทำหนังด้วยซ้ำ อย่างมีกรณีที่พนักงานร้านวีซีดีเชียร์ให้ผู้ปกครองซื้อหนังเรื่อง Kill Bill (2003) ไปให้ลูกดูแล้วพบว่าหนังรุนแรงมาก เขาถึงกับบอกออกมาเลยว่า คนทำหนังแบบนี้ควรจะตายๆไปวะ ซึ่งก็มีการเรียกร้องให้คนทำหนังหยุดสร้างหนังแบบนี้ไปแล้ว

กัลปพฤกษ์ : มองจากพ.ร.บ.ภาพยนตร์ตัวใหม่แล้ว ยังมีจุดไหนที่ทางเครือข่ายยังรู้สึกไม่พอใจบ้าง?

ยติภังค์ : ก็ในมาตรา 29 ที่ยังอนุญาตให้มีการเซ็นเซอร์หรือตัดหนังได้อยู่ โดยเฉพาะเนื้อความในมาตรานี้ที่ค่อนข้างจะคลุมเครือมาก อีกจุดหนึ่งที่ไม่ถึงกับไม่พอใจแต่รู้สึกว่ามันดูแปลกๆ

คือการจัดเรตโดยมีกลุ่มภาพยนตร์ที่ส่งเสริมให้ทุกคนควรดู คือถ้าคุณจะจัดแบ่งเรตแล้วจะมีหนังกลุ่มส่งเสริมออกมาได้อย่างไร มันไม่ควรจะอยู่ตรงนี้

กัลปพฤกษ์ : อย่างกรณีของมาตรา 29 อยากให้แก้ไขเป็นอย่างไร?

ยติภังค์ : ก็จริงๆ ไม่ควรจะต้องอะไรเลยนะ หรือถ้าไม่สามารถเปลี่ยนอะไรได้อีก คุณก็ควรจะทำอะไรก็ได้ให้หายคลุมเครือ อาจจะมีเช็คลิขสิทธิ์มาเลย ก็ซื้อก็ได้ อะไรทำอะไรไม่ได้แล้วเช็คกันไปเลย มันจะได้ชัดเจน

กัลปพฤกษ์ : ที่ไม่ต้องการให้ตัดนี้ คือในทุกๆกรณีเลยจริงหรือ? ทางกลุ่มแน่ใจหรือว่าประเทศไทยเราควรจะสามารถขายทุกอย่างได้จริงๆ ไม่ว่าจะจบจ้วง รุนแรง และหนักหน่วงระดับไหน?

ยติภังค์ : ผมเชื่อว่าจริงๆ แล้วภาครับควรปล่อยให้ภาคประชาชนเคลื่อนไหวเอง อย่างกรณีหนังเรื่อง โภยเถอะโยม ก็จะมีองค์กรศาสนาออกมาโจมตี สังคมจะได้มีการเคลื่อนไหวและพูดคุยกัน การควบคุมมันไม่จำเป็นต้องมาจากภาครัฐอย่างเดียว ประชาชนควรสามารถบอกได้ว่าใครกำลังล้ำเส้นเราและควรจะมีสิทธิโจมตีได้ ต่อให้เป็นกรณีที่ใหญ่ที่สุดอย่างการหมิ่นสถาบัน ถ้ามีค่ายหนังกล้าทำออกมา มันก็จะโดนโจมตีเอง เราแทบไม่ต้องไปควบคุมอะไรเลย แต่ถ้ามันออกมาแล้วประชาชนไม่เคลื่อนไหว อันนี้ภาคประชาชนน่าจะมีปัญหาแล้วละ

กัลปพฤกษ์ : ซึ่งการโจมตีกันลักษณะนี้เองที่ทางกระทรวงวัฒนธรรมมองเห็นว่าเป็นความแตกแยกอันอาจกระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติตามที่ระบุไว้ในพ.ร.บ. จึงไม่ควรปล่อยให้ก่อให้เกิดการระทบกระทบทั้งเรียกร้อง?

ยติภังค์ : อันนี้ผมก็ไม่แน่ใจว่าคนไทยเข้าใจเรื่อง “เสรีภาพ” มากขนาดไหน ผมคิดว่าเรื่องของหนังคงไม่ทำให้ใครทะเลาะกันจนฆ่ากันได้หรอก สุดท้ายก็อาจมีการประท้วงกับบริษัทผู้สร้าง มันเป็นการถกเถียงกันทางสติปัญญากันมากกว่าการแตกความสามัคคี

กัลปพฤกษ์ : หากในอนาคตมีการนำระบบเรตตั้งมาใช้แล้วปรากฏว่าผู้ประกอบการตัดหนังของตัวเองเพื่อให้ได้เรตที่ต่ำๆ จะได้มีคนดูมากขึ้น ทางเครือข่ายจะมีมาตรการในการเรียกร้องสิทธิอย่างไร ในเมื่อกลไกการควบคุมจะเปลี่ยนจากอำนาจรัฐ ไปเป็นกลไกทางการตลาดแบบทุนนิยมแทน?

ยติภังค์ : ถ้าเป็นในแง่นี้ เราก็คงได้แต่โจมตีเพราะเราคงไม่สามารถไปห้ามเขาได้ แต่ถ้าในแง่ของบริษัทเขาซื้อลิขสิทธิ์มาเขาก็เป็นสิทธิของเขา แต่เราก็สามารถโจมตีได้ว่าค่ายนี้เราไม่ต้องไปสนับสนุน เราก็จะประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเครือข่ายหรือคนดูทั่วไปรู้เลยว่า ค่ายนี้มันตัดหนังตัวเองเพื่อให้ได้เรตต่ำ ควรจะต้องร่วมกันคว่ำบาตร

กัลปพฤกษ์ : สุดท้ายนี้อยากเห็นการเซ็นเซอร์หนังเป็นอย่างไรในอนาคต?

ยติภังค์ : ก็ไม่ควรการเซ็นเซอร์เลย เพราะสุดท้ายสังคมจะมีการเซ็นเซอร์ของตัวเองอยู่แล้ว ปล่อยให้ภาคประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจเองจะดีกว่าแล้วเราจะรู้เองว่าสังคมมีจุดยืนอยู่ตรงไหน

จากบทความเรื่อง “บุกกระทรงวัฒนธรรม กับคำถามถึงทิศทางการเซ็นเซอร์ ภาพยนตร์ 2552” ที่มีการสัมภาษณ์ ปรีชา กันธิยะ เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ สำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม และสัมภาษณ์ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง ตัวแทนจากเครือข่ายคนดูหนัง ต่อข้อซักถามที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์หรือ BAN ภาพยนตร์ (ห้ามฉาย) ในช่วงระหว่างรอการบังคับใช้ระบบเรตติ้งในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม การให้คำอธิบายถึงเหตุผลในการแบน ภาพยนตร์แต่ละเรื่อง รวมถึงการไขข้อข้องใจเรื่องข่าวสารที่มีความคลาดเคลื่อนที่ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” นำมารายงานต่อสาธารณะ ว่ามีการตรวจสอบข้อเท็จจริงของข่าวสารอย่างไรนั้น

บทสัมภาษณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านมีโอกาสได้ใช้วิจารณญาณจากข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลสองฝ่าย (กระทรวงวัฒนธรรมกับเครือข่ายคนดูหนัง) แล้วตัดสินใจด้วยความเชื่อ/ความคิดเห็นของตนเองว่าจะเลือกเชื่อถือข้อมูลจากฝ่ายไหนมากกว่ากัน อันเป็นการทำหน้าที่การใช้ “พื้นที่สาธารณะ” ได้อย่างที่ กาญจนา แก้วเทพ (2551) กล่าวสรุปไว้ว่า พื้นที่สาธารณะ เป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันของกลุ่มปัจเจกชนบนพื้นฐานความสมัครใจที่เข้ามาพูดคุยอภิปรายโต้แย้งกันด้วยเนื้อหา/ประเด็นที่เป็นเรื่องของส่วนรวม และมีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะมิใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และเป็นพื้นที่ที่เป็นอิสระจากอำนาจต่างๆในสังคม เช่น อำนาจรัฐ, อำนาจเศรษฐกิจ ซึ่งมีการไหลเวียนของการใช้เหตุผล (rationality) อย่างเป็นอิสระ ไม่มีใครมีอภิสิทธิ์ด้วยเกณฑ์ต่างๆ (ตำแหน่งหน้าที่) เหนือใคร ยิ่งไปกว่านั้น สถาบันสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อเลี้ยงให้การพูดคุยอภิปรายดังกล่าวเป็นไปได้ เพราะเนื้อหาในสื่อมวลชนเหล่านี้เป็นเรื่องราวของสาธารณะอยู่แล้ว และเป็นข้อมูลข่าวสารสำหรับการโต้เถียงอย่างใช้เหตุใช้ผล

จะเห็นได้ว่า การได้รับโอกาสให้เข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะของทางเครือข่ายคนดูหนัง แม้จะเกิดจากการได้สิทธิพิเศษบางอย่างจากสถานภาพของ ดร.ระณ โกวิชนิชา ที่เป็นนักเขียนของนิตยสาร Filmax อยู่แล้ว ทำให้มีโอกาสได้สัมภาษณ์ ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง แกนนำเครือข่ายคนดูหนังอีกคนหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้เข้ามาใช้ “พื้นที่สาธารณะทางหน้านิตยสารภาพยนตร์” เพื่อแก้ต่างให้กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากเป็นลักษณะของการนำเสนอข้อมูลทั้งจากฝั่งกระทรวงวัฒนธรรม ปรีชา กันธิยะ ประธานคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และฝั่งของเครือข่ายคนดูหนัง ส่วนผู้อ่านจะเชื่อข้อมูลที่มาจากฝ่ายไหนมากกว่ากันนั้นก็เป็นที่ลึกลับของผู้อ่านแต่ละคน แต่อย่างน้อยที่สุด การได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็นบนพื้นที่ของหน้านิตยสารภาพยนตร์เช่นนี้ ก็เท่ากับเป็นการได้

เปล่ง “เสียง” ในฐานะ “เครือข่ายคนดูหนัง” และประกาศถึงการมีอยู่ของเครือข่ายคนดูหนังต่อสาธารณชนได้ในอีกทางหนึ่งเช่นกัน

4.7 ปรับ BLOG ใจใหม่ใจโลกว่าเก่า

หลังจากที่ BLOG ของเครือข่ายคนดูหนังปรากฏใจต่อสาธารณชนมาได้เกือบหนึ่งปี ทางรัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็มีการปรับรูปโฉมของ BLOG เสียใหม่ให้ดูทันสมัย มีสีสัน และน่าจะดึงดูดผู้เข้าชมและสมาชิกให้อยากเข้ามาใช้บล็อกได้มากขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของ Blog ในช่วงเดือนมีนาคม 2552 แต่ตัวเนื้อหา (content) ส่วนใหญ่ก็ยังเหมือนเดิม และมีการเพิ่มเติมหัวข้อ/เมนูในส่วนของหมวดหมู่ขึ้นมา 2 หัวข้อ คือ ของฝากถึงโรงหนัง และ สัมภาษณ์

ภาพที่ 46. แสดงหน้า BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ใจใหม่
(ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2552)

สำหรับรายละเอียดของหัวข้อ/เมนูที่เพิ่มเข้ามาใน BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง มีดังนี้

ของฝากถึงโรงหนัง

เป็นหมวดหมู่ที่รวมเอาการร้องเรียนความไม่เป็นธรรมที่ได้รับจากการไปใช้บริการโรงภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ ซึ่งรวบรวมข้อมูลมาจากข่าวสารจากเว็บไซต์และเว็บบอร์ดต่างๆ

สัมภาษณ์

เป็นส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นเพื่อนำบท/คำสัมภาษณ์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่ปรากฏในพื้นที่ของสื่อมวลชนมาลงซ้ำอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการเผยแพร่แก่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังและผู้ที่เกี่ยวข้องในอีกทางหนึ่งด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ตัวเลขสถิติของผู้เข้าชม BLOG จะมีปริมาณมากถึง 13,298 ครั้ง (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2552) แต่ปริมาณของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังกลับไม่เพิ่มขึ้นเลยจากการอัปเดตจำนวนสมาชิก 2 ครั้งสุดท้าย ครั้งแรกในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2551 มีสมาชิกจำนวน 68 คน ส่วนครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2552 มีจำนวน 69 คน ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่มีความห่างกันถึง 5 เดือน แต่กลับมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเพียงแค่ 1 คน กระทั่งวันที่ 31 พฤษภาคม 2552 (วันสุดท้ายของการเก็บข้อมูล) ก็ยังคงมีจำนวน 69 คนเช่นเดิม ซึ่งก็คงพอจะบอกแนวโน้มได้ว่าเครือข่ายคนดูหนังนี้คงจะโตไปกว่านี้ได้ยาก หรือหากจะมีโอกาสโตได้ก็ยังคงต้องใช้เวลากันหลายปีนัก

อย่างไรก็ตาม จากตัวเลขสถิติการเข้าชม BLOG ที่มีจำนวนครั้งอยู่ในหลักหมื่น สามารถแสดงให้เห็นว่า อย่างน้อย BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็ต้องมี “ขาประจำ” ที่เข้ามาติดตามความเคลื่อนไหวและความเคลื่อนไหวของทางเครือข่ายอยู่เสมอ แต่ที่ตัวเลขสมาชิกไม่ได้เพิ่มขึ้นเลยนั้น อาจจะเป็นเพราะว่า ณ ตอนนี้อย่างไม่มี “กระแสร้อน” มาเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาให้ต้องเกิด action จากฝั่งของผู้ชมภาพยนตร์ที่เหมือนหรือคล้ายกันกับกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษที่ในครั้งนั้นการเซ็นเซอร์เกิดขึ้นกับฉากที่ธรรมดาสมาชิกของผู้ที่มีสถานะเป็นหมอมและพระ ซึ่งอาจจะกระทำกริยาอาการที่ไม่เหมาะสมกับภาพลักษณ์ทางสังคม แต่กับกรณีอื่นๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” แล้วนั้น ภาพยนตร์แต่ละเรื่องที่ถูกแบน ก็ยังมีความย้อนแย้งในตัวของมันเองอยู่มาก กล่าวคือ เป็นภาพยนตร์แนวสยองขวัญที่สร้างขึ้นเพื่อให้ความบันเทิงเป็นหลัก และยังอุดมไปด้วยฉากที่มีความรุนแรงอย่างการฆ่าและการทรมานผู้คน ถึงแม้จะมีอุดมการณ์และการวิพากษ์สังคม/การเมืองสอดแทรกเป็นสาระอยู่เบื้องหลัง แต่ด้วยวิธีการนำเสนอที่ผู้กำกับเลือกที่จะเล่ามันออกมาผ่านภาพความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ก็คงจะมีผู้ชมภาพยนตร์จำนวนไม่

มากนักที่จะเข้าใจใน “สารที่แท้จริง” ภายใต้ฉาบหน้าของความรุนแรงที่ถูกนำเสนอออกมาในภาพยนตร์โดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กและเยาวชน การจะไปเรียกร้องสิทธิต่อภาครัฐให้กับภาพยนตร์ประเภทนี้จึงอาจจะทำได้ไม่เต็มที่มากนัก เป็นผลให้กระแสการแบนภาพยนตร์ไม่สามารถจุดติดได้ในวงกว้าง ประกอบกับภายใน Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง ก็มีการนำรายชื่ออันเป็นชื่อ-นามสกุลจริงของสมาชิกเครือข่ายมาเปิดเผยให้กับสาธารณะได้รับทราบ ซึ่งค่อนข้างขัดกับธรรมชาติของผู้ที่เข้ามาใช้เว็บบอร์ดที่มักจะใช้แต่ “นามแฝง” และไม่เปิดเผยตัวตนว่าเป็นใครในที่สาธารณะ สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้ จึงน่าจะเป็นอีกหนึ่งในหลายๆ เหตุผลที่ทำให้จำนวนสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังไม่เพิ่มขึ้นหรือ “ไม่โต” เหมือนกับสถิติการเข้าชม Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง

จากผลการวิจัยของ **ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”** แสดงให้เห็นว่า การกระทำการสื่อสารบนพื้นที่สาธารณะอย่าง “สื่ออินเทอร์เน็ต” หรือที่เรียกว่า “พื้นที่สาธารณะในโลกเสมือน” (Virtual Public Sphere) ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังนั้นได้เคลื่อนย้ายถ่ายเทจาก “มิติของปัจเจกบุคคล” มาสู่ “มิติของเครือข่ายคนดูหนัง” ด้วยเจตนาว่าการสื่อสารในมิติของส่วนรวมนี้จะช่วยให้ “เสียง” ที่ออกมาจากปัจเจกบุคคล เปลี่ยนมาเป็น “เสียงที่ดังมากขึ้น” ของปัจเจกบุคคลที่เป็นคนดูหนังหลายๆคน และน่าจะมีพลังมากกว่าต่อการยื่นข้อเรียกร้องต่างๆ หากเครือข่ายยังคงมีการดำเนินการในขั้นต่อไป นอกจากนี้ บทบาทของนิตยสารไบโอสโคปในช่วงระยะนี้ ก็ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานใดๆ ที่จะมีผลต่อการขับเคลื่อนและก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” มากไปกว่าการเชื้อเพื่อสถานที่ในการจัดประชุมเครือข่ายให้ที่สำนักงานนิตยสารไบโอสโคป แต่ก็ยังมีความพยายามที่จะผลักดันให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นที่รับรู้ถึงการมีอยู่ต่อสาธารณะ อย่างน้อยที่สุดก็ในกลุ่มผู้อ่านนิตยสารไบโอสโคป เพราะมีการนำเรื่องราวและการแสดงความคิดเห็นจากตัวแทนของเครือข่ายคนดูหนังมานำเสนอบนหน้านิตยสารไบโอสโคป ซึ่งก็คือ “พื้นที่สาธารณะ” รูปแบบหนึ่งเช่นกัน

ในช่วงระยะนี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงอยู่ในช่วงที่พยายามสร้างความเข้าใจร่วมในกลุ่มสมาชิกรวมถึงสร้าง “ตัวตน” ให้เป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะและผู้ชมภาพยนตร์ที่เข้ามาใช้กระดานข่าวต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์ให้ได้ เพื่อจะได้เป็นการขยายฐานแนวร่วมให้กว้างออกไป การที่ทางเครือข่ายคนดูหนังเลือกใช้พื้นที่ของสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่หลักในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์หรือการเซ็นเซอร์ ก็เพราะลักษณะเด่นที่ชัดเจนของสื่อชนิดนี้คือแทบจะไม่มีค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังเป็นสื่อที่มีลักษณะ interactive สามารถสื่อสารได้สองทาง (Two-way Communication) เท่ากับว่า

สามารถเช็คปฏิบัติการตอบสนองจากผู้ที่ได้รับข่าวสารจากเครือข่ายคนดูหนึ่งได้ด้วย ว่ามีผลตอบรับอย่างไรบ้าง

อย่างไรก็ดี ช่วงระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” นี้ ทางเครือข่ายคงไม่สามารถขยับขับเคลื่อนอะไรได้มากนัก ด้วยจำนวนสมาชิกที่มีน้อยอยู่แล้วประกอบกับจำนวนของคนทำงานเพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายก็มีเพียงแกนนำแค่ 2 คน ส่วนสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นจะมีส่วนร่วมกับเครือข่ายก็ยังมีอยู่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่แล้วจะค่อนข้างไปในทาง “วางเฉย” เสียมากกว่า นั่นอาจจะเป็นเพราะว่าในช่วงนี้ก็ยังไม่มีการ “กระแสน้ำ” มาเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนให้สมาชิกเครือข่ายจำเป็นต้องมีส่วนร่วมกับเครือข่ายอย่างแท้จริง โดยสรุปแล้วความพยายามที่จะทวง “สิทธิ” ในฐานะ “พลเมือง” ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่ง จึงเป็นการเริ่มต้นจากสำนึกใน “ความเป็นพลเมือง” ที่มีอยู่ในสมาชิกเครือข่ายแต่ละคนอย่างเต็มเปี่ยม ส่วนกระบวนการของการแปรรูป “สำนึก” ไปสู่ “การกระทำ” ในทางปฏิบัติเพื่อที่จะเป็น “พลเมืองที่แท้จริง” ยังคงต้องอาศัยเวลาในการสั่งสมประสบการณ์บวกกับสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ทั้งของเครือข่ายคนดูหนึ่งและของสมาชิกแต่ละคนเองด้วย

ถึงกระนั้นก็ตาม หากจะประเมินภาพรวมของเครือข่ายคนดูหนึ่งแค่เพียงจาก **ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนึ่ง”** ก็คงพอจะกล่าวได้ว่า โอกาสที่ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” จะ “โต” หรือเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการมากกว่านี้คงเป็นไปได้ยาก หากยังมีสมาชิกที่สนใจเครือข่ายอย่างจริงจังอยู่เพียงแค่ 2 คน หรือหากแกนนำไม่ลองปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานโดยพยายามสร้างสรรค์สื่อกิจกรรม กระทั่งมิตรระหว่างสมาชิกเครือข่ายด้วยกันขึ้นมาบ้าง ก็น่าห่วงเป็นอย่างยิ่งว่า “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” อาจจะไม่รอดไปตามกาลเวลาได้ เพราะการที่เครือข่ายจะดำรงอยู่ได้นั้นย่อมต้องมีน้ำเลี้ยงที่ดีจาก “การสื่อสาร” ระหว่างสมาชิก “Net” ที่มีอยู่มันถึงจะ “Work” ซึ่งหากยังเป็นเช่นนี้ต่อไป ผู้วิจัยคาดหมายว่า “Net” ที่มีอยู่ของเครือข่ายคนดูหนึ่ง มันคงจะ “ไม่ Work” เสียแล้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ผลการวิจัยในบทนี้เป็นการตอบปัญหานำการวิจัยข้อที่ 4 : บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นอย่างไร โดยจะนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยที่วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) จาก BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง รวมถึง BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อหาความสัมพันธ์ของบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” อันจะแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจจากการสื่อสารที่เข้ามามีบทบาทหน้าที่ในทุกๆ ขั้นตอนเพื่อให้การรวมกลุ่มของปัจเจกที่เป็นคนดูหนัง และการแสดงสิทธิและเสียงในมิติของปัจเจกและมิติของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีความเป็นไปได้ในที่สุด

ในส่วนนี้จะวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของการสื่อสารที่มองจากมุมมองของปัจเจก/ผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้น (Active Audience) มีการใช้การสื่อสารเพื่อตอบสนองต่อการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ต่างๆ เป็นแนวทางในการศึกษา

1. บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย พบว่า การจะเข้ามารวมกลุ่มของปัจเจกที่เป็นคนดูหนัง ในลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ปัจจัยสำคัญอันดับต้นๆ ที่ทำให้การรวมกลุ่มของคนดูหนังเพื่อก่อตั้งเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” มีความเป็นไปได้ก็คือปัจจัยจากด้าน “การสื่อสาร” เพราะหากไม่มีช่องทางสื่อที่มีบทบาทสำคัญอย่าง “สื่ออินเทอร์เน็ต” แล้ว การรวมตัวเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” คงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ดังที่ปรากฏให้เห็นเช่นนี้

1. บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

- 1.1 บทบาทในการเชื่อมประสาน “สื่อมวลชน” กับ “สื่อสมัยใหม่” เข้าด้วยกัน
- 1.2 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้
- 1.3 บทบาทในการเชื่อมโยงอุดมการณ์ของกลุ่มเข้ากับอุดมการณ์ของตน
- 1.4 บทบาทในการสร้างความหมายใหม่
- 1.5 บทบาทในการสร้าง Group Like
- 1.6 บทบาทในการเป็นตัวกลางสร้างความสัมพันธ์
- 1.7 บทบาทด้านการแสวงหาและแบ่งปันข้อมูล
- 1.8 บทบาทในการธำรงรักษาเพื่อนเก่าและสานความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่

ตารางที่ 6. แสดงบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

1.1 บทบาทในการเชื่อมประสาน “สื่อมวลชน” กับ “สื่อสมัยใหม่” เข้าด้วยกัน

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า “สื่ออินเทอร์เน็ต” เป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุดที่ช่วยให้การรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีความเป็นไปได้ แต่หากจะกล่าวว่า “สื่ออินเทอร์เน็ต” เป็นสื่อประเภทเดียวที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังใช้เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนังในลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็คงจะไม่ถูกต้องนัก เพราะก่อนที่จะมี “เครือข่ายคนดูหนัง” เกิดขึ้นมานั้นเริ่มมาจากการจุดประกายความคิดให้กับคนดูหนังของนิตยสาร BIOSCOPE ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องอยู่กับภาพยนตร์ โดยมีกลุ่มผู้อ่านและผู้ใช้กระดานข่าวของนิตยสารไบโอสโคปใช้ “สื่อมวลชน” ชนิดนี้เพื่อการรับข่าวสารภาพยนตร์จนเกิดเป็นความพึงพอใจต่อสื่อชนิดนี้ เป็นผลให้เกิดการใช้ประโยชน์จากแนวคิดที่ “สื่อมวลชน” จุดประเด็นขึ้นมาให้ และนำไปสานต่ออย่างเป็นรูปธรรมใน “สื่ออินเทอร์เน็ต” ด้วยการจัดทำ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

1.2 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้

บทบาทนี้เป็นบทบาทสำคัญที่ช่วยตอบสนองต่อความรู้สึกที่มีต่อเรื่องการเซ็นเซอร์ โดยไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นกับเฉพาะสื่อภาพยนตร์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงสื่อประเภทอื่นๆ ที่มีปัญหาเรื่องการเซ็นเซอร์ปรากฏเป็นข่าวออกมาเป็นระยะ เช่น หนังสือการ์ตูน, เว็บไซต์ ฯ การรวมตัวในลักษณะนี้จึงเหมือนเป็นการพยายามแสดงออกเพื่อตอบโต้กับทางภาครัฐ

“ผมเป็นคนที่ติดการ์ตูน พุดตรงๆเลยว่าสถานการณ์ตอนนี้มันเลวร้ายกว่าหนังมาก คือผมคิดว่าการมีเครือข่ายของคนดูหนัง ก็เพื่อป้องกันไม่ให้หนังมันเลวร้ายถึงขั้นนั้น และก็ไม่ต้องอยากให้มันไปถึงขั้นนั้น...”

(กฤติกร วงศ์สว่างพานิช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551)

1.3 บทบาทในการเชื่อมโยงอุดมการณ์ของกลุ่มเข้ากับอุดมการณ์ของตน

“คนดูหนัง” ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ล้วนมีกรอบความคิดเดียวกันในเรื่องการต่อต้านระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ และคำนึงถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพในการรับรู้/เสพสื่อ ซึ่งตรงกันกับแนวคิดของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

“...ผมเชื่อว่าเพื่อนร่วมเครือข่ายทุกท่านก็มีแนวความคิดเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์และเสรีภาพในการรับรู้รับชมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันครับ...”

(พารุจ ชำนาญหม่อ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, E-Mail, 25 พฤศจิกายน 2551)

1.4 บทบาทในการสร้างความหมายใหม่

เนื่องจากทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่อระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ของผู้ชมภาพยนตร์ ต่างก็มีปรากฏให้เห็นอยู่เป็นระยะตามเว็บบอร์ดต่างๆ โดยไม่ได้จำกัดอยู่แค่กลุ่มสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังกลุ่มเดียวเท่านั้น แต่การรวมกลุ่มกันของผู้ชมภาพยนตร์ที่ไม่เห็นด้วยหรือต่อต้านเรื่องการเซ็นเซอร์เท่าที่มีออกมาให้เห็น มักจะเป็นการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการในระยะเวลานั้นๆ แล้วก็ค่อยๆ เจียบหายไป การรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเท่ากับเป็นความพยายามที่จะสร้างความหมายใหม่ของคนดูหนังจาก “ผู้บริโภค” ไปสู่ “ความเป็นพลเมือง”

“เราก็ไม่รู้จะนะว่าไอ้เครือข่ายนี้มันจะทำอะไรได้ซักแค่ไหน เราว่ามันก็ยังเจียบๆอยู่ ไม่รู้ดีอย่างตอน Free Thai เราว่าเราก็ทำอะไรไปเยอะมาก จริงๆก็ไม่ค่อยเยอะเท่าไหร่นัก แต่อาจจะเป็นในแง่ของการช่วยประชาสัมพันธ์ ตอนนั้นส่งเมลถึงคนเป็นร้อยๆคน แล้วคนก็เยอะกว่าตอนนี้ยังไม่เห็นมันจะทำอะไรได้เลย...ก็ใช่ อันนั้นจะเป็นพวกคนทำหนังมากกว่า แต่จริงๆ มันก็เคยมีคล้ายๆอย่างงี้ละใน PANTIP อะ ชื่อ “ชมรมโตแล้วเฟี้ยว” ตั้งขึ้นมาโดยคุณ “ผมอยู่ข้างหลังคุณ” ก็เปิดให้ลงชื่อในกระทู้ แล้วมันก็เจียบหายไป เลิกไปแล้วมั้ง...คือเราก็อยากรู้เหมือนกันว่าอันนี้มันจะไปได้ซักแค่ไหน”

(คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551)

ผู้วิจัยได้ไปค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “ชมรมโตแล้วเฟ้ย” ที่เคยตั้งขึ้นมาในเว็บบอร์ดของพันทิพห้องเฉลิมไทย ก็พบว่า มีชมรมดังกล่าวจัดตั้งขึ้นมาจริงในช่วงเดือนเมษายน 2550 และการรวบรวมสมาชิกของชมรมก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ แค่เพียงโพสต์ว่ามาลงชื่อในกระทู้ดังกล่าว โดยไม่ได้แจ้งเป็นชื่อ-นามสกุลจริง แต่ใช้ชื่อนามแฝงที่ใช้ในเว็บบอร์ด มีสมาชิกเว็บบอร์ดพันทิพมาลงชื่ออย่างค่อนข้างหลากหลาย และหากเปรียบเทียบกับจำนวนของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังแล้วก็มีจำนวนสมาชิกมากกว่ามาก นั่นอาจเป็นเพราะด้วยรูปแบบของชมรมที่ไม่เป็นทางการ ชื่อของสมาชิกก็ไม่ถูกเปิดเผยในที่สาธารณะ จึงทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมได้ง่ายกว่ามาก แต่เบื้องหลังของเหตุผลที่ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ต้องใช้ชื่อ-นามสกุลจริง น่าจะมาจากการป้องกันข้อครหาจากบุคคลอื่น ๆ หรือภาครัฐไม่ให้เข้าใจผิดได้ว่าเครือข่ายนี้ไม่มีตัวตนจริงๆ ของสมาชิก หรือถ้ามีจริงแล้วใช้แต่เพียงชื่อ “นามแฝง” ก็อาจจะเป็นใครก็ไม่รู้ที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งการตรวจสอบได้นี้อาจจะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้กระดานข่าวของพันทิพที่มีแนวคิดตรงกันกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ไม่ค่อยผันตัวเองมาเป็นสมาชิกของเครือข่ายด้วยก็เพราะขัดกับธรรมชาติของผู้ที่เข้ามาใช้เว็บบอร์ด ที่จะไม่ชอบเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงและจะสื่อสารบนโลกไซเบอร์ด้วย “นามแฝง” แทน

นอกจากนี้ การที่ “ชมรมโตแล้วเฟ้ย” มีจำนวนสมาชิกมากกว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็เพราะเว็บบอร์ดพันทิพเป็นที่รู้จักของคนจำนวนมาก เรียกได้ว่าเป็นเว็บบอร์ดแถวหน้าของประเทศไทยที่มีจำนวนคนเข้าไปใช้บริการมาก มีความ “POP” สูง จึงไม่น่าแปลกใจที่มีคนเข้ามาลงชื่อและแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องของชมรมนี้เป็นร้อยๆคน ซึ่งลักษณะการทำงานของ “ชมรมโตแล้วเฟ้ย” จะเป็นการรายงานข่าวภาพยนตร์ที่โดน “เบลอ” หรือ “แบน” ในโรง และสนับสนุนให้สมาชิกไม่ไปชมภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ในโรงภาพยนตร์ โดยอาจจะไปอุดหนุน “แผ่นดี” แทนเพื่อเป็นมาตรการตอบโต้กับภาครัฐ แต่หลังจากเดือนกุมภาพันธ์ 2551 ข่าวคราวของชมรมนี้ก็เงียบหายไป

สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ทั้ง “ชมรมโตแล้วเฟ้ย” และ “เครือข่ายคนดูหนัง” ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของผลสืบเนื่องที่มาจากกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่องเดียวกัน นั่นคือ “แสงศตวรรษ” อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าแม้ภาพยนตร์เรื่องนี้จะมีลักษณะเป็นหนังนอกกระแส (หนังอินดี้) ซึ่งมีกลุ่มผู้ชมอยู่อย่างจำกัด แต่การที่ได้รับการกล่าวถึงกรณีนี้อย่างกว้างขวางนั้นเป็นเพราะ ผู้ชมภาพยนตร์ส่วนใหญ่เริ่มกลับมาทบทวนถึงมาตรฐานของระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไทยอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง

1.5 บทบาทในการสร้าง Group Like

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังหลายคน เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เพราะเมื่อพิจารณาจากรายชื่อสมาชิกที่มีการประกาศต่อสาธารณะแล้วพบว่า เป็นคนที่เคยรู้จักเคยได้ยินชื่อมาก่อน เป็นกลุ่มคนที่น่าจะมีสนิยมในการชมภาพยนตร์ที่คล้ายคลึงกัน หากมีกิจกรรมอะไรให้ทำร่วมกัน จึงน่าจะทำกิจกรรมร่วมกันได้

“...รู้จักบางคนในเครือข่าย เหมือนอ่านรายชื่อที่ปะๆไว้ บางคนก็ไม่รู้จัก แต่เคยฟังพูดอะไรอย่างนี้ บางคนรู้จักแต่ไม่ได้ส่วนตัว แล้วก็มีส่วนที่เก่าที่คณะเคยคุยกันสมัยนั้น ก็เลยรู้สึกว่ ถ้าเกิดเขาจะจัดกิจกรรมอะไร อย่างน้อยมันก็มีกิจกรรมให้ทำ มันดูวัยรุ่น อย่างน้อยก็ได้พูดเรื่องเดียวกัน ถ้ากลุ่มนี้เค้าเกิดจะฉายหนัง ยังไงมันก็ยังเป็นหนังที่พอดูได้อยู่...เหตุผลที่เข้าร่วม ก็คือดูจากรายชื่อ เราน่าจะจอยด้วยกันได้ ดูเหมือนน่าจะเป็นพวกเดียวกันได้”

(สุพมิตร วรพงศ์พิเชษฐ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

1.6 บทบาทในการเป็นตัวกลางสร้างความสัมพันธ์

นอกจาก สื่อภาพยนตร์จะเป็นสิ่งที่ผูกพันความรู้สึกร่วมของคนกลุ่มนี้ไว้แล้ว สื่อภาพยนตร์และการไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ ยังได้กลายเป็น “สื่อกลาง” ในการสร้างและสานความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่รู้จักกันมาก่อนที่จะมีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” อีกด้วย

“ก็เจอกันตามโรงหนังเนี่ยละ บางคนเขาก็จะใช้ส่งๆเอา หรือแบบอาจจะเคยเห็นรูปใน Blog แล้วก็เข้ามาทักกันอย่างเงี้ยละ คือแบบอย่างเราเห็นบางคนมาดูหนังคนเดียวบ่อยๆ เราก็เริ่มแบบเข้าไปทัก โทษนะละ มาดูหนังเนี่ย คุณอยู่บอร์ดไปโอปาวสะ จริงๆนะ ทำอย่างจ้จริงๆ แล้วถ้าใช้ที่นี้ก็คุยกันยาวเลย รู้ได้ยังไงหรอ เขาก็คงเดาๆกันมั้งละ จากบุคลิกจากที่อาจจะเคยเจอกันบ่อยๆ แล้วพอตอนหลังเจอกันก็จะทักๆ กัน ไปดูหนังเรื่องนี้มายัง ก็จะเป็นอย่างนั้นไป”

(ธัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

1.7 บทบาทด้านการแสวงหาและแบ่งปันข้อมูล

ในการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังมีบทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ การได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์จากเพื่อนสมาชิกด้วยกัน และมีการแบ่งปันข้อมูลให้แก่กัน

“...ดรเขาค่อนข้างจะใกล้ชิดทางกระทรวงวัฒนธรรมนะฮะ มีอะไรเขาก็จะทราบก่อน แล้วเขาก็จะมาเล่าให้ผมฟัง...”

(อิซซัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

1.8 บทบาทในการดำรงรักษาเพื่อนเก่าและสานความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางส่วนเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนมาก่อน การเข้ามารวมกลุ่มเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเท่ากับได้กระชับความสัมพันธ์และดำรงรักษามิตรภาพระหว่างกันไว้ ในขณะที่ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ นั้น ก็คิดเพียงว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนัง ก็เพื่อที่จะเป็น “หนึ่งเสียง” ในการช่วยสนับสนุนด้านฐานเสียงเพียงเท่านั้น แต่ถ้าหากมีโอกาสได้สื่อสารกับสมาชิกคนอื่นๆ และได้เพื่อนใหม่ที่ชื่นชอบอะไรที่คล้ายกันไว้พูดคุยกันก็น่าจะเป็นเรื่องที่ดี

“จริงๆ ถ้าได้เพื่อนคุยที่ชอบอะไรเหมือนๆ กันด้วยก็ดีนะ แต่ที่เข้ามาตอนแรกเราไม่ได้นึกถึงตรงนี้หรอก แค่อยากเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุน อยากให้เสียงของเรามีค่านะ”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

2. บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัย ในแต่ละระยะของพัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ซึ่งมีทั้งการกระทำในมิติของปัจเจกบุคคล ตั้งแต่ก่อนที่จะมีเครือข่ายคนดูหนัง อันได้แก่ 2.1 ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คอหนัง” 2.2 ระยะเพียรหาแสงแห่งเสรีภาพและการกระทำในมิติของเครือข่าย อันได้แก่ 2.3 ระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE 2.4 ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ผู้วิจัยได้ใช้มุมมองแบบ Individual Functionalism เป็นกรอบในการมองการทำหน้าที่ของการสื่อสารว่าสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีการใช้การสื่อสารตอบสนองต่อการใช้งานอย่างไรบ้าง และได้ประยุกต์การใช้มุมมองแบบ Individual Functionalism เป็นกรอบในการศึกษามิติของเครือข่ายด้วย เนื่องจากว่ามีความเชื่อมโยงคาบเกี่ยวกันอยู่ในระยะเริ่มแรกของการก่อตั้งเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” ซึ่งผู้วิจัยมองว่ายังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ด้วยกันได้ เพราะ “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังอยู่เพียงช่วงเริ่มต้นเพื่อก่อตั้ง การใช้มุมมองแบบ Individual Functionalism จึงไม่น่าจะเป็นการใช้ทฤษฎีที่เกินเลยขอบเขตของตัวเองมากจนเกินไปนัก ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2. บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในแต่ละระยะ			
2.1 ระยะ จากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คองหนัง”	2.2 ระยะ เปรียภทแสดงแห่งเสรีภาพ	2.3 ระยะ จุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE	2.4 ระยะ ก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”
<p>2.1.1 บทบาทในการตอบสนองความต้องการและสร้าง ความพึงพอใจให้แก่ตนเอง</p> <p>2.1.2 บทบาทในการสร้างความสนุกสนาน และให้ความบันเทิง</p> <p>2.1.3 บทบาทในการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้</p> <p>2.1.4 บทบาทในการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับชีวิต</p> <p>2.1.5 บทบาทในการเสริมสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิต</p> <p>2.1.6 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้</p> <p>2.1.7 บทบาทในการสร้างทัศนคติใหม่ต่อเรื่องรอบๆ ตัว</p> <p>2.1.8 บทบาทในการใช้ภาพยนตร์เป็นเพื่อน</p> <p>2.1.9 บทบาทในการเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต (Part of Life)</p>	<p>2.2.1 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้</p> <p>2.2.2 บทบาทในการสร้างให้เกิดสำนึกร่วม</p> <p>2.2.3 บทบาทในการแสดงออกว่าเป็นพวกเดียวกัน</p>	<p>2.3.1 บทบาทในการใช้เป็นพื้นที่สาธารณะ</p> <p>2.3.2 บทบาทในการสนับสนุน และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม</p> <p>2.3.3 บทบาทในการต่อยอดกิจกรรมร่วม</p>	<p>2.4.1 บทบาทในการประกาศตัวตน</p> <p>2.4.2 บทบาทในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เป็นพื้นที่สาธารณะ</p> <p>2.4.3 บทบาทในการแปลงพื้นที่สาธารณะ เป็นพื้นที่เฉพาะกิจของเครือข่าย</p> <p>2.4.4 บทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และเป็น “Gatekeeper”</p> <p>2.4.5 บทบาทในการแสวงหาแนวร่วมหรือเพื่อน</p> <p>2.4.6 บทบาทในการสานความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย</p> <p>2.4.7 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้</p>

ตารางที่ 7. แสดงบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

2.1 บทบาทของการสื่อสารในระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คองหนัง”

ในช่วงระยะนี้ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะเริ่มมีความรู้สึกที่ชื่นชอบการชมภาพยนตร์ และอยู่ในช่วงเก็บเกี่ยวประสบการณ์การชมภาพยนตร์ให้ได้มากๆ อีกทั้งมีการใช้ประโยชน์จากสื่อภาพยนตร์อย่างค่อนข้างหลากหลาย

2.1.1 บทบาทในการตอบสนองของความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ตนเอง

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ต่างก็มองเห็นบทบาทหน้าที่อันหลากหลายโดยรวมของ “สื่อภาพยนตร์” และมีการใช้สื่อเพื่อตอบสนองของความต้องการและความพึงพอใจในแต่ละด้านที่พวกเขาต้องการในช่วงเวลาเหล่านั้น

“การที่ผมได้มีโอกาสดูหนังเหล่านั้น ทำให้การชมภาพยนตร์ไม่ได้เป็นแค่การได้สนุกสนานกับเรื่องราวต่างๆ แต่คือการได้มีโอกาสเห็นสถานที่และวัฒนธรรมอันแปลกตา การได้หลีกหนีจากโลกความเป็นจริง หรือการได้ตอบสนองจินตนาการดิบดีๆ ที่แม้แต่ตัวผมเองยังจินตนาการไปไม่ถึงเท่านั้น หนังบางเรื่องที่มีเนื้อหาที่ค่อนข้างเป็นนามธรรมยังช่วยกระตุ้นการสร้างภาพในจินตนาการอันงดงามให้ผมได้ถลำลึกเข้าไปในโลกของตัวเองมากขึ้นอีกด้วยครับ”

(พารุจ ชำนาญหม่อ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, E-Mail, 25 พฤศจิกายน 2551)

2.1.2 บทบาทในการสร้างความสนุกสนานและให้ความบันเทิง

คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า บทบาทอันดับต้นๆที่ผู้ชมภาพยนตร์เลือกใช้ในการชมภาพยนตร์ ก็คือ การใช้ในด้านความผ่อนคลายความเครียด เติมความสนุกสนานและความบันเทิงให้กับชีวิต ซึ่งสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังก็ใช้ประโยชน์จากบทบาทนี้เช่นกัน แต่ก็จะมีความใส่ใจต่อการชมในแง่ของรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบของภาพยนตร์ด้วย อันเป็นการชมภาพยนตร์ที่มากไปกว่าการชมเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว

“ทุกวันนี้ก็ยังดูหนังเพื่อความบันเทิงนะ แต่ก็ใส่ใจกับการดูมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องบท วิถีเล่าเรื่อง องค์ประกอบส่วนต่างๆ ของภาพยนตร์...หนังมันคือการผ่อนคลายในการเสพมันในแต่ละครั้ง”

(กิตติพัฒน์ จินะทอง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 27 พฤศจิกายน 2551)

2.1.3 บทบาทในการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้

นอกจากประโยชน์ทางด้านความบันเทิงที่ภาพยนตร์มีให้แล้ว ภาพยนตร์ยังมีประโยชน์มากในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ในแง่มุมต่างๆ ตัวอย่างเช่น การสะท้อนภาพความเป็นไปของสังคม และทำให้ได้ค้นหาความหมายของคุณค่าชีวิต

“...หนังมันก็ทำหน้าที่ ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งนั่นแหละ คือ หนึ่ง ให้ความบันเทิง สอง ให้ความรู้ เพราะหนังเชื่อมโยงกับสภาพสังคมอย่างแยกไม่ออก หนังเองก็สะท้อนให้เห็นสังคม และสังคมเองก็สะท้อนทำให้ผู้สร้างสร้างหนังออกมา ดังนั้น หนังจึงมีส่วนในการพัฒนาชีวิตสูง เพราะหนังได้เปิดโลกใหม่ๆ ในการเรียนรู้ชีวิตและสังคมที่เราอาจไม่เคยได้รู้มาก่อน กระทั่งทำให้เราหันกลับมามองชีวิตของตัวเองหรือสังคมที่เราอยู่ เพื่อที่จะค้นหาความหมายและคุณค่าของชีวิต”

(เอกสิทธิ์ พันธุ์พูน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551)

2.1.4 บทบาทในการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับชีวิต

ถึงแม้ว่าประสบการณ์บางอย่างจะสามารถประสบพบเจอได้ในชีวิตจริง และสามารถสั่งสมประสบการณ์ใหม่ๆ ได้ตลอดชีวิต แต่การชมภาพยนตร์ในเวลาอันจำกัดเพียงแค่ประมาณ 2 ชั่วโมง ก็สามารถทำให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังได้พบกับประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ในชีวิตหนึ่งไม่สามารถพบเจอได้ หรือหากมีโอกาสได้พบเจอก็อาจต้องใช้เวลาที่นานกว่ามาก

“...หนังมันก็อาจจะเด่นในแง่ มันบีบอัดประสบการณ์ชุดหนึ่งเข้ามาในเวลาจำกัด แล้วก็ เป็นประสบการณ์ที่ตัวเราเองมีโอกาสน้อยมากที่จะไปได้รับด้วยตัวเอง (ทั้งเรื่องแฟนตาซี หรือเรื่องที่มีโอกาสเป็นจริงได้ แต่เราไม่ได้อยู่ในสถานการณ์นั้น) แต่โดยรวมทั้งหมด มันก็เป็นประสบการณ์แบบหนึ่ง ซึ่งแน่นอนว่า ทุกประสบการณ์ที่เราได้รับ ไม่ว่าจะมาจากทางไหน ต่างก็มีประโยชน์กับตัวเราเองทั้งสิ้น”

(อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 12 ธันวาคม 2551)

2.1.5 บทบาทในการเสริมสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิต

ในส่วนของการสร้างและเสริมกำลังใจในการดำเนินชีวิต ภาพยนตร์ก็มีส่วนมากที่ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังหลายคน เกิดพลังในการต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่อาจผ่านเข้ามาในชีวิตโดยไม่ย่อท้อไปได้ในระยะเวลาหนึ่ง

“...ถ้าในทิศทางที่สร้างเสริมกำลังใจในการดำรงชีวิต ก็น่าจะทำให้คนดูมีพลังไปสักระยะหนึ่งครับ (55) แต่ว่าทั้งนี้ทั้งนั้น ทั้งหมดเป็นเรื่องของการสื่อสารและกรอบประสบการณ์ร่วม โดยส่วนตัวผมอาจจะชื่นชม หนึ่งอย่าง *The Diving Bell and the Butterfly* ที่มอบพลังในการใช้ชีวิตให้กับผมเป็นอย่างมาก...”

(ไพรัช คุ้มวัน : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 2 ธันวาคม 2551)

2.1.6 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้

ในหลายๆ ครั้ง ภาพยนตร์ยังช่วยตอบสนองความต้องการและทดแทนความรู้สึกในเรื่องที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางคน อยากจะกระทำแต่ไม่สามารถแสดงออกได้ในชีวิตจริง เช่น เรื่อง *เช็กส์*

“...บ่อยครั้งเหมือนกันที่หนังช่วยตอบสนองจินตนาการเรื่อง *เช็กส์* ส่วนใหญ่จะเป็นหนังอีโรติกหรือพวกหนังโป๊จากยุคเจ็ดสิบที่ฉายตามโรงหนังชั้นสอง ผมว่าหนังเหล่านี้ได้ช่วยให้หลายคนที่ต้องทนมีชีวิตอยู่ภายใต้วัฒนธรรมที่กดให้พวกเขากลายเป็นพวกเก็บกดทางเพศไม่ต้องกลายเป็นอาชญากรที่ก่อคดีข่มขืนไปเสียก่อน...”

(พารุจ ชำนาญหม่อ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, E-Mail, 25 พฤศจิกายน 2551)

2.1.7 บทบาทในการสร้างทัศนคติใหม่ต่อเรื่องราวๆ ตัว

สำหรับเรื่องบางเรื่อง อาจจะเป็นเรื่องที่ทำให้ความเข้าใจได้ยากในชีวิตจริง เนื่องจากช่วงวัยและสถานภาพของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังยังไม่เหมาะสมที่จะพบเจอเหตุการณ์จริงด้วยตนเองได้ ตัวอย่างเช่น เรื่อง *เช็กส์* การได้ชมภาพยนตร์ที่หลากหลายจึงเป็นเหมือนการได้ทำความเข้าใจต่อเรื่องต่างๆ ในชีวิตผ่านเรื่องราวในภาพยนตร์

“...อย่างแต่ก่อนเราจะเป็นคนต่อต้านเรื่อง *เช็กส์* มาก แบบอีกนิดนึงก็ใกล้จะเป็น ส.ส. ระเบียบรัตน์แล้ว แต่พอได้ดูหนังที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ *เช็กส์* ในแง่ศิลปะมากๆ ก็รู้สึกว่ สุดท้าย *เช็กส์*

มันก็เป็นสัญชาตญาณที่ติดตัวมากับเรา เป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ต้องอยู่กับเราไปจนตาย บางแง่มุม เข็กส์กลับชี้ให้เราเห็นสังขรณ์อะไรบางอย่างด้วยซ้ำ...”

(อภิรดา มีเดช : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 18 พฤศจิกายน 2551)

2.1.8 บทบาทในการใช้ภาพยนตร์เป็นเพื่อน

คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ในยามที่มนุษย์ต้องอยู่เพียงลำพัง หรือห่างไกลจากผู้คนที่มีความสนิทสนม มนุษย์ย่อมต้องการเพื่อนเพื่อผ่อนคลายความเหงา และภาพยนตร์ก็เป็นสื่ออีกชนิดหนึ่งที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางคนเลือกใช้เป็นเพื่อน

“...ยิ่งหลังจากที่ต้องกลับมาใช้ชีวิตในต่างจังหวัดอย่างเดิม ยิ่งรู้สึกว่ เวลาที่ผมดูหนังคือเวลาที่ผมเฝ้ารอในแต่ละวัน มันทำให้ผมผ่านพ้นทุกๆวันไปได้ล่ะครับ”

(พารุจ ชำนาญหอม : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, E-Mail, 25 พฤศจิกายน 2551)

2.1.9 บทบาทในการเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต (Part of Life)

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางคน มีความผูกพันกับสื่อภาพยนตร์มากถึงขนาดที่ว่าการชมภาพยนตร์ได้กลายเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิตไปแล้ว

“เราไม่รู้จะเรียกการดูหนังว่าเป็นความบันเทิงได้เต็มปากไหมนะ คือสำหรับหนังในอุตสาหกรรมมันคงได้อยู่ แต่หนังบางกลุ่มมันก็เหมือนกับการดูงานศิลปะ หรือการอ่านตำรา หรือการสนทนาวิชาการ หรือการนั่งสมาธิ เราารู้สึกว่าการดูหนังเพื่อความบันเทิงเป็นแค่ยอดของภูเขาน้ำแข็งอะ เราารู้สึกว่าการดูหนังกับเรามันน่าจะให้อารมณ์แบบเดียวกับการที่ มล.ปริญญากร ชอบเดินป่า หรือแบบที่ จอห์น เลนนอน ชอบเล่นดนตรีไร้... (มันเหมือนกับเป็นส่วนของตัวเองเรา เครื่องเล่นดีวีดีกลายเป็นอวัยวะ แบบหนังของโครเนนเบิร์ก 55)”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

2.2 บทบาทของการสื่อสารในระยะเพรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ

ในช่วงระยะนี้ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะเริ่มแสดงออกว่ามีความไม่พอใจระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ในที่สาธารณะซึ่งมีการใช้ประโยชน์จาก “สื่ออินเทอร์เน็ต” เป็นช่องทางสำคัญ

ในการแสดงความรู้สึก รวมถึงเพื่อสื่อสารไปยังคนอื่นๆด้วย แต่ยังคงปรากฏในมิติของ “ปัจเจกบุคคล” ยังไม่มีการรวมตัวกันเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง”

2.2.1 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้

บทบาทของการสื่อสารในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้ เป็นบทบาทที่สำคัญมากในช่วงระยะนี้ เพราะสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังต่างก็มีความไม่พอใจต่อระบบการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ และก็รู้ดีว่าคงไม่สามารถทำอะไรได้มากไปกว่า “การบ่นดั่งๆ” โดยแสดงออกผ่านทาง “เว็บบอร์ด” เป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร

“เวลาไม่พอใจ ก็ฟันไปเรื่อยตามบอร์ดต่างๆนี่แหละครับ”

(กิตติพัฒน์ จินะทอง : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 27 พฤศจิกายน 2551)

นอกจากนี้ “สื่อบุคคล” ยังเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำคัญที่ทำให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังได้ระบายความรู้สึกไม่พอใจต่างๆ ออกมา

“...ไม่พอใจ ก็ด่าออกมาตรงๆกับคนอื่นนี่แหละ (เราทำอะไรได้มากกว่านี้?) แต่ไม่ได้เหลืออดจนถึงขนาด จนมาถึงแสงศตวรรษ”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศ์ : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

2.2.2 บทบาทในการสร้างให้เกิดสำนึกร่วม

จากกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” ได้ก่อให้เกิดสำนึกร่วมหมู่ของคนดูหนังขึ้นผ่านทางช่องทางการสื่อสารอย่าง “สื่ออินเทอร์เน็ต” อันเป็นหัวใจหลักสำคัญที่ก่อให้เกิดกระแสต่างๆ ตามมาภายในกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ และ “สื่อมวลชน” ก็ขานรับเรื่องนี้กันเพราะกระแสที่เกิดขึ้นภายในสื่ออินเทอร์เน็ตตามพื้นที่ของเว็บบอร์ดและเว็บไซต์ต่างๆ

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะร่วมมือกันแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วม มีบทบาท ให้องค์กรเซ็นเซอร์ไทยควรถมทอนตัวเอง ถึงขอบเขตการทำงาน และมาตรฐานที่ไม่เคยมีความชัดเจน

ด้วยเหตุดังที่ทราบไปแล้วถึงการ งดฉายภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษ

ขอเชิญร่วมกันลงชื่อ และแสดงความคิดเห็น ที่คุณมีต่อระบบ กระบวนการ และมาตรฐานเซ็นเซอร์ไทย โดยมีภาพยนตร์ไทยเรื่อง แสงศตวรรษ เป็นกรณีศึกษา

ตอนนี้ได้เราทำpetition ขึ้นมาที่ <http://www.petitiononline.com/nocut/petition.html>

ขอเชิญช่วยกันไปลงชื่อสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเซ็นเซอร์โดยด่วน

จาก: ทีมงานเด็กเดอะแมชชีน
วันที่: 11/04/50 - 21:17 น.
หัวข้อที่: C196
IP Address:

ความคิดเห็นที่ 1
มาร่วมลงชื่อครับ

สำนักงานมองเห็นภาพยนตร์เป็นสินค้าอุตสาหกรรม แล้วละเลยมิติทางศิลปะก็เพียงพออยู่แล้ว

ถึงขั้นที่จะมองเป็นสินค้าตัดต่อชิ้นส่วนได้ ก็ยิ่งแล้วกันไปใหญ่

ไหน่ภาคใจในความดีเนี่ยคือ

สิ่งที่ถูกตัดต่อในแสงศตวรรษ ไม่ใช่เรื่องเกินจริง แต่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นทุกเมื่อเชื่อวัน

น่าละอายยิ่งที่สิ่งเดียวที่คนเหล่านี้ฉกฉวยไปจากเรา ไม่ใช่ความลวงหรือการบิดเบือน หากคือความจริง

เราอยู่ในโลกแห่งการปฏิเสธความจริงตั้งแต่ตอนไหนกัน

FILMSICK

จาก: วิวิธน์ เลิศวิริยะพงศ์
วันที่: 11/04/50 - 21:41 น.
IP Address:

ความคิดเห็นที่ 3
ยืนยันว่าจากที่โดนเซ็นเซอร์ใน "แสงศตวรรษ" เป็นฉากที่ในหนังไทยเรื่องอื่นมีฉากลักษณะใกล้เคียงกันมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นฉากอวัยวะเพศแฉ่งตัวในร่มผ้า, ฉากแพทย์ตีมเหล่านั้้น ถ้าให้พิจารณาเหตุผลจรรยาบรรณ หนังสือหลายเรื่องก็นำเสนอฉากแพทย์ในทางลบอยู่หลายเรื่อง เช่น "ศพ"

แสดงให้เห็นมาตรฐานการเซ็นเซอร์ในประเทศไทยนั้น "ไม่มี"

Yuttipung

จาก: อธิชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง
วันที่: 11/04/50 - 21:59 น.
IP Address:

ความคิดเห็นที่ 4
ลงชื่อด้วยคนครับ

นอกจากกรณีโป๊ๆเปลือยๆ แล้วกรณี "แสงศตวรรษ" เป็นเรื่องที่น่าจะสมควรกลับมาคิดเสียที

มีอย่างไหน เขาขอมไม่ฉายแล้วไม่คืนฟิล์มให้เขามันกำลังพยายามคิดแทนคนทั้งโลกอยู่นะ ไอ้กะโหลก 11 ตัวเนี่ย!!!

จาก: ชลอนัน เตชะพิทยากร (nanonuy)
วันที่: 11/04/50 - 22:01 น.
IP Address:

ความคิดเห็นที่ 43
แย่มากๆ เซ็นเซอร์

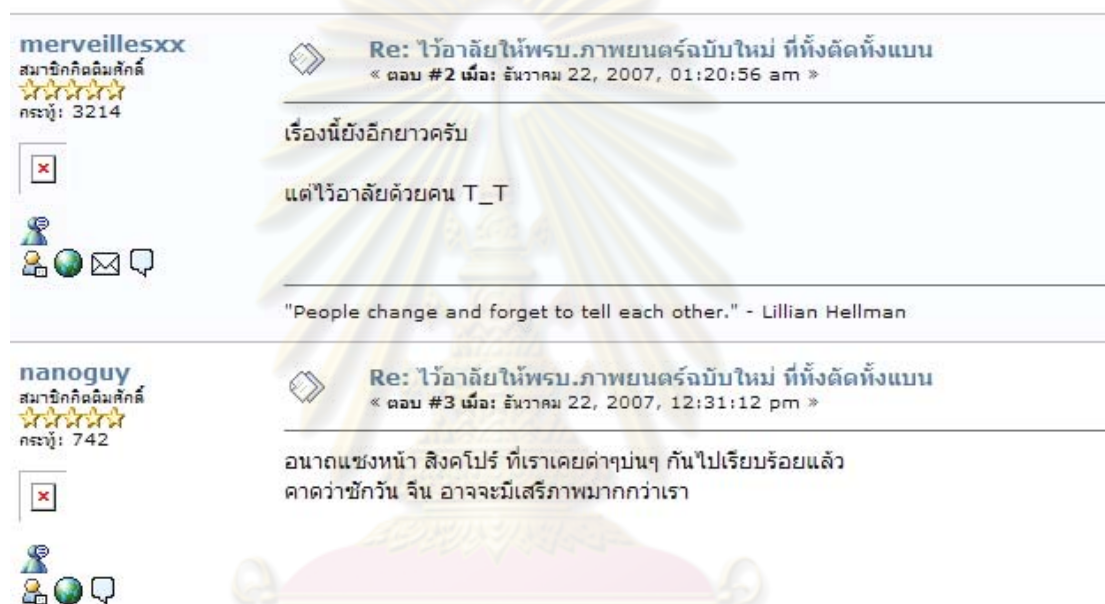
ลงชื่อด้วยคน!!!!

จาก: สุทธิฉรา รรพศักดิ์เชษฐ
วันที่: 12/04/50 - 0:40 น.
IP Address:

ภาพที่ 47. แสดงกระทู้ลงชื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเซ็นเซอร์ภาพยนตร์
(จากเว็บบอร์ดมูลนิธิหนังไทย)

2.2.3 บทบาทในการแสดงออกว่าเป็นพวกเดียวกัน

สำหรับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังแล้ว การแสดงออกว่าไม่พอใจและไว้อาลัยให้กับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ ที่ยังคงปรากฏแนวคิดเรื่องการเซ็นเซอร์และการห้ามฉายภาพยนตร์ในร่างพ.ร.บ. ดังกล่าว ซึ่งผ่านการรับรองร่างออกมาแล้ว เท่ากับว่าเป็นการประกาศตนอีกรูปแบบหนึ่งเพื่อแสดงออกว่าคนดูหนังกลุ่มนี้เป็นพวกเดียวกัน มีความรู้สึกแบบเดียวกันอีกด้วย

ภาพที่ 48. แสดงกระทู้ไว้อาลัย พ.ร.บ. ภาพยนตร์ฉบับใหม่ ที่หึงดัดหึงแบน
(จากเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคป)

นอกจากนี้ สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังหลายคน ยังสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย “Free Thai Cinema Movement” ด้วยการซื้อเสื้อยืดมาใส่เวลาไปไหนมาไหน รวมถึงเวลาไปชมภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเป็นพวกเดียวกันในอีกทางหนึ่งด้วย

ภาพที่49. เสื้อยืด NO CUT NO BAN ของ “Free Thai Cinema Movement”

2.3 บทบาทของการสื่อสารในระยะจุดประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE

ในช่วงระยะนี้ บทบาทของการสื่อสารก็ยังคงเน้นความสำคัญไปที่การใช้พื้นที่ใน “สื่ออินเทอร์เน็ต” ร่วมกับบทบาทของ “สื่อมวลชน” ที่มีการจุดประกายความคิดเรื่องการรวมกลุ่มกันเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” ให้แก่กลุ่มคนดูหนังที่เป็นผู้อ่านและผู้ใช้เว็บไซต์ของนิตยสาร BIOSCOPE จนเกิดการรวมกลุ่มกันเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

2.3.1 บทบาทในการใช้พื้นที่สาธารณะ

นอกจาก “สื่ออินเทอร์เน็ต” จะกลายเป็น “หัวเรี่ยวหัวแรง” สำคัญในการทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะให้กับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังแล้ว ทางด้านนิตยสารไบโอสโคป ก็เป็นอีกหนึ่ง “หัวหอก” สำคัญในการเปิดพื้นที่เว็บไซต์ของนิตยสารให้กับกลุ่มผู้อ่านและคนดูหนังได้มีพื้นที่กลางอันเป็นพื้นที่สาธารณะในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการกระตุ้นคนดูหนังให้ร่วมกันก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ด้วย

อนึ่ง BIOSCOPE ไม่ได้ปรารถนาจะตั้งตัวเป็นแกนนำ หรือทำตัวเป็นตัวแทนของคนดูหนังของตนเองคะ แต่ในฐานะสื่อ โดยเฉพาะเป็นสื่อที่เกี่ยวข้องอยู่กับหนัง เราคิดว่านี่เป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อที่พึงกระทำ คือเปิดพื้นที่ ให้เสียงของภาคประชาชนได้เปล่งกลับไปสูบรรดาผู้มีอำนาจบ้างคะ

« แก้ไขครั้งสุดท้าย: เมษายน 12, 2008, 12:19:47 pm by administrator »

2.3.2 บทบาทในการสนับสนุนและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

โดยส่วนใหญ่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จะมีการติดตามข่าวเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์มาตั้งแต่การเกิดกรณีเซ็นเซอร์ “แสงศตวรรษ” ซึ่งหลังจากเกิดเหตุการณ์คราวนั้นก็ยิ่งติดตามเรื่องการเซ็นเซอร์และตั้งคำถามกับระบบการควบคุมสื่อภาพยนตร์มากยิ่งขึ้น จนนำมาสู่การเข้าร่วมเป็นหนึ่งในสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนัง

“ก็รู้ตั้งแต่เริ่มเรื่องแหละครับ จากเว็บบอร์ดไปไอสโคป เราเห็นตั้งแต่กรณีแสงศตวรรษมานะ ก็คิดว่าโอเค ถ้าเริ่มทำก็จะเอาด้วย...ถ้ากลัวโดยส่วนตัวเราไม่คิดว่าเครือข่ายจะขยับเขยื้อนได้มากนัก มันเป็นการเกาะกลุ่มกันหลวมๆ แต่ถ้ามีกิจกรรมก็ยินดีจะไป”

(วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 11 พฤศจิกายน 2551)

2.3.3 บทบาทในการต่อยอดความร่วมมือ

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง มีอุดมการณ์ไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ จึงต้องการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียกร้องสิทธิให้กับคนดูหนัง ตลอดจนเสริมภาพให้กับสื่อภาพยนตร์ด้วย

“คือเขาเป็นส่วนตัวผมมากที่สุดแล้วกันนะครับ เรื่องของเรื่อง สิ่งที่ยากๆ เกี่ยวกับเรื่องการเซ็นเซอร์นี่แหละครับประเด็นหลัก อยากรู้อยากเห็นเป็นส่วนหนึ่งในส่วนรวมเพื่อหนังที่เราอยากดู และอยากทราบว่าที่ผ่านมา คนหมู่มากที่ตัดสินใจความเป็นหนังเขาทำกันในช่วงตอนไหน ด้วยความหยาบในการเซ็นเซอร์ เป็นเรื่องที่ตลกใจมาก เลยอยากเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเรียกร้อง”

(ภูวนารถ ใจसार : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์ MSN, 13 พฤศจิกายน 2551)

2.4 บทบาทของการสื่อสารในระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในช่วงระยะนี้ หลังจากที่มีการรวมกลุ่มของคนดูหนัง ในนามของ “เครือข่ายคนดูหนัง” แล้ว จึงเริ่มมีการจัดทำ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อใช้เป็นพื้นที่กลางในการกระจายข่าวสารทั้งกับสาธารณะและกับสมาชิกเครือข่ายเองด้วย ซึ่งสื่อที่สามารถตอบสนองต่อการใช้งานของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้ทันทีโดยไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย นั่นก็คือ “สื่ออินเทอร์เน็ต”

2.4.1 บทบาทในการประกาศ “ตัวตน”

หลังจากการประชุมครั้งที่ 1 ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ระหว่างทีมงานนิตยสารไบโอสโคปกับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันว่านับจากนี้ไปทางนิตยสารไบโอสโคปจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือก้าวก้าการทำงานของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จากนี้ไปจะเป็นการขับเคลื่อนโดยสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และเพื่อเป็นการสานต่อแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ในเวลาต่อมา จึงได้มีการจัดทำ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการประกาศ “ตัวตน” ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ต่อสาธารณชนทางหนึ่ง

ภาพที่ 50. ส่วนหนึ่งของ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

นอกจากนี้ ยังมีกร “ประกาศตัวว่าเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” ภายใน Blog ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายบางคนอีกด้วย

Group Blog

- เรื่องใกล้ตัวที่ควรรู้
- หนึ่งหนูกูตูมินๆ **now here**
- แนะนำ Blog
- หนีนทิงซึ่มมาลึบ
- หาเรื่องทำดีกันบ้างก็ได้เนะ

All blogs

- ร่างกฎหมายลูกในการจัดเรตติ้งภาพยนตร์
- Saw V หรือ Saw 5 "ไม่ผ่านเซ็นเซอร์" เลื่อนฉายไม่มีกำหนด(เฉพาะไทย)
- Saw V ต้อนรับ Halloween ที่อเมริกา แต่บ้านเรารอไปก่อนนะ
- รูปแจ่ม ๆ จาก Harry 6 : H B P ครึบผม
- 4 Romance หนึ่งรัก 4 เรื่องสั้น มีความคิดหน้ามามากเกินแล้วนะ
- บ้านผีปอบ 2008 "พี่น้องเขากลับมาแล้ว" วันนี้มีใบปีศาจฝาก
- The X-File: I Want To Believe มัน "ไม่เอาฉายแล้วอะ"
- หนึ่งน้ำดู - นำจับตาดู แห่งปี 2008

ร่างกฎหมายลูกในการจัดเรตติ้งภาพยนตร์

วันนี้มีความตื่นหน้าอีก 1 เรื่องมาฝากกันครับ

ด้วยตัวเองที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังในประเทศไทย และเฝ้าติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการร่างกฎหมายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

จนตอนนี้ พรบ.วิดิทัศน์ก็มีการประกาศใช้ไปเรียบร้อยแล้ว

ด้วยความสมบูรณ์ของตัว พรบ. ที่มีการประกาศใช้และมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน ที่ผ่านมาแล้วนั้น จึงมีผลให้กฎหมายลูกต้องเข้ามารองรับการจัดเรต เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสมบูรณ์แบบมากที่สุด โดยที่กระทรวงวัฒนธรรม "ได้แอบเอาข้อความที่แสดงให้เห็นถึง อนาคตของกฎหมายลูกที่จะมีผลบังคับใช้ ออกมาให้ได้อ่านกันก่อน แต่พอผมเข้าไปดูจากในเว็บแล้วตอนนี้ไม่สามารถดูได้ครับ เลยเอามาให้ดูกันไปแล้วว่า พวกเขาต้องการให้คนดูหนังในเมืองไทย เป็นอย่างไร

อ้างอิงจาก พรบ.วิดิทัศน์ก่อนนะครับ

<http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=palao&date=31-05-2008&group=2&gblog=16>

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๓ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงวัฒนธรรมออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๓ ภาพยนตร์ประเภทที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และควรส่งเสริมให้มีการดู ต้องเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาในลักษณะดังต่อไปนี้

(๓) ส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และ ศิลธรรมอันดีของ

ภาพที่ 51. แสดงการประกาศตัวว่าเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

(จาก Blog ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง)

2.4.2 บทบาทในใช้อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะ

ในช่วงระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” นี้ นอกจากทางเครือข่ายคนดูหนังจะใช้พื้นที่ของอินเทอร์เน็ตในการประกาศ “ตัวตน” แล้ว “อินเทอร์เน็ต” ก็ยังเป็นพื้นที่สาธารณะอันดับแรก ที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” เลือกลงมือในการขับเคลื่อนเครือข่ายต่อสาธารณะ เพราะแทบจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและยังไม่มีข้อจำกัดทั้งด้าน “พื้นที่” และ “เวลา”

2.4.3 บทบาทในการแปลงพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่เฉพาะกิจของเครือข่าย

การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อจัดทำ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้น นอกจากจะเป็นการเข้าไปใช้พื้นที่สาธารณะในโลกเสมือนแล้ว การจัดทำ Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง ก็ยังเปรียบเสมือนการสร้างพื้นที่ที่เป็น “สำนักงาน” ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นมาใช้เป็นพื้นที่เฉพาะกิจสำหรับเครือข่ายในการดำเนินการต่างๆ และใช้ในการติดต่อสื่อสารทั้งกับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังด้วยกันและกับสาธารณะ

2.4.4 บทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และเป็น “Gatekeeper”

ในส่วนของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่มีการจัดทำ Blog และมีการอัปเดตข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ และการทำงานของกระทรวงวัฒนธรรม ก็เปรียบเสมือนการทำหน้าที่เป็น “Gatekeeper” ให้กับทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” และใช้ “สื่ออินเทอร์เน็ต” ในการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะด้วย

“...ก็คิดว่าบ้างแล้วอะฮะ ว่าเนื้อหาใน Blog มันควรจะเป็นยังไงก็จะพยายามอัปเดตให้บ่อยขึ้นแต่ตอนนี้มันก็ยังนิ่งๆ อยู่ ส่วนเรื่องอื่นๆ ที่เป็นข่าวมาจากกระทรวงวัฒนธรรมเนี่ย คุณตราเขาก็จะเป็นคนคอยมาอัปเดตอยู่เรื่อยๆ เรียกว่า กระทรวงวัฒนธรรมทำอะไรเราต้องรู้อะฮะ เหมือนประมาณว่าเป็นคนคอยจับตาให้คนอื่นอีกทีหนึ่ง...”

(รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง : ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

2.4.5 บทบาทในการแสวงหาแนวร่วมหรือเพื่อน

ในช่วงระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” นี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” จะต้องพยายามขยายฐานของสมาชิกเพิ่มขึ้น และทำให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นที่รู้จักในวงกว้างของผู้ชมภาพยนตร์ เพื่อรวบรวม “เสียง” ที่จะมาช่วยสนับสนุนเครือข่ายต่อไปในอนาคต

“...อย่างน้อยก็ต้องทำการเผยแพร่ ว่าเครือข่ายนี้ยังมีตัวตนอยู่นะ เวลาแนะนำให้คนอื่นารู้ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการเข้าไปโพสต์ หรือไม่ก็พูดคุย อยากให้เครือข่ายมันใหญ่กว่านี้ มีสมาชิกกว้างขึ้น ไม่อยากให้กระจุกอยู่แค่นี้ หรือแค่ที่บอร์ดไปเออ”

(ชฎานิน เตียงพิทยากร : สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551)

2.4.6 บทบาทในการสานความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย

ในการประชุมครั้งที่ 2 ของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีสมาชิกเครือข่ายมาร่วมประชุมเพิ่มจากครั้งแรกซึ่งสมาชิกกลุ่มนี้ยังมีสถานภาพเป็นสมาชิกของ “เครือข่ายพลเมืองเน็ต” อีกแห่งหนึ่งด้วย โดยกำลังขับเคลื่อนประเด็นเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการรับรู้/เสพสื่อเหมือนกัน เพียงแต่แตกต่างกันที่ “ตัวสื่อ” ทางสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจึงได้สานสัมพันธ์ร่วมกันไว้เพื่อเป็นพันธมิตรเครือข่ายกันในอนาคต

yuttipung	Posted: Dec 4 2008, 07:18 AM	
Advanced Member ■■■	เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม ที่ผ่านมา เราได้ไปร่วมประชุมกับ Thai Netizen ซึ่งเปิดตัวที่ห้องประชุมอิตรา อมรินทร์ สภาคนักข่าวไทเทงสื่อพิมพ์แห่งประเทศไทย เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย	
Group: Members Posts: 57 Member No.: 2 Joined: 18-July 08	ถ้าจะว่ากันตามตรงคงเห็นว่าประชุมกับเครือข่ายของเราครั้งที่ 2 ก็มาจากกลุ่มนี้แน่นอนครับ ใครสนใจจะเป็นสมาชิกของเครือข่ายพลเมืองเน็ตก็ไปร่วมดูได้ที่ thainetizen.org งานนี้ทำทางเขาจะมาแรงกว่าเราเยอะเลย เพราะแต่ละท่านที่เป็นกรรมการ แข็งจริง	
yuttipung	Posted: Dec 23 2008, 03:11 AM	
Advanced Member ■■■	เพิ่มเติมอีกนิดว่า ผมก็ต้องทำหน้าที่เขียนข่าวของ Thai Netizen เหมือนกัน เดียวก็คงจะนำมาลงที่นี่ด้วยครับ เพราะคงพยายามสร้างมิตรให้เยอะๆ ไว้ก่อน	

ภาพที่ 52. แสดงกระทู้การสานความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย

2.4.7 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้

หลังจากที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” เปิดใช้เว็บบอร์ดอย่างเป็นทางการก็เริ่มมีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือ “บ่น” เกี่ยวกับมาตรฐานของระบบเซ็นเซอร์อยู่เป็นระยะ ถึงเรื่องความไม่มีมาตรฐานในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ที่แน่นอน ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่องเดียวกันแต่ถูกนำเสนอดังสื่อก็มีการเซ็นเซอร์ที่ไม่เหมือนกันโดยไม่มีคำอธิบาย

pongzio	Posted: Oct 22 2008, 03:06 PM	
Newbie ■	หวัดดีละ มารายงานตัว ผมค่อนข้างทำใจกับการเซ็นเซอร์ที่มีปัญหาในบ้านเรา แต่บางเรื่องที่ไม่เข้าใจก็คือ หนังบางเรื่องถูกทำภาพไว้ในโรงหนัง แต่พอออกมาเป็นดีวีดี แล้วกับสมบูรณ์ เช่น สวรรค์น้อย ทอดด์ ซิคเคิลแมน ผมเลยรู้สึกว่า คนดูอย่างเราถูกดูถูกถึงสองชั้นสองครั้ง แต่อย่างว่าคือคนไทยเราชอบทำอะไรเป็นพิธี ผิดซีโรงหนัง ทุกวันนี้ผมเดินไปที่ทำงาน หรือแม้กระทั่งเจอเด็กอายุสิบปลายๆ ก็คุยกันเรื่อง "ดีทอม" เป็นเรื่องปกติ ซึ่งมันก็ปกติไปแล้วสำหรับบ้านเมืองนี้ ที่น่าสนใจคือ เราก็มัวจ้กแก่งทำเป็นรับไม่ได้ ด้วยเหตุผลต่างๆนาๆ สุดท้ายหนังก็เลยเป็นแพะ .."	
yuttipung	Posted: Oct 22 2008, 03:41 PM	
	ตอบนะครับว่าการตรวจภาพยนตร์ กับการตรวจดีวีดี ผ่านกระบวนการคนละครั้ง จากคนๆ ละกลุ่มครับ	

ภาพที่ 53. แสดงกระทู้การบ่นเรื่องความไม่มีมาตรฐานของระบบเซ็นเซอร์

นอกจากนี้ ยังมีการแสดงความรู้สึกตอบโต้กับข่าวที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” นำมาโพสต์ลงใน Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง โดยแสดงความไม่พอใจต่อการแบนภาพยนตร์ (ห้ามฉาย) เรื่องต่างๆ จากผลงานของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ชุดใหม่ที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

5 Comments on “มาดูกันว่า ตลาอาครรห์นี้ นอกจากเรื่องที่ว่ามา มีหนังอะไรโดนแบนอีกบ้าง???”

nanoguy Says:

ตุลาคม 29, 2008 at 5:04 pm

โอเค... อยู่ประเทศนี้ คงมีอะไรแยะได้มากกว่านี้อีก - -*

sqweez Says:

ตุลาคม 29, 2008 at 8:28 pm

รับสร้างผลงานกันจริง กสัวคนเค้าว่าอยู่เฉยๆหรือยังไง พวกเราเรียกโรงไปจะมีประโหลตอะไรใหม่เนี่ย เดียวก็ว่าว่านายทุนอยู่เบื้องหลังอีก

palao Says:

ตุลาคม 30, 2008 at 11:16 am

ต้องหาวิธีจัดการ อะไรที่มันเลวร้ายแบบนี้กันแล้วละครับ

centuryboy Says:

พฤศจิกายน 1, 2008 at 3:01 am

คนดูหนังแบบชาวบ้านๆคงต้องทำใจว่า ทำไมหนังเรื่องนี้จึงโดนแบน ทั้งนี้ก็เพราะมุมมองของคนที่มีหน้าที่ตรวจหนัง กับมุมมองของคนดูหนัง มันคนละมุมกันครับ ท่าน

ภาพที่54. ข้อความแสดงความรู้สึกตอบโต้ข่าวการแบน (ห้ามฉาย) ภาพยนตร์ (จากเว็บ Blog เครือข่ายคนดูหนัง)

กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัยในส่วนของบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารในทุกๆมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสำคัญของ “สื่ออินเทอร์เน็ต” ในยุคปัจจุบันที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันที อันเนื่องมาจากลักษณะของสื่อที่เป็นการสื่อสารสองทาง

(Interactive) ทั้งยังสามารถทดแทนข้อจำกัดในเรื่องของ “พื้นที่” และ “เวลา” ช่องทางการเข้าถึงสื่อ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จะเกิดจากการใช้พื้นที่ของสื่อมวลชนดังเช่นที่ผ่านมา

นอกจากนี้ หากนำบทบาทของการสื่อสารในขั้นตอนของการรวมกลุ่ม และในทุกๆ ระยะของการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มาวางทาบกันในแต่ละบทบาทแล้ว จะพบว่า ในช่วงของการรวมกลุ่มและการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีการใช้การสื่อสารเพื่อตอบสนองต่อการใช้งานของปัจเจกที่เป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง และ “เครือข่ายคนดูหนัง” อยู่ 2 บทบาทสำคัญที่จะปรากฏออกมาในทุกๆ ช่วง ก็คือ **1. บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้** และ **2. บทบาทในการตอกย้ำอุดมการณ์ร่วม**

และเมื่อนำแนวคิดของ Blumler, McQuail และ Brown (1972) ที่เสนอถึงการจัดแบบแผนเรื่องความพึงพอใจด้วยการจัดหมวดหมู่ของบทบาทหน้าที่ของสื่อจากมุมมองของปัจเจกบุคคลออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ โดยสามารถนำผลการวิจัยของบทบาทการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มาจำแนกออกเป็นบทบาทต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. บทบาททางด้านสารสนเทศ (Surveillance) 5 บทบาท
 - บทบาทด้านการแสวงหาและแบ่งปันข้อมูล
 - บทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และเป็น “Gatekeeper”
 - บทบาทในการสร้างทัศนคติใหม่ต่อเรื่องรอบๆ ตัว
 - บทบาทในการทำให้เกิดการเรียนรู้
 - บทบาทในการเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต (Part of Life)
2. บทบาททางด้านการสร้างควมมีเอกลักษณ์ให้แก่บุคคลหรือกลุ่ม (Personal & Group Identity) 6 บทบาท
 - บทบาทในการสร้างความหมายใหม่
 - บทบาทในการสร้าง Group Like
 - บทบาทในการประกาศ “ตัวตน”
 - บทบาทในการตอกย้ำอุดมการณ์ร่วม
 - บทบาทในการแสดงออกว่าเป็นพวกเดียวกัน
 - บทบาทในการสร้างให้เกิดสำนึกร่วม

3. บทบาทในการรวมตัวหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Personal Relation) 11 บทบาท

- บทบาทในการเชื่อมประสาน “สื่อมวลชน” กับ “สื่อสมัยใหม่” เข้าด้วยกัน
- บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้
- บทบาทในการเชื่อมโยงอุดมการณ์ของกลุ่มเข้ากับอุดมการณ์ของตน
- บทบาทในการดำรงรักษาเพื่อนเก่าและสานความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่
- บทบาทในการแสวงหาแนวร่วมหรือเพื่อน
- บทบาทในการเป็นตัวกลางสร้างความสัมพันธ์
- บทบาทในการสนับสนุนและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
- บทบาทในการใช้เป็นพื้นที่สาธารณะ
- บทบาทในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะ
- บทบาทในการแปลงพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่เฉพาะกิจของเครือข่าย
- บทบาทในการสานความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย

4. บทบาททางด้านความบันเทิง (Diversions) 5 บทบาท

- บทบาทในการตอบสนองของความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ตนเอง
- บทบาทในการสร้างความสนุกสนานและให้ความบันเทิง
- บทบาทในการเสริมสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิต
- บทบาทในการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับชีวิต
- บทบาทในการใช้ภาพยนตร์เป็นเพื่อน

จะเห็นได้ว่า ในบทบาททั้ง 4 กลุ่ม อันได้แก่ บทบาททางด้านสารสนเทศ (Surveillance), บทบาททางการสร้างความมีเอกลักษณ์ให้แก่บุคคลหรือกลุ่ม (Personal & Group Identity), บทบาทในการรวมตัวหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Personal Relation) และบทบาททางด้านความบันเทิง (Diversions) บทบาทที่มีความโดดเด่นที่สุดในการรวมกลุ่มและการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” ก็คือ บทบาทในการรวมตัวหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Personal Relation) ซึ่งมีถึง 11 บทบาท และเป็นส่วนที่ช่วยสนับสนุนให้เห็นได้ว่า แม้จะเป็นการมองจากกรอบของ Individual Functionalism แต่บทบาทของการสื่อสารที่ตอบสนองต่อการใช้งานในขั้นตอนของการรวมกลุ่มและการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” ได้มากที่สุดก็คือ บทบาทในการรวมตัวหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Personal Relation) หากปราศจากบทบาทของการสื่อสารที่สำคัญในแง่แล้ว “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” คงไม่สามารถเป็นดังที่เห็นเช่นในปัจจุบันได้

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นการศึกษาถึงที่มาและคุณลักษณะของเครือข่ายคนดูหนัง พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวข้อง ภาพยนตร์ พัฒนาการในระยะต่างๆ ของการแสดงสิทธิและเสียงทั้งใน “มิติของปัจเจกบุคคล” และ “มิติของเครือข่ายคนดูหนัง” รวมถึง บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) การสัมภาษณ์เจาะลึก (Depth-Interview) และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลการวิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1.ทีมงานนิตยสารไปโฮสโคป จำนวน 3 คน 2.สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จำนวน 17 คน โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ ผู้ชมภาพยนตร์, กลุ่มและเครือข่าย, การสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ, บทบาทของการสื่อสาร, การควบคุมสื่อ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการศึกษาวิจัยครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

“เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นการรวมตัวของคนดูหนังที่มีอุดมการณ์ร่วมกันและอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบหรือวิธีการที่ภาครัฐใช้ในการจัดการและควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วย มุ่งหวังว่าจะสามารถเป็นเสียงสะท้อนจากผู้ชมหรือคนดูหนังกลับไปยังภาคส่วนต่างๆ ที่จะมีบทบาทในการออกกฎหมายลูกหรือ “กฎกระทรวง” เพื่อให้เป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณาจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551

1.1 ที่มาและจุดเริ่มต้นของเครือข่ายคนดูหนัง

จากการที่ คุณสุภาพ หริมเทพาธิป บรรณาธิการบริหารนิตยสารไบโอสโคป มีโอกาสไปร่วมประชุมในเวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์ ที่ระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ที่จะมีบทบาทในการร่วมกันกำหนดทิศทางของกฎหมายลูกที่จะนำมาใช้ประกอบกับการจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 จึงได้พบว่าในวงเสวนาดังกล่าวไม่มีภาคประชาชนที่เป็นตัวแทนของคนดูหนังบ้างเลย กลับพบแต่เพียงตัวแทนจากเครือข่ายพ่อแม่ที่พยายามจะแสดงความคิดเห็นแทนคนดูหนัง จึงเกิดความคิดที่จะชวนคนดูหนังให้ร่วมกันก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นมา โดยเริ่มต้นจากกระทู้ชักชวนกระทู้หนึ่งในเว็บบอร์ดนิตยสารไบโอสโคปที่โพสต์ในวันที่ 18 มีนาคม 2551 และข้อความในนิตยสารไบโอสโคป ฉบับเดือนเมษายน 2551 จึงเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองจากคนดูหนังกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่ยอมลงชื่อสมัครเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ซึ่งในอีกทางหนึ่งก็คือกลุ่มผู้อ่านและผู้ใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป

ในวันพุธที่ 23 เมษายน 2551 มีการประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 1 ขึ้นระหว่างทีมงานนิตยสารไบโอสโคปกับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง หลังจากการประชุมวันนั้น ทางไบโอสโคปได้ถอยบทบาทออกไปจากเครือข่ายเพื่อให้สมาชิกลงมือทำเครือข่ายกันไปเอง เพื่อไม่ให้ภาพของ “สื่อมวลชน” คอยกำกับบทบาทของเครือข่าย จากนั้น วันที่ 10 พฤษภาคม 2551 BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็เปิดตัวขึ้นเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ และเป็นพื้นที่ที่ใช้ติดต่อกันระหว่างสมาชิกกับ “เครือข่ายคนดูหนัง”

กล่าวโดยสรุป ในช่วงแรก “เครือข่ายคนดูหนัง” เกิดจากการประชาสัมพันธ์และการใช้การสื่อสารในพื้นที่สาธารณะแบบเสมือนบนเว็บบอร์ด และพื้นที่สาธารณะบนหน้านิตยสารของไบโอสโคป ต่อมา ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงมาสร้างพื้นที่สาธารณะของกลุ่มตนเองเพื่อใช้ในการสื่อสารกับสมาชิกและกับสาธารณะ คือ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

1.2 ลักษณะสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนัง

ลักษณะสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนัง ประกอบด้วยสมาชิกเครือข่ายที่รู้จักกันมาก่อน จะตั้งเครือข่าย และสมาชิกเครือข่ายที่ไม่รู้จักกัน แต่หากแบ่งย่อยตามระดับความกระตือรือร้นที่จะติดตามความเคลื่อนไหวและมีส่วนร่วม กับ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1.2.1 ระดับต้นตัวและกระตือรือร้นทุกๆ ชั้นตอน จำนวน 6 คน
- 1.2.2 ระดับติดตามความคืบหน้าอยู่ห่างๆ จำนวน 5 คน
- 1.2.3 ระดับขอเป็นแนวร่วมสนับสนุนด้วยการลงชื่อ จำนวน 6 คน

1.3 วิธีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

ในช่วงแรก (19 มีนาคม 2551) สามารถสมัครเป็นสมาชิกได้โดยการ E-Mail ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ ไปยัง editor@bioscopemagazine.com แต่ในช่วงระยะที่สอง (21 พฤษภาคม 2551) หลังจากที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” มี Blog และพื้นที่ในการสื่อสารเป็นของตนเอง จึงได้มีการเปลี่ยนแปลง E-Mail ในการสมัครไปที่ movieaudiencenetwork@gmail.com ซึ่งมีการอัปเดตรายชื่อสมาชิกอยู่เป็นระยะภายใน Blog ของเครือข่าย จวบจนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2552 มีสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จำนวน 69 คน

1.4 จุดประสงค์การรวมตัวของเครือข่ายคนดูหนัง

“เครือข่ายคนดูหนัง” มีจุดประสงค์ในการรวมตัวเพื่อที่จะแสดงผลและสะท้อนให้เห็นจุดยืนของคนดูหนังกลุ่มหนึ่งที่ยากจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐในฐานะ “ตัวแทนของคนดูหนัง” บ้างเหมือนกับที่ “ตัวแทนเครือข่ายครอบครัว” มีโอกาสได้เข้าไปอยู่ตามวงเสวนาต่างๆ ที่มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการออก “กฎกระทรวง” ที่จะมาใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการจัดเรตติ้งภาพยนตร์ หรือมาตรการต่างๆ ที่จะใช้กับสื่อภาพยนตร์ โดยพยายามที่จะยกระดับของการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนต่อภาครัฐในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย (Policy Maker/ Planner)

1.5 อุดมการณ์ร่วมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

อุดมการณ์ร่วมของสมาชิก ก็คือ อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับการเรียกร้องเสรีภาพให้กับสื่อภาพยนตร์จากการควบคุมสื่อด้วยระบบเซ็นเซอร์ และให้มีการนำระบบเรตติ้ง (การจัดระดับความเหมาะสมของสื่อตามกลุ่มอายุผู้ชม) มาใช้ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์แทนโดยที่ไม่มีเซ็นเซอร์แฝงหรือทับซ้อนอยู่ในระบบเรตติ้งอีกทีหนึ่ง

1.6 นิยาม/ความหมาย “คนดูหนัง” ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

ผลการวิจัยพบว่า นิยามของ “คนดูหนัง” ที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังให้ความหมายมีอยู่ 2 แบบ ได้แก่

“พวกชอบดูหนัง” หมายถึง คนดูหนังทั่วๆ ไปที่ไม่ว่าจะดูหนังเพื่อความบันเทิงหรือเพื่ออะไรที่มากกว่านั้นก็ได้แล้วแต่ แต่มีจุดร่วมกันคือไม่ต้องการดูหนังที่ถูกเซ็นเซอร์

“พวกรักหนัง” หมายถึง คนดูหนังที่ดูหนังมากกว่าแค่หนังไทยหรือหนังฮอลลีวู้ด มีลักษณะช่างแสวงหาและสรรหาหนังแปลกๆ ใหม่ๆ มาดูอยู่เสมอ จึงตระหนักในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพที่ถูกวิตรอนจากระบบเซ็นเซอร์

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงจากผลการวิจัย สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังล้วนเป็น “คนดูหนัง” ในนิยาม/ความหมายแบบ “พวกรักหนัง”

1.7 ประโยชน์ที่ได้จาก “เครือข่ายคนดูหนัง”

จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังส่วนใหญ่ ยังมองไม่เห็นประโยชน์ที่เกิดจากการมีเครือข่ายคนดูหนังมากนัก แต่ผู้วิจัยมองเห็นบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายนี้อยู่ 2 บทบาท ดังนี้

1. บทบาทในการเป็นพื้นที่เก็บและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร
2. บทบาทในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ (Watch Dog)
3. บทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการควบคุมสื่อภาพยนตร์
4. บทบาทในการเปิดพื้นที่ให้กับภาพยนตร์นอกกระแส

1.8 ประเภท/ลักษณะของเครือข่ายคนดูหนัง

จากผลการวิจัยพบว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” มีลักษณะการรวมตัวกันแบบหลวมๆ เป็นเครือข่ายจัดตั้งประเภทเชิงประเด็นความสนใจซึ่งมีจุดเด่นตรงที่เป็น “คนคอเดียวกัน” ในกรณีนี้ก็คือ การรวมตัวของคนดูหนังที่มีลักษณะ “รักหนัง” และสนใจเรื่องสิทธิเสรีภาพในการรับรู้/เสพสื่อเหมือนๆกัน โดยชูประเด็นเรื่องการเสนอตัวแทนจากภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดง “สิทธิ” และ “เสียง” ที่มาจากคนดูหนังต่อภาครัฐ

“เครือข่ายคนดูหนัง” จัดเป็นเครือข่ายขนาดเล็กที่มีโครงสร้างเชื่อมโยงกันในระดับบุคคล จุดเด่นที่แตกต่างจากเครือข่ายอื่นๆ คือมีลักษณะเป็น “เครือข่ายออนไลน์” สมาชิกยังไม่สามารถเข้าถึงกันและกันได้ทั้งหมด จึงมีทั้งสมาชิกที่รู้จักกันและไม่รู้จักกัน ใช้รูปแบบการสื่อสารเป็นการสื่อสารแบบสองทาง โดยผ่านช่องทาง “สื่ออินเทอร์เน็ต” เป็นช่องทางหลัก (BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” กระดานข่าวของนิตยสารไบโอสโคป ฯ) อีกทั้งมีลักษณะเป็นเครือข่ายการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ เพราะไม่มีการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่ายอย่างชัดเจน

1.9 พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในส่วนของพฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก กับ พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะ โดยศึกษาผ่านสื่อ 3 ช่องทาง ได้แก่ สื่อบุคคล, สื่อสมัยใหม่ และ สื่อกิจกรรม พิจารณาจากเนื้อหาและความถี่ในการสื่อสาร

ระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การจัดกลุ่มระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกจาก “ความรู้จักกัน” และ “ปริมาณความถี่” ในการเข้ามาใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป ได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” มีจำนวน 5 คน เป็นกลุ่มที่จะมีความสนิทสนมและรู้จักกันมาก่อนจะมีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” หลายปี มีความถี่ในการใช้เว็บบอร์ดไบโอสโคปทุกวัน-เกือบทุกวัน กระทั่งนำมาสู่ความสัมพันธ์บนพื้นที่ทางกายภาพด้วย

กลุ่มที่ 2 “สมาชิกทั่วไป” มีจำนวน 7 คน เป็นกลุ่มที่รู้จักกันแต่ใน “นามแฝง” และสมาชิกกลุ่มนี้ก็จะรู้จักกับ “แก๊งค์บอร์ดไบโอ” ด้วยเช่นกัน มีความถี่ในการเข้ามาใช้เว็บบอร์ดเป็นระยะแต่ไม่สามารถประมาณความแน่นอนได้ โดยส่วนใหญ่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะเป็นสมาชิกกลุ่มนี้

กลุ่มที่ 3 “ผู้โดดเดี่ยว” มีจำนวน 5 คน เป็นกลุ่มที่ไม่รู้จักสมาชิกคนอื่นๆ ในเครือข่ายคนดูหนังเลย มีการใช้เว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคปเพื่ออ่านเพียงอย่างเดียวบางครั้งคราว เป็นผลให้ไม่มีการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกไปโดยปริยาย

1.9.1 พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างสมาชิกกับสมาชิก

สื่อบุคคล

สำหรับสื่อบุคคลในส่วนของ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” จะมีบทบาทสำคัญในแง่ของการชักชวนให้กลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกได้ด้วย เพราะสะท้อนให้เห็นว่าเป็น “คนคอเดียวกัน” มีรสนิยมชื่นชอบภาพยนตร์ที่คล้ายคลึงกัน โดยส่วนใหญ่จะมีโอกาสพบกันตามโรงภาพยนตร์หรือเทศกาลฉายหนังต่างๆ เนื้อหาในการสื่อสารจะพูดคุยกันถึงเรื่องของภาพยนตร์เป็นหลัก การพูดคุยในเรื่องของเครือข่ายคนดูหนังแทบจะไม่มีเลย ส่วนความถี่ในการสื่อสารนั้นไม่สามารถบอกปริมาณความถี่ที่แน่นอนได้ขึ้นอยู่กับระดับของความสนิทสนมของแต่ละคนด้วย ในส่วนของ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” ที่มีการสื่อสารกันเองภายในกลุ่มทุกวันนั้นสามารถสื่อสารกับสื่อบุคคลได้ด้วยช่องทางของสื่อสมัยใหม่อย่างโปรแกรม MSN และเว็บบอร์ดของนิตยสารไอเอสโคป ส่วนกลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ไม่ค่อยมีการสื่อสารกันเองภายในกลุ่มและกับกลุ่ม “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” มากนักจึงไม่มีความถี่ที่แน่นอน

สื่อสมัยใหม่

สื่อสมัยใหม่ หมายถึง สื่ออินเทอร์เน็ต (เว็บบอร์ด, BLOG, โปรแกรมแชท, อีเมล) และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญมากที่สุด เพราะสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทั้งในส่วนของ “แก๊งค์บอร์ดไปโอ” และ กลุ่ม “สมาชิกทั่วไป” ส่วนใหญ่จะใช้สื่อชนิดนี้ในการเริ่มต้นทำความรู้จักกันและจะมีบางส่วนที่นำไปสู่การสานสัมพันธ์กันบนพื้นที่ทางกายภาพด้วย พื้นที่ที่มีการสื่อสารของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังกันมากที่สุดผ่านสื่อสมัยใหม่ ก็คือ เว็บบอร์ดของนิตยสารไอเอสโคป, โปรแกรมแชท MSN, BLOG ส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง, BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”, เว็บบอร์ดเครือข่ายคนดูหนัง สำหรับเนื้อหาในการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายคนดูหนัง มักจะเป็นไปในเรื่องการติดตามความคืบหน้าและความเคลื่อนไหวของเครือข่ายคนดูหนัง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะสื่อสารกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์มากที่สุด ซึ่งมีทั้งการอัปเดตข่าวคราวใหม่ๆ ของภาพยนตร์ทั่วโลก และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ รวมไปถึงเรื่องหนังสือ ดนตรี ศิลปะ สถานการณ์บ้านเมือง อันเป็นการสะท้อนถึงลักษณะของ “Smart Consumer” ที่มีการรับสื่อหลากหลายแขนงและรอบด้านทั้งยังมีการใช้สื่อสมัยใหม่ทุกวันด้วย

สื่อกิจกรรม

สำหรับสื่อกิจกรรมระหว่างสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังมีเพียง “สื่อกิจกรรมเฉพาะกิจ” อย่างการประชุมเครือข่ายคนดูหนังเพียง 2 ครั้ง ซึ่งก็มีสมาชิกร่วมประชุมน้อยมาก (ครั้งที่ 1 : 3 คน ครั้งที่ 2 : 5 คน ผู้สนใจเข้าร่วมประชุมอีก 3 คน) อันสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจและความกระตือรือร้นของสมาชิกในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับเครือข่ายได้อีกทางหนึ่ง ในทางกลับกัน สื่อกิจกรรมที่ใช้เชื่อมความสัมพันธ์กันในกลุ่มสมาชิกรวมตั้งแต่ก่อนมีเครือข่ายคนดูหนัง จะเป็นกิจกรรมส่วนตัวของสมาชิกที่ทำเป็นประจำ เช่น การไปร่วมงานเทศกาลหนังต่างๆ, การจัดกิจกรรมฉายหนัง ฯ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่า แม้การรวมกันในลักษณะของเครือข่ายจะเป็นไปอย่างหลวมๆ และไม่ค่อยเข้มแข็ง แต่การรวมกันในลักษณะของกลุ่มสมาชิกที่รู้จักกันและมีมาก่อนเครือข่ายคนดูหนังนั้นค่อนข้างจะมีสัมพันธภาพที่ดี

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมการสื่อสารภายในเครือข่ายของสมาชิกกับสมาชิก มีลักษณะเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง เป็นรูปแบบการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel Network)

1.9.2 พฤติกรรมการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับสาธารณะ

สื่อบุคคล

สื่อบุคคลที่เคยสื่อสารกับสาธารณะในฐานะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เพิ่งจะมีโอกาสเพียงครั้งเดียว คือ การไปปรากฏตัวและร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์ที่สนับสนุนโดยกระทรวงวัฒนธรรม แต่ในการไปประชุมครั้งนั้นก็ไม่ได้มีการแนะนำตัวว่าเป็นตัวแทนมาจากเครือข่ายคนดูหนัง

สื่อสมัยใหม่

สื่อสมัยใหม่ เป็นสื่อที่มีบทบาทมากที่สุดและสำคัญที่สุดสำหรับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในการสื่อสารกับสาธารณะ ทั้งยังใช้ในการประกาศ “ตัวตน” ก็คือ BLOG ของเครือข่ายคนดูหนัง ซึ่งเป็นเพียงช่องทางเดียวที่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่และเวลา รวมถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนเครือข่ายด้วยสื่อชนิดนี้ เป็น “กระบอกเสียง” สำคัญที่ใช้ในการกระจายข่าวต่างๆ ให้แก่สมาชิกกับสาธารณะของเครือข่ายคนดูหนัง เช่น ข่าวความคืบหน้าเกี่ยวกับกระบวนการบังคับใช้ระบบเรตติ้งตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 รวมถึงการออก “กฎกระทรวง” , ข่าวเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์และภาพยนตร์ที่ถูกแบน (ห้ามฉาย) แต่ละเรื่อง, การแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ให้กับภาพยนตร์นอกกระแส และ การแจ้งข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของ

เครือข่ายคนดูหนัง นอกจากนี้ ยังมีการนำข่าวสารภายใน Blog ไปกระจายข่าวตามเว็บบอร์ดที่เกี่ยวกับภาพยนตร์อีกด้วย เช่น เว็บบอร์ดของพันทิพ, เว็บบอร์ดของป๊อปปอร์นแม็กกาซีน ฯ ส่วนความถี่ในการสื่อสารจะขึ้นอยู่กับปริมาณข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในแต่ละช่วงเวลา/เดือนซึ่งก็จะมีการอัปเดตข้อมูลตามนั้น

สื่อกิจกรรม

ขณะนี้ยังไม่พบว่ามีสื่อกิจกรรมที่ใช้เพื่อสื่อสารกับสาธารณะของเครือข่ายคนดูหนัง เนื่องด้วยสมาชิกยังมีจำนวนน้อยและคนทำงานก็มีน้อยมาก ทั้งยังขาดความพร้อมในด้านต่างๆ อีกหลายอย่าง เช่น ทุน, สถานที่ ฯ

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมการสื่อสารภายนอกเครือข่ายของ “เครือข่ายคนดูหนัง” กับ สาธารณะ มีลักษณะเป็นเครือข่ายการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง เป็นรูปแบบการสื่อสารแบบตัววาย (Y Network)

ในช่วงนี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังอยู่ในช่วงของ ระยะการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เพราะเพิ่งจะเริ่มจัดตั้งและดำเนินการมาได้ประมาณ 1 ปีกว่า ซึ่งเป็นเพียงระยะเริ่มต้นของวงจรชีวิตเครือข่าย การศึกษา “เครือข่ายคนดูหนัง” ในช่วงเวลานี้จึงเป็นการศึกษาถึง “สถานภาพ” ที่เป็นอยู่ของเครือข่ายเพื่อประเมินแนวโน้มและความเป็นไปได้รวมถึงวิเคราะห์ถึงปัญหาของการทำเครือข่ายต่อไปในอนาคต

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนัง

- การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างไม่เป็นทางการ

ลักษณะของการรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างไม่เป็นทางการ จะเป็นการรวมตัวกันในลักษณะที่มีมาก่อนการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” โดยส่วนมากมักจะรวมตัวกันอยู่ตามเว็บบอร์ดบนพื้นที่เสมือนของสื่ออินเทอร์เน็ต นำมาสู่การมีความสัมพันธ์กันในพื้นที่ทางกายภาพ ซึ่งมีปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่ม ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านความรักและความชื่นชอบที่มีต่อภาพยนตร์
2. ปัจจัยทางด้านความเป็นเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
3. ปัจจัยทางด้านรสนิยมในการชมภาพยนตร์

4. ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร

- การรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างเป็นทางการ

ลักษณะของการรวมกลุ่มของคนดูหนังอย่างเป็นทางการ จะเป็นการรวมตัวกันในลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” โดยมีปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ร่วม
2. ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร
3. ปัจจัยทางด้านระยะเวลาและประสบการณ์ในการดูหนัง
4. ปัจจัยทางด้านผู้นำความคิด
5. ปัจจัยทางด้านรสนิยมในการชมภาพยนตร์

2. พฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

สำหรับผลการวิจัยในส่วนนี้ มาจากการที่ผู้วิจัยมีสมมติฐานว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังน่าจะมีแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการชมภาพยนตร์บางอย่างที่แตกต่างจากกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ทั่วไป และเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่ซ้ำๆ อยู่เป็นประจำจนเกิดเป็นกระบวนการบ่มเพาะลักษณะของการเป็น “ผู้ชมตาคม”

2.1 พฤติกรรมก่อนการชมภาพยนตร์

ในส่วนของพฤติกรรมก่อนการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง พบว่า สมาชิกจะมีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาพยนตร์ และแสวงหาภาพยนตร์ที่ไม่เข้าฉายตามโรงภาพยนตร์ โดยก่อนที่จะไปชมภาพยนตร์มักจะให้ความสำคัญกับข้อมูลของผู้กำกับภาพยนตร์ และตัวอย่างหนัง รวมถึงความน่าสนใจของ “หน้าหนัง”

2.2 พฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์

ในส่วนของพฤติกรรมระหว่างการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง พบว่า ในระหว่างการชมภาพยนตร์ สมาชิกจะมีความตั้งใจในการดูหนังอย่างมากไม่พูดคุยระหว่างชมภาพยนตร์ โดยเฉพาะเมื่อดูที่โรงภาพยนตร์จะมีสมาธิและความตั้งใจในการดูมากกว่าที่บ้าน และไม่ค่อยพบว่ามีการทำงานขณะระหว่างชมภาพยนตร์

2.3 พฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์

ในส่วนของพฤติกรรมหลังการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง พบว่า สมาชิกจะมีการบันทึกสถิติของภาพยนตร์ที่ไปชมแต่ละเรื่อง รวมถึงมีการเขียนบันทึกหรือวิจารณ์ภาพยนตร์ลงใน Blog หรือสมุดบันทึกของตนเอง อีกทั้งยังมีการพูดคุย/แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนด้วย

2.4 ความถี่ในการชมภาพยนตร์

ความถี่ในการชมภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ความถี่ในการชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ ได้แก่ 2เรื่อง/อาทิตย์, 2-3เรื่อง/เดือน และ ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงเวลา และ ความถี่ในการชมภาพยนตร์นอกเหนือจากที่โรงภาพยนตร์ (โดย VCD, DVD, เคเบิ้ลทีวี, การจัดฉายภาพยนตร์ตามสถานที่ต่างๆ) ได้แก่ วันละ 1 เรื่อง, 5เรื่อง/อาทิตย์, 2-4เรื่อง/อาทิตย์ และ ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงเวลา

2.5 บุคคลที่ชมภาพยนตร์ด้วย

โดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จะชื่นชอบการดูหนังคนเดียวมากกว่าการดูกับเพื่อน ส่วนการดูกับแฟนก็มีบ้างแต่ก็พบน้อยมาก

2.6 ประเภทของภาพยนตร์ที่ชื่นชอบ

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังโดยส่วนใหญ่ จะนิยมชมภาพยนตร์ทุกแนวแต่ก็จะมีที่ชื่นชอบเป็นพิเศษ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งจะชื่นชอบภาพยนตร์แนวดราม่า (ชีวิต) และส่วนที่เหลือก็รวมความหลากหลายนอกเหนือไปจากสองกลุ่มที่กล่าวมา อาทิเช่น แนวไซไฟ, แนวจิตวิทยาระทึกขวัญ เป็นต้น

2.7 วิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะมีวิธีการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์ที่ค่อนข้างเป็น “องค์รวม” คือ รวมหลายๆ วิธีผสมเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น การเปิดใจให้กับภาพยนตร์หลายๆแบบ การสังสมประการณ์ในการชมภาพยนตร์ การพูดคุยกับเพื่อนและอ่านบทวิจารณ์ การทำความเข้าใจจากสิ่งที่เขียน รวมถึงการปล่อยความคิดไปตามอารมณ์ของหนัง

กล่าวโดยสรุป จากพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ แสดงให้เห็นว่า คนดูหนังกลุ่มนี้มีกระบวนการในการพัฒนาตนเองเป็น “ผู้ชมตามคม” (Smart Audience) อันหมายถึง คนดูหนังที่มีความสามารถในการบริโภคสื่ออย่างเข้าใจ เพลินเพลิน และมีความซาบซึ้งกับเนื้อหา ตลอดจนเทคนิควิธีและองค์ประกอบต่างๆ ในการนำเสนอบวกกับประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์ที่มากพอ จนมีความสามารถในการตีความและประเมินคุณค่าทั้งทางบวกและลบจากภาพยนตร์แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

3. พัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในส่วนนี้จะกล่าวสรุปถึงพัฒนาการในระยะต่างๆ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นในการชมภาพยนตร์ กระทั่งพัฒนาบทบาทมาเป็นคนดูหนังที่เป็นผู้กระทำ (Active Audience) ในพื้นที่สาธารณะซึ่งนำไปสู่การแสดงสิทธิและเสียงของคนดูหนังในระดับ “ปัจเจกบุคคล” และในระดับ “เครือข่ายคนดูหนัง” อันประกอบด้วยพัฒนาการ 4 ระยะ ดังนี้ 3.1 ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คองหนัง” 3.2 ระยะเพียรหาแสงแห่งเสรีภาพ ที่จะกระทำในมิติของปัจเจกบุคคล 3.3 ระยะจุดประกายความคิด โดยนิตยสาร BIOSCOPE 3.4 ระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่จะกระทำในมิติของเครือข่าย

3.1 ระยะจากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คองหนัง”

ในช่วงระยะนี้ เป็นช่วงเวลาที่มาชิกเครือข่ายคนดูหนังรู้ตัวว่าชื่นชอบการชมภาพยนตร์ จึงเริ่มมีการแสวงหาประสบการณ์ทางการชมภาพยนตร์ให้หลากหลายที่สุด ตลอดจนการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านศิลปะภาพยนตร์จากการอ่านหนังสือและนิตยสารที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ เมื่อมีประสบการณ์และความรู้ทางภาพยนตร์ในระดับหนึ่งแล้ว จะเริ่มมีการเขียนถึงภาพยนตร์ที่ได้ไปชมมา ซึ่งมีทั้งในลักษณะของการจดสถิติ เขียนบันทึก และที่ค่อยๆ พัฒนาเป็นบทความไปจนถึงการเขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ โดยเฉพาะเมื่อมีสื่อสมัยใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตที่ใช้การเขียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์อีกทั้งยังมีพื้นที่ในการเผยแพร่อย่าง BLOG และเว็บบอร์ดต่างๆ ก็เอื้อให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังมีการเขียนวิเคราะห์วิจารณ์ภาพยนตร์มากขึ้น ซึ่งในช่วงนี้เองที่มาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะค่อยๆ มีกระบวนการพัฒนาตนเองจนกลายเป็น “ผู้ชมตามคม” (Smart Audience) ในที่สุด

ระยะนี้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จะเริ่มใช้สิทธิของความเป็น “ผู้บริโภค” ในพื้นที่สาธารณะ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์สินค้า/บริการที่เสพอย่าง

ภาพยนตร์ จึงเท่ากับเป็นการขยับบทบาทจากที่เป็นเพียงผู้รับสาร (Receiver) มาเป็นผู้ส่งสาร (Sender) ด้วย

3.2 ระยะเวลาเพรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ

ในช่วงระยะนี้ เป็นช่วงเวลาที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังต่างก็ตระหนักดีถึงปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานของระบบเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ที่สะสมมาเป็นเวลานาน อีกทั้งตัวกฎหมายที่ใช้ควบคุมสื่อภาพยนตร์ก็มีความล้าหลังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน แต่ก็ทำได้เพียงการบ่นหรือพูดคุยกับเพื่อนที่เป็นผู้ชมภาพยนตร์ด้วยกันเอง หรือการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องดังกล่าวในเว็บบอร์ดต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ กระทั่งเกิดกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” ของผู้กำกับภาพยนตร์อิสระ อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ที่กลายเป็นประเด็น “Talk of the Town” ในวงการภาพยนตร์ไทย ถึงความเหมาะสมไม่เหมาะสมต่อการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ 4 ฉาก อันได้แก่ ฉากที่เกี่ยวกับพระและหมอ คือ ฉากพระเล่นกีตาร์, พระเล่นเครื่องร่อน, หมอดื่มเหล้าในโรงพยาบาล และ หมอจูบกับแฟนสาวแล้วอ้วกวะเพศแข็งตัว(ในร่มผ้า) ส่งผลให้เกิดกระแสความไม่พอใจในสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง ตลอดจนความไม่เข้าใจต่อกระบวนการ/มาตรฐานการทำงานของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทั้งจากผู้สร้างและผู้ชมภาพยนตร์ ว่าใช้อะไรเป็นเกณฑ์/บรรทัดฐานในการตัดสินหนังเรื่องหนึ่งบ้าง ในที่สุดก็นำมาสู่การเกิดเครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ “Free Thai Cinema Movement” อันเป็นความร่วมมือของผู้คนในหลายๆภาคส่วนทั้งที่มีความเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับวงการหนัง เพื่อเรียกร้องพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่เพื่อมาใช้แทนฉบับ พ.ศ. 2473 อย่างที่เคยมีมาตลอด และให้นำระบบการกำหนดเรตติ้งภาพยนตร์มาบังคับใช้แทนระบบการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เช่นที่เป็นอยู่ นำมาสู่ความสำเร็จในการผลักดันให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับเก่า (2473) กระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ในที่สุด

ระยะนี้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง เริ่มมีความตื่นตัวในฐานะของ “พลเมือง” ปรากฏให้เห็นในพื้นที่สาธารณะบ้างแล้ว เช่น การเขียนบทความประท้วงการทำงานของคณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ออกเผยแพร่ทางสื่ออินเทอร์เน็ต, การแสดงความคิดเห็นต่อร่างพ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. ... ที่ยังมีเนื้อความไม่เหมาะสม เป็นต้น แต่ในช่วงนี้ยังคงเป็นการกระทำใน “มิติของปัจเจกบุคคล” ยังไม่มีการรวมตัวกันในลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

3.3 ระยะเวลาประกายความคิดโดยนิตยสาร BIOSCOPE

ในช่วงระยะนี้ (มี.ค. - เม.ย. 2551) เป็นช่วงที่ทางนิตยสารไบโอสโคปเริ่มจุดประกายความคิดให้แก่คนดูหนังโดยเริ่มจากผู้อ่านและผู้ใช้เว็บไซต์ของนิตยสารไบโอสโคปให้ร่วมกันก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อเสนอตัวแทนที่มาจากภาคประชาชนที่เป็นคนดูหนังจริงๆ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐตามเวทีเสวนา/การประชุมที่มีการระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ต่อการกำหนดกรอบของกฎหมายลูก เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการตรวจพิจารณาจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ซึ่งเมื่อความคิดนี้ได้รับการเผยแพร่ออกไปทางเว็บไซต์และหน้านิตยสารไบโอสโคป ก็ปรากฏว่ามีคนดูหนังจำนวนหนึ่งแสดงเจตจำนงว่าต้องการเป็นสมาชิก “เครือข่ายคนดูหนัง” แม้จะยังเป็นเพียงคนดูหนังกลุ่มเล็กๆ แต่ก็นำไปสู่การประชุมเครือข่ายคนดูหนังครั้งที่ 1 ร่วมกับทีมงานนิตยสารไบโอสโคปที่ออกมาชี้แจงว่าทาง “นิตยสารไบโอสโคป” เป็นเพียงแค่ผู้ริเริ่มและกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวของคนดูหนังในลักษณะของเครือข่ายเท่านั้น แต่การจะเคลื่อนไปทางไหน เป้าหมายของเครือข่ายคืออะไร จะเป็นเรื่องของสมาชิกเครือข่ายที่จะต้องไปจัดการกันเอง นิตยสารไบโอสโคปเพียงแค่ทำหน้าที่ของ “สื่อ” ในการเปิดพื้นที่ให้กับคนดูหนังสามารถรวมตัวกันได้

ระยะนี้เป็นช่วงที่มีบทบาทของสื่อมวลชนเข้ามาเกี่ยวข้องโดยทำหน้าที่ในการเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ให้กับกลุ่มคนดูหนัง ทั้งในแง่ของการเปิดพื้นที่ให้เกิดการรวมกลุ่มของคนดูหนังและจะมีส่วนช่วยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของเครือข่ายในอนาคตต่อไป

3.4 ระยะเวลาก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในช่วงระยะนี้ (พ.ค. 2551 - พ.ค. 2552) เป็นช่วงเวลาที่คนดูหนังมีการรวมตัวกันเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” แล้ว ซึ่งหลังจากการประชุมครั้งที่ 1 ร่วมกับทางทีมงานนิตยสารไบโอสโคป ดร.สละธรณ โกวิทวนิช ได้รับหน้าที่ในการเป็นผู้ประสานงานเครือข่ายคนดูหนัง และ รัชชัชย วงศ์กิจรุ่งเรือง รับอาสาทำ Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง เพื่อสร้างพื้นที่ในการสื่อสารกับสาธารณะ ตลอดจนพื้นที่ในการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ทั้งยังเป็นพื้นที่ในการประกาศ “ตัวตน” สู່สาธารณะของเครือข่ายคนดูหนังด้วย นอกจากนี้ ทางเครือข่ายคนดูหนังยังมีโอกาสได้ไปร่วมประชุมในเวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์ และเวทีเสวนาเรื่อง “เรตติ้งไทยในควีนบูรี” ที่จัดขึ้นโดยการสนับสนุนของกระทรวงวัฒนธรรม แต่ในการไปปรากฏตัวต่อที่ประชุมทั้ง 2 ครั้งนั้น ก็ยังไม่มีภาระแนะนำตัวในฐานะของตัวแทนจากเครือข่ายคนดูหนัง จึงยังไม่สามารถประกาศตัวตนบนพื้นที่สาธารณะทางกายภาพแบบเห็นหน้าเห็นตากันได้

ในระยะของการก่อตั้งนี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” กำลังอยู่ระหว่างการขยายฐานสมาชิกของเครือข่าย ซึ่งก็ปรากฏว่ายังไม่มียกยู่เชิงรุกมากนัก และใช้กลยุทธ์ “เชิงรับ” ในการขยายฐานสมาชิก แต่มีการนำเอาข่าว/ข้อมูลที่ปรากฏภายในบล็อกของเครือข่ายคนดูหนังไปโพสต์ตามเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารเท่ากับเป็นการ “แนะนำตัว” ให้ผู้ใช้เว็บไซต์ที่เป็นผู้ชมภาพยนตร์ได้รู้จักกับเครือข่ายและเข้ามาเยี่ยมชมบล็อกของเครือข่าย ทั้งยังมีความพยายามที่จะสร้าง “ตัวตน” ผ่านนิตยสารภาพยนตร์ฉบับอื่นๆ อย่าง FILMAX ร่วมกับความพยายามผลักดันของนิตยสารไบโอสโคปที่มีการนำเสนอการแสดงความคิดเห็นของตัวแทนจากเครือข่ายคนดูหนังในประเด็นต่างๆ เพื่อให้เป็นที่รับรู้ถึงการมีอยู่ต่อสาธารณะอย่างน้อยที่สุดก็ในกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ที่อ่านนิตยสาร

อย่างไรก็ตาม บทบาทของนิตยสารไบโอสโคปที่มีต่อเครือข่ายคนดูหนัง ยังมีอยู่น้อยมาก และไม่ได้ทำหน้าที่ “พี่เลี้ยง” ให้กับทางเครือข่ายคนดูหนัง เพราะต้องการให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นการดำเนินการที่มาจากสมาชิกเครือข่ายเองทั้งหมด ซึ่งการปล่อยให้เครือข่ายต้อง “หัดเดินเองในทุกๆ ขั้นตอน” ก็ส่งผลให้เครือข่ายเคลื่อนไปได้ค่อนข้างช้า เพราะสมาชิกไม่ได้มีประสบการณ์ในการทำเครือข่ายมาก่อน ความช่วยเหลือของนิตยสารไบโอสโคปในช่วงนี้จึงเป็นการทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะให้กับทางเครือข่ายคนดูหนังเพียงอย่างเดียว

หลังจากเปิดตัว BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” มาเกือบ 1 ปี ในเดือนมีนาคม 2552 ก็มีการปรับปรุงโฉมใหม่ให้กับ Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง ให้มีความน่าสนใจมากขึ้นเพื่อที่ว่าสมาชิกและผู้ที่เคยเข้ามาเยี่ยมชมบล็อกจะอยากกลับมาใช้บล็อกมากขึ้น

ระยะนี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงกำลังอยู่ในช่วงที่พยายามสร้างความเข้าใจร่วมในกลุ่มสมาชิก และ “ตัวตน” ให้เป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะและผู้ชมภาพยนตร์ที่เข้ามาใช้กระดานข่าวต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาพยนตร์ เพื่อจะได้เป็นการขยายฐานแนวร่วมให้มีจำนวนมากขึ้น โดยใช้พื้นที่สาธารณะแบบเสมือนในการแสดง “สิทธิ” และ “เสียง” ในมิติของเครือข่ายด้วยหวังว่าจะเป็นเสียงที่ดังมากขึ้น ขอบธรรมมากขึ้นต่อการยื่นข้อเรียกร้องใดๆ หากจะมีการทำในอนาคต ดังนั้น ในช่วงนี้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจึงอยู่ในส่วนของการแปร “สำนึกในความเป็นพลเมือง” ไปสู่กระบวนการเป็น “พลเมืองที่แท้จริง” ซึ่งยังคงต้องใช้เวลาอีกมากบวกกับสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ด้วยว่าจะเป็นตัวเร่งให้เกิดปฏิกิริยาจากคนดูหนังในฐานะของ “พลเมือง” ได้มากน้อยแค่ไหน

4. บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่ม และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในการรวมกลุ่มและการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้น ปัจจัยที่สำคัญมากประการหนึ่งและจะขาดเสียมิได้ อันทำให้การรวมกลุ่มของคนดูหนังและการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีความเป็นไปได้ ก็คือ ปัจจัยด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีของสื่อสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าเช่นในปัจจุบัน จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง และ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีการใช้การสื่อสารเพื่อตอบสนองต่อการใช้งานในบทบาทหน้าที่ต่างๆ ทุกๆ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการรวมกลุ่มเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง”

- 4.1.1 บทบาทในการเชื่อมประสาน “สื่อมวลชน” กับ “สื่อสมัยใหม่” เข้าด้วยกัน
- 4.1.2 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้
- 4.1.3 บทบาทในการเชื่อมโยงอุดมการณ์ของกลุ่มเข้ากับอุดมการณ์ของตน
- 4.1.4 บทบาทในการสร้างความหมายใหม่
- 4.1.5 บทบาทในการสร้าง Group Like
- 4.1.6 บทบาทในการเป็นตัวกลางสร้างความสัมพันธ์
- 4.1.7 บทบาทด้านการแสวงหาและแบ่งปันข้อมูล
- 4.1.8 บทบาทในการธำรงรักษาเพื่อนเก่าและสานความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่

4.2 บทบาทของการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ในส่วนบทบาทการสื่อสารที่มีต่อการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ตามลำดับของพัฒนาการการแสดงสิทธิและเสียง ดังนี้

4.1 ระยะ จากจุดเริ่มต้นสู่การเป็น “คอหนัง”

- 4.1.1 บทบาทในการตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ตนเอง
- 4.1.2 บทบาทในการสร้างความสนุกสนานและให้ความบันเทิง
- 4.1.3 บทบาทในการทำให้เกิดการเรียนรู้
- 4.1.4 บทบาทในการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับชีวิต
- 4.1.5 บทบาทในการเสริมสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิต

- 4.1.6 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้
- 4.1.7 บทบาทในการสร้างทัศนคติใหม่ต่อเรื่องรอบๆ ตัว
- 4.1.8 บทบาทการเป็นเพื่อน
- 2.1.9 บทบาทในการเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต (Part of Life)

4.2 ระยะเวลา เปรียกหาแสงแห่งเสรีภาพ

- 4.2.1 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้
- 4.2.2 บทบาทในการสร้างให้เกิดสำนึกร่วม
- 4.2.3 บทบาทในการแสดงออกว่าเป็นพวกเดียวกัน

4.3 ระยะเวลา จุดประกายความคิดโดย นิตยสาร BIOSCOPE

- 4.3.1 บทบาทในการใช้เป็นพื้นที่สาธารณะ
- 4.3.2 บทบาทในการสนับสนุนและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
- 4.3.3 บทบาทในการต่อยอดกิจกรรมร่วม

4.4 ระยะเวลาก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”

- 4.4.1 บทบาทในการประกาศ “ตัวตน”
- 4.4.2 บทบาทในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็น “พื้นที่สาธารณะ”
- 4.4.3 บทบาทในการแปลงพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่เฉพาะกิจของเครือข่าย
- 4.4.4 บทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และเป็น “Gatekeeper”
- 4.4.5 บทบาทในการแสวงหาแนวร่วมหรือเพื่อน
- 4.4.6 บทบาทในการสานความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย
- 4.4.7 บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้

สรุป

เมื่อนำบทบาทของการสื่อสารในขั้นตอนของการรวมกลุ่ม และในทุกๆ ระยะเวลาของการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มาเปรียบเทียบกับกันในแต่ละช่วงแล้ว จะพบว่า มีบทบาทของการสื่อสารที่จะปรากฏออกมาในทุกๆ ช่วงอยู่ 2 บทบาท ได้แก่

1. บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้
2. บทบาทในการตอกย้ำอุดมการณ์ร่วม

จากนั้น เมื่อนำบทบาทของการสื่อสารที่ได้ทั้งหมดมาจัดกลุ่มตามแบบแผนการใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ จะได้เป็นบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. บทบาททางด้านสารสนเทศ (Surveillance)
 - บทบาทด้านการแสวงหาและแบ่งปันข้อมูล
 - บทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และเป็น “Gatekeeper”
 - บทบาทในการสร้างทัศนคติใหม่ต่อเรื่องรอบๆ ตัว
 - บทบาทในการทำให้เกิดการเรียนรู้
 - บทบาทในการเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต (Part of Life)
2. บทบาททางด้านการสร้างควมมีเอกลักษณ์ให้แก่บุคคลหรือกลุ่ม (Personal & Group Identity)
 - บทบาทในการสร้างความหมายใหม่
 - บทบาทในการสร้าง Group Like
 - บทบาทในการประกาศ “ตัวตน”
 - บทบาทในการตอกย้ำอุดมการณ์ร่วม
 - บทบาทในการแสดงออกว่าเป็นพวกเดียวกัน
 - บทบาทในการสร้างให้เกิดสำนึกร่วม
3. บทบาทในการรวมตัวหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Personal Relation)
 - บทบาทในการเชื่อมประสาน “สื่อมวลชน” กับ “สื่อสมัยใหม่” เข้าด้วยกัน
 - บทบาทในการทดแทนความรู้สึกที่อยากแสดงออกแต่ทำไม่ได้
 - บทบาทในการเชื่อมโยงอุดมการณ์ของกลุ่มเข้ากับอุดมการณ์ของตน
 - บทบาทในการธำรงรักษาเพื่อนเก่าและสานความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่
 - บทบาทในการแสวงหาแนวร่วมหรือเพื่อน
 - บทบาทในการเป็นตัวกลางสร้างความสัมพันธ์
 - บทบาทในการสนับสนุนและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
 - บทบาทในการใช้เป็นพื้นที่สาธารณะ
 - บทบาทในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะ

- บทบาทในการแปลงพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่เฉพาะกิจของเครือข่าย
- บทบาทในการสานความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย

4. บทบาททางด้านความบันเทิง (Diversion)

- บทบาทในการตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ตนเอง
- บทบาทในการสร้างความสนุกสนานและให้ความบันเทิง
- บทบาทในการเสริมสร้างกำลังใจในการดำรงชีวิต
- บทบาทในการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับชีวิต
- บทบาทในการใช้ภาพยนตร์เป็นเพื่อน

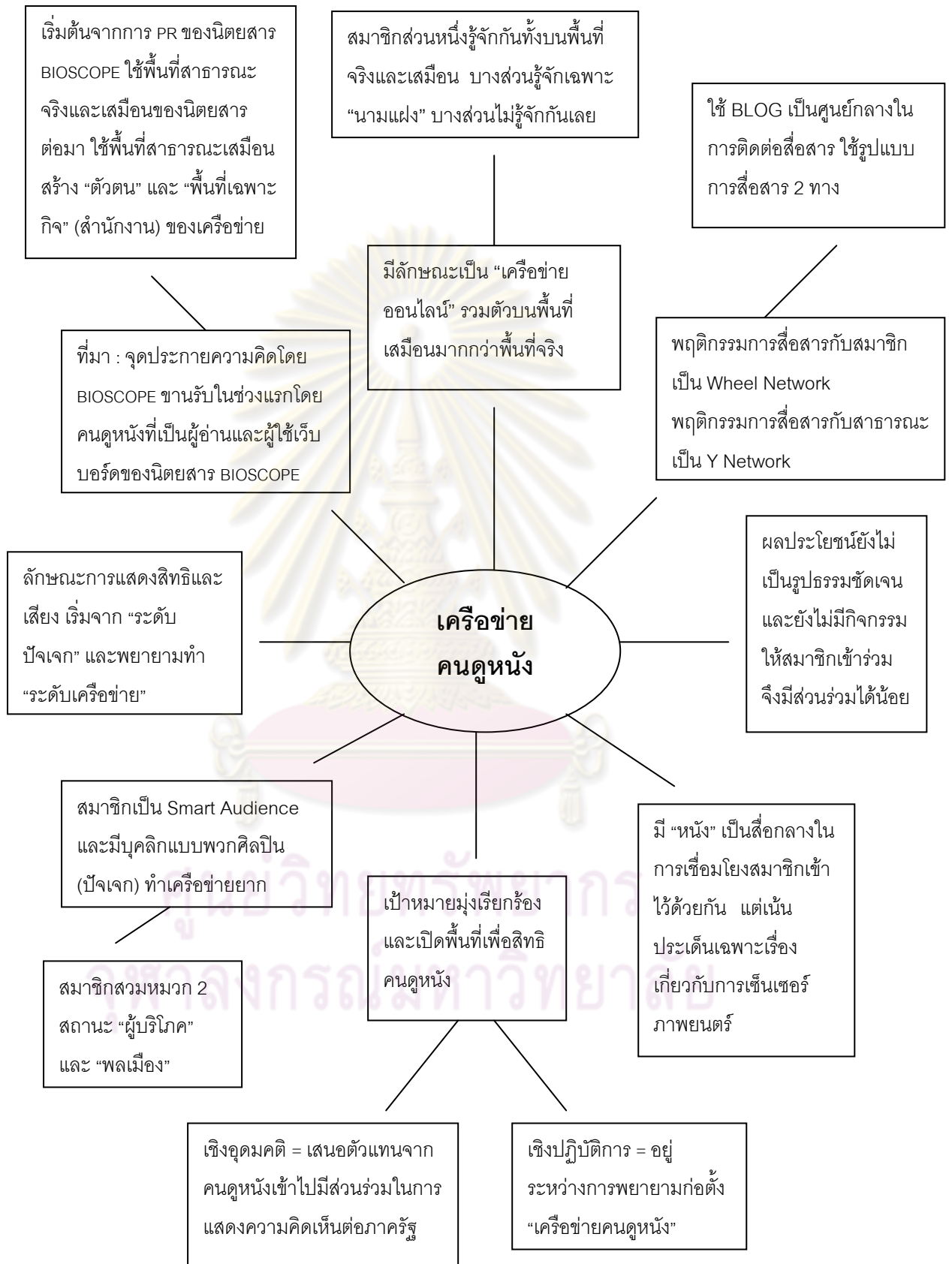
จากบทบาทของการสื่อสารทั้ง 4 กลุ่ม บทบาทที่มีความโดดเด่นที่สุดในการรวมกลุ่มเป็น “เครือข่ายคนดูหนัง” และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็คือ บทบาทในการรวมตัวหรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Personal Relation) เพราะบทบาทของการสื่อสารในแง่นี้เป็น บทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มและพัฒนาการการก่อตัวของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งการรวมกลุ่มและการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเป็นดังที่เห็นในปัจจุบัน

จากบทสรุปของผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงโครงสร้างของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างแบบจำลองคุณสมบัติของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1. แบบจำลองคุณสมบัติของ “เครือข่ายคนดูหนัง”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

😊 คุณสมบัติของ “เครือข่ายคนดูหนัง” 😊

อภิปรายผลการวิจัย

1. พัฒนาการของคนดูหนังจาก Passive Consumer สู่ Active Citizen

หากกล่าวย้อนรอยถอยหลังกลับไปยังจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้ชมภาพยนตร์หรือ “คนดูหนัง” เราก็จะพบว่า แต่แรกเริ่ม ผู้บริโภคหนังก็เป็นเพียงผู้ชมธรรมดาที่เปรียบเสมือนกับ **Passive Consumer** มีสถานะเป็นผู้บริโภคภาพยนตร์ที่ตอบสนองต่อตลาดของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ภายในประเทศที่มีการจัดจำหน่ายภาพยนตร์จากสหรัฐอเมริกา (ฮอลลีวูด) ภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์จีน ภาพยนตร์ญี่ปุ่น ภาพยนตร์เกาหลี ฯลฯ ซึ่งส่วนแบ่งทางการตลาดของโรงภาพยนตร์ก็มักถูกจับจองโดยภาพยนตร์ฮอลลีวูดเป็นส่วนมาก (รักสานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2548) ผู้บริโภคภาพยนตร์ในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่ที่นิยมไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์มากกว่าจะดูที่บ้านด้วยระบบ VCD / DVD ที่มีตลาดรองรับให้เลือกมากมาย จึงเป็นกลุ่มผู้ชมที่มีโอกาสแสวงหาทางเลือกได้ไม่มากนักจากตลาดโรงภาพยนตร์ในประเทศที่โดยส่วนใหญ่แล้วจัดฉายภาพยนตร์กระแสหลัก (Mainstream or Mass Film) จากฮอลลีวูดรวมถึงภาพยนตร์ไทย ซึ่งหากกล่าวตามความเป็นจริงแล้วผู้ชมภาพยนตร์ทุกคนล้วนต้องเริ่มต้นด้วยการเป็น **Passive Consumer** ด้วยกันทั้งสิ้น แต่การจะขยับบทบาทของผู้บริโภคจากการเป็นเพียงผู้บริโภค/ผู้รับสารที่รอการป้อนจากตลาดของโรงภาพยนตร์ภายในระบบ ไปเป็น **Active Consumer** อันหมายถึง ผู้บริโภคที่รู้จักแสวงหา เลือกรับ ภาพยนตร์ที่มีอยู่อย่างหลากหลายทั่วโลก มาตอบสนองต่อความต้องการที่จะเสพสื่อภาพยนตร์นอกเหนือจากที่ตลาดโรงภาพยนตร์ในระบบมีให้ชมนั้น คงเป็นเรื่องของ “รสนิยมและความกระตือรือร้นเฉพาะบุคคล” ที่จะพัฒนาตัวเองจาก **Passive Consumer** ไปเป็น **Active Consumer**

อย่างไรก็ตาม ตลาดของภาพยนตร์นอกกระแสหรือภาพยนตร์ทางเลือก (Alternative Film) ในระบบโรงภาพยนตร์ภายในกรุงเทพฯ ก็เชื่อว่าไม่มีเลย เพียงแต่ยังมีปริมาณน้อยนิดหากนำมาเทียบกับสัดส่วนของตลาดในระบบโรงภาพยนตร์ทั้งหมด ซึ่งโรงภาพยนตร์ที่จัดฉายภาพยนตร์นอกกระแสที่บรรดา “คอหนัง” และสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังรู้จักกันดีก็คือ โรงภาพยนตร์ในเครือเอเพ็กซ์ (สยาม/ลิโด้/สกาล่า) และโรงภาพยนตร์ House นอกจากนี้ ก็ยังมีเทศกาลภาพยนตร์ต่างๆ ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีหมุนเวียนเปลี่ยนวาระทยอยมาให้ชมเกือบตลอดทั้งปี อาทิ เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ, เทศกาลภาพยนตร์โลกแห่งกรุงเทพฯ, เทศกาลภาพยนตร์ยุโรป และเทศกาลหนังสั้น เป็นต้น ดังนั้น หากผู้บริโภคภาพยนตร์ที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายทั่วกรุงเทพฯ ต้องการจะยกระดับสถานภาพตัวเองจากการเป็นเพียง **Passive Consumer** ที่เลือกดูแต่โรงภาพยนตร์ใกล้บ้านมาเป็น **Active Consumer** ที่มีความต้องการแสวงหาภาพยนตร์

รสชาติแปลกใหม่ ที่มีจำนวนโรงฉายอยู่อย่างจำกัด ก็คงจะต้อง “ออกแรงเดินทาง” มากขึ้น และต้อง “เสียเวลา” มากขึ้น แต่ก็จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความพึงพอใจของตนเองได้ ดังที่ Richard M. Gollin (1992) กล่าวถึงสาเหตุที่คนไปชมภาพยนตร์ไว้ว่า การไปชมภาพยนตร์จะสามารถพาเราไปในส่วนต่างๆ ของโลก ซึ่งเรายังไม่เคยไปมาก่อนหรือไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะไป โลกซึ่งอยู่ในจินตนาการของเรา โลกซึ่งไม่เหมือนกับสถานที่ที่เราใช้อยู่ทุกวัน นั่นเท่ากับว่า การเดินทางเพื่อไปชมภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง แม้จะต้องเสียเวลาในการเดินทางเพิ่มขึ้นอีกเท่าใด แต่ก็คงเทียบไม่ได้กับการได้เติมเต็มจินตนาการและความสุขทางใจของ “ผู้ที่รักในการชมภาพยนตร์”

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ แล้วนั้น จะพบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังทุกคนล้วนเป็นผู้บริโภคภาพยนตร์ที่มีพฤติกรรมแบบ Active Consumer และก้าวข้ามเขตแดนจากการเป็นเพียง Passive Consumer มานานแล้ว

ยิ่งไปกว่านั้น สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ยังได้พัฒนาตัวเองไปอีกขั้นหนึ่ง จากการเป็น Active Consumer แล้วอย่างกรายเข้าสู่โหมดของการเป็น Active Citizen ซึ่งเป็นความพยายามที่จะโยกสถานภาพจากที่เป็นเพียง “ผู้บริโภคภาพยนตร์ที่แสวงเสพ” ไปสู่การเป็น “พลเมืองที่กระตือรือร้น”

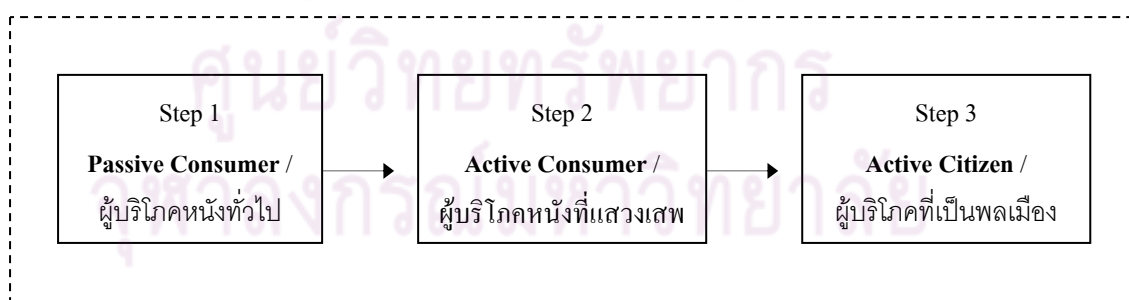
แล้วกระบวนการกลายเป็น Active Citizen ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเกิดขึ้นได้อย่างไร จะเห็นได้ว่า จากข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ทำให้เราทราบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเป็นกลุ่มคนที่บรรลุนิติภาวะแล้ว มีสถานภาพในความเป็นพลเมืองตามระบอบกติกของรัฐอย่างเต็มที่ เพราะเมื่อกฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้ผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปสามารถมีสิทธิเลือกตั้งได้ คำถามที่เกิดขึ้นจึงคือ แล้วทำไมพวกเขาจึงยังต้องชมภาพยนตร์ด้วยวิธีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เช่นเดียวกับเด็ก 5 ขวบ สิทธิที่พวกเขาโตแล้ว มีวุฒิภาวะแล้วนั้นหายไปไหน แม้ว่าเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ก้าวหน้าจะสามารถทำให้พวกเขาสามารถสรรหาภาพยนตร์ที่ต้องการชมมาชมในรูปแบบที่ไม่ต้องผ่านการเซ็นเซอร์จากภาครัฐได้เพียงปลายนิ้วคลิกบนสื่ออินเทอร์เน็ต แต่คำถามที่ตามมาก็คือ แล้วทำไมต้องทำอย่างหลบๆ ซ่อนๆ ทำไมจะต้องทำอย่างผิดกฎหมาย ในเมื่อโลกทุกวันนี้เทคโนโลยีทางการสื่อสารเลือกอำนวยความสะดวกให้เราใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น แต่ทำไมรัฐต้องทำให้มันยากหรือเป็นเรื่องของ “ขบวนการใต้ดิน”

แม้ว่า ณ ปี พ.ศ. 2552 เราจะมีพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ (2551) มาใช้แทนฉบับเดิม (พ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. 2473) ด้วยการเปลี่ยนรูปโฉมวิธีการควบคุมสื่อที่ต่างไปจากเดิม คือ ใช้การจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) มาแทนวิธีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์แบบเดิมที่เต็มไปด้วยการ บัง, เบลล, ตัด และ แบน แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่าพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่นั้น “หน้าปกใหม่ แต่เนื้อในเก่า” ทำให้ผู้คนหลายๆ ภาคส่วนของสังคมออกอาการรับไม่ได้ เพราะยังคงมีการบรรจุเนื้อหาที่ให้อำนาจในการ “สั่งตัด” หรือ “สั่งแบน” ภาพยนตร์ได้เหมือนเช่นเดิมอยู่ดี (มาตรา 26 และ 29 รายละเอียดในภาคผนวก ข)

เมื่อเป็นเช่นนั้น ความรู้สึกของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังและผู้ชมภาพยนตร์อีกหลายๆ กลุ่ม ไม่เว้นแม้กระทั่ง ผู้สร้าง ผู้กำกับภาพยนตร์ จึงคือ “ความรู้สึกว่าถูกหลอก ถูกดูถูกสติปัญญา ซ้ำแล้วซ้ำเล่า” จากผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมสื่อซึ่งก็คือภาครัฐ

“เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเกิดขึ้นเพื่อทวงถาม เรียกร้อง และต้องการมีส่วนร่วมใน สิทธิ ฟังมี ฟังได้ ที่พวกเขาจะได้รับผลกระทบจากสถานะของ “ผู้บริโภค” แต่เป็นการเรียกร้องต่อรองจากสถานภาพของ “พลเมือง” แทน เมื่อเป็นเช่นนั้น เราจึงสามารถสรุปได้ว่า การจะพัฒนาจาก Active Consumer ไปเป็น Active Citizen ได้นั้น ย่อมเกิดจากความรู้สึกว่าถูกละเมิดสิทธิในฐานะพลเมือง หรือรู้สึกว่าถูกเอาเปรียบไม่ได้รับความเป็นธรรมในฐานะของ “ผู้บริโภคที่บรรลุนิติภาวะ” แล้วนั่นเอง

ผู้วิจัยสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพพัฒนาการของคนดูหนังตามลำดับขั้นได้ดังนี้

จากบทความเรื่อง “เรตติ้ง (ร้อน) ในเครื่องหมายคำถาม!” ของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ประจำวันที่ 28 สิงหาคม 2552 ซึ่งเขียนโดยนักวิจารณ์ภาพยนตร์ชื่อดัง นันทขว้าง สิริสุนทร ได้รวบรวมคำสัมภาษณ์บรรดาผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ประกอบการหลายท่าน กับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ระบบเรตติ้งในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ อันมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม

2552 ก็ปรากฏว่ามีทัศนคติจาก วิสูตร พูลวรลักษณ์ ผู้บริหารค่าย GTH ที่กล่าวถึงผู้ชมภาพยนตร์ไว้ ได้อย่างน่าสนใจว่า

“เสียงของผู้ชมนี้แหละครับ ที่จะมีประสิทธิภาพที่สุด ถ้าเห็นว่าการชมทำให้เรตแบบไม่ ถูกใจ หรือไม่ตรงใจ หรือด้านสายตากับคนดูมากๆ ก็ช่วยๆ กันส่งเสียงหน่อย เดียวนี้สื่อเยอะ เน็ต ก็ไว โวยๆ กัน แปปเดียวก็รู้แล้วว่า จะต้องทำยังไงต่อ...”

(กรุงเทพธุรกิจ วันที่ 28 สิงหาคม 2552)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว สามารถสะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่า “เสียงของผู้ชม” นั้นมีคุณค่าและคู่ควรกับการต้องรับฟัง ไม่ว่าจะมั่นใจจะสะท้อนออกมาทางบวกหรือลบก็ตาม เพราะกลไกในการควบคุมสื่อมวลชนบนโลกเสรีประชาธิปไตยนั้น ควรจะเป็นไปอย่าง Harry Skornia (1965 อ้างถึงใน ระวีวรรณ ประกอบผล, 2525) เคยเสนอไว้ว่า การควบคุมระบบสื่อสารมวลชนของประเทศต่างๆ ในโลกจะถูกควบคุมโดยมีทางเลือก 3 ทางด้วยกัน คือ

1. การควบคุมโดยสาธารณชน (Public Control)
2. การควบคุมโดยธุรกิจการค้า (Commercial Control)
3. การควบคุมโดยการเมือง (Political Control)

และหากสังคมใดที่เกิดการถ่ายโอนอำนาจระหว่าง 3 ฝ่ายนี้อย่างสมดุล มีการคานอำนาจกันอย่างเหมาะสม ก็จะทำให้เกิดกระบวนการควบคุมสื่อมวลชนที่เรียกว่า “การควบคุมตนเอง” (Self - Regulation) ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็มีความมุ่งหวังว่าจะสามารถเป็นส่วนเสี้ยวหนึ่งจากภาคประชาชน/สาธารณชน (Public Control) เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการควบคุมสื่อภาพยนตร์ ตลอดจนอุตสาหกรรมภาพยนตร์ได้ต่อไปในอนาคต แม้ว่า ณ เวลานี้ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะเพิ่งเริ่มต้นเพียงก้าวเล็กๆ ก้าวแรกก็ตาม

2. กว่าจะถึงวันที่ “ผู้บริโภค” กลายเป็น “พลเมือง” (ที่แท้จริง) เส้นทางสายใหม่ของพลเมืองยุควัฒนธรรมไร้พรมแดน

สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้ว่าเป็นบทเรียนที่สำคัญ ที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ ก็คือ ข้อค้นพบในเรื่องของการออกสตาร์ทเดินของ “ผู้บริโภค” (Consumer) เพื่อใช้สิทธิใช้เสียงในประเด็นส่วนรวมที่ตนเองเกี่ยวข้องโดยเฉพาะเมื่อเป็นประเด็นในมิติทางวัฒนธรรมนั้น ขั้นตอนที่จะนำไปสู่

กระบวนการทำให้ “ผู้บริโภครู้” ได้กลายเป็น “พลเมืองที่แท้จริง” (Citizen) เพื่อที่จะมี “ตัวตน” ต่อภาครัฐนั้น มีเส้นทางการเดินทางที่ยาวเหยียดและเชื่อว่าจะไปถึงจุดหมายปลายทางกันได้ง่าย ๆ

หากพิจารณาจาก “เส้นทางของเครือข่ายคนดูหนัง” แล้ว จะพบว่า จุดเริ่มต้นที่แท้จริงของกระบวนการแปรสภาพจาก “ผู้บริโภครู้” ไปเป็น “พลเมือง” ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังนั้น เกิดจากการสะสมความไม่พอใจในมิติของปัจเจกบุคคลที่มีต่อกระบวนการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ด้วยระบบการเซ็นเซอร์ของไทยที่ใช้เป็นกฎหมายบังคับในการควบคุมสื่อภาพยนตร์มาอย่างยาวนานตั้งแต่มีพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 อันนำมาซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการออกคำสั่ง “เซ็นเซอร์” หรือ “แบน” ภาพยนตร์หลายเรื่องที่สร้างความกังขาให้กับผู้ชม อาทิ เพื่อนเพื่อฝัน เพื่อนวันเกียรติยศ (2540), Anna and The King (1999) หมากเตะ...โลกตะลึง (2549) ดังที่ รัตนา จักกะพาก (2546) ทำการวิจัยจากทีมงานผู้สร้าง ผู้ชม และนักวิชาการภาพยนตร์ แล้วพบว่า ระบบเซ็นเซอร์ที่ใช้อยู่ไม่มีความแน่นอน ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่มีหลักหรือกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการตัดสินใจที่สามารถชี้แจงให้สาธารณชนรับรู้และเข้าใจได้ และกับกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไทยล่าสุดเรื่อง แสงศตวรรษ (2550) ที่กลายเป็นประเด็นร้อนแบบ Talk of the Town ไปทั่วทั้งวงการภาพยนตร์ไทย และส่งผลให้มีกระแสต่อต้านมากมายที่ออกมาจากฝั่งผู้ชมภาพยนตร์ โดยเฉพาะในพื้นที่สาธารณะที่เปิดกว้างทางการเข้าถึงให้กับผู้คนในศตวรรษที่ 21 บนสื่อตัวใหม่ล่าสุดอย่าง “อินเทอร์เน็ต”

การตั้งคำถาม ตั้งข้อสังเกต อันก่อให้เกิดความสงสัยในมาตรฐานการควบคุมสื่อภาพยนตร์ของภาครัฐในพื้นที่ของสื่ออินเทอร์เน็ต ตามเว็บไซต์ เว็บไซต์ และบล็อกต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ ก็เปรียบได้กับเป็นปรากฏการณ์แรกที่ “ผู้บริโภครู้” กำลังก้าวข้ามเส้นแบ่งออกมาจาก “มิติทางเศรษฐกิจ” มาสู่ “มิติทางการเมือง” ที่แม้จะเป็นเรื่องของ “การเมืองในวัฒนธรรม” (Cultural Politics) อันหมายถึง การช่วงชิงนิยามความหมายของการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์จากกลุ่มคนที่มีอำนาจในการกำหนดกรอบว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควรดู อะไรไม่ควรดู ให้แก่คนในสังคม ดังเช่นกรณีของฉากหมอละออและพระในภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษ ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์กลุ่มหนึ่งยิ่งตระหนักและเล็งเห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานของการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ในไทยที่สะสมมาเป็นเวลานานและมักจะถูกรวบงำด้วย “ภาพลักษณ์ของสถานภาพต่างๆ ทางสังคม” ที่ “ควรจะเป็นปรากฏในสื่อ” ทั้งในโลกของความเป็นจริง ภาพลักษณ์ของผู้คนในสังคมหาได้มีแต่เพียงด้านดีงามเพียงด้านเดียวดังที่ปรากฏออกมาในโลกของสื่อ เช่นนั้นไม่ ซึ่งวิถีคิดในเชิง “ปกป้อง” และ “ป้องปราม” ราวกับประชาชนคิดเองไม่ได้นี้ ทำให้คนดูหนังหรือผู้บริโภครู้กลุ่มหนึ่งทนไม่ได้หรือรับไม่ได้กับการพยายามปิดหูปิดตาประชาชนจากสิ่งที่

เป็นอยู่จริงในสังคม นำไปสู่ “**สำนึกในความเป็นพลเมือง**” ของผู้ที่มีวุฒิภาวะแล้ว และเห็นควรว่าประเทศไทยควรมีการควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยระบบเรตติ้งได้แล้ว ซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ **รักसानต์ วิวัฒน์สินอุดม** (2548) ที่เสนอแนวทางการแก้ไขอุปสรรคที่มีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยเอาไว้ว่า ควรมีการปรับปรุงระบบเซ็นเซอร์ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพราะหากมีเนื้อหา/เรื่องราวของบทภาพยนตร์เกี่ยวกับ ตำรวจ พระ ข้าราชการ ส่อไปในทางล่อแหลมจะมีปัญหาต่อภาพยนตร์ทั้งเรื่อง

ถึงที่สุดแล้ว เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่ (2551) เพื่อใช้แทนฉบับเก่า (2473) ที่แม้จะมีการกำหนดให้ใช้การควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อตามกลุ่มอายุ (ระบบเรตติ้ง) ก็ยังคงปรากฏแนวคิดในการเซ็นเซอร์ (CUT and BAN) ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับ 2551 นี้ อยู่เช่นเดิม ตามความในมาตรา 26 ที่บรรจให้มีเรตของภาพยนตร์ที่ห้ามฉายในราชอาณาจักรอยู่ด้วย (เรต ห) อีกทั้งในมาตรา 29 ก็ยังคงปรากฏแนวคิดที่ให้อำนาจตัดสินหรือ “ออกคำสั่งเซ็นเซอร์” แก่คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งมีใจความว่า “...ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขหรือตัดทอนก่อนอนุญาต หรือจะไม่อนุญาตก็ได้...” สิ่งที่กำลังกล่าวมานี้คือชนวนความไม่พอใจอย่างหนึ่งที่คนดูหนังกลุ่มนี้ (ในช่วงเวลานี้ยังไม่มีการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง”) มีต่อภาครัฐ อันเป็นปฏิกิริยาจากการถูกหลอกว่าจะมีการใช้การจัดเรตติ้งภาพยนตร์แทนระบบเซ็นเซอร์อย่างที่หลายประเทศทั่วโลกเขาใช้กัน ส่งผลให้คนดูหนังกลุ่มนี้เข้าไปใช้พื้นที่ของสื่ออินเทอร์เน็ตในการระบายความไม่พอใจต่อระบบของภาครัฐ **ที่กระทำในมิติของปัจเจกบุคคลร่วมกับสำนึกในความเป็นพลเมือง** หลังจากที่เคยเกิดกับกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” มาแล้ว

Harbermas (1984, 1987) นักคิดสำนักแฟรงค์เฟิร์ต ได้เสนอเอาไว้ว่าในสังคมเสรีประชาธิปไตยทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องผลประโยชน์จากมิติต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน กลไกทางสังคมกลไกหนึ่งี่สร้างสมดุลระหว่างมิติต่างๆ นั้นก็คือ “**พื้นที่สาธารณะ**” (Public Sphere) เนื่องจากในพื้นที่สาธารณะนั้นคนทุกกลุ่มจะสามารถสื่อสารได้อย่างเต็มที่ ในบริเวณพื้นที่ที่ “**ไร้มิติทางด้านกาลเวลาและขอบเขต**” ของสื่ออินเทอร์เน็ตนี้เองที่ได้กลายเป็น “**พื้นที่สาธารณะในรูปแบบใหม่**” ที่แตกต่างจากที่ Harbermas (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ 2551) เคยยืนยันเอาไว้ว่า รูปแบบของการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ จำเป็นจะต้องเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้าเห็นตากัน (Face - to - Face Communication) แต่ในโลกปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่อย่างโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ต สามารถเชื่อมร้อยผู้ที่ห่างไกลในแง่ระยะทาง แต่ยังสามารถติดต่อสื่อสารในเวลาเดียวกันได้ ให้สามารถ

เคลื่อนย้ายถ่ายเทการโต้แย้งอภิปรายกันไปเป็นใน “พื้นที่สาธารณะแบบเสมือน” (Virtual Public Sphere) หรือการสื่อสารผ่านสื่อกลาง (Mediated Communication) ได้

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาจากบริบทในมิติของปัจเจกบุคคล การเข้าไปใช้พื้นที่สาธารณะของสื่ออินเทอร์เน็ตของคนดูหนึ่งกลุ่มนี้ ยังเป็นไปอย่าง “ต่างคนต่างมา” และยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการเข้ามาใช้หรือสร้างพื้นที่สาธารณะเพื่อถกเถียง พุดคุย แล้วจะสามารถนำไปสู่การกระทำบางอย่างได้ เพราะ “พื้นที่สาธารณะ” ตามทัศนะของฮาเบอร์มาส ผลจากการพุดคุยนั้นจะต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างตามมา มิใช่การพุดคุยเพียงเพื่อ “สำเร็จความใคร่ทางปัญญา” เท่านั้น ดังนั้นจึงต้องมีการลงมือกระทำบางอย่างต่อเนื่องติดตามมา เช่น การรวบรวมข้อคิดเห็นเสนอแนะให้ผู้มีอำนาจพิจารณา การทำจดหมายเปิดผนึก เป็นต้น แต่การกระทำการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะแบบเสมือนของคนดูหนึ่งกลุ่มนี้ ก็เป็นการแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกด้วยสำนึกในความเป็นพลเมืองอย่างเต็มเปี่ยมที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรการในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ของภาครัฐ

และแม้ในการศึกษาของ ชัยยุทธ อภินันท์ธรรม (2545) เรื่อง “ปัญหาและแนวโน้มของการจำกัดระดับผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย” จะมีข้อเสนอแนะว่า หากจะมีร่างพระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่ถูกนำมาใช้แทนพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 หน่วยงานที่จะรับผิดชอบเรื่องนี้ ควรจะออกในรูปแบบของสภาภาพยนตร์แห่งชาติที่มีตัวแทนทั้งจากภาครัฐ เอกชน และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้ว ภาครัฐก็ยังคงไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหลายๆ ภาคส่วนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องนี้อย่างแท้จริง และเมื่อเกิดกระบวนการระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเพื่อร่วมกันกำหนดกรอบของเกณฑ์ต่างๆ หรือที่เรียกว่า “กฎกระทรวง” ที่จะใช้เป็นมาตรฐานควบคู่กับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ด้วยระบบเรตติ้ง ก็ส่งผลให้เกิดเวทีเสวนาเพื่อระดมความคิดเห็นอย่าง “เวทีประเมินสถานการณ์ด้านภาพยนตร์ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2551 ซึ่งในการเสวนาครั้งนั้น สุภาพ หริมเทพาธิป บรรณาธิการบริหารนิตยสารไบโอสโคปได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมด้วย และพบว่าในเวทีเดียวกันที่มี “ตัวแทน” จากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม อาทิ ภาควิชาการ (มหาวิทยาลัยมหิดล) ภาครัฐ (กระทรวงวัฒนธรรม) ภาคเอกชน (สมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติและสมาคมผู้กำกับภาพยนตร์แห่งประเทศไทย) ภาคสังคม/ภาคประชาชน (เครือข่ายครอบครัว) แต่กลับไม่พบ “ตัวละครหลัก” ที่ภาครัฐพยายามกางปีกปกป้องอย่าง “ผู้ชมภาพยนตร์” ในเวลานั้นเลย ความคิดเรื่องการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อ “เป็นปากเป็นเสียง” ของคนดูหนังจึงเกิดการสานต่อหลังจากการประชุมในวันนั้น

ในที่สุด ความคิดเรื่องการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อเสนอตัวแทนจากภาคประชาชนที่เป็น “ตัวแทนของคนดูหนัง” ให้เข้าไป **มีสิทธิ มีเสียง และมีตัวตน** ต่อภาครัฐในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับสื่อภาพยนตร์ ดังเช่น “การออกกฎกระทรวง” ก็ได้รับการจุดประเด็นและจุดประกายความสนใจให้กับคนดูหนังกลุ่มนี้ โดยผ่านช่องทางกระดานข่าวและพื้นที่บนหน้านิตยสารของ BIOSCOPE ซึ่งนั่นเท่ากับว่า **นิตยสารไบโอสโคปได้กลายเป็นตัวแปร/ปัจจัยสำคัญในช่วงการเริ่มต้น**ที่ทำให้การรวมกลุ่มของคนดูหนังกลุ่มหนึ่งที่เกิดขึ้นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวมีความเป็นไปได้ อันเป็นการทำหน้าที่ในการเป็นพื้นที่สาธารณะให้กับคนดูหนังกลุ่มหนึ่งเพื่อเปิดพื้นที่ในการสร้างตัวตนในมิติของเครือข่ายให้ไปมีสิทธิมีเสียงและมีความชอบธรรมทางการสื่อสารมากขึ้นกว่าในมิติของปัจเจกบุคคล

เมื่อ “คนดูหนังกลุ่มนี้” ขานรับแนวคิดและลงชื่อสมัครเป็น “สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง” ก็เริ่มมีการสานต่อความคิดให้เป็นรูปธรรมในการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” โดยมีความพยายามที่จะสร้างพื้นที่สาธารณะของคนดูหนังกลุ่มหนึ่งขึ้นมาใหม่เพื่อใช้เป็นพื้นที่เฉพาะกิจของเครือข่ายด้วย ด้วยการให้พื้นที่สาธารณะที่ “HOT” ที่สุดในศตวรรษที่ 21 นั่นก็คือ พื้นที่สาธารณะในโลกเสมือนของ “สื่ออินเทอร์เน็ต” ด้วยการสร้าง BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ภายใต้การทำงานของกระทรวงวัฒนธรรมตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 และติดตามกระบวนการบังคับใช้กฎหมายเรตติ้งและกระบวนการออก “กฎกระทรวง” อย่างเกาะติดสถานการณ์ ทั้งยังใช้ BLOG เป็นพื้นที่กลางในการสื่อสารกับสาธารณะและกับสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเพิ่มเติมหรือซักถามข้อสงสัยอันเกิดจากปฏิริยาโต้ตอบในแบบ Interactive ของผู้ที่เข้ามาใช้ Blog ไม่ว่าจะ เป็นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังหรือไม่ก็ตาม

จะเห็นได้ว่า การกระทำของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเป็นความพยายามจะทำหน้าที่ในฐานะของ “พลเมือง” (Citizen) ไม่ใช่ในฐานะของ “ผู้บริโภค” (Consumer) ที่เป็นผู้ชมภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว เพราะการรวมตัวกันของกลุ่มผู้บริโภคหนึ่งเพื่อประกาศ “ตัวตน” ว่าจะขออาสาเป็นส่วนหนึ่งของภาคประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ย่อมเป็นสิทธิหน้าที่ที่อยู่ในขอบเขตของ “พลเมือง” ฟังกระทำไม่ใช่ “ผู้บริโภค”

ดังนั้น การจัดทำ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” นอกจากจะเป็นการประกาศตัวตนอย่างเป็นทางการที่สุดทางหนึ่งแล้ว BLOG ยังเป็นพื้นที่ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อให้

สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังและผู้ชมภาพยนตร์คนอื่นๆ ได้มีโอกาสใช้เหตุใช้ผลในการพิจารณาประเด็นเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ของภาครัฐ และมีเป้าหมายเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะมิใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ก่อนที่จะตัดสินใจใช้สิทธิใช้เสียงของตน Blog ของเครือข่ายคนดูหนังจึงเป็นพื้นที่สาธารณะที่ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” สร้างขึ้น เพื่อเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำเสนอข้อมูลระหว่างกันและกัน แม้ในช่วงระยะก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” จะยังไม่มีมีการแลกเปลี่ยน ได้เถียง อภิปราย ในประเด็นที่เกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วยระบบเวทิต่างชัดเจน เพราะทางภาครัฐก็ยังไม่มีการบังคับใช้อย่างเป็นทางการ แต่ก็เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ อันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้ เพราะการกระทำการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะให้มีประสิทธิภาพเหมือนดังพื้นที่สาธารณะในช่วงปลายศตวรรษที่ 17-18 ตามที่ Harbermas (1989 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) นำเสนอไว้เป็นการสร้างพื้นที่สาธารณะในทางกายภาพ (เช่น ร้านกาแฟ, โรงเหล้า) ให้เป็นพื้นที่ต่อสู่ทางการเมืองของชนชั้นกลางในการอภิปราย ถกเถียง และตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในช่วงเวลานั้นได้อย่างเข้มข้น แต่ในช่วงเวลาต่อมาของศตวรรษที่ 19-20 พื้นที่สาธารณะก็เริ่มถูกแปลงโฉมให้เป็นเขตปลอดการเมืองมาสู่ปริมาณพลทางเศรษฐกิจ แล้วกลับบทบาทของประชาชนที่เป็น “พลเมือง” ให้กลายเป็นเพียง “ผู้บริโภค” ที่ไม่มีปากมีเสียง

กาญจนา แก้วเทพ (2543) กล่าวถึงแนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะของ Harbermas เอาไว้ว่า พัฒนาการของแนวคิดเรื่อง “พื้นที่สาธารณะ” ยังคงจะดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบและทิศทางการเคลื่อนไหวทางสังคมในปลายศตวรรษที่ 20 นั้นได้หันเหไปจาก 3 ศตวรรษที่ผ่านมาอย่างมาก โดยเฉพาะขบวนการใหม่ๆ ที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสังคม (New Social Movement) ได้เลือกที่จะมาต่อสู่ในปริมาณพลของประชาสังคม (Civil Society) โดยไม่วางน้ำหนักไว้ที่การใช้อำนาจทางการเมืองของรัฐเป็นตัวแก้ปัญหา หากทว่าให้ความสนใจกับเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน ในการนี้ เราจึงพบพื้นที่สาธารณะที่ขบวนการใหม่ของการเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมนำมาใช้ เช่น กลุ่มฟื้นฟูสุขภาพองค์กรรวมแนวใหม่ กลุ่มพิทักษ์สิทธิเด็ก ฯลฯ ที่อาจจะไปจัดนิทรรศการตามศูนย์การค้าหรือตามสวนสาธารณะ ซึ่งก็คล้ายกันกับการพยายามรวมกลุ่มของคนดูหนังในลักษณะของ “เครือข่ายคนดูหนัง” เพียงแต่ว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้พยายามสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ในโลกเสมือนของอินเทอร์เน็ตขึ้นมาแทนที่พื้นที่สาธารณะทางกายภาพแบบดั้งเดิมตามทัศนะของฮาร์เบอร์มาสที่ยืนยันว่าในพื้นที่สาธารณะจำเป็นต้องใช้การสื่อสารแบบเห็นหน้าเห็นตากัน

เมื่อพิจารณาจากบริบทในมิติของ “เครือข่ายคนดูหนัง” การเข้าไปใช้พื้นที่สาธารณะของสื่ออินเทอร์เน็ตของคนดูหนังกลุ่มนี้ จะพบว่า เป็นความพยายามที่จะทำ “สำนักในความเป็นพลเมือง” ให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ แม้ว่าจะยังไม่ถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเป็น “พลเมืองที่แท้จริง” ได้ เพราะเพิ่งจะอยู่ในช่วงของการสร้างและเข้าไปใช้พื้นที่สาธารณะที่เป็นพื้นที่เฉพาะกิจของเครือข่ายด้วย การเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางเพื่อเปลี่ยนสถานภาพของผู้บริโภคหนังกลุ่มหนึ่งให้กลายเป็นพลเมืองนั้น มีหนทางข้างหน้าที่ยาวเหยียด กระบวนการ Transformer “Consumer” ไปเป็น “Citizen” ที่อยู่ในโลกของความเป็นจริง คงจะไม่ได้ง่ายดังจินตภาพในการเปลี่ยนรถยนต์คันหนึ่งให้กลายเป็นหุ่นยนต์รบมหาปลัยอย่างในภาพยนตร์เรื่อง Transformer (2007, 2008) ที่สามารถทำได้ภายในเวลาเพียงไม่กี่วินาที อีกทั้งกรณีนั้นคือสิ่งที่เป็นรูปธรรมทั้งยังอยู่ในโลกแห่งมายา แต่สำหรับการเปลี่ยนสถานภาพของ “ผู้บริโภคหนังกลุ่มหนึ่ง” ให้กลายเป็น “พลเมืองที่แท้จริง” ได้นั้นเป็นการตระหนักและสำนึกถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมในมิติของวัฒนธรรมที่ทำได้ยากยิ่ง ตลอดจนต้องผ่านข้อสรุปร่วมกันเพื่อนำไปปฏิบัติการ (Take Action) อย่างเป็นรูปธรรมเสียก่อน ตัวอย่างเช่น การรวมพลเพื่อล่าแดงพลัง การยื่นจดหมายเปิดผนึก ต่อภาครัฐ เป็นต้น จึงจะสามารถกล่าวได้ว่าประชาชนกลุ่มนั้นได้ก้าวข้ามเส้นแบ่งของการเป็น “ผู้บริโภคหนัง” ที่ไม่เคยมีสิทธิมีเสียงไปเป็น “พลเมือง” ที่มีสิทธิมีเสียงในประเด็นของส่วนรวมที่ตนเองก็เกี่ยวข้องได้อย่างเต็มภาคภูมิ

ในยุคที่วัฒนธรรมไร้พรมแดนทางกัน และสามารถเชื่อมต่อเข้าด้วยกันทั่วทุกมุมโลกด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างสื่ออินเทอร์เน็ต การต่อสู้เพื่อช่วงชิงคุณค่าความหมายและอุดมการณ์บางอย่างที่ปรากฏในสื่ออันเป็นมิติทางด้านวัฒนธรรมในฐานะของ “พลเมือง” นั้นคงจะทยอยปรากฏออกมาให้เห็นอีกเรื่อยๆ เพราะกลไกการปิดกั้นจากภาครัฐคงไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพอีกต่อไป ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ กล่าวไว้ว่า

“ในยุคข่าวสารข้อมูล การเซ็นเซอร์ถือว่าเป็นเรื่องที่เหลวไหล ไร้มรรยาท และไร้สาระ ทั้งนี้เพราะการเซ็นเซอร์นั้นจะทำได้ก็เพียงแต่กับคนที่เข้าไม่ถึงสื่อเท่านั้นที่ห้ามได้ ส่วนคนในชนชั้นเดียวกันกับกรรมการเซ็นเซอร์ไม่อาจห้ามได้...”

(สมเกียรติ ตั้งนโม, เรียบเรียง <http://midnightuniv.org/midnightuniv/newpage4.htm>)

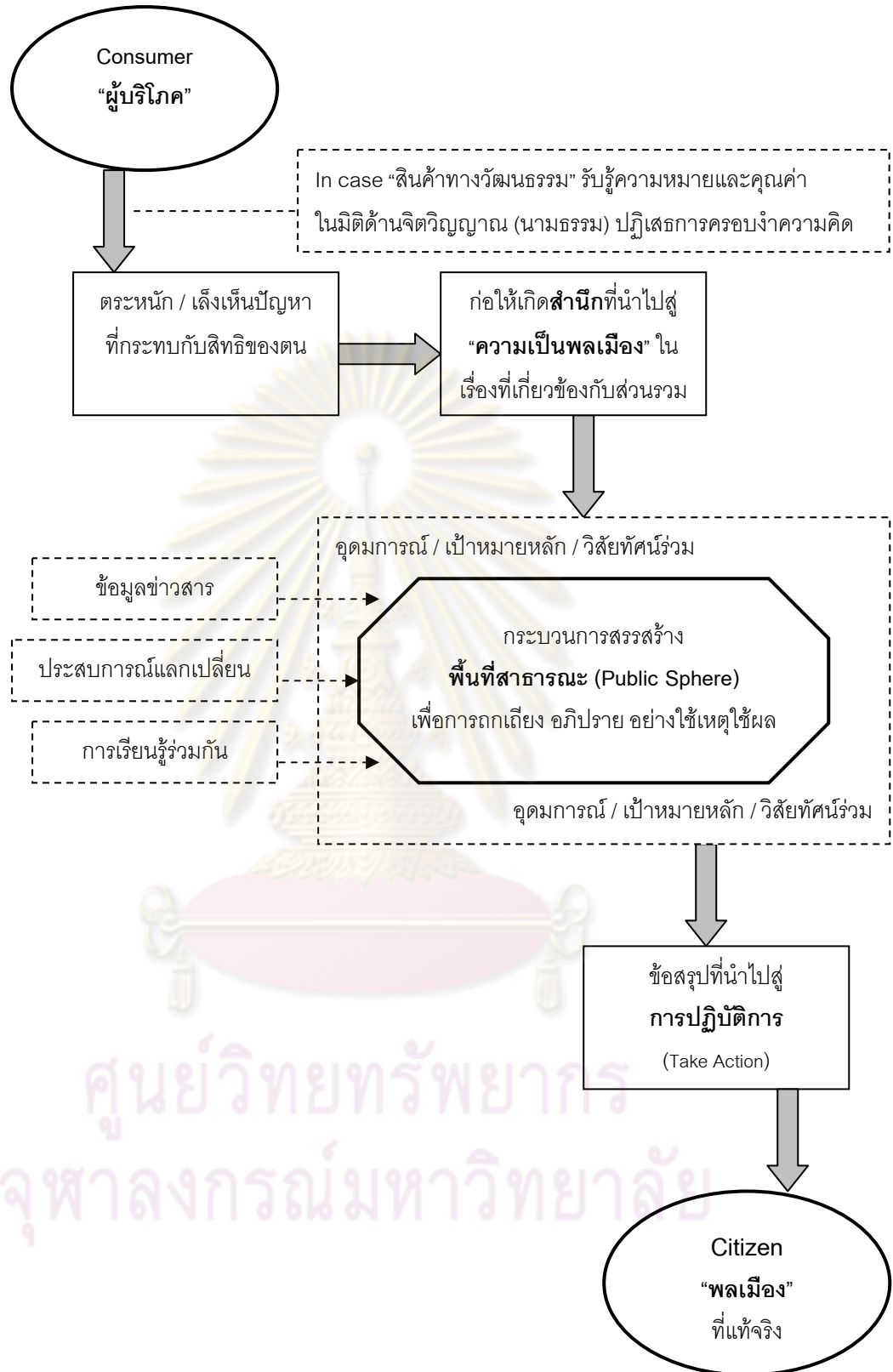
ในประเทศไทย ความพยายามในการเรียกร้อง/ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพในการเสด็จสื่อและข้อมูลข่าวสาร ได้เริ่มมีปฏิบัติการทางสังคมออกมาให้เห็นบ้างแล้ว ตัวอย่างเช่น เครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ “Free Thai Cinema Movement”, กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์

แห่งประเทศไทย “FACT” (Freedom Against Censorship Thailand) และเครือข่ายพลเมืองเน็ต “Thai Netizen Network” ที่เคลื่อนไหวประเด็นสิทธิเสรีภาพในการรับรู้/เสพสื่อเหมือนๆ กันกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” แต่แตกต่างกันที่ “ตัวสื่อ” ที่พวกเขาออกมาเรียกร้องให้เป็นอิสระและปลอดการเซ็นเซอร์ (CUT and BAN) จากภาครัฐ

กล่าวโดยสรุป “เส้นทางสายใหม่ของพลเมืองในยุควัฒนธรรมไร้พรมแดน” ที่ “ผู้บริโภค” มีเทคโนโลยีที่กำหนำอยู่ในมือและเอื้อให้การใช้สิทธิใช้เสียงเป็นไปได้มากขึ้น จึงพยายามจะรวมตัวกันเพื่อเปลี่ยนสถานภาพไปเป็น “พลเมือง” นั้นมีกระบวนการในการเปลี่ยน “สำนึก” ที่เป็นนามธรรมให้ไปเป็น “การปฏิบัติ” อย่างเป็นรูปธรรมอยู่หลายขั้นตอนและในแต่ละขั้นตอนก็ใช้ว่าจะใช้ระยะเวลาเพียงน้อยนิดในการก้าวข้ามผ่านรวมถึงต้องอาศัยกลไกในการใช้ “พื้นที่สาธารณะ” ซึ่งขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัย ปัจจัยแรกคือ คุณภาพของการสื่อสาร อันหมายถึง การพูดคุย/โต้เถียง/แลกเปลี่ยนกันด้วยเหตุและผล นอกเหนือไปจากแค่ “อารมณ์ของความโกรธ” และปัจจัยที่สองคือ ปริมาณของการมีส่วนร่วม อันหมายถึง อัตราเฉลี่ยโดยรวมของสมาชิกที่ควรจะมีหมุ่นเวียนกันเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะ (ในที่นี้ก็คือ Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง) เป็นประจำ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์จากการนำข้อคิดเห็นเหล่านั้น ไปใช้ในการพัฒนาและขับเคลื่อนเครือข่ายต่อไป

จากกรณีของ “เครือข่ายคนดูหนัง” การเดินทางไปสู่การเป็น “พลเมืองที่แท้จริง” ของพวกเขา นั้น ยังมีหนทางและอุปสรรคให้ก้าวข้ามผ่านอีกมากมายนักกว่าจะไปถึงจุดหมายปลายทางได้ เพราะเครือข่ายคนดูหนังเพิ่งจะเริ่มก้าวเดินและก่อตั้งเครือข่ายมาได้เพียงปีกกว่าๆ และกำลังอยู่ในช่วงของขั้นตอนการเข้าไปใช้ “พื้นที่สาธารณะ” เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างใช้เหตุใช้ผล แบ่งปันประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่ง ยังคงต้องใช้เวลาอีกมาก เพราะยังขาดคุณภาพในการสื่อสารเชิงโต้ตอบ (Reaction) กับข้อมูลที่น่าเสนอจากสมาชิก และปริมาณการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายของสมาชิกก็ยังมีไม่มากนัก

ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษา “เครือข่ายคนดูหนัง” มาออกแบบจำลองกระบวนการแปรสภาพ “ผู้บริโภค” ไปเป็น “พลเมือง” โดยใช้กลไกการสื่อสารในพื้นที่สาธารณะ ได้ดังนี้

แผนภาพที่2. แบบจำลองกระบวนการแปรสภาพ "ผู้บริโภค" ไปเป็น "พลเมือง"
โดยการใช้พื้นที่สาธารณะ

3. “Hot Issue” กระแสต้องมาก่อน...พลังสำคัญในการขับเคลื่อน “เครือข่ายคนดูหนัง”

จากกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “แสงศตวรรษ” ที่กลายเป็น “กระแสร้อน” และเป็น Talk of the Town ในวงการภาพยนตร์ไทยและกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ ที่มีการโต้เถียง แลกเปลี่ยน นำเสนอความคิดเห็นในพื้นที่ของสื่อสมัยใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตมาก่อน เมื่อมีกระแสออกมาในพื้นที่บนสื่อมวลชนอย่างหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ จึงขานรับตามกระแสดังกล่าว ทำให้ภาพยนตร์ไทยอินดี้เรื่องหนึ่งซึ่งตามปกติแล้วจะไม่ค่อยเป็นที่รู้จักและสนใจจากผู้ชมภาพยนตร์ทั่วไปเท่าใดนักได้กลายเป็นที่รู้จักและรับรู้ในวงกว้าง ในศตวรรษที่ 21 “อินเทอร์เน็ต” จึงกลายเป็นสื่อสำคัญที่มีอิทธิพลในแง่ของการจุดกระแสของเรื่องราวต่างๆ ให้เป็นที่รับรู้ของผู้คนในสังคมศตวรรษที่ 21 ได้มากกว่าสื่อมวลชนหลายๆประเภท และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นถึงเรื่องต่างๆ ที่ตนเองสนใจและเกี่ยวข้อง ดังที่ สุภาพ หริมเทพาธิป บรรณาธิการบริหารนิตยสารไบโอสโคป กล่าวไว้ว่า

“ปัจจุบันนี้ พื้นที่ในการเสนอความคิดเห็นมันไม่ได้ถูกจำกัดไว้กับพื้นที่ในสื่อเก่าดั้งเดิม มันมีพื้นที่ของสื่อใหม่ๆ เกิดขึ้นมา ซึ่งตรงนี้มีมันอาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งก็ได้ที่ทำให้เรื่องตรงนี้ก็เกิดขึ้นมา เมื่อเรื่องนี้มีมันถูกนำเสนอผ่านสื่อใหม่ๆ แล้วสุดท้ายสื่อเก่าๆก็เล่นตาม อย่างพวกหนังสือสิ่งพิมพ์ทั้งหลายเราว่ามันมาเล่นตามทีหลังนะ มันเกิดจากพวกที่ส่งเสียงมาจากสื่อใหม่ๆ ก่อนทั้งนั้นแหละ แสดงว่าสื่อใหม่มันตอบสนองประชาชนได้มากกว่าหรือเปล่า คือมันสามารถตอบสนองในสิ่งที่เขามีความรู้สึกกับมันนะ คือรู้สึกยังไงก็แสดงออกมาได้เลยโดยไม่ต้องรอมาให้ใครรู้สึกเห็นด้วย และก็ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยพื้นที่และเวลาอย่างที่มีมันเคยมีมาแต่เดิม”

(สุภาพ หริมเทพาธิป : บรรณาธิการบริหารนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551)

อย่างไรก็ดี แม้จะมี “สื่อกลาง” ที่มีลักษณะ Interactive อย่างสื่ออินเทอร์เน็ตที่สามารถตอบสนองต่อการใช้งานของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในการขับเคลื่อนเครือข่ายได้อย่างทันท่วงที แต่เครื่องมือที่ใช้ไม่ได้มีความสำคัญและจำเป็นเพียงอย่างเดียว หากแต่ “ประเด็นทางการสื่อสาร” และ “กระแสร้อน” ที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์หรือการควบคุมสื่อภาพยนตร์ก็เป็น “ปัจจัยหลักที่สำคัญมาก” เพราะเครือข่ายไม่สามารถสร้างประเด็นการสื่อสารในเรื่องนี้เองได้ ต้องรอให้มี “สถานการณ์พาไป” จึงจะสามารถสร้างประเด็นการสื่อสารที่จะ “ดึงดูดความสนใจ” ของกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ในวงกว้างได้ และไม่จำกัดอยู่แค่เพียงสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเท่านั้น

ดังจะเห็นได้จาก เมื่อครั้งที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีการนำเสนอข่าวการแบนและการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ ทั้ง 5 เรื่อง อันได้แก่ Frontier (s), Halloween, Funny Games, SAW V และ

Scar 3D ภายใน Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง และมีการนำไปเผยแพร่ตามเว็บบอร์ดต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ อย่างเช่น เว็บบอร์ดพันทิพย์ห้องเฉลิมไทย ผู้วิจัยสามารถสังเกตเห็นได้ในทันทีว่า สถิติการเข้าชมบล็อกของเครือข่ายคนดูหนังก็พุ่งสูงขึ้นมากกว่าอัตราประจำวันปกติมากนัก อันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า “กระแสที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์หรือการแบนภาพยนตร์” เป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” เดินหน้าต่อไปได้มากกว่าใน “สภาวะปกติ”

ตามที่ Scott Peck (1987) เสนอว่า การที่จะเกิดการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนได้ก็ต่อเมื่อเกิดภาวะวิกฤติในชุมชน หรือคนในชุมชนเห็นปัญหาร่วมกันในชุมชน แล้วจึงรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ปัญหา และเมื่อปัญหาต่างๆ หดไป การรวมตัวกันของคนในชุมชนจะลดลงไปด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในการรวมตัวเพื่อก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็เกิดจาก “ภาวะวิกฤติ” ในช่วงเวลานั้นที่ทางนิตยสารไบโอสโคปได้ออกมาเปิดเผยต่อผู้ชมภาพยนตร์ที่เป็นผู้อ่านของนิตยสารว่าในเวทีเสวนาที่มีการระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดกรอบของเกณฑ์ที่ควรจะนำมาร่างเป็น “กฎกระทรวง” หรือเกณฑ์มาตรฐานที่จะใช้ประกอบการตรวจพิจารณาจัดระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์ (ระบบเรตติ้ง) ซึ่งมีตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ มากมายที่มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุม อาทิ ภาควิชาการ, ภาครัฐ, ภาคเอกชน, ภาคสังคมหรือภาคประชาชนที่มีตัวแทนมาจากเครือข่ายครอบครัว แต่กลับไม่พบ “ตัวแทนของภาคประชาชน” ที่เป็น “ตัวแทนของผู้ชมภาพยนตร์” ในเวทีนั้นเลย การก่อตัวของแนวคิดเรื่อง “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงเกิดขึ้นจากสถานการณ์ในช่วงดังกล่าว ประกอบกับ “ความผิดหวังอันเป็นปฏิริยาจากการถูกลอก” ของคนดูหนังที่พบว่า แม้จะมีประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ฉบับใหม่ (2551) แล้วกลับปรากฏว่าพ.ร.บ.ภาพยนตร์ฉบับนี้ก็ยังคงเอื้อให้รัฐมีอำนาจในการเซ็นเซอร์และการห้ามฉายภาพยนตร์ (CUT and BAN) ได้เหมือนเช่นเดิมอยู่ดี จึงเปรียบเสมือนการอยู่ในสภาวะของ “วิกฤติซ้อนวิกฤติ” แนวคิดเรื่องการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงได้รับการขานรับอย่างรวดเร็วจากคนดูหนังกลุ่มหนึ่ง ด้วยมุ่งหวังว่าการรวมตัวกันจะมีโอกาสได้ “ส่งเสียง” สะท้อนกลับไปยังภาครัฐได้บ้าง

เนื่องจากกระบวนการร่างและประกาศใช้กฎกระทรวงยังไม่เรียบร้อย เป็นผลให้การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ในระบบเรตติ้งจึงยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ และต้องใช้การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์แบบเดิมตามบทเฉพาะการไปก่อน เมื่อขั้นตอนต่างๆ ในช่วงนี้ดำเนินไปได้ซ้ำทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงยังไม่มีประเด็นการสื่อสารภายใน BLOG ที่จะดึงดูดความสนใจของสมาชิกและผู้เข้ามาใช้ Blog ได้มากนัก นอกจากการรายงานข่าวตามสภาพความคืบหน้าของขั้นตอนต่างๆ ในการออกกฎหมาย ดังนั้น การสื่อสารระหว่างสมาชิกเครือข่ายภายใน BLOG และ

กระดานข่าวของเครือข่ายคนดูหนังในช่วงเวลานี้ (พ.ค.-ก.ย. 2551) จึงค่อนข้างเงียบ และกระดานข่าวของเครือข่ายคนดูหนังก็แทบจะกลายเป็นบอร์ดร้างไปในที่สุด ดังที่ Scott Peck (1987) กล่าวว่า เมื่อปัญหา/วิกฤติต่างๆ หหมดไป การรวมตัวกันของคนในชุมชนจะลดลงไปด้วยเช่นกัน

ในวันที่ 19 สิงหาคม 2551 ซึ่งมีการจัด “เวทีประเมินสถานการณ์ทางด้านภาพยนตร์” (ครั้งที่ 2) ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ในครั้งนี้ทาง ดร.สระธณ โกวิชนิษฐา ผู้ประสานงานจากเครือข่ายคนดูหนัง จึงมีโอกาสได้ไปร่วมประชุมด้วยโดยเข้าไปกับทาง สุภาพ หริมเทพาธิป แม้จะยังไม่มีการแสดงตัวว่ามาเป็น “ตัวแทนของเครือข่ายคนดูหนัง” ก็ตาม เมื่อผ่านพ้นช่วงเวลาของการระดมความคิดเห็นในการร่าง “กฎกระทรวง” ไปแล้ว ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็ตกอยู่ในช่วงรอดูสถานการณ์ต่อไป แต่หลังจากนั้นไม่นาน ในช่วงเดือนตุลาคม 2551 เมื่อมีการนำเสนอข่าวการแบนและการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ 5 เรื่อง ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น โดยเฉพาะกับภาพยนตร์เรื่อง SAW V ภายใน BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” และที่กระดานข่าวของพันทิพห้องเฉลิมไทย ก็ปรากฏว่ามีปฏิกิริยาตอบรับกับกรณีดังกล่าวในทันที โดยสะท้อนออกมาจากสถิติของการเข้าชมบล็อกในแต่ละวันของเครือข่ายคนดูหนังในช่วงเวลาดังกล่าว จากเดิมที่ผู้วิจัยจดบันทึกไว้ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2551 มีผู้เข้าชมอยู่ที่ 2,842 ครั้ง ผ่านไป 1 อาทิตย์ ในวันที่ 26 ตุลาคม 2551 มีผู้เข้าชม 2,970 ครั้ง (1 อาทิตย์ = 128 ครั้ง) แต่หลังจากที่มีการโพสต์ข่าวการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์เรื่อง “SAW V” แล้วในวันที่ 27 ตุลาคม 2551 สถิติการเข้าชมก็มามากถึง 3,743 ครั้ง (778 ครั้ง) ภายในเวลาเพียงวันเดียว หลังจากนั้นอีก 1 อาทิตย์ ในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2551 สถิติการเข้าชมก็พุ่งไปถึง 5,519 ครั้ง (1 อาทิตย์ = 1776 ครั้ง) ซึ่งไม่เคยปรากฏเช่นนี้มาก่อนนับตั้งแต่มี Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง

เราจึงสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาช่วยสนับสนุนแนวคิดของ Scott Peck (1987) ที่เสนอว่าการที่จะเกิดการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนได้ก็ต่อเมื่อเกิดภาวะวิกฤติในชุมชน หรือคนในชุมชนเห็นปัญหาร่วมกันในชุมชน แล้วจึงรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมกันแก้ปัญหา เมื่อปัญหา/วิกฤติต่างๆ หหมดไป การรวมตัวกันของคนในชุมชนจะลดลงไปด้วยเช่นกัน แต่เมื่อตกอยู่ใน “ภาวะที่เกิดวิกฤติ” ขึ้นอีกครั้ง คนในชุมชนก็พร้อมจะรวมตัวกันได้ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีของเครือข่ายคนดูหนัง อันจัดเป็นเครือข่ายที่มีท่าทีในการต่อต้านรัฐอยู่มาก พลังในการจะขับเคลื่อนประเด็นต่างๆ ต่อสาธารณะจึงจำเป็นต้องอาศัยประเด็นร้อนที่เป็น “Hot Issue” ในการ set ประเด็นการสื่อสารไปพร้อมๆ กับการขยายฐานมวลชนที่จะมาเป็น “แนวร่วมสนับสนุน” ซึ่งดูจะมีแนวโน้มว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” ขยายฐานแนวร่วมออกไปได้ ก็คือ “การบริหารจัดการในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ของภาครัฐ”

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากภาครัฐมีมาตรฐานการทำงานในการจัดเรตหรือการเซ็นเซอร์ที่คัดค้านกับสายตาของผู้ชมมากๆ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็จะได้เติบโตขึ้นได้อีก จนอาจกล่าวได้ว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” ไม่ได้เป็นเครือข่ายที่โตได้ด้วยการพยายามเคลื่อนไหวของเครือข่ายเอง แต่เป็นเครือข่ายที่โตได้เพราะ “ความพลาดพลังของศัตรู” (ภาครัฐ) แม้ว่า “แนวร่วมสนับสนุน” ที่กล่าวมานี้จะมองไม่เห็นตัว เพราะต่างก็อยู่ในโลกออนไลน์ และไม่ว่าพวกเขาจะเป็นสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้าหากเกิดวิกฤติหรือกรณีการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ที่มี “อคติทางการเมืองวัฒนธรรม” (Cultural Politics) แบบเดียวกับ “แสงศตวรรษ” ขึ้นมาอีกครั้ง ผู้วิจัยคาดหมายแน่วแน่มิได้ว่าทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” และ “กองกำลังนิรจา” ที่ร่วมสนับสนุนเครือข่ายอยู่อย่างลับๆ ก็น่าจะพร้อมปรับกระบวนการในการเคลื่อนไหวไปพร้อมกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้อย่างทันที่

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนเครือข่ายด้วยแรงผลักดันจาก “Hot Issue” เพียงอย่างเดียว นั้น เป็นเรื่องที่น่าจะค่อนข้างเสี่ยงกับภาวะการขาดการติดต่อสื่อสาร และการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังได้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมพลังในการขับเคลื่อนด้วย “Hot Issue” ให้กลายเป็น “All Issue” ได้โดยการสร้างสรรคกิจกรรมที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ขึ้นผ่านทางหน้า Blog ของเครือข่าย อันจะสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมและความสนใจเครือข่ายจากสมาชิกขึ้นมาได้

4. สิทธิคนดูหนัง...สิทธิทางวัฒนธรรม...สิทธิของชนชั้นกลาง

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า “กระแสร้อน” เป็นพลังสำคัญในการที่จะขับเคลื่อน “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อนำไปสู่การใช้สิทธิใช้เสียงทางการสื่อสารของคนดูหนังในฐานะของ “พลเมือง” ไม่ใช่ในฐานะของ “ผู้บริโภคหนัง” ที่ถูกกำหนดด้วยกรอบทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 ซึ่งอนุญาตให้รัฐสามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ว่าด้วยมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 33 มาตรา 41 มาตรา 43 และมาตรา 45 (รายละเอียดในภาคผนวก ข.)

อย่างไรก็ตาม หากจะกล่าวถึงเรื่อง “การใช้สิทธิของคนดูหนังในฐานะพลเมือง” นับว่าเป็นประเด็นที่ค่อนข้างใหม่มาก เพราะตามปกติแล้วเราไม่เคยหรือไม่ค่อยพบเลยว่าจะมีคนดูหนังหรือผู้ชมภาพยนตร์/ผู้บริโภคหนังรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องเป็นราว นอกจากการแสดงความคิดเห็นระบายความไม่พอใจตามพื้นที่สาธารณะแบบเสมือน (Virtual Public Sphere) ของสื่ออินเทอร์เน็ต (เช่น เว็บบอร์ด, BLOG) ซึ่งก็เป็นเสรีภาพของการ

แสดงความคิดเห็นแบบหนึ่งตามหลักการ Freedom of Speech ที่นานาชาติประเทศทั่วโลกก็ปฏิบัติกัน

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับ “การใช้สิทธิใช้เสียงในฐานะพลเมือง” ไม่ใช่เรื่องใหม่ในสังคมไทย เราสามารถพบเห็นการใช้สิทธิใช้เสียงในฐานะพลเมืองได้อยู่เป็นประจำ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.), การลงคะแนนเสียงเลือกผู้ว่ากรุงเทพมหานคร เป็นต้น ซึ่งเป็นการใช้สิทธิในมิติของการเมือง หรือแม้แต่การใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ก็เป็นการใช้สิทธิในฐานะพลเมืองเช่นกันแต่เป็นในมิติของสาธารณสุข ซึ่งการใช้สิทธิในลักษณะดังที่กล่าวมานี้จึงเป็นสิทธิประเภทที่ไม่ต้องออกแรงต่อสู้เพื่อให้ได้มาแต่เป็นสิทธิที่รัฐมอบให้อยู่แล้ว

ในทางกลับกัน หากเป็น “สิทธิที่ต้องออกแรงต่อสู้เพื่อให้ได้มา” ก็มักจะเป็นสิทธิในลักษณะที่ “พลเมือง” ต้องเสียเปรียบให้กับรัฐหรือไม่มีทางเลือกต้องก้มหน้ายอมรับต่อไป หากต้องการใช้ “สิทธิที่มีราคา” เช่น การใช้ทางด่วน ที่กำหนดราคาเท่าไรก็ต้องจ่าย หากไม่จ่ายก็ไม่มีสิทธิใช้ ประชาชนจึงเป็นเหมือนผู้บริโภคที่ไม่มีปากมีเสียง หรือหากมีรัฐก็คงจะแทบไม่เคยได้ยิน เช่นเดียวกันกับกรณีของการชมภาพยนตร์ ถ้าประชาชนที่เป็นผู้ชมภาพยนตร์หรือผู้บริโภคหนังอยากชม “ก็ต้องจ่าย” แต่เมื่อจ่ายแล้วต้องมาชมภาพยนตร์ที่ถูกบดบังสุนทรียภาพของภาพยนตร์ด้วยการเซ็นเซอร์ก็คงจะไม่สบอารมณ์นัก โดยเฉพาะใน “กลุ่มผู้บริโภคที่มีวุฒิภาวะ” แล้ว

ประเด็นเรื่องการต่อต้านการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ เราสามารถพบเห็นการออกมาคัดค้านหรือไม่เห็นด้วยจากฝั่งผู้สร้าง/ผู้กำกับได้อยู่เป็นระยะจากข่าวเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์และการแบนภาพยนตร์ แต่เราไม่เคยหรือไม่ค่อยพบเลยว่าจะมีการออกมาเรียกร้องหรือทวงถามถึงสิทธิในการเสฟสื่อจากกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ที่มีวุฒิภาวะแล้ว โดยมีความพยายามรวมตัวกันในลักษณะที่เป็นทางการอย่าง “เครือข่ายคนดูหนัง”

แม้ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะเกิดขึ้นหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับใหม่ (2551) ที่มีการกำหนดให้ใช้วิธีการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ด้วยระบบเรตติ้งแล้วก็ตาม แต่คนดูหนังกลุ่มนี้ก็เห็นว่า พระราชบัญญัติภาพยนตร์ฉบับนี้ไม่ได้มีอะไรใหม่ไปจากเดิมหรือมีอะไรดีขึ้น มีแค่เพียงการกำหนดเรตติ้งเพิ่มขึ้นมา 7 ประเภท อันได้แก่ (1.) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้ดู (2.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป (3.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป (4.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (5.) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป (6.) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีดู (7.)

ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร และถึงที่สุดแล้วก็ยังให้อำนาจในการเซ็นเซอร์และการแบนภาพยนตร์แก่คณะกรรมการตรวจพิจารณาภาพยนตร์อยู่เช่นเดิม

นอกจากความมุ่งหวังในการที่จะเป็น “ตัวแทนของผู้ชมภาพยนตร์” เพื่อสื่อสารกับภาครัฐแล้ว ในอีกทางหนึ่ง การรวมตัวกันของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็มีลักษณะที่ไม่ต่างจาก “เครือข่ายเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม” ในแง่ของการ “เฝ้าระวัง” หากทว่าเป็นการเฝ้าระวังในอีกด้านหนึ่งก็คือ “การเฝ้าระวังการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมสื่อภาพยนตร์” ในมิติของการเมืองเรื่องวัฒนธรรม อันหมายถึง การต่อสู้ทางการเมืองในบริบทพลวัฒนธรรม โดยปัจเจกบุคคลและกลุ่มสังคม เพื่อนำเสนอ สื่อสาร และช่วงชิงยึดครองพื้นที่แห่งนิยามความหมายและคุณค่าต่างๆ เช่นกัน

แม้ตัวกฎหมายพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 จะอนุญาตให้รัฐสามารถจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ 2550 ของพลเมืองได้ก็ตาม แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าผู้ชมภาพยนตร์จะไม่มี “เสรีภาพในการคิดและตั้งคำถามกับระบบของรัฐ” ฉะนั้น เมื่อมองในแง่ของ “ผู้บริโภคหนัง” พวกเขา ก็คงต้องก้มหน้ายอมรับมาตรการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ที่ออกมาสู่สาธารณะ แต่ในแง่ของ “ความเป็นพลเมือง” แล้วทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็ถือว่าพวกเขามีสิทธิที่จะตั้งคำถามหรือตรวจสอบการใช้อำนาจในการควบคุมสื่อของภาครัฐได้ หากพบว่า มีกรณีที่ไม่ชอบธรรมหรือมีมาตรฐานที่ไม่เหมือนกันกับภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ในฐานะของ “**พลเมืองที่บรรลุนิติภาวะ**” แล้ว และสามารถที่จะมีสิทธิมีเสียงในประเด็นที่ตนเองเกี่ยวข้องได้โดยการสร้างสรรค์ “พื้นที่สาธารณะ” ซึ่งในที่นี้ก็คือ BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง” เพื่อใช้สำหรับการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงประเด็นเกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ร่วมกัน เป็นความชอบธรรมที่คนดูหนังสามารถจะกระทำได้ในฐานะของพลเมือง

ดังที่ Garnham (1995 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับสถานภาพของประชาชนในสังคมปัจจุบันที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องพื้นที่สาธารณะว่า คนในสังคมสมัยใหม่นั้นจะมีสถานภาพการสวมหมวกสองใบที่ขัดแย้งกัน หมวกใบแรกนั้นจะปรากฏอยู่ในบริบทของการเมือง (Political realm) ที่ประชาชนจะถูกนิยามในฐานะ “พลเมือง” (Citizen) ส่วนหมวกอีกใบหนึ่งนั้นจะปรากฏในบริบททางเศรษฐกิจ (Economy realm) ที่ประชาชนจะถูกนิยามในฐานะ “ผู้บริโภค” (Consumer) การถูกนิยามในฐานะ “**พลเมือง**” นั้นจะสื่อนัยยะไป **ในทางส่วนรวม** (Collective) กล่าวคือ ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนการเมือง พลเมืองมีสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น อธิบายจุดยืน ความเข้าใจ ออกเสียงในฐานะเสียงหนึ่งของประชาคมนั้น เพื่อให้ผลลัพธ์สุดท้ายออกมาเป็นประโยชน์ของส่วนรวม (Public Good) ในขณะที่

การนิยามประชาชนในฐานะ **“ผู้บริโภค”** นั้นจะส่อนัยยะไปในทางส่วนตัว/ปัจเจกบุคคล (Individual) (ยกเว้นกรณีรวมตัวกันของผู้บริโภค) โดยที่ประชาชนจะถูกพิจารณาในฐานะผู้ผลิตหรือผู้บริโภคสินค้าเครื่องใช้โดยมีสิทธิเสรีภาพในการผลิตและบริโภคมากขึ้นอย่างต่างตามอำนาจของการซื้อของแต่ละคน

จากสถานการณ์ทั้งสองของประชาชนเช่นนี้ จึงช่วยให้เรามองเห็นบทบาทหน้าที่ของพื้นที่สาธารณะที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” พยายามสรรสร้างขึ้นมาได้เป็นอย่างดีว่า **พื้นที่สาธารณะเป็นปริภูมิที่เกี่ยวข้อกับการเมืองแม้จะแทรกอยู่ในปริภูมิของวัฒนธรรมก็ตาม และมุ่งเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวม** เพราะฉะนั้น ในพื้นที่สาธารณะนี้เองที่จะเป็นโอกาสให้ประชาชนได้สวมหมวก “ความเป็นพลเมือง” ได้อย่างเต็มที่ ประชาชนจะได้มีสิทธิเสรีภาพในการอภิปราย ใช้สิทธิใช้เสียงของตน มีสิทธิประท้วง มีสิทธิยื่นจดหมายเปิดผนึก ฯลฯ เพื่อแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน/สังคมที่ต้องการพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ร่วมกัน

อย่างไรก็ดี “สิทธิของคนดูหนังในฐานะพลเมือง” เป็นสิทธิประเภทที่ไม่ใช่จะได้มาง่ายๆ เพราะเป็น**สิทธิทางวัฒนธรรม** ทั้งยังเป็นวัฒนธรรมในส่วนของรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เพราะปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในวงการอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยที่มีมานานก็คือ ปัญหาในเรื่องของการสนับสนุนทางด้านนโยบายจากภาครัฐที่ไม่มีการส่งเสริมให้ภาพยนตร์เป็นสินค้าทางวัฒนธรรม ประกอบกับปัญหาเรื่องมาตรการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ที่มีความล่าช้า (รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม, 2548) จึงไม่ได้ตระหนักว่าการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์จะไปจำกัดสิทธิเสรีภาพของพลเมืองคนใดหรือจะมีผู้ชมภาพยนตร์คนไหนบ้างหรือที่เดือดร้อนกับเรื่องนี้ ซึ่งการมองข้ามและไม่ให้ความสำคัญกับสิทธิในมิติทางวัฒนธรรมเช่นนี้ เป็นผลให้ในที่สุดก็มีการรวมกลุ่มของ **“พลเมืองที่เป็นคนดูหนัง”** ในลักษณะของ **“เครือข่ายคนดูหนัง”** เกิดขึ้นมาเพื่อเรียกร้องสิทธิในการเสพสื่อและการเสนอแนะข้อคิดเห็นของพวกตนต่อภาครัฐ

การต่อสู้/เรียกร้อง/ต้องรองเพื่อพื้นที่ของสิทธิทางวัฒนธรรมก็มีให้เห็นอยู่เป็นระยะในสังคมไทย จากกรณีของชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รวมถึงกลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Sub-culture) อาทิ ศิลปินเพลงอินดี้, กลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี, กลุ่มแต่งตัวคอสเพลย์ (Cosplay) ฯลฯ แต่การจะต่อสู้ในมิติวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่ออย่างภาพยนตร์นั้น เรามักจะพบเห็นอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้สร้าง/ผู้กำกับภาพยนตร์ ส่วนกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์แทบจะไม่มีบทบาทอะไรในส่วนนี้เลย เพราะผลประโยชน์ของผู้ชมที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์ก็ไม่ได้มาคู่กับจำนวนเงินมหาศาล เหมือนกับกลุ่มผู้ประกอบการ ในทางตรงกันข้าม ผู้ชมภาพยนตร์ กลับต้องควักเงินจ่ายค่าบัตรชม

ภาพยนตร์ทุกครั้งที่เราเดินทางไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ ฉะนั้น การออกมาพยายามเรียกร้อง/ ต่อรอง “สิทธิในการออกเสียงเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อภาครัฐ” ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง จึงเป็นเรื่องของกลุ่มคนที่ผูกโยงอยู่กับระดับชนชั้นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก เพราะกลุ่มคนในชนชั้นที่จะออกมาเรียกร้องเพื่อสิทธิของภาพยนตร์และการชมภาพยนตร์นั้น ย่อมเป็นไปในกลุ่มชนชั้นกลางที่พอจะมีมาตรฐานในการดำรงชีพดีในระดับหนึ่ง ที่จะไม่ต้องกังวลกับปัญหาเรื่องความอยู่รอดมากนัก จึงมีเวลาพอที่จะนั่งถึงแงงงามหรือคุณค่าทางศิลปะภาพยนตร์ หรือในทางกลับกัน ถ้าไม่ใช่กลุ่มคนที่มีฐานะมากนัก ก็ต้องมี “ความเป็นศิลปิน” หรือ “ติสต์” มากพอที่พร้อมจะทำเพื่อคุณค่าทางศิลปะในระดับจิตวิญญาณ ซึ่งคงเป็นเรื่องยากที่จะเกิดกับชนชั้นรากหญ้าที่เพียงแค่ต่อสู้เพื่อเรื่องปากท้องก็ลำบากเต็มทีแล้ว สิ่งที่มา “เครือข่ายคนดูหนัง” กำลังพยายามจะทำอยู่นี้ จึงเป็นการเรียกร้องเพื่อ “สิทธิที่เกี่ยวข้องอยู่กับระดับของชนชั้นอย่างชนชั้นกลาง”

ยิ่งไปกว่านั้น จากเนื้อหาภายใน Blog ของเครือข่ายคนดูหนัง ก็ได้พบว่า มีการนำเสนอข้อมูลและช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับภาพยนตร์ที่มีลักษณะนอกกระแสหรือที่คนดูหนังนิยมเรียกกันว่า “หนังเล็กๆ” การเรียกร้อง/ต่อรองจึงไม่ใช่แค่เพื่อสิทธิของคนดูหนัง แต่อีกส่วนหนึ่งยังเป็นไปเพื่อเปิดพื้นที่ให้สิทธิกับหนังเล็กๆ ที่จำกัดโรงฉายและไม่ค่อยมีผู้ชมภาพยนตร์ในวงกว้างสนใจหรือรู้จัก เป็นการพยายามเรียกร้องช่วงชิงพื้นที่กับวัฒนธรรมกระแสหลักของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย เป็นการต่อสู้เพื่อสิทธิทางวัฒนธรรมของคนดูหนังกลุ่มหนึ่ง

5. แค่ “รักและเข้าใจหนัง” ยังไม่พอ ต้อง “รักและเข้าใจสิทธิ” ด้วย

แม้ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะมีจุดเด่นตรงที่ความเป็น “คนคอเดียวกัน” มีความรักในภาพยนตร์และเข้าใจในภาษาของภาพยนตร์คล้ายๆ กัน แม้จะมีสมาชิกเพียงไม่กี่คนที่ออกตัวไว้ก่อนว่า ตามความเป็นจริงแล้ว ตัวเขาเองไม่ได้รู้สึกว่าเป็นพวก Film Lover มากมายเท่าไรหรอก แต่พวกเขาก็มีความเข้าใจและมีมุมมองในการทำความเข้าใจกับภาพยนตร์ในแบบที่แตกต่างไปจากผู้ชมภาพยนตร์ทั่วไปที่นิยมชมเพื่อความสนุกสนานบันเทิงใจเพียงอย่างเดียว แต่ส่วนใหญ่จะคิดต่อไปถึง “อุดมการณ์และความหมายเบื้องหลัง” ที่ซุกซ่อนอยู่ในภาพยนตร์ อันเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของการเป็น “ผู้ชมตาคม” (Smart Audience) ที่มีกระบวนการทำการเข้าใจ “สาระในสารของภาพและเสียง” ทั้งยังสามารถประเมินคุณค่าทั้งทางบวกและลบของภาพยนตร์ได้

หากทว่า ลักษณะดังกล่าวหรือคุณสมบัติเฉพาะตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง ที่มี “ความรักหรือความเข้าใจต่อหนัง” ก็ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่เพียงพอต่อการจะขับเคลื่อน

“เครือข่ายคนดูหนัง” ให้เขยิบก้าวเข้าสู่ระยะต่อไปของวงจรชีวิตเครือข่ายได้ เพราะเครือข่ายคนดูหนังไม่ได้ถูกจัดตั้งมาเพื่อเป็น “ชมรมภาพยนตร์หรือชมรมคนรักหนัง” เพียงแค่นั้น แต่ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเป้าหมายที่ไปไกลกว่า คือ มุ่งหวังว่าจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นตัวแทนของผู้ชมภาพยนตร์ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็นร่วมกับภาครัฐในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ อันจะกระทบกับ “สิทธิเสรีภาพในการเสพสื่อ” ของพลเมือง

ฉะนั้น สิ่งที่ยังขาดหรือพร่องไปสำหรับเครือข่ายคนดูหนัง” ก็คือ **“ความเข้าใจต่อเรื่องสิทธิเสรีภาพ”** ที่แม้ว่าจะมีสมาชิกจำนวนหนึ่งที่เข้าใจและตระหนักถึงเรื่องนี้ดี แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่า สมาชิกเครือข่ายส่วนใหญ่ยังคงต้องการความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของสิทธิ และความกระจ่างในตัวบทกฎหมายการควบคุมสื่อภาพยนตร์ด้วย จึงจะสามารถก้าวเดินต่อไปพร้อมๆ กันได้ เพราะการขยับฐานความเข้าใจในเรื่องสิทธิ และค่อยๆ ปมเพาะความหวงแหนในสิทธิเสรีภาพเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยสร้างให้เกิดอารมณ์ร่วมระหว่างสมาชิกเครือข่าย แล้วความรู้สึกว่าอยากจะมีส่วนร่วมหรืออยากจะเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เครือข่ายขยับขยายต่อไปได้จึงจะเกิดตามมา

กุญแจสำคัญอีกดอกที่จะมาช่วยไขประตูหน้าของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็คือ จะต้องเปิดประตูหลังเพื่อรับ “เพื่อน” เพิ่มเสียก่อน โดยเฉพาะ “เพื่อนผู้เรียกร้อง/ต่อสู้กับรัฐในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิแต่อาจจะไม่ได้เป็นนักดูหนัง” ให้เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายร่วมกัน เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนทรัพยากรหรือต้นทุนความรู้ที่แต่ละฝ่ายมีอยู่แล้วให้แก่กันและกัน เพราะการ “แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง” ก็เป็นดั่ง “คาถา” สำคัญข้อหนึ่งในการขับเคลื่อนของทุกๆ เครือข่าย การมีสมาชิกที่หลากหลายหลายรูปแบบและไม่ได้จำกัดอยู่แค่ว่าจะต้องเป็น “คนรักหนัง” จึงเท่ากับเป็นการเสริมเติมต่อให้กับเครือข่าย ดังเช่น กรณีของสมาชิกเครือข่ายคนหนึ่ง (อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล) ที่ไม่ได้มาจากสาย “คนรักหนัง” แต่เป็น “คนรักสิทธิเสรีภาพในการรับรู้เสพสื่อ” ซึ่งเขายังสวมหมวกสมาชิกอีกใบของ “เครือข่ายพลเมืองเน็ต” ที่กำลังพยายามขับเคลื่อนประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพในการใช้อินเทอร์เน็ต และการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 การสานความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายที่เคลื่อนไหวประเด็นเกี่ยวกับสิทธิเหมือนกัน จึงเป็นการเริ่มต้นที่ดี แม้จะยังเป็นแค่เพียงในระดับสมาชิกด้วยกัน แต่ก็ควรจะเปิดประตูทางเข้าบานนี้ออกไปกว้างๆ

6. กว่าจะมาเป็น “ผู้ชมตาคม” (Smart Audience) ซอฟต์แวร์ที่ต้องติดตั้งด้วยประสบการณ์...
ความรู้...ทุน...และเวลา

การจะเป็น “ผู้ชมตามคม” ที่มีกระบวนการคิดแบบรู้เท่าทันสื่อภาพยนตร์ (Cine-literacy) อันหมายถึง การมีความสามารถในการบริโภคสื่ออย่างเข้าใจ เพลินเพลิน และมีความซาบซึ้งกับเนื้อหา ตลอดจนเทคนิควิธีและองค์ประกอบต่างๆ ในการนำเสนอบวกกับประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์ที่มากพอ จนมีความสามารถในการตีความและประเมินคุณค่าทั้งทางบวกและลบจากภาพยนตร์แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ตามที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังกลุ่มนี้เป็นนั้นไม่ใช่กระบวนการคิดที่จะเกิดขึ้นได้อย่างง่ายๆ ในระยะเวลาอันสั้น แต่ต้องอาศัยเวลาในการสะสมประสบการณ์ในการชมภาพยนตร์ การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสื่อภาพยนตร์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังต้องจัดสรรเวลาที่ใช้ในการบริโภคสื่อภาพยนตร์อย่างมาก ตลอดจนพอจะมีปัจจัยเกื้อหนุนทางด้านทุน จึงจะสามารถพัฒนาตนเองให้มีกระบวนการคิดแบบรู้เท่าทันสื่อภาพยนตร์ได้

หากจะกล่าวขยายความโดยให้รายละเอียดของคำว่า “ประสบการณ์ ความรู้ เวลา และทุน” เพื่อพัฒนา “ผู้ชมภาพยนตร์” (Movie Audience) ให้กลายเป็น “ผู้ชมตามคม” (Smart Audience) ได้นั้น ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์ภาพรวมของผลการวิจัยในส่วนของพฤติกรรมที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังแล้วได้พบว่า

สำหรับคำว่า **ประสบการณ์** ที่ต้องมีของผู้ชมที่จะเป็น “ผู้ชมตามคม” ได้นั้นจำเป็นต้องมีทั้งการสะสมประสบการณ์ในการดูหนังที่มาก และไม่จำกัดอยู่เพียงแต่การชมภาพยนตร์ประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีการ “เปิดใจ” เพื่อรับสิ่งแปลกใหม่และรูปแบบการนำเสนอภาพยนตร์ที่หลากหลายเข้าไปเป็นชุดประสบการณ์ใหม่สำหรับตัวเองอีกแบบหนึ่ง ดังที่ Joseph M. Boggs และ Dennis W. Petrie (2008) กล่าวไว้ว่า แทนที่จะต่อต้านหรือปฏิเสธประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์ เราควรแทนที่ด้วยการเปิดรับความหมายและจุดประสงค์ที่แท้จริงของภาพยนตร์ โดยจะต้องเปิดใจให้กับภาพยนตร์ทุกประเภท และใช้วิธีวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่เหมาะสมซึ่งจะช่วยยกระดับและเสริมคุณค่าของประสบการณ์ในการชมแต่ละครั้ง ในที่สุด เราจะกลายเป็นคนที่เข้าใจภาพยนตร์ได้เร็วและมีมุมมองที่ลึกมากขึ้น อันจะนำมาสู่ปัจจัยถัดมาของการจะเป็น “ผู้ชมตามคม” นั่นก็คือ

ความรู้ ตามที่ Joseph M. Boggs และ Dennis W. Petrie (2008) กล่าวไว้ในหนังสือ “The Art of Watching Film” ว่า มิใช่เพียงการสร้างภาพยนตร์เท่านั้นที่ต้องมีศิลปะในการสร้าง แม้แต่การชมภาพยนตร์ก็ต้องมีศิลปะในการชมภาพยนตร์เช่นกัน และจำเป็นต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้รู้เท่าทันสื่อภาพยนตร์ (Cine-literacy) ซึ่งการเรียนรู้วิธีการและขั้นตอนดังกล่าวนั้นก็มาจากการทำความเข้าใจในแต่ละองค์ประกอบของภาพยนตร์และกระบวนการผลิตเชิงเทคนิค

ของภาพยนตร์ที่ใช้ในการสื่อความหมายด้วยภาพ อาทิ ความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบของแก่นเรื่อง (Thematic Elements) ความรู้เกี่ยวกับการใช้สี (Color) ความรู้เกี่ยวกับความถนัด/สไตล์ของผู้กำกับ (The Director's Style) เป็นต้น “ความรู้” ในที่นี้จึงหมายถึงความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์และศิลป์ของภาพยนตร์นั่นเอง สำหรับปัจจัยต่อมาของการจะเป็น “ผู้ชมตามคม” ก็คือ

ทุน ในที่นี้ไม่ได้มีความหมายคับแคบเพียงแค่งานอย่างเดียว แต่กินความกว้างขวางครอบคลุมทั้ง **ทุนทางทรัพย์สิน ทุนทางใจ และทุนทางปัญญา** สำหรับ ทุนทางทรัพย์สิน หมายความว่าอย่างไร คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ภาพยนตร์ไม่ใช่สื่อเสรีที่มีให้ดูฟรีที่ไหนก็ได้ แต่จำเป็นต้องมีปัจจัยทางด้านทุนทรัพย์มารองรับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดจากการชมภาพยนตร์ที่มากพอสมควร ฉะนั้นในสังคมของประเทศที่ยังไม่พัฒนาหรือกำลังพัฒนาอย่างสังคมไทย “การดูหนัง” จึงยังเป็นแค่ความสำคัญปลายแถวจนถึงไม่สำคัญเลยสำหรับคนที่ต้องหาเข้ากินค่าหรือมีรายได้ไม่พอกับรายจ่ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนั้น วัฒนธรรมการวิจารณ์ภาพยนตร์ การติดตั้งวิถีคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ในการเสพสื่อ หรือการจะให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และการแสดงความคิดเห็นทั้งในแง่ของการผลิตสื่อและการเสพสื่อผ่านศิลปะภาพยนตร์อย่างที่สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังกลุ่มนี้เป็นนั้น จึงยังคงเป็นเรื่องที่แยกจากชนชั้นทางสังคมได้ยาก ผู้วิจัยมองว่า การวิจารณ์หรือตีความหนัง ยังเป็นกิจกรรมทางปัญญาของคนระดับชนชั้นกลางขึ้นไป เพราะเราต้องมีต้นทุนทางสังคมพอสมควรในการที่จะบริโภคสื่อหลายๆ แขนง อาทิ หนังสือ/หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และภาพยนตร์ ให้ได้อย่างหลากหลายมากที่สุด เพราะเราจะต้องมีทุนทางปัญญา ซึ่งหมายความว่ามีความรู้ในเรื่องต่างๆ รอบตัวทั้งสังคม การเมือง วัฒนธรรม ฯ และประสบการณ์ต่อการเรียนรู้ชีวิตในโลกของความเป็นจริงด้วย เมื่อนำมาประกอบกับทุนทางใจ อันหมายถึงใจที่รักในการชมภาพยนตร์แล้ว จึงจะเรียกได้ว่าเป็นทุนที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ทั้งประสบการณ์ ความรู้ หรือแม้แต่ทุน ย่อมต้องอาศัย**เวลา**ในการสะสมเพิ่มพูนด้วยกันทั้งนั้น และนั่นก็คือปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งอีกปัจจัยหนึ่งก่อนที่จะกลายเป็น “ผู้ชมตามคม” ได้

นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรม และติดตั้งวัฒนธรรมการวิจารณ์ในการเสพสื่อให้กับเยาวชนตั้งแต่ยังอยู่รั้วโรงเรียนจนถึงรั้วอุดมศึกษา เพื่อสร้าง “เยาวชนที่เป็นผู้ชมตามคม” ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดให้กับเยาวชนยิ่งกว่ากฎหมายเซ็นเซอร์ใดๆ ในโลก

และสิ่งที่ถือว่าเป็นแต้มต่อสำหรับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ก็คือ การมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในศาสตร์และศิลป์ของภาพยนตร์อยู่หลายคนที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ และการชมภาพยนตร์ให้กับบุคคลอื่นๆ หรือเยาวชนที่มีความสนใจได้ โดยอาจจะจัดการเสวนากลุ่มย่อยเล็กๆ ให้กับสาธารณชนและสมาชิกที่สนใจจะเข้าร่วมกิจกรรมได้มีการสานความสัมพันธ์ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยเหลือสนับสนุนทำให้ “เครือข่ายคนดูหนัง” นี้เป็นเครือข่ายที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ของคนดูหนังจริงๆ มิใช่แค่เครือข่ายที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อเรียกร้อง/ต่อรองกับภาครัฐเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

จากผลวิจัยพบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความพร้อมทั้งในด้านประสบการณ์ ความรู้ ทุน และเวลา ในการสะสมปัจจัยต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น หากแต่เพียงว่าสัดส่วนหรือความเข้มข้น (degree) ของแต่ละคนก็คงจะไม่เท่ากัน และการจะพัฒนาตนเองของผู้ชมภาพยนตร์ให้เป็น “ผู้ชมตาคม” ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการพูดคุย อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้ชมภาพยนตร์ด้วยกันเองหรือกับผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าอยู่อย่างสม่ำเสมออีกด้วย

7. “ความติสต์” ไม่เข้าใครออกใคร: คุณสมบัติ (ส่วนตัว) ที่เป็นก้างชิ้นใหญ่ของการทำงาน “เครือข่าย”

คุณสมบัติส่วนตัวอีกอย่างหนึ่งของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง นอกจากลักษณะของการเป็น “ผู้ชมตาคม” (Smart Audience) แล้ว ก็คือบุคลิกส่วนตัวอันเป็นลักษณะเฉพาะที่มักจะพบได้จาก “คนดูหนัง” ที่มีการดูหนังในปริมาณมาก โดยเฉพาะกับกลุ่มที่ชอบดูหนังนอกกระแส หนังอาร์ต หนังอินดี้ ๆ มากๆ จะมีลักษณะที่เป็น “ปัจเจกทางความคิด” หรือที่เรามักจะเรียกกันว่าพวก “ติสต์” (Artist) พวก “อารมณ์ศิลปิน” ลักษณะที่มีความเป็นส่วนตัวสูงเช่นนี้ มักจะมี “ตัวตน” ที่เป็น “บุคลิกเฉพาะตัว” (Character) ซึ่งอาจจะเป็นบุคลิกลักษณะที่ไม่เหมือนกันในแต่ละคน และอาจจะส่งผลให้รวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่ได้ยาก อันเป็นคุณสมบัติที่ไม่ค่อยเหมาะกับการทำงานในลักษณะของ “เครือข่าย” เพราะเครือข่ายเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นจากการเชื่อมโยงกันของบุคคลหลายคนผ่านเรื่องราวที่ทำให้เกิดความรู้สึกสื่กร่วมว่าเป็นพวกเดียวกัน และ/หรือมีเป้าหมายในการกระทำอะไรบางอย่างร่วมกัน (กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2549)

“เครือข่ายคนดูหนัง” ก็เป็นอีกเครือข่ายหนึ่งที่มีการจัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการรวมตัวกันเพื่อเสนอ “ตัวแทนจากภาคประชาชน” ที่เป็นคนดูหนังจริงๆ ให้ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อเสนอความคิดเห็นที่มีต่อการร่างนโยบายและมาตรการต่างๆ อาทิ “กฎกระทรวง” ที่

จะออกมาเกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ต่อภาครัฐบ้าง แต่ผลจากการวิจัยพบว่า สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังบางคนได้กล่าวออกมากับผู้วิจัยเองว่า การจะไปเข้าร่วมประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับทางเครือข่ายหรือไม่ ขึ้นอยู่กับอารมณ์ส่วนตัวของเขาด้วย อีกทั้งยังรวมถึงการคาดเดาว่าสมาชิกคนใดบ้างที่จะไปร่วมประชุม ซึ่งหากเป็นคนที่เขาคิดว่ามีทัศนคติแปลกๆ หรือไม่เหมือนกับตนเอง ก็อาจจะมีผลกับการไม่ไปร่วมประชุมหรือร่วมกิจกรรมกับทางเครือข่ายคนดูหนังได้เหมือนกัน ผู้วิจัยมองว่า การตัดสินใจไม่ไปร่วมประชุมหรือร่วมกิจกรรมกับเครือข่ายคนดูหนังด้วยเหตุผลเช่นนี้ ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำงานของ “เครือข่าย” หากสมาชิกหลายคนหรือส่วนใหญ่เกิดอาการ **“ไม่ยอมสละตัวตน”** เพื่อส่วนร่วมด้วยกันทั้งนั้นแล้ว การจะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของเครือข่ายโดยปราศจากการมีส่วนร่วมจากสมาชิกอย่างกว้างขวาง และแข็งขัน คงจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างยากยิ่ง

อย่างไรก็ดี เรายังไม่สามารถสรุปได้ว่าสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังจะมีลักษณะเช่นนี้ด้วยกันทั้งหมด แต่เป็นเพียงบางส่วนเสียของความเป็นจริงที่ปรากฏในเวลาที่ไม่ใช่สถานการณ์ร้อนมาเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนพลังความร่วมมือของสมาชิกเครือข่าย ในทางกลับกัน หากมีสถานการณ์ร้อนในลักษณะที่เกินจะรับได้เหมือนอย่าง “กรณีแสงศตวรรษ” ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ก็มีความเป็นไปได้สูงเช่นกันว่าสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็น **“สื่อบุคคล”** ที่มีศักยภาพมากทางด้านความคิดและวุฒิภาวะ ก็น่าจะสามารถนำข้อดีของความเป็น “ชาย” มาใช้ในการประสานพลังเพื่อส่วนรวมได้เช่นกัน

8. มอง “เครือข่ายคนดูหนัง” ผ่านการศึกษาเครือข่ายอื่นๆ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นเกี่ยวกับเครือข่ายและเครือข่ายการสื่อสาร ทำให้ผู้วิจัยทราบว่ามียานวิจัยมากมายในสาขานิติศาสตร์พัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายในสังคมไทยมากมายหลายประเด็น แต่โดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเครือข่ายที่มี “การร่วมแรงร่วมใจ” ผสานพลังกลุ่มเพื่อ “ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการหรือเครือข่ายการรวมกลุ่มทางสังคมในรูปแบบใหม่ๆ แต่ต่างก็เป็นชายที่มีความร่วมมือในลักษณะ Mutual-aid ดังงานวิจัยที่ได้ยกตัวอย่างมาเป็นกรณีศึกษาเทียบเคียงในแง่ของการก่อตัวและพัฒนาการของเครือข่าย ได้แก่ *เครือข่ายผู้เลี้ยงปลากะพงขาว* (อรอนันต์ วุฒิสเสน, 2543) *เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิตจิต* (จารุณี พัชรพิมานสกุล, 2542) *เครือข่ายสำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตาข่ายประรด”* (รณชาติ บุตรแสนคม, 2545) *เครือข่ายละครวรรณคดีดเกล้า* (กมลวัฒน์ วันวิชัย, 2550) *เครือข่ายแฟนคลับวงโมเดิร์นด็อก* (สุริย์รัตน์ โกลุมสุภามาลา, 2550)

ในกรณีของ “เครือข่ายคนดูหนัง” แม้จะเป็นเครือข่ายความร่วมมือเช่นกัน แต่ก็ เป็นเครือข่ายความร่วมมือในอีกรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ เป็นเครือข่ายที่มีท่าทีในการต่อต้านรัฐเชิงโครงสร้างอำนาจในมิติของวัฒนธรรม ไม่ยอมรับในวิธีการและมาตรฐานที่รัฐใช้ในการควบคุมสื่อ ภาพยนตร์อย่างการเซ็นเซอร์ เป็นเครือข่ายที่มีลักษณะ Militant ทั้งยังเป็น “ผู้บุกเบิก” (Pioneer) ในการเคลื่อนไหวประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพทางด้านวัฒนธรรมและการเสฟสื่อที่มีราคาของปัจเจกบุคคลในมุมมองของผู้บริโภคที่สวมหมวกความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

แต่เนื่องจากการชมภาพยนตร์ ไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต แต่เป็นเพียงกิจกรรมที่สะท้อนถึงการมีมาตรฐานการดำรงชีพที่ดี อันหมายถึง การมีความสามารถในแสวงหาความบันเทิงและความรื่นรมย์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตได้ แม้จะไม่ใช่หนึ่งในปัจจัย 4 แต่ก็เหมือนเป็น “กำไรชีวิต” ในการช่วยเติมเต็มความสุขและแง่มุมทางสุนทรียะให้กับชีวิต “ที่มีราคาต้องจ่าย” เพื่อให้ได้มา “เครือข่ายคนดูหนัง” จึงไม่เหมือนกับเครือข่ายความร่วมมือที่จำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อ “ความอยู่รอดของชีวิต” อย่างการศึกษาของ **อรอนันต์ วุฒิสาน** (2543) ที่ศึกษาถึง *การก่อตัวและการขยายเครือข่ายของผู้เลี้ยงปลากระพงขาว* ที่กว่าจะก้าวมาถึงจุดที่ได้รับการจดทะเบียนรับรองจากภาครัฐให้ เป็น “ชมรมกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำอำเภอยะหริ่ง” และได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างเป็นทางการเป็นเวลา 8 ปีกว่าจะประสบความสำเร็จ หรือเครือข่ายเพื่อ “สุขภาวะที่ดีทั้งกายและใจ” อย่าง *เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิตจิต* (จารุณี พัทธพิมานสกุล, 2542) ต่างก็เป็นเครือข่ายที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายได้มาก เพราะได้รับผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมทั้งต่อสุขภาพกาย สุขภาพใจ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงไม่แน่ว่าแก่นแท้ที่ *ความร่วมมือของสมาชิกที่มีต่อเครือข่ายระหว่างกรณีของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และ “เครือข่ายของผู้เลี้ยงปลากระพงขาว” กับ “เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิตจิต”* จะแตกต่างกันมาก เพราะลักษณะของผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับนั้นเป็นคนละมิติกัน กล่าวคือ ในมิติของการดำรงชีวิต ผลประโยชน์ที่ได้รับจะค่อนข้างเป็นรูปธรรมจับต้องได้ แต่ในมิติของวัฒนธรรมนั้น ผลประโยชน์จะเป็นระดับของจิตวิญญาณซึ่งค่อนข้างนามธรรมจับต้องไม่ได้จริงๆ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา “เครือข่ายคนดูหนัง” ที่อยู่ในช่วงของระยะการก่อตั้งเครือข่ายมาได้ประมาณปีกว่า ในแง่ของ “การสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่มและการขยายเครือข่าย” รูปแบบการสื่อสารของเครือข่ายคนดูหนังจะเน้นการให้ความสำคัญไปที่ “สื่อสมัยใหม่” ต่างจากบริบทของ “เครือข่ายของผู้เลี้ยงปลากระพงขาว” กับ “เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิตจิต” ที่เกิดขึ้นในช่วงที่ยังไม่มีช่องทางของสื่อสมัยใหม่ และเน้นไปที่ความสำคัญของการสื่อสารแบบเห็น

หน้าเห็นตา (Face-to-Face Communication) และใช้การบอกปากต่อปากเป็นช่องทางหลัก เป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Two way Communication) เหมือนกัน แต่ทั้ง “เครือข่ายของผู้เลี้ยงปลากระพงขาว” กับ “เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต” ในระยะการก่อตัวเป็นการรวมกลุ่มในรูปแบบดั้งเดิมที่มีมิติของพื้นที่ในการรวมกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้อง

สำหรับการสื่อสารเพื่อการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะมีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มทางสังคมในรูปแบบใหม่เหมือนกันกับ “เครือข่ายแฟนคลับวงโมเดิร์นด็อก” (สุริย์รัตน์ โกสุมศุมาลา, 2550) ที่ก่อตัวจากการสื่อสารในโลกออนไลน์ของ “สื่ออินเทอร์เน็ต” แล้วจึงค่อยๆ เกิดการสานความสัมพันธ์กันบนพื้นที่ทางกายภาพในภายหลัง แต่ในแง่ของจุดเริ่มต้นก่อตั้งเครือข่าย “เครือข่ายคนดูหนัง” เป็นเครือข่ายที่ก่อตัวขึ้นจากการผลักดันขององค์กรภายนอกเครือข่ายเหมือนกันกับ “เครือข่ายละครนวนิยาย” (กมลวัฒน์ วันวิชัย, 2550) แต่แตกต่างกันตรงที่ “เครือข่ายละครนวนิยาย” เป็นเครือข่ายที่รวมเอากลุ่มละครที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยการใช้สื่อละครเพื่อการพัฒนาแล้ว มารวมตัวเข้าด้วยกันจากการผลักดันขององค์กรที่มีความพร้อมทางด้านทุนในการทำงานอย่างสสส. ซึ่งมีการติดตามผลและมีปัจจัยช่วยเหลือสนับสนุนแก่กลุ่มละครในด้านต่างๆ ตามที่ต้องการ เครือข่ายจึงรวมตัวกันได้เร็วใช้เวลาเพียง 4 เดือน และบรรลุผลตามเป้าหมายได้ภายในเวลาเพียงไม่กี่ปี

ในขณะที่ “เครือข่ายคนดูหนัง” นั้นเกิดจากการผลักดันจากภายนอกเช่นกัน คือ “นิตยสารไบโอสโคป” แต่กลุ่มสมาชิกไม่ได้มีเป้าหมายและประสบการณ์ในการทำงานเครือข่ายมาก่อน เมื่อทาง “นิตยสารไบโอสโคป” ริบถอนบทบาทออกไปจากเครือข่ายอย่างรวดเร็ว โดยยังสนับสนุนในแง่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่างๆ ในกระบวนการระดมความคิดเห็นเพื่อออก “กฎกระทรวง” แต่สิ่งที่ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ต้องการไม่ใช่แค่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แต่คือชุดความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำเครือข่าย นั่นคือ “ความรู้ในเรื่องของการบริหารจัดการเครือข่ายหรือการทำงานเครือข่าย” เมื่อ “ขาดทุนความรู้เรื่องเครือข่าย” จึงย่อมมีผลกับพัฒนาการและการทำงานของ “เครือข่ายคนดูหนัง” อีกทั้งยังเป็นเครือข่ายที่ไม่มีปัจจัยทางด้านทุนสนับสนุน และยัง “ขาดพี่เลี้ยงอย่างนิตยสารไบโอสโคป” ที่จะช่วยพยุงให้เครือข่าย “ค่อยๆ เดินไปได้” เพราะทางนิตยสารไบโอ สโคปมีประสบการณ์ในการทำเครือข่ายที่เป็นประเด็นเดียวกันเกี่ยวกับ “สิทธิและเสรีภาพ” มาแล้วอย่าง “เครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์” จึงน่าจะเป็นที่ปรึกษาและช่วยชี้แนะแนวทางการทำงานให้กับทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้แล้วจึงค่อยๆ ถอนบทบาทของนิตยสารออกไปภายหลัง ดังทัศนคติของ ไกรวุฒิ จุลพงศธร ที่มงานนิตยสาร BIOSCOPE ที่กล่าวถึงแนวทางการเคลื่อนไหวของเครือข่ายคนดูหนังกับผู้วิจัยเอาไว้ว่า

“...อย่างคราวที่นัดประชุมครั้งแรกเลยของเครือข่ายคนดูหนังเนี่ย คุณสุภาพเสนอความคิดด้วยซ้ำว่า โอเคมันอาจจะเริ่มต้นจากคนเพียง 3 หรือ 5 คนอะนะ แต่ว่าถ้ามันสามารถไปสร้างหรือไปเชื่อมต่อไปแต่ละจังหวัดหรือคนจากหลายๆ จังหวัดมาร่วมกัน อาจจะไม่ได้อ่างมากมายแค่จังหวัดละคนหรือกลุ่ม มันก็จะเป็นกลุ่มคนที่หลากหลายขึ้นที่ไม่ใช่แค่กรุงเทพ...แล้วนอกจากประเด็นเรื่องการต่อสู้เพื่อสิทธิของหนังแล้วเนี่ย มันควรจะมีความเคลื่อนไหวอื่นๆ อีกด้วยใหม่ เช่น ส่งเสริมให้คนรักหนังจัดฉายหนังนอกกระแส หรือจัดเสวนาเกี่ยวภาพยนตร์ตามที่ต่างๆ มันก็น่าจะทำให้บทบาทของคนกลุ่มนี้เนี่ยมันเป็นที่คนดูหนังจริงๆ เพื่อคนดูหนังทุกๆ ไปด้วย ไม่งั้นมันจะกลายเป็นกลุ่มคนที่ลุกขึ้นมาต่อต้านการเซ็นเซอร์อย่างเดียวไซ้ใหม่ คือมันควรที่จะมีบทบาทอื่นๆ ในเชิงสร้างสรรค์ด้วย”

(ไกรวุฒิ จุลพงศธร : ฝ่ายวิชาการนิตยสาร BIOSCOPE, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2551)

หากจะกล่าวถึงกรณีการศึกษาเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับ “สิทธิทางการสื่อสาร” ทั้งยังเป็นเครือข่ายการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จมากและดำรงอยู่ได้อย่างยาวนานก็คือ “ขบวนการตาสับปะรด” (รณชาติ บุตรแสนคม, 2545) ซึ่งเริ่มต้นจากผู้ใหญ่ใจดีเพียงคนเดียวคือคุณ ฉัตรชัย เชื้อรามัญ ในปี 2535 ที่น่าสนใจก็คือ สมาชิกของขบวนการตาสับปะรดไม่ใช่ผู้ใหญ่แต่เป็นเด็ก ซึ่งธรรมชาติของเด็กมักจะถูกมองว่าเป็น “เหยื่อ” ทางการศึกษาหรือ “ตกเป็นเหยื่อของสื่อเสมอๆ” (เหมือนกันกับที่รัฐมองผู้ชมภาพยนตร์เช่นกันว่า จะตกเป็น “เหยื่อของพฤติกรรมเลียนแบบ”) ต่างกับเด็กในขบวนการตาสับปะรดที่นอกจากจะไม่ใช่เหยื่อแล้ว ยังเป็น “ผู้ส่งสาร” ในสถานะแบบสื่อสารมวลชนอีกด้วย (เห็นได้จากการจัดตั้งสำนักข่าวเด็กและเยาวชนร่วมกับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงออกอากาศในคลื่นความถี่ AM)

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในแง่ของความเป็นไปได้ของการทำเครือข่าย จะพบว่า มีความยากในส่วนของการขับเคลื่อนเครือข่ายและบริหารจัดการค่อนข้างคล้ายกัน คือ มีคนทำงานน้อย แต่ในที่สุด “ขบวนการตาสับปะรด” ก็สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆ ได้ ทั้งที่เริ่มต้นจากคนเพียงคนเดียว แสดงให้เห็นได้ว่า หากผู้นำ/แกนนำมีความตั้งใจ ประกอบกับมีเวลาที่สามารถเอาใจใส่ได้อย่างเต็มที่แล้ว เมื่อนำมาผนวกเข้ากับมีการมีส่วนร่วมจากสมาชิกกลุ่มอย่างแข็งขัน ถึงแม้จะมีสมาชิกจำนวนไม่มากนักแต่โอกาสที่เครือข่ายคนดูหนังจะเคลื่อนต่อไปได้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่ไม่ไกลเกินความจริง และเครือข่ายก็จะอยู่ได้ด้วยรูปโฉมเช่นนี้คือจำนวนสมาชิกไม่มาก แต่ต้องมีการส่งเสริมให้สมาชิก “รักวัฒนธรรม” อย่างจริงจัง เหมือนกับที่เด็กๆ ในขบวนการตาสับปะรด “รักในการสื่อสาร” เพื่อเป็นแรงผลักดันให้เครือข่ายเขยิบก้าวเข้าสู่วงจรรชีวิตของเครือข่ายในระยะต่อไปได้ แม้จะมีแกนนำที่ทำงานเพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายอย่าง

จริงจังกเพียง 2 คนก็ตาม หากในอนาคตทางเครือข่ายคนดูหนึ่งมีกิจกรรมให้สมาชิกสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรมก็พอจะมีหนทางให้ก้าวต่อไปได้ เพราะ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” กำลังอยู่ในช่วงแรกของระยะการก่อตัวเพื่อก่อตั้งเครือข่าย

9. ไม่มี “อินเทอร์เน็ท” ไม่มี “เครือข่ายคนดูหนึ่ง”

หากจะกล่าวถึงการก่อตัวของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” แล้ว บทบาทของการสื่อสารที่สำคัญทั้งในส่วนการรวมกลุ่มของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” และการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” ก็คือบทบาทของ “สื่ออินเทอร์เน็ท” จนอาจกล่าวได้ว่าหากไม่มีสื่ออินเทอร์เน็ทเสียอย่างหนึ่งแล้ว โอกาสที่จะเกิด “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” ดังที่เห็นเช่นวันนี้คงจะเป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้เลย

เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะจุดเริ่มต้นแรกของการก่อตั้ง “เครือข่ายคนดูหนึ่ง” มาจากกระทู้ในเว็บบอร์ดของนิตยสารไบโอสโคป ถึงแม้ว่าในเวลาต่อมาจะมีการกระจายข่าวทางหน้า นิตยสารไบโอสโคป แต่ก็จะต้องมาติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมในกระทู้ภายในเว็บบอร์ดของ นิตยสารไบโอสโคปอีกทีหนึ่ง หลังจากนั้นวิถีในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกก็ใช้การสื่อสารด้วยระบบ E-mail ในการแจ้งชื่อ-นามสกุลของผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิกเครือข่าย ในการประชุมเครือข่ายคนดูหนึ่งครั้งที่ 1 แม้จะมีสมาชิกมาเข้าร่วมประชุมกันเพียง 3 คน แต่หลังจากที่มีการเปิดตัว Blog ของเครือข่ายคนดูหนึ่ง ก็ทำให้สามารถเชื่อมประสานสมาชิกจากพื้นที่ต่างๆ รวมถึงที่อยู่ต่างจังหวัดเข้าไว้ด้วยกันบนพื้นที่เสมือนของ “สื่ออินเทอร์เน็ท” ได้ เพราะหากไม่มีอินเทอร์เน็ทแล้วโอกาสที่จะรวมคนดูหนึ่งที่อยู่ตามจังหวัดต่างๆ ให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายคนดูหนึ่งได้นั้นคงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ และหากสังเกตจากจำนวนครั้งที่มีคนเข้ามาใช้บริการของ BLOG (13,298 ครั้ง ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2552) ก็เห็นได้ว่าน่าจะมีทั้งสมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่งและผู้ชมภาพยนตร์คนอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาชิกของเครือข่ายคนดูหนึ่ง แวะเวียนเข้ามาติดตามข่าวสารของเครือข่ายอยู่ตลอด ซึ่งก็มีทั้งที่ติดตามเป็นประจำและนานๆ ครั้ง

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ สุริย์รัตน์ โกสุมศุภมาลา (2550) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของการสื่อสารต่อการรักษาเครือข่ายแฟนคลับวงโมเดิร์นด็อก” พบว่า สำหรับการเกิดขึ้นของเครือข่ายแฟนคลับวงโมเดิร์นด็อกนั้น สิ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นรูปธรรม นั่นก็คือ ปัจจัยทางด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีใหม่ๆ กล่าวคือ เกิดสื่ออินเทอร์เน็ท ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นที่กลางให้แฟนคลับสามารถเข้ามาพูดคุย ทำความรู้จัก จนในที่สุดเกิดการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว และการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในสังคมปัจจุบัน สื่ออินเทอร์เน็ทได้เข้ามามีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คน

ในสังคมมากขึ้นทุกวันๆ โดยเฉพาะกับชนชั้นกลางในเมือง เทคโนโลยีการสื่อสารชนิดนี้ได้เอื้อให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ๆ เป็นชุมชนเครือข่ายในลักษณะของ “เครือข่ายออนไลน์” ที่ค่อยๆ เผยตัวเผยตนออกมามากมาย

แต่เนื่องด้วยประเด็นการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” มุ่งเน้นไปที่เรื่องการต่อต้านเซ็นเซอร์ และตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐในการควบคุมสื่อภาพยนตร์ ทั้งยังมีเป้าหมายในการเสนอ “ตัวแทน” จากภาคประชาชนที่เป็น “คนดูหนัง” เพื่อให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อภาครัฐอันจะมีผลต่อการกำหนดนโยบายและการออกมาตรการใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับสื่อภาพยนตร์ ทำให้ลักษณะประเด็นของ “เครือข่ายคนดูหนัง” อาจจะไม่เปิดกว้างสำหรับผู้ชมภาพยนตร์ทั่วไป ที่อยากจะเดินเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกเครือข่ายด้วย เพราะไม่ใช่ลักษณะการรวมกลุ่มในแบบการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ (หรืออาจจะยังไม่มีในเวลานี้) ดังเช่น “ชมรมภาพยนตร์ของหนังสือสตาร์พิคส์และหนังสือซีเนี่ยมัค” (เกศินี ศิลปี, 2539) สมาชิกชมรมภาพยนตร์ทั้งสองนี้มีลักษณะเหมือนกันคือเป็นแฟน “สื่อ” อันหมายถึงสื่อภาพยนตร์และสื่อหนังสือ และปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม ก็คือ ความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างทีมงานผู้ผลิตสื่อและกลุ่มผู้อ่าน การมีกิจกรรมร่วมกัน ความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างแฟนชมรมภาพยนตร์ด้วยกันเอง รวมถึงเอกลักษณ์ที่ได้รับในฐานะของสมาชิกชมรมและผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า จุดเริ่มต้นของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ค่อนข้างคล้ายคลึงกับชมรมภาพยนตร์ของนิตยสารภาพยนตร์ 2 ฉบับนี้ คือเป็นความคิดที่ถูกนำเสนอออกมาจากทีมงานผู้ผลิตสื่อเหมือนกัน แต่แตกต่างกันในแง่ที่ว่า จุดประสงค์และเป้าหมายในการรวมตัวค่อนข้างแตกต่างกันเพราะการรวมกลุ่มของผู้ชมภาพยนตร์ในงานวิจัยของ **เกศินี ศิลปี** (2539) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้อ่านและผู้ผลิตนิตยสารแบบระยะยาวซึ่งชัดเจนทั้งผลประโยชน์และกิจกรรมที่เข้าร่วม ในขณะที่ กลุ่มสมาชิกของเครือข่ายคนดูหนังจะมีปฏิสัมพันธ์ทางตรงในแง่ของการประชุมร่วมกันกับทางนิตยสารไปโอสโคปเพียงในช่วงระยะเริ่มต้นเท่านั้น เพราะหลังจากนั้นนิตยสารไปโอสโคปได้ถอนบทบาทจากการเป็นผู้นำหรือผู้จุดประกายความคิดออกไป เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายคนดูหนังไปสานต่อกิจกรรมกันอย่างอิสระและกำหนดเป้าหมายของเครือข่ายร่วมกันขึ้นมาเอง ดังนั้น การรวมกลุ่มของชมรมแฟนภาพยนตร์แบบหนังสือสตาร์พิคส์และซีเนี่ยมัค จึงเอื้อให้การเข้าร่วมกลุ่มเกิดขึ้นได้ง่ายกว่ามาก

ส่วนในเรื่องของการแสดงสิทธิและเสียงของคนดูหนัง ทั้งใน “มิติของปัจเจก” และ “มิติของเครือข่าย” อินเทอร์เน็ตก็มีบทบาทสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบทบาทในการรวมกลุ่มเลย เพราะหากไม่มีช่องทางของสื่ออินเทอร์เน็ตแล้ว การประท้วงด้วยบทความต่างๆ ซึ่งถ้าเป็นลักษณะของ

บันทึกหรือไดอารี่ส่วนตัวในรูปแบบของช่องทางเดิมๆ อย่างที่เคยมีมา ความคิดเห็นเหล่านั้นก็จะถูกเก็บไว้ภายในลิ้นชักเงียบๆ อย่างที่มันเคยเป็นมาตลอด แต่เมื่อมีพัฒนาการทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวหน้าอย่าง “BLOG” อันเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำคัญที่เอื้อให้สมาชิกและ “เครือข่ายคนดูหนัง” มีพื้นที่ส่วนตัวเป็นของตนเองบนพื้นที่เสมือนของโลกไซเบอร์ อันเปรียบเสมือน “บ้านและสำนักงาน” ที่เปิดประตูรับแขกผู้มาเยือนได้ตลอดเวลาโดยก้าวพ้นข้อจำกัดอย่าง “พื้นที่ทางกายภาพ” และ “เวลา” ด้วย เมื่อเป็นดังนั้น ไม่ว่าจะ เป็นบทความหรือบันทึกเรื่องใดๆ ก็ตาม ย่อมสามารถปรากฏออกไปยังสายตาของสาธารณชนได้ตลอดเวลา “อินเทอร์เน็ต” จึงเปรียบเสมือนพื้นที่ในการส่งเสียงโหวกเหวกของประชาชนที่ไม่มีเสียงแต่สามารถบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรได้ ผู้วิจัยจึงสามารถกล่าวได้อย่างเต็มปากว่า หากไม่มีสื่ออย่าง “อินเทอร์เน็ต” เสียงอย่างหนึ่งแล้ว ทั้งการรวมตัวและการแสดงสิทธิและเสียงของ “เครือข่ายคนดูหนัง” จะไม่มีทางประกาศ “ตัวตน” ออกมาให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณชนได้เลย หรือหากทำได้ก็จะต้องอาศัยความพยายามและความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่ากันมากทีเดียว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่มีต่อ “เครือข่ายคนดูหนัง”

1. ผู้วิจัยเสนอว่า ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ควรเริ่มต้นด้วยการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการควบคุมสื่อภาพยนตร์ของประเทศไทย รวมถึงของต่างประเทศด้วย เพื่อที่กลุ่มสมาชิกจะได้มีความรู้ ความเข้าใจร่วมกันในเรื่องของตัวบทกฎหมายให้แข็งแรงเสียก่อน ทั้งในเชิงเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ และในเชิงการนำมาบังคับใช้ของไทย เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังเข้ามาร่วมเครือข่ายด้วย “ใจที่รักหนัง” แต่ยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายและการใช้สิทธิของพลเมืองไม่มากนัก
2. ผู้วิจัยเสนอว่า ทาง “เครือข่ายคนดูหนัง” ควรจะมีที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสื่อภาพยนตร์ และในส่วนของชุดความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย ก็น่าจะมีที่ปรึกษาด้านกระบวนการทำงานเพื่อขับเคลื่อนและบริหารจัดการเครือข่ายด้วย
3. ผู้วิจัยเสนอว่า “เครือข่ายคนดูหนัง” ควรจะมีตราสัญลักษณ์ (LOGO) เพื่อเป็นภาพตัวแทนของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และเปิดให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และออกแบบโลโก้ เพื่อสร้าง “ตัวตน” และ “การจดจำได้” ให้แก่สมาชิกและสาธารณชน หรือร่วมกันผลิต

สื่อวัตถุที่สมาชิกสามารถแสดงตนว่าเป็นส่วนหนึ่งของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ได้ เช่น เสื้อยืด, เข็มกลัด ฯ ทั้งยังเพื่อเป็นการระดมทุนการดำเนินงานหรือกิจกรรมของเครือข่ายในระยะต่อมามีด้วย

4. ผู้วิจัยเสนอว่า แม้ว่าเครือข่ายคนดูหนังจะยังมีจำนวนสมาชิกไม่มาก แต่ควรรักษาสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกเอาไว้และพยายามไม่ให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพราะหากมีสถานการณ์หรืออะไรที่เกิดขึ้นในวันข้างหน้าสมาชิกจะได้มีความรู้สึกว่าคุณพ้องกันบ้าง อันน่าจะนำไปสู่ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันขับเคลื่อนเครือข่ายไปถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการได้

5. ผู้วิจัยเสนอว่า ควรเพิ่มประเด็นการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” ให้เห็นว่าทางเครือข่ายจะมีการเคลื่อนไหวด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้วย นอกเหนือจากการมุ่งแสดงออกว่าไม่เห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์เพียงอย่างเดียว อาทิเช่น การจัดกิจกรรมดูหนังร่วมกัน, การทำบำบัดกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในรูปแบบที่ดูเป็นทางการน้อยลง โดยอาจจะไม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นการพูดคุยไปที่ตัวบทกฎหมายเป็นหลักเพียงแนวทางเดียว

6. ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการปรับกลยุทธ์ทางการสื่อสารของ “เครือข่ายคนดูหนัง” และสมาชิกเครือข่าย โดยพยายามควบคุมโทนของการต่อต้านและทำให้การเสียดสีการใช้อำนาจของรัฐในการเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ลงด้วยการใช้เหตุใช้ผลให้มากกว่าการใช้อารมณ์ความรู้สึกในการสื่อสารผ่านการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ภายในบล็อกของเครือข่าย เพื่อแสดงให้เห็นทางภาครัฐเห็นว่ากลุ่มสมาชิกได้แย้งอย่างมีเหตุผลไม่ได้ใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหาและอยู่บนพื้นฐานของการใช้กลไกประชาธิปไตยอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

7. ผู้วิจัยเสนอว่า ให้พยายามขยายฐานแนวร่วมของสมาชิกไปยังกลุ่มคนดูหนังกลุ่มอื่นๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น การขอความร่วมมือจากนิตยสารภาพยนตร์ฉบับอื่นๆ ที่มีอยู่ในประเทศให้ช่วยลงข่าวประชาสัมพันธ์ให้เครือข่ายเป็นที่รู้จัก เพื่อขยายฐานแนวร่วมของผู้สนับสนุนให้กว้างขวางขึ้น หรืออาจจะกระจายข่าวไปยังชมรมภาพยนตร์ที่มีอยู่ตามสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาด้วย

8. ด้วยคุณสมบัติเด่นส่วนตัวของสมาชิกเครือข่ายคนดูหนังหลายคน เป็นกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะและเทคนิคของภาพยนตร์มาก เพราะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีผลงานวิจารณ์ภาพยนตร์เผยแพร่ตามสื่ออินเทอร์เน็ตกระทั่งได้รับโอกาสให้เขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ลงในนิตยสารภาพยนตร์ต่างๆ จึงน่าจะมีความเป็นไปได้ที่จะผลักดันหรือขยับขยายให้เครือข่ายนี้เป็นชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการวิจารณ์หนัง ตลอดจนเปิดกว้างให้เห็นว่ายินดีรับสมาชิกที่เป็นคนดูหนังหลายๆ

แบบ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นคนดูหนังที่มีการดูอย่างจริงจัง (serious audience) ในเชิงการวิพากษ์วิจารณ์เท่านั้น เพื่อช่วยกันยกระดับกลุ่มคนดูหนังและร่วมแบ่งปันความรู้ทางด้านศิลปะภาพยนตร์ระหว่างกันเพื่อให้สมาชิกคนอื่นๆ สามารถพัฒนาตนเองเป็น “ผู้ชมตามคม” ได้

ข้อเสนอแนะที่มีต่อผู้ที่ต้องการสร้างเครือข่าย

1. ผู้วิจัยเสนอว่า ก่อนที่จะเริ่มต้นสร้างเครือข่าย ควรมีการวิเคราะห์ “ข้อดี-ข้อด้อย” ของกลุ่มคน/องค์กร ที่จะร่วมมือกันสร้างเครือข่ายว่ามีอะไรบ้าง และนำข้อมูลนั้นมาใช้เป็น “ต้นทุน” สำคัญในการสร้างและดำเนินงานเครือข่าย ตลอดจนสมาชิกของเครือข่ายจะต้องมีความพร้อมสำหรับการเปิดใจรับความแตกต่างหลากหลายโดยที่ยังคง “แสงจตุรรวม สงวนจุดต่าง” ของกันและกันเอาไว้ได้

2. ในการก่อตั้งเครือข่าย ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นเหมือนประตูบานแรกที่จะนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการสร้างเครือข่ายร่วมกัน ก็คือ ปัจจัยทางด้านอุดมการณ์ / เป้าหมาย หรือประเด็นที่มีร่วมกัน กลุ่มคนที่ต้องการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายหรือต้องการสร้างเครือข่าย ควรจะตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง และกลุ่มคนที่สร้างเครือข่ายร่วมกันว่า มีความเข้าใจในพันธกิจของเครือข่ายที่ตรงกันหรือไม่ เพื่อที่จะได้ไม่หลงเป้าหมายหรือประเด็นร่วม เมื่อมีความต้องการที่ตรงกันก็จะสามารถช่วยกันขับเคลื่อนเครือข่ายในระยะต่อไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะช่วยย่นระยะเวลาของการ “เกาไม่ถูกที่คัน” ไปได้

ข้อเสนอแนะที่มีต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยเสนอว่า ให้มีการทำวิจัยเชิงปริมาณในกลุ่มผู้ชมภาพยนตร์ทั่วประเทศ หรืออาจจะจำกัดพื้นที่ในระดับจังหวัดก็ได้ว่ามีทัศนคติ ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง ถ้าจะมีการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนมาทำงานร่วมกับภาครัฐเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนหรือสื่อภาพยนตร์

2. ผู้วิจัยเสนอว่า ให้มีการทำวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการทำงานและกลวิธีการสื่อสารของเครือข่ายรณรงค์เพื่อเสรีภาพของภาพยนตร์ “Free Thai Cinema Movement”, กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย “FACT” (Freedom Against Censorship Thailand) หรือ เครือข่ายพลเมืองเน็ต “ThaiNetizen” ที่เคลื่อนไหวประเด็นสิทธิเสรีภาพในการรับรู้/เสพสื่อเหมือนๆ กัน

3. หาก “เครือข่ายคนดูหนัง” ยังสามารถขยายขยายและดำรงอยู่ได้โดยไม่สลายตัวไปในอีก 3-5 ปีข้างหน้า ผู้วิจัยเสนอว่าให้มีการต่อยอดงานวิจัยโดยการทำวิจัยในลักษณะเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อันเป็นความร่วมมือระหว่างนักวิจัยกับ “เครือข่ายคนดูหนัง” ในการขับเคลื่อนเครือข่ายและออกแบบกิจกรรมร่วมกัน เพื่อจะค้นหาวิธีบริหารจัดการเครือข่ายที่มาจากความร่วมมือของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง โดยมีนักวิจัยเป็นผู้ช่วยประสานความร่วมมือและระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมที่จะมาเสริมสร้างความเข้มแข็ง (empowerment) ให้กับเครือข่ายเพื่อเป็นพลังผลักดันให้สามารถเป็น “อีกหนึ่งทางเลือก” ของผู้ชมภาพยนตร์เพื่อเป็นตัวแทนของภาคประชาชนที่สามารถสื่อสารกับภาครัฐได้ เพราะในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นการศึกษาตั้งแต่จุดเริ่มต้นในช่วงระยะแรกของวงจรกิจชีวิตเครือข่าย คือ ระยะของการก่อตัว ซึ่งถ้า “เครือข่ายคนดูหนัง” สามารถขยายขยายเข้าสู่ช่วงชีวิตของเครือข่ายในระยะต่อไปได้ การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการจะก่อให้เกิดประโยชน์กับ “เครือข่ายคนดูหนัง” และการพัฒนาองค์ความรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายแบบเสมือน (online) ได้อีกมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลวัฒน์ วันวิชัย. การสื่อสารในเครือข่ายละครณรงคังดเกล้า. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2550.

กฤติกร วงศ์สว่างพานิช. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่ง. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551.

กฤษฎา เกิดดี. การเซ็นเซอร์ = Censorship. กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์, 2548

กษมวรรณ สำเภาพล. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่ง. สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2551.

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่. (การสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ :
ทัศนะของ Habermas) กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรส โปรดักส์, 2543

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. สื่อบันเทิง : อำนาจแห่งความไร้สาระ. กรุงเทพฯ : ออล อเบอร์ท
พริ้นท์, 2542

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. สื่อเพื่อชุมชน : ประมวลองค์ความรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. สายธารแห่งนักคิดเศรษฐกิจการเมืองกับสื่อสาร
ศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2551

กาญจนา แก้วเทพ. การศึกษาเครือข่ายภาคีสุภาพ. เอกสารประกอบคำบรรยายในงาน
สัมมนา “การถ่ายทอดและส่งเสริมประสานการดำเนินงานสร้างสุขภาพของภาคี
เครือข่าย” กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2551

กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เอดิสัน

เพรสโปรดักส์, 2549

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไฮเออร์เพรส, 2547

กัจจกร หลุยยะพงศ์ และคณะ. หนังสือร่างสุข : กลยุทธ์การคุณภาพยนตร์อย่างรู้เท่าทันเพื่อสุขภาพ. นนทบุรี : โครงการสื่อสร้างสรรค์สุขภาพ, 2550

กิตติพัฒน์ จินะทอง. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2551.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชส มีเดีย, 2543.

เกศินี ศิลปี. การศึกษาชมรมแฟนภาพยนตร์ของหนังสือสตาร์พิคส์และหนังสือซีเนี่ยมัค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

ไกรวุฒิ จุลพงษ์พร. ฝ่ายวิชาการนิตยสาร BIOSCOPE. สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2551.

คันฉัตร รังสีกาญจน์ส่อง. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2551.

จรัส ภายโรจน์. พฤติกรรมกรรมการชมภาพยนตร์ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543

จารุณี พัชรวิมานสกุล. การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542

จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์, 2544

ชฎานิน เตียงพิทยากร. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551.

ชัยยุทธ อภินันท์ธรรม. ปัญหาและแนวโน้มของการจำกัดระดับผู้ชมภาพยนตร์ในประเทศไทย. โครงการเฉพาะบุคคลวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545

ฐปนพงศ์ วิจิตรรัฐกานต์. ทัศนะของผู้ชมที่มีต่อภาพยนตร์อเมริกันแนวชีวิตในฐานะสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547

ณัฐมน พุกษานุกศักดิ์. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2551.

ดร.ระชน โกวินทวนิชชา. ผู้ประสานงานเครือข่ายคนดูหนัง. สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2551.

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. การสื่อสารระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ : บริษัท สารมวลชน จำกัด , 2526

รัชชัย วงศ์กิจรุ่งเรือง. ผู้ดูแล BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”. สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2551.

ธิดา ผลิตผลการพิมพ์. บรรณาธิการนิตยสาร BIOSCOPE. สัมภาษณ์, 15 ตุลาคม 2551.

นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. สาขาพัฒนาแรงงาน และสวัสดิการ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

ปรเมศวร์ รัมยากูร. พฤติกรรมกรสื่อสาร ทศนคติ และการใช้ประโยชน์จากระบบเว็บไซต์เว็บของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ. การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549

พรพรรณ ชินพงสานนท์. การศึกษาเปรียบเทียบคุณค่าของบล็อกกับเว็บไซต์ และไดอารีออนไลน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550

พารุจ ชำนาญหม่อ. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่ง. สัมภาษณ์, 25 พฤศจิกายน 2551.

พิมพ์วัลย์ บุญมงคล และคณะ. ศักยภาพประชาคมในการจัดการปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก. นครปฐม : เจริญดีการพิมพ์, 2546.

ไพรัช คุ่มวัน. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่ง. สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2551.

ภูวนารถ ใจसार. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนึ่ง. สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2551.

เมตตา กฤตวิทย์ และคณะ. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2530.

รณชาติ บุตรแสนคม. เครือข่ายและกระบวนการทำข่าวของสำนักข่าวเด็กและเยาวชน “ขบวนการตาสับปรอด”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ระวีวรรณ ประกอบผล. สื่อมวลชนในประเทศโลกที่สาม. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525

รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย. รายงานการวิจัย คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549

รัตนา จักกะพาก. สภาพการณ์ของภาพยนตร์ไทยในอนาคต : ศึกษาวิเคราะห์จากทีมงาน

ผู้สร้าง ผู้ชม และนักวิชาการภาพยนตร์. รายงานการวิจัยทุนวิจัยกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546

วรพล พรหมิกบุตร. **การสื่อสารสัญลักษณ์ : ธรรมชาติ พัฒนาการ ผลกระทบ.** กรุงเทพฯ : อาร์ทไลน์, 2534

วัชรินทร์ แก้วกัญญา. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. **สัมภาษณ์,** 22 พฤศจิกายน 2551.

วิณีจ เกตุขำ และ คมเพชร ฉัตรศุภกุล. **กระบวนการกลุ่ม.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2522.

วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. **สัมภาษณ์,** 11 พฤศจิกายน 2551.

สุพมิตรา วรพงษ์พิเชษฐ. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. **สัมภาษณ์,** 11 พฤศจิกายน 2551.

สุภาพ หริมเทพาธิป. บรรณาธิการบริหารนิตยสาร BIOSCOPE. **สัมภาษณ์,** 15 ตุลาคม 2551.

สุรรัตน์ โกสุมศุภมาลา. **บทบาทของการสื่อสารในการดำรงรักษาเครือข่ายแฟนคลับวงโมเดิร์นด็อก.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550

เสวี พงศ์พิศ. **วัฒนธรรมองค์กรของโลกยุคใหม่เครือข่ายยูทิวบิเพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง.** สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2537

อภิรดา มีเดช. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. **สัมภาษณ์,** 18 พฤศจิกายน 2551.

อรอนันต์ วุฒิเสน. **การสื่อสารในการก่อตัวและการขยายเครือข่ายของชมรมผู้เลี้ยงปลากะพงขาว อำเภอชะอำ จังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อาทิตย์ สุริยวงศ์กุล.. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. **สัมภาษณ์,** 6 ธันวาคม 2551.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550

เอกสิทธิ์ พันธุ์พูล. สมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง. สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2551.

ภาษาอังกฤษ

Habermas, Jurgen. The Theory of Communicative Action. Boston: Beacon Press,
1984, 1987

Habermas, Jurgen. The Structural Transformation of the Public Sphere : an inquiry into
a category of bourgeois society. translated by Thomas Burger and Frederick
Lawrence. Cambridge: Polity Press, 1992

Joseph M. Boggs, Dennis W. Petrie. The Art of Watching Film. 7th ed. Boston :
McGraw-Hall, 2008

Peck, M. Scott. The Different Drum: Community Making and Peace. Simon & Shuster,
1987.

Richard M. Gollin. A Viewer's Guide to Film : Arts, Artifices, and Issues. New York :
McGraw-Hill, 1992

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้นสมาชิกเครือข่ายคนดูหนัง

ชื่อ : _____ นามสกุล : _____ ชื่อเล่น : _____
 นามแฝงที่ใช้ในเว็บบอร์ด : _____
 อายุ : _____ ระดับการศึกษา : _____ อาชีพ : _____
 ภูมิลำเนา/จังหวัดที่พักอาศัย : _____

1. ความถี่ในการเข้า BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”
 1 อาทิตย์/ครั้ง เดือนละครั้ง ไม่เกิน 5 ครั้งนับตั้งแต่มี BLOG อื่นๆ โปรดระบุ.....
 2. เคยแสดงความคิดเห็นใน Blog ของเครือข่ายคนดูหนังไหม
 เคย ไม่เคย
 3. เคยชักชวนเพื่อนหรือโพสต์ข้อความประชาสัมพันธ์เพื่อชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายหรือไม่
 เคย ไม่เคย
 4. มีเว็บ BLOG ส่วนตัวไหม
 มี โปรดระบุ Link ไม่มี
 5. เมื่อมีการนัดประชุมเครือข่ายคุณได้ไปเข้าร่วมประชุมหรือไม่
 ไป ไม่ไป
 เพราะ
 6. เคยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ผ่านทางเว็บบอร์ดต่างๆบ้างหรือไม่
 เคย โปรดระบุ
 ไม่เคย เพราะ
- ** หากคุณมีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง คุณจะยินดีสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และให้ความร่วมมือด้วยความสมัครใจ ****
- ตกลง เบอร์ติดต่อ..... ไม่ตกลง

หัวข้อที่ปรากฏในหน้า HOME	พฤติกรรมสื่อสาร	เนื้อหาการสื่อสาร	เนื้อหาที่ต้องการตามวปส.	จุดร่วม-จุดต่างกับ BLOG อื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 แบบวิเคราะห์เนื้อหา BLOG ส่วนตัวของสมาชิก “เครือข่ายคนดูหนัง”

หัวข้อที่ปรากฏในหน้า HOME	หัวข้อ BLOG ในแต่ละเดือน	เนื้อหาการสื่อสาร	พฤติกรรมสื่อสาร	อื่นๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แบบวิเคราะห์เนื้อหา BLOG “เครือข่ายคนดูหนัง”

ภาคผนวก ข.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหาของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550
ตามความในพระราชบัญญัติสภาพยนตร์และวิดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ดังนี้

...พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับ มาตรา 33 มาตรา 41 มาตรา 43 และมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย...

*** รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ***

หมวด 3

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ส่วนที่ 1

บททั่วไป

มาตรา 29 การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกาลที่เพื่อรัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้โดย

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งกับวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

ส่วนที่ 2

สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

มาตรา 33 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับการคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข

การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากการยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นในเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ 5

สิทธิในทรัพย์สิน

มาตรา 41 สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนที่ 6

สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันอย่างโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดขวางการแข่งขันไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

ส่วนที่ 7

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

มาตรา 45 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง

สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจและสุขภาพของประชาชน การปิดกั้นกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติ

ภาพยนตร์และวีดิทัศน์

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๘ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓
- (๒) พระราชบัญญัติภาพยนตร์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๕
- (๓) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๐๕ ลงวันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๑๕
- (๔) พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ภาพยนตร์” หมายความว่า วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่รวมถึงวีดิทัศน์

“วีดิทัศน์” หมายความว่า วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่องในลักษณะที่เป็นเกมการเล่น คาราโอเกะที่มีภาพประกอบหรือลักษณะอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ภาพยนตร์ไทย” หมายความว่า ภาพยนตร์ที่ใช้ภาษาไทยหรือภาษาท้องถิ่นของประเทศไทยทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ในบทภาพยนตร์ต้นฉบับสำหรับการแสดงภาพยนตร์และเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นผู้มีสัญชาติไทย

“สร้างภาพยนตร์” หมายความว่า การผลิต ถ่ายอัด บันทึก หรือทำด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อให้เป็นภาพยนตร์

“ฉาย” หมายความว่า การนำภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์มากระทำให้ปรากฏภาพ หรือภาพและเสียงด้วยเครื่องฉาย หรือเครื่องมืออื่นใด และให้หมายความรวมถึงการถ่ายทอดด้วย

“สื่อโฆษณา” หมายความว่า สิ่งที่ใช้เป็นสื่อในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ แล้วแต่กรณี

“โรงภาพยนตร์” หมายความว่า สถานที่ฉายภาพยนตร์ ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ เท่าที่มีได้อยู่ภายใต้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

- (๑) อาคารหรือส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นสถานที่สำหรับฉายภาพยนตร์
- (๒) สถานที่กลางแจ้งสำหรับฉายภาพยนตร์

(๓) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ร้านวิดีโอทัศน์” หมายความว่า สถานที่ที่จัดให้มีเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการฉาย เล่น หรือดูวิดีโอทัศน์

“หมายเลขรหัส” หมายความว่า หมายเลขที่กำหนดสำหรับภาพยนตร์หรือวิดีโอทัศน์ที่ผ่านการพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการแล้ว

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการภาพยนตร์และวิดีโอทัศน์แห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการภาพยนตร์และวิดีโอทัศน์แห่งชาติ

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีอำนาจเข้าไปในสถานที่สร้างภาพยนตร์ จะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าข้าราชการพลเรือนสามัญระดับเจ็ดหรือเทียบเท่า

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นในกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นนายทะเบียนกลางมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และเป็นนายทะเบียนประจำกรุงเทพมหานคร

ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งนายทะเบียนประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ภายในเขตจังหวัดของตน

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นหรือออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ

มาตรา ๑ ให้มีคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสิบเอ็ดคน เป็นกรรมการ และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ หรือการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เว้นแต่อาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐ ด้านละหนึ่งคน และผู้แทนนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการภาพยนตร์ หรือวีดิทัศน์จำนวนเจ็ดคน

มาตรา ๒ ให้สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของ คณะกรรมการรับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของ คณะกรรมการ

มาตรา ๓ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมภาพยนตร์ และการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) กำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้มีการสร้างภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้ หรือมีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบที่คนทุกกลุ่มรวมทั้ง คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

(๓) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และวีดิทัศน์

(๔) เสนอคำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและประกาศตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ออกประกาศกำหนดสัดส่วนระหว่างภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศที่จะนำออกฉายในโรงภาพยนตร์ตาม (๑) ของบทนิยามคำว่า “โรงภาพยนตร์” ในมาตรา ๔

(๖) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนและคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

(๗) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

ประกาศตาม (๕) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ให้กระทรวงวัฒนธรรมกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตามนโยบายแผน ยุทธศาสตร์ และมาตรการที่คณะกรรมการเสนอหรือกำหนดตาม (๑) และ (๒)

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๖) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

มาตรา ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการใหม่

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๑๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ
- (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นดำรงตำแหน่งแทน และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่ดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้

มาตรา ๑๔ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุมถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสีย กรรมการผู้นั้นไม่มีสิทธิเข้าร่วมประชุม

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ให้นำความในมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

หมวด ๒

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

มาตรา ๑๖ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์คณะหนึ่งหรือหลายคณะ โดยแต่ละคณะให้ประกอบด้วยบุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อเสนอของคณะกรรมการ

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ (๑) ให้มีจำนวนไม่เกินเก้าคน โดยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการต่างประเทศ ภาพยนตร์ ศิลปวัฒนธรรม สื่อสารมวลชน หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการ ภาพยนตร์

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ (๒) (๓) (๔) และ (๕) ให้มีจำนวนไม่เกินเจ็ดคน โดยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ ศิลปวัฒนธรรม หรือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งต้องแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่เกินสี่คนและ จากภาคเอกชนจำนวนไม่เกินสามคน

มาตรา ๑๗ ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทำหน้าที่เป็นสำนักงาน เลขานุการของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ตามมาตรา ๑๘ (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖)

ให้สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการพิจารณา ภาพยนตร์และวีดิทัศน์รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตามมาตรา ๑๘ (๑)

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) อนุญาตการสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักร
- (๒) ตรวจสอบและกำหนดประเภทภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือ จำหน่ายในราชอาณาจักร
- (๓) อนุญาตการนำวีดิทัศน์ออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร

- (๔) อนุญาตการนำสื่อโฆษณาออกโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ในราชอาณาจักร
- (๕) อนุญาตการส่งภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ออกไปนอกราชอาณาจักร
- (๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๕ ให้นำความในมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์โดยอนุโลม

หมวด ๓

การประกอบกิจการภาพยนตร์

มาตรา ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขออนุญาตพร้อมด้วยบทภาพยนตร์ คำโครง และเรื่องย่อของภาพยนตร์ที่จะสร้างต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์และหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบสถานที่ที่จะใช้สร้างภาพยนตร์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑ ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๐ ต้องดำเนินการสร้างภาพยนตร์ตามบทภาพยนตร์และคำโครงตลอดจนเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาต โดยคำนึงถึงฉากที่ถ่ายทำบทรสนทนา และสถานที่ถ่ายทำเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๒๒ การสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักรดังต่อไปนี้ ไม่ต้องขออนุญาต

- (๑) ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- (๒) ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อคู่เป็นการส่วนตัว
- (๓) ภาพยนตร์ที่มีการสร้างในต่างประเทศและได้นำมาใช้บริการตามกระบวนการหลังการถ่ายทำภาพยนตร์ในราชอาณาจักร ซึ่งได้แจ้งต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๔) ภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องดำเนินการสร้างภาพยนตร์ในลักษณะที่ไม่เป็นการบ่อนทำลาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง และเกียรติภูมิของประเทศไทย

ผู้สร้างภาพยนตร์ผู้ใดสงสัยว่าการสร้างภาพยนตร์ของตนจะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง อาจขอให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์พิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนดำเนินการสร้างได้ ในกรณีนี้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์จะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ซึ่งขอความเห็นทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ได้รับคำขอ ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ให้ความเห็นชอบแล้ว

การขอความเห็นและคำปฎิเสธในการให้ความเห็นให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา คำปฎิเสธที่ได้รับให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใดที่ได้กระทำไปตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์ มิให้ถือว่ากระทำความผิดเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่การสร้างภาพยนตร์มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องดำเนินการปรับปรุงสิ่งดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ทั้งนี้ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๒๕ ภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักรต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๖ ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์กำหนดด้วยว่าภาพยนตร์ดังกล่าวจัดอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใด ดังต่อไปนี้

- (๑) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู
- (๒) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป
- (๓) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไป
- (๔) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป

(๕) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไป

(๖) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีดู

(๗) ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

ความใน (๖) มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ดูซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส

หลักเกณฑ์ในการกำหนดว่าภาพยนตร์ลักษณะใดควรจัดอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๗ ภาพยนตร์ดังต่อไปนี้ ไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๒๕

(๑) ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

(๒) ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อคู่เป็นการส่วนตัว

(๓) ภาพยนตร์ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐสร้างขึ้น เพื่อเผยแพร่หรือส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น

(๔) ภาพยนตร์ที่ฉายในเทศกาลภาพยนตร์ระหว่างประเทศตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๕) ภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์และผ่านการตรวจพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แล้ว

(๖) ภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ภาพยนตร์ตาม (๒) (๔) และ (๖) หากนำออกฉายเป็นการทั่วไป ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือ จำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕

ภาพยนตร์ตาม (๕) หากนำออกฉายทางสื่อประเภทอื่น หรือนำออกให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือ จำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕

มาตรา ๒๘ การตรวจพิจารณาและกำหนดประเภทภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้นำความในมาตรา ๒๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๖ (๕) และ (๖) ให้ฉายทางโทรทัศน์ได้ในระหว่างเวลาที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๕ ในการพิจารณาอนุญาตภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๕ ถ้าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เห็นว่าภาพยนตร์ใดมีเนื้อหาที่เป็นการบ่อนทำลาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐและเกียรติภูมิของประเทศไทย ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขหรือตัดทอนก่อนอนุญาต หรือจะไม่อนุญาตก็ได้

ภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ มิให้ถือว่าภาพยนตร์นั้นมีลักษณะที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕ การอนุญาตให้นำภาพยนตร์ออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ไม่คุ้มครองผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ ให้พ้นจากความรับผิดชอบในทางแพ่ง ทางอาญา หรือจากการกระทำที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอื่นอันเกิดจากการฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายภาพยนตร์

มาตรา ๓๑ ให้นายทะเบียนกลางกำหนดหมายเลขรหัสและประทับตราเครื่องหมายการอนุญาต ประเภทของภาพยนตร์ และหมายเลขรหัสลงบนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕

ในกรณีที่นายทะเบียนกลางเห็นสมควรอาจสั่งให้ผู้ยื่นคำขออัดหรือบันทึกคำบอกแจ้งว่าภาพยนตร์ดังกล่าวได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาต รวมทั้งประเภทของภาพยนตร์ไว้บนภาพยนตร์และบนหีบห่อที่บรรจุภาพยนตร์นั้นด้วยก็ได้

การกำหนดหมายเลขรหัส ลักษณะเครื่องหมายการอนุญาตและประเภทของภาพยนตร์ หรือคำบอกแจ้งว่าภาพยนตร์ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตแล้วให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๒ ให้นายทะเบียนกลางเก็บสำเนาภาพยนตร์ที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ ไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบหนึ่งชุด

ให้นายทะเบียนกลางส่งสำเนาภาพยนตร์ที่หมดความจำเป็นต้องใช้ในการตรวจสอบให้หอภาพยนตร์แห่งชาติเพื่อเก็บรักษาไว้

เพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษา สำเนาภาพยนตร์จะจัดทำในรูปของวัสดุใดก็ได้

มาตรา ๓๓ ให้นำความในมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง มาใช้บังคับแก่สื่อโฆษณาภาพยนตร์โดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ห้ามผู้ใดส่งภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นในราชอาณาจักรออกไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๕ การส่งภาพยนตร์ดังต่อไปนี้ออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่ต้องได้รับอนุญาต ตามมาตรา ๓๔

- (๑) ภาพยนตร์ที่ได้รับอนุญาตให้สร้างตามมาตรา ๒๐
- (๒) ภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๒
- (๓) ภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณา ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตามมาตรา ๒๕
- (๔) ภาพยนตร์ที่รับยกเว้นไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๖ การพิจารณาและอนุญาตตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่ วันที่ได้รับคำขอ ถ้าพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าอนุญาต

มาตรา ๓๗ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการโรงภาพยนตร์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ ตอบแทน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับโรงภาพยนตร์แต่ละโรง ยกเว้นใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงภาพยนตร์ตาม (๒) ของบทนิยามคำว่า “โรงภาพยนตร์” ในมาตรา ๔ ให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร

การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๘ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์โดยทำ เป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับสถานที่ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์แต่ละแห่ง การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๕ ผู้ที่จะขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (๒) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา

(๕) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘

(๖) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ เว้นแต่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตและเวลาได้ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๔๐ ใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

การขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุและเมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้ยื่นคำขออยู่ในฐานะผู้รับใบอนุญาตจนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการให้ต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๑ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ประกอบกิจการ

มาตรา ๔๒ ถ้าใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือบกพร่องในสาระสำคัญให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งต่อนายทะเบียนและยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบถึงกรณีดังกล่าว

การขอใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๓ ภาพยนตร์ที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตนเพื่อนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายจะต้องเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสาระเช่นเดียวกับภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ และมีการแสดงเครื่องหมายการอนุญาต ประเภทของภาพยนตร์และหมายเลขรหัสเช่นเดียวกับมาตรา ๓๑

มาตรา ๔๔ ให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ แจ้งประเภทของภาพยนตร์ที่นำออกฉายแต่ละเรื่องไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ชัดเจนในบริเวณโรงภาพยนตร์

ห้ามผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ ยินยอมหรือปล่อยให้ผู้อื่นซึ่งมีอายุต่ำกว่าที่กำหนดตามมาตรา ๒๖ (๖) เข้าไปในโรงภาพยนตร์ในระหว่างที่ทำการฉายภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภทดังกล่าว

มาตรา ๔๕ ห้ามผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๘ ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภทตามมาตรา ๒๖ (๖) ให้แก่ผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าที่กำหนดไว้สำหรับภาพยนตร์ประเภทดังกล่าว

มาตรา ๔๖ การฉายภาพยนตร์ในสถานที่ที่บุคคลทั่วไปสามารถดูได้ ต้องเป็นภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภทตามมาตรา ๒๖ (๑) หรือ (๒)

หมวด ๔

การประกอบกิจการวิดิทัศน์

มาตรา ๔๗ วิดิทัศน์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๘ วิดิทัศน์ดังต่อไปนี้ ไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๗

(๑) วิดิทัศน์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว

(๒) วิดิทัศน์ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐสร้างขึ้น เพื่อเผยแพร่หรือส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น

(๓) วิดีทัศน์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

วีดิทัศน์ตาม (๑) และ (๓) หากนำออกฉายเป็นการทั่วไป ให้เช่า หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๗

มาตรา ๔๕ ห้ามผู้ใดส่งวีดิทัศน์ที่สร้างขึ้นในราชอาณาจักรออกไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๐ การส่งวีดิทัศน์ดังต่อไปนี้ออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่ต้องได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๕

(๑) วิดีทัศน์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตามมาตรา ๔๗

(๒) วิดีทัศน์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๕๑ ให้นำความในมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๖ มาใช้บังคับแก่วีดิทัศน์โดยอนุโลม

มาตรา ๕๒ ให้นำความในมาตรา ๔๗ และมาตรา ๕๑ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง มาใช้บังคับแก่สื่อโฆษณาวีดิทัศน์โดยอนุโลม

มาตรา ๕๓ ห้ามผู้ใดจัดตั้งหรือประกอบกิจการร้านวีดิทัศน์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับร้านวีดิทัศน์แต่ละแห่ง

การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับแก่การประกอบกิจการร้านวีดิทัศน์ที่ตั้งอยู่ในสถานบริการที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน การออกกฎกระทรวงตามวรรคสามจะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอาคารหรือสถานที่ตั้งของร้านวีดิทัศน์ด้วยก็ได้

มาตรา ๕๔ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวิดิทัศน์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับสถานที่ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวิดิทัศน์แต่ละแห่ง การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๕ ให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๘ ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๔ ด้วย

มาตรา ๕๖ ใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๔ ให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต และให้นำความในมาตรา ๔๐ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับแก่การต่ออายุใบอนุญาตโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ ให้นำความในมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับแก่การประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์และการประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวิดิทัศน์โดยอนุโลม

มาตรา ๕๘ วิดิทัศน์ที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓ หรือมาตรา ๕๔ จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตนเพื่อนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายจะต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับวิดิทัศน์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๗ และมีการแสดงเครื่องหมายการอนุญาตและหมายเลขรหัสเช่นเดียวกับมาตรา ๓๑ ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๑

มาตรา ๕๙ การประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์จะต้องกระทำในวัน เวลา และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน การออกกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดเวลาในการเข้าใช้บริการของผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสด้วยก็ได้

มาตรา ๖๐ ในกรณีที่มีการขออนุญาตประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์และกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์หรือวิดิทัศน์ในสถานที่เดียวกัน จะต้องแยกพื้นที่ในการให้บริการออกจากกัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๕

นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๖๑ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ที่มีการสร้างภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ ร้านวิดิทัศน์ สถานที่ประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์หรือวิดิทัศน์ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบภาพยนตร์ วิดิทัศน์ สื่อโฆษณา หรือการกระทำใดที่อาจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(๒) ตรวจ ค้น อายัด หรือยึดภาพยนตร์ วิดิทัศน์ หรือสื่อโฆษณาในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น

(๓) สั่งให้หยุดการสร้างภาพยนตร์ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง

(๔) สั่งห้ามการฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ หรือวิดิทัศน์ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง

(๕) สั่งให้หยุดการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์สื่อโฆษณาที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๔๗ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๒

เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตาม (๑) หรือทำการค้นตาม (๒) แล้วถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

การค้นตาม (๒) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นซักว่าจะเอาหมายค้นมาได้ หลักฐานดังกล่าวจะถูกยกย้าย ชุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ให้ดำเนินการค้นอายัด หรือยึดหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นแต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น

มาตรา ๖๒ ภาพยนตร์ วิดิทัศน์ หรือสื่อโฆษณาที่ได้ยึดไว้ตามมาตรา ๖๑ (๒) ถ้าไม่ปรากฏเจ้าของ หรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลไม่พิพากษาให้รับและผู้เป็นเจ้าของ

หรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอรับคืนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ยึด หรือวันที่ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่ศาลพิพากษาถึงที่สุด ให้ตกเป็นของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาหรือกระทรวงวัฒนธรรม แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้หยุดการสร้างภาพยนตร์ตามมาตรา ๖๑ (๓) ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้สร้างภาพยนตร์ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน แก้ไขปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด

ผู้รับอนุญาตหรือผู้สร้างภาพยนตร์ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพื่อพิจารณาเพิกถอนการอนุญาตหรือห้ามสร้างภาพยนตร์ดังกล่าวต่อไป

มาตรา ๖๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๑ นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๖๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๖

การอุทธรณ์

มาตรา ๖๖ คำสั่งไม่อนุญาตตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๙ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๒ คำสั่งเพิกถอนการอนุญาตหรือคำสั่งห้ามสร้างภาพยนตร์ตามมาตรา ๖๓ ของคณะกรรมการพิจารณา

ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ผู้ได้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่
ได้รับแจ้งคำสั่ง

ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์
ถ้าพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

มาตรา ๖๗ คำสั่งไม่ออกใบอนุญาต คำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต คำสั่งให้ชำระ
ค่าปรับทางปกครอง คำสั่งพักใช้หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของนายทะเบียนตามมาตรา ๓๗
มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๐ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ มาตรา ๖๘ มาตรา ๖๙ วรรคสอง มาตรา ๗๐
มาตรา ๗๑ หรือมาตรา ๗๓ ผู้ได้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในสิบห้าวันนับแต่
วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับอุทธรณ์
ถ้าพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

ส่วนที่ ๑

โทษทางปกครอง

มาตรา ๖๘ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์ผู้ใดฉายภาพยนตร์ไทยน้อยกว่า
สัดส่วนที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๕ (๔) ต้องชำระค่าปรับทางปกครองตามอัตราที่
นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด ทั้งนี้ ไม่เกินสามแสนบาท

อัตราค่าปรับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง นายทะเบียนกลางจะกำหนดให้แตกต่างกันสำหรับ
แต่ละจังหวัดก็ได้

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่ปรากฏแก่นายทะเบียนว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือ
มาตรา ๓๘ ผู้ใดดำเนินกิจการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ หรือมาตรา ๔๔

วรรคหนึ่ง หรือผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓ หรือมาตรา ๕๔ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ๕๑ หรือมาตรา ๕๒ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจ สั่งให้ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน แก้ไขปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่ กำหนด

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียน พิจารณากำหนดค่าปรับทางปกครองในอัตราไม่เกินสองหมื่นบาทต่อวันตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๗๐ ในกรณีที่ปรากฏภายหลังว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ ผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๕ หรือผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓ หรือ มาตรา ๕๔ ผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๕ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม ตามมาตรา ๕๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของผู้รับใบอนุญาตดังกล่าว

มาตรา ๗๑ ในกรณีที่ปรากฏแก่นายทะเบียนว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓ ประกอบ กิจการโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕๕ หรือมาตรา ๖๐ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้โดยมี กำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ไม่เกินครั้งละเก้าสิบวัน

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งประกอบกิจการโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕๕ หรือมาตรา ๖๐ อีก ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของผู้รับใบอนุญาตดังกล่าว

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ยอมชำระค่าปรับทางปกครองตามที่นายทะเบียน กำหนดตามมาตรา ๖๘ หรือมาตรา ๖๕ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมาย ว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๓ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดถูกลงโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๖๘ หรือมาตรา ๖๕ และจงใจหรือเจตนากระทำความผิดที่ถูกลงโทษปรับทางปกครองซ้ำอีก ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่ง พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตของผู้รับใบอนุญาตดังกล่าว แล้วแต่กรณี

มาตรา ๗๔ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๖๘ หรือมาตรา ๖๕ เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของ

นิติบุคคลนั้นต้องรับโทษปรับทางปกครองตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

ส่วนที่ ๒

โทษอาญา

มาตรา ๑๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๑๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง หรือนำภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๖ (๗) ออกเผยแพร่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคสอง มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง หรือประกอบกิจการดังกล่าวในระหว่างถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๒๐ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ วรรคสอง มาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๕๘ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๖ หรือมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๒๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง หรือประกอบกิจการดังกล่าวในระหว่างถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๘๓ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๔ บรรดาความผิดตามส่วนนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใดให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ในการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวนพบว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่ง ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘๕ ให้นำความในมาตรา ๗๔ มาใช้บังคับแก่กรณีที่ดินบุคคลต้องรับโทษอาญาตามส่วนนี้โดยอนุโลม

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๖ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำหน้าที่คณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อน และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๘๗ ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ให้คณะกรรมการทำหน้าที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อน

มาตรา ๘๘ ใบอนุญาตหรือการอนุญาตใด ๆ ที่ได้ให้ไว้ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๕๓๑ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุหรือถูกเพิกถอน

มาตรา ๘๙ บรรดาคำขออนุญาตที่ได้ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๕๓๑ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเจ้าพนักงานผู้พิจารณาตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๕๓๑ เจ้าพนักงานผู้ตรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ยังมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับคำขอดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นคำขอที่ได้ยื่นตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ดำเนินการเกี่ยวกับคำขอดังกล่าวตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ถ้าเจ้าพนักงานผู้พิจารณาตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๕๓๑ เจ้าพนักงานผู้ตรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้มีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับคำขอดังกล่าวแล้ว การดำเนินการเกี่ยวกับคำขอดังกล่าวให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๕๓๑ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดูโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ แล้วแต่กรณี ต่อไปจนกว่าจะถึงที่สุด

มาตรา ๙๐ ผู้ใดประกอบกิจการโรงภาพยนตร์หรือร้านวีดิทัศน์อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต่อนายทะเบียนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อยื่นคำขอแล้วให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่ง
ไม่ออกใบอนุญาตจากนายทะเบียน

มาตรา ๕๑ บรรดากฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์
พุทธศักราช ๒๔๗๓ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ใช้อยู่
ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้
จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ
ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รัฐมนตรีรายงาน
เหตุผลต่อคณะรัฐมนตรี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

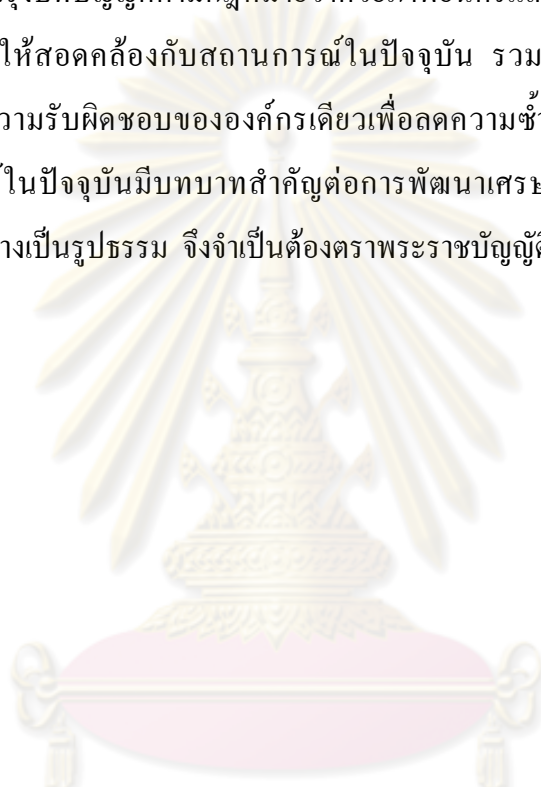
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑)	ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์	ฉบับละ	๒๕,๐๐๐ บาท
(๒)	ใบอนุญาตประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์	ฉบับละ	๕,๐๐๐ บาท
(๓)	ใบอนุญาตประกอบกิจการร้านวีดิทัศน์	ฉบับละ	๕,๐๐๐ บาท
(๔)	ใบอนุญาตประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวีดิทัศน์	ฉบับละ	๕,๐๐๐ บาท
(๕)	การอนุญาตให้สร้างภาพยนตร์ต่างประเทศ	เรื่องละ	๕,๐๐๐ บาท
(๖)	การตรวจพิจารณาภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์	นาทีละ	๕๐ บาท
		เศษของนาทีให้ปัดทิ้ง	
(๗)	การตรวจพิจารณาสื่อโฆษณา	เรื่องละ	๒๐๐ บาท
(๘)	ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ	๕๐ บาท
(๙)	การต่ออายุใบอนุญาตประกอบ กิจการโรงภาพยนตร์	ฉบับละ	๕,๐๐๐ บาท
(๑๐)	การต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์	ฉบับละ	๑,๐๐๐ บาท
(๑๑)	การต่ออายุใบอนุญาตประกอบ กิจการร้านวีดิทัศน์	ฉบับละ	๑,๐๐๐ บาท
(๑๒)	การต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวีดิทัศน์	ฉบับละ	๑,๐๐๐ บาท

ในการออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมให้แตกต่างกันโดย
คำนึงถึงลักษณะ ขนาด หรือประเภทของโรงภาพยนตร์ ร้านวีดิทัศน์หรือของสถานที่ประกอบกิจการให้เช่า
แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ก็ได้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางประการจึงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ในปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของหลายองค์กรและมีความซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ดังนั้น เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งปรับปรุงระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรเดียวเพื่อลดความซ้ำซ้อนของการตรวจพิจารณา ประกอบกับกิจการภาพยนตร์ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว นัฏกร บุญมาเลิศ เกิดวันที่ 15 ธันวาคม 2523 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขามนุษยวิทยา จากคณะ โบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปีการศึกษา 2547 มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์ต่างประเทศ ของบริษัท สหมงคลฟิล์ม อินเตอร์เนชั่นแนล เป็นเวลา 1 ปี และเข้าศึกษาต่อในคณะนิเทศศาสตร์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ ในปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย